UCHWAŁA NR XXI/205/20
RADY MIEJSKIEJ W GŁUCHOŁAZACH

z dnia 27 maja 2020 r.

w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Głuchołazy

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713) oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r. poz. 293 z późn. zm.), w związku z uchwałą Nr XXXIX/411/14 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Głuchołazy, Rada Miejska w Głuchołazach uchwala co następuje:

§ 1. Uchwala się Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Głuchołazy.

§ 2. Załącznikami do niniejszej uchwały są:

1) Załącznik nr 1 – tekst Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Głuchołazy,
2) Załącznik nr 2 – rysunek Studium określający kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Głuchołazy w skali 1:10 000,
3) Załącznik nr 3 – rysunek Studium określający uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego Gminy Głuchołazy w skali 1:10 000,
4) Załącznik nr 4 - rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag złożonych do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Głuchołazy.

§ 3. Traci moc uchwała Nr LII/320/2002 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 8 października 2002 roku w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Głuchołazy oraz uchwała Nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Głuchołazy.

§ 4. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Głuchołaz.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Głuchołazach

Mariusz Migała

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr XXI/205/20
RADY MIEJSKIEJ W GŁUCHOŁAZACH
z dnia 27 maja 2020 r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GŁUCHOŁAZY

ZAŁĄCZNIK NR 1 DO UCHWAŁY NR XXI/205/20
RADY MIEJSKIEJ W GŁUCHOŁAZACH
Z DNIA 27 MAJA 2020 ROKU

GŁUCHOŁAZY 2020

SPIS TREŚCI

WSTĘP 7
Zakres i cel opracowania. 7
Podstawa prawna. 7
Zespół projektowy. 7
CZĘŚĆ I. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GŁUCHOŁAZY 8
1. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE. 9
1. 1. Położenie geograficzne. 9
1. 2. Położenie administracyjne. 10
1. 3. Klimat. 12
1. 4. Geologia. 19
1.4.1. Budowa geologiczna. 19
1.4.2. Złoża kopalin. 21
1.4.3. Perspektywy i prognozy występowania kopalin. 29
1.4.4. Udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla. 31
1. 5. Geomorfologia. 31
1.5.1. Charakterystyka makroregionów i mezoregionów. 31
1.5.2. Rzeźba terenu. 32
1.5.3. Czynne procesy geomorfologiczne. 34
1. 6. Hydrologia. 35
1.6.1. Wody podziemne. 35
1.6.2. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych. 36
1.6.3. Jednolite części wód podziemnych. 36
1.6.4. Wody powierzchniowe. 38
1.6.5. Topograficzne działy wodne. 43
1.6.6. Charakterystyka hydrologiczna. 43
1. 7. Gleby. 45
1.7.1. Ogólna charakterystyka gleb. 45
1.7.2. Kompleksy glebowo – rolnicze. 46
1.7.3. Bonitacja gleb. 46
1. 8. Roślinność. 59
1.8.1. Regionalizacja geobotaniczna. 59
1.8.2. Potencjalna roślinność naturalna. 59
1.8.3. Zbiorowiska roślinne. 60
1.8.4. Zbiorowiska leśne. 62
1.8.5. Ostoje flory. 67
1. 9. Zwierzęta. 67
1. 10. Ochrona przyrody. 71
1.10.1. Położenie gminy na tle systemu ochrony przyrody w regionie. 71
1.10.2. Park Krajobrazowy. 71
1.10.3. NATURA 2000. 74
1.10.4. Rezerwaty przyrody. 78
1.10.5. Pomniki przyrody. 80
1.10.6. Ochrona gatunkowa fauny i flory. 81
1.10.7. Geostanowiska. 81
1.10.8. Powiązania przyrodnicze – elementy systemu ECONET–PL i CORINE/NATURA 2000. 81
1.10.9. Założenie parkowe. 83
1.10.10. Pozostałe elementy środowiska przyrodniczego podlegające ochronie. 84
1.10.11. Audyt krajobrazowy. 87
1.10.12. Obszary proponowane do objęcia ochroną. 87
1. 11. Warunki podłoża budowlanego. 93
1. 12. Ogólna ocena stanu środowiska i stopnia jego degradacji. 94
2. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE I KULTUROWE. 97
2. 1. Historia i osadnictwo. 97
2. 2. Zabytki. 112
2. 3. Stanowiska archeologiczne. 126
2. 4. Strefy konserwatorskie. 127
3. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA. 130

3. 1. Struktura użytkowania gruntów. 130
3. 2. Struktura własnościowa gruntów. 137
3. 3. Struktura przestrzenna. 138
3. 4. Struktura funkcjonalna. 140
3. 5. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. 142
4. SFERA SPOŁECZNA. 148
4. 1. Demografia. 148
4.1.1. Podstawowe dane o ludności. 148
4.1.2. Struktura wieku mieszkańców. 150
4.1.3. Ruch naturalny i wędrówkowy ludności. 155
4.1.4. Prognoza demograficzna. 160
4. 2. Rynek pracy. 163
4.2.1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON. 163
4.2.2. Zatrudnienie. 168
4. 3. Bezrobocie. 170
4.3.1. Bezrobocie w latach 1992 – 2018. 170
4.3.2. Struktura bezrobotnych według wieku, wykształcenia i stażu pracy. 174
4. 4. Administracja samorządowa. 178
4.4.1. Urząd Miejski. 178
4.4.2. Gremia samorządowe. 179
4.4.3. Współpraca krajowa i międzynarodowa. 179
4. 5. Organizacje społeczne. 181
4. 6. Ochrona zdrowia i opieka społeczna. 183
4.6.1. Służba zdrowia. 183
4.6.2. Opieka społeczna i żłobki. 185
4. 7. Oświata i wychowanie. 187
4. 8. Kultura. 191
4. 9. Sport. 194
4. 10. Bezpieczeństwo publiczne. 198
4.10.1. Policja. 198
4.10.2. Ochrona przeciwpożarowa. 199
4.10.3. Ochrona przeciwpowodziowa. 199
5. GOSPODARKA MIESZKANIOWA. 205
5. 1. Zasoby mieszkaniowe. 205
5. 2. Własność komunalna. 209
5. 3. Standard mieszkań. 210
5. 4. Budownictwo mieszkaniowe. 214
6. GOSPODARKA. 217
6. 1. Rolnictwo. 217
6.1.1. Użytkowanie gruntów w rolnictwie. 217
6.1.2. Charakterystyka gospodarstw rolnych. 218
6.1.3. Jakość gleb, uprawy i hodowla. 223
6.1.4. Rybactwo. 226
6. 2. Leśnictwo. 227
6. 3. Działalności produkcyjne. 231
6.3.1. Górnictwo, przetwórstwo i poszukiwanie kopalin. 231
6.3.2. Pozostałe działalności produkcyjne. 234
6. 4. Usługi rynkowe. 235
6.4.1. Handel. 235
6.4.2. Gastronomia. 238
6.4.3. Pośrednictwo finansowe. 239
6.4.4. Pozostałe placówki usługowe i rzemiosło. 239
6. 5. Turystyka i rekreacja. 241
6.5.1. Główne atrakcje turystyczne i rekreacyjne. 241
6.5.2. Znakowane trasy turystyczne. 242
6.5.3. Baza noclegowa. 244
6.5.4. Potencjalne kierunki rozwoju turystyki. 247
7. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA. 249
7. 1. Transport i komunikacja. 249
7.1.1. Infrastruktura drogowa. 249

7.1.2. Infrastruktura kolejowa. 259
7.1.3. Śródlądowe drogi wodne. 263
7.1.4. Komunikacja lotnicza. 263
7. 2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna. 263
7.2.1. Zaopatrzenie w wodę. 263
7.2.2. Kanalizacja. 268
7. 3. Sieć gazowa. 274
7. 4. Elektroenergetyka. 276
7.4.1. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa. 276
7.4.2. Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna. 276
7.4.3. Alternatywne źródła energii. 278
7. 5. Ciepłownictwo. 280
7. 6. Telekomunikacja i łączność. 282
7. 7. Gospodarka odpadami. 284
7. 8. Melioracje i urządzenia wodne. 286
7.8.1. Melioracje. 286
7.8.2. Urządzenia wodne. 287
7. 9. Cmentarze. 290
7. 10. Obiekty obrony cywilnej i narodowej. 291
8. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE. 292
8. 1. Ochrona przyrodnicza i rolnicza. 292
8.1.1. Ochrona gruntów rolnych i leśnych. 292
8.1.2. Ochrona przyrody. 292
8.1.3. Wody podziemne. 296
8.1.4. Wody powierzchniowe. 296
8.1.5. Ochrona przeciwpowodziowa. 297
8.1.6. Obszary i tereny górnicze. 297
8. 2. Ochrona kulturowa. 301
8. 3. Ograniczenia użytkowania terenu związane z infrastrukturą techniczną. 302
8.3.1. Komunikacja – strefa uciążliwości akustycznej od dróg. 302
8.3.2. Komunikacja – linie kolejowe. 302
8.3.3. Ujęcia wody. 303
8.3.4. Tereny położone w strefie ochronnej od odwiertów, gazociągów wysokiego ciśnienia i stacji redukcyjno – pomiarowych. 307
8.3.5. Tereny położone w strefie uciążliwości od linii i urządzeń elektroenergetycznych – zagrożenie polami elektromagnetycznymi. 310
8.3.6. Cmentarze – strefa ochrony sanitarnej. 311
8.3.7. Obiekty wojskowe i obrony cywilnej. 311
8.3.8. Pozostałe obiekty. 312
8.3.9. Tereny zamknięte. 312
9. DOKUMENTACJA PLANISTYCZNO – STRATEGICZNA. 314
9. 1. Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego. 314
9. 2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego. 316
9. 3. Program Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego. 325
9. 4. Strategia Rozwoju Powiatu Nyskiego. 327
9. 5. Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Partnerstwo Nyskie 2020. 329
9. 6. Program Ochrony Środowiska Powiatu Nyskiego. 331
9. 7. Strategia Rozwoju Gminy Głuchołazy. 334
9. 8. Program Ochrony Środowiska Gminy Głuchołazy. 337
9. 9. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Głuchołazy. 339
10. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY. 343
10. 1. Analizy środowiskowe, społeczne i ekonomiczne. 343
10. 2. Zapotrzebowanie na nową zabudowę. 343
10.2.1. Usługi publiczne. 343
10.2.2. Działalności produkcyjne i towarzyszące. 345
10.2.3. Usługi rynkowe. 346
10.2.4. Gospodarka mieszkaniowa. 348
10.2.5. Pozostałe potrzeby. 351
10. 3. Chłonność i bilans obszarów w zakresie realizacji nowej zabudowy. 351
10. 4. Możliwości finansowania przez gminę infrastruktury technicznej i społecznej. 359
11. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU. 364

CZĘŚĆ II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GŁUCHOŁAZY 367
1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW, W TYM WYNIKAJĄCE Z AUDYTU KRAJOBRAZOWEGO. 368
1. 1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna. 368
1.2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów wynikające z audytu krajobrazowego. 369
1.3. Wpływ bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę na kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów i na możliwości finansowe gminy. 369
1.4. Funkcja osadnicza. 374
1.5. Funkcja usługowa. 375
1.6. Funkcja produkcyjna. 376
1.7. Funkcja rolnicza. 378
1.8. Funkcja leśna. 378
2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ ORAZ TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY. 379
2.1. Metodologia ustaleń studium w zakresie kierunków i wskaźników dotyczących zagospodarowania oraz użytkowania terenów. 379
2.2. Podstawowe zasady zagospodarowania poszczególnych jednostek planistycznych. 381
2.3. Szczegółowe zasady i wskaźniki zagospodarowania jednostek planistycznych. 394
2.4. Tereny wyłączone z zabudowy. 398
3. OBSZARY I ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK. 398
3.1. Obszary i obiekty objęte ochroną. 398
3.2. Obszary proponowane do objęcia ochroną. 398
3.3. Ochrona powietrza. 399
3.4. Ochrona wód powierzchniowych. 399
3.5. Ochrona gleb. 400
3.6. Ochrona przed hałasem. 400
3.7. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym. 401
3.8. Ochrona przed powodzią i suszą. 401
3.9. Ochrona zasobów surowców mineralnych. 402
3.10. Ochrona zasobów wód podziemnych. 403
3.11. Ochrona krajobrazu kulturowego. 403
3.12. Ochrona uzdrowisk. 403
4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ. 404
5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ. 406
5. 1. Infrastruktura komunikacyjna. 406
5. 2. Infrastruktura techniczna. 409
5.2.1. Zaopatrzenie w wodę. 410
5.2.2. Odprowadzanie ścieków. 410
5.2.3. Zaopatrzenie w gaz. 411
5.2.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną. 411
5.2.5. Zaopatrzenie w energię cieplną. 411
5.2.6. Niekonwencjonalne źródła energii. 412
5.2.7. Telekomunikacja. 412
5.2.8. Gospodarka odpadami. 413

6. OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM. 413
7. OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM. 414
8. OBSZARY DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO. 414
9. OBSZARY DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO. 415
10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ. 415
10.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna 415
10.2. Zalesienia. 415
10.3. Ochrona lasów. 416
11. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH. 416
12. OBIEKTY I OBSZARY DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY. 417
13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH 417
14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI. 417
15. OBSZARY ZDEGRADOWANE. 417
16. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH. 418
17. OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM. 419
18. WYTYCZNE DO MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO. 419
SŁOWNICZEK POJĘĆ. 420
PODSUMOWANIE 421
SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM 421
WPŁYW UWARUNKOWAŃ NA USTALENIA KIERUNKÓW I ZASAD ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GŁUCHOŁAZY I UZASADNIENIE ROZWIĄZAŃ 422
LITERATURA 424
ZAŁĄCZNIKI 426

WSTĘP

Zakres i cel opracowania.

Opracowanie jest zmianą *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Głuchołazy* sporządzonego w 2011 roku. Obejmuje cały teren gminy dlatego też traci ważność w całości tekst *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Głuchołazy* i załączniki graficzne do *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Głuchołazy* przyjęte uchwałą nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku.

Do opracowania Studium przystąpiono na podstawie uchwały nr XXXIX/411/14 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 26 lutego 2014 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia *studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy*. Obszar opracowania Studium zawiera się w granicach administracyjnych gminy Głuchołazy.

Podstawa prawna.

Uchwały Rady Miejskiej w Głuchołazach:

- Uchwała nr XXXIX/411/14 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 26 lutego 2014 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia *studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy*.

Ustawy:

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 roku, poz. 293 z późn. zm.).

Rozporządzenia:

- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 roku w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 roku, nr 118 poz. 1233).

Zespół projektowy.

mgr inż. Katarzyna Zdeb–Kmiecik
mgr Robert Boryczka

CZĘŚĆ I.

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GŁUCHOŁAZY

1. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE.

1. 1. Położenie geograficzne.

Gmina miejsko – wiejska Głuchołazy położona jest w południowo – zachodniej części województwa opolskiego, na wysokości od 216 do 890 m n.p.m. Najwyżej położone rejony gminy znajdują się na jej południowych krańcach, w rejonie głównego grzbietu Gór Opawskich, z kulminacją wzniesienia Biskupiej Kopy o wysokości 890 m n.p.m., na południe od wsi Jarnołtówek, przy granicy z Republiką Czeską, zaś najniżej usytuowany jest obszar położony w północno – zachodniej części gminy wzdłuż koryta rzeki Morawki (216 m n.p.m.), na północ od wsi Markowice, przy granicy z gminą Nysa. Współrzędne geograficzne miasta Głuchołazy wynoszą 50º18' szerokości geograficznej północnej oraz 17º22' długości geograficznej wschodniej. Powierzchnia geodezyjna rozpatrywanego obszaru wynosi 16807 ha, to jest 168,07 km², co stanowi 13,73 % powierzchni powiatu nyskiego oraz 1,79 % powierzchni województwa opolskiego.

Według fizyczno – geograficznej regionalizacji Polski J. Kondrackiego (1998) północna, centralna oraz wschodnia część gminy Głuchołazy umiejscowiona jest w następujących jednostkach:

- megaregion – Europa Środkowa (3);
- prowincja – Niż Środkowoeuropejski (31);
- podprowincja – Niziny Środkowopolskie (318);
- makroregion – Nizina Śląska (318.5);
- mezoregiony – Dolina Nysy Kłodzkiej (318.54) i Płaskowyż Głubczycki (318.58),

natomiast zachodnia oraz południowa część gminy objęta jest następującymi jednostkami:

- megaregion – Europa Środkowa (3);
- prowincja – Masyw Czeski (33);
- podprowincja – Sudety z Przedgórzem Sudeckim (332);
- makroregiony – Przedgórze Sudeckie (332.1) i Sudety Wschodnie (332.6);
- mezoregiony – Przedgórze Paczkowskie (331.17) i Góry Opawskie (332.63).

Według J. Kondrackiego granica pomiędzy prowincjami Niżu Środkowoeuropejskiego i Masywu Czeskiego, będąca tu jednocześnie granicą pomiędzy podprowincjami Nizin Środkowopolskich i Sudetów z Przedgórzem Sudeckim, przebiega mniej więcej południkowo wzdłuż rzeki Białej Głuchołaskiej, a następnie (poniżej miasta Głuchołazy) podnóżem Gór Opawskich wzdłuż drogi łączącej Głuchołazy z Prudnikiem. Makroregion Niziny Śląskiej reprezentują tu mezoregiony Doliny Nysy Kłodzkiej, obejmujący jedynie północne krańce gminy oraz (przede wszystkim) Płaskowyżu Głubczyckiego, obejmujący centralną oraz wschodnią część gminy. Zachodnia część gminy należy do mezoregionu Przedgórza Paczkowskiego, wchodzącego w skład makroregionu Przedgórza Sudeckiego. Mezoregion Gór Opawskich, będący częścią makroregionu Sudetów Wschodnich, obejmuje południową część gminy. Granica pomiędzy przedgórskimi i górskimi makroregionami i mezoregionami biegnie po stronie czeskiej, mniej więcej wzdłuż rzeki Bělá (Biała Głuchołaska). Reasumując – położenie w granicznym rejonie nizinnych, wyżynnych, przedgórskich i górskich jednostek podziału fizyczno – geograficznego wskazuje, że tutejsze środowisko przyrodnicze posiada charakter przejściowy pomiędzy strefami Niziny Śląskiej i Sudetów Wschodnich. Ta przejściowość będzie się odzwierciedlać przy charakterystyce każdego z elementów środowiska: klimatu, geologii, geomorfologii, hydrologii i hydrografii, pokrywy glebowej, szaty roślinnej oraz fauny.

Wyszczególnione na terenie gminy Głuchołazy mezoregiony graniczą bezpośrednio z:

- Równiną Grodkowską (318.533) – od północy;
- Równiną Niemodlińską (318.55) – od północnego – wschodu;
- Kotliną Raciborską (318.59) – od wschodu;

- Kotliną Ostrawską (512.1) – od południowego – wschodu;
- Jesenicką Oblast (332.6) – od południa;
- Górami Złotymi (332.61) – od południowego – zachodu i zachodu;
- Górami Bardzkimi (332.65) – od północnego – zachodu;
- Obniżeniem Otmuchowskim (332.16) – od północnego – zachodu.

Odległość z Głuchołaz do miasta powiatowego Nysa wynosi 20 km, zaś do stolicy województwa Opola 66 km. Ponadto do:

- Wrocławia – 105 km;
- Krakowa – 205 km;
- Poznania – 275 km;
- Warszawy – 375 km;
- Gdańska – 540 km;
- Świnoujścia – 545 km.

Ponadto odległość z Głuchołaz do najbliższych, większych drogowych przejść granicznych wynosi:

- Czechy (Głuchołazy/Mikulovice) – przejście w obrębie granic miasta;
- Słowacja (Zwardoń) – 185 km;
- Niemcy (Jędrzychowice) – 240 km;
- Ukraina (Korczowa) – 455 km;
- Białoruś (Terespol) – 555 km;
- Rosja (Bezledy) – 600 km;
- Litwa (Ogrodniki) – 675 km.

1. 2. Położenie administracyjne.

Po wdrożeniu reformy administracyjnej, od 1 stycznia 1999 roku gmina miejsko – wiejska Głuchołazy wchodzi w skład województwa opolskiego oraz powiatu nyskiego. Graniczy z gminami:

- Nysa – od północy;
- Prudnik – od wschodu;
- Otmuchów – od zachodu.

Południową granicę gminy stanowi jednocześnie granica państwowa z Republiką Czeską.

Gminnym centrum administracyjnym jest położone w centralnej części gminy miasto Głuchołazy. Ponadto w skład gminy wchodzi 17 sołectw. Należą do nich: Biskupów, Bodzanów, Burgrabice, Charbielin, Gierałcice, Jarnołtówek, Konradów, Markowice, Nowy Las, Nowy Świętów, Podlesie, Pokrzywna, Polski Świętów, Sławniowice, Stary Las, Sucha Kamienica i Wilamowice Nyskie. Gęstość sieci osadniczej mierzona liczbą miejscowości podstawowych (miasta i wsie bez przysiółków) na 100 km² powierzchni wynosi 11,90. Jest to wartość niższa od wskaźnika charakteryzującego zarówno powiat nyski (13,40) jak i całe województwo opolskie (12,83).

Położenie gminy w regionie jest korzystne. Wpływ na to mają szczególnie walory krajobrazowe oraz przygraniczne położenie i bezpośrednia bliskość do większych miast południowo – zachodniej części kraju (Wrocław i Opole), przez które przebiegają ważne szlaki transportowe i komunikacyjne.

RYCINA 1: Podział administracyjny województwa opolskiego.

Źródło reprodukcji: http://www.gminy.pl/

RYCINA 2: Podział administracyjny powiatu nyskiego.

Źródło reprodukcji: http://www.gminy.pl/

1. 3. Klimat.

Klimat rejonu objętego opracowaniem podobnie jak całej Polski jest przejściowy, kontynentalno – morski, kształtowany na przemian przez masy powietrza napływające znad Oceanu Atlantyckiego lub wschodniej Europy i Azji. Według W. Okołowicza i D. Martyn (1979) analizowany obszar położony jest w klimatycznym regionie sudeckim. Region sudecki, a konkretnie jego podgórska rubież, obejmująca centralną i północną część gminy, charakteryzuje się przewagą wpływów oceanicznych oraz słabym wpływem gór i wzniesień. Południowa, górska część gminy charakteryzuje się średnim wpływem gór i wzniesień, w skali: słaby – średni – silny. Natomiast według A. Wosia (1999) analizowany obszar położony jest w regionie dolnośląskim południowym, a więc nie został zaliczony (ze względu na małą powierzchnię polskiej części Gór Opawskich) do regionów klimatycznych charakterystycznych dla obszarów górskich. Region dolnośląski południowy obejmuje południowo – wschodnią część Niziny Śląskiej, obszar płaskowyży Głubczyckiego i Rybnickiego oraz zachodniej części Wyżyny Śląskiej. Na tle pozostałych regionów klimatycznych kraju mniej liczne są tutaj dni z pogodą przymrozkową, szczególnie z bardzo chłodną z dużym zachmurzeniem. Jest ich tylko około 14 w roku. Mniej jest także dni przymrozkowych bardzo chłodnych z opadem (17 dni), w tym 9 dni przymrozkowych bardzo chłodnych z dużym zachmurzeniem i opadem. Do nieco mniej licznych należą także przypadki występowania dni z pogodami mroźnymi. Dni umiarkowanie mroźnych jest ogółem tylko 12, w tym bez opadu 4, a pochmurnych i jednocześnie bez opadu 3. Mniej liczne są w tym regionie także przypadki występowania pogody dość mroźnej. Dni dość mroźnych bez opadu jest 10, a wśród nich z dużym zachmurzeniem tylko 2. Liczniejsze są natomiast przypadki notowania pogody bardzo ciepłej i jednocześnie pochmurnej. Takich dni średnio w roku jest tutaj blisko 60.

Niezależnie od podziałów południowy rejon gminy, obejmujący Góry Opawskie (wyżej położone, południowe rejony miasta Głuchołazy oraz wsie: Jarnołtówek, Konradów, Pokrzywna i Podlesie) znajdują się w zasięgu klimatu typu górskiego, o cechach właściwych dla umiarkowanej strefy klimatycznej odmiany środkowo – europejskiej. Cechuje się on znacznym udziałem napływu wilgotnych mas powietrza z kierunku zachodniego. Do najważniejszych, specyficznych cech takiego klimatu należą piętrowy układ stref termicznych i opadowych oraz znaczne zróżnicowanie atmosferycznych uwarunkowań lokalnych zależnych od ekspozycji zboczy górskich, gęstości sieci dolinnej, itd. Według regionalizacji klimatycznej Schmucka południowa część gminy Głuchołazy należy do regionu klimatycznego kłodzkiego, obejmującego wschodnią część Sudetów Środkowych oraz Sudety Wschodnie. W zależności od wysokości n.p.m. dodatkowo zaznaczają się tutaj piętra klimatyczne. Ze względu na fakt, że południowa część gminy położona jest na wysokości od około 350 do 890 m n.p.m. to wyróżnia się tu (według Schmucka) następujące piętra klimatyczne:

- „a” (ciepłe), obejmujące obszary położone poniżej 400 m n.p.m., z dość długim okresem lata termicznego (70 dni), stosunkowo krótką zimą (80 dni) i początkiem okresu wegetacyjnego w 1 dekadzie kwietnia;
- „b” (umiarkowanie ciepłe), obejmujące obszary położone od 400 do 600 m n.p.m., z wydłużonym o 15 dni okresem zimy termicznej, kończącym się w 1 dekadzie marca i 4 lub 5 tygodniowym okresem letnim;
- „c” (umiarkowanie chłodne), obejmujące obszary położone od 600 do 800 m n.p.m., z 4 miesięcznym okresem zimy i brakiem lata termicznego oraz wysoką sumą roczną opadów (od 800 do 1000 mm);
- „d” (chłodne), obejmujące obszary położone od 800 do 1000 m n.p.m., ze średnią roczną temperaturą 4 – 5 ºC i długą zimą trwającą 4 – 5 miesięcy oraz sumą roczną opadów powyżej 1000 mm.

TABELA 1: Zróżnicowanie wybranych wskaźników termicznych w Sudetach. Dane za lata 1951 – 1980.

Piętro klimatyczne	Wysokość n.p.m.	Średnia temperatura powietrza ºC		Średnia roczna liczba dni z temperaturą:		
		I	VII	max. <0 ºC	max. >0 ºC, min. <0 ºC	min. >0 ºC
bardzo chłodne	1600	–7,2	8,6	139	80	146
chłodne	1260	–5,8	10,8	108	83	174
umiarkowanie chłodne	900	–4,4	13,1	76	86	203
umiarkowanie ciepłe	550	–2,9	15,3	45	89	231
ciepłe	200	–1,5	17,6	14	92	259

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Reprezentatywne dla centralnej i północnej części obszaru objętego opracowaniem, ze względu na jego położenie, będą uśrednione dane charakteryzujące klimatyczny region dolnośląski południowy, a w wybranych przypadkach bezpośrednie wartości dla stacji meteorologicznej w Opolu (dane za lata 1981 – 2010). Według pomiarów średnia temperatura roczna w Opolu wynosi 9,2 ºC; stycznia –0,9, a lipca 19,2 ºC. W skali roku średnia liczba dni przymrozkowych, to jest takich, w których temperatura powietrza może wynieść 0 ºC wynosi 80, dni mroźnych z ujemną temperaturą powietrza w ciągu całej doby jest 34, zaś dni ciepłych z temperaturą minimalną powyżej 0 ºC jest 250. Izoamplitudy roczne kształtują się na poziomie około 20 ºC.

TABELA 2: Uśredniony czas trwania termicznych pór roku oraz daty przejścia średniej dobowej temperatury przez określone progi termiczne dla regionu dolnośląskiego południowego (T. Niedźwiedź, D. Limanówka, 1992).

Pora roku	Charakterystyka termiczna	Czas trwania – liczba dni	Data przejścia
Przedwiośnie	0 ºC < t ≤ 5 ºC	31	27 II
Wiosna	5 ºC < t ≤ 15 ºC	63	29 III
Lato	t ≥ 15 ºC	90	2 VI
Jesień	5 ºC < t ≤ 15 ºC	66	1 IX
Przedzimie	0 ºC < t ≤ 5 ºC	45	6 XI
Zima	t ≤ 0 ºC	71	14 XII

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Z powyższej tabeli wynika, że średniorocznie okres kiedy średnia temperatura dobowa kształtuje się w granicach od 5 ºC wzwyż trwa tutaj 219 dni, w tym powyżej 15 ºC 90 dni, natomiast okres ze średnią temperaturą dobową poniżej 5 ºC trwa 147 dni, w tym poniżej 0 ºC 71 dni.

TABELA 3: Średnie miesięczne temperatury powietrza dla Opola (ºC).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Średnie	–0,9	0,2	3,9	9,1	14,4	17,0	19,2	18,7	14,2	9,5	4,3	0,2
Najwyższe	4,1	5,6	7,7	12,3	17,4	19,7	23,0	22,3	17,2	13,2	8,0	4,0
Najniższe	–9,6	–7,6	–1,0	5,7	10,1	14,4	16,3	16,2	10,8	6,1	0,5	–4,6

Źródło: IMGW, 2017.

TABELA 4: Rozkład średnich temperatur powietrza dla Opola. Wartości średnie za lata 1981 – 2010.

Temperatura	Wartość w ºC
Średnia roczna	9,2
Średnia roczna – rok ciepły	10,6
Średnia roczna – rok chłodny	7,4
Średnia stycznia	–0,9
Średnia lipca	19,2
Izoamplituda roczna	20,1
Absolutne minimum temperatury dobowej	–27,1 (14.01.1987)
Absolutne maksimum temperatury dobowej	37,5 (01.08.1994)

Źródło: IMGW, 2017.

Suma rocznego opadu dla Opola wynosi 603 mm, w tym półrocza chłodnego (listopad – kwiecień) 209 mm. Opady półrocza ciepłego (maj – październik) osiągają 394 mm. Pierwszy śnieg pojawia się około połowy listopada, a ostatni na przełomie marca i kwietnia. Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio przez 45 – 55 dni. Jej grubość waha się w przedziale 15 – 20 cm. Okres występowania pokrywy śnieżnej przerywany jest częstymi odwilżami. W tym czasie opad zimowy stanowi deszcz.

TABELA 5: Średnie miesięczne sumy opadów atmosferycznych dla Opola (mm).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Średnie	31,2	28,0	35,6	36,6	64,9	77,1	89,6	72,5	53,4	36,4	39,2	38,2
Najwyższe	62,9	50,6	79,4	68,0	233,9	186,0	270,3	189,4	95,9	103,6	73,4	101,5
Najniższe	7,1	1,8	11,5	2,8	18,4	9,9	0,5	21,8	12,7	3,2	10,8	9,8

Źródło: IMGW, 2017.

TABELA 6: Średnie sumy opadów atmosferycznych w poszczególnych porach roku dla Opola.

Wyszczególnienie	Wartość w mm
Wiosna III – V	137,1
Lato VI – VIII	239,2
Jesień IX – XI	129,0
Zima XII – II	97,4
Półrocze ciepłe V – X	393,9
Półrocze chłodne XI – IV	208,8
Okres wegetacyjny IV – IX	394,1
Rok I – XII	602,7
Najwyższa suma opadów miesięcznych	270,3 (VII 1997)
Najniższa suma opadów miesięcznych	0,5 (VII 2006)

Źródło: IMGW, 2017.

TABELA 7: Zestawienie średnich miesięcznych sum opadów atmosferycznych z wielolecia 1961 – 1990 na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-33-59-D Nysa (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1998).

Posterunek opadowy		Sumy opadów miesięcznych w mm											
		XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Nysa 190 m n.p.m.	N	39	30	23	27	29	45	76	93	92	90	54	37
	W	63	29	28	55	26	91	59	97	209	122	35	42
	S	10	4	9	9	25	92	33	91	34	59	31	17
N – rok normalny, **W** – rok wilgotny, **S** – rok suchy.													

RYCINA 3: Rozkład średnich temperatur oraz sum opadów dla Opola.

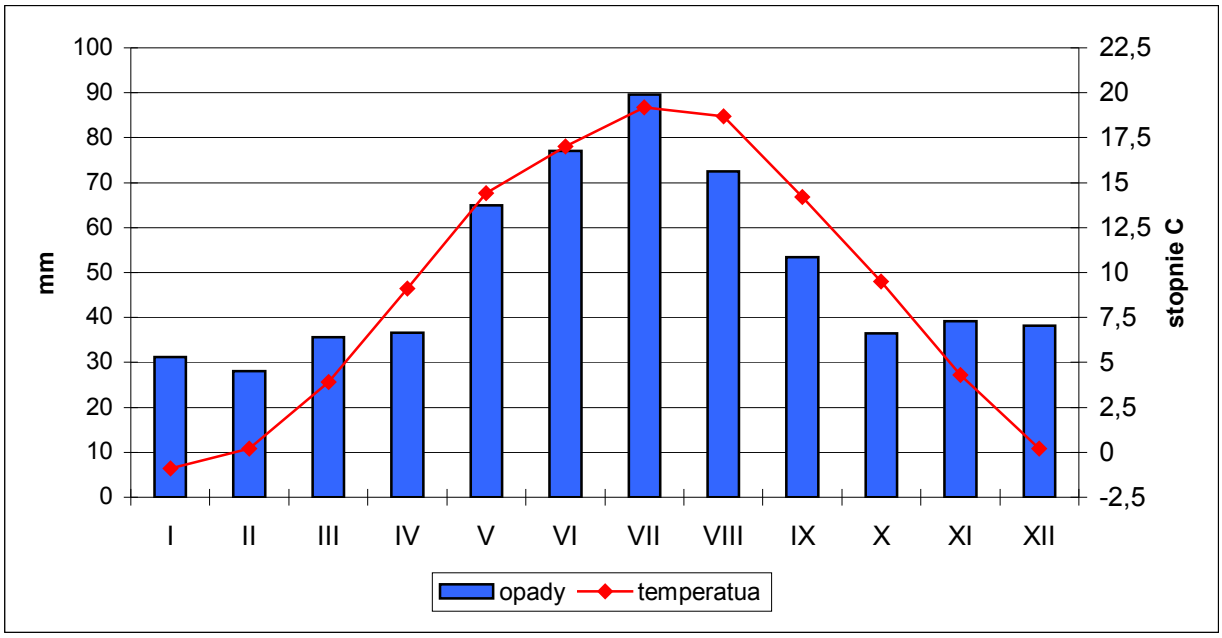

Źródło: IMGW, 2017.

TABELA 8: Uśredniona liczba dni z opadem ≥ 0,1 mm i ≥ 10 mm dla regionu dolnośląskiego południowego.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
≥ 0,1 mm	15	14	13	12	14	13	15	13	11	12	15	15
≥ 10 mm	0,2	0,5	0,4	1,0	2,3	2,3	2,9	2,7	1,2	0,9	0,8	0,5

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 9: Uśredniona pokrywa śnieżna dla regionu dolnośląskiego południowego.

Data pojawienia się pokrywy śnieżnej			Data zaniku pokrywy śnieżnej		
średnia	**najwcześniej**	**najpóźniej**	**średnia**	**najwcześniej**	**najpóźniej**
28 XI	28 X	12 I	21 III	12 II	20 IV
Rzeczywista liczba dni z pokrywą śnieżną			**Potencjalna liczba dni z pokrywą śnieżną**		
średnia	**najwyższa**	**najniższa**	**średnia**	**najwyższa**	**Najniższa**
55	106	17	111	158	61
Największa średnia miesięczna grubość pokrywy śnieżnej (cm)					
XI	**XII**	**I**	**II**	**III**	**IV**
15	17	30	51	12	1

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Średnia liczba dni pogodnych, a więc dni w których średnia dobowa wielkość zachmurzenia ogólnego nieba była ≤ 20 %, wynosi w roku 38,6, a liczba dni pochmurnych, a więc ze średnim dobowym zachmurzeniem ogólnym nieba ≥ 80 %, wynosi w roku 127,8.

TABELA 10: Uśredniona liczba dni pogodnych i pochmurnych dla regionu dolnośląskiego południowego.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Liczba dni pogodnych	1,7	2,0	3,3	3,8	3,4	3,5	3,7	4,6	5,2	4,2	1,4	1,8
Liczba dni pochmurnych	15,3	13,3	11,8	9,7	8,6	6,9	7,8	6,6	6,9	10,0	14,8	16,1

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Mgła pojawia się średnio przez około 60 dni w roku, zaś mgła całodzienna przez 3,2 dni w roku. Usłonecznienie wynosi w roku 1431 godzin, z czego w okresie wegetacyjnym 1070 godzin. Średnio dziennie usłonecznienie wynosi 3,9 godzin, najwięcej w czerwcu 6,7 godzin, a najmniej w grudniu 0,9 godzin. Dni z burzą jest przeciętnie około 23 w roku. Wilgotność względna powietrza wynosi rocznie średnio 78 – 79 %.

TABELA 11: Liczba dni z mgłą całodzienną w Opolu.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
liczba dni	0,8	0,1	–	–	–	–	–	–	–	0,5	1,0	0,8

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 12: Sumy dzienne usłonecznienia rzeczywistego w Opolu.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
godziny	1,1	2,0	3,2	4,7	6,1	6,7	6,5	6,3	4,7	3,2	1,5	0,9

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 13: Uśredniona wilgotność względna powietrza dla regionu dolnośląskiego południowego.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
wilgotność (%)	83	82	78	73	73	73	75	77	79	83	86	85

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Najczęstsze wiatry wieją z sektorów: północnego, zachodniego i południowego. Stanowią około 70 % częstości wiatru. Ich średnia prędkość wynosi 3,1 m/s. Średnia roczna liczba dni z wiatrem bardzo silnym (prędkość powyżej 15 m/s) wynosi 2, a z wiatrem silnym (prędkość od 10 do 15 m/s) około 25. Średnia roczna częstość występowania ciszy i słabego wiatru (prędkość poniżej 2 m/s) wynosi około 60 % dni w roku.

TABELA 14: Uśredniona prędkość wiatru dla regionu dolnośląskiego południowego.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
(m/s)	3,5	3,6	3,8	3,2	3,0	2,8	2,7	2,5	2,7	2,6	3,2	3,3

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Okres wegetacyjny jest tu jednym z dłuższych w Polsce i trwa średnio 223 dni, a okres gospodarczy 254 dni. Początek robót polnych przypada na połowę marca. Reasumując, warunki klimatyczne panujące w rejonie objętym opracowaniem są bardzo korzystne, sprzyjają rozwojowi rolnictwa, aktywności produkcyjnych i usługowych oraz pozwalają na osiąganie wysokiego komfortu osiedlania.

TABELA 15: Średnia roczna liczba dni z poszczególnymi typami pogody w regionie dolnośląskim południowym (1).

Typy pogody (legenda tabela 16)		Słoneczna	Pochmurna	Z dużym zachmurzeniem	Bez opadu	Z opadem	Razem
Ciepła	gorąca	0,3	0,2	0,0	0,5	0,0	**0,5**
	bardzo ciepła	16,4	59,9	11,8	55,8	32,3	**88,1**
	umiarkowanie ciepła	11,3	78,5	45,2	69,5	62,8	**132,3**
	chłodna	0,7	16,6	20,7	16,0	22,0	**38,0**
Przymrozkowa	umiarkowanie chłodna	2,6	3,9	0,5	5,7	1,3	**7,0**
	bardzo chłodna	4,1	21,0	13,9	22,3	16,7	**39,0**
	umiarkowanie zimna	3,4	14,1	10,7	16,4	11,8	**28,2**
	bardzo zimna	0,5	0,3	0,1	0,7	0,2	**0,9**
Mroźna	umiarkowanie mroźna	0,4	5,3	6,2	3,6	8,3	**11,9**
	dość mroźna	2,9	8,1	6,0	9,8	7,2	**17,0**
	bardzo mroźna	0,3	0,8	0,0	0,8	0,3	**1,1**
Razem		**42,9**	**206,0**	**115,1**	**201,1**	**162,9**	**365,0**

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 16: Średnia roczna liczba dni z poszczególnymi typami pogody w regionie dolnośląskim południowym (2).

Typy pogody		Słoneczna		Pochmurna		Z dużym zachmurzeniem	
		bez opadu	z opadem	bez opadu	z opadem	bez opadu	z opadem
Ciepła	Gorąca	0,3	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0
	bardzo ciepła	15,3	1,1	37,5	22,4	3,0	8,8
	Umiarkowanie ciepła	10,9	0,4	46,3	29,5	12,3	32,9
	Chłodna	0,6	0,1	9,2	7,4	6,2	14,5
Przymrozkowa	Umiarkowanie chłodna	2,6	0,0	2,9	1,0	0,2	0,3
	bardzo chłodna	3,9	0,2	13,9	7,1	4,5	9,4
	Umiarkowanie zimna	3,2	0,2	9,4	4,7	3,8	6,9
	bardzo zimna	0,5	0,0	0,2	0,1	0,0	0,1
Mroźna	Umiarkowanie mroźna	0,4	0,0	2,8	2,5	0,4	5,8
	dość mroźna	2,8	0,1	5,3	2,8	1,7	4,3
	bardzo mroźna	0,3	0,0	0,5	0,3	0,0	0,0
Razem		**40,8**	**2,1**	**128,2**	**77,8**	**32,1**	**83,0**
		42,9		**206,0**		**115,1**	

Typy pogody – temperatura powietrza:
gorąca – temperatura średnia dobowa >25,0 ºC, temperatura dobowa min. i max. >0,0 ºC
bardzo ciepła – temperatura średnia dobowa 15,1–25,0 ºC, temperatura dobowa min. i max. >0,0 ºC
umiarkowanie ciepła – temperatura średnia dobowa 5,1–15,0 ºC, temperatura dobowa min. i max. >0,0 ºC
chłodna – temperatura średnia dobowa 0,1–5,0 ºC, temperatura dobowa min. i max. >0,0 ºC
umiarkowanie chłodna – temperatura średnia dobowa >5,0 ºC, temperatura dobowa min. < lub = 0,0 ºC, max. >0,0 ºC
bardzo chłodna – temperatura średnia dobowa 0,1–5,0 ºC, temperatura dobowa min. < lub = 0,0 ºC, max. >0,0 ºC
umiarkowanie zimna – temperatura średnia dobowa od 0,0 do –5,0 ºC, temperatura dobowa min. < lub = 0,0 ºC, max. >0,0 ºC
bardzo zimna – temperatura średnia dobowa <–5,0 ºC, temperatura dobowa min. < lub = 0,0 ºC, max. >0,0 ºC
umiarkowanie mroźna – temperatura średnia dobowa od 0,0 do –5,0 ºC, temperatura dobowa min. i max. < lub = 0,0 ºC
dość mroźna – temperatura średnia dobowa od –5,1 do –15,0 ºC, temperatura dobowa min. i max. < lub = 0,0 ºC
bardzo mroźna – temperatura średnia dobowa <–15,0 ºC, temperatura dobowa min. i max. < lub = 0,0 ºC
Typy pogody – zachmurzenie ogólne nieba:
słoneczna – zachmurzenie średnie dobowe < lub = 20 %
pochmurna – zachmurzenie średnie dobowe od 21 % do 79 %
z dużym zachmurzeniem – zachmurzenie średnie dobowe = lub >80 %
Typy pogody – opady atmosferyczne:
bez opadu – dobowa suma opadu <0,1 mm
z opadem – dobowa suma opadu = lub >0,1 mm

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

1. 4. Geologia.

1.4.1. Budowa geologiczna[1].

Południowa część gminy (mniej więcej na południe od linii łączącej Sławniowice, Gierałcice, Bodzanów i Charbielin) leży w obrębie jednostki tektonicznej Sudety. Zbudowana jest głównie z metamorficznych skał proterozoiku i serii skał dewonu, odsłaniających się na powierzchni w obrębie Gór Opawskich, na południowy zachód od Głuchołaz (Góra Parkowa) oraz pomiędzy Jarnołtówkiem a Moszczanką (Biskupia Kopa). Wyniesienia te rozdzielone są grubymi osadami trzeciorzędu i czwartorzędu, pokrywającymi również pozostały obszar tej części gminy.

Metamorfik występujący w rejonie Sławniowic reprezentują gnejsy biotytowe z wkładkami wapieni krystalicznych (marmurów) wraz z dolomitami krystalicznymi (marmurami dolomitowymi). Wzdłuż prawego brzegu Oleśnicy ciągną się paragnejsy. Wiek tych warstw nie jest dokładnie ustalony, wymieniany jest proterozoik i paleozoik (do środkowego dewonu). Utwory metamorficzne (warstwy vrbneńskie) budujące Górę Parkową (Góra Chrobrego) w rejonie Głuchołaz, tworzą dwie serie skał: starszą serię metamorficzną – prekambryjską i młodszą serię metamorficzną – dolnodewońską. Starszą serię metamorficzną tworzą łupki biotytowe, odsłaniające się wzdłuż obu brzegów Białej Głuchołaskiej, zbudowane z kwarcu i biotytu, rzadziej muskowitu i skaleni, z cienkimi wkładkami amfibolitów. Młodszą serię metamorficzną tworzą łupki łyszczykowe zbudowane głównie z muskowitu, kwarcu i znacznej ilości biotytu oraz kwarcyty i łupki kwarcytowe, zajmujące w rejonie Głuchołaz znaczne powierzchnie. Wśród skał obu serii metamorficznych występują pegmatyty i żyły kwarcowe o nieregularnym przebiegu i grubości od kilku do kilkunastu centymetrów. Seria kwarcytowo – łupkowa zapada monoklinalnie pod kątem około 45º ku południowemu – wschodowi. Cienkie warstwy łupków i kwarcytów (poniżej 1 m) tej serii są zafałdowane. Drugi masyw Gór Opawskich (Biskupia Kopa) tworzą utwory warstw andelskohorskich górnego dewonu i dolnego karbonu. Są to łupki fyllitowe i łupki szarogłazowe z wkładkami zieleńców, z lokalnie występującymi drobnokrystalicznymi wapieniami krynoidowymi i przeobrażonymi zasadowo wulkanitami. Łupki fyllitowe charakteryzują się barwą czarną lub szarą, są bardzo drobnoziarniste, połyskliwe na powierzchni, ze słabo zaznaczoną laminacją. Stopień metamorfizmu maleje stopniowo ku wschodowi. Utwory te są zafałdowane. Wyższe partie Biskupiej Kopy budują szarogłazy i łupki szarogłazowe. Skały intruzywne karbonu górnego w postaci granitów drobno– i średnioziarnistych występują na niewielkim obszarze koło Podlesia, w dolinie Oleśnicy.

Utwory kenozoiczne występują na północ od linii Głuchołazy – Jarnołtówek – Moszczanka i rozdzielają oba obszary wychodni skał metamorficznych dewonu.

Osady trzeciorzędu tworzą mioceńskie zwietrzeliny kaolinowe skał krystalicznych, występujące w rejonie Konradowa, iły, mułki i piaski serii poznańskiej (górny miocen) oraz piaski, żwiry i piaski skaleniowo – kwarcowe z wkładkami iłów i mułków serii Gozdnicy (pliocen).

Czwartorzęd to utwory plejstoceńskie (wodnolodowcowe) i holoceńskie (rzeczne). W okresie tym omawiany teren został objęty dwoma cyklami zlodowaceń: południowopolskimi i środkowopolskimi. Utwory polodowcowe w postaci glin pylasto – piaszczystych na żwirach i piaskach zasypania wysokiego występują w postaci płatów, na wschód i południe od Gierałcic, na wschód od Głuchołaz, koło Konradowa oraz na północ od Pokrzywnej. Gliny piaszczyste na żwirach rzecznych występują przy granicy państwa, na południowy zachód od Gierałcic, oraz na południe od Moszczanki. Gliny zwałowe występują w rejonie Konradowa oraz pomiędzy Gierałcicami a

[1] Na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Nysa nr 904 (Awdankiewicz, 2004) i Głuchołazy nr 906 (Awdankiewicz, 2006).

Sławniowicami. Piaski i żwiry zasypania wysokiego występują koło Sławniowic i Gierałcic, na zachód od Głuchołazów oraz Konradowa, gdzie ich miąższość dochodzi do 100 m (Rutkowski, 1974). Wzdłuż Złotego Potoku i Białej Głuchołaskiej ciągną się żwiry tarasów akumulacyjnych. W okresie zlodowaceń północnopolskich piaski i żwiry pokryte zostały warstwą lessu i glinami lessowymi. W holocenie powstawały mady rzeczne, a w zakolach odkładały się złotonośne piaski i żwiry utworzone ze zwietrzałych żył kwarcowych, kwarcytów i łupków kwarcowych.

Północną część gminy obejmuje fragment dużej jednostki geologicznej, to jest bloku przedsudeckiego, zbudowanego z serii metamorficznych oraz młodopaleozoicznych granitoidów, przykrytych grubą pokrywą osadów trzeciorzędowych i czwartorzędowych.

W północno – zachodniej części gminy odsłaniają się gnejsy migmatyczne, stanowiące osłonę granitoidów żulowskich oraz kompleks gnejsów biotytowych, kwarcytów, łupków kwarcowo – skaleniowych i wapieni krystalicznych. Geneza i wiek tych skał nie są ustalone. Korelowane są one z utworami proterozoicznymi i staropaleozoicznymi, a nawet środkowodewońskimi. Gnejsy migmatyczne z amfibolitami odsłaniają się między Nadziejowem i Kamienną Górą, na północ od Łączek oraz na zachód od Burgrabic. Gnejsy biotytowe i łupki łyszczykowe występują między Sławniowicami a Łączkami. W Sławniowicach zawierają one przeławicenia wapieni krystalicznych i amfibolitów. Miejscami skały te są silnie zmienione lub zwietrzałe. Kwarcyty występują w formie nieciągłego pasa szerokości około 500 m o przebiegu z południowego – zachodu na północny – wschód w rejonie miejscowości Sławniowice – Burgrabice – Gierałcice – Wilamowice Nyskie – Nowy Świętów. Tworzą one kompleks skalny o różnej zawartości, często silnie zwietrzałych skaleni. Wapienie krystaliczne (marmury), tworzące ławice w gnejsach na wschód od Sławniowic, są skałami barwy białej, jasnoszarej, do ciemnoszarej, często smużyste, zwykle średnioziarniste, partiami gruboziarniste. Ciemne smugi pochodzą od biotytu lub substancji organicznej. Dolomity (marmury dolomitowe) występują wśród wapieni w formie żył. Najgrubsza ławica marmurów ma miąższość do 200 m. Zaliczane do karbonu granodioryty występują w postaci różnej miąższości pni i żył w skałach osłony metamorficznej. W Nadziejowie i Kamiennej Górze żyły te osiągają grubość kilkudziesięciu metrów. Żyły kwarcowe, pegmatytowe, leukogranitowe i aplitowe występują we wszystkich wyżej opisanych skałach. Miąższość ich jest niewielka, przeważnie od kilku do kilkunastu centymetrów. Jedynie żyły leukogranitowe mają miąższość do kilkunastu metrów.

Utwory trzeciorzędowe występują prawie na całym obszarze tej części gminy. Odsłaniają się w wielu miejscach w pobliżu wychodni skał krystalicznych oraz na krawędziach erozyjnych tarasów lub stanowiących powierzchnie erozyjne. Miąższość utworów trzeciorzędowych nie jest znana i może sięgać do 450 m. Najstarszymi utworami są regolity oraz skaolinizowane skały podłoża. Strefa kaolinizacji przekracza lokalnie 90 m. W partii stropowej trzeciorzęd reprezentowany jest głównie przez osady morskie serii poznańskiej miocenu, wykształconej jako: iły, piaski, mułki z wkładkami węgla brunatnego, iły kaolinowe i iły z syderytami. Lokalnie występują żwiry plioceńskie serii Gozdnicy. Są to piaski i żwiry różnych skał podłoża, często spojone iłami kaolinowymi.

Wśród skał czwartorzędu występują osady należące do plejstocenu oraz holocenu. W plejstocenie obszar ten był trzykrotnie zlodowacony. Dwukrotnie w czasie zlodowaceń południowopolskich i raz w okresie zlodowaceń środkowopolskich. Zlodowacenia te pozostawiły pokrywę osadów na utworach trzeciorzędowych i skałach masywu krystalicznego. Reprezentowane są one przez gliny zwałowe, osady piaszczysto – żwirowe wodnolodowcowe i lodowcowe oraz piaski, żwiry i głazy tarasów rzecznych. Lessy i gliny lessopodobne z okresu zlodowaceń północnopolskich zalegają na nich prawie na całej powierzchni warstwą grubości od 0,5 m do 6 – 8 m. Dna dolin i ich zbocza pokrywają gliny deluwialne piaszczyste i pylaste. Najmłodszymi osadami powstałymi w

holocenie są zalegające w dnach dolin rzecznych iły, i mułki z domieszką piasków – mady, ze żwirami i piaskami w spągu.

1.4.2. Złoża kopalin[2].

Na terenie gminy Głuchołazy znajduje się 10 udokumentowanych złóż kopalin. Są to:

- 1 złoże węgla brunatnego „Łączki";
- 3 złoża kamieni drogowych i budowlanych: „Góra Apla", „Kamienna Góra" i „Sławniowice";
- 2 złoża łupków fyllitowych „Dewon – Pokrzywna" i „Dewon – Pokrzywna 2";
- 1 złoże surowców ilastych ceramiki budowlanej „Konradów Głuchołaski";
- 3 złoża kruszywa naturalnego: „Bodzanów", „Bodzanów 1" i „Nowy Świętów".

Złoże węgla brunatnego „Łączki" (WB 449) zostało udokumentowane w kategorii B i C2 (Górzyński, Kasiński, 1982). Powierzchnia udokumentowanego złoża wynosi 20,451 ha i znajduje się pomiędzy miejscowościami Biskupów, Łączki i Wilamowice Nyskie. Są to 3 soczewki węgli brunatnych zalegające wśród trzeciorzędowych iłów poznańskich, stanowiące oddzielne pola złożowe. Złoże posiada miąższość od 3,0 do 14,3 m, średnio 5,0 m. Węgle zalegają pod nadkładem gleby, piasków i gliny, dochodzącym do 31 m. Kopalina zawiera średnio: 38,50 % popiołu, 12,51 % piasku i 0,03 % alkaliów oraz 0,41 % siarki całkowitej, 0,33 % siarki palnej i 0,10 % siarki popiołowej. Wartość opałowa węgli wynosi 6932 kJ/kg (1656 kcal/kg). Wielkości te określają przydatność tego surowca jako węgiel energetyczny. Złoże z punktu widzenia ochrony środowiska zostało zakwalifikowane jako konfliktowe.

TABELA 17: Gmina Głuchołazy – wybrane parametry geologiczno – złożowe i jakościowe złoża węgla brunatnego „Łączki" na podstawie *Karty Informacyjnej Złoża Kopaliny Stałej* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017).

Parametr	Minimalna	Maksymalna	Średnia
1	2	3	4
Wartość opałowa (kcal/kg)	1293	2039	1656
Wartość opałowa (kJ/kg)	5412	8535	6932
Wydajność półkoksu w przeliczeniu na stan suchy (%)	64,09	72,43	68,26
Zawartość bituminów (%)	b.d.	3,57	5,82
Zawartość części lotnych (%)	59,65	64,27	61,96
Zawartość gazu (%)	16,95	17,68	17,32
Zawartość $Na_2O + K_2O$ (%)	0,02	0,06	0,03
Zawartość piasku (%)	3,08	24,68	12,51
Zawartość popiołu (%)	19,66	55,18	38,50
Zawartość siarki całkowitej (%)	0,21	0,76	0,41
Zawartość siarki palnej (%)	0,13	0,55	0,33
Zawartość siarki popiołowej (%)	0,03	0,29	0,10
Zawartość smoły (%)	5,95	11,60	8,78
Zawartość wodoru (%)	5,90	6,48	6,19

[2] Na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Nysa nr 904 (Awdankiewicz, 2004) i Głuchołazy nr 906 (Awdankiewicz, 2006) oraz *Kart Informacyjnych Złoża Kopaliny Stałej* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017).

1	2	3	4
Zawartość wody rozkładowej (%)	5,40	6,63	6,02
Zawartość węgla (%)	59,52	62,78	61,15
Grubość nadkładu (m)	2,70	30,90	12,50
Miąższość złoża (m)	3,00	14,30	5,00
Głębokość spągu złoża (m)	7,30	34,40	20,20
Stosunek N/Z	b.d.	b.d.	2,50

Złoże kamieni drogowych i budowlanych (dolomity i marmury) „Góra Apla" (KD 18954) zostało udokumentowane w kategorii C_1. Powierzchnia udokumentowanego złoża wynosi 2,267 ha i znajduje się pomiędzy miejscowościami Burgrabice i Sławniowice. Kopaliną główną są dolomity i marmury. Występuje tu 1 pokład o średniej grubości nadkładu 7 m i miąższości 39,9 m. Kopalina posiada zastosowanie jako surowiec do produkcji bloków, płyt okładzinowych, kruszywa łamanego, grysów do lastrico i tynków szlachetnych. Złoże z punktu widzenia ochrony środowiska zostało zakwalifikowane jako konfliktowe.

TABELA 18: Gmina Głuchołazy – wybrane parametry geologiczno – złożowe i jakościowe złoża kamieni drogowych i budowlanych „Góra Apla" na podstawie *Karty Informacyjnej Złoża Kopaliny Stałej* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017).

Parametr	Minimalna	Maksymalna	Średnia
Dolomit			
Gęstość pozorna = ciężar objętościowy (g/cm³)	b.d.	b.d.	2,73
Mrozoodporność (ubytek masy w %)	0,80	3,20	1,70
Nasiąkliwość (%)	0,20	2,60	1,00
Wytrzymałość na uderzenie	8,00	15,00	12,00
Wytrzymałość na ściskanie (kg/cm²)	580	980	750
Marmur			
Gęstość pozorna = ciężar objętościowy (g/cm³)	b.d.	b.d.	2,60
Mrozoodporność (ubytek masy w %)	3,60	10,40	7,00
Nasiąkliwość (%)	2,00	2,20	2,10
Wytrzymałość na uderzenie	6,00	7,00	7,00
Wytrzymałość na ściskanie (kg/cm²)	580	620	600
Grubość nadkładu (m)	3,00	10,00	7,00
Miąższość złoża (m)	36,00	44,00	39,90
Stosunek N/Z	b.d.	b.d.	0,19

Złoże kamieni drogowych i budowlanych „Kamienna Góra" (KD 457) udokumentowane zostało w kategorii B + C_1 (Olszewska, Bałchanowski, 1977; Majkowska, 1996, 1999, Kminikowski, 2018). Powierzchnia udokumentowanego złoża wynosi 12,28 ha i znajduje się na północny – zachód od miejscowości Biskupów na granicy z gminą Otmuchów. Kopalinę stanowią gnejsy i granity drobnoziarniste o wysokich parametrach jakościowych, które pozwalają na wykorzystanie kopaliny do produkcji kruszywa łamanego budowlanego i drogowego oraz kostki granitowej (brukowca). Z uwagi na silne nieregularne spękania kopalina ze złoża „Kamienna Góra" w niewielkim stopniu nadaje się do produkcji bloków i kamiennych elementów budowlanych. Miąższość złoża wynosi średnio 58,7 m, a grubość nadkładu reprezentowanego przez glebę, glinę i zwietrzelinę granitową wynosi 3,5 m. Złoże nie jest konfliktowe dla środowiska.

TABELA 19: Gmina Głuchołazy – wybrane parametry geologiczno – złożowe i jakościowe złoża kamieni drogowych i budowlanych „Kamienna Góra" na podstawie *Karty Informacyjnej Złoża Kopaliny Stałej* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017).

Parametr	Minimalna	Maksymalna	Średnia
Gnejs			
Gęstość pozorna = ciężar objętościowy (g/cm³)	2,62	2,74	2,68
Mrozoodporność (ubytek masy w %)	0,00	1,80	1,02
Nasiąkliwość wagowa (%)	0,40	1,00	0,70
Współczynnik emulgacji	0,12	0,18	0,14
Wytrzymałość na ściskanie (kg/cm²)	290	1350	754
Wytrzymałość po nasiąknięciu wodą (kg/cm²)	240	1080	525
Ścieralność w bębnie Los Angeles (%)	42,20	60,40	51,20
Granit			
Gęstość właściwa = ciężar właściwy (g/cm³)	2,67	2,90	2,77
Gęstość pozorna = ciężar objętościowy (g/cm³)	2,52	2,69	2,60
Mrozoodporność (ubytek masy w %)	0,00	7,50	2,10
Nasiąkliwość (%)	0,70	1,20	0,90
Nasiąkliwość wagowa (%)	0,40	2,10	0,87
Porowatość (%)	0,01	6,57	1,52
Szczelność (%)	0,93	0,99	0,97
Współczynnik emulgacji	0,10	0,22	0,15
Wytrzymałość na ściskanie (kg/cm²)	430	1850	974
Wytrzymałość po nasiąknięciu wodą (kg/cm²)	340	1450	975
Wytrzymałość po zamrożeniu (kg/cm²)	340	1450	975
Zawartość SO_3 (%)	0,02	0,2	0,09
Zwięzłość w aparacie Page'a (ilość uderzeń)	4,00	15,00	10,00
Ścieralność na bębnie Devala (%)	3,00	55,20	13,50
Ścieralność na tarczy Boehmego na sucho (cm)	0,15	0,30	0,19
Ścieralność w bębnie Los Angeles (%)	35,60	86,80	57,60
Grubość nadkładu (m)	2,00	15,00	3,46
Miąższość złoża (m)	43,00	86,00	58,66
Stosunek N/Z	b.d.	b.d.	0,06

Złoże marmuru (wapienia krystalicznego) i dolomitu (marmuru dolomitowego) „Sławniowice" (KD 453) zostało udokumentowane w kategorii C_1 i C_2 (Sas – Korczyńska, 1976; Szapliński, 1989; Ulatowski, Bałchanowski, 2000). Powierzchnia udokumentowanego złoża wynosi 16,892 ha i znajduje się na południowy – wschód od miejscowości Sławniowice. Złoże ma postać 3 równoległych soczewek. Miąższość kopaliny występującej pod nakładem glin, iłów i rumoszu skalnego o średniej grubości 9,6 m wynosi średnio 39,6 m. Kopaliną główną są marmury i dolomity, które różnią się przede wszystkim barwą i składem chemicznym. W całej serii złożowej obserwuje się przerosty łupków krystalicznych, gnejsów, pegmatytów, granitów i kwarcytów. Dolomit występuje miejscami w soczewce środkowej. Marmur jest barwy szarej w różnych odcieniach, smużysty, grubo– i średniokrystaliczny o zawartości CaO przekraczającej 50 %, a MgO dochodzącej do 0,4 %. Dolomit jest barwy szarożółtej, „miodowej", drobno– i średniokrystaliczny, a zawartość CaO wynosi maksymalnie 39 %, zaś MgO dochodzi niemal do 13 %. Kopalina posiada zastosowanie jako surowiec do produkcji bloków, płyt okładzinowych

(pionowych, poziomych, zewnętrznych i wewnętrznych), kamienia łamanego, grysów do lastrico i mączek na nawozy rolnicze. Złoże nie jest konfliktowe dla środowiska.

TABELA 20: Gmina Głuchołazy – wybrane parametry geologiczno – złożowe i jakościowe złoża kamieni drogowych i budowlanych „Sławniowice" na podstawie *Karty Informacyjnej Złoża Kopaliny Stałej* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017).

Parametr	Minimalna	Maksymalna	Średnia
Dolomit			
Gęstość właściwa = ciężar właściwy (g/cm³)	b.d.	b.d.	2,78
Gęstość pozorna = ciężar objętościowy (g/cm³)			2,67
Mrozoodporność (ubytek masy w %)			1,60
Nasiąkliwość (%)			1,20
Nasiąkliwość wagowa (%)			1,20
Porowatość (%)			4,11
Wytrzymałość na uderzenie			14,00
Wytrzymałość na ściskanie (kg/cm²)			1480
Wytrzymałość po nasiąknięciu wodą (kg/cm²)			1261
Zawartość SO_3 (%)			0,01
Zawartość CaO (%)			38,71
Zawartość MgO (%)			12,88
Ścieralność na tarczy Boehmego na sucho (cm)			0,61
Marmur			
Gęstość właściwa = ciężar właściwy (g/cm³)	b.d.	b.d.	2,72
Gęstość pozorna = ciężar objętościowy (g/cm³)			2,69
Mrozoodporność (ubytek masy w %)			1,00
Nasiąkliwość (%)			0,20
Nasiąkliwość wagowa (%)			0,20
Porowatość (%)			2,54
Straty prażenia (%)			41,30
Współczynnik emulgacji			0,37
Wytrzymałość na uderzenie			9,00
Wytrzymałość na ściskanie (kg/cm²)			721
Wytrzymałość po nasiąknięciu wodą (kg/cm²)			554
Zawartość SO_3 (%)			0,20
Zawartość Al_2O_3 (%)			0,89
Zawartość CaO (%)			52,15
Zawartość Fe_2O_3 (%)			0,22
Zawartość MgO (%)			0,33
Zawartość SiO_2 (%)			4,58
Ścieralność na bębnie Devala (%)			3,60
Ścieralność na tarczy Boehmego na sucho (cm)			0,51
Grubość nadkładu (m)	b.d.	b.d.	9,60
Miąższość złoża (m)			39,60

Złoża łupków fyllitowych „Dewon – Pokrzywna" (LF 91) i „Dewon – Pokrzywna 2" (LF 14390) udokumentowane zostały odpowiednio w kategorii C_1+B oraz C_2. Oba złoża sąsiadują ze sobą i położone są na północ od miejscowości Jarnołtówek. Powierzchnie udokumentowanych złóż wynoszą odpowiednio 18,86 ha oraz 3,7 ha. Serie złożowe charakteryzują się miąższością średnio (odpowiednio) 26,5 m i 23,4 m. Miąższość zwietrzeliny wynosi 0,20 – 1,85 m (średnio 0,85 m). Nadkład w postaci gleby i gliny pylastej ma grubość średnio (odpowiednio) 1,25 m i 12,5 m. Łupki fyllitowe z tych złóż nadają się do produkcji nośników pylistych środków ochrony roślin oraz podsypki papowej. Złoża z punktu widzenia ochrony środowiska zostały zakwalifikowane jako konfliktowe.

TABELA 21: Gmina Głuchołazy – wybrane parametry geologiczno – złożowe i jakościowe złoża łupków fyllitowych „Dewon – Pokrzywna" na podstawie *Karty Informacyjnej Złoża Kopaliny Stałej* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017).

Parametr	Minimalna	Maksymalna	Średnia
Gęstość (g/cm³)	b.d.	b.d.	2,67
Przyczepność metodą Gornitza (%)			4,87
Zawartość Al_2O_3 (%)			17,49
Zawartość Fe_2O_3 (%)			3,19
Zawartość Na_2O (%)			2,09
Zawartość SiO_2 (%)			61,21
Zawartość wilgoci (%)			0,35
Zdolność sorbowania wody (%)			0,29
Zdolność sorpcyjna (liczba olejowa) (%)			35,60
Grubość nadkładu (m)	0,00	2,50	1,25
Miąższość złoża (m)	15,20	37,85	26,53
Głębokość spągu złoża (m)	15,20	37,85	27,78
Stosunek N/Z	b.d.	b.d.	0,53

TABELA 22: Gmina Głuchołazy – wybrane parametry geologiczno – złożowe i jakościowe złoża łupków fyllitowych „Dewon – Pokrzywna 2" na podstawie *Karty Informacyjnej Złoża Kopaliny Stałej* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017).

Parametr	Minimalna	Maksymalna	Średnia
Gęstość (g/cm³)	b.d.	b.d.	2,67
Przyczepność metodą Gornitza (%)			4,87
Zawartość wilgoci (%)			0,35
Zdolność sorbowania wody (%)			0,29
Zdolność sorpcyjna (liczba olejowa) (%)			35,60
Grubość nadkładu (m)	11,00	14,00	12,50
Miąższość złoża (m)	21,40	25,40	23,40
Głębokość spągu złoża (m)	32,40	39,40	35,90
Stosunek N/Z	b.d.	b.d.	0,53

Gliny lessowe czwartorzędowe na złożu „Konradów Głuchołaski" (IB 2314) udokumentowane zostały w kategorii C_1 z jakością w kategorii B jako surowiec ilasty ceramiki budowlanej do produkcji cegły pełnej (Głogowski, 1977). Powierzchnia udokumentowanego złoża wynosi 49,5 ha i znajduje się na wschód od miasta Głuchołazy oraz na północ od wsi Konradów. Miąższość złoża wynosi średnio 4,1 m, zaś średni nadkład gleby 0,3 m. Stosunek grubości nadkładu do miąższości złoża wynosi 0,06. Kopalinę charakteryzują między innymi następujące średnie parametry: zawartość marglu we frakcji <0,05 mm 0,064 %, zawartość ziarn niewęglanowych trudno rozkruszalnych 0,68 %, skurczliwość suszenia 5,5%, nasiąkliwość wyrobu po wypaleniu w temperaturze 1000 ºC 13,4%, wytrzymałość na ściskanie – 12,7 MPa, a optymalna temperatura wypalania 1000 ºC. Złoże z punktu widzenia ochrony środowiska zostało zakwalifikowane jako konfliktowe.

TABELA 23: Gmina Głuchołazy – wybrane parametry geologiczno – złożowe i jakościowe złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej „Konradów Głuchołaski" na podstawie *Karty Informacyjnej Złoża Kopaliny Stałej* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017).

Parametr	Minimalna	Maksymalna	Średnia
Optymalna temperatura wypału (°C)	950	1000	1000
Nasiąkliwość w wyrobach (%)	b.d.	b.d.	13,40
Skurczliwość wysychania (%)	b.d.	b.d.	5,50
Straty prażenia (%)	3,02	3,34	b.d.
Wytrzymałość na ściskanie (kg/cm²)	b.d.	b.d.	127,7
Zawartość domieszek gruboziarnistych 2 – 5 mm (%)	b.d.	b.d.	0,68
Zawartość siarczanów SO_4 (%)	0,024	0,049	b.d.
Zawartość Al_2O_3 (%)	10,41	11,44	b.d.
Zawartość CaO (%)	0,58	0,85	b.d.
Zawartość K_2O (%)	1,64	2,40	b.d.
Zawartość MgO (%)	0,64	0,86	b.d.
Zawartość Na_2O (%)	0,72	0,90	b.d.
Zawartość SO_3 (%)	0,99	1,02	b.d.
Zawartość Fe_2O_3 (%)	3,71	4,29	b.d.
Zawartość SiO_2 (%)	74,26	76,76	b.d.
Zawartość marglu w ziarnach powyżej 0,5 mm (%)	b.d.	b.d.	0,064
Grubość nadkładu (m)	0,20	0,30	0,30
Miąższość złoża (m)	2,00	7,70	4,10
Głębokość spągu złoża (m)	2,20	8,00	4,40
Stosunek N/Z	b.d.	b.d.	0,06

Złoża kruszywa naturalnego „Bodzanów" (KN 11646) i „Bodzanów 1" (KN 18725) udokumentowane zostały w kategorii C_1. Oba złoża sąsiadują ze sobą i położone są na zachód od miasta Głuchołazy. Powierzchnie udokumentowanych złóż wynoszą odpowiednio 4,57 ha oraz 1,68 ha. Kopalinę na obu złożach stanowią piaski ze żwirem przydatne dla budownictwa. Serie złożowe charakteryzują się miąższością średnio (odpowiednio) 13,6 m i 11,4 m. Nadkład w postaci gleby ma grubość średnio do 3 m. Złoża z punktu widzenia ochrony środowiska zostały zakwalifikowane jako konfliktowe.

TABELA 24: Gmina Głuchołazy – wybrane parametry geologiczno – złożowe i jakościowe złoża kruszywa naturalnego „Bodzanów" na podstawie *Karty Informacyjnej Złoża Kopaliny Stałej* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017).

Parametr	Minimalna	Maksymalna	Średnia
Piasek			
Punkt piaskowy (%)	b.d.	b.d.	95,00
Piasek ze żwirem			
Punkt piaskowy (%) bilansowe	37,40	42,20	38,20
Punkt piaskowy (%) pozabilansowe	33,70	65,10	43,00
Zawartość frakcji powyżej 2 mm (%) bilansowe	51,30	52,20	51,50
Zawartość frakcji powyżej 2 mm (%) pozabilansowe	2,10	41,20	29,00
Zawartość pyłów mineralnych (%) bilansowe	5,60	11,30	10,30
Zawartość pyłów mineralnych (%) pozabilansowe	25,10	32,80	28,00
Grubość nadkładu (m)	0,00	6,00	2,80
Miąższość złoża (m)	2,60	20,00	13,60
Głębokość spągu złoża (m)	2,60	23,00	16,40
Stosunek N/Z	0,00	0,43	0,18

TABELA 25: Gmina Głuchołazy – wybrane parametry geologiczno – złożowe i jakościowe złoża kruszywa naturalnego „Bodzanów 1" na podstawie *Karty Informacyjnej Złoża Kopaliny Stałej* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017).

Parametr	Minimalna	Maksymalna	Średnia
Punkt piaskowy (%)	37,40	42,20	38,20
Zawartość pyłów mineralnych (%)	5,60	11,30	10,30
Grubość nadkładu (m)	0,00	3,00	b.d.
Miąższość złoża (m)	2,60	22,00	11,40
Głębokość spągu złoża (m)	20,50	26,00	23,00
Stosunek N/Z	0,00	0,14	b.d.

Złoże kruszywa naturalnego „Nowy Świętów" (KN 3615) udokumentowane zostało w kategorii C_1. Powierzchnia udokumentowanego złoża wynosi 2,537 ha i znajduje się na północ od miejscowości Nowy Świętów. Kopalinę stanowią piaski czwartorzędowe pochodzenia wodnolodowcowego o średniej miąższości 16,9 m. Piaski występują pod nadkładem gleby i gliny o średniej grubości 1,9 m (Ryczek, 1980). Kopalina z tego złoża posiada następujące średnie parametry jakościowe: zawartość frakcji poniżej 2 mm (punkt piaskowy) 78,2 %, zawartość pyłów 10,2 %, zawartość siarczanów 0,0002 %. Kopalina po przeróbce stanowi surowiec stosowany w drogownictwie. Złoże z punktu widzenia ochrony środowiska zostało zakwalifikowane jako konfliktowe.

TABELA 26: Gmina Głuchołazy – wybrane parametry geologiczno – złożowe i jakościowe złoża kruszywa naturalnego „Nowy Świętów" na podstawie *Karty Informacyjnej Złoża Kopaliny Stałej* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017).

Parametr	Minimalna	Maksymalna	Średnia
Gęstość nasypowa w stanie luźnym (kg/m³)	1250	1660	1510
Gęstość nasypowa w stanie zagęszczonym (kg/m³)	1500	1870	1720
Mrozoodporność (%)	0,50	1,00	0,70
Nasiąkliwość (%)	0,40	0,80	0,60
Punkt piaskowy (%)	b.d.	b.d.	78,20
Wskaźnik piaskowy (%)	58,00	81,00	58,40
Zawartość pyłów (%)	b.d.	b.d.	10,20
Zawartość frakcji poniżej 2 mm (%)	b.d.	b.d.	78,20
Zawartość frakcji poniżej 5 mm (%)	b.d.	b.d.	84,30
Zawartość pyłów mineralnych (%)	3,30	31,50	10,20
Zawartość ziarn nieforemnych (%)	1,50	4,30	b.d.
Zawartość ziarn słabych i zwietrzałych (%)	3,30	6,50	b.d.
Grubość nadkładu (m)	b.d.	b.d.	1,90
Miąższość złoża (m)	b.d.	b.d.	16,90
Głębokość spągu złoża (m)	b.d.	b.d.	18,80
Stosunek N/Z	b.d.	b.d.	0,11

TABELA 27: Gmina Głuchołazy – charakterystyka złóż kopalin na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Nysa nr 904 (Awdankiewicz, 2004) i Głuchołazy nr 936 (Awdankiewicz, 2004) oraz *Kart Informacyjnych Złoża Kopaliny Stałej* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017).

Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Stan zagospodarowania	Zastosowanie kopaliny	Zasoby geologiczne bilansowe (tys. ton)	Przyczyny konfliktowości złoża
Łączki	Wb	N	E	1820	Gl ; L ; U
Góra Apla	do ; w	N	Sb ; Sbb ; Skb ; Sr	1964	Gl ; L ; K
Kamienna Góra	g ; y	G	Sb ; Sd	16062	–
Sławniowice	do ; w	G	Sb ; Sbb ; Skb ; Sr	3979	–
Dewon–Pokrzywna	łmf	G	Sb ; Sr	13983	Gl ; K
Dewon–Pokrzywna2	łmf	N	Sb ; Sr	2264	Gl ; K
Konradów Głuchołaski	g(gc)	Z	Scb	1752	Gl ; Z
Bodzanów	pż	G	Sb	767	Gl ; L
Bodzanów1	pż	G	Sb	363	Gl ; L
Nowy Świętów	p	N	Sb	457	L

Rodzaj kopaliny: **do** – dolomity krystaliczne, **g** – gnejsy, **g(gc)** – gliny ceramiki budowlanej, **łmf** – łupki fyllitowe, **p** – piasek, **pż** – piaski i żwiry, **y** – granity, **w** – wapienie krystaliczne, **Wb** – węgiel brunatny.

Stan zagospodarowania: **G** – zagospodarowane, **N** – niezagospodarowane, **Z** – zaniechane.

Zastosowanie kopaliny: **E** – kopaliny energetyczne, **Sb** – budowlane, **Sbb** – budowlane bloczne, **Scb** – ceramiki budowlanej, **Sd** – drogowe, **Skb** – kruszywo budowlane, **Sr** – rolnicze.

Przyczyny konfliktowości: **Gl** – ochrona gleb, **K** – krajobraz, **L** – ochrona lasów, **U** – ogólna uciążliwość dla środowiska, **Z** – konflikt zagospodarowania terenu.

1.4.3. Perspektywy i prognozy występowania kopalin[3].

W rejonie gminy Głuchołazy od wielu lat prowadzone były liczne prace geologiczno – poszukiwawcze. W ich rezultacie wyznaczono 1 obszar prognostyczny oraz 7 obszarów perspektywicznych występowania kopalin.

W północno – zachodniej części gminy występują drobnoziarniste laminowane kwarcyty o wysokiej zawartości skaleni. Spotykane są również odmiany gruboziarniste i bezkierunkowe. Prace poszukiwawcze za kwarcytami prowadzone były w rejonie Burgrabic, Gierałcic i Wilamowic (Budkiewicz, 1977; Miłkowski, 1978). W rejonie Wilamowic znajduje się kilka nieczynnych kamieniołomów, gdzie kwarcyty drobnoziarniste były kiedyś eksploatowane jako kamień łamany dla lokalnych potrzeb budownictwa drogowego (Kościówko, 1979). W obrębie kwarcytów występują partie o wysokiej zawartości skaleni potasowych, lokalnie także z kaolinitem. Wstępnie określona została ich przydatność jako surowca skaleniowo – kaolinitowo – kwarcowego do produkcji porcelanowych wyrobów sanitarnych, porcelitu i płytek ceramicznych (Budkiewicz, 1977). Obiecujące wyniki badań ceramiczno – technologicznych skłoniły do przeprowadzenia dalszych prac geologicznych. Wykonano badania geofizyczne oraz wkopy, rowy poszukiwawcze i szybiki (Urbanowicz, Kleszcz, 1977). Odwiercono też 10 otworów o głębokości od 40,0 do 75,2 m w odstępie 500 do 1200 m (Miłkowski, 1978). Wykonane badania wykazały zróżnicowanie składu chemicznego kwarcytów w poszczególnych obszarach. W przemyśle ceramicznym surowiec tego typu dotychczas nie był wykorzystywany na skalę przemysłową. W wyniku badań laboratoryjnych stwierdzono, że kwarcyty zawierają za dużo związków żelaza i tytanu, a za mało alkaliów wymaganych dla ceramiki szlachetnej. Ich przyszłe wykorzystanie uzależnione jest od opracowania stosownej technologii przeróbki. Na podstawie analizy powyższych wyników badań wyznaczono 1 obszar prognostyczny występowania kwarcytów (w rejonie Burgrabic), 2 obszary perspektywiczne występowania kwarcytów (w rejonie Burgrabic i Wilamowic Nyskich) oraz 1 obszar perspektywiczny występowania kaolinów i iłów kaolinowych (w rejonie wsi Łączki).

TABELA 28: Gmina Głuchołazy – właściwości fizyko – mechaniczne kwarcytów drobnoziarnistych.

Parametr (wartości średnie)	Rejony prac geologicznych	
	Burgrabice	Wilamowice Nyskie
Nasiąkliwość (%)	0,16	0,15
Mrozoodporność	całkowita	całkowita
Wytrzymałość na ściskanie (MPa)	37,5	92,2
Ścieralność na tarczy Boehmego (cm)	0,14	0,17
Ścieralność w bębnie Devala (%)	7,6	3,8

Źródło: *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Nysa nr 904 (Awdankiewicz, 2004).

[3] Na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Nysa nr 904 (Awdankiewicz, 2004) i Głuchołazy nr 906 (Awdankiewicz, 2006).

TABELA 29: Gmina Głuchołazy – skład chemiczny surowca skaleniowo – kwarcowo – kaolinowego.

Zawartość (%) (wartości średnie)	Rejony prac geologicznych			
	Wilamowice Nyskie obszar I	Gierałcice – Pole A obszar II	Gierałcice – Pole B obszar II	Burgrabice obszar IV
SiO_2	76,10	71,00	71,53	80,01
Al_2O_3	12,10	15,30	13,19	8,95
$Fe_2O_3 + TiO_2$	3,61	5,67	3,77	1,53
$K_2O + Na_2O$	3,85	4,12	4,35	5,23

Źródło: *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Nysa nr 904 (Awdankiewicz, 2004).

W południowej części gminy w latach 1986 – 1991 wykonane zostały prace geologiczno – poszukiwawcze za złotem i rudami polimetalicznymi (Grodzicki, 1972; Kaźmierczyk, 1986; Karwowski, 1991; Farbisz, 1991). Analizy szlichowe próbek aluwiów rzek i strumieni oraz analizy próbek z wkopów i wierceń wykazały obecność anomalii złota. Przeprowadzone badania nie stwierdziły natomiast anomalii geochemicznych innych metali (Pb, Zn, Sb, Bi, As, Hg, Ba) w skałach. Anomalie złota koncentrują się w aluwiach górnego biegu potoków Oleśnicy i Złotego Potoku (16 anomalii) oraz w aluwiach strumienia Kletnica (5 anomalii). W osadach aluwialnych na 30 próbek szlichowych w 23 występowały anomalne ilości ponad 10 złocin, w 12 więcej niż 50. Większość próbek z wierceń i wkopów wykazała zawartość złota powyżej 0,1 g/m³, maksymalnie stwierdzono 2,26 g/m³. Najwyższe zawartości złota stwierdzono w nawierconych utworach żwirowo – piaszczystych doliny Złotego Potoku, w ilościach do 2,02 i 2,26 g/m³, natomiast doliny potoku Kletnica w ilościach 0,935 g/m³. Złoto to pochodzi prawdopodobnie z obszarów alimentacyjnych położonych w rejonie Zlatych Hor w Czechach. Wykonane badania wykazały, że złoto występuje w zasadzie równomiernie w obrębie osadów piaszczysto – żwirowych. W aluwiach Oleśnicy anomaliom złota towarzyszą anomalie magnetytu, ilmenitu i granatów, w aluwiach Białej Głuchołaskiej dodatkowo staurolitu, a Złotego Potoku anomalie ilmenitu. Zdecydowana większość anomalii złota związana jest z obszarem występowania warstw vrbneńskich, bądź produktów ich wietrzenia. Warstwy andelskohorskie nie dostarczają anomalii rozsypiskowych złota. W oparciu o omówione wyniki prac poszukiwawczych wyznaczone zostały 3 obszary perspektywiczne dla złota okruchowego (Karwowski, 1991). Są to:

- dolina potoku Kletnica w rejonie Konradowa;
- dolina potoku Oleśnica;
- dolina Złotego Potoku, od granicy państwa do miejscowości Moszczanka.

Na podstawie mapy geologicznej (Sawicki, 1955) i wizji terenowej wyznaczono także 1 obszar perspektywiczny kruszywa naturalnego. W rejonie położonym na zachód od miejscowości Konradów, na powierzchni około 200 ha, występują czwartorzędowe żwiry i piaski lodowcowe, pochodzące z wysokiego zasypania. Miąższości utworów osiągają nawet kilkadziesiąt metrów. Żwiry i piaski były wydobywane przez miejscową ludność i wykorzystywane dla celów budowlanych.

W rejonie gminy prowadzono także prace poszukiwawcze celem udokumentowania złóż granitów i marmurów. Wszystkie, mimo stwierdzenia występowania kopaliny, zakończyły się wynikiem negatywnym z powodu słabych parametrów jakościowych badanych skał. Poszukiwania za złożami granitów prowadzone były w rejonie pomiędzy Jarnołtowem, Sławniowicami i Burgrabicami (Paziak, Marcinkowska, 1977). Badaniami objęto wystąpienia granitu drobnoziarnistego. Wykonanymi wierceniami stwierdzono występowanie granitów silnie spękanych i zwietrzałych o niskich parametrach fizykomechanicznych. Z tego względu uznano, że nie nadaje się on do produkcji elementów budowlanych i kruszyw. Poszukiwania za marmurami prowadzone były w rejonie Sławniowic i Gierałcic (Nowak, 1965; Stachowiak, Dziedzic, 1976; Stachowiak, 1982) od szeregu lat. Wykonane

w 1982 roku badania, w rejonie na północ od Sławniowic (Góra Apla), poparte wierceniami i badaniami laboratoryjnymi, wykazały występowanie tu soczewki marmuru pod nadkładem od 2,3 m do 17,0 m z zasobami szacunkowymi 3100 tys. ton. Badany marmur był silnie zdolomityzowany i spękany z żyłkami krzemionkowymi. Wykazywał również wysoką nasiąkliwość i ścieralność oraz niską wytrzymałość na ściskanie.

1.4.4. Udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

Na terenie gminy Głuchołazy nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

1. 5. Geomorfologia.

1.5.1. Charakterystyka makroregionów i mezoregionów[4].

Nizina Śląska (318.5) jest rozległą równiną o powierzchni około 12,7 tys. km², rozciągającą się po obu stronach Odry pomiędzy Przedgórzem Sudeckim i Sudetami Wschodnimi na południowym – zachodzie, Wyżyną Śląsko – Krakowską na południowym – wschodzie oraz Wałem Trzebnickim na północy. Cała Nizina Śląska znajduje się w obrębie zasięgu zlodowacenia odrzańskiego, nazywanego dawniej środkowopolskim, którego pozostałością są ostańce ozów, kemów i wzgórz morenowych. W części południowo – zachodniej występują pokrywy pylaste typu lessów, na których wytworzyły się urodzajne gleby brunatnoziemne i czarnoziemne. Osią Niziny Śląskiej jest Dolina Odry, która ma charakter pradoliny o szerokości od 8 do 12 km z łąkowym tarasem zalewowym i wyższymi tarasami piaszczystymi. Jednym z jej większych lewobrzeżnych dopływów jest Nysa Kłodzka. Dno doliny obniża się od około 180 m na południowym – wschodzie do około 90 m n.p.m. na północnym – zachodzie. W stronę Sudetów powierzchnia niziny wznosi się do 150 – 200 m n.p.m.

Dolina Nysy Kłodzkiej (318.54) to dosyć szeroka dolina (6 – 7 km) z rozwiniętymi tarasami plejstoceńskimi. Oddziela Równinę Grodkowską od Równiny Niemodlińskiej i zajmuję powierzchnię około 250 km². Na madach tarasu zalewowego występują łąki i pola uprawne, a na piaszczystych tarasach lasy. Na analizowanym terenie zajmuje najbardziej na północ wysunięte i najniżej położone krańce gminy.

Płaskowyż Głubczycki (318.58), w Czechach nazwany *Opavska pahorkatina*, jest wysoko wzniesioną równiną lessową (235 – 260 m, po czeskiej stronie do 315 m) i właściwie powinien być uznany za wyżynę w obrębie makroregionu Przedgórza Sudeckiego (332.1). Przez środek przepływa rzeka Osobłoga (czeska Osoblaha). Jest to region rolniczy o urodzajnych glebach czarnoziemnych (pszenno – buraczanych) z nielicznymi płatami lasu. Różnicującymi ten monotonny, rolniczy krajobraz elementami rzeźby terenu są głęboko wcięte w utworach lessowych, wąskie doliny rzeczne o stromych skarpach, często zadrzewionych. Część polska obejmuje około 1700 km², zaś część czeska 390 km². Na analizowanym terenie zajmuje centralną oraz wschodnią część gminy, osiągając miejscami ponad 340 m n.p.m.

Przedgórze Sudeckie (332.1) do schyłku oligocenu stanowiło jedną całość ze strukturami geologicznymi Sudetów. Wielka dyslokacja tektoniczna o kierunku północny–zachód – południowy–wschód i amplitudzie pionowego przemieszczenia obu części wielkości kilkuset metrów rozdzieliła istniejący poprzednio blok na część górską i część podgórską, która pozostała niewysoką równiną z kilkoma twardzielcowymi wzniesieniami (Masyw Ślęży, Wzgórza Strzegomskie i Wzgórza Niemczańsko – Strzelińskie). Poza nimi Przedgórze Sudeckie pokrywają

[4] J. Kondracki, *Geografia regionalna Polski*, 1998.

częściowo mioceńskie osady morskie oraz czwartorzędowe piaski, gliny morenowe i podobne do lessu utwory pyłowe, na których powstały dosyć urodzajne gleby brunatnoziemne, co sprawia, że jest to region rolniczy z niewielkimi płatami leśnymi na wyższych wzniesieniach. Prowadzi się tu także eksploatację surowców skalnych. Przedgórze Sudeckie zajmuje łącznie powierzchnię około 2,6 tys. km².

Przedgórze Paczkowskie (332.17), po stronie czeskiej nazwane *Žulovská pahorkatina*, znajduje się na południe od Obniżenia Otmuchowskiego i przylega do Gór Złotych i Bardzkich. Zbudowane jest z granitu, który po stronie czeskiej koło miasta Žulová tworzy interesujące wietrzeniowe formy skalne. Po stronie polskiej na powierzchni zalegają żwiry i piaski z okresu deglacjacji zlodowacenia odrzańskiego. Całość mezoregionu obejmuje powierzchnię około 240 km², z czego około 130 km² po stronie polskiej. Na analizowanym terenie zajmuje zachodnią część gminy, osiągając miejscami ponad 380 m n.p.m.

Sudety Wschodnie (332.6) znajdują się prawie w całości na terytorium Czech, których granica przechodzi na ich północno – wschodni skłon, obejmując skrawek Niziny Śląskiej. Do Polski należy północno – zachodni fragment tych gór. Budowa geologiczna Sudetów Wschodnich jest odmienna niż Sudetów Zachodnich i Środkowych. Główny blok stanowią zrównane hercyńskie struktury fałdowe o kierunku południkowym, złożone ze skał dewońskich i karbońskich. Są one skośnie ścięte przez dyslokacje, które nierównomiernie podniosły zrąb górski, intensywniej w części północno – zachodniej i środkowej, gdzie najwyższe wzniesienia przekraczają 1400 m n.p.m. (Śnieżnik, Keprnik, Pradziad), natomiast część południowo – wschodnia nie przekracza wysokości 800 m n.p.m. i przedstawia krajobraz wyżyny pogórskiej (Niski Jesionik). Najwyższe wzniesienia są zbudowane ze skał metamorficznych i wulkanicznych. Za granicę Sudetów Wschodnich przyjmuje się niską Przełęcz Międzyleską (534 m n.p.m.) w dnie rowu Nysy Kłodzkiej, wschodnie zbocze Kotliny Kłodzkiej i Przełęcz Kłodzką (483 m n.p.m.) między Górami Bardzkimi a Złotymi. Polska Część Sudetów Wschodnich obejmuje tylko około 730 km² i składa się z części Gór Złotych, Masywu Śnieżnika oraz skraju Gór Opawskich.

Góry Opawskie (332.63), w Czechach występujące pod nazwą Zlatohorská vrchovina, są częścią Sudetów Wschodnich pomiędzy dolinami Białej Głuchołaskiej, Czarnej Opawy oraz Opawice. Od północnego – zachodu sąsiadują z Górami Złotymi, od południowego – wschodu z Niskim Jesionikiem, od południowego – zachodu z Wysokim Jesionikiem, od północnego – wschodu z Niziną Śląską. Na południe od Zlatych Hor góry te osiągają kulminację w szczycie Přičny vrch (975 m n.p.m.), natomiast na wschód od tego miasta w położonej na polskiej granicy Biskupiej Kopie (890 m n.p.m.). Do Polski należy tylko niewielki fragment tych gór: północny skłon Biskupiej Kopy, położona u jego podnóża część doliny Złotego Potoku oraz Góra Parkowa (542 m n.p.m.) w Głuchołazach. Ten fragment Sudetów Wschodnich zbudowany jest ze staropaleozoicznych łupków metamorficznych i szarogłazów, które są eksploatowane w Jarnołtówku i Dębowcu. Góry Opawskie zajmują łącznie powierzchnię około 700 km², z czego 100 km² po stronie polskiej. Na analizowanym terenie zajmuje południową, najwyżej położoną część gminy.

1.5.2. Rzeźba terenu[5].

Gmina Głuchołazy charakteryzuje się urozmaiconą morfologią. Współczesna rzeźba tego terenu jest wynikiem zachodzących tu niegdyś procesów orogenezy Sudetów, procesów tektonicznych i neotektonicznych, wulkanicznych, glacjalnych, fluwioglacjalnych, peryglacjalnych, eolicznych i erozji oraz akumulacji rzecznej, a także działalności człowieka (antropogenicznych). Występujące z silnym natężeniem procesy rzeźbotwórcze

[5] Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-33-59-D Nysa (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1998) oraz w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-59-D Nysa (Absalon, Jankowski, Leśniok, Wika, 1997) i M-33-71-B Głuchołazy (Absalon, Jankowski, Leśniok, Wika, 1997).

doprowadziły do powstania zróżnicowanego rysu geomorfologicznego, który jest dużym walorem przyrodniczym i krajobrazowym.

Polski fragment Gór Opawskich (południowa część gminy; wsie: Jarnołtówek, Konradów, Podlesie, Pokrzywna i południowa część miasta Głuchołazy), o rzeźbie miejscami wysokofalistej, tworzy kilka grzbietów o kopulastych wierzchołkach i stromych stokach (miejscami spadki powyżej 15º) z licznymi rozcięciami erozyjnymi rzek i potoków. W konfiguracji rzeźby Gór Opawskich wyraźnie wyodrębniają się kilkusetmetrowe grzbiety górskie: Biskupiej Kopy (890 m n.p.m.), Góry Parkowej (543 m n.p.m.) i Góry Olszak (453 m n.p.m.) z obniżeniami o założeniach tektonicznych i erozyjnych. Deniwelacje wzniesień sięgają od 50 do 500 m, stoki lokalnie mają charakter skalnych urwisk. Wyniosły wierzchołek Biskupiej Kopy, usytuowany nad Jarnołtówkiem, to najwyższy szczyt polskiej części Gór Opawskich. Z daleka zwraca uwagę dzwonowatą sylwetą wznoszącą się około 500 m nad okolicę. Szczyt ma charakter rozłogu, od którego odchodzi kilka grzbietów o zalesionych, stromych stokach. W rejonie Biskupiej Kopy wyróżniają się także szczyty: Srebrnej Kopy (785 m n.p.m., drugi co do wysokości szczyt polskiej części Gór Opawskich położony na wschód od Biskupiej Kopy, rozdzielony od niej Przełęczą Pod Kopą położoną na wysokości 711 m n.p.m.), Grzebienia (768 m n.p.m., spłaszczenie na północ od Biskupiej Kopy), Zamkowej Góry (571 m n.p.m., położona na północ od Srebrnej Kopy), Szyndzielowej Kopy (533 m n.p.m., garb w północnej części grzbietu Zamkowej Góry) i Bukowej (507 m n.p.m., wzniesienie nad przełomem Złotego Potoku). Na południowy – zachód od Głuchołaz znajduje się masyw Góry Parkowej, ciągnącej się południkowo od doliny Białej Głuchołaskiej (na północy) do Podlesia (na południu) na długości około 5 km. Masyw ten składa się z 3 kulminacji: Przedniej Kopy (495 m n.p.m., na północy), Średniej Kopy (543 m n.p.m.) i Tylnej Kopy (535 m n.p.m., na południu). Cały masyw jest zalesiony i stanowi teren rekreacji. Od zachodu Górę Parkową opływa rzeka Oleśnica (Olešnice), przepływająca już po czeskiej stronie granicy. Grzbiety górskie w rejonie Gór Opawskich są tu rozcięte epigenetycznymi przełomami doliny Białej Głuchołaskiej w Głuchołazach oraz Złotego Potoku w Jarnołtówku i Pokrzywnej. Przełomowy odcinek Białej Głuchołaskiej w rejonie Głuchołaz, o długości około 2,5 km, zlokalizowany jest na wysokości od 301 (granica czesko – polska) do 280 (centrum miasta) m n.p.m. Szerokość doliny wynosi tu od około 50 do 200 m. Dolina Złotego Potoku w rejonie Jarnołtówka i Pokrzywnej ma szerokość od 100 do 200 m, jest wycięta do głębokości około 120 – 140 m i zlokalizowana na wysokości około 330 m n.p.m. Na obszarze Gór Opawskich w granicach gminy występują następujące formy rzeźby terenu (Badora i inni, 2008):

- urwiska skalne – niemal pionowe i lokalnie pozbawione zwietrzelin ściany skalne słabo porośnięte roślinnością niską i wysoką;
- stoki i zbocza strome powyżej 20 % – występują powyżej krawędzi dolin, a także powyżej stoków łagodnych;
- stoki i zbocza łagodne 5 – 20% – występują głównie na terenach obniżeń między grzbietami zbudowanymi z twardych skał metamorficznych;
- wysoczyzny spłaszczone – obejmują spłaszczenia w obrębie wzniesień zlokalizowanych w międzygrzbietowych obniżeniach w okolicach Konradowa;
- krawędzie dolinne – stanowią zróżnicowaną morfologicznie granicę dolin. Charakteryzują się wysokością od 4 do 20 m i spadkami terenu przekraczającymi 60 %;
- wyższe tarasy akumulacyjne 1,5 – 4 m n.p.rz – występują na zmiennej szerokości po obu stronach współczesnych koryt, są łagodnie zazwyczaj nachylone do osi doliny;
- tarasy holoceńskie – występują w sposób nieciągły w wąskiej strefie przykorytowej dolin.

Poza Górami Opawskimi zróżnicowanie rzeźby terenu jest znacznie mniejsze. Zachodnia część gminy to Przedgórze Paczkowskie gdzie dominuje rzeźba pagórkowata. Wysokości bezwzględne w tej części gminy (Biskupów, Burgrabice, Gierałcice, Łączki, Sławniowice) sięgają na większości obszaru od 230 (rejony dolinne)

do 320 m n.p.m. Największe deniwelacje osiągają tu wzniesienia zbudowane z twardych skał metamorficznych w rejonie Burgrabic, Gierałcic i Sławniowic. Wzniesienia te mają charakter twardzieli (np.: Góra Apla 342 m n.p.m., Kamienna Góra 358 m n.p.m., Góra Kalwaria 360 m n.p.m.) i wznoszą się na około 40 – 60 m ponad doliny i podstawy wysoczyzn. Najwyżej położone rejony Przedgórza Paczkowskiego w gminie Głuchołazy osiągają wysokość 385 m n.p.m. na południowy – zachód od Gierałcic, przy granicy polsko – czeskiej.

Przedgórze Paczkowskie od wschodu ogranicza szeroka i płaska dolina dolnego biegu rzeki Białej Głuchołaskiej wcięta w podłoże od 5 do 20 m. Biała Głuchołaska w tym miejscu znajduje się już w swoim dolnym odcinku. Szerokość doliny poniżej miasta Głuchołazy oraz w rejonie Bodzanowa, Nowego Świętowa i Polskiego Świętowa wynosi około 1 km. Poniżej Polskiego Świętowa Biała Głuchołaska osiąga swój ostatni, ujściowy odcinek do Nysy Kłodzkiej (Jezioro Nyskie). W rejonie tym (północne krańce gminy) znajduje się już mezoregion Doliny Nysy Kłodzkiej. Tu też, w dolinie Morawki tuż przed jej ujściem do Białej Głuchołaskiej, znajduje się najniżej położony rejon gminy (217 m n.p.m.). Od Przedgórza Paczkowskiego w kierunku wschodnim rzeźba przechodzi z płasko – równinnej do nisko falistej i falistej na obszarze Płaskowyżu Głubczyckiego.

Obszar Płaskowyżu Głubczyckiego cechuje dość urozmaicona rzeźba. Jej typową cechą są rozcięcia terenu przez szereg dolin, często suchych, wciętych głęboko w miejscami grubą warstwę utworów lessowatych. Występujące tu pagórki są zazwyczaj rozległe, płaskie lub słabo zaokrąglone i opadają ku otaczającym je dolinom stromymi zboczami, a deniwelacje dochodzą miejscami do 30 – 40 m. Wysokości bezwzględne w tej części gminy sięgają na większości obszaru od 280 do 320 m n.p.m. Najwyżej położony rejon Płaskowyżu Głubczyckiego w gminie Głuchołazy osiąga wysokość 346 m n.p.m. pomiędzy Charbielinem a Bodzanowem.

1.5.3. Czynne procesy geomorfologiczne.

Na terenie gminy Głuchołazy do czynnych procesów geomorfologicznych należą przede wszystkim:

- działalność transportowa rzek;
- działalność akumulacyjna rzek;
- działalność denudacyjna rzek – erozja rzeczna: erozja wsteczna, erozja wgłębna, erozja denna, erozja boczna;
- akumulacja i denudacja pokryw lessowych;
- procesy stokowe, w tym ruchy grawitacyjne, a także rzeźbotwórcza działalność wody spływającej po stoku;
- denudacja stromych stoków użytkowanych ornie na drodze erozji wodnej;
- działalność wiatru: transportowa, niszcząca, budująca.

Wyszczególnione powyżej procesy geologicznie mogą stanowić miejscami przeszkody w zabudowie terenu, zwłaszcza na stromych stokach o nachyleniu przekraczającym 20 %. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego powinno wprowadzać się zakazy zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej na terenach podatnych na powodzie, podtopienia i erozję. W rejonach podatnych na erozję zakazane powinno być także usuwanie roślinności drzewiastej i krzewiastej, nakazane natomiast stosowanie pasów takiej zieleni. Dotyczy to w szczególności obszarów najsilniej urzeźbionych oraz większych połaci gruntów ornych.

Na terenie gminy nie występują czynne osuwiska. W rejonie Pokrzywnej, blisko wylotu doliny Bystrego Potoku, zinwentaryzowano teren naturalnego zagrożenia geologicznego w postaci osuwiska nieaktywnego o numerze M-33-71-B-b/1. Powyższy teren został wydzielony w *Rejestrze i inwentaryzacji naturalnych zagrożeń geologicznych ze szczególnym uwzględnieniem osuwisk oraz innych zjawisk geodynamicznych na terenie całego kraju*

opracowanym w latach 2002 – 2005 przez Akademię Górniczo – Hutniczą w Krakowie na zamówienie Ministra Środowiska. Osuwisko jest ustabilizowane naturalnie.

Według *Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Nysa nr 904 (Państwowy Instytut Geologiczny 2004, aktualizacja 2014) i Głuchołazy nr 936 (Państwowy Instytut Geologiczny 2004, aktualizacja 2014), w 9 rejonach gminy występują obszary predysponowane do występowania ruchów masowych:

- na północ od Polskiego Świętowa;
- na północ od Suchej Kamienicy;
- w północnej części miejscowości Stary Las;
- na północ od Nowego Świętowa;
- w północnej części miejscowości Biskupów;
- w centralnej części miejscowości Burgrabice (2 rejony);
- pomiędzy miejscowościami Burgrabice i Sławniowice;
- w dolinie Bystrego Potoku w Pokrzywnej.

Obejmują one jednak tereny zajęte w większości przez lasy i w takiej formie zagospodarowania powinny pozostać.

1. 6. Hydrologia.

1.6.1. Wody podziemne[6].

Obszar gminy należy do 2 regionów hydrogeologicznych: przedsudeckiego i sudeckiego (Czerski i in., 1990). Północna część gminy wchodzi w skład regionu przedsudeckiego z głównymi poziomami użytkowymi wód podziemnych w utworach trzeciorzędu i czwartorzędu. Trzeciorzędowe piętro wodonośne występuje na głębokości od kilkunastu do 80 m, a na północ od granic gminy (w rejonie Nysy) nawet do 180 m. Miąższość utworów wodonośnych wynosi od kilku do 50 m. Wydajności studni wahają się od kilku do 80 m³/h, zazwyczaj od 10 do 50 m³/h, przy depresji od kilku do 43 m. Podrzędniejsze piętro czwartorzędowe, występujące na głębokości do 30 m, a zazwyczaj do 15 m, charakteryzuje się wydajnościami pojedynczych studni od kilku do 40 m³/h, przy depresji rzędu kilku m (1,4 – 4,5). Miąższość utworów wodonośnych wynosi od kilku do kilkunastu m, w sporadycznych przypadkach tylko dochodzi do 30 m. Lokalne ujęcia eksploatują głównie wody piętra trzeciorzędowego, a ujęcie w Nowym Lesie bazuje na piętrze czwartorzędowym. Jakość wód podziemnych pobieranych ze studni wierconych dla celów pitnych i gospodarczych jest zadawalająca, a uzdatnianie jej sprowadza się do usuwania związków żelaza i związków manganu przez napowietrzanie i infiltrację oraz pełnego cyklu uzdatniania w procesie koagulacji siarczanem glinu i chlorowanie.

Zachodnia część gminy wchodzi w skład sudeckiego regionu hydrogeologicznego z głównym poziomem użytkowym wód podziemnych w utworach krystalicznych (piętro paleozoiczno – prekambryjskie). Utwory wodonośne występują tu zazwyczaj na głębokości do 20 m, a wydajności studni ujmujących je są niewielkie, rzędu 2 – 5 m³/h. W związku z tak małymi wydajnościami piętro to nie jest piętrem użytkowym.

W południowej części gminy, wchodzącej w skład sudeckiego regionu hydrogeologicznego, występują 2 piętra wodonośne: czwartorzędowe i dewońskie (Czerski i in., 1990). Z piętra czwartorzędowego wody podziemne pobierane są studniami wierconymi w miejscowościach: Charbielin, Głuchołazy, Konradów i Starowice.

[6] Na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Nysa nr 904 (Awdankiewicz, 2004) i Głuchołazy nr 906 (Awdankiewicz, 2006) oraz *Komentarza do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-33-59-D Nysa (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1998).

Wydajności ich są niewielkie rzędu 2 – 8 m³/h. Jedynie wydajność ujęcia dla wodociągu w Głuchołazach wynosi 35 m³/h oraz w Charbielinie 18 m³/h. Z piętra dewońskiego wody ujmowane są studniami w Jarnołtówku i Moszczance (gmina Prudnik). Ich wydajności również są niewielkie, rzędu kilku m³/h. W tym rejonie gminy istnieją także ujęcia wód podziemnych czerpiące wodę z tych 2 pięter jednocześnie. Są to ujęcia w Jarnołtówku i Głuchołazach o podobnej (niewielkiej) wydajności. Ze względu na wydajności poniżej 50 m³/h ujęcia te nie zostały wniesione na mapę, za wyjątkiem ujęć w Jarnołtówku, dla których utworzona została strefa ochrony pośredniej. Obejmuje ona swym zasięgiem również jedno ujęcie wód powierzchniowych. Wody podziemne pobierane ze studzien wierconych do celów pitnych i gospodarczych charakteryzują się twardością rzędu 35 – 353 mg $CaCO_3$/dm³ oraz zawartością: azotu amonowego na poziomie 0 – 17,5 mgN/dm³, chlorków 3,0 – 54,0 mg Cl/dm³, żelaza 0 – 1,65 mgFe/dm³, manganu 0 – 0,20 mgMn/dm³, fluoru 0 – 0,5 mgF/dm³. Uzdatnianie wody sprowadza się do usuwania związków żelaza i związków manganu z wód poprzez napowietrzanie i infiltrację oraz pełnego cyklu uzdatniania w procesie koagulacji siarczanem glinu i chlorowania.

1.6.2. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych.

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP), wyznaczone dla terenu całej Polski w opracowaniu A. Kleczkowskiego (1990), to wytypowane do ochrony obszary występowania tych zbiorników wód podziemnych, które spełniają określone wymogi ilościowe oraz jakościowe i w świetle tego są istotne w skali kraju dla zaopatrzenia ludności w wodę pitną. Za GZWP uznane zostały te kolektory wód podziemnych (lub ich części), w obrębie których:

- wydajność potencjalna pojedynczego otworu studziennego przekracza 70 m³/h;
- wydajność ujęcia wielostudziennego wynosi ponad 10 000 m³/d;
- wodoprzewodność przekracza 10 m²/h (240 m²/d);
- jakość wód pozwala na wykorzystanie ich, bez uzdatniania, lub po uzdatnieniu, jako wód do picia dla ludności (klasa I sensu *A. Macioszczykowa, 1987*, z podklasami Ia, Ib, Ic i Id).

Dopuszczono przy tym zastosowanie obniżonych, indywidualnych dla każdego zbiornika, wymogów ilościowych. Pozwoliło to na wyróżnienie w obrębie obszarów deficytowych pod względem zasobów wód podziemnych, tych partii zbiornikowych, które jednak mają istotne regionalne znaczenie praktyczne, jako główne źródła zaopatrzenia ludności w wody pitne.

Według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych* (GZWP) (Kleczkowski, 1990) na terenie gminy Głuchołazy nie występują GZWP.

1.6.3. Jednolite części wód podziemnych.

Od kilku lat w Polsce prowadzone są prace związane z implementacją Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) oraz wynikające z ustawodawstwa europejskiego i unijnej polityki. Osiągnięcie celów Dyrektywy w zakresie ochrony i poprawy stanu wód podziemnych oraz ekosystemów bezpośrednio od nich zależnych i celów w zakresie zaopatrzenia ludności w dobrą wodę, mają zapewnić działania w jednostkowych obszarach, tak zwanych jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd) – *groundwater bodies*, dla których hydrogeolodzy zaproponowali nazwę hydrogeosomy. Są to jednocześnie jednostkowe obszary gospodarowania wodami podziemnymi.

Zgodnie z definicją podaną w Ramowej Dyrektywie Wodnej, jednolite części wód podziemnych – (*groundwater bodies*) obejmują te wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiających pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu

znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych. Były to pojęcia całkowicie nowe w hydrogeologii. Znaczący przepływ wód podziemnych według RDW jest to taki przepływ, którego nie osiągnięcie na granicy JCWPd z wodami powierzchniowym lub z ekosystemem lądowym powodowałoby znaczące pogorszenie ekologicznej lub chemicznej jakości wód powierzchniowych lub znaczną szkodę dla bezpośrednio zależnego od wód podziemnych ekosystemu lądowego. Pobór wód podziemnych znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę do spożycia jest to pobór wynoszący średnio ponad 10 m³/d albo pobór zaopatrujący co najmniej 50 osób.

Wydzielenie jednolitych części wód podziemnych i przeprowadzenie wstępnej oceny ich stanu zostało dokonane w 2004 roku przez Państwowy Instytut Geologiczny w konsultacji z RZGW, GIOŚ i Biurem Gospodarki Wodnej. Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną państwa członkowskie UE zobowiązane były do zidentyfikowania JCWPd i do wstępnej oceny ich stanu w ramach charakterystyki obszaru dorzecza, dokonywanej dla potrzeb opracowania pierwszego planu gospodarowania wodami w dorzeczach. Sposób wyznaczenia JCWPd w Polsce oraz przyjęte kryteria wydzieleń zostały szczegółowo przedstawione w monografii „*Hydrogeologia regionalna Polski*" (2007) pod redakcją B. Paczyńskiego i A. Sadurskiego w rozdziale pt. „*Regionalizacja wód podziemnych Polski w świetle przepisów Unii Europejskiej*" (Z. Nowicki, A. Sadurski str. 95 – 106). JCWPd zostały wyznaczone z uwzględnieniem typów i rozciągłości poziomów wodonośnych, związku wód podziemnych z ekosystemami lądowymi i wodami powierzchniowymi, możliwością poboru wód oraz w nawiązaniu do charakteru i zasięgu antropogenicznego przekształcenia chemizmu i dynamiki wód podziemnych. W 2008 roku została przeprowadzona weryfikacja przebiegu granic JCWPd wydzielonych w 2005 roku, a w wyniku tych prac powstał nowy podział Polski w zakresie JCWPd – wydzielono 172 części oraz 3 subczęści. Według powyższego gmina Głuchołazy znajduje się w granicach rejonów JCWPd nr 109 i 127.

Rejon JCWPd nr 109 obejmuje powierzchnię całkowitą wynoszącą 4258,3 km² w Regionie Środkowej Odry w województwie opolskim i dolnośląskim.

System krążenia wód podziemnych na terenie jednostki jest wielostopniowy. Głównym źródłem zasilania jest infiltracja opadów atmosferycznych. Struktury czwartorzędowe zasilane są bezpośrednio lub poprzez utwory słabo przepuszczalne w skali lokalnej. Krążenie wód w tym piętrze jest stosunkowo szybkie ze względu na duże spadki zwierciadła wód podziemnych. Nieco inaczej przebiega proces krążenia wód podziemnych w utworach wodonośnych neogenu. Głównymi obszarami zasilania wód tego piętra są strefy wychodni neogenu niecki wrocławskiej w części południowej JCWPd, gdzie następuje zasilanie bezpośrednie lub przez niewielkiej grubości utwory czwartorzędowe. W trakcie przepływu wód tego piętra do granic drenażu możliwe jest przesączanie z górnych poziomów czwartorzędowych do płytszych poziomów neogeńskich. Zasilanie i system krążenia wód podziemnych w poziomach triasowych i głębokim ich zaleganiu podlega innym zasadom i ze względu na niewielki brzeżny fragment tej struktury nie był analizowany. Warunki krążenia wód podziemnych w utworach wodonośnych paleozoiczno – proterozoicznych i proterozoicznych mają charakter lokalny pod względem zasięgu jak i ilości wód i związane są ze strefami spękań i szczelinowatości masywu a ich drenaż odbywa się poprzez źródła w strefie zasilania pozostałych pięter. Główną bazą drenażu całego systemu krążenia wód podziemnych terenu jednostki zarówno piętra czwartorzędowego jak i neogeńskiego jest dolina Odry przebiegająca w osi niecki wrocławskiej. Niemniej istotną bazą drenażu zwłaszcza piętra czwartorzędowego i częściowo neogeńskiego jest dolina Nysy Kłodzkiej. Wyraźnie zaznacza się również drenaż wód z utworów czwartorzędowych na Ścinawie Niemodlińskiej, Oławie (zwłaszcza w górnym biegu) i Białej Głuchołaskiej.

Rejon JCWPd nr 127 obejmuje powierzchnię całkowitą wynoszącą 1877 km² w Regionie Środkowej Odry w województwie opolskim. Na terenie gminy Głuchołazy obejmuje jedynie jej południowo – wschodnie krańce.

Zasilanie wód podziemnych wszystkich pięter wodonośnych odbywa się w wyniku bezpośredniej lub pośredniej, poprzez utwory wyżejległe, infiltracji wód opadowych. Naturalnymi strefami drenażu wszystkich pięter wodonośnych są główne cieki wodne. Dla starszych i występujących na większej głębokości pięter wodonośnych główną strefą drenażu jest dolina Odry. Dodatkowo wyraźny drenaż wód podziemnych zaznacza się w rejonie kopalń surowców węglanowych oraz większych ujęć komunalnych.

RYCINA 4: Lokalizacja JCWPd nr 109 i 127.

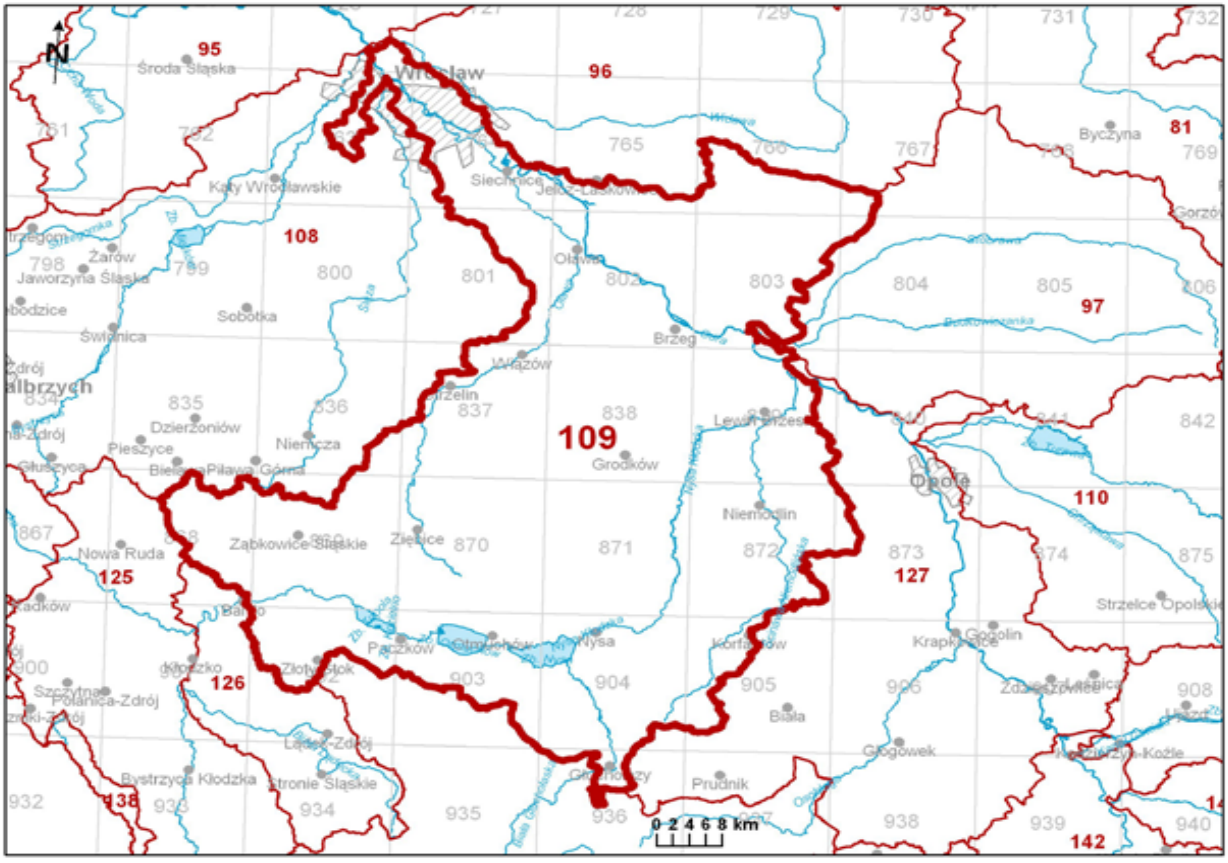

Źródło reprodukcji: http://www.pgi.gov.pl/docman/psh/zadania-psh/jcwpd/jcwpd-100-119/4542-karta-informacyjna-jcwpd-nr-109/file.html

1.6.4. Wody powierzchniowe[7].

Gmina Głuchołazy odwadniana jest przez 3 główne rzeki: Białą Głuchołaską, Kamienicę i Prudnik oraz ich liczne dopływy. Biała Głuchołaska (długość około 55 km, powierzchnia dorzecza około 400 km²) oraz Kamienica należą do zlewni rzeki Nysy Kłodzkiej i są jej prawobrzeżnymi dopływami. Prudnik należy do zlewni rzeki Osobłogi i jest jej lewobrzeżnym dopływem. Wszystkie wymienione rzeki reprezentują lewe dorzecze Odry.

[7] Częściowo na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-33-59-D Nysa (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1998) oraz w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-59-D Nysa (Absalon, Jankowski, Leśniok, Wika, 1997) i M-33-71-B Głuchołazy (Absalon, Jankowski, Leśniok, Wika, 1997).

Głównym ciekiem przepływającym przez obszar gminy jest rzeka Biała Głuchołaska. Obszar źródliskowy Białej Głuchołaskiej, w Czechach nazwanej jako Bělá, znajduje się w rejonie głównego grzbietu Wysokiego Jesionika (północno – wschodnie stoki kulminacji wzniesienia Malý Děd) na wysokości około 1200 m n.p.m. Generalnie Biała Głuchołaska płynie z południa na północ. Przepływa między innymi przez miejscowości: Bělá, Jeseník, Mikulovice, Głuchołazy, Bodzanów, Nowy Świętów, Polski Świętów, Przełęk i Białą Nyską. W górnym biegu przepływa głęboką i szeroką doliną rozdzielającą główny grzbiet Wysokiego Jesionika od Pasma Orlika oraz Góry Rychlebskie od Zlatohorskiej Vrchoviny. W granice Polski wpływa na wysokości 301 m n.p.m. w rejonie Góry Parkowej w Głuchołazach, tworząc malowniczy przełom na odcinku 2,5 km. W mieście brzegi rzeki obudowano betonowymi skarpami. Poniżej Głuchołaz (275 m n.p.m.) rzeka jest już w dolnym biegu i meandrując płynie szeroką, dość płaską doliną w kierunku Jeziora Nyskiego. Na tym odcinku Biała Głuchołaska przebiega w mocno wylesionym terenie. Sporadyczne kępy drzew występują nad samą wodą oraz wzdłuż odwadniających rowów melioracyjnych. Szerokość koryta waha się tu od 20 do 30 m. Rzeka tworzy większe zakola na wysokości miejscowości Bodzanów oraz między Nowym Świętowem a Polskim Świętowem. W tych rejonach utworzono także kilka sztucznych młynówek (np.: w rejonie zakładu Malta – Decor sp. z o.o. na pograniczu Bodzanowa i Nowego Świętowa). Gminę Głuchołazy opuszcza na wysokości 225 m n.p.m. poniżej Polskiego Świętowa, niecałe 10 km od ujścia do Jeziora Nyskiego na wysokości 197 m n.p.m. Jezioro to jest wybudowanym w 1972 roku sztucznym zbiornikiem wodnym, u zbiegu rzek Nysy Kłodzkiej i Białej Głuchołaskiej, o powierzchni około 20 km² i maksymalnej pojemności 113,6 km³. Średni spadek Białej Głuchołaskiej wynosi 12,3 %. Wzdłuż biegu rzeki na terenie gminy zlokalizowane są liczne budowle hydrotechniczne regulujące rzekę.

Do największego lewego dopływu Białej Głuchołaskiej w rejonie gminy należy Morawka (Mora). Jej źródła znajdują się powyżej miejscowości Velké Kunětice (Republika Czeska) na wysokości około 500 m n.p.m. w Górach Złotych (Góry Rychlebskie). Do Polski wpływa w Sławniowicach na wysokości około 320 m n.p.m. Generalnie płynie z południa na północ. Przepływa przez miejscowości: Sławniowice, Burgrabice, Biskupów, i Łączki. W górnym biegu przepływa dość głęboką i szeroką doliną. W rejonach zabudowanych koryto rzeki jest bardzo wąskie (kilka m) i częściowo obudowane. Granicę gminy opuszcza na wysokości 216 m n.p.m. i kilka km poniżej uchodzi do Białej Głuchołaskiej na wysokości około 200 m n.p.m. Największym dopływem Morawki w rejonie gminy jest Długosz (Potok Gierałcicki, w Czechach Kolnovický Potok). Źródła tego prawobrzeżnego dopływu Morawki znajdują się tuż nad granicą polsko – czeską na wysokości około 335 m n.p.m., na pograniczu Przedgórza Paczkowskiego i Gór Opawskich. Do Polski wpływa w Gierałcicach na wysokości około 325 m n.p.m. Generalnie płynie z południa na północ. Przepływa tylko przez miejscowość Gierałcice. W górnym biegu płynie dość głęboką i wąską doliną. W rejonach zabudowanych koryto rzeki jest bardzo wąskie (kilka m) i częściowo obudowane. Do Morawki uchodzi pomiędzy miejscowościami Biskupów i Łączki na wysokości około 235 m n.p.m.

Do większych prawobrzeżnych dopływów Morawki można także zaliczyć Maruszkę. Jej źródła, podobnie jak innych cieków w tym rejonie, znajdują się w Republice Czeskiej, powyżej miejscowości Františkov na wysokości około 420 m n.p.m., na pograniczu Przedgórza Paczkowskiego i Gór Opawskich. Do Polski wpływa pomiędzy Sławniowicami a Gierałcicami na wysokości około 350 m n.p.m. Generalnie płynie z południa na północ, dość urozmaiconą dolinką, meandrując. Przepływa między innymi w rejonie sławniowickich kamieniołomów. Niemal na całym biegu płynie poza terenami zabudowanymi. Do Morawki uchodzi na pograniczu Sławniowic i Burgrabic, poniżej Góry Apla (342 m n.p.m.) na wysokości około 280 m n.p.m. Poza Długoszem i Maruszką Morawka przyjmuje liczne, krótkie, często tylko okresowe dopływy, odwadniające ten rejon Przedgórza Paczkowskiego.

Do większych prawobrzeżnych dopływów Białej Głuchołaskiej należą: Zdrojnik, Kletnica wraz z Sarnim Potokiem oraz Pisa. Pierwsze dwa cieki biegną dość blisko siebie i zlokalizowane są w południowej części gminy w rejonie Góry Parkowej i Konradowa. Źródła Zdrojnika znajdują się na wysokości 400 m n.p.m. na wschodnich stokach Średniej Kopy (543 m n.p.m.). Zdrojnik płynie w kierunku północnym zalesioną, wąską i stromą doliną w kierunku miasta, a w nim wzdłuż ul. Parkowej w „zdrojowej" części Głuchołazach. Na terenie miasta jest częściowo skanalizowany (również odcinek podziemny). Do Białej Głuchołaskiej uchodzi w rejonie ul. Jana Pawła II na

wysokości około 285 m n.p.m. Źródła Kletnicy znajdują się w południowej części Konradowa na wysokości około 385 m n.p.m. Generalnie Kletnica płynie z południa na północ. Przepływa przez Konradów i Głuchołazy. W górnym biegu przepływa dość wąską doliną. W rejonach zabudowanych koryto rzeki jest bardzo wąskie (kilka m) i częściowo obudowane. W Głuchołazach przepływa w rejonie ulic Kolonia Kaszubska i Powstańców Śląskich. Do Białej Głuchołaskiej uchodzi w rejonie ul. Moniuszki na wysokości około 282 m n.p.m. Źródła Sarniego Potoku, lewego dopływu Kletnicy, znajdują się tuż przy granicy polsko – czeskiej, poniżej drogi łączącej Starowice z Podlesiem, na wysokości około 410 m n.p.m. Sarni Potok płynie z południa na północ, początkowo dość głęboko wciętą dolinką, w mocno wylesionym terenie, pomiędzy Konradowem a Górą Parkową. Do Kletnicy uchodzi w północnej części Konradowa (Kolonia Kaszubska) na wysokości około 320 m n.p.m. Źródła Pisy znajdują się na zachód od Charbielina na wysokości około 310 m n.p.m. Generalnie Pisa płynie z południa na północ przez wylesiony, zachodni skraj Płaskowyżu Głubczyckiego. Początkowo w górnym biegu przepływa pomiędzy Charbielinem i Bodzanowem, a w środkowym biegu pomiędzy Nowym Lasem i Nowym Świętowem. W dolnym biegu płynie centralnie uregulowanym kanałem przez Nowy Świętów, poniżej którego uchodzi do Białej Głuchołaskiej na wysokości około 240 m n.p.m.

Źródła Kamienicy, prawobrzeżnego dopływu Nysy Kłodzkiej, znajdują się na wschód od miejscowości Nowy Las, w rejonie Płaskowyżu Głubczyckiego na wysokości blisko 290 m n.p.m. Rzeka płynie z południa na północ, odwadniając poprzez liczne, ale krótkie i okresowe dopływy, wschodnią część gminy. W rejon zabudowany Nowego Lasu wpływa na wysokości około 275 m n.p.m. Następnie płynie wąską uregulowaną dolinką przez miejscowości Nowy i Stary Las. Gminę opuszcza na wysokości 220 m n.p.m. powyżej Czarkowic. Dalej płynie przez Hajduki Nyskie oraz pomiędzy Nysą i Niwnicą. Do Nysy Kłodzkiej uchodzi na północ od Wyszkowa Śląskiego na wysokości 178 m n.p.m. W rejonie gminy Głuchołazy największym dopływem Kamienicy jest Suski Potok (dopływ lewobrzeżny), którego źródła znajdują się na południe od miejscowości Sucha Kamienica na wysokości około 280 m n.p.m. Do Kamienicy uchodzi na wysokości 220 m n.p.m.

Źródła Prudnika, lewobrzeżnego dopływu Osobłogi, znajdują się na wschód od Konradowa na wysokości 380 m n.p.m., poniżej wzgórza Czapka (440 m n.p.m.) i drogi łączącej Konradów z Jarnołtówkiem. Początkowo Prudnik płynie z południa na północ w kierunku miejscowości Charbielin, gdzie obiera kierunek wschodni, który generalnie będzie mu towarzyszyć do końca biegu. W rejonie gminy Głuchołazy Prudnik płynie słabo zaznaczoną w rzeźbie terenu doliną, na całkowicie wylesionym terenie. W rejon wsi Charbielin, którą tylko przecina z zachodu na wschód, Prudnik wpływa na wysokości około 305 m n.p.m. Na wschód od Charbielina opuszcza gminę na wysokości 293 m n.p.m. Do rzeki Osobłogi uchodzi w rejonie Racławic Śląskich na wysokości 204 m n.p.m. W rejonie gminy lewobrzeżne dopływy Prudnika (w odróżnieniu od prawobrzeżnych) są nieliczne i okresowe.
Największym prawobrzeżnym dopływem Prudnika, w jego górnym biegu, jest Złoty Potok. Źródła Złotego Potoku (w Czechach Zlatý Potok) znajdują się po stronie czeskiej, na północ od miejscowości Heřmanovice na wysokości około 750 m n.p.m. Początkowo, aż do granicy czesko – polskiej poniżej miasta Zlaté Hory, Złoty Potok płynie z południa na północ, opływając od zachodu masyw Biskupiej Kopy (890 m n.p.m.). Wpływając do Polski obiera kierunek wschodni, który generalnie będzie mu towarzyszyć do końca biegu. Złoty Potok do Polski wpływa na zachód od Jarnołtówka na wysokości około 380 m n.p.m., w miejscu poniżej którego znajduje się suchy zbiornik retencyjny. Następnie, płynąc doliną pomiędzy masywami Biskupiej Kopy (890 m n.p.m.) na południu oraz Krzyżówki (427 – 432 m n.p.m.) i Olszaka (453 m n.p.m.) na północy, przepływa przez miejscowości Jarnołtówek i Pokrzywna. Dolina Złotego Potoku w rejonie Jarnołtówka i Pokrzywnej ma szerokość od 100 do 200 m, jest wycięta do głębokości około 120 – 140 m. W dolinie Złotego Potoku w rejonie Pokrzywnej zlokalizowany jest kolejny zbiornik zaporowy („Pokrzywna") o powierzchni około 50 ha i pojemności około 2,4 mln m³. Główną jego funkcją jest ochrona przeciwpowodziowa. Wyprostowanie koryta, znaczne ujednolicenie jego szerokości oraz okamieniowanie brzegów spowodowało zatracenie naturalnego górskiego charakteru jednej z piękniejszych rzek

Opolszczyzny. Złoty Potok opuszcza gminę poniżej Pokrzywnej na wysokości 316 m n.p.m. Do Prudnika uchodzi w mieście Prudnik na wysokości około 255 m n.p.m. W rejonie Jarnołtówka i Pokrzywnej Złoty Potok zasilany jest krótkimi dopływami, niemal wyłącznie prawobrzeżnymi, a więc odwadniającymi Biskupią Kopę, z których najważniejszymi są Bolkówka, Bystry Potok i Zamecki Potok. Źródła Bolkówki znajdują się na północnych stokach Grzebienia (768 m n.p.m.) na wysokości około 550 m n.p.m., powyżej Jarnołtówka. Potok spływa z południa na północ wyraźną, początkowo zalesioną dolinką, z wąskim na około 2 m korytem, najczęściej silnie zarośniętym roślinnością szuwarową, i po kilku km uchodzi do Złotego Potoku w centralnej części Jarnołtówka na wysokości około 345 m n.p.m. Głównym ciekiem odwadniającym Biskupią Kopę jest Bystry Potok. Jego źródła znajdują się na wysokości około 700 m n.p.m. na wschodnich stokach Biskupiej Kopy. Bystry Potok płynie z północy na południe zalesioną, wyraźną górską dolinką, o długości około 4 km, którą miejscami wyznaczają urwiska skalne. Charakteryzuje się, podobnie jak pozostałe mniejsze dopływy w tym rejonie, bardzo znaczną zmiennością przepływu. W okresie suszy niemal całkowicie wysycha, natomiast po nawalnych deszczach gwałtownie przybiera. Do Złotego Potoku uchodzi u wylotu doliny w Pokrzywnej na wysokości około 345 m n.p.m. Źródła Zameckiego Potoku, odwadniającego jedynie południowo – wschodnie krańce gminy, znajdują się na granicy polsko – czeskiej, pomiędzy Jodłowym Wzgórzem (426 m n.p.m.) i Hraniční vrchem (426 m n.p.m.), na wysokości około 400 m n.p.m., powyżej Pokrzywnej. Potok spływa z zachodu na wschód, w rejonie gminy zalesioną dolinką, najczęściej silnie zarośniętym roślinnością szuwarową wąskim korytem, i po kilku km opuszcza granice gminy na wysokości około 335 m n.p.m. pomiędzy Pokrzywną a Wieszczyną. Do Złotego Potoku uchodzi we wsi Łąka Prudnicka na wysokości 283 m n.p.m.

Południowo – zachodnie krańce gminy odwadnia rzeka Łuża, prawobrzeżny dopływ Widnej. Jej źródła znajdują się pomiędzy miejscowościami Velké Kunětice i Stará Červená Voda (Republika Czeska) w Górach Złotych (Góry Rychlebskie) na wysokości około 410 m n.p.m., poniżej szczytu Kamenný Vrch (458 m n.p.m.). Do Polski wpływa w pomiędzy Sławniowicami a Jarnołtowem na wysokości około 325 m n.p.m. Generalnie płynie z południa na północ. Gminę opuszcza po kilku km na wysokości 290 m n.p.m. i dalej kieruje się w stronę rzeki Widnej (prawobrzeżny dopływ Nysy Kłodzkiej), do której uchodzi poniżej Kałkowa na wysokości 209 m n.p.m.

W północno – wschodniej części gminy, w rejonie Lasu Lipowskiego, na wysokości 290 m n.p.m. znajduje się obszar źródliskowy rzeki Ścinawy Niemodlińskiej, prawobrzeżnego dopływu Nysy Kłodzkiej.

TABELA 30: Gmina Głuchołazy – jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) – (I).

Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Typ JCWP	Region wodny
1	2	3	4
PLRW60001712729	Kamienica	potok nizinny piaszczysty na utworach staroglacjalnych	Środkowej Odry
PLRW60001712829	Ścinawa Niemodlińska od źródła do Mesznej	potok nizinny piaszczysty na utworach staroglacjalnych	
PLRW600041176449	Prudnik od źródła do Złotego Potoku	potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym – zachodni	
PLRW60004125669	Widna od Cerveneho Potoku do Łuży	potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym – zachodni	
PLRW60004125829	Olesnice	potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym – zachodni	

1	2	3	4
PLRW60004125869	Pisa	potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym – zachodni	Środkowej Odry
PLRW60004125889	Mora	potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym – zachodni	
PLRW6000812589	Biała Głuchołaska od Oleśnice do zbiornika Nysa	mała rzeka wyżynna krzemianowa zachodnia	

Źródło: *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry*, 2016.

TABELA 31: Gmina Głuchołazy – jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) – (II).

Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Status JCWP
PLRW60001712729	Kamienica	naturalna część wód
PLRW60001712829	Ścinawa Niemodlińska od źródła do Mesznej	silnie zmieniona część wód
PLRW600041176449	Prudnik od źródła do Złotego Potoku	naturalna część wód
PLRW60004125669	Widna od Cerveneho Potoku do Łuży	silnie zmieniona część wód
PLRW60004125829	Olesnice	naturalna część wód
PLRW60004125869	Pisa	naturalna część wód
PLRW60004125889	Mora	naturalna część wód
PLRW6000812589	Biała Głuchołaska od Oleśnice do zbiornika Nysa	naturalna część wód

Źródło: *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry*, 2016.

TABELA 32: Gmina Głuchołazy – scalone części wód powierzchniowych (SCWP).

Kod SCWP	Nazwa SCWP	Nazwa JCWP	Region wodny	Dorzecze
SO0910	Raczyna i inne dopływy do zbiornika Nysa	Widna od Cerveneho Potoku do Łuży	Środkowej Odry	Odry
SO0911	Biała Głuchołaska	Biała Głuchołaska od Oleśnice do zbiornika Nysa		
		Mora		
		Pisa		
		Olesnice		
SO0912	Nysa Kłodzka od zbiornika Nysa do Odry	Kamienica		
SO0913	Ścinawa Niemodlińska	Ścinawa Niemodlińska od źródła do Mesznej		
SO1002	Prudnik	Prudnik od źródła do Złotego Potoku		

Źródło: *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry*, 2016.

Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną oraz ustawą z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne dla naturalnych części wód celem środowiskowym jest ochrona, poprawa oraz przywracanie stanu jednolitych części wód powierzchniowych tak, aby osiągnąć dobry stan tych wód. Dla silnie zmienionych części wód celem środowiskowym jest zaś ochrona tych wód oraz poprawa ich potencjału i stanu, tak aby osiągnąć dobry potencjał ekologiczny.

Charakterystyczną cechą analizowanego obszaru jest brak większych zbiorników wód stojących. Występujące na terenie gminy niewielkie zbiorniki wodne są głównie pochodzenia antropogenicznego. Należą do nich: zbiornik retencyjny w Pokrzywnej, zalane wyrobiska poeksploatacyjne w rejonie Biskupowa, Łączek, Pokrzywnej („Morskie Oczko", „Żabie Oczko") i Sławniowic („Jezioro Szmaragdowe"), nieliczne stawy rybne, glinianki i niewielkie stawki, w tym małe zbiorniki pełniące funkcje przeciwpożarowe. Większość z nich to akweny o powierzchni około 1,0 ha. Sieć wód powierzchniowych na terenie gminy uzupełniają stałe i okresowe podmokłości. W większości zlokalizowane na terenie dolin rzecznych. Wskazanym byłoby tworzenie na bazie istniejących zasobów niewielkich stawów hodowlanych w licznych dolinkach bocznych w południowej części gminy. Poprawiłoby to ogólny bilans wodny gminy i przyniosło korzyści z hodowli ryb.

Łączna powierzchnia gruntów pod wodami powierzchniowymi wynosi 126,4634 ha[8] co stanowi 0,76 % ogólnej powierzchni gminy, w tym pod wodami płynącymi 110,8160 ha[9], a pod wodami stojącymi 15,6474 ha[10], co stanowi odpowiednio 0,66 % i 0,09 % ogólnej powierzchni gminy. Powierzchnia gruntów pod stawami wynosi 1,2072 ha[11] co stanowi 0,01 % ogólnej powierzchni gminy.

1.6.5. Topograficzne działy wodne[12].

Analizowany obszar odwadniany jest przez Nysę Kłodzką i Osobłogę (działy wodne II rzędu) oraz ich dopływy: Białą Głuchołaską wraz z Morawką, Kamienicę i Prudnik wraz ze Złotym Potokiem. Zlewnie tych rzek, jak i ich dopływów, rozdzielają topograficzne działy wodne, biegnące kulminacjami terenowymi, mające zatem przebieg pewny. Jedynie w północnej części gminy przebieg działów wodnych jest niepewny i przerywany bramami wodnymi w wyniku występowania tu licznych rowów odwadniających, łączących sąsiadujące ze sobą systemy rzeczne. Dla Białej Głuchołaskiej, Kamienicy, Prudnika i Ścinawy Niemodlińskiej wyznaczono działy wodne III rzędu. Dla Morawki, Kletnicy, Łuży, Pisy i Złotego Potoku wyznaczono działy wodne IV rzędu. Dla Długosza (Potok Gierałcicki) wyznaczono dział wodny V rzędu.

1.6.6. Charakterystyka hydrologiczna[13].

Biała Głuchołaska i jej liczne dopływy, a także Złoty Potok, są ciekami o górskim charakterze i deszczowo – śnieżnym ustroju, z charakterystycznymi wiosennymi wezbraniami i słabiej widocznymi wezbraniami letnimi.

Hydrologicznie ważnymi dla rzek rejonu opracowania są wysokie roczne sumy opadów w obszarach źródliskowych, leżących na ich peryferiach. W najwyższych partiach gór sięgają one 1200 mm. Część efektów hydrologicznych spowodowanych opadami, generowana jest rzecz jasna poza granicami gminy Głuchołazy.

[8] Według ewidencji gruntów, 2018.
[9] Według ewidencji gruntów, 2018.
[10] Według ewidencji gruntów, 2018.
[11] Według ewidencji gruntów, 2018.
[12] Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-33-59-D Nysa (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1998).
[13] Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-33-59-D Nysa (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1998).

Maksymalna frekwencja opadów burzowych występuje w czerwcu. Ich intensywność i frekwencja wzrasta silniej w kierunku zachodnim niż wschodnim. Na obszarach podgórskich ważnym czynnikiem jest retencja opadów półrocza zimowego w pokrywie śnieżnej oraz jej sczerpywanie. Większość obszaru objętego opracowaniem (centralna i północna część gminy) leży w strefie o niewielkiej grubości pokrywy śnieżnej (10 – 20 cm). Zanika ona przeciętnie w okresie 25 marca – 10 kwietnia. Termin jej zaniku uzależniony jest także od wysokości nad poziomem morza. Duże znaczenie hydrologiczne dla większych rzek i potoków analizowanego obszaru ma późny zanik pokrywy śnieżnej w ich obszarach alimentacyjnych, leżących w masywach górskich wzdłuż biegu Białej Głuchołaskiej i Złotego Potoku. Zanika ona przeciętnie po 10 maja (w rejonie Gór Opawskich przed 1 maja). Zasilanie części rzek z retencji pokrywy śnieżnej jest zatem przesunięte o ponad miesiąc w stosunku do warunków panujących na północ od Głuchołaz.

Miesięczne przepływy charakterystyczne dla większych lokalnych cieków wodnych w rejonie Głuchołaz ujawniają jedno wyraźne maksimum SSQ związane z roztopami wiosennymi. Wiosenne wezbrania roztopowe są tu opóźnione w stosunku do rzek nizinnych i trwają dłużej. Spowodowane jest to opóźnionym i długotrwałym topnieniem pokrywy śnieżnej w źródliskowych partiach cieków, położonych wysoko w górach. Drugorzędne maksima, letnie i zimowe, związane są z intensywnymi opadami letnimi i odwilżami zimowymi. Wezbrania letnie i zimowe osiągają znaczne wielkości przepływu, jednak trwają krócej niż wiosenne. W odpływie rzecznym przeważa zatem zasilenie śnieżne nad deszczowym. W zasilaniu lokalnych rzek znaczny udział mają także wody podziemne. Minimum stanów i przepływów osiągane jest w okresie jesienno – zimowym, z tendencją do występowania wartości najniższych w styczniu i lutym.

W dobowych przebiegach przepływów i stanów wody miejscowe cieki ujawniają typowy dla rzek górskich krótki czas koncentracji wezbrań oraz ich szybkie opadanie. Wezbrania większych rzek i ich dopływów są tu krótkotrwałe i często gwałtowne. Reakcja tych rzek na zasilanie opadami, zwłaszcza nawalnymi, jest liczona w godzinach, a dla mniejszych cieków nawet w minutach. Jest to jedną z przyczyn trudności w ostrzeganiu przed falą powodziową na analizowanym obszarze. Problem ten drastycznie ujawnił się podczas wielkiej powodzi z lipca 1997 roku oraz lokalnych, ale bardzo niszczycielskich powodzi z czerwca 2009 roku czy maja 2010 roku.

Większość wód pochodzących z opadów deszczowych odpływa szybko. Formą dominującą odpływu na stokach górskich jest szybki spływ w płytkich strefach podpowierzchniowych, co odnosi się zwłaszcza do obszarów zalesionych. Podczas mniej intensywnych opadów spływ powierzchniowy ogranicza się głównie do stref o antropogenicznie zredukowanej przepuszczalności (obszary zasiedlone, drogi i ścieżki). Zmniejszający się na tym terenie obszar gruntów ornych podlega oddziaływaniu spływu powierzchniowego podczas intensywnych opadów i roztopów. Ze względu na morfologie opisywanego terenu oraz układ sieci rzecznej powodzie są tu dość częste i szczególnie groźne. Znaczne wezbrania cieków powierzchniowych mogą nastąpić w bardzo krótkim czasie, powodując duże szkody materialne oraz niestety ofiary w ludziach.

TABELA 33: Poziomy stanu ostrzegawczego i alarmowego na rzece Białej Głuchołaskiej w Głuchołazach i Złotym Potoku w Jarnołtówku.

Stany wód	Poziom wód w cm	
	Biała Głuchołaska	Złoty Potok
stan ostrzegawczy	90	120
stan alarmowy	120	170

Źródło: IMGW, 2018.

Ujawnione cechy reżimu rzek należy uznać za zjawisko naturalne. Wpływ człowieka polega tu głównie na podkreślaniu zjawisk ekstremalnych, z tendencją do wydłużania i pogłębiania niżówek. W ich zasilaniu bardzo duży udział ma szybki spływ podpowierzchniowy. Spływ powierzchniowy z powierzchni naturalnych, wbrew powszechnym poglądom, obserwowany jest rzadko i ogranicza się raczej do niewielkich fragmentów stoków. W formowaniu wezbrań znaczny udział ma natomiast spływ po powierzchniach antropogenicznie zmienionych (drogi, szlaki górskie, tereny zabudowane i inne) oraz bezpośrednie zasilanie stref korytowych i przykorytowych. Mają w tym niemały udział także rowy, odwadniające dość gęstą sieć dróg górskich. W zasilaniu wezbrań rzek omawianego terenu wielki udział ma przede wszystkim szybkie sczerpywania wód podziemnych płytkich stref zwietrzelinowo – szczelinowych. Ich najpierw szybkie, a następnie spowolnione sczerpywania, rozwijające się nie tyle w głąb, co postępujące w kierunku od grzbietów wododziałowych ku podstawom stoków, kształtuje przepływy okresów powezbraniowych. W miarę przechodzenia ku okresom niżówkowym szybko wzrasta rola retencji podziemnej coraz głębszych stref szczelinowych. Jako trudno sczerpywalna, kształtuje ona łagodne obniżanie się przepływów w okresach dłuższego braku zasilania.

W celu określenia wielkości przepływu na rzekach niekontrolowanych, w trakcie badań terenowych na potrzeby wykonania *Mapy Hydrograficznej*, wykonano jednorazowe pomiary przepływów chwilowych. Dla Kamienicy w Starym Lesie osiągnięto 06 maja 1998 roku 0,004 m³/s. Dla Morawki w Sławniowicach 07 maja 1998 roku osiągnięto 0,006 m³/s, a tego samego dnia w Biskupowie 0,015 m³/s. Również tego samego dnia przepływ na Długoszu w rejonie Biskupowa osiągał 0,005 m³/s. Ponadto przeprowadzono pomiary na mniejszych bezimiennych potokach: 07 maja 1998 roku w Biskupowie 0,002 m³/s, w Markowicach 0,001 m³/s; 08 maja 1998 roku w Markowicach 0,002 m³/s, w Nowym Świętowie 0,007 m³/s, a na innym potoku 0,003 m³/s; 09 maja 1998 roku w Bodzanowie 0,003 m³/s, w Wilamowicach Nyskich 0,002 m³/s.

1. 7. Gleby.

1.7.1. Ogólna charakterystyka gleb[14].

Wytworzenie się określonych profilów glebowych oraz ich przydatność rolnicza pozostaje w ścisłym związku z budową geologiczną i morfologią danego obszaru. Natomiast skład mineralny i właściwości gleb są uzależnione przede wszystkim od rodzaju skały macierzystej, panującego klimatu i występującej szaty roślinnej. Na kształtowanie się rolniczej przydatności gleb poza rzeźbą terenu i klimatu mają również duży wpływ czynniki glebowe takie jak: skład mechaniczny, miąższość poziomu próchnicznego oraz głębokość występowania szkieletu.

Obszar gminy Głuchołazy charakteryzuje się bardzo zróżnicowanymi glebami, a tym samym ich znaczeniem dla funkcjonowania produkcji rolnej. Mnogość ta jest pochodną różnorodnych warunków geologicznych i geomorfologicznych. Generalnie koncentracje gleb o najwyższych walorach występują w północnej części gminy na lessowym Płaskowyżu Głubczyckim oraz na Przedgórzu Paczkowskim. Mniejsze walory produkcyjne posiadają gleby w południowej części gminy zlokalizowanej w Górach Opawskich.

Na większości obszaru gminy (Płaskowyż Głubczycki) pokrywę glebową stanowią głównie gleby brunatne wyługowane wykształcone z glin średnich pylastych. Ponadto występują tu również pseudobielice wytworzone z glin lekkich i średnich. W północno – wschodniej części gminy występują głównie gleby brunatne właściwe na

[14] Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-59-D Nysa (Absalon, Jankowski, Leśniok, Wika, 1997) i M-33-71-B Głuchołazy (Absalon, Jankowski, Leśniok, Wika, 1997) oraz w *Opracowaniu Ekofizjograficznym Gminy Głuchołazy* (Ecosystem Projekt, 2008).

lessach. W części południowo – zachodniej (Przedgórze Paczkowskie) dominują czarnoziemy zdegradowane wykształcone na utworach lessowych ilastych oraz gleby brunatne wyługowane z glin ciężkich pylastych. Na obszarze Gór Opawskich miejscami występują płytkie, szkieletowe gleby brunatne i pseudobielicowe o słabo wykształconym profilu. W dolinach rzecznych zalegają ciężkie mady brunatne lub czarnoziemne wykształcone z namułów rzecznych.

Pod względem właściwości mechanicznych utworów glebowych na terenie gminy dominują gleby ciężkie (ponad 60 % ogółu) obejmujące duże obszary glin lessopodobnych i polodowcowych (zwałowych), a także mady rzeczne. Znaczny jest udział gleb średnich (około 30 %) występujących na glinach lessopodobnych i zwałowych zapiaszczonych. Oba typy gleb zlokalizowane są w zwartych płatach w północnej i centralnej części gminy. Gleby lekkie i bardzo lekkie występują na południu i erozyjnie wzdłuż doliny Morawki na piaszczystych wychodniach osadów plioceńskiej sieci rzecznej i piaskach oraz żwirach wodnolodowcowych.

1.7.2. Kompleksy glebowo – rolnicze[15].

Spośród kompleksów rolniczej przydatności gruntów ornych na terenie gminy zdecydowanie dominują kompleksy pszenne (1 – 3), a więc najlepsze odnośnie przydatności, a wśród nich kompleks (2) pszenny dobry, stanowiący ponad ¾ wszystkich kompleksów w gminie. Kompleksy pszenne występują na wielkopowierzchniowych areałach gruntów ornych w północnej części gminy. Kompleksy żytnie (4 – 7) obejmują łącznie tylko 1,7 % gruntów ornych, a wśród nich dominuje kompleks (5) żytni dobry. Pozostałe kompleksy stanowią 8 % powierzchni gruntów ornych i są to kompleksy: (8) zbożowo – pastewny mocny (3,2 %) i (10) pszenny górski (4,8 %). Występujący w południowej, górskiej części gminy kompleks pszenny górski potwierdza, że mimo znacznego udziału gór gleby gminy Głuchołazy w większości mają charakter nizinno – wyżynny. Dzieje się tak za sprawą zalesienia większości terenów grzbietów górskich.

TABELA 34: Gmina Głuchołazy – kompleksy rolniczej przydatności gleb.

	Grunty orne									Użytki zielone		
Kompleksy	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**10**	**1z**	**2z**	**3z**
Struktura (%) ogółem	7,3	76,0	7,1	0,4	1,0	0,3	0,02	3,2	4,8	3,6	88,5	7,9
Kompleksy: 1 – pszenny bardzo dobry. **2 –** pszenny dobry. **3** – pszenny wadliwy. **4 –** żytni bardzo dobry. **5 –** żytni dobry. **6 –** żytni słaby. **7** – żytni bardzo słaby. **8 –** zbożowo–pastewny mocny. **10 –** pszenny górski. **1z** – użytki zielone bardzo dobre i dobre. **2z –** użytki zielone średnie. **3z –** użytki zielone słabe i bardzo słabe.												

1.7.3. Bonitacja gleb.

Klasyfikacja bonitacyjna ma na celu ustalenie wartości produkcyjnej gleb na podstawie badań terenowych odkrywek. Szczególną uwagę poświęca się cechom morfologicznym profilu glebowego, właściwościom fizycznym gleb i niektórym chemicznym. Uwzględnia się także konfigurację terenu, stosunki wilgotnościowe, położenie, itp.

[15] Na podstawie danych zawartych w *Opracowaniu Ekofizjograficznym Gminy Głuchołazy* (Ecosystem Projekt, 2008).

TABELA 35: Gmina Głuchołazy – grunty orne według klas bonitacyjnych[16].

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Struktura w (%)
I	–	–
II	198,9689	1,93
III a	4325,2597	41,96
III b	3396,1829	32,94
IV a	1671,8320	16,22
IV b	477,9722	4,64
V	189,0660	1,83
VI	49,7907	0,48

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

TABELA 36: Gmina Głuchołazy – użytki zielone ogółem według klas bonitacyjnych[17].

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Struktura w (%)
I	–	–
II	36,1771	3,11
III	573,9860	49,29
IV	436,6538	37,49
V	104,1133	8,94
VI	13,6836	1,17

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

TABELA 37: Gmina Głuchołazy – sady, łąki i pastwiska według klas bonitacyjnych[18].

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha			Struktura w (%)		
	Sady	Łąki	Pastwiska	Sady	Łąki	Pastwiska
I	–	–	–	–	–	–
II	0,3700	16,6491	19,1580	0,29	3,35	3,55
III	70,2005	245,3241	258,4614	54,80	49,34	47,92
IV	51,9749	172,1605	212,5184	40,57	34,63	39,40
V	5,2463	52,3360	46,5310	4,10	10,53	8,63
VI	0,3200	10,7107	2,6529	0,25	2,15	0,49

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

[16] Według ewidencji gruntów, 2018.
[17] Według ewidencji gruntów, 2018.
[18] Według ewidencji gruntów, 2018.

RYCINA 5: Gmina Głuchołazy – struktura powierzchni gruntów ornych i użytków zielonych według klas bonitacyjnych[19].

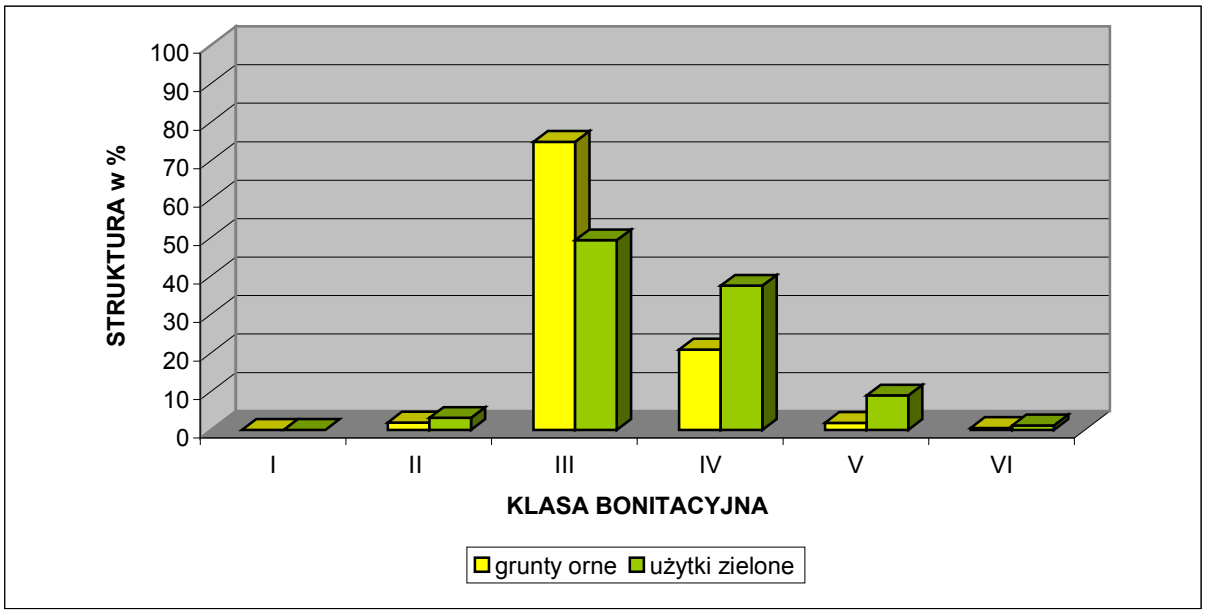

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

Z powyższego zestawienia wynika, że na terenie gminy Głuchołazy nie ma najlepszych gleb zaliczanych do I klasy bonitacyjnej. Grunty orne bardzo dobrej jakości (II klasa bonitacyjna) stanowią zaledwie 1,93 % ogółu, natomiast grunty orne dobrej jakości, będące w III klasie bonitacyjnej, stanowią aż 74,90 %. Grunty orne średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to 20,86 % ogółu, zaś grunty orne słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią zaledwie 2,31 % ogółu gruntów ornych. Udział użytków zielonych (sady, łąki i pastwiska), będących w II klasie bonitacyjnej wynosi zaledwie 3,11 %, ale już udział w III klasie wynosi aż 49,29 %. Użytki zielone średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to 37,49 % ogółu, zaś użytki zielone słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią zaledwie 10,11 % ogółu użytków zielonych. Wśród użytków zielonych najlepszą bonitacją charakteryzują się sady (55,09 % w klasach II – III oraz 4,35 % w klasach V – VI), zaś nieznacznie gorszą łąki (52,69 % w klasach II – III oraz 12,68 % w klasach V – VI) i pastwiska (51,47 % w klasach II – III oraz 9,12 % w klasach V – VI).

Zaprezentowane poniżej tabele prezentują szczegółowe dane dotyczące powierzchni oraz struktury gruntów ornych, sadów, łąk, pastwisk i użytków zielonych ogółem, według poszczególnych obrębów zlokalizowanych na terenie gminy Głuchołazy.

[19] Według ewidencji gruntów, 2018.

POWIERZCHNIA W HA:

TABELA 38: Gmina Głuchołazy – powierzchnia gruntów ornych według klas bonitacyjnych[20].

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna gruntów ornych – powierzchnia w ha							
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
Głuchołazy	–	1,3360	41,0901	35,6420	14,1069	6,0793	2,5174	–
Biskupów	–	12,8900	294,3485	231,4891	264,5239	51,9173	29,8408	17,3171
Bodzanów	–	11,7328	812,0288	385,2167	115,4197	65,2997	15,4385	4,9168
Burgrabice	–	–	237,6667	194,8653	190,6597	44,3386	17,7186	7,5338
Charbielin	–	–	624,8117	277,3263	16,9116	2,5271	0,5571	0,3808
Gierałcice	–	–	162,0207	369,3594	267,2746	43,8382	19,7475	9,1334
Jarnołtówek	–	–	1,3449	34,2828	73,6640	47,7920	9,5530	1,5636
Konradów	–	1,6100	223,5759	367,7975	189,0265	50,4707	61,1005	0,8429
Markowice	–	–	108,2052	87,7082	44,4810	16,2622	1,8298	0,2300
Nowy Las	–	40,0100	433,7487	378,5097	52,1980	12,8288	0,6985	–
Nowy Świętów	–	–	223,4511	111,6235	26,6181	10,6921	0,4394	0,5631
Podlesie	–	–	–	19,3794	69,4083	44,2127	13,9564	4,5796
Pokrzywna	–	0,5300	2,8596	10,4094	10,0544	12,7672	1,5747	–
Polski Świętów	–	69,5601	275,9032	69,6165	31,0027	12,5569	1,0025	–
Sławniowice	–	–	46,6347	125,9613	145,9862	39,7062	5,5726	2,0800
Stary Las	–	34,4800	441,4471	478,8267	79,8622	1,6724	–	–
Sucha Kamienica	–	26,8200	178,5104	165,9447	19,1807	4,6788	–	0,1400
Wilamowice Nyskie	–	–	217,6124	52,2244	61,4535	10,3320	7,5187	0,5096

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

[20] Według ewidencji gruntów, 2018.

TABELA 39: Gmina Głuchołazy – powierzchnia sadów według klas bonitacyjnych[21].

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna sadów – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Głuchołazy	–	–	4,2040	0,9409	0,0704	–
Biskupów	–	–	3,1855	4,8454	0,2000	–
Bodzanów	–	–	6,5572	9,4877	1,3808	–
Burgrabice	–	–	8,3949	7,0566	–	0,3200
Charbielin	–	–	1,5583	0,0977	–	–
Gierałcice	–	–	3,0600	4,3388	–	–
Jarnołtówek	–	–	2,0490	6,0912	1,6688	–
Konradów	–	–	11,8797	6,7759	0,6010	–
Markowice	–	–	2,0700	0,1700	–	–
Nowy Las	–	0,3700	5,2000	–	–	–
Nowy Świętów	–	–	6,3752	1,6348	0,2400	–
Podlesie	–	–	–	3,2526	0,7153	–
Pokrzywna	–	–	–	0,3051	0,2400	–
Polski Świętów	–	–	5,1030	0,4000	–	–
Sławniowice	–	–	5,4779	3,2804	0,1300	–
Stary Las	–	–	2,8177	2,6304	–	–
Sucha Kamienica	–	–	1,3481	–	–	–
Wilamowice Nyskie	–	–	0,9200	0,6674	–	–

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

[21] Według ewidencji gruntów, 2018.

TABELA 40: Gmina Głuchołazy – powierzchnia łąk według klas bonitacyjnych[22].

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna łąk – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Głuchołazy	–	–	13,6787	2,7579	0,4298	–
Biskupów	–	2,3582	25,0091	13,4392	4,7800	2,4300
Bodzanów	–	1,4500	27,5796	31,1732	8,8558	0,5330
Burgrabice	–	–	18,8776	28,4480	2,1919	2,3931
Charbielin	–	0,2300	5,2233	2,0346	0,5400	–
Gierałcice	–	–	14,8336	10,1216	1,1925	0,8436
Jarnołtówek	–	–	3,1600	7,0218	8,7872	0,2500
Konradów	–	–	11,1817	17,9092	3,7643	0,5841
Markowice	–	2,3100	19,8119	3,8467	–	–
Nowy Las	–	4,5705	8,8539	0,9500	–	–
Nowy Świętów	–	2,0300	13,6056	13,5784	9,7367	1,0600
Podlesie	–	–	2,5495	8,1058	7,0614	0,5769
Pokrzywna	–	–	12,8314	3,1877	–	–
Polski Świętów	–	0,4100	17,4245	5,7341	–	–
Sławniowice	–	–	20,7160	9,2425	1,7312	1,2618
Stary Las	–	2,5065	12,6485	3,2674	1,6100	0,6882
Sucha Kamienica	–	0,1400	6,0764	4,5947	0,1881	–
Wilamowice Nyskie	–	0,6439	11,2628	6,7477	1,4671	0,0900

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

[22] Według ewidencji gruntów, 2018.

TABELA 41: Gmina Głuchołazy – powierzchnia pastwisk według klas bonitacyjnych[23].

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna pastwisk – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Głuchołazy	–	–	7,3157	10,0659	3,6734	–
Biskupów	–	0,6400	24,0674	18,6002	2,1392	0,8000
Bodzanów	–	1,2929	15,2062	10,4746	4,0433	0,0929
Burgrabice	–	–	21,1304	15,6837	0,9349	–
Charbielin	–	0,7238	19,4397	4,4834	0,0000	–
Gierałcice	–	1,1401	16,3337	30,6008	2,7544	0,7000
Jarnołtówek	–	–	10,3458	26,9959	8,3118	–
Konradów	–	1,2944	23,4786	20,0790	6,7275	0,3000
Markowice	–	–	8,6301	4,4211	–	–
Nowy Las	–	7,1333	23,6576	0,3854	–	–
Nowy Świętów	–	1,4230	21,0315	14,3529	0,8500	–
Podlesie	–	–	4,8622	9,6742	8,7650	0,0200
Pokrzywna	–	–	3,0788	4,7199	1,1460	0,7400
Polski Świętów	–	2,1515	11,4611	12,5319	3,5055	–
Sławniowice	–	–	17,2590	6,6157	2,5200	–
Stary Las	–	0,4565	21,0045	13,8572	0,7900	–
Sucha Kamienica	–	1,5999	3,4304	2,2700	–	–
Wilamowice Nyskie	–	1,3026	6,7287	6,7066	0,3700	–

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

[23] Według ewidencji gruntów, 2018.

TABELA 42: Gmina Głuchołazy – powierzchnia użytków zielonych ogółem według klas bonitacyjnych[24].

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna użytków zielonych ogółem – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Głuchołazy	–	–	25,1984	13,7647	4,1736	–
Biskupów	–	2,9982	52,2620	36,8848	7,1192	3,2300
Bodzanów	–	2,7429	49,3430	51,1355	14,2799	0,6259
Burgrabice	–	–	48,4029	51,1883	3,1268	2,7131
Charbielin	–	0,9538	26,2213	6,6157	0,5400	–
Gierałcice	–	1,1401	34,2273	45,0612	3,9469	1,5436
Jarnołtówek	–	–	15,5548	40,1089	18,7678	0,2500
Konradów	–	1,2944	46,5400	44,7641	11,0928	0,8841
Markowice	–	2,3100	30,5120	8,4378	–	–
Nowy Las	–	12,0738	37,7115	1,3354	–	–
Nowy Świętów	–	3,4530	41,0123	29,5661	10,8267	1,0600
Podlesie	–	–	7,4117	21,0326	16,5417	0,5969
Pokrzywna	–	–	15,9102	8,2127	1,3860	0,7400
Polski Świętów	–	2,5615	33,9886	18,6660	3,5055	–
Sławniowice	–	–	43,4529	19,1386	4,3812	1,2618
Stary Las	–	2,9630	36,4707	19,7550	2,4000	0,6882
Sucha Kamienica	–	1,7399	10,8549	6,8647	0,1881	–
Wilamowice Nyskie	–	1,9465	18,9115	14,1217	1,8371	0,0900

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

[24] Według ewidencji gruntów, 2018.

STRUKTURA W %:

TABELA 43: Gmina Głuchołazy – struktura gruntów ornych według klas bonitacyjnych[25].

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna gruntów ornych – struktura w %							
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
Głuchołazy	–	1,33	40,78	35,37	14,00	6,03	2,50	–
Biskupów	–	1,43	32,62	25,65	29,32	5,75	3,31	1,92
Bodzanów	–	0,83	57,59	27,32	8,19	4,63	1,09	0,35
Burgrabice	–	–	34,31	28,13	27,52	6,40	2,56	1,09
Charbielin	–	–	67,73	30,06	1,83	0,27	0,06	0,04
Gierałcice	–	–	18,59	42,39	30,67	5,03	2,27	1,05
Jarnołtówek	–	–	0,80	20,38	43,80	28,41	5,68	0,93
Konradów	–	0,18	25,00	41,12	21,13	5,64	6,83	0,09
Markowice	–	–	41,82	33,90	17,19	6,29	0,71	0,09
Nowy Las	–	4,36	47,25	41,23	5,69	1,40	0,08	–
Nowy Świętów	–	–	59,84	29,89	7,13	2,86	0,12	0,15
Podlesie	–	–	–	12,79	45,80	29,18	9,21	3,02
Pokrzywna	–	1,39	7,49	27,25	26,32	33,43	4,12	–
Polski Świętów	–	15,13	60,03	15,15	6,74	2,73	0,22	–
Sławniowice	–	–	12,74	34,42	39,89	10,85	1,52	0,57
Stary Las	–	3,33	42,60	46,21	7,71	0,16	–	–
Sucha Kamienica	–	6,79	45,16	41,98	4,85	1,18	–	0,04
Wilamowice Nyskie	–	–	62,24	14,94	17,58	2,95	2,15	0,15

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

[25] Według ewidencji gruntów, 2018.

TABELA 44: Gmina Głuchołazy – struktura sadów według klas bonitacyjnych[26].

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna sadów – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Głuchołazy	–	–	80,61	18,04	1,35	–
Biskupów	–	–	38,70	58,87	2,43	–
Bodzanów	–	–	37,63	54,45	7,92	–
Burgrabice	–	–	53,23	44,74	–	2,03
Charbielin	–	–	94,10	5,90	–	–
Gierałcice	–	–	41,36	58,64	–	–
Jarnołtówek	–	–	20,89	62,10	17,01	–
Konradów	–	–	61,69	35,19	3,12	–
Markowice	–	–	92,41	7,59	–	–
Nowy Las	–	6,64	93,36	–	–	–
Nowy Świętów	–	–	77,28	19,82	2,91	–
Podlesie	–	–	–	81,97	18,03	–
Pokrzywna	–	–	–	55,97	44,03	–
Polski Świętów	–	–	92,73	7,27	–	–
Sławniowice	–	–	61,63	36,91	1,46	–
Stary Las	–	–	51,72	48,28	–	–
Sucha Kamienica	–	–	100,00	–	–	–
Wilamowice Nyskie	–	–	57,96	42,04	–	–

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

[26] Według ewidencji gruntów, 2018.

TABELA 45: Gmina Głuchołazy – struktura łąk według klas bonitacyjnych[27].

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna łąk – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Głuchołazy	–	–	81,10	16,35	2,55	–
Biskupów	–	4,91	52,08	27,99	9,95	5,06
Bodzanów	–	2,08	39,63	44,79	12,73	0,77
Burgrabice	–	–	36,37	54,80	4,22	4,61
Charbielin	–	2,87	65,06	25,34	6,73	–
Gierałcice	–	–	54,96	37,50	4,42	3,13
Jarnołtówek	–	–	16,44	36,54	45,72	1,30
Konradów	–	–	33,44	53,56	11,26	1,75
Markowice	–	8,90	76,29	14,81	–	–
Nowy Las	–	31,80	61,59	6,61	–	–
Nowy Świętów	–	5,07	34,00	33,94	24,34	2,65
Podlesie	–	–	13,94	44,31	38,60	3,15
Pokrzywna	–	–	80,10	19,90	–	–
Polski Świętów	–	1,74	73,93	24,33	–	–
Sławniowice	–	–	62,87	28,05	5,25	3,83
Stary Las	–	12,10	61,04	15,77	7,77	3,32
Sucha Kamienica	–	1,27	55,24	41,77	1,71	–
Wilamowice Nyskie	–	3,19	55,72	33,39	7,26	0,45

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

[27] Według ewidencji gruntów, 2018.

TABELA 46: Gmina Głuchołazy – struktura pastwisk według klas bonitacyjnych[28].

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna pastwisk – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Głuchołazy	–	–	34,75	47,81	17,45	–
Biskupów	–	1,38	52,04	40,22	4,63	1,73
Bodzanów	–	4,16	48,88	33,67	13,00	0,30
Burgrabice	–	–	55,98	41,55	2,48	–
Charbielin	–	2,94	78,87	18,19	–	–
Gierałcice	–	2,21	31,70	59,39	5,35	1,36
Jarnołtówek	–	–	22,66	59,13	18,21	–
Konradów	–	2,50	45,26	38,70	12,97	0,58
Markowice	–	–	66,12	33,88	–	–
Nowy Las	–	22,88	75,88	1,24	–	–
Nowy Świętów	–	3,78	55,85	38,11	2,26	–
Podlesie	–	–	20,85	41,48	37,58	0,09
Pokrzywna	–	–	31,79	48,74	11,83	7,64
Polski Świętów	–	7,26	38,65	42,27	11,82	–
Sławniowice	–	–	65,39	25,06	9,55	–
Stary Las	–	1,26	58,17	38,38	2,19	–
Sucha Kamienica	–	21,92	46,99	31,09	–	–
Wilamowice Nyskie	–	8,62	44,54	44,39	2,45	–

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

[28] Według ewidencji gruntów, 2018.

TABELA 47: Gmina Głuchołazy – struktura użytków zielonych ogółem według klas bonitacyjnych[29].

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna użytków zielonych ogółem – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Głuchołazy	–	–	58,42	31,91	9,68	–
Biskupów	–	2,93	50,99	35,99	6,95	3,15
Bodzanów	–	2,32	41,77	43,29	12,09	0,53
Burgrabice	–	–	45,91	48,55	2,97	2,57
Charbielin	–	2,78	76,38	19,27	1,57	–
Gierałcice	–	1,33	39,84	52,45	4,59	1,80
Jarnołtówek	–	–	20,83	53,71	25,13	0,33
Konradów	–	1,24	44,50	42,81	10,61	0,85
Markowice	–	5,60	73,95	20,45	–	–
Nowy Las	–	23,62	73,77	2,61	–	–
Nowy Świętów	–	4,02	47,73	34,41	12,60	1,23
Podlesie	–	–	16,26	46,14	36,29	1,31
Pokrzywna	–	–	60,61	31,29	5,28	2,82
Polski Świętów	–	4,36	57,88	31,79	5,97	–
Sławniowice	–	–	63,68	28,05	6,42	1,85
Stary Las	–	4,76	58,56	31,72	3,85	1,11
Sucha Kamienica	–	8,86	55,25	34,94	0,96	–
Wilamowice Nyskie	–	5,27	51,24	38,26	4,98	0,24

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

[29] Według ewidencji gruntów, 2018.

1. 8. Roślinność.

1.8.1. Regionalizacja geobotaniczna.

Według geobotanicznego podziału Polski (W. Szafer, B. Pawłowski, 1973) północna część gminy Głuchołazy należy do następujących jednostek:

- Państwo: Holarktyka;
- Obszar: Euro – Syberyjski;
- Prowincja: Niżowo – Wyżynna Środkowoeuropejska;
- Dział: Bałtycki;
- Poddział: Kotliny Podgórskie;
- Kraina: Kotlina Śląska;
- Okręg: Przedgórze Sudeckie;
- Podokręg: Płaskowyż Głubczycki.

Natomiast południowa część gminy (obszar położony w Górach Opawskich) należy do następujących jednostek:

- Państwo: Holarktyka;
- Obszar: Euro – Syberyjski;
- Prowincja: Górska Środkowoeuropejska;
- Podprowincja: Hercyńsko – Sudecka;
- Dział: Sudety;
- Okręg: Sudety Wschodnie;
- Podokręgi: Góry Opawskie;
- Piętro: Pogórza i Regla Dolnego.

1.8.2. Potencjalna roślinność naturalna[30].

W rejonie Głuchołaz roślinnością potencjalną powinny być na większości obszaru grądy środkowoeuropejskie *Galio sylvatici–Carpinetum betuli*, kwaśne dąbrowy *Luzulo–Quercetum* oraz kwaśne buczyny górskie *Luzulo luzuloidis–Fagetum*, a także olszyny *Ribeso nigri–Alnetum* i łęgi jesionowo – olszowe *Fraxino–Alnetum* w lokalnych obniżeniach i dolinach rzek.

Obecny charakter roślinności to efekt przekształceń środowiska przez gospodarkę człowieka. Znaczna część lasów w centralnej i północnej części gminy została zastąpiona przez użytki rolne i tereny zabudowane ze specyficzną roślinnością synantropijną i obcego pochodzenia, a naturalne tereny podmokłe w większości odwodniono. Podgórska część gminy oraz tereny wzdłuż dolin rzecznych są obszarami silnie zurbanizowanymi. Sieć zabudowań jest gęsta, podobnie jak sieć dróg. Obserwuje się tu, wraz z upływem lat, stopniowe zanikanie wielu gatunków roślin, w tym najrzadszych i najbardziej cennych z ekologicznego punktu widzenia, co jest niewątpliwym świadectwem wyraźnej ingerencji człowieka w układy przyrodnicze. W związku z powyższym rzeczywista roślinność rejonu Głuchołaz różni się dosyć istotnie od roślinności potencjalnej. Obecnie południowa (Góry Opawskie), częściowo zachodnia i północna (izolowane kompleksy leśne, zadrzewienia oraz dolinki mniejszych cieków) oraz centralna część gminy (dolina Białej Głuchołaskiej) posiada znaczącą wartość przyrodniczo – krajobrazową. Zachowały się tam fragmenty interesujących zbiorowisk leśnych i wielu innych o

[30] Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-59-D Nysa (Absalon, Jankowski, Leśniok, Wika, 1997) i M-33-71-B Głuchołazy (Absalon, Jankowski, Leśniok, Wika, 1997) oraz w *Opracowaniu Ekofizjograficznym Gminy Głuchołazy* (Ecosystem Projekt, 2008).

bardzo zróżnicowanych warunkach siedliskowych (wysokość n.p.m., nachylenie, ekspozycja, położenie, itp.). Tereny te w dużej części objęte są czynną ochroną prawną w formie parku krajobrazowego, rezerwatów przyrody oraz w ramach sieci przyrodniczej NATURA 2000. Reasumując współczesna szata roślinna regionu jest mozaiką flory naturalnej, półnaturalnej i antropogenicznej, uformowanej w okresie kilku ostatnich stuleci.

1.8.3. Zbiorowiska roślinne[31].

Zbiorowiska polne:

Pola uprawne zajęte są przez zbiorowiska *Euphorbio – Melandrietum*. Są to zbiorowiska zbudowane z chwastów segetalnych preferujących najżyźniejsze gleby. Dlatego można spotkać wśród nich szereg gatunków rzadkich i interesujących, między innymi: wilczomiecz drobny *Euphorbia exigua*, bniec dwudzielny *Melandrium noctiflorum*, komosa wonna *Chenopodium botrys*. Wśród takich zbiorowisk największy problem rolniczy to masowe występowanie następujących chwastów: przytulia czepna *Galium aparin*, gwiazdnica pospolita *Stellaria media*, owies głuchy *Avena fatua*, powój polny *Convolvulus arvensis* oraz szarłat szorstki *Amaranthus retroflexus*.

Zbiorowiska łąkowe:

Obszary trwale wylesione zajęte są głównie przez pola uprawne, ale częściowo także przez zbiorowiska łąkowe. Większe kompleksy łąk ciągną się wzdłuż rzek Biała Głuchołaska i Morawka (Mora) oraz ich większych dopływów. Występują one na siedliskach świeżych z rzędu *Arrhenatheretalia*, zaś na siedliskach wilgotniejszych (przeważających) z rzędu *Molinietalia* i związku *Calthion*. W rolniczej, północnej części gminy, wyróżniają się one z otoczenia bogactwem gatunkowym, odrębną bytującą tu fauną oraz bywają siedliskiem rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt. W tej grupie najcenniejsze są szczególnie duże kompleksy takich zbiorowisk, gdyż tylko one zachowują samoistnie równowagę biologiczną, co zapewnia im większą odporność na niekorzystne oddziaływanie ze strony człowieka. Obok gatunków często występujących, takich jak np.: knieć błotna *Caltha palustris*, firletka poszarpana *Lychnis flos – cuculi*, krwiściąg lekarski *Sanguisorba officinalis*, na szczególne podkreślenie zasługuje skalnica ziarenkowata *Saxifraga granulata* z okolic Nowego Świętowa (Szotkowski, 1971).

W południowej części gminy użytki zielone w postaci łąk i pastwisk są zagospodarowane intensywnie i pozbawione istotnych walorów przyrodniczych, a ich powierzchnia ogranicza się do coraz mniejszych fragmentów pastwisk na południowych skłonach Biskupiej Kopy i porozrzucanych płatów w dolinach Białej Głuchołaskiej i Złotego Potoku. Ich skład florystyczny jest ubogi i wykazujący cechy degeneracji fitocenoz. Bardzo trudno jest wyróżnić podgórskie łąki ze związku *Polygono – Trisetion*. W niektórych obszarach, np.: na południe od Moszczanki i w centrum Jarnołtówka (za kościołem parafialnym) zachowały się niewielki fragmenty łąk wilgotnych ze związku *Molinion*. Skład florystyczny tych łąk jest ubogi, a powierzchnia zbyt mała do wykształcenia właściwej struktury biocenozy łąkowej. Łąki są najczęściej intensywnie użytkowane i przekształcone w pastwiska o zubożałym i przekształconym składzie gatunkowym na skutek podsiewania trawami przemysłowymi.

[31] Częściowo na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-59-D Nysa (Absalon, Jankowski, Leśniok, Wika, 1997) i M-33-71-B Głuchołazy (Absalon, Jankowski, Leśniok, Wika, 1997) oraz w *Opracowaniu Ekofizjograficznym Gminy Głuchołazy* (Ecosystem Projekt, 2008).

Zbiorowiska wodne:

Zbiorowiska roślin wodnych wykształcają się jedynie w rzekach i to tylko w kilku miejscach, najczęściej ocienionych szpalerami drzew. Są to kadłubowo wykształcone zespoły rzęśli wodnej *Callitriche* i moczarki kanadyjskiej *Elodea canadensis*. Bardzo ciekawym zbiorowiskiem jest agregacja rdestnicy Berchtolda odnaleziona w 2004 roku w rzece Białej Głuchołaskiej na wysokości mostu przy ujęciu wody w Głuchołazach. Zbiorowiska wodne najczęściej przedstawiają jednogatunkową strukturę. Generalnie należy stwierdzić, że fitocenozy wodne nie są tu w pełni wykształcone i nie przedstawiają istotnych walorów przyrodniczych ze względu na znaczną ingerencję człowieka w ich siedliska. Prace regulacyjne na rzekach po powodzi z lipca 1997 roku, polegające między innymi na twardej zabudowie koryta z wykorzystaniem płyt betonowych, spowolnieniu przepływów rzek przez wybudowanie stopni wodnych, przyczyniły się do spadku ich różnorodności biologicznej. Otoczenie wód powierzchniowych także zostało znacznie przekształcone. Zachowały się jedynie niewielkie odcinki z zadrzewieniami, przy czym są to ażurowe i niedopasowane gatunkowo do siedliska szpalery jednostronne o znikomej wartości dla funkcjonowania korytarza ekologicznego rzeki. Wręcz fatalne w skutkach okazały się ekspansje gatunków obcych wzdłuż koryt rzek, głównie rdestowca sachalińskiego *Fallopia sachalinensis* i ostrokończystego *Fallopia japonica*. Rośliny te niemal zupełnie zarosły naturalną roślinność nadrzeczną wzdłuż rzeki Białej Głuchołaskiej. Regularne koszenie wyeliminowało także roślinność szuwarową, która budowana tu być powinna przez trzcinę pospolitą *Phragmites australis*, pałki *Typha*, manny *Glyceria*, kosaćce *Iris*, sitowie *Scirpus* i turzyce *Carex*. Bardzo nieliczne na terenie gminy są zbiorniki wodne. Są to najczęściej intensywnie zagospodarowane stawy lub piętrzenia o funkcjach gospodarczych lub rekreacyjnych, co uniemożliwia w większości przypadków wykształcenie się funkcji przyrodniczych, np.: rozwój szuwarów.

Zbiorowiska ruderalne i nitrofilne:

Na siedliskach ruderalnych odnotować można wiele interesujących gatunków adwentywnych (obcych dla flory krajowej), np.: zaślaz pospolity *Abutulion theophrasti*, szarłat biały *Amaranthus albus*, rukiewnik wschodni *Bunias orientalis*, pieprzycznik przydrożny *Cardaria draba*, dwurząd wąskolistny *Diplotaxis tenuifolia*, niecierpek gruczołowaty *Impatiens glandulifera*, pieprzyca gęstokwiatowa *Lepidium densiflorum*, miecznica wąskolistna *Sisyrynchium berumndiana*. Uprzywilejowanymi siedliskami dla osiedlania się gatunków obcych dla flory krajowej są tereny kolejowe, skąd odnotowano też wiele rzadkich gatunków roślin adwentywnych, np.: ambrozję bylicolistną *Ambrosia artemisiifolia*, łobodę szarą *Atriplex tatarica*, wrzosowiec lśniący *Corispermum nitidum*, iwę rzepieniolistną *Iva xanthiifolia*, stulisz gładki *Sisymbrium irio* czy sorgo alpejskie *Sorghum halepense* (Michalak, 1981).

Najniższą wartość przyrodniczą mają fragmenty roślinności synatropijnej, tworzącej bądź nieużytki, bądź też początkowe stadia sukcesyjne w procesie renaturalizacji terenów silnie przekształconych w wyniku działalności człowieka. Najbardziej pospolite zbiorowiska synantropijne związane są z osiedlami ludzkimi. Są to najczęściej azotolubne zbiorowiska kadłubowe trudne do klasyfikacji syntaksonomicznej. Ścisłe centrum miasta Głuchołazy, charakteryzujące się zwartą zabudową, jest niemal zupełnie pozbawione roślinności. Ubogie płaty roślinności synantropijnej występują tu jedynie w podwórkach kamienic i na niewielkich nielicznych trawnikach. Przyuliczne zadrzewienia są skąpe lub brak ich wcale (przykładem mogą tu być okolice rynku). Na obrzeżach terenów zabudowanych (np.: w okolicy ogródków działkowych) pospolite są zespoły z rzędu *Polygono – Chenopodietalia*.

Zbiorowiska dywanowe:

Na obszarach przekształconych antropogenicznie dość powszechnie występują zbiorowiska dywanowe czyli niska roślinność zasiedlająca zbitą, trudno przepuszczalną glebę miejsc wydeptywanych lub podlegających innej presji mechanicznej. Występują na poboczach szos, wzdłuż dróg i ścieżek oraz na placach parkingowych czy w szczelinach chodników. Te zbiorowiska grupowane są w obrębie rzędu *Plantaginetea majoris* i budowane przez odporne na wydeptywanie gatunki: wiechlinę roczną *Poa annua*, życicę trwałą *Lolium perenne*, babkę szerokolistną *Plantago major* i rdest ptasi *Polygonum aviculare s.1*. Zespoły te zajmują nie tylko zabudowaną część miast i wsi, ale także tereny o funkcji rekreacyjnej w parkach, zadrzewieniach i na obrzeżach zakładów przemysłowych.

Zbiorowiska okrajkowe:

Nitrofilne zbiorowiska ziołorośli i okrajków (klasa *Artemisietea*) są pospolite na obszarze gminy i stanowią ważny element jej szaty roślinnej. Na przydrożach i w rowach w otoczeniu wsi, na siedliskach pod silniejszym wpływem antropopresji pospolite są pasy fitocenoz *Urtico–Aegopodietum podagrariae* lub kadłubowe zbiorowiska agregacyjne pokrzywy *Urtica dioica* lub rzadziej bylicy pospolitej *Artemisia vulgaris*.

W strefie kontaktowej różnych typów biocenoz leśnych i zadrzewieniowych wykształcają się zbiorowiska okrajkowe. W ich skład wchodzą światłolubne gatunki takie jak: rzepik pospolity *Agrimonia eupatoria*, gorysz siny *Peucedanum cervaria*, czy różne gatunki wyk *Vicia*. Zbiorowiska te występują na całym obszarze gminy przy czym najczęściej na obrzeżach kwaśnych dąbrów oraz w kamieniołomach o dużym nasłonecznieniu.

Zieleń urządzona:

Uzupełnieniem powyższych zespołów roślinności naturalnej jest zieleń urządzona reprezentowana przez: zieleń parkową, cmentarną, przykościelną, a także przez szereg alei i szpalerów przydrożnych. W otwartym krajobrazie rolniczym pełni ona nie tylko funkcję krajobrazowo – estetyczną, ale także ekologiczną, korzystnie wpływającą na mikroklimat oraz walory użytkowe środowiska, zwłaszcza rolniczego. Duże znaczenie ma także zieleń towarzysząca zabudowie wiejskiej i miejskiej oraz zieleń uprawnych sadów i ogrodów. Do najcenniejszych zespołów zieleni urządzonej na terenie gminy należą: park zdrojowy w Głuchołazach, zieleń towarzysząca większym kompleksom sportowo – rekreacyjnym (Głuchołazy, Pokrzywna), zabytkowe parki dworskie i pałacowe lub ich pozostałości (Bodzanów, Burgrabice, Charbielin, Jarnołtówek, Konradów, Nowy Świętów) oraz zieleń cmentarna (istniejąca bądź reliktowa praktycznie w każdej miejscowości) i przykościelna (Głuchołazy, Biskupów, Bodzanów, Burgrabice, Charbielin, Gierałcice, Jarnołtówek, Konradów, Nowy Świętów, Podlesie, Polski Świętów, Stary Las, Sucha Kamienica).

1.8.4. Zbiorowiska leśne[32].

Tereny leśne są obszarami cennymi pod względem florystycznym, ekologicznym i krajobrazowym. Skupia się w nich większość chronionych i rzadkich gatunków roślin, występujących na terenie gminy. Gmina Głuchołazy charakteryzuje się dość skromnym zalesieniem. Lasy i grunty leśne zajmują tu powierzchnię 3122,36 ha[33] i

[32] Częściowo na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-59-D Nysa (Absalon, Jankowski, Leśniok, Wika, 1997) i M-33-71-B Głuchołazy (Absalon, Jankowski, Leśniok, Wika, 1997) oraz w *Opracowaniu Ekofizjograficznym Gminy Głuchołazy* (Ecosystem Projekt, 2008).
[33] Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2018.

stanowią 18,58 % powierzchni gminy. Samych lasów jest 3039,08 ha[34] co stanowi 18,08 % powierzchni gminy. Zbiorowiska leśne w postaci zwartych powierzchniowo kompleksów występują przede wszystkim w południowej części gminy w rejonie Gór Opawskich (Las Dębowy i Las Parkowy w Głuchołazach, Masyw Biskupiej Kopy, Masyw Olszaka). Ponadto mniejsze, izolowane kompleksy leśne zlokalizowane są na wschód od Sławniowic, na północ od Biskupowa, pomiędzy Łączkami a Nowym Świętowem, na północ i na południe od Suchej Kamienicy, na wschód od Starego Lasu (Las Lipowski) i na południe od Charbielina (Las Osiek). Obecność terenów leśnych poza rejonem Gór Opawskich, a także rozległych łąk i pól uprawnych decyduje o charakterystycznej, urozmaiconej fizjonomii tutejszego krajobrazu, tworząc swoistą mozaikę biocenotyczną, istotnie wpływającą na bioróżnorodność tego terenu.

Wśród wyżej wymienionych (poza górskich) zbiorowisk leśnych, urozmaicających rolniczą część gminy, dominują płaty suboceanicznego boru świeżego *Leucobryo – Pinetum*. Jego drzewostan budują sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*, niekiedy też preferowany jest tu dość mocno świerk pospolity *Picea abies*. Udział brzozy omszonej *Betula pubescens* bywa z kolei większy w fitocenozach śródlądowego boru wilgotnego *Molinio – Pinetum*, którego runo jest trawiaste z uwagi na masowo występującą w nim trzęślicę modrą *Molinia caerulea*. W tym ostatnim syntaksonie mniejszą rolę odgrywają ponadto borówki czarna i brusznica *Vaccinium myrtillus i V. vitis – idaea* oraz mchy *Leucobryum glaucum* oraz *Hypnum cupressiforme*, pospolicie występujące na dnie lasu w *Leucobryo – Pinetum*. W runie leśnym obydwu zespołów borowych brak gruszyczek (rodzaje: *Moneses*, *Orthilia*, *Pyrola*), widłaków (rodzaj *Lycopodium*) i szczodrzeńców (rodzaj *Chamaecytisus*). Licznie występują natomiast: kosmatka owłosiona *Luzula pilosa*, konwalijka dwulistna *Maianthemum bifolium* i szczawik zajęczy *Oxalis acetosella*. W niektórych płatach obecne są ponadto: konwalia majowa *Convallaria majalis*, kokoryczka wonna *Polygonatum odoratum* i starzec gajowy *Senecio nemorensis*. Sporadycznie notuje się też niekiedy prawnie chronione rośliny, między innymi: kopytnik pospolity *Asarum europaeum*, wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum* czy podkolan biały *Platanthera bifolia*. Lepiej zachowane płaty łęgu jesionowo – olszowego *Circaeo – Alnetum* spotyka się w Lesie Lipowskim. W drzewostanie dominują olsze czarna *Alnus glutinosa* i szara *Alnus incana*. Niewielką domieszkę stanowią również dąb szypułkowy *Quercus robur* oraz brzoza omszona *Betula pubescens*. W niektórych płatach wyraźne facje tworzą: turzyca drżączkowata *Carex brizoides*, czartawa pospolita *Circaea lutetiana* i malina właściwa *Rubus idaeus*. Dużą rolę odgrywają na ogół rośliny żyznych i dobrze uwilgotnionych siedlisk, to znaczy gatunki szuwarowe, łąkowe i bagienne.

Lasy występujące w południowej części gminy (Góry Opawskie) kwalifikują się do dwóch pięter roślinności górskiej: piętra pogórza oraz piętra regla dolnego, którego granica przebiega od wysokości 400 m n.p.m. do szczytów gór. Urozmaicony skład gatunkowy drzewostanów, warunkuje znaczna różnorodność siedlisk. Skład drzewostanów ulega ciągłej zmianie, odzwierciedla to przede wszystkim zmniejszający się udział świerka i jodły oraz zwiększający się udział brzozy, jawora, buka i lipy. Lasy z przewagą buka mają bogate runo i podszycie, w którym występują gatunki roślin charakterystyczne zarówno dla obszarów sudeckich jak i karpackich. Zarejestrowanych zostało 25 gatunków lasotwórczych, przy czym udział drzewostanów iglastych w granicach Parku Krajobrazowego Gór Opawskich wynosi około 63 %, w lesie komunalnym miasta Głuchołazy 39,8 %, natomiast w pozostałych spada poniżej 10 %. Niestety roślinność leśna, w szczególności w wyższych położeniach, uległa mocnym przekształceniom antropogenicznym. Na dużych obszarach usunięto przed około 100 laty naturalne drzewostany i wprowadzono monokultury świerkowe, które niemal całkowicie zaburzyły warunki siedliskowe boru dolnoreglowego *Abieti – Piceetum*. Praktycznie całe piętro regla dolnego jest dziś zajęte przez sztuczne drzewostany świerkowe i świerkowo – bukowe o charakterze gospodarczym, w wielu miejscach podlegające intensywnym procesom odnawiania drzewostanu, co skutkuje silnym prześwietleniem i masowym

[34] Według GUS 2018.

rozwojem roślinności porębowej w runie lasu. Do największych powierzchniowo zbiorowisk leśnych należą buczyny górskie *Luzulo – Fagetum*, które występują w piętrze regla dolnego Gór Opawskich oraz ich przedgórza, głównie w grzbiecie Biskupiej Kopy oraz Góry Parkowej. W miejscach żyźniejszych występują także żyzne buczyny, najczęściej żyzna buczyna niżowa *Melico – Fagetum*, a na bardzo małych powierzchniach (np.: w środkowych i górnych partiach doliny Złotego Potoku, na zboczach Biskupiej Kopy i Srebrnej Kopy) także żyzna buczyna sudecka *Dentario enneaphyllidis – Fagetum* z żywcami dziewięciolistnym *Dentaria enneaphyllos* i cebulkowym *Dentaria bulbifera*, czosnkiem niedźwiedzim *Allium ursinum*, kokoryczą pustą *Corydalis cava*, kostrzewą leśną *Festuca altissima*, jęczmieńcem zwyczajnym *Hordelymus europaeus* i przenętem purpurowym *Prenanthes purpurea*. Inną postacią lasów bukowych na tym obszarze jest kwaśna buczyna *górska Luzulo nemorose – Fagetum*. W przeciwieństwie do *Dentario enneaphyllidis – Fagetum* słabo wykształcona jest w tym przypadku warstwa zielna, zaś dobrze zachowana warstwa roślin zarodnikowych. Pokrycie mchów dochodzi miejscami nawet do 40 %. Dominują tu gatunki siedlisk kwaśnych, np.: śmiałek pogięty *Deschampsia flexuosa*, kosmatka gajowa *Luzula luzuloides*, konwalijka dwulistna *Maianthemum bifolium*, szczawik zajęczy *Oxalis acetosella*, borówka czarna *Vacinium myrtillus*. Na stromych stokach, szczególnie o ekspozycji południowej rozwinęły się kwaśne dąbrowy górskie *Luzulo – Quercetum*. Ich największe powierzchnie notowane są na zboczach Olszaka, Srebrnej Kopy i Zamkowej Góry. W niższych położeniach występują grądy, głównie grąd subkontynentalny *Tilio – Carpinetum*. W piętrze pogórza występują też fragmenty grądu środkowoueropejskiego *Galio sylvatic – Carpinetum* oraz płaty boru świerkowego z podzwiązku *Vaccinio – Abietenion*. Te ostatnie znajdują się na Górze Parkowej i Zamkowej Górze. W runie tego zbiorowiska rosną między innymi podrzeń żebrowiec *Blechnum spicant*, przytulia okrągłolistna *Galium rotundifoliumi* widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum*. Nad potokami rozwijają się higrofilne lasy: ols porzeczkowy *Ribo nigri – Alnetum* z turzycą długokłosą *Carex elongata*, trzcinnkiem lancetowatym *Calamagrostis canescens*, psianką słodkogórz *Solanum dulcamara* w runie, a także lasy łęgowe ze związku *Alno – Padion*. Bardzo często w kompleksach grądowych, w najniższych położeniach wzdłuż cieków wodnych, występują niewielkie enklawy łęgu wiązowo – jesionowego *Fraxino – Alnetum*, a na północny – wschód od Jarnołtówka oraz w dolinie Bystrego Potoku mamy również jedyne w regionie płaty podgórskiego łęgu *Carici remotae – Fraxinetum*. Niewielkie płaty tego zbiorowiska zachowały się również nad strumieniami u podnóża Zamkowej Góry, gdzie sąsiadują z łęgiem jesionowo – olszowym *Circaeao Alnetum*. Duży udział w łęgu *Carici remotae – Fraxinetum* mają turzyce rzadkowłosa *Carex remota* i zwisła *Carex pendula*, skrzyp olbrzymi *Equisetum telmateia* i przetacznik górski *Veronica montana*. Z kolei w łęgu *Circaeao Alnetum* licznie występują knieć błotna *Caltha palustris*, czartawa pospolita *Circaea lutetiana* i gwiazdnica gajowa *Stellana nemorum*. Zachowały się tu ponadto ślady dwóch innych zbiorowisk łęgowych: łęgu wierzbowo – topolowego *Salici – Populetum* oraz wiklin nadrzecznych *Salicetum triandro viminalis*, zwłaszcza wzdłuż Złotego Potoku i w okolicy Pokrzywnej. Do rarytasów roślinności leśnej należą wspominane już wcześniej zespoły wilgotnego dębczaka podgórskiego oraz rosnący na najbardziej stromych zboczach przełomu Złotego Potoku las klonowo – lipowy *Aceri – Tilietum platyphylli*. Bardzo ważnym zespołem roślinnym występującym w szczytowych partiach Gór Opawskich jest dolnoreglowy bór jodłowo – świerkowy *Abieti – Piceetum*. Koło Podlesia znajduje się nasienny drzewostan modrzewia europejskiego *Larix decidua*.

W kwalifikacji siedlisk leśnych siedliskowy typ lasu jest zasadniczą jednostką i stanowi podstawę do podejmowania w gospodarstwie leśnym wszelkich działań hodowlanych. Obejmuje on cały zespół fizycznych warunków środowiska geograficznego, odpowiadających określonym lasotwórczym gatunkom drzew. Znajomość charakterystyki poszczególnych siedlisk i drzewostanów oraz ich udział w danym zespole leśnym daje możliwość wyrobienia sobie ogólnego poglądu o charakterze lasu, jego walorach przyrodniczych i przydatności do pełnienia określonych funkcji ogólnospołecznych.

TABELA 48: Gmina Głuchołazy – typy siedliskowe lasu w 2016 roku.

Typ siedlisko lasu	Symbol	Powierzchnia w ha	Struktura (%)
Bór mieszany świeży	BMśw	1,83	0,06
Bór mieszany świeży wyżynny	BMWyżśw	1,90	0,06
Bór mieszany świeży górski	BMGśw	31,38	1,03
Las wyżynny	LWyż	9,70	0,32
Las świeży	Lśw	509,05	16,75
Las świeży wyżynny	LWyżśw	466,14	15,34
Las świeży górski	LGśw	1054,58	34,70
Las wilgotny	Lw	71,51	2,35
Las wilgotny wyżynny	LWyżw	64,03	2,11
Las wilgotny górski	LGw	93,77	3,09
Las mieszany świeży	LMśw	58,26	1,92
Las mieszany świeży wyżynny	LMWyżśw	125,24	4,12
Las mieszany świeży górski	LMGśw	474,19	15,60
Las mieszany wilgotny	LMw	3,54	0,12
Las mieszany wilgotny wyżynny	LMWyżw	1,21	0,04
Las mieszany wyżynny	LMWyż	1,30	0,04
Ols	Ol	12,95	0,43
Ols jesionowy	OlJ	20,46	0,67
Ols jesionowy górski	OlJG	2,76	0,09
Las łęgowy	LŁ	8,40	0,28
Las łęgowy wyżynny	LŁWyż	17,07	0,56
Las łęgowy górski	LŁG	9,81	0,32

Źródło: Bank Danych o Lasach, 2018.

Z powyższego zestawienia wynika, że siedliska borowe stanowią zaledwie 1,16 %, zaś lasowe 98,84 % ogólnej powierzchni lasów. Siedliska borowe reprezentowane są głównie przez bór mieszany świeży górski, który stanowi 89,38 % ogólnej powierzchni siedlisk borowych oraz 1,03 % wszystkich siedlisk w gminie. Wśród siedlisk borowych wyróżniają się jeszcze tylko bór mieszany świeży i bór mieszany świeży wyżynny, stanowiące śladowy udział spośród wszystkich analizowanych siedlisk. Większość siedlisk borowych stanowią monokultury sosnowe lub świerkowe. Siedliska lasowe są zdecydowanie najbardziej rozpowszechnione, a dominuje wśród nich las świeży górski, stanowiący 35,11 % ogólnej powierzchni siedlisk lasowych oraz 34,70 % wszystkich siedlisk w gminie. Pozostałe siedliska lasowe są mniejsze, a wyróżniają się wśród nich: las świeży, las mieszany świeży górski i las świeży wyżynny, stanowiące odpowiednio 16,95 %, 15,79 % i 15,52 % ogólnej powierzchni siedlisk lasowych oraz 16,75 %, 15,60 % i 15,34 % wszystkich siedlisk w gminie. Również niewielkie fragmenty powierzchni leśnych mają charakter naturalny, lub przynajmniej zbliżony do naturalnego. Zbiorowiska leśne o charakterze pierwotnym nie występują.

TABELA 49: Gmina Głuchołazy – struktura drzewostanów w 2016 roku.

Typ drzewostanu	Symbol	Powierzchnia w ha	Struktura (%)
Sosna	So	239,32	7,87
Świerk	Św	856,24	28,17
Jodła	Jd	6,48	0,21
Buk	Bk	622,38	20,48
Dąb	Db	713,57	23,48
Grab	Gb	1,91	0,06
Brzoza	Brz	191,40	6,30
Olsza	Ol	159,93	5,26
Topola	Tp	4,73	0,16
Osika	Os	243,12	8,00

Źródło: Bank Danych o Lasach, 2018.

Dominującym gatunkiem drzewa na omawianym terenie jest świerk, stanowiący blisko 30 % powierzchni wszystkich drzewostanów. Świerk tworzy rozległe monokultury, które zostały wprowadzone na ten teren przez człowieka w XIX stuleciu, na miejsce pierwotnych lasów mieszanych. Świerkowi towarzyszą dobrze reprezentowane inne gatunki drzew, przede wszystkim dąb i buk, stanowiące odpowiednio 23,48 % i 20,48 % ogółu drzewostanów. Ogółem iglaste gatunki drzew stanowią 36,26 %, a liściaste 63,74 % powierzchni wszystkich drzewostanów.

W lasach, między innymi na terenie gminy Głuchołazy, kumulują się różne negatywne zjawiska pochodzenia abiotycznego, biotycznego i antropogenicznego, wpływające na ogólne osłabienie istniejących drzewostanów i całych ekosystemów leśnych. Podstawowym czynnikiem wpływającym na degradację tutejszych lasów są czynniki antropogeniczne. Spośród nich głównym źródłem zagrożenia dla lasów są przede wszystkim gazowe i pyłowe zanieczyszczenia powietrza emitowane przez przemysł (dwutlenek siarki, związki azotu i fluoru) oraz bezpośrednia ingerencja człowieka (nadmierna penetracja poza wyznaczonymi drogami, niewłaściwa gospodarka leśna w lasach prywatnych). Na osłabione lasy wskutek czynników antropogenicznych oddziaływują także zagrożenia biotyczne, a wśród nich przede wszystkim szkodniki owadzie. Stopień degradacji lasów ze względu na czynniki biotyczne i antropogeniczne we wszystkich kompleksach leśnych w granicach gminy uznano za słaby, w skali: słaby – średni – silny[35]. Nie ujawniono zagrożeń abiotycznych. Tym samym ekosystemy leśne nadal zachowują swoje najistotniejsze walory krajobrazowe, kulturowe i społeczne. Obecnie w rejonie Biskupiej Kopy Nadleśnictwo Prudnik prowadzi zakrojone na szeroką skalę odlesienia lasów świerkowych, uszkodzonych wskutek suszy (czynniki abiotyczne, których nasilenie wystąpiło w ostatnich latach) i szkodników owadzich, a w konsekwencji docelową przebudowę drzewostanu.

[35] Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-59-D Nysa (Absalon, Jankowski, Leśniok, Wika, 1997) i M-33-71-B Głuchołazy (Absalon, Jankowski, Leśniok, Wika, 1997).

1.8.5. Ostoje flory[36].

Autorzy *Opracowania Ekofizjograficznego Gminy Głuchołazy* (Badora i inni, 2008) wyróżnili 8 miejsc o wyróżniającej się koncentracji rzadkich i chronionych gatunków roślin. Do miejsc tych należą:

- szczytowa część Biskupiej Kopy – miejsce występowania górskich gatunków takich jak: jaskier platanolistny, szarota norweska, przytulia hercyńska oraz innych osobliwości flory, np.: podejźrzon księżycowy;
- dolina Bystrego Potoku – obszar występowania około 25 gatunków podlegających prawnej ochronie, w tym: podkolana białego i zielonawego, pióropusznika strusiego, kukułki Fuchsa i wielu innych. Obszar ten jest również bardzo istotny z punktu widzenia ochrony roślinności – głównie podgórskiego łęgu jesionowego oraz żyznej buczyny sudeckiej;
- Skały Karolinki – miejsce występowania roślinności naskalnej, w tym zanokcicy północnej;
- kamieniołom Dewon w Jarnołtówku – obszar występowania roślinności torfowiskowej i zaroślowej, w tym: gruszyczki mniejszej, podkolana białego, kukułki szerokolistnej, buławnika mieczolistnego, centurii nadobnej, przytulii hercyńskiej i wielu innych;
- łąki za kościołem w Jarnołtówku – obszar wilgotnych łąk z takimi gatunkami jak kukułka szerokolistna i kozłek dwupienny;
- kamieniołom w Sławniowicach i jego otoczenie w kierunku południowo – wschodnim – bardzo ważny obszar florystyczny. Znajdują się tu stanowiska zagrożonych w skali kraju gatunków takich jak: dzwonek szczeciniasty, kukułka Fuchsa, ciemięża zielona, kozłek bzowy, gnieźnik leśny;
- łopuszyny w Podlesiu – niewielkie płaty roślinności ziołoroślowej (nadpotokowe ziołorośla lepiężnikowe) nad potokiem Olesnice – jedno z dwóch miejsc występowania na Śląsku zarazy żółtej;
- łęg w Lesie Osiek – to dobrze wykształcony podgórski łęg *Carici remotae – Fraxinetum* z skrzypem olbrzymim i turzycą zwisłą.

1. 9. Zwierzęta[37].

Obszar gminy Głuchołazy charakteryzuje się znacznym przekształceniem ekosystemów, szczególnie w obrębie miasta Głuchołazy oraz w centralnej i wschodniej części gminy, gdzie prowadzona jest intensywna gospodarka rolna. Różnorodność fauny jest więc tu dość ograniczona. Tam gdzie zdecydowanie dominują grunty orne występują głównie gatunki pospolite, związane z ekosystemami rolniczymi oraz z siedliskami ludzkimi. Znacząco pozytywną rolę w występowaniu i składzie fauny odgrywają tu małe kompleksy leśne, zieleń urządzona w postaci parków pałacowych i dworskich, zadrzewienia śródpolne, doliny rzeczne, małe zbiorniki wodne i większe powierzchnie łąk. Bogatsza pod względem zasobności fauny, w tym jej różnorodności, jest południowa część gminy obejmująca Góry Opawskie.

BEZKRĘGOWCE:

Okres wzrostu zbóż sprzyja występowaniu bezkręgowców preferujących tego typu siedliska, w szczególności należących do gatunków z rzędu pająków *Araneida*, motyli *Lepidoptera*, dwuskrzydłych *Diptera*, błonkówek *Hymenoptera*. Występują tu również rzadkie i chronione gatunki owadów. Do objętych ochroną, a stosunkowo często spotykanych należą biegacze: pospolity *Carabus nemoralis*, złocisty *Carabus auratus*, ogrodowy *Carabus*

[36] Na podstawie danych zawartych w *Opracowaniu Ekofizjograficznym Gminy Głuchołazy* (Ecosystem Projekt, 2008).
[37] Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-59-D Nysa (Absalon, Jankowski, Leśniok, Wika, 1997) i M-33-71-B Głuchołazy (Absalon, Jankowski, Leśniok, Wika, 1997) oraz w *Opracowaniu Ekofizjograficznym Gminy Głuchołazy* (Ecosystem Projekt, 2008).

arvensis, fioletowy *Carabus viloaceus*, wręgaty *Carabus cancellatus* i granulowaty *Carabus granulatus*, spotykane z resztą na obszarze całej gminy. Pospolicie występują tu też chronione trzmiele. Szczególnie często spotykany jest trzmiel ziemny *Bombus terrestris*, a ponadto ogrodowy *Bombus hortorum*, kamiennik *Bombus lapidarius* i mesznik *Bombus muscorum*. W miejscach otwartych, nasłonecznionych spotkać można pazia królowej *Papilio machaon.* W rejonie Gór Opawskich faunę motyli reprezentuje kilkadziesiąt gatunków, a 3 z nich podlega ochronie ścisłej: modraszki – nausitous *Maculinea nausithous* i telejus *Maculinea teleius* oraz strzępotek soplaczek *Coenonympha tullia*. Ponadto notowane są gatunki chronione i rzadkie, np.: barczatka borówczanka *Phyllodesma ilicifolia*, postojak wiesiołkowiec *Proserpinus proserpina*, mieniaki: strużnik *Apatura ilia* i tęczowiec *Apatura iris* oraz charakterystyczne dla tego regionu: górówka Boruta *Erebia ligea*, pokłonnik osinowiec *Limenitis populi* i osadnik kostrzewiec *Lasiommata maera*. Z gromady mięczaków występuje ślimak winniczek *Helix pomatia* – gatunek objęty ochroną gatunkową dopiero od 1995 roku. Spotykany jest dosyć często w miejscach wilgotnych, szczególnie w parkach i w fragmentach lasów liściastych. Bardziej zróżnicowane siedliska występują w kompleksach leśnych gdzie można spotkać większe nagromadzenie gatunków chronionych i rzadkich. Faunę bezkręgowców najliczniej reprezentują owady związane z biocenozami borów sosnowych, a wśród nich także szkodniki drzew. Tylko na terenie Gór Opawskich stwierdzono występowanie 206 gatunków pająków, w tym 1 objętego ochroną gryziela zachodniego *Atypus affinis*.

RYBY:

Główny system rzeczny gminy Głuchołazy tworzą rzeki Biała Głuchołaska oraz Prudnik, a zwłaszcza jego prawy dopływ Złoty Potok. Ze względu na uwarunkowania geomorfologiczne tutejsze cieki mają charakter górski i wyżynny. Miejscowe cieki wodne charakteryzują się urozmaiconym dnem (piaszczyste, kamieniste, żwirowate, muliste), zróżnicowaną linią brzegową (odcinki naturalne i uregulowane) oraz różną czystością. Dostarczają one siedlisk dla gatunków należących do krainy pstrąga i styku krain pstrąga i lipienia. Większe cieki są sukcesywnie zarybiane przez lokalne koła wędkarskie. W dolinie rzeki Białej Głuchołaskiej poniżej miasta Głuchołazy notuje się występowanie lipieni *Thymallus thymallus* i pstrągów potokowych *Salmo trutta fario* oraz objętych ochroną sliza *Barbatula barbatula* i głowacza pręgopłetwego *Cottus poecilopus* (głównie w górnym biegu oraz przy ujściu do Jeziora Nyskiego). W wodach powierzchniowych Gór Opawskich (Biała Głuchołaska, Złoty Potok) stwierdzono występowanie 16 gatunków ryb, a 4 spośród nich: piekielnica *Alburnoides bipunctatus*, śliz *Barbatula barbatula*, głowacz pręgopłetwy *Cottus poecilopus* oraz głowacz białopłetwy *Cottus gobio*, podlegają ochronie gatunkowej. Powszechniej występują: pstrąg potokowy (*Salmo trutta fario*) i tęczowy (*Oncorhynchus mykiss*), lipień *Thymallus thymallus*, strzebla potokowa *Phoxinus phoxinus* i okoń (*Perca fluviatilis*).

PŁAZY i GADY:

Wszystkie 18 gatunków płazów *Amphibia* i 8 gatunków gadów *Reptilia* występujących w Polsce objęte są ścisłą ochroną gatunkową. Na terenie gminy w rejonie dolin rzecznych, zbiorników wodnych i terenów podmokłych występują dość liczne gatunki płazów (16) i gadów (6). Spośród płazów wymienić należy przede wszystkim: salamandrę plamistą *Salamandra salamandra*, traszki: zwyczajną *Triturus vulgaris*, grzebieniastą *Triturus cristatus* i górską *Triturus alpestris*, kumaki: nizinnego *Bombina bombina* i górskiego *Bombina variegata*, grzebiuszkę ziemną *Pelobates fuscus* i rzekotkę drzewną *Hyla arborea*. Świat gadów reprezentują: gniewosz plamisty *Coronella austriaca,* padalec *Anguis fragilis*, jaszczurka zwinka *Lacerta agilis* i żyworodna *Lacerta vivipara*, zaskroniec *Natrix natrix* i jadowita żmija zygzakowata *Vipera berus*. Wszystkie stanowiska są bardzo cenne i rzadkie w porównaniu z całym regionem. Cennymi gatunkami są nawet pospolicie tu występujące gatunki takie jak żaba trawna *Rana temporaria*. Gatunkami rzadkimi i cennymi są salamandra plamista *Salamandra salamandra* oraz jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*. Warunkiem podstawowym dla utrzymania tych cennych

stanowisk jest utrzymanie właściwego poziomu wód gruntowych (unikanie melioracji) oraz zapobieganie zatruwaniu, niszczeniu i zasypywaniu stawów i strumieni.

PTAKI:

Gmina Głuchołazy charakteryzuje się dużą różnorodnością krajobrazów. W południowej części gminy dominującym typem krajobrazu jest krajobraz leśny i zurbanizowany, zaś w centralnej i wschodniej rolniczy. Najcenniejszymi, poza terenami leśnymi, z przyrodniczego punktu widzenia obszarami są doliny cieków wodnych, zwłaszcza Białej Głuchołaskiej i jej większych dopływów. Dlatego też najliczniejszą w gatunki grupą awifauny okazały się być ptaki związane ze środowiskiem leśnym i wodnym. Dotychczas stwierdzono około 130 gatunków ptaków, z czego ponad 120 objętych jest ochroną. Najcenniejsze to: bocian czarny *Ciconia nigra*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, pustułka *Falco tinnunculus*, kobuz *Falco subbuteo*, derkacz *Crex crex*, czajka *Vanellus vanellus*, samotnik *Tringa ochropus*, płomykówka *Tyto alba*, puchacz *Bubo bubo*, pójdźka *Athena noctua*, zimorodek *Alcedo atthis*, dudek *Upupa epops*, pluszcz *Cinclus cinclus*, dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*, dzięcioł średni *Dendrocopos medius* i dzięcioł czarny *Dryocopus martius*. W okolicznych lasach występują między innymi myszołów *Buteo buteo* i kruk *Corvus corax*. Z gatunków pospolitych na uwagę zasługują remiz *Remiz pendulinus*, słowik rdzawy *Luscinia megarhynchos* i wilga *Oriolus oriolus*.

SSAKI (bez nietoperzy):

Na terenie gminy odnotowano występowanie około 50 gatunków ssaków. 13 z nich objętych jest ochroną ścisłą, a 12 ochroną częściową. Na uwagę zasługują gatunki leśne: ryś *Lynx lynx*, popielica *Glis glis* i muflon *Ovis musimon*. W 1998 roku na teren Gór Opawskich powróciły bobry *Castor fiber*, reintrodukowane pomyślnie przez Nadleśnictwo Prudnik. W zespole bytujących tu ssaków przeważają jednak gatunki pospolite o zasięgach obejmujących cały kraj, przede wszystkim z rodziny nornikowatych *Arvicolidae,* myszowatych *Muridae* i zającowatych *Leporidae*. Dominują tu wyraźnie gatunki eurosyberyjskie, między innymi: lis pospolity *Vulpes vulpes*, kuna leśna *Martes martes*, łasica *Mustella nivalis*, piżmak *Ondatra zibethicus*, tchórz *Mustella putorius* i borsuk *Meles meles*. Z większych zwierząt pojawiają się: jeleń europejski *Cervus elaphus*, sarna *Capreolus capreolus*, daniel *Dama dama* i dzik *Sus scrofa*. Ssaki to także gatunki pospolite związane z siedliskami ludzkimi, a wśród nich między innymi: jeż europejski *Erinaceus europaeus*, kret *Talpa europaea* i wiewiórka *Sciurus vulgaris*. Na biotopach polnych i łąkowych grupa zwierząt kręgowych posiada również swoich przedstawicieli, np.: zające *Lepus* i kuropatwy *Perdix perdix*.

NIETOPERZE:

Występowanie nietoperzy uzależnione jest przede wszystkim od dostępności kryjówek (dziuple drzew, strychy i szczeliny budynków, mosty, tunele), miejsc zimowania (głównie różnego rodzaju obiekty podziemne zapewniające odpowiednie warunki mikroklimatyczne) oraz bazy pokarmowej. Z tego powodu poznanie i ochrona tych kluczowych miejsc staje się obecnie niezwykle ważna. Ochronę nietoperzy w naszym kraju reguluje szereg przepisów i porozumień, zarówno krajowych jak i międzynarodowych. Wszystkie 22 gatunki objęte są ochroną. Z przeprowadzonych dotychczas badań inwentaryzacyjnych wynika, że na terenie gminy Głuchołazy występowanie nietoperzy stwierdzono przed wszystkim w dolinach rzek, w dawnych sztolniach i innych wyrobiskach górniczych, sztucznych kanałach, przy mniejszych i większych zbiornikach wodnych, w parkach, na strychach kościołów, pałaców i większych zabudowań mieszkalnych oraz gospodarczych. Występujące tu gatunki to zespół charakterystyczny dla zurbanizowanych obszarów niższych partii Sudetów: nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii*,

nocek orzęsiony *Myotis emarginatus*, nocek duży *Myotis myotis*, mroczek pozłocisty *Eptesicus nilssonii*, mroczek późny *Eptesicus serotinus*, mopek *Barbastella barbastellus* i podkowiec mały *Rhinolopus hipposideros*.

Autorzy *Opracowania Ekofizjograficznego Gminy Głuchołazy* (Badora i inni, 2008) wyróżnili 8 miejsc o wyróżniającej się koncentracji rzadkich i chronionych gatunków zwierząt. Do miejsc tych należą:

- rzeka Biała Głuchołaska – Biała Głuchołaska na całym jej przebiegu pełni ważną rolę korytarza ekologicznego, umożliwiającego migracje ryb, płazów, ptaków i nietoperzy. W jej dolinie znajdują się ponadto stanowiska zimorodka, pluszcza i pliszki górskiej;
- Ostoja Sławniowicko – Burgrabicka – obszar ten obejmuje między innymi zabudowę wsi Burgrabice i Sławniowice, kamieniołom marmuru oraz kompleksy leśne na wschód od wskazanych miejscowości. Jest to obszar włączony w system Natura 2000 w celu ochrony stanowisk letnich i zimowych nietoperzy. Szczególnie cenne na tym obszarze jest drugie pod względem liczebności w Polsce zimowisko podkowca małego. Znajdują się tu także kolonie rozrodcze tego gatunku, co jest faktem niezwykle unikatowym w tej części kraju. Prócz podkowca małego stwierdzono tu stanowiska kilku innych gatunków nietoperzy, w tym: mopek, nocek duży i nocek orzęsiony. W potoku koło kopalni marmuru w Sławniowicach stwierdzono kumaka górskiego, co jest obecnie najbardziej na zachód wysuniętym stanowiskiem tego gatunku w Polsce;
- kompleks leśny na południe od Głuchołaz – jest to jeden z największych kompleksów leśnych na terenie Gór Opawskich i znajduje się w całości w Parku Krajobrazowym „Góry Opawskie". Na jego obszarze znajdują się stanowiska rzadko spotykanych gatunków ptaków: dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł średni, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, gil, kruk, trzmielojad, bocian czarny i siniak. Spotyka się tu także typowo górskie gatunki płazów, to jest salamandrę plamistą i traszkę górską;
- kompleks leśny na południe od linii Jarnołtówek – Pokrzywna i Masyw Olszaka – jest to największy kompleks leśny po polskiej stronie Gór Opawskich, w całości położony na terenie Parku Krajobrazowego „Gór Opawskich". Zabezpiecza on warunki występowania fauny typowo leśnej. Na jego obszarze znajdują się stanowiska rzadko spotykanych gatunków ptaków: dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł średni, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, gil, kruk, puchacz i siniak. Spotyka się tu także typowo górskie gatunki płazów, to jest salamandrę plamistą i traszkę górską. Spośród ssaków na uwagę zasługuje występowanie popielicy i kilku gatunków nietoperzy;
- kamieniołom na północ od Jarnołtówka – specyficzne warunki środowiskowe panujące w kamieniołomie powodują wzrost bioróżonorodności całego obszaru gminy. Oczka wodne i porośnięte roślinnością naskalną zbocza sprzyjają występowaniu specyficznej fauny. W oczku wodnym na dnie kamieniołomu występują: traszki górskie, zwyczajne i grzebieniaste, kumaki górskie, zaskrońce, rzekotki drzewne i kilka dalszych gatunków płazów. Gniazduje tu także siewieczka rzeczna;
- doliny Złotego Potoku i Bystrego Potoku – te dwa cieki wodne o charakterze górskim stanowią najważniejsze miejsca rozrodu dla dwu górskich gatunków ptaków pluszcza i pliszki górskiej.;
- 3 sztolnie w Głuchołazach: nad Białą Głuchołaską, Przelotowa i koło chatki myśliwskiej – sztolnie koło Głuchołaz stanowią miejsce regularnego przebywania nietoperzy w okresie zimowym. Stwierdzono w nich wiele gatunków nietoperzy, w tym zagrożone: podkowiec mały, nocek orzęsiony, mopek i nocek duży. Sztolnie te są także miejscem bytowania fauny jaskiniowej bezkręgowców oraz miejscem zimowania salamandry plamistej;
- sztolnia nad Bystrym Potokiem w Pokrzywnej – stanowi najliczniejsze miejsce zimowania nietoperzy w Górach Opawskich. Stwierdzono tu zimowanie większości gatunków nietoperzy stwierdzonych zimą w całych Górach Opawskich. Najliczniej obserwowane są nocki rude, nocki duże i gacki brunatne.

1. 10. Ochrona przyrody.

Do podstawowych form ochrony przyrody w Polsce należy tworzenie rezerwatów przyrody, parków narodowych, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Coraz większe znaczenie mają także użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne oraz zespoły przyrodniczo – krajobrazowe. Formami ochrony indywidualnej są: gatunkowa ochrona roślin i zwierząt oraz pomniki przyrody w rodzaju: pojedynczych drzew, alei, głazów narzutowych, skałek itp., które są akcentami wydatnie wpływającymi na urozmaicenie krajobrazu.

1.10.1. Położenie gminy na tle systemu ochrony przyrody w regionie.

Spośród form ochrony przyrody wyszczególnionych w art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2020 roku, poz. 55 z późn. zm.) na terenie gminy Głuchołazy występują: park krajobrazowy, obszary NATURA 2000, rezerwaty przyrody, pomniki przyrody oraz gatunkowa ochrona roślin i zwierząt (podrozdziały nr: *1.10.2. – 1.10.6.*). Dodatkowo w bezpośredniej bliskości od granic gminy (w zakresie powiązań przyrodniczych) zlokalizowane są istotne dla południowo – zachodniej części województwa opolskiego wielkopowierzchniowe formy ochrony przyrody. Są to:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Bory Niemodlińskie" – na północny – wschód od granic gminy;
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Las Głubczycki" – na wschód od granic gminy;
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Mokre – Lewice" – na południowy – wschód od granic gminy;
- Chráněná krajinná oblast (CHKO) Jeseníky – na południowy – zachód od granic gminy;
- Śnieżnicki Park Krajobrazowy – na zachód od granic gminy;
- Otmuchowsko – Nyski Obszar Chronionego Krajobrazu – na północny – zachód od granic gminy,

oraz obszary NATURA 2000:

- Opolska Dolina Nysy Kłodzkiej (PLH 160014) – na północny – wschód od granic gminy;
- Bory Niemodlińskie – na północny (PLH 160005) – na północny – wschód od granic gminy;
- Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika (PLH 020016) – na zachód od granic gminy;
- Czarne Urwisko koło Lutyni (PLH 020033) – na zachód od granic gminy;
- Biała Lądecka (PLH 020035) – na zachód od granic gminy;
- Góry Złote (PLH 020096) – na północny – zachód od granic gminy;
- Kopalnie w Złotym Stoku (PLH 020007) – na północny – zachód od granic gminy;
- Łęgi koło Chałupek (PLH 020104) – na północny – zachód od granic gminy;
- Zbiornik Otmuchowski (PLB 160003) – na północny – zachód od granic gminy;
- Zbiornik Nyski (PLB 160002) – na północny – zachód od granic gminy;
- Forty Nyskie (PLH 160001) – na północ od granic gminy.

1.10.2. Park Krajobrazowy[38].

Według art. 16 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „*Park Krajobrazowy* obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju". Grunty rolne, leśne i inne nieruchomości znajdujące się w granicach Parku pozostawia się w gospodarczym wykorzystaniu.

Południowa część gminy Głuchołazy znajduje się w zasięgu granic Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie". Dla ochrony wysokich walorów krajobrazowych jak i przyrodniczo – kulturowych polskiej części Gór Opawskich

[38] Na podstawie danych zawartych w *Opracowaniu Ekofizjograficznym Gminy Głuchołazy* (Ecosystem Projekt, 2008) oraz publikacji Zespołu Opolskich Parków Krajobrazowych http://www.zopk.pl/pl/

Wojewódzka Rada Narodowa w Opolu utworzyła 26 maja 1988 roku Park Krajobrazowy, który przejął nazwę od tego pasma górskiego. Zajmuje on powierzchnię 4903 ha, zaś jego otulina 5033 ha. Park wraz z otuliną położony jest w granicach powiatów prudnickiego (na terenie gmin Prudnik i Lubrza) oraz nyskiego (w południowej części gminy Głuchołazy w rejonie miejscowości: Głuchołazy, Jarnołtówek, Konradów, Podlesie i Pokrzywna).

Głównym walorem Parku jest krajobraz górski oraz ekosystemy regla dolnego, w tym głównie leśne. W Parku Krajobrazowym „Gór Opawskich" znaczny udział powierzchniowy zajmują krajobrazy gór średnich erozyjne reprezentowane zasadniczo przez jeden gatunek – regla dolnego. Góry Opawskie to jedyny obszar występowania tych krajobrazów na Opolszczyźnie. Większość ich obszaru, w tym te najlepiej wykształcone, chroniona jest w Parku. Występują one również, chociaż w bardziej zubożonej i mniej typowej postaci, w najwyżej położonej części Obszaru Chronionego Krajobrazu „Mokre – Lewice" przy granicy z Republiką Czeską (na południowy – wschód od granic gminy). W Górach Opawskich klasycznie wykształcone krajobrazy górnoreglowe nie występują, jednak w wierzchołkowej części Biskupiej Kopy (890 m n.p.m.) charakter środowiska przyrodniczego wykazuje pewne powinowactwo z tymi krajobrazami. Zaznacza się tu przewaga borów z ubogim runem oraz płytkimi glebami, lokalnie z odsłaniającymi się skałami podłoża. Obszar wierzchowinowy Biskupiej Kopy można zaklasyfikować jako strefę pośrednią między krajobrazami górnoreglowymi i dolnoreglowymi. Strefa ta powstała najprawdopodobniej na skutek antropogenicznego założenia w wyżej położonych obszarach piętra dolnego regla biocenoz borów świerkowych, które zresztą również niżej były pospolite. Obecnie bory świerkowe zanikają na skutek całego zespołu czynników klimatycznych, glebowych i biocenotycznych, powiązanych z antropopresją przejawiającą się między innymi zanieczyszczeniem powietrza, a w konsekwencji działaniami podejmowanymi przez Nadleśnictwo Prudnik (systemowe odlesianie świerka). Jest to zjawisko typowe dla całych Sudetów. Piętro regla górnego i typowe dla niego krajobrazy w innych pasmach górskich Sudetów rozpoczyna się od wysokości ok. 950 m n.p.m. Dominujące w Górach Opawskich krajobrazy dolnoreglowe uzupełniają doliny i obniżenia. Na szczególną uwagę zasługują krajobrazy dolinne z zespołem teras zalewowych i nadzalewowych. Krajobrazy te, ze względu na niewielkie rozmiary i przepływy górskich potoków oraz ich bardzo głębokie wcięcie w masywy skalne, nie zajmują dużych powierzchni. Są jednak bardzo malownicze za sprawą dwóch epigenetycznych przełomowych odcinków rzek charakterystycznych dla 2,5 km odcinka Białej Głuchołaskiej powyżej Głuchołaz i 4,0 km odcinka Złotego Potoku powyżej Moszczanki (na wysokości Jarnołtówka i Pokrzywnej). Na odcinkach tych różnica wysokości między dnem doliny i krawędzią erozyjną niejednokrotnie dochodzi do 60 – 80 m, a stoki mają często postać stromych ścian skalnych i urwisk. Przełomy rzeczne z wartko płynącymi wodami i stromymi wychodniami skalnymi na zboczach dolin znacznie urozmaicają krajobrazy wzniesień Biskupiej Kopy oraz Gór: Parkowej (543 m n.p.m.), Olszak (453 m n.p.m.), Zamkowej (571 m n.p.m.) i Długoty (457 m n.p.m.). W północnej i wschodniej części Parku występują krajobrazy zalesionych falistych podgórzy, które łagodnie przechodzą w krajobrazy rolnicze południowej części Niziny Śląskiej (Płaskowyż Głubczycki). Stanowią one wąską strefę pośrednią między wzniesieniami Gór Opawskich i terenami nizinnymi. Powszechne na terenie Parku są krajobrazy śródgórskich obniżeń denudacyjnych występujące między wzniesieniem Biskupiej Kopy oraz Góry Parkowej na zachodzie i Góry Długoty na wschodzie. W obrębie tych falistych i pagórkowatych obszarów zrównań występują ostańcowe wzniesienia, z których najbardziej charakterystyczna jest Góra Czapka (440 m n.p.m.) między Jarnołtówkiem i Konradowem.

Na terenie Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie" wyróżniają się dwa piętra roślinności: piętro pogórza i regla dolnego. Stwierdzono tu występowanie ponad 500 gatunków roślin naczyniowych, wśród których 33 podlega ochronie prawnej. Są to między innymi: lilia złotogłów, wawrzynek wilczełyko, pokrzyk wilcza jagoda, zaraza żółta, podrzeń żebrowiec, reintrodukowana w 1992 roku paproć pióropusznik strusi czy też rzadko spotykane gatunki storczyków: kruszczyk połabski, storczyk męski czy buławnik mieczolistny. Ponadto kolejne 40 gatunków roślin uznać można za rzadkie, między innymi: jaskier platanolistny, zanokcica północna, tojeść gajowa czy kokorycz

wątła. Niezwykle różnorodna jest fauna Gór Opawskich. Wśród płazów można tu spotkać między innymi: kumaka górskiego, traszkę grzebieniastą, a także największego w Polsce płaza ogoniastego salamandrę plamistą. Wśród gadów na uwagę zasługuje gniewosz plamisty oraz jadowita żmija zygzakowata. Bogata jest również awifauna tego terenu. Oprócz takich górskich gatunków jak pluszcz czy pliszka górska stwierdzono tu występowanie bardzo rzadkiego puchacza, derkacza czy bociana czarnego. Dość licznie na tym terenie reprezentowane są ssaki. Z rzadszych gatunków spotkać można orzesznicę, popielicę oraz nietoperze: podkowca małego czy nocka dużego. Dodatkowo w 1998 roku nad Potok Zamecki reintrodukowane zostały bobry. W granicach Parku znajdują się 4 rezerwaty przyrody: „Cicha Dolina", „Las Bukowy", „Nad Białką" i „Olszak".

Uzupełnieniem cennych walorów przyrodniczych Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie" są jego walory kulturowe. Pozwalają one na zachowanie i kultywowanie tradycji oraz estetyki krajobrazu. Osadnictwo na tych terenach sięga okresu wczesnego średniowiecza. Osady były przeważnie zakładane w dolinach wzdłuż rzek i potoków. Wartością przestrzennego układu tych wsi jest jednolity harmonijny charakter zabudowy, który niestety w ostatnich latach uległ zaburzeniu. Jednym z najcenniejszych zespołów zabytkowych są pozostałości po kopalnictwie złota z okresu średniowiecznego zlokalizowane w rejonie Głuchołaz i Jarnołtówka. Są to stanowiska archeologiczne w postaci pozostałości szybów, hałd poeksploatacyjnych, płuczek, tam i podziemnych sztolni. Cennymi obiektami archeologicznymi są również ruiny zamku średniowiecznego na Zamkowej Górze i grodziska na Okopowej w Lesie Prudnickim (poza granicami gminy). Jedną z większych atrakcji turystycznych jest ponad 100–letnia wieża widokowa na szczycie Biskupiej Kopy, z której podziwiać można rozległą panoramę okolicy. Cennym zabytkiem jest zespół zabudowań klasztornych oo. Franciszkanów z Sanktuarium św. Józefa, wraz z grotą lurdzką i drogą krzyżową na Klasztornej Górze (poza granicami gminy). Warto zobaczyć także kapliczki Drogi Krzyżowej na stokach Góry Parkowej, jak również neogotycką kaplicę św. Anny na Wiszących Skałach wybudowaną w 1908 roku na Przedniej Kopie. Interesująca jest również powstała w XIX wieku zabudowa uzdrowiskowa Głuchołazy, kiedy z powodzeniem stosowano tu metody wodolecznicze i przyrodolecznicze. W okresie tym na południowych stokach porośniętych lasami, dla rekreacji fizycznej letników i pensjonariuszy tworzono ścieżki, promenady oraz stawy, czego ślady pozostały do dnia dzisiejszego. Na uwagę zasługują też XIX–wieczny zespół dworski w Jarnołtówku z suchą fosą i fragmentami murów z XVI wieku otoczony zabytkowym 2 ha parkiem oraz tama na Złotym Potoku w górnej części Jarnołtówka wybudowana w 1909 roku.

Wysokie walory krajobrazowo – przyrodnicze, kulturowe i uzdrowiskowe dały podstawę do rozwoju turystyki na tym terenie, której intensywny rozkwit nastąpił już z końcem XIX wieku. Obecnie Park Krajobrazowy „Góry Opawskie" z gęstą siecią szlaków turystycznych, ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych oraz coraz bogatszą bazą noclegową i gastronomiczną cieszy się opinią najpiękniejszego terenu rekreacyjnego Opolszczyzny. Znakomicie nadaje się zarówno do celów turystycznych jak i edukacyjnych, zaspakajając najbardziej różnorodne zainteresowania krajoznawcze.

Reasumując szczególnymi celami ochrony Parku są:

- zachowanie walorów krajobrazowych części Gór Opawskich, w tym naturalnego ukształtowania terenu z przełomami rzek Biała Głuchołaska i Złoty Potok;
- zachowanie ładu przestrzennego na obszarze Parku, w tym zachowanie i podtrzymywanie regionalnych form przestrzennych miejscowości położonych w jego granicach;
- zachowanie ekosystemów leśnych i łąkowych z charakterystyczną florą i fauną;
- zachowanie walorów geologicznych i geomorfologicznych Parku;
- stwarzanie korzystnych warunków do prawidłowego funkcjonowania systemów przyrodniczych, ich trwałości i zdolności odtwarzania;
- zachowanie walorów kulturowych, w tym historycznych śladów kultury materialnej regionu;

- zwiększanie świadomości ekologicznej lokalnych społeczności w zakresie konieczności zachowania całego bogactwa przyrodniczego jako dziedzictwa i dobra wspólnego.

1.10.3. NATURA 2000.

Według art. 25 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „*sieć obszarów Natura 2000* obejmuje: 1) obszary specjalnej ochrony ptaków; 2) specjalne obszary ochrony siedlisk; 3) obszary mające znaczenie dla Wspólnoty. Obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust 1 pkt 1 – 4 i 6 – 9”. Formy te to: parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe.

Sieć Natura 2000 to sposób na wypełnienie zobowiązań Unii Europejskiej, nałożonych przez Konwencję z Rio. Podstawę prawną sieci Natura 2000 stanowią dwa akty prawne: tak zwana Dyrektywa Ptasia (Dyrektywa Rady 79/409/EWG z 02 kwietnia 1979 roku o ochronie dzikich ptaków) i Dyrektywa Siedliskowa (Dyrektywa Rady 92/43/EWG z 21 maja 1992 roku o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory). Przewidują one stworzenie systemu obszarów, połączonych korytarzami ekologicznymi, tworzących razem spójną funkcjonalnie sieć ekologiczną. Jej zadaniem będzie utrzymanie różnorodności biologicznej przez ochronę najcenniejszych, najrzadszych elementów przyrody, ale też najbardziej typowych, wciąż jeszcze powszechnych układów przyrodniczych, charakterystycznych dla regionów biogeograficznych. Tworzenie takiej sieci jest obowiązkiem każdego kraju członkowskiego UE, gdyż dyrektywy unijne mają charakter tak zwanego „twardego prawa”, a więc muszą być przestrzegane pod groźbą sankcji finansowych.

Przed 1 maja 2004 roku Polska (strona rządowa) przekazała do Komisji Europejskiej listę obszarów NATURA 2000, które jeśli zostaną zaakceptowane przez Komisję, zostaną objęte ochroną. Dodatkowo tereny spełniające kryteria jako obszar NATURA 2000 zostały zgłoszone do Komisji Europejskiej przez organizacje pozarządowe na tak zwanej „Shadow List”. Zgodnie ze stanowiskiem Komisji Europejskiej dla wszystkich tych obszarów należy stosować postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia lub planu na obszar NATURA 2000 zgodnie z art. 33 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2020 roku poz. 55 z późn. zm.). Do dnia 12 grudnia 2008 roku Komisja Europejska zatwierdziła 364 obszary specjalnej ochrony siedlisk NATURA 2000 położone w Polsce, mające znaczenie dla Wspólnoty, wobec których można stosować pełną procedurę z art. 5 Dyrektywy Siedliskowej, a dodatkowo do końca 2008 roku rząd Polski wyznaczył w drodze rozporządzenia 141 obszarów specjalnej ochrony ptaków. W dniu 29 października 2009 roku Minister Środowiska przesłał do Komisji Europejskiej listę 454 nowych obszarów i 77 powiększeń obszarów już istniejących. W rezultacie siedliskowa część sieci wzrosła do 823 obszarów, pokrywając około 11% powierzchni lądowej Polski. W wyniku realizacji działań zmierzających do uzupełnienia sieci Natura 2000 wycofana została w 2009 roku skarga z Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich dotycząca niekompletności sieci Natura 2000 w Polsce. W dniach 24–25 marca 2010 roku w Warszawie odbyło się Bilateralne Seminarium Biogeograficzne weryfikujące kompletność sieci specjalnych obszarów ochrony siedlisk w Polsce, podczas którego okazało się, że nadal nie wszystkie gatunki i siedliska są wystarczająco chronione i wskazano konieczność uzupełnień, których skala jest już jednak niewielka w porównaniu do początkowych braków. Opierając się na postanowieniach licznych seminariów w latach 2010 – 2012 zostało przeprowadzone opiniowanie projektowanych nowych i zmienianych istniejących obszarów Natura 2000. Wynikiem przeprowadzonej procedury opiniowania była wysłana do KE w październiku 2012 roku lista uzupełniająca sieć obszarów Natura 2000 w Polsce. Obecnie w Polsce sieć Natura 2000 zajmuje prawie 1/5 (20 %) powierzchni lądowej kraju. W jej skład wchodzi 849 obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (obszary „siedliskowe" –

przyszłe specjalne obszary ochrony siedlisk) oraz 145 obszarów specjalnej ochrony ptaków. Wśród nich są 3 obszary położone w granicach gminy Głuchołazy:

- „Ostoja Sławniowicko – Burgrabicka" (kod PLH 160004 – SOO Specjalny Obszar Ochrony) zlokalizowana w południowo – zachodniej części gminy;
- „Góry Opawskie" (kod PLH 160007 – SOO Specjalny Obszar Ochrony) zlokalizowane w południowej części gminy;
- „Przyłęk nad Białą Głuchołaską" (kod PLH 160016 – SOO Specjalny Obszar Ochrony) zlokalizowany fragmentarycznie w północnej części gminy.

OSTOJA SŁAWNIOWICKO – BURGRABICKA (PLH 160004):

Obszar o łącznej powierzchni 771,56 ha znajduje się na Przedgórzu Paczkowskim w rejonie wsi Sławniowice i Burgrabice w południowo – zachodniej części gminy. Obecność stosunkowo urodzajnych gleb brunatnych sprawia, że jest to region rolniczy z niewielkimi płatami leśnymi na wyższych wzniesieniach. Krajobraz obszaru należy do klasy krajobrazów wyżyn i niskich gór, rodzaju: krajobrazów krzemianowych i glinokrzemianowych – erozyjnych, gatunku: pogórza. Roślinność potencjalną obszaru stanowią głównie: podgórskie grądy *Galio – Carpinetum*, a wzdłuż cieków wodnych łęgi jesionowo – wiązowe *Ficario – Ulmetum chrysosplenietosum* i nadrzeczna olszyna górska *Alnetum incanae*. W centralnej części obszaru występują niewielkie płaty podgórskiej dąbrowy acydofilnej *Luzulo luzuloidis – Querccetum* oraz żyznej buczyny sudeckiej w formie podgórskiej *Dentario enneaphyllidis – Fagetum submontane*. Obszar zawiera dwa miejsca rozrodu, zimowisko oraz tereny żerowiskowe nietoperzy.

Typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i pokrycie w ha powierzchni :

- 9110 kwaśne buczyny (*Luzulo–Fagetum*) 5,94 ha;
- 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio–Carpinetum*, *Tilio–Carpinetum*) 14,99 ha;
- 9190 pomorski kwaśny las brzozowo – dębowy (*Betulo–Quercetum*) 2,1 ha;
- 91E0 łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo–fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion*) 10,77 ha.

Płazy wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1193 kumak górski *Bombina variegata*.

SSAKI wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1303 podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros*;
- 1308 mopek *Barbastella barbastellus*;
- 1321 nocek orzęsiony *Myotis emarginatus*;
- 1324 nocek duży *Myotis myotis*.

Klasy siedlisk przyrodniczych (% ogólnej powierzchni):

- ekstensywne uprawy zbóż (w tym z zastosowaniem ugorowania w płodozmianie) – 56,4 %.
- lasy liściaste zrzucające liście na zimę – 26,29 %;
- łąki wilgotne i łąki świeże – 0,08 %;
- pozostałe tereny (zurbanizowane) – 17,24 %.

GÓRY OPAWSKIE (PLH 160007):

Obszar o powierzchni całkowitej 5583,29 ha jest najdalej na wschód wysunięta częścią Sudetów Wschodnich zapadającą się w obniżenie Bramy Morawskiej. Strukturalna rzeźba ma charakter wyspowych masywów górskich o deniwelacjach kilkuset metrów wynurzonych z osadów trzeciorzędowych i czwartorzędowych. Masywy zbudowane są z silnie pofałdowanych, staropaleozoicznych łupków metamorficznych i szarogłazów, miejscami występują proterozoiczne paragnejsy. Skały różnych formacji lokalnie tworzą strome zespoły skałkowe z urwiskami. Masywy górskie rozdzielone są głębokimi dolinami rzecznymi i przełomami. Profile geologiczne odsłaniają się na naturalnych wychodniach oraz w kamieniołomach. Wśród obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych dominującymi formami pokrycia terenu są lasy, w większości kwaśne dąbrowy, buczyny i świerczyny, a w dolinach rzek i potoków łęgi. Na obszarach nieleśnych występują ekstensywnie użytkowane łąki. Spośród form intensywniejszego zagospodarowania przestrzeni występują niewielkie powierzchnie gruntów ornych oraz rozproszona zabudowa wiejska z ośrodkami wypoczynkowymi. Obszar obejmuje główną część masywu (między Głuchołazami a Prudnikiem), enklawę koło Prudnika (kwaśne dąbrowy podgórskie) oraz enklawę obejmującą południowo – wschodnią część masywu wychodzącą zza granicy czeskiej w rejonie Pielgrzymowa i Opawicy. Względnie niewielki obszar może poszczycić się wieloma bardzo rzadkimi gatunkami roślin i zwierząt. Wśród roślin na uwagę zasługują zaraza żółta i jaskier platanolistny. Rośliny te w Górach Opawskich posiadają jedyne stanowisko w województwie opolskim. Występuje tu 10 gatunków storczyków, a wśród nich podkolan zielonawy, storczyk męski czy często spotykane, także przy szlakach, buławnik mieczolistny oraz kukułka Fuchsa. Nad potokami górskimi z krystalicznie czystą wodą spotkać można pióropusznika strusiego, tojeść gajową oraz paprotnika kolczystego. W dobrze zachowanych buczynach rośnie żywiec kremowy, gnieźnik leśny, a w prześwietlonych miejscach pokrzyk wilcza jagoda. W Górach Opawskich występuje także skrzyp olbrzymi oraz podrzeń żebrowiec. Wczesną wiosną rosną tu między innymi smardze stożkowate i wyniosłe zaś jesienią flagowce olbrzymie, mądziaki psie czy też szyszkowce łuskowate. Niewątpliwą osobliwością jest okratek australijski. Równie bogaty jest świat zwierząt. Występują tutaj kumaki górskie i traszki górskie. Miejscami spotkać można także salamandry plamiste. Z gadów na uwagę zasługuje gniewosz plamisty oraz żmija zygzakowata. Gnieździ się tu wiele rzadkich gatunków ptaków. Należą do nich bocian czarny, pluszcz, pliszka górska czy też zimorodek. Na polach usłyszeć można derkacze, zaś nocą spotkać można puchacza, popielice oraz kilka gatunków nietoperzy. W Górach Opawskich zimują między innymi podkowce małe, mopki, nocki duże oraz mroczki pozłociste. Taka różnorodność gatunkowa związana jest między innymi z dobrze zachowanymi fragmentami cennych zbiorowisk roślinnych takich jak podgórski łęg jesionowy, grąd środkowoeuropejski, żyzna buczyna sudecka czy podgórska dąbrowa acydofilna. Dobrze zachowały się tutaj również płaty kwaśnej buczyny górskiej. Oprócz tego dużą atrakcją turystyczną są pozostałości po kopalnictwie złota z XIII wieku, nieużytkowane kamieniołomy łupków fyllitowych, a także piękne odsłonięcia skalne, z których miejscami roztaczają się przepiękne widoki. Obszar jest ważny w skali regionalnej dla zachowania bioróżnorodności, a zwłaszcza dla kwaśnych dąbrów, buczyn i grądów. Występuje tu 13 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, z czego największą powierzchniowo reprezentację osiągają kwaśne dąbrowy oraz żyzne buczyny. Dobrze reprezentowane są również grądy, ekstensywnie użytkowane niżowe i górskie łąki, ziołorośla górskie i nadrzeczne oraz unikalne dla tej części Polski górskie bory świerkowe. Stwierdzono występowanie również 2 gatunki ssaków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Są to nocek duży i podkowiec mały. Ostoja jest istotnym miejscem występowania kumak górskiego, modraszka teleusa, modraszka nausitous. Stwierdzono również występowanie widłozęba zielonego. Obszar pokrywa się mniej więcej z granicami Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie".

Typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i pokrycie w ha powierzchni:

- 6430 ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*) 27,92 ha;
- 6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) 19,54 ha;
- 8220 ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii* 1,67 ha;
- 8310 jaskinie nieudostępnione do zwiedzania;
- 9110 kwaśne buczyny (*Luzulo–Fagenion*) 512,55 ha;
- 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio–Carpinetum, Tilio–Carpinetum*) 269,12 ha;
- 9180 jaworzyny i lasy klonowo – lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis–Acerion pseudoplatani*) 5,58 ha;
- 9190 pomorski kwaśny las brzozowo – dębowy (*Betulo–Quercetum*) 999,41 ha;
- 91E0 łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo–fragilis, Populetum albae, Alnenion*) 35,17 ha;
- 91F0 łęgowe lasy dębowo – wiązowo – jesionowe (*Ficario–Ulmetum*) 1,12 ha;
- 9410 górskie bory świerkowe (Piceion abietis) 20,1 ha.

BEZKRĘGOWCE wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1060 czerwonzyk nieparek *Lycaena dispar*;
- 6177 modraszek telejus *Phengaris teleius*;
- 6179 modraszek nausitous *Phengaris nausithous*.

RYBY wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1096 minóg strumieniowy *Lampetra planeri*.

PŁAZY wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1193 kumak górski *Bombina variegata*;
- 1166 traszka grzebieniasta *Triturus triscatus*.

SSAKI wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1303 podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros*;
- 1324 nocek duży *Myotis myotis*.

ROŚLINY wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1381 widłoząb zielony *Dicranum viride*.

Klasy siedlisk przyrodniczych (% ogólnej powierzchni):

- lasy mieszane – 35,61 %;
- lasy liściaste zrzucające liście na zimę – 29,3 %;
- lasy iglaste – 20,18 %;
- ekstensywne uprawy zbóż (w tym z zastosowaniem ugorowania w płodozmianie) – 13,39 %;
- łąki wilgotne, łąki świeże – 1,21 %;
- pozostałe tereny (zurbanizowane) – 0,33 %.

PRZYŁĘK NAD BIAŁĄ GŁUCHOŁASKĄ (PLH 160016):

Obszar o łącznej powierzchni 166 ha obejmuje naturalny odcinek Białej Głuchołaskiej wraz z otaczającymi rzekę łozowiskami, łęgami i grądami. Jest to teren płaskiej terasy zalewowej na zachodzie przechodzący w terasy nadzalewowe i wysoczyznę polodowcową. W dnie doliny występują mady, w lokalnych obniżeniach namuły. Koryto rzeki ma charakter podgórski, lokalnie roztokowy. Obszar w większości pokrywają zbiorowiska leśne. Ostoja położona jest w strefie przejściowej między Górami Opawskimi, a terenami nizinnymi Ziemi Nyskiej. Tylko południowy fragment obszaru położony jest w północnej części gminy Głuchołazy.

Typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i pokrycie w ha powierzchni:

- 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio–Carpinetum*, *Tilio–Carpinetum*) 111,58 ha;
- 91E0 łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo–fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion*) 25,54 ha;
- 91F0 łęgowe lasy dębowo – wiązowo – jesionowe (*Ficario–Ulmetum*) 22,44 ha.

SSAKI wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1355 wydra *Lutra lutra*.

Klasy siedlisk przyrodniczych (% ogólnej powierzchni):

- lasy liściaste zrzucające liście na zimę – 96,32 %;
- ekstensywne uprawy zbóż (w tym z zastosowaniem ugorowania w płodozmianie) – 3,51 %.
- pozostałe tereny (zurbanizowane) – 0,16 %.

1.10.4. Rezerwaty przyrody[39].

Zgodnie z art. 13 ustawy o ochronie przyrody 16 kwietnia 2004 roku „***rezerwat przyrody*** obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi". Tworzenie rezerwatów ścisłych jest jedną z podstawowych metod ochrony przyrody w ramach tak zwanej strategii zachowawczej, czyli konserwatorskiej. Celem tej strategii jest utrzymanie w stanie możliwie niezmienionym obiektów o wysokich walorach przyrodniczych, krajobrazowych lub kulturowych, przy wykluczeniu jakiejkolwiek ingerencji człowieka. Częściowe rezerwaty przyrody są domeną kierunku biocenotycznego w ochronie przyrody. Ich tworzenie uzasadnione jest względami naukowymi, dydaktycznymi i gospodarczymi. Dopuszcza się tutaj stosowanie określonych, w tak zwanych planach ochrony, zabiegów hodowlano – pielęgnacyjnych dla osiągnięcia celu ochrony.

Na terenie gminy Głuchołazy zlokalizowane są 4 rezerwaty przyrody o łącznej powierzchni 111,08 ha:

- „Cicha Dolina";
- „Las Bukowy";
- „Nad Białką";
- „Olszak".

[39] Na podstawie danych zawartych w *Opracowaniu Ekofizjograficznym Gminy Głuchołazy* (Ecosystem Projekt, 2008) oraz publikacji Zespołu Opolskich Parków Krajobrazowych http://www.zopk.pl/pl/

Rezerwat „Cicha Dolina”:

Leśny Rezerwat Przyrody „Cicha Dolina” położony jest w centralnej części Doliny Bystrego Potoku na zachodnich stokach Góry Zamkowej (571 m n.p.m.) i Srebrnej Kopy (765 m n.p.m.) w Górach Opawskich. Rezerwat utworzono na mocy Rozporządzenia Wojewody Opolskiego Nr P/5/99 z dnia 1 marca 1999 roku (Dz. Urz. Woj. Opolskiego Nr 14/99, poz. 39 z dnia 19 marca 1999 roku). Powierzchnia rezerwatu według stanu na dzień utworzenia wynosi 56,94 ha, w tym 56,25 ha powierzchni leśnej zalesionej. Przedmiotem ochrony są fitocenozy buczyn reglowych, w tym rzadkiej żyznej buczyny sudeckiej *Dentario enneaphyllidis – Fagetum*. Rezerwat nie posiada otuliny. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu mieszanego górskiego o zróżnicowanej strukturze wiekowej i gatunkowej oraz dobrze wykształconego drzewostanu bukowego w wieku 100 – 150 lat. Rezerwat znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie” oraz obszaru NATURA 2000 „Góry Opawskie”.

Rezerwat „Las Bukowy”:

Leśny Rezerwat Przyrody „Las Bukowy” położony jest na zachodnich stokach Góry Parkowej (543 m n.p.m.) powyżej rzeki Biała Głuchołaska w granicach miasta Głuchołazy. Rezerwat utworzono na mocy Rozporządzenia Wojewody Opolskiego Nr P/4/99 z dnia 1 marca 1999 roku (Dz. Urz. Woj. Opolskiego Nr 14/99, poz. 38 z dnia 19 marca 1999 roku). Powierzchnia rezerwatu według stanu na dzień utworzenia wynosi 21,12 ha, w tym 20,6 ha powierzchni leśnej zalesionej. Przedmiotem ochrony są głównie kwaśne buczyny górskie w wieku około 130 lat o naturalnej strukturze florystycznej. Rezerwat nie posiada otuliny. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie drzewostanu o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Rezerwat znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie” oraz obszaru NATURA 2000 „Góry Opawskie”.

Rezerwat „Nad Białką”:

Geologiczno – krajobrazowy Rezerwat Przyrody „Nad Białką” położony jest na północnych i zachodnich stokach Góry Parkowej (543 m n.p.m.) w zakolu rzeki Białej Głuchołaskiej w pobliżu rezerwatu „Las Bukowy” w granicach miasta Głuchołazy. Rezerwat utworzono na mocy Rozporządzenia Wojewody Opolskiego Nr P/6/99 z dnia 1 marca 1999 roku (Dz. Urz. Woj. Opolskiego Nr 14/99, poz. 40 z dnia 19 marca 1999 roku). Powierzchnia rezerwatu według stanu na dzień utworzenia wynosi 8,96 ha, w tym 8,85 ha powierzchni leśnej zalesionej. Przedmiotem ochrony są ślady wydobywania złota w średniowieczu. Rezerwat ten posiada otuliny. Celem ochrony jest zachowanie walorów krajobrazowych i geologicznych przełomu rzeki Białej Głuchołaskiej ze śladami po eksploatacji złota z XII – XIII wieku. Rezerwat znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie” oraz obszaru NATURA 2000 „Góry Opawskie”.

Rezerwat „Olszak”:

Leśny Rezerwat „Olszak” znajduje się po północnej stronie Pokrzywnej i północno – wschodniej stronie Jarnołtówka na stokach góry Olszak (453 m n.p.m.). Rezerwat utworzono na mocy Zarządzenia Nr 32/12 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 20 listopada 2012 roku (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2012 roku, poz. 1631 z dnia 22 listopada 2012 roku). Powierzchnia rezerwatu według stanu na dzień utworzenia wynosi 24,06 ha. Przedmiotem ochrony są dobrze wykształcone jaworzyny, klonowo – lipowe lasy stokowe oraz kwaśne dąbrowy. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych dobrze wykształconych, wyżej wymienionych, zbiorowisk leśnych na stokach. Rezerwat znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie” oraz obszaru NATURA 2000 „Góry Opawskie”.

1.10.5. Pomniki przyrody.

Według art. 40 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „*pomnikami przyrody* są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie". Pomniki przyrody są ważnym elementem składowym krajobrazu, podnoszą jego piękno, posiadają wysokie walory dydaktyczne i edukacyjne.

Na terenie gminy Głuchołazy zlokalizowanych jest 8 pomników przyrody w postaci 5 pojedynczych okazów drzew oraz 3 skupień (grup) drzew.

TABELA 50: Gmina Głuchołazy – wykaz pomników przyrody.

L.p.	Nazwa pomnika	Opis pomnika	Obwód na wysokości 1,3 m (cm)	Wysokość w m	Lokalizacja (działka ewidencyjna)	Podstawa prawna
1	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	pojedyncze drzewo	185	28	Burgrabice (207)	2
2	Lipa drobnolistna *Tilia cordata*	pojedyncze drzewo		26	Głuchołazy Rynek (544)	1
3	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	pojedyncze drzewo	124	25	Głuchołazy (1787)	3
4	Lipa drobnolistna *Tilia cordata*	pojedyncze drzewo	161	32	Jarnołtówek (137)	1
5	Lipa drobnolistna *Tilia cordata*	grupa 2 drzew	105 116	22 22	Jarnołtówek (523/2)	1
6	Topola biała *Populus alba*	grupa 2 drzew (jedno z drzew wywrócone)			Jarnołtówek (143)	1
7	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	grupa 2 drzew	128 162	16 23	Nowy Świętów (409)	1
8	Lipa drobnolistna *Tilia cordata*	pojedyncze drzewo	181	24	Pokrzywna (31)	1

Podstawa prawna:

1 – Rozporządzenie Wojewody Opolskiego nr 0151/P/38/05 z dnia 26 października 2005 roku (Dz. U. Woj. Opolskiego Nr 72, poz. 2231 z dnia 07.11.2005 roku).

2 – Uchwała nr XIX/199/12 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 25 kwietnia 2012 roku (Dz. U. Woj. Opolskiego z 25 maja 2012 roku, poz. 764).

3 – Uchwała nr XXVII/290/13 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 01 lutego 2013 roku (Dz. U. Woj. Opolskiego z dnia 04 marca 2013 roku, poz. 619).

Źródło: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Opolu, 2018.

1.10.6. Ochrona gatunkowa fauny i flory.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „*ochrona gatunkowa* ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk, gatunków rzadko występujących, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie umów międzynarodowych, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej".

Gmina Głuchołazy nie posiada opracowanej inwentaryzacji przyrodniczej, która udokumentowałaby występowanie roślin i zwierząt chronionych na terenie całej gminy. Dokładnie zbadane zostały jedynie obszary objęte ochroną w postaci Parku Krajobrazowego „Gór Opawskich" i obszarów NATURA 2000, przy opisie których podano wykaz roślin i zwierząt objętych ochroną gatunkową (podrozdziały nr: 1.8. i 1.9. oraz *1.10.2* i *1.10.3.*).

1.10.7. Geostanowiska.

Geostanowiska nie są szczególną formą ochrony przyrody w myśl ustawy o ochronie przyrody. Geostanowiska nazywane również geotopami to szczególnie wartościowe stanowiska geologiczne mające znaczenie dla zrozumienia historii Ziemi. Są to fragmenty geosfery o zróżnicowanej wielkości od pojedynczych obiektów lub grup obiektów po obszary geologiczne lub geomorfologiczne (np.: wał morenowy), reprezentatywne dla danego regionu. Mogą to być głazy narzutowe lub ich skupiska, odsłonięcia geologiczne, skupiska kopalnej fauny i flory, wychodnie skalne, ciekawe formy krajobrazu, a nawet budynki z kamienia.

Na terenie gminy Głuchołazy zlokalizowane są 3 geostanowiska ujęte w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski prowadzonym przez Państwowy Instytut Geologiczny:

- kamieniołom kwarcytów w Gierałcicach (ranga lokalna);
- kamieniołom wapieni krystalicznych w Sławniowicach (ranga krajowa);
- kopalnie złota w Głuchołazach (ranga międzynarodowa).

1.10.8. Powiązania przyrodnicze – elementy systemu ECONET–PL i CORINE/NATURA 2000.

Rozwój gospodarczy w XX wieku przyczynił się do gwałtownego wzrostu ilości zanieczyszczeń emitowanych do środowiska i jego całkowitej lub częściowej degradacji. Presja człowieka na przyrodę doprowadziła do zaniku wielu gatunków flory i fauny, postępującej synatropizacji oraz fragmentacji naturalnych ekosystemów. W celu zjednoczenia wysiłków na rzecz zachowania i ochrony środowiska przyrodniczego ustanowiono szereg porozumień i konwencji międzynarodowych, których sygnatariuszem jest również Polska. Jedną z ważniejszych inicjatyw krajów Wspólnoty Europejskiej, przyczyniającą się do integracji współpracy w dziedzinie ochrony przyrody jest koncepcja utworzenia Europejskiej Sieci Ekologicznej (EECONET).

Sieć EECONET mają stanowić obszary powiązane przestrzennie i funkcjonalnie oraz objęte różnymi, wzajemnie się uzupełniającymi formami ochrony przyrody. Dla ochrony środowiska oraz poprawy jego funkcjonowania biologicznego i zwiększenia bioróżnorodności powstała krajowa sieć ekologiczna ECONET – PL, która jest częścią Europejskiej Sieci Ekologicznej EECONET, utworzonej w celu zintegrowania istniejących obszarów chronionych w poszczególnych krajach europejskich oraz potencjalnych obszarów przewidzianych do ochrony w jeden spójny system, zgodnie z przyjętymi międzynarodowymi kryteriami i standardami (koncepcja Europejskiej Sieci Ekologicznej została przyjęta przez Radę Europy w 1992 roku). Zasadniczymi elementami sieci są:

- obszary węzłowe, w których wyróżniono biocentra i strefy buforowe;
- korytarze ekologiczne.

Obszary węzłowe odznaczają się dużą różnorodnością gatunkową oraz różnorodnością form krajobrazowych i siedliskowych. Stanowią ostoję gatunków rodzimych i wędrownych, zwłaszcza rzadkich i zagrożonych wyginięciem. Wyróżnione w obszarach węzłowych biocentra obejmują obszary nagromadzenia największych walorów przyrodniczych. Otoczone są strefami buforowymi, które mają wyróżniające się walory, ale nie tak wysokie jak walory biocentrów. Natomiast korytarze ekologiczne to struktury przestrzenne, które umożliwiają rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi oraz terenami przylegającymi do nich.

Według koncepcji krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska (Liro, 1998) na terenie gminy Głuchołazy występuje obszar węzłowy o znaczeniu krajowym 28K Gór Opawskich. Ponadto przepływająca przez gminę rzeka Biała Głuchołaska wraz ze swoimi dopływami oraz inne niż w Górach Opawskich mniejsze kompleksy leśne pełnią rolę lokalnych korytarzy ekologicznych. Tym samym rejon gminy Głuchołazy jest bezpośrednio i pośrednio powiązany z innymi obszarami węzłowymi oraz korytarzami ekologicznymi zlokalizowanymi w południowo – zachodniej części województwa opolskiego oraz jej obrzeżach (Sudety Wschodnie, Przedgórze Sudeckie, Nizina Śląska):

Międzynarodowy obszar węzłowy:

- 39M – Masywu Śnieżnika.

Krajowy korytarz ekologiczny:

- 36k – Nysy Kłodzkiej.

Korytarze sieci ECONET – PL pokrywają się zasadniczo z korytarzami ekologicznymi wyznaczonymi dla całego obszaru Polski w opracowaniu *Projekt korytarzy ekologicznych w Polsce,* sporządzonym przez Instytut Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk (Białowieża, 2005 ; aktualizacja 2011), z którego wynika, że bezpośrednio przez gminę Głuchołazy przebiega korytarz ekologiczny „KPd–18B Dolina Nysy Kłodzkiej – Jeseniki". Sąsiaduje on bezpośrednio od północy z korytarzem „KPd–18A Dolina Nysy Kłodzkiej".

Ponadto na podstawie opracowania *Koncepcja korytarzy ekologicznych w województwie opolskim* (Lichota, Michałkowski, Stefaniak i inni, 2012) na terenie gminy Głuchołazy wyróżniono następujące korytarze ekologiczne:

- korytarze florystyczne:
  - ponadregionalny: Białej Głuchołaskiej;
  - regionalny: Opawsko – Niemodliński (południowa i wschodnia część gminy);
  - regionalny: Opawsko – Odrzański (południowa część gminy),
- korytarze ichtiologiczne:
  - regionalny: rzeka Biała Głuchołaska;
  - regionalny: rzeka Prudnik;
  - regionalny: rzeka Złoty Potok,
- korytarze herpetologiczne:
  - ponadregionalny: Opawski (cała gmina, za wyjątkiem wschodniej części),
- korytarze ornitologiczny:
  - regionalny: rzeka Biała Głuchołaska;
  - regionalny: Góry Opawskie,
- korytarze teriologiczne (dużych ssaków):
  - regionalny: Opawski (zachodnia i południowa część gminy);
  - regionalny: Gór Opawskich – Bory Niemodlińskie (południowa i wschodnia część gminy);
  - obszar węzłowy: Góry Opawskie,

- korytarze chiropterologiczne:
  - Opawsko – Nyski (obszar całej gminy),
- korytarze wodne (bóbr i wydra):
  - rzeka Biała Głuchołaska;
  - rzeka Złoty Potok,
- korytarze stabilizujące:
  - połączenie transgranicze z Republiką Czeską: Dolina Osobłogi i Prudnika (na terenie gminy obejmuje Park Krajobrazowy „Gór Opawskich");
  - połączenie regionalne: Białej Głuchołaskiej (łączy Park Krajobrazowy „Gór Opawskich" i Otmuchowsko – Nyski Obszar Chronionego Krajobrazu).

W związku z powyższym należy unikać przerywania bądź przegradzania korytarzy przez lokalizację zabudowy inwestycji liniowych i innych obiektów inżynieryjnych. Na terenach, gdzie korytarze ekologiczne uległy przerwaniu, należy dążyć do poprawy tej sytuacji przez lokalizację zieleni towarzyszącej i uzupełniającej oraz specjalnych urządzeń wspomagających migrację zwierząt.

Według systemu CORINE/NATURA 2000 (Dyduch – Falniowska i inni, 1999) na terenie gminy Głuchołazy znajdują się ostoje przyrody o znaczeniu europejskim.

TABELA 51: Gmina Głuchołazy – wykaz ostoi przyrody o znaczeniu europejskim według systemu CORINE/NATURA 2000.

Nazwa ostoi	Powierzchnia (ha)	Typ	Motyw wyboru
Biała Głuchołaska	100	W	Rb , Sd
Dolina Prudnika	506	W , L	Rb , Sd
Głuchołazy	1	Z	Bk ; Kn
Typ: **L** – lasy, **W** – wody śródlądowe, **Z** – tereny zabudowane i inne antropogeniczne. Motyw wyboru: **Bk** – bezkręgowce, **Kn** – kolonia nietoperzy, **Rb** – Ryby, **Sd** – siedlisko.			

Źródło: *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski 1:50000*, arkusze: Nysa nr 904 (Awdankiewicz, 2004) i Głuchołazy nr 906 (Awdankiewicz, 2006).

1.10.9. Założenie parkowe.

Założenia parkowe nie są szczególną formą ochrony przyrody w myśl ustawy o ochronie przyrody. Część z nich podlega ochronie konserwatorskiej jako zabytki kultury. Jednak duże walory przyrodnicze ich terenów, a także bezpośrednie sąsiedztwo terenów zurbanizowanych, dla których pełnią ogromną rolę środowiskotwórczą i biocenotyczną, predysponują do przedstawienia tych obszarów w rozdziale dotyczącym ochrony przyrody. Na terenie gminy Głuchołazy zlokalizowanych jest 8 założeń parkowych (zdrojowe, pałacowe, dworskie) z wyróżniającym się drzewostanem. Występują one w miejscowościach:

- Głuchołazy (park zdrojowy) – ujęty w rejestrze zabytków;
- Głuchołazy (park przy kaplicy św. Rocha) – ujęty w gminnej ewidencji zabytków;
- Bodzanów (park krajobrazowy) – ujęty w rejestrze zabytków;
- Burgrabice (park podworski) – ujęty w gminnej ewidencji zabytków;
- Charbielin (park podworski) – ujęty w gminnej ewidencji zabytków;
- Jarnołtówek (park dworski) – ujęty w rejestrze zabytków;
- Konradów (park w zespole folwarcznym) – ujęty w gminnej ewidencji zabytków;

- Nowy Świętów (pozostałości parku krajobrazowo – dworskiego) – ujęty w gminnej ewidencji zabytków.

Do najcenniejszych założeń parkowych należą obiekty ujęte w rejestrze zabytków.

Park Zdrojowy w Głuchołazach o powierzchni około 2 ha powstał pod koniec XIX wieku z inicjatywy Towarzystwa Promenadowego, wkrótce po otrzymaniu przez miasto statusu uzdrowiska. Park utworzono na zboczach Przedniej Kopy (495 m n.p.m.), czyli najbardziej na północ wysuniętemu wierzchołkowi masywu Góry Parkowej. Przez park przepływa potok Zdrojnik. W ponad 100–letnim drzewostanie dominują buk pospolity *Fagus sylvatica* i świerk *Picea abies*. Ponadto wyróżniają się dąb szypułkowy *Quercus robur* i sosna pospolita *Pinus sylvestris*. Występują także między innymi: klon pospolity *Acer platanoides*, lipa drobnolistna *Tilia cordata*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, a także pochodząca z Ameryki Północnej choina kanadyjska *Tsuga canadensis*, posiadająca niewielkie szyszki dochodzące do 22 mm długości. Do tej pory zachowało się sporo z pierwotnego drzewostanu. Pomiędzy rosnącymi drzewami wytyczono alejki spacerowe i szereg innych elementów małej architektury (staw z wysepką, muszla koncertowa, ławki, misy z wodą, itp.). W ostatnim okresie park przeszedł gruntowną rewitalizację i odzyskuje swoją dawną świetność oraz funkcjonalność.

Park w Bodzanowie obejmuje powierzchnię 1,5 ha. Rosną tu jesiony *Fraxinus excelsior* i lipy drobnolistne *Tilia cordata* w wieku 130 – 150 lat o średnicy od 1,5 do 2,4 m i wysokości od 15 do 18 m. Nie stwierdzono występowania drzew zarejestrowanych jako pomniki przyrody, ani drzew, których parametry kwalifikują je do ochrony pomnikowej. Najistotniejszym elementem tego obiektu są aleje starych drzew, głównie lip. Są one zaniedbane, ale po zabiegach konserwatorskich mogłyby stanowić dużą atrakcję przyrodniczą.

Parku w Jarnołtówku obejmuje powierzchnię 2 ha. Założono go w końcu XIX wieku. Rzeźba parku jest urozmaicona, a granice są wyraźne i wyznacza je kamienny mur oraz rzeka Złoty Potok. Dwa imponujące rozmiarami drzewa: tulipanowiec amerykański *Liriodendron tulipifera* i topola biała *Populus alba* otaczają bryłę pałacu od strony parku. Rosną tu także okazałe, ale częściowo zniszczone lipy drobnolistne *Tilia cordata* (12 sztuk). Drzewa te w wieku 130 – 150 lat o wysokości 20 – 30 m tworzą aleję. Przed budynkiem pałacowym znajduje się zarejestrowany pomnik przyrody topola biała *Populus alba*. W drzewostanie parku dominują: lipa drobnolistna *Tilia cordata*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, buk pospolity *Fagus sylvatica* i dąb szypułkowy *Quercus robur*. Oprócz wymienionych gatunków występuje topola biała *Populus alba*, klon pospolity *Acer platanoides*, 1 egzemplarz wiązu polnego *Ulmus minor*. Z drzew iglastych zarejestrowano 1 egzemplarz sosny pospolitej *Pinus sylvestris*. Wiek większości drzew waha się w granicach od 90 do 130 lat, zaś obwód od 0,7 do 1,5 m, a wysokości od 10 do 20 m. Na szczególną uwagę zasługuje kilkanaście drzew, w tym kilka to proponowane pomniki przyrody, np.: tulipanowiec amerykański *Liriodendron tulipifera* o obwodzie 3,90 m i wiąz polny *Ulmus minor* o obwodzie 3,95 m. Stan zdrowotny drzewostanu jest dobry.

1.10.10. Pozostałe elementy środowiska przyrodniczego podlegające ochronie.

Na podstawie przepisów odrębnych ochronie na omawianym terenie podlegają:

- lasy i grunty leśne;
- zieleń urządzona i zadrzewienia;
- gleby klasy II i III;
- udokumentowane złoża kopalin;
- wody powierzchniowe i podziemne;
- powierzchnia ziemi, krajobraz i powietrze.

Lasy i grunty leśne:

Gmina Głuchołazy charakteryzuje się dość skromnym zalesieniem. Lasy i grunty leśne zajmują tu powierzchnię 3122,36 ha[40] i stanowią 18,58 % powierzchni gminy. Samych lasów jest 3039,08 ha[41] co stanowi 18,08 % powierzchni gminy. Zbiorowiska leśne w postaci zwartych powierzchniowo kompleksów występują przede wszystkim w południowej części gminy w rejonie Gór Opawskich (Las Dębowy i Las Parkowy w Głuchołazach, Masyw Biskupiej Kopy, Masyw Olszaka). Ponadto mniejsze, izolowane kompleksy leśne zlokalizowane są na wschód od Sławniowic, na północ od Biskupowa, pomiędzy Łączkami a Nowym Świętowem, na północ i na południe od Suchej Kamienicy, na wschód od Starego Lasu (Las Lipowski) i na południe od Charbielina (Las Osiek). W strukturze gatunkowej drzew dominują świerk, dąb i buk, stanowiące odpowiednio: 28,17 %, 23,48 % i 20,48 % ogólnej powierzchni drzewostanów.

Zieleń urządzona:

Zieleń urządzona na terenie gminy reprezentowana jest przede wszystkim w formie zieleni parkowej, alei i szpalerów przydrożnych oraz śródpolnych, zieleni cmentarnej i przykościelnej – chronionych zapisami ustawy z dnia 15 lutego 1962 roku o ochronie dóbr kultury i muzeach oraz dodatkowo w formie zieleni przyzagrodowej. Ważnym dziedzictwem kulturowym są cmentarze, zarówno istniejące jak i zamknięte oraz tereny zieleni pocmentarnej i przykościelnej, usytuowane przeważnie w otoczeniu zabytkowych zespołów kościelnych. Ochronie podlega także pozostała zieleń i zadrzewienia w myśl ustawy o ochronie przyrody (rozdział 4) z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2020 roku, poz. 55 z późn. zm.). Zadrzewienia i zakrzewienia obejmują łącznie 172,8088 ha[42] co stanowi 1,03 % ogólnej powierzchni gminy.

Ochrona gleb:

Stosownie do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z dnia 31 grudnia 2008 roku) ochronie podlegają kompleksy użytków rolnych z glebami zaliczonymi do wysokich klas bonitacyjnych (klasy I – III) oraz kompleksy użytków rolnych klas IV – VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego na terenach wiejskich. Na terenie gminy dominują gleby o dobrych walorach dla rolnictwa. Gleby o wysokiej wartości bonitacyjnej (klasy II i III) obejmują łącznie 8530,5746 ha[43] i stanowią 76,83 % ogólnej powierzchni gruntów ornych (47,31 % ogólnej powierzchni gminy) oraz 52,39 % ogólnej powierzchni użytków zielonych (3,64 % ogólnej powierzchni gminy). W związku z powyższym znaczna część powierzchni gruntów ornych oraz użytków zielonych podlega ochronie, a dalszy rozwój przestrzenny poszczególnych miejscowości wiejskich wymagałby dość głębokiej ingerencji w ochronę gleb.

Ochrona złóż:

Złożem kopaliny jest nagromadzenie minerałów i skał, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą. Zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze z dnia 09 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2019 roku, poz. 868 z późn. zm.), w celu określenia granic złoża, jego zasobów oraz geologicznych warunków występowania sporządza się dokumentację geologiczną. Udokumentowane złoża kopalin uwzględnia się w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planach zagospodarowania

[40] Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2018.
[41] Według GUS 2018.
[42] Według ewidencji gruntów, 2018.
[43] Według ewidencji gruntów, 2018.

przestrzennego. Na terenie gminy Głuchołazy znajduje się obecnie 10 udokumentowanych złóż kopalin. Są to: 1 złoże węgla brunatnego „Łączki", 3 złoża kamieni drogowych i budowlanych: „Góra Apla", „Kamienna Góra" i „Sławniowice", 2 złoża łupków fyllitowych „Dewon – Pokrzywna" i „Dewon – Pokrzywna 2", 1 złoże surowców ilastych ceramiki budowlanej „Konradów Głuchołaski" oraz 3 złoża kruszywa naturalnego: „Bodzanów", „Bodzanów 1" i „Nowy Świętów". Na złożach: „Kamienna Góra", „Sławniowice", „Dewon – Pokrzywna" i „Bodzanów" wyznaczono obszary i tereny górnicze.

Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych:

Ochrona wód polega na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami przez zapobieganie naruszaniu równowagi przyrodniczej i przeciwdziałanie wywoływaniu w wodach zmian powodujących ich nieprzydatność dla ludzi, świata roślinnego i zwierzęcego oraz gospodarki narodowej. Zgodnie z ustawą Prawo wodne (Dz. U. z 2020 roku, poz. 310 z późn. zm.) ochronie podlegają wody śródlądowe powierzchniowe i podziemne oraz obszary ich zasilania. Na obszarze gminy wody powierzchniowe (wody płynące i stojące) zajmują łącznie powierzchnię 126,4634 ha[44], co stanowi 0,76 % ogólnej powierzchni gminy. Według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych* (GZWP) (Kleczkowski, 1990) na terenie gminy Głuchołazy nie występują GZWP. Większe udokumentowane i eksploatowane ujęcia wód podziemnych występują w Głuchołazach (SUW Głuchołazy i SUW Park Leśny), Jarnołtówku, Nowym Lesie, Nowym Świętowie, Podlesiu, Pokrzywnej i Sławniowicach. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2009 roku (Dz. U. nr 106, poz. 882) w sprawie szczegółowego zakresu opracowywania planów gospodarki wodami na obszarach dorzeczy, sporządzono stosowny dokument (*Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry* przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 roku), określający zasady gospodarowania wodami podziemnymi i powierzchniowymi, w tym dla rejonów JCWPd nr 109 i 127 oraz JCWP nr: PLRW60001712729, PLRW60001712829, PLRW600041176449, PLRW60004125669, PLRW60004125829, PLRW60004125869, PLRW60004125889 i PLRW6000812589, obejmujących swym zasięgiem rejon gminy Głuchołazy.

Ochrona krajobrazu:

Struktura przestrzenna krajobrazu jest jednym z ważniejszych czynników wpływających na wartość przyrodniczą obszaru. Najważniejszymi elementami krajobrazu, które powinny podlegać ochronie są: lasy, większe zadrzewienia nieleśne, zadrzewienia śródpolne, pasy zieleni wzdłuż dróg i cieków wodnych, naturalne łąki w dolinach rzecznych, a także koryta rzek. Lasy, większe zadrzewienia lub zwarte, ekstensywnie użytkowane łąki spowalniają szybkość odpływu składników mineralnych oraz warunkują prawidłowe krążenie wody, pierwiastków i energii w środowisku. Zadrzewienia śródpolne ograniczają erozję wietrzną gleb, parowanie wody z gleb, szczególnie w okresie letnim oraz są miejscem bytowania gatunków zwierząt żywiących się wieloma szkodnikami upraw. Pasy zieleni przydrożnej zapobiegają tworzeniu się zasp śnieżnych na drogach. Szczególnie liczne dodatkowe korzyści występują w przypadku zachowania mało przekształconych rzek i ich dolin. Ochrona niezajętych przez przemysł, budownictwo, infrastrukturę techniczną i użytkowanie rolnicze dolin rzecznych bez obwałowań lub z wałami odsuniętymi daleko od rzeki, zapewnia nie tylko prawidłowe funkcjonowanie środowiska, ale także sprzyja lepszemu zabezpieczeniu przeciwpowodziowemu miejscowości położonych w dolinach rzecznych, ochronie wód rzek przed zanieczyszczeniami obszarowymi pochodzenia rolniczego i samooczyszczaniu się tych wód. Takie doliny rzeczne pełnią rolę korytarzy ekologicznych zapewniających prawidłowe funkcjonowanie zespołów roślinnych i zwierzęcych. Struktura przestrzenna krajobrazu musi być odpowiednio uwzględniana w procesie planowania przestrzennego. Zachowaniu najistotniejszych obszarów o

[44] Według ewidencji gruntów, 2018.

cennych walorach krajobrazowych służy tworzenie form ochrony przyrody wymienionych w art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku.

1.10.11. Audyt krajobrazowy.

Ze względu na brak obowiązującego audytu krajobrazowego w niniejszym *Studium* nie zawarto zapisów dotyczących rekomendacji, wniosków oraz granic krajobrazów priorytetowych wynikających z audytu krajobrazowego.

1.10.12. Obszary proponowane do objęcia ochroną.

Obecny system obszarów objętych ochroną obejmujących gminę Głuchołazy składa się z Parku Krajobrazowego, 3 obszarów NATURA 2000, 4 rezerwatów przyrody oraz 8 pomników przyrody. Poza Ostoją Sławniowicko – Burgrabicką (NATURA 2000, PLH 160004), obejmującą południowo – zachodnią część gminy i Przyłękiem nad Białą Głuchołaską (NATURA 2000, PLH 160016), obejmującym północne krańce gminy, obszary objęte ochroną koncentrują się w zasadzie tylko w południowej części gminy w Górach Opawskich. Na podstawie badań inwentaryzacyjnych autorzy *Opracowania Ekofizjograficznego Gminy Głuchołazy* (Badora i inni, 2008) jak również *Plan Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”* postulują rozszerzenie systemu obszarów objętych ochroną o obszar chronionego krajobrazu, dodatkowe rezerwaty przyrody, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe i dodatkowe pomniki przyrody. Są to rejony cenne krajobrazowo, geologiczne oraz o wyróżniającej się koncentracji rzadkich i chronionych gatunków zwierząt.

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU:

Według art. 23 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „*obszar chronionego krajobrazu* obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych”.

Obszar Chronionego Krajobrazu (OChK) „Przedgórze Gór Opawskich”. Projektowany OChK obejmowałby docelowo kilka rezerwatów przyrody chroniących walory geologiczne i faunistyczne (np.: „Marmurowa Dolina” koło Sławniowic, „Nadziejów”) oraz dużych zespołów przyrodniczo – krajobrazowych chroniących najcenniejsze walory fizjonomiczne krajobrazu. Tą formą mogłyby być objęte ostańcowe wzniesienia zbudowane z granitoidów i zmetamorfizowanych skał masywu Żulowej. Jednym z możliwych, być może najkorzystniejszym rozwiązaniem w zakresie ustanowienia na tej części Przedgórza Paczkowskiego obszaru chronionego krajobrazu, jest włączenie tego obszaru do istniejącego Otmuchowsko – Nyskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zgodnie z założeniami *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego*. Obszary charakteryzują się podobnymi warunkami środowiska przyrodniczego i formami zagospodarowania. Największe walory przyrodniczo – krajobrazowe południowego obszaru powiększenia Otmuchowsko – Nyskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu związane są z bogactwem rzeźby terenu, która uwarunkowała występowanie różnych form zagospodarowania, z przewagą funkcji rolniczej. Na wzniesieniach o znacznych spadkach terenu, występują liczne zadrzewienia i niewielkie kompleksy leśne chroniące gleby przed erozją. W dolinach rzecznych głęboko rozcinających podłoże występują łąki i pastwiska oraz roślinność typowa dla środowisk wodno – błotnych. Na stokach dolin miejscami występują cenne murawy kserotermiczne. Jednostki osadnicze w większości nie są duże i charakteryzują się często interesującymi, choć zdegradowanymi układami urbanistycznymi. Obszar powiększenia obejmuje

krajobrazy kulturowe rolnicze ze znacznym udziałem naturalnych ekosystemów o dużych walorach florystycznych i faunistycznych.

REZERWATY PRZYRODY:

Rezerwat przyrody „Marmurowa Dolina" („Sławniowice"). Planowany rezerwat obejmuje obszar lasu ze starymi kamieniołomami marmuru i dolinką cieku na południowy – wschód od Sławniowic, który oprócz stanowiska podkowca małego ma także unikatowe walory florystyczne. Występuje tu kilkanaście gatunków roślin podlegających ochronie prawnej, w tym dzwonek szczeciniasty oraz rozległe płaty dyrektywowych łęgów i grądów. Obszar posiada także cenne walory geologiczne w postaci starych kamieniołomów wapieni krystalicznych z krasem.

Rezerwat przyrody „Gwarkowa Perć". Planowany rezerwat geologiczno – krajobrazowy ma chronić odsłonięcia utworów warstw andelskohorskich oraz grotę. W dokumentacji P. Karcza (2004), proponującego dla tego miejsca ustanowienie stanowiska dokumentacyjnego, wskazuje się, że: „Gwarkowa Perć jest nieczynnym kamieniołomem po wydobyciu łupków dachówkowych. Jego powierzchnia wynosi około 1200 m². Wyróżnia się dwa wyrobiska rozdzielone grzędą powstałe przez prowadzone prace górnicze. Dno kamieniołomu nachylone jest miejscami stromo w kierunku doliny Bystrego Potoku. Wysokość ścian dochodzi od kilku do kilkunastu metrów ponad dno odkrywki. Eksploatację kamieniołomu prowadzono metodą odkrywkową wcinając się w strome zbocza. Początki eksploatacji sięgają XIX wieku, kiedy to rozpoczęto wydobycie, koniec przypada zaś na lata przedwojenne XX wieku. Grota znajduje się bezpośrednio na terenie byłego kamieniołomu. Wejście do niej nie jest zakratowane gdyż sama grota jest bardzo płytka (do kilku metrów długości). Główny jej chodnik jest łagodnie nachylony w górę od strony wejścia, przez co nie jest ona zalewana przez wody opadowe. Wejście do sztolni ma wymiary 1 m na 1 m. Przypuszcza się iż sama grota powstała w XIX wieku i jest równowiekowa z kamieniołomem". P. Karcz (2004) szczegółowo opisuje również występujące tu walory geologiczne. W opracowaniu K. Badory (2005) Gwarkowa Perć jako obiekt o wyjątkowym znaczeniu dla zachowania i poznania budowy geologicznej Opolszczyzny jest proponowana do ochrony w postaci rezerwatu geologicznego. Utworzenie tej formy ochrony przyrody na powierzchni 2,18 ha zaleca również *Plan Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie"*.

Rezerwat przyrody „Kamieniołom Dewon". Postulowane ustanowienie tego rezerwatu geologicznego w rejonie Jarnołtowka i Pokrzywnej powinno być brane pod uwagę po zakończeniu eksploatacji kopalin, podczas planowania rekultywacji terenu. Obszar kamieniołomu ma unikalne walory geologiczne związane z występowaniem różnych utworów metamorficznych warstw andelskohorskich, w tym łupków fyllitowych, piaskowców, mułowców i zieleńców, a także z występowaniem bardzo ciekawej tektoniki fałdowej.

UŻYTKI EKOLOGICZNE:

Na podstawie art. 42 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „*użytkami ekologicznymi* są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania".

Użytek Ekologiczny „Górny Bieg Złotego Potoku" („Za Tamą"). Postulowany obszar ma chronić ma wilgotne siedliska niecki sztucznego zbiornika przeciwpowodziowego, w tym głównie regeneracyjne fazy wiklinowisk,

olsów, a także ziołorośla. Roślinność w granicach użytku uległa w ostatnich latach silnej degeneracji na skutek ekspansji rdestowców *Reynoutria* sp. Siedlisko występowania kumaka górskiego *Bombina variegata*. Utworzenie tej formy ochrony przyrody na powierzchni 34,71 ha zaleca *Plan Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*.

Użytek Ekologiczny „Kumiak”. Postulowany obszar to fragmenty łąk i stawki położone w północnej części Jarnołtówka za cmentarzem parafialnym. Obszar ten zawiera dwa niewielkie zbiorniki wodne będące siedliskiem kumaka górskiego *Bombina variegata*. W sąsiedztwie stawów znajdują się ostatnie w Jarnołtówku dobrze wykształcone zbiorowiska łąk wilgotnych *Molinion* oraz *Arrhenatherion*. Występują tu między innymi kukułka szerokolistna *Dactylorhiza majalis* oraz kosłek dwupienny *Valeriana dioica* (gatunek zagrożony w województwie opolskim). Lokalna ostoja zwierząt związanych ze środowiskiem wodnym. Utworzenie tej formy ochrony przyrody na powierzchni 0,26 ha zaleca *Plan Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*.

Użytek ekologiczny „Jarnołtówek”. Postulowany obszar obejmuje wilgotne łąki, zarośla i nieużytki położone przy drodze z Jarnołtówka do Głuchołaz. Siedlisko występowania kumaka górskiego *Bombina variegata*. Utworzenie tej formy ochrony przyrody na powierzchni 5,14 ha zaleca *Plan Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*.

STANOWISKA DOKUMENTACYJNE:

Na podstawie art. 41 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „*stanowiskami dokumentacyjnymi* są niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych. Stanowiskami dokumentacyjnymi mogą być także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt”.

Poniżej przedstawione są naturalne lub antropogeniczne stanowiska mające ukazywać historię geologiczną Gór Opawskich i Przedgórza Sudeckiego. W szczegółowym ujęciu stanowiska te zostały udokumentowane przez P. Karcza (2004) i K. Badorę (2005). Postulowane stanowiska dokumentacyjne przyrody nieożywionej obejmują:

Zbiornik wodny „Żabie Oczko” położony na północ od Pokrzywnej. Jest on położony na zboczu góry Olszak (453 m n.p.m.). Występują tu urwiste ściany, zaś w miejscu najgłębszego wyrobiska niewielki staw. Staw ma kilkanaście metrów głębokości. Jest to *zbiornik* bezodpływowy, zasilany jedynie przez wody deszczowe. Ściany dawnego wyrobiska osiągają wysokość nawet do 17 metrów. Odsłonięcia skalne warstw andelohorskich wykształconych w tym miejscu jako metaszarogłazy i metapyłowce ilaste oraz stare wyrobisko górnicze ze stawem o nazwie „Żabie Oczko” o powierzchni 600 m². Staw jest typem zbiornika bezodpływowego, zasilany wyłącznie wodami deszczowymi. W zbiorniku bardzo licznie gromadzi się detrytus roślinny w postaci gałęzi, czasami całych drzew i najliczniej liści opadłych w okresie jesiennym. Latem lustro wody pokryte jest rzęsą wodną. Staw jest ważnym miejscem rozrodu płazów, w tym traszki górskiej *Triturus alpestris* oraz wodnych bezkręgowców, głównie ważek *Odonata*. Obszar występowania zbiorowiska mszysto – paprociowego *Hypno – Polypodietum*. Utworzenie tej formy ochrony przyrody na powierzchni 0,18 ha zaleca również *Plan Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*.

Grupy skał „Karliki”. Naturalne odsłonięcie skał znajduje się w środkowo – północnej części Gór Opawskich, na północnym zboczu wzniesienia Bukowej Góry, około 1 km w kierunku północno – wschodnim od Jarnołtówka. Skałkowe wychodnie skalne zbudowane są z utworów warstw andelskohorskich, wśród których występują łupki

meta – pyłowcowo – ilaste, metaszarogłazy, zlepieńce i zieleńce. Utwory o bardzo złożonej i ciekawej tektonice. *Obszar występowania zbiorowiska mszysto – paprociowego Hypno–Polypodietum*. Utworzenie tej formy ochrony przyrody na powierzchni 2,57 ha zaleca również *Plan Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*.

Grupy skał „Karolinki”. Grupę tworzy ciąg wyspowo rozmieszczonych odsłonięć skalnych o dość charakterystycznej formie, wyrastających pionowo na długości około 450 m i szerokości około 100 m ze stromego południowego zbocza Krzyżówki (427 m n.p.m.) powyżej przełomu Złotego Potoku. Skały tworzą ambony i wychodnie. Charakterystyka walorów jest analogiczna do grup skał „Karliki”. Utworzenie tej formy ochrony przyrody na powierzchni 2,02 ha zaleca również *Plan Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*.

Głaz narzutowy i skałka w dolinie Bystrego Potoku „Kwarcowa skałka”. Rozmiary skały: wysokość 4,60 m, szerokość 1,30, długość 3,0 m. Skałka jest monomineralna i składa się wyłącznie z kwarcu barwy białej. Na powierzchniach zewnętrznych skała otulona jest łupkami metapyłowcowo – ilastymi. Wietrzeje na kolor jasnoszary, miejscami słabo pomarańczowy, rdzawy w wyniku niewielkiej zawartości związków żelaza. Utworzenie tej formy ochrony przyrody na powierzchni 0,08 ha zaleca również *Plan Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*.

„Przydrożne Skałki”. Niewielkie, jedno z czterech, gołoborzy w Górach Opawskich (jedyne po polskiej stronie), znajdujące się na stromym północnym stoku Grzebienia (768 m n.p.m.). Jego powierzchnia to około 100 m². Zbudowane jest z piaskowcowych bloków skalnych częściowo pokrytych mchem. W niektórych miejscach zaczyna zarastać drzewami. Skały zbudowane są ze wzajemnie przeławicujących się łupków matapyłowcowo – iłowcowych, metamułowców z otoczakami oraz zmetamorfizowanych piaskowców z domieszkami żwirów oraz fragmentami łupków. Dominującą w kompleksie skałą są łupki fyllitowe. Skały charakteryzują się silnym sfałdowaniem w kilku płaszczyznach. Obszar występowania ciepłolubnych zbiorowisk naskalnych z *Asplenium septentrionale*. Utworzenie tej formy ochrony przyrody na powierzchni 1,07 ha zaleca również *Plan Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*.

„Jarnołtowskie Skały” („Piekiełko”) w rejonie Jarnołtówka. Stary kamieniołom łupka fyllitowego położony jest w lesie na północnych skłonach Biskupiej Kopy przy ścieżce przyrodniczej prowadzącej z Jarnołtówka do Rozdroża pod Piekiełkiem. Na odsłonięciach ścian kamieniołomu występują serie łupków metapyłowcowo – iłowcowych (łupków fyllitowych) o bardzo złożonych strukturach fałdowań. Charakterystyczne jest wyraźne drobne warstwowanie i laminacja łupka, a także fałdy różnej generacji. Obszar występowania ciepłolubnych zbiorowisk naskalnych z *Asplenium septentrionale*. Utworzenie tej formy ochrony przyrody na powierzchni 0,11 ha zaleca *Plan Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*.

„Sztolnia przelotowa nad Białą Głuchołaska”. Sztolnia przy promenadzie spacerowej w zdrojowej części Głuchołaz kilka metrów od koryta rzeki Białej Głuchołaskiej. W sztolni odsłaniają się kwarcyty, łupki kwarcytowe i łyszczkowe poprzecinane żyłami kwarcytowymi, kwarcowo – skaleniowymi i pegmatytowymi. Utwory były eksploatowane ze względu na zawartość sfalerytu, chalkopirytu, galenitu i złotonośnego pirytu. Obszar występowania zbiorowiska mszysto – paprociowego *Hypno–Polypodietum*. Utworzenie tej formy ochrony przyrody na powierzchni 0,01 ha zaleca również *Plan Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*.

„Kwarcyty w Głuchołazach” w rejonie nieczynnych kamieniołomów na stokach Szubienicznej Góry (325 m n.p.m.) w zachodniej części Głuchołaz.

„Gierałcickie Marmury” w rejonie nieczynnych kamieniołomów na północ od Gierałcicic.

„Gierałcice" w rejonie nieczynnych kamieniołomów na północ od Gierałcicic.

„Sławniowice Kwarcyty" w rejonie kamieniołomów na wschód od Sławniowic.

Ponadto postuluje się utworzenie następujących stanowisk dokumentacyjnych:

„Skały nad Białką". Wychodnie skalne na stromych zboczach doliny rzeki Białej Głuchołaskiej, na odcinku jej przełomu przez Górę Chrobrego do granicy z rezerwatem „Nad Białką". W naturalnym podcięciu erozyjnym rzeki na jej przełomowym odcinku występują drobnoziarniste gnejsy biotytowe o bardzo drobnej laminacji, łupliwe, kruche. Mają barwę szarą, zwietrzałe są rdzawoszare. Lokalnie występują żyły kwarcowe i oczka kwarcu, gdzieniegdzie amfibolity. Występujące na odcinku przy granicy państwa skały uznawane są za najstarsze na Opolszczyźnie. Należą do jednostki rejvizskiej. Obszar występowania zbiorowiska mszysto – paprociowego *Hypno–Polypodietum*. Utworzenie tej formy ochrony przyrody na powierzchni 2,07 ha zaleca *Plan Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie"*.

„Skały przy sztolni". Są to wychodnie skalne przy promenadzie spacerowej w Głuchołazach na zachód od mostu kolejowego nad Białą Głuchołaską przy kilkunastometrowej sztolni. Urozmaicone utwory łupkowokwarcytowe z partiami łupków biotytowo – muskowitowych występujących na przemian z szarym, zrekrystalizowanym kwarcytem oraz łupkami kwarcytowymi. Charakterystyczne liczne żyłki, żyły i soczewy kwarcowe do kilkunastu centymetrów, zgodne i niezgodne z foliacją łupków. Jedno z najlepszych odsłonięć łupków kwarcytowych warstw vrbneńskich na Opolszczyźnie. Utworzenie tej formy ochrony przyrody na powierzchni 0,71 ha zaleca *Plan Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie"*.

„Żegnalce". Źródło oraz wysięki ze skał zlokalizowanych przy stromej krawędzi doliny rzeki Białej Głuchołaskiej koło parkingu i sztolni. Szczelinowe źródła ze zmetamorfizowanych skał dolnodewońskich budujących masyw Góry Chrobrego. Wody charakteryzują się dużą wydajnością i bardzo ciekawym składem mikroelementów. Są pozyskiwane przez turystów i ludność. Obok obudowanego ujęcia źródła liczne wysięki i wycieki spływające po skałach. Utworzenie tej formy ochrony przyrody na powierzchni 0,01 ha zaleca *Plan Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie"*.

ZESPOŁY PRZYRODNICZO – KRAJOBRAZOWE:

Na podstawie art. 43 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „*zespołami przyrodniczo - krajobrazowymi* są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne".

Na terenie gminy Głuchołazy postuluje się utworzenie następujących zespołów przyrodniczo – krajobrazowych:

„Przełom Białej Głuchołaskiej". Postulowany obszar obejmuje przełom rzeki Białej Głuchołaskiej przez metamorficzne utwory dolnodewońskie i proterozoiczne zlokalizowany na terenie miasta między granicą państwa i zabudową centralnej części Głuchołaz. Największy i najbardziej spektakularny przełom rzeczny na Opolszczyźnie. Charakterystyczne silne przewężenie doliny i przyspieszenie nurtu rzeki oraz wysokie skarpy na granicy doliny, częściowo wystające strome wychodnie skalne o wysokości kilkunastu metrów wprost z koryta rzecznego. Skrzydła przełomowej doliny niesymetryczne. Wyraźnie wyższe i bardziej strome skrzydło prawostronne na granicy ze wzniesieniem Góry Chrobrego. Utworzenie tej formy ochrony przyrody na powierzchni 72,17 ha zaleca *Plan Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie"*.

„Przełom Złotego Potoku". Postulowany obszar obejmuje przełom Złotego Potoku przez metamorficzne utwory warstw andelskohorskich między Jarnołtówkiem i Moszczanką na północ od masywu Biskupiej Kopy i na południe od masywu Olszaka. Drugi pod względem wielkości, równie spektakularny przełom rzeczny w Górach Opawskich i na Opolszczyźnie. Charakterystyczne silne przewężenie doliny i przyspieszenie nurtu rzeki oraz wysokie krawędzie erozyjne z niemal pionowymi ścianami skalnymi na granicy doliny. Na wielu odcinkach wystające strome wychodnie skalne o wysokości kilkunastu metrów. Skrzydła przełomowej doliny symetryczne. Na odcinku wyżej położonym w Jarnołtówku dolina jest bardziej wąska, wraz z biegiem Złotego Potoku ulega poszerzeniu. Utworzenie tej formy ochrony przyrody na powierzchni 133,38 ha zaleca *Plan Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie"*.

POMNIKI PRZYRODY:

Na terenie gminy Głuchołazy po szczegółowym rozpoznaniu E. Gołąbek do postulowanej ochrony pomnikowej wyznaczono:

- 9 pojedynczych egzemplarzy buka pospolitego o obwodach od 300 cm do 450 cm, rosnących w lesie komunalnym w oddziale 7a;
- 1 buk pospolity o obwodzie 340 cm, w lesie komunalnym w Głuchołazach w oddziale 6a;
- 1 buk pospolity o obwodzie 330 cm, w lesie komunalnym w Głuchołazach w oddziale 10d;
- 1 buk pospolity o obwodzie 346, rosnący w Głuchołazach przy Al. Jana Pawła II 25;
- 1 żywotnik olbrzymi o obwodzie 159 cm, rosnący w Głuchołazach przy ul Andersa 15;
- 1 tulipanowiec amerykański o obwodzie 277, rosnący w Głuchołazach przy ul. Andersa 34 – 36;
- 1 żywotnik olbrzymi o obwodzie 142 cm, rosnący w Głuchołazach przy ul. Andersa 34 – 36;
- 3 żywotniki olbrzymie obwodach 173-262, rosnące w Głuchołazach przy ul. Andersa 74;
- 1 buk pospolity o obwodzie 403 cm, rosnący w Głuchołazach przy ul. Bohaterów Warszawy 2, z tyłu kościoła;
- 1 buk pospolity o obwodzie 360 cm, rosnący w Jarnołtówku w oddziale 194g;
- rząd 37 buków pospolitych, rosnących w Jarnołtówku w oddziale 207d;
- 1 świerk pospolity o obwodzie 370 cm, rosnący w Jarnołtówku w oddziale 209b;
- 1 buk pospolity o obwodzie 310 cm, rosnący w Jarnołtówku w oddziale 308g;
- 7 drzew (tulipanowiec, jawor, buk, 2 jesiony, wiąz i lipa) w parku dworskim w Jarnołtówku;
- 1 buk pospolity o obwodzie 350 cm, rosnący w Podlesiu w oddziale 234h;
- 1 buk pospolity o obwodzie 350 cm, rosnący w Podlesiu w oddziale 235j;
- 1 buk pospolity o obwodzie 410 cm, rosnący w Podlesiu przy dworku na działce nr 12;
- 1 buk pospolity o obwodzie 330 cm, w oddziale 199b w Pokrzywnej.

Postulowane pomniki przyrody wymagają zaktualizowanej inwentaryzacji dendrologicznej.

Ponadto postuluje się objęciem w formie pomnika przyrody nieożywionej głazu narzutowego w rejonie Cichej Doliny przy lewym brzegu Bystrego Potoku nad polaną z kapliczką. Rozmiary głazu: obwód 4,60 m, wysokość 0,83 m, szerokość 1,20 m, długość 1,70 m. Głaz jest typowym granitoidem. W składzie mineralnym dominuje kwarc, skalenie i bardzo licznie biotyt. Wśród minerałów ciemnych występują pirokseny i amfibole. Łyszczyków jest bardzo mało. Głaz wietrzeje na kolor od jasno– do ciemnoszarego. Utworzenie tej formy ochrony przyrody zaleca *Plan Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie"*.

Należy nadmienić, że zgodnie z art. 44 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody ustanowienie pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo – krajobrazowego następuje w drodze uchwały rady gminy.

1. 11. Warunki podłoża budowlanego[45].

Ocenę warunków podłoża budowlanego określono z pominięciem obszarów objętych ochroną prawną ze względu na walory przyrodnicze, obszarów występowania złóż kopalin i wyrobisk górniczych, terenów leśnych, gleb chronionych II i III klasy bonitacyjnej, łąk na glebach pochodzenia organicznego, terenów zieleni urządzonej oraz rejonów zwartej zabudowy miejskiej. Z tych powodów w obrębie gminy Głuchołazy obszarów, dla których analizuje się warunki geologiczno – inżynierskie jest stosunkowo niewiele.

Warunki podłoża budowlanego określa się w dwóch kategoriach:

- warunki korzystne dla budownictwa, które występują na:
  - gruntach spoistych: zwartych, półzwartych i twardoplastycznych;
  - gruntach niespoistych średnio zagęszczonych;
  - obszarach na których nie zaznaczają się zjawiska geodynamiczne, a głębokość zalegania zwierciadła wody gruntowej przekracza 2 m,
- warunki niekorzystne utrudniające budownictwo, występujące na:
  - gruntach słabonośnych (antropogenicznych, organicznych, zwietrzelinach gliniastych, gruntach niespoistych luźnych) gdzie zwierciadło wody gruntowej znajduje się na głębokości mniejszej niż 2 m;
  - obszarach występowania wód agresywnych, zalewanych w czasie powodzi („woda stuletnia”);
  - obszarach podmokłych i zabagnionych;
  - obszarach zmienionych w wyniku działalności człowieka (grunty antropogeniczne, składowiska, wysypiska, itp.).

Sposób rozwinięcia sieci hydrograficznej, powoduje, że dość duże obszary charakteryzują się tu płytkim występowaniem zwierciadła wody gruntowej. Obszary o warunkach niekorzystnych dla budownictwa, biegnące wzdłuż cieków wodnych (obszary płytkiego zalegania wód gruntowych do 2 m), występują na zachód od miasta Głuchołazy (dolinki dopływów rzeki Białej Głuchołaskiej), na zachód i na wschód od Bodzanowa (dolinki mniejszych dopływów rzeki Białej Głuchołaskiej), na zachód od Gierałcic (dolinki mniejszych dopływów Długosza), na wschód od Konradowa (dolina rzeki Prudnik), wokół Markowic (dolinki mniejszych dopływów rzeki Białej Głuchołaskiej), na wschód od Nowego Lasu (dolina rzeki Kamienicy), na wschód od Nowego Świętowa (dolinki mniejszych dopływów rzeki Białej Głuchołaskiej), na południe od Podlesia (dolina rzeki Olesnice), na zachód od Polskiego Świętowa (dolinki mniejszych dopływów rzeki Białej Głuchołaskiej) i na zachód od Starego Lasu (dolinki mniejszych dopływów rzeki Kamienicy).

Tereny niekorzystne dla budownictwa z powodu występowania wód agresywnych, zalewane w czasie powodzi, położone są na północ od miasta Głuchołazy w dolinie rzeki Białej Głuchołaskiej w rejonie wsi: Bodzanów, Nowy Świętów (niżej położona część), Polski Świętów (niżej położona część) i Wilamowice Nyskie, a także wzdłuż rzeki Morawki w Biskupowie oraz wzdłuż rzeki Złoty Potok w Jarnołtówku i Pokrzywnej. Tereny podmokłe występują na małym obszarze na południowy – wschód od Sławniowic.

Tereny o korzystnych warunkach podłoża budowlanego występują w rejonie zwartej zabudowy miasta Głuchołazy oraz wsi: Burgrabice, Charbielin, Gierałcice, Jarnołtówek (wyżej położona część), Konradów, Markowice, Nowy Las, Nowy Świętów (wyżej położona część), Podlesie, Pokrzywna (wyżej położona część), Polski Świętów (wyżej

[45] Na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Nysa nr 904 (Awdankiewicz, 2004) i Głuchołazy nr 906 (Awdankiewicz, 2006) oraz *Opracowania Ekofizjograficznego Gminy Głuchołazy* (Ecosystem Projekt, 2008).

położona część), Sławniowice, Stary Las, Sucha Kamienica. Generalnie korzystne warunki podłoża budowlanego występują zwykle równolegle do mniejszych dolin rzecznych, na ich łagodnych zboczach.

Bardzo duże zróżnicowanie warunków geologicznych (szczególności na południu i zachodzie gminy), zarówno w gradiencie pionowym w profilu, jak w gradiencie poziomym, w powiązaniu ze zróżnicowaną rzeźbą terenu, a także skomplikowanymi warunkami hydrogeologicznymi, nakazuje w procesie budowlanym szczegółowe rozpoznawanie indywidualne gruntów pod każdą inwestycję celem wybrania najlepszej metody posadowienia budynków z uwzględnieniem ewentualnych zabiegów stabilizacji i odwodnienia powierzchniowych utworów skalnych. Dotyczy to w szczególności takich miejscowości jak: Burgrabice, Gierałcice, Jarnołtówek, Podlesie, Pokrzywna, Konradów, Sławniowice oraz południowej części miasta Głuchołazy (Badora i inni, 2008).

1. 12. Ogólna ocena stanu środowiska i stopnia jego degradacji[46].

Gmina Głuchołazy jest bardzo zróżnicowana zarówno pod względem walorów naturalnych jak i (będących jej pochodną) społeczno – gospodarczych. Na terenie gminy obszary leśne mają znaczny (blisko 50 % powierzchni) udział tylko w południowej części gminy, gdzie w rejonie Gór Opawskich tworzą kilka większych, zwartych powierzchniowo kompleksów. Wykazują one średni stan uszkodzeń. Przyczynami degradacji lasów są tu głównie czynniki antropogeniczne, ale ostatnio z dużym nasileniem także abiotyczne (przesuszenie) i biotyczne (szkodniki owadzie). Na pozostałym obszarze gminy wskaźnik lesistości jest znikomy. Występuje tu tylko kilka enklaw leśnych, ale o mniejszym stopniu degradacji. Poza rejonem Gór Opawskich dominujący udział, zwłaszcza we wschodniej i centralnej części gminy, mają użytki rolne (przede wszystkim grunty orne), a wśród nich wysoki odsetek gleb o wysokich wartościach użytkowych. Z uwagi na dużą ilość gospodarstw rolnych wykształciła się tu sieć warsztatów i zakładów produkcyjno – usługowych obsługujących rolnictwo, dających dość znaczne ilości zanieczyszczeń pyłowo – gazowych oraz nieoczyszczonych ścieków. Niezależnie od rolnictwa powstały tu także zakłady przemysłowe, w tym górnictwo oparte na lokalnych kopalinach (surowce skalne, surowce ilaste i kruszywo naturalne). Sieć osadniczą tworzy średniej wielkości (kilkanaście tysięcy mieszkańców), uprzemysłowione miasto Głuchołazy oraz 18 wsi o różnej wielkości i założeniu, rozlokowanych po całym obszarze gminy. Wśród wsi największa koncentracja zabudowy występuje w dużych jednostkach położonych wzdłuż dolin rzecznych w 4 pasmach: Polski Świętów – Nowy Świętów – Bodzanów (dolina Białej Głuchołaskiej), Biskupów – Burgrabice – Sławniowice (dolina Morawki), Stary Las – Nowy Las – Charbielin (dolina Kamienicy) oraz Jarnołtówek – Pokrzywna (dolina Złotego Potoku). Dodatkowym elementem antropopresji jest dość gęsta sieć dróg bitych oraz linii kolejowych o lokalnym i ponadlokalnym (drogi krajowa i wojewódzka) znaczeniu. Ważnym elementem środowiska jest bogata sieć hydrograficzna i towarzyszące jej hydrotopy w postaci zbiorników wodnych pochodzenia antropogenicznego. Stwarza to dosyć ściśle ze sobą połączony układ przyczynowo – skutkowy warunkujący stan systemu środowiska. To właśnie krajobraz i środowisko wód powierzchniowych, znajdujących się w zasięgu oddziaływania jednostek osadniczych, doznało największego uszczerbku. Ekosystemy wodne i wodno – łąkowe były szczególnie zagrożone przez wszelkiego rodzaju zanieczyszczenia, szczególnie przez zrzuty nieoczyszczonych ścieków i zmywy powierzchniowe chemicznych środków ochrony roślin z pól uprawnych bezpośrednio do wód i gruntu, a także przez melioracje. Powodem zagrożeń jest płytki poziom zalegania tych wód oraz brak izolacji od powierzchni terenu. Zagrożenie dla wód podziemnych stanowi postępująca urbanizacja, która powoduje obniżanie się zwierciadła wód gruntowych. Rozbudowana obecnie infrastruktura komunalna (sieć kanalizacyjna) ogranicza zanieczyszczenia do wód podziemnych wskutek zrzutu ścieków bezpośrednio do gruntu, co byłoby szczególnie groźne w dolinach rzecznych, gdzie zwierciadło wody gruntowej zalega stosunkowo płytko (do 2 m). Emisja zanieczyszczeń

[46] Częściowo na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-59-D Nysa (Absalon, Jankowski, Leśniok, Wika, 1997) i M-33-71-B Głuchołazy (Absalon, Jankowski, Leśniok, Wika, 1997).

atmosfery przyjmuje spore rozmiary głównie na terenie miasta Głuchołazy, gdzie występuje kilka przemysłowych i komunalnych emitorów zanieczyszczeń powietrza. Podczas słabego wiatru lub występowania inwersyjnych zastoisk powietrza, następuje kumulacja zanieczyszczeń w strefach niżej położonych. W połączeniu z oddziaływaniem niskiej emisji może to powodować lokalne pogorszenie stanu aerosanitarnego. Dodatkowym źródłem są emisje zanieczyszczeń przynoszone znad obszarów przyległych (Jeseník, Nysa, Prudnik) i dalej położonych (np.: rejon Opola oraz Kędzierzyna – Koźla i Zdzieszowic). Emisja zanieczyszczeń oraz hałasu skupiona jest także wzdłuż sieci ciągów komunikacyjnych, zwłaszcza dróg krajowej i wojewódzkiej. Degradacja gleb przejawia się głównie w ich zakwaszeniu, które częściowo wynika z zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Gleby antropogenicznie (urbanosole i industriosole), zanieczyszczone chemicznie i o przekształconym profilu glebowym, występują głównie w mieście Głuchołazy oraz w większych miejscowościach wiejskich. Urozmaicona rzeźba terenu przyczynia się do erozji powierzchniowej, w wyniku której następuje zmniejszenie miąższości warstw próchnicznych, a tym samym lokalne obniżenia zdolności produkcyjnej gleb. Do innych form degradacji powierzchni terenu należą liczne sztolnie i wyrobiska po byłej i aktualnej eksploatacji kopalin. W rejonie Głuchołaz i większych wsi (np.: Bodzanów) zlokalizowane są składowiska surowców przemysłowych, a w pozostałych wsiach surowców rolniczych i leśnych. Szczegółowe dane dotyczące poziomów stężeń poszczególnych zanieczyszczeń zawarte są w dokumencie pn. *Opracowanie ekofizjograficzne gminy Głuchołazy*, sporządzonym w 2018 roku oraz w bieżących raportach Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu.

Ogólnie gmina Głuchołazy to geoekosystem o lokalnie dużej bioróżnorodności i georóżnorodności z dominacją kompleksów leśnych w południowej część gminy, zaś na pozostałych obszarze z wiodącym udziałem wielkopowierzchniowych terenów rolnych. Obszar ten posiada jeszcze odporność i możliwość do samoregulacji systemu, jednak uzależnione jest to od aktywnej ochrony walorów środowiska oraz od odpowiedniego kształtowania tego systemu. Podstawowym zadaniem w dziedzinie ochrony środowiska, a zwłaszcza walorów przyrodniczych, jest pełne uregulowanie gospodarki ściekowej na terenach osadniczych. W tym celu konieczne jest dokończenie budowy systemów kanalizacji rozdzielczej, obejmujących wszystkie miejscowości i osiedla. Jeszcze przed ich realizacją nie należy dopuszczać do rozproszenia zabudowy, gdyż może to w przyszłości znacznie zwiększyć koszty budowy infrastruktury kanalizacyjnej lub wręcz uniemożliwić objęcie nią całości terenu zasiedlonego. Odbiornikami wód pościekowych nie powinny być cieki charakteryzujące się niskimi przepływami (choćby okresowo), gdyż może to powodować zachwianie ich równowagi biologicznej. W żadnym wypadku nie należy na tych terenach zrzucać ścieków lub wód pościekowych do gruntu. Kluczowe z punktu widzenia funkcjonowania południowej („turystycznej”) części gminy, w tym miasta Głuchołazy, jest dążenie do eliminacji uciążliwych środowiskowo form emisji niskiej, poprzez przechodzenie na paliwa czyste ekologicznie lub stosowanie zbiorowych i indywidualnych systemów grzewczych: nowoczesnych, wysokosprawnych i o obniżonej emisji zanieczyszczeń. Obszary leśne oraz zieleń urządzona powinny pozostać na tych terenach dominującą formą zagospodarowania. Pełnią one naturalne funkcje glebochronne i wodochronne. Wszelka działalność na terenie gminy winna uwzględniać ochronę lasów i pozostałych terenów zielonych, a ewentualne działania gospodarcze nie powinny kolidować z istniejącymi kompleksami leśnymi i zieleni urządzonej. Należy możliwie najlepiej chronić lasy przed zagrożeniami, mogącymi spowodować większe wylesienia. Konieczna jest także kontynuacja przebudowy drzewostanów w celu zmniejszenia dominacji monokultur świerkowych. Gospodarka przemysłowa i rolna powinna być prowadzona w sposób nie powodujący eutrofizacji wód powierzchniowych. Tereny podmokłe nie powinny być meliorowane gdyż pełnią ważne funkcje ekologiczne i hydrologiczne. Gleby najwyższych w gminie klas bonitacyjnych (II i III klasa) powinny być właściwie wykorzystane i chronione. Procesy erozyjne można w znacznym stopniu osłabić przez ograniczenie upraw wielkopolowych i zmniejszenie wagi mechanicznego sprzętu do prac polowych, a także poprzez zalesienia i zadarnienia. Dla zachowania bioróżnorodności szczególnie ważne oprócz terenów wodnych i leśnych są łąki i pastwiska. Ich powierzchnia jest

jednak bardzo mała w stosunku do gruntów ornych. Łąki i pastwiska, szczególnie te podmokłe, są miejscem występowania wielu gatunków chronionych roślin i zwierząt. Celowe jest także zachowanie zadrzewień śródpolnych i zagłębień bezodpływowych ze śródpolnymi oczkami wodnymi. Wskazane jest tworzenie systemu małej retencji wodnej (zwłaszcza w lasach) oraz tam gdzie to możliwe budowy niewielkich kompleksów stawów hodowlanych. Oprócz ogólnego wzbogacenia walorów środowiska, a zwłaszcza bioróżnorodności, może to wpłynąć na ograniczenie skutków suszy bądź zjawisk powodziowych. Na terenie gminy istnieją bariery i korytarze ekologiczne. Rzeki i strumienie oraz ich doliny są bardzo dobrymi korytarzami ekologicznymi. Stanowią one dobry korytarz dla roślin i zwierząt związanych z siedliskami wodnymi i podmokłymi. Niestety w wielu przypadkach mają one tu znacznie ograniczone znaczenie, ponieważ na wielu odcinkach wycięto lasy i zadrzewienia. Fragmentacja czyli brak połączeń między poszczególnymi płatami środowiska naturalnego jest uważana obecnie za jedno z największych zagrożeń dla przyrody. Konieczne jest wprowadzenie biologicznego zagospodarowania górnych odcinków rzek i potoków oraz usunięcie przemysłowych namułów z koryt mniejszych cieków.

Z uwagi na duże przeobrażenia antropogeniczne, będące konsekwencją rozwoju nie tylko miasta i gminy Głuchołazy, ale i całego regionu podsudeckiego i sudeckiego, szata roślinna jest w znacznym stopniu przekształcona i odbiega od stanu naturalnego. Miejscami spotkać można jednak bardziej wartościowe fragmenty zbiorowisk leśnych. Stanowią one o walorach szaty roślinnej tego obszaru oraz podkreślają jego specyfikę. Szczególną wartość przyrodniczą mają większe skupienia roślinności danego typu, gdzie kilka typów siedlisk związanych z jednym kręgiem roślinności występuje razem tworząc układy kompleksowe. Na terenie gminy są to zespoły przyrodnicze zlokalizowane w rejonie Gór Opawskich i Przedgórza Paczkowskiego oraz w dolinie rzeki Białej Głuchołaskiej i jej dopływów, objęte w znacznej mierze czynną ochroną prawną w formie parku krajobrazowego, obszarów NATURA 2000 i rezerwatów przyrody. Obszary takie stanowią lokalne ostoje bioróżnorodności o ważnym znaczeniu dla zachowania cennych zasobów genowych oraz typów środowisk. Obszary, na których dochodzi do nagromadzenia walorów przyrodniczych w postaci stanowisk rzadkich, zagrożonych i chronionych gatunków zwierząt i roślin lub zbliżonych do zespołów naturalnych nazywane są ostojami. Należy stale rozszerzać stan inwentaryzacyjnego rozpoznania walorów przyrodniczych tych terenów. Ewentualne dodatkowe obiekty lub obszary o szczególnych walorach przyrodniczych należy obejmować zróżnicowanymi formami ochrony przyrody, zwłaszcza w przypadku występowania jakichkolwiek zagrożeń, w tym także zagospodarowaniem mogącym sprowadzić negatywne skutki.

2. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE i KULTUROWE.

2. 1. Historia i osadnictwo[47].

Jak niemal na całym Śląsku dzieje człowieka w rejonie dzisiejszej gminy Głuchołazy zaczynają się u schyłku plejstocenu w początku epoki kamiennej (paleolit i mezolit 12000 – 4200 lat p.n.e.). W środkowym neolicie (4200 – 1700 lat p.n.e.) tereny obszaru przedsudeckiego były już trwale zasiedlone. W znaleziskach z początku epoki brązu nieznacznie wyróżniają się wykopaliska z obszaru Śląska, pozostające w nurcie kultury łużyckiej. Początek epoki żelaza (1200 rok p.n.e. do starożytności) był okresem rozkwitu kultury łużyckiej. Niemały wpływ na to miało wprowadzenie do użytku żelaza. U schyłku okresu halsztackiego (750 – 400 lat p.n.e.) zaczęła się ona chylić ku upadkowi, między innymi wskutek najazdów Scytów. Niemal jednocześnie z nimi od południa wkroczyli tu Celtowie, wyparci z Imperium Rzymskiego. Zajęli oni szybko najżyźniejsze obszary przedsudeckie, zakładając wiele osad o wysoko zorganizowanych formach. Wprowadzili do powszechnego użytku koło garncarskie, obrotowe żarna, dymarki i gospodarkę pieniężną. Utrzymując żywy kontakt ze swoimi osiedlami na Morawach, a poprzez nie z Rzymem, zapoczątkowali powstanie regularnych traktów komunikacyjnych przez Sudety. Coraz wyraźniej kształtowały się związki plemienne, ale rozwój regionu hamowany był przez łupieżcze przemarsze Hunów, Gotów i Awarów na przełomie V i VI wieku.

Największe skupiska osad znajdowały się na żyznych glebach Płaskowyżu Głubczyckiego. Wtedy też powstały najstarsze osiedla istniejące nawet do dziś w formie wsi, ponownie organizowanych w okresie kolonizacyjnych lokacji. Należały one do dwóch plemion. Centrum Dolnego Śląska, aż po wschodni brzeg Ścinawy Niemodlińskiej, to jest po linię Głuchołazy – Korfantów, było w zasięgu najsilniejszego plemienia śląskiego – Ślężan (z centrum we Wrocławiu), podczas gdy resztą tego terenu władali Opolanie (z centrum w Opolu). Nieco na południowy – wschód mieszkali Gołęszycy. Tak zorganizowane tutejsze plemiona zostały po raz pierwszy wspomniane w raporcie dla króla Ludwika w 847 roku (tak zwany Geograf Bawarski). W okresie ekspansji Przemyślidów (IX/X wiek) rozpoczął się konflikt graniczny z powyższymi plemionami wskutek zakusów feudałów czesko – morawskich. Przy przejściach przez Sudety, zwanych wtedy za Ptolemeuszem – Asciburgion, powstały liczne grody, jak Kaltsztejn (nazwa późniejsza), Jedlnie (zburzony w 1467 roku) czy Bogacin w Grodzkiej Dolinie koło dzisiejszego Jawornika. Granica na kilka wieków ustaliła się na linii grzbietowej gór, wyznaczonej gęstą Przesieką Sudecką, nietrzebioną puszczą o znaczeniu strategicznym. Biegła ona Jesionkami do Ramzovského Sědla i przez Keprnik, Solną Horę i Biskupią Kopę na północ do kolana Nysy Kłodzkiej.

W II połowie XII wieku biskupstwo wrocławskie coraz intensywniej zaczęło przejmować na własność tutejsze tereny. Kruszec (złoto) wydobywany z pokładów aluwialnych (rzecznych) i kopalń przyczyniał się do politycznego i gospodarczego ożywienia biskupów. Na początku XIII wieku Morawianie wyparli ich z okolicy Złotych Gór, która odtąd została na zawsze odłączona od Śląska. Eksploatację złota podjęto na nowo w rejonie dzisiejszych Głuchołaz. Niezdecydowana postawa książąt cieszyńsko – opawskich sprawiła, że w połowie XIII wieku Czesi przesuwają granice polityczne w głąb Śląska, na północne podnóże Gór Opawskich. Wskutek ingerencji papiestwa nastąpiło rozgraniczenie biskupstwa wrocławskiego i ołomunieckiego, ale jeszcze biskup Tomasz I założył poza Przesieką kilka wsi, jak: Prężyna, Dytmarów, Szybowice czy Rudziczka. Jednocześnie też ustaliła się granica z księstwem opolskim na linii Biskupia Kopa – dolina Wirnika – Osiek do doliny Ścinawy i Łambinowic. Mimo dość gęstego przedhistorycznego słowiańskiego zasiedlenia biskupi wrocławscy przeprowadzili w XIII wieku intensywną kolonizację. Jej głównym organizatorem za biskupa Wawrzyńca, był Vitigo Fullenschüssel. Rozwój gospodarczy sprawił, że sprowadzono tu z Czech cały warsztat budowlany (tak zwaną strzechę)

[47] Na podstawie projektu *Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2013 – 2016* projekt (Urząd Miejski Głuchołazy, 2013).

pracujący też na rzecz rycerstwa. Wzniósł on szereg ciekawych, choć skromnych i w przebrzmiałym już wówczas stylu romańskim, kościołów w Kałkowie, Korfantowie i Domaszowicach. Po zawarciu w 1342 roku traktatu z Koroną Czeską władztwo biskupie w tym okręgu przekształciło się w rzeczywiste księstwo kościelne, przetrwałe aż do 1810 roku.

Część wschodnia opisywanego terenu podzieliła losy piastowskiego Górnego Śląska, w skład którego weszła w 1172 roku jako ojcowizna Mieszka I Plątonogiego, syna Władysława II Wygnańca, a wnuka Bolesława III Krzywoustego. Na początku XV wieku nastąpił podział księstwa opolskiego, z którego dla Bolka V wydzielono księstwo głogóweckie (wraz z Prudnikiem i Koźlem). Na południe od niego istniało księstwo opawskie. W końcu XIII wieku były one zhołdowane przez królów czeskich. Już wtedy tutejsze podnóże Sudetów miało duże znaczenie gospodarcze. Oprócz złota przyczyną tego były ważne trakty handlowe. Wiodły one z Wrocławia przez Prudnik do Karniowa, stolicy innego księstwa piastowskiego, i przez Sudety (ze Zlanych Hor przez Głuchołazy) do Opola. Trakty te krzyżowały się w Nysie, która dzięki temu szybko zdystansowała kasztelański Otmuchów, stając się stolicą biskupiego księstwa i trzecim miastem Śląska po Wrocławiu i Świdnicy.

Radykalne ruchy religijno – społeczne w końcu XIV wieku, które ogarnęły i ten teren, choć biskupi ostro karali wszelkie odstępstwa od doktryny i powinności feudalnych, spowodowały, iż Husyci znaleźli tu gorące przyjęcie (pospólstwo oddawało im wiele miast i zamków). Stało się tak dzięki operacjom antyniemieckim i antyklerykalnym husytów, którzy dla opanowania Śląska dokonali tu dwóch wielkich najazdów. W 1428 roku słynny przywódca tego ruchu, Prokop Wielki poprowadził wojska przez Ostrawę, Głogówek, Głuchołazy, Paczków aż na Pomorze do walki z Zakonem Krzyżackim. Natomiast w 1432 roku husyci z Ołomuńca ruszyli przez Nysę (gdzie rozgromili wojska biskupie) i całe Przedgórze Sudeckie na północny zachód. Poczynania ruchu, który pod pretekstem krzewienia ideałów zajmował się częściej rozbojem, ukróciła przegrana bitwa pod Trzebnicą w 1432 roku z wojskami stronnictwa luksemburskiego pod wodzą Mikołaja Raciborskiego.

W czasie nieco późniejszych walk z królem Czech Jerzym z Podiebradu w połowie XV wieku, grasowały tu wojska Macieja Korwina króla Węgier, dążącego do opanowana Śląska. Dopiero w 1337 roku Bolko I Niemodliński wykupił wschodnią część tego terenu z rąk czeskich. W 1460 roku przyłączono ją do księstwa opolskiego Mikołaja I. Jego synowie, Mikołaj II i Jan, zdeklarowani obrońcy polskości kończą tu piastowskie rządy. Po śmierci Jana w 1532 roku księstwa wchodzą bezpośrednio w skład Korony Czeskiej.

Od 1526 roku (bitwa pod Mohaczem) po wojny śląskie cała dzielnica wchodziła w skład monarchii Habsburgów austriackich. W połowie XVI wieku, w okresie dłuższego pokoju, zaznaczył się wyraźny rozwój gospodarczo – kulturalny przerwany przez wyniszczającą i długotrwałą wojnę 30–letnią (lata 1618–1648). Jej głównym terenem był Śląsk, który poniósł przez to olbrzymie straty, przede wszystkim wskutek łupieżczych działań Szwedów. Rozpoczął się też proces germanizacji ludności. Osadzani tu przez kontrreformację jezuici pochodzili z Kolegium Germańskiego w Rzymie. Na miejsce pokonanej i wydziedziczonej szlachty śląskiej, walczącej po stronie Czechów, Habsburgowie zaczęli wprowadzać oddaną sobie szlachtę austriacką i niemiecką.

Sytuacja gospodarcza Śląska na początku XVIII wieku była na tyle pomyślna, że dzielnica stała się łakomym kąskiem dla rozwijającego się zmilitaryzowanego państwa pruskiego. Wojska Fryderyka II pod pretekstem nieuznania wyboru Marii Teresy na cesarzową austriacką uderzył w 1741 roku na Śląsk, opanowując niemal cały w trakcie wojen śląskich, zakończonych dopiero w 1763 roku traktatem w Hubertusburgu. Austriacy zdołali utrzymać e jedynie księstwa: karniowskie, opawskie i część cieszyńskiego oraz górską część księstwa biskupiego. Ustalona granica polityczna podzieliła Śląsk. Dzisiejszy przebieg granicy polsko – czeskiej pochodzi właśnie z tego okresu. Nowa pruska administracja wprowadziła silne, scentralizowane rządy z poważnym

ograniczeniem samorządu lokalnego i zdecydowaną germanizacją. Silne bariery graniczne i początki mechanizacji produkcji spowodowały znaczne zubożenie ludności. Stacjonujące w regionie wojska napoleońskie w latach 1806 – 08 przyniosły nowe demokratyczne idee. Nie bez ich wpływu Prusacy przeprowadzili radykalną jak na owe czasy sekularyzację własności kościelnych w 1810 roku. Pewien postęp w gospodarce nastąpił dopiero w połowie XIX wieku dzięki przeprowadzeniu kolei, która pozwoliła włączać się miejscowym wytwórcom do szerokiego rynku zbytu oraz zakładać nowe fabryki, najczęściej przemysłu lekkiego. Rozwój gospodarczy Górnego Śląska w końcu XIX wieku przyczynił się do upadku tutejszego przemysłu. Nie pomogło krótkotrwałe ożywienie spowodowane wygraną przez Prusy wojną z Francją w latach 1870 – 1871, gdyż na początku XX wieku region ten zaczął zwolna różnić się poziomem zamożności od reszty Niemiec, aby z czasem stać się zacofaną prowincją.

W latach 30–tych XX wieku gospodarka ożywiła się. W wielu miejscowościach powstały lub zostały rozbudowane zakłady przemysłowe różnych branż. Tradycyjnie wiodącą rolę odgrywał tu przemysł lekki, ale ogromne tradycje miało tkalnictwo i przemysł ceramiczny. W większych miejscowościach powstawały drobne fabryki maszyn i zakłady metalowe, rozwijało się zaplecze i przetwórstwo rolno – spożywcze oraz przemysł drzewny, głównie meblarski. W tym czasie przeprowadzono na sporą skalę zmianę starych, historycznych nazw wsi o brzmieniu słowiańskim, nadając im zgermanizowane brzmienie, częściej zupełnie nowe. W czasie II wojny światowej na obszarze gminy funkcjonowała sieć filii Obozu Koncentracyjnego „Gross – Rosen”. Końcowy okres II wojny światowej był tragiczny dla wielu miejscowości, w których rejonie toczyły się ciężkie walki. Zniszczeniu lub uszkodzeniu uległo wówczas wiele cennych obiektów zabytkowych, budynków mieszkalnych i zakładów przemysłowych.

Pierwsze dekady okresu powojennego wypełniła odbudowa ze zniszczeń wojennych. Dotyczyło to nie tylko poważnie uszkodzonej substancji mieszkaniowej, ale i zakładów przemysłowych, zwłaszcza w zakresie przemysłu wydobywczego surowców skalnych dla potrzeb odbudowy całego kraju oraz przemysłu lekkiego.

GŁUCHOŁAZY:

Na początku XIII wieku po obu stronach granicy śląsko – morawskiej rozwijała się akcja osiedleńcza biskupa wrocławskiego Wawrzyńca oraz margrabiego morawskiego Władysława Henryka. Uwagę obu ściągnął na siebie rejon Głuchołazy – Zlaté Hory, gdyż w tej okolicy znaleziono złoto i założono kopalnie tego metalu. Około 1220 roku margrabia morawski zagarnął kopalnię biskupią, którą badacze lokalizują bądź w samych Zlatych Horach, bądź w jednej z sąsiednich wsi. Biskup wniósł skargę do papieża i uzyskał w Rzymie dwukrotnie dekret nakazujący zwrot zagarniętej posiadłości. Dokument z 1263 roku informuje, że biskup wrocławski upoważnił rycerza Witygona do przeprowadzenia akcji kolonizacyjnej w dolinie Białej Głuchołaskiej w celu zabezpieczenia granic biskupstwa. W wyniku tej akcji założono warowne miast Głuchołazy. Lokacja miasta nastąpiła około 1220 roku. W dokumentach źródłowych miasto ukazuje się po raz pierwszy w 1249 roku. Lokacji dokonano za zgodą księcia śląskiego. Głuchołazy lokowano na prawie flamandzkim (tym samym, na jakim lokowana została Nysa).

W 1428 roku miasto spalili husyci. W czasie anarchii feudalnej, jaka zapanował na Śląsku po wojnach husyckich, Głuchołazy dwukrotnie zagarniali śląscy i czescy rycerze – zbójcy (1444 i 1445). Z rąk napastników miasto wykupił władca Głogówka książę Bolko V, który trzymał je przez pięć lat tytułem zastawu (1445 – 1450), zanim zdołał odzyskać Głuchołazy prawowity posiadacz czyli biskup wrocławski. W 1460 roku duże szkody wyrządziła powódź. W latach 70–tych XV wieku ziemię nyską spustoszyły wojska króla węgierskiego Macieja Korwina, przy czym zapewne ucierpiały i Głuchołazy. O życiu gospodarczym miasta w tym okresie mamy skąpe informacje. Najwcześniej ukazują się w źródłach najpospolitsze rzemiosła. Dokument z 1263 roku wspomina o piekarstwie, rzeźnictwie i szewstwie przy czym ze wzmianki wynika, że rzemiosłami tymi trudniono się w mieście od czasu lokacji. Dokument wymienia także 2 młyny. W późniejszych źródłach mówi się o przedstawicielach niektórych innych rzemiosł. Cześć mieszkańców Głuchołaz trudniła się eksploatacją pokładów złotodajnych. W 1263 roku mieszczanie uiszczali należne od nich biskupowi czynsze w złocie. Górnictwo złota kwitło jeszcze w połowie XV wieku. Jako poważne źródło utrzymania występowało rolnictwo.

Miasto miało zarys owalny. Ukształtowało się ono w osłoniętej przed wiatrami kotlinie (średnie wzniesienie wynosi 275 m n.p.m.). Rozplanowanie miasta reprezentuje tak zwany typ śląski (owalnicowate rozdwojenie drogi prowadzącej przez miasto i umieszczenie placu targowego w środku tego rozdwojenia). Pierzeje placu targowego są zorientowane według czterech stron świata: plac ten ma pokaźne rozmiary (125 x 75 m, cała powierzchnia 0,93 ha). Pierzeje miały osobne nazwy: Kościelna, Dolna, Słoneczna i Cienista. Boczne ulice wpadają do rynku pod kątem prostym (najstarsza nazwa ulicy ukazuje się w zachowanych źródłach z 1317 roku). Całość rozplanowania cechuje daleko idący schematyzm. Panuje szeregowy układ parcel budowlanych. Ilość domów mieszczańskich wynosiła około 100. Jako budulec panowało drewno. Jest wątpliwe aby w tym okresie istniały w Głuchołazach prywatne domy murowane (brak piwnic gotyckich). W tych warunkach wielkie pożary nie należały do rzadkości i tak w 1498 roku spłonęła połowa domów w Rynku. Kościół parafialny wzniesiono wkrótce po lokacji miasta. Pierwsza wzmianka źródłowa stwierdzająca fakt jego istnienia pochodzi z 1285 roku. Można przyjąć, że fara głuchołaska była od początku murowana, a wskazuje na to zachowany do dnia dzisiejszego portal romański, który powstał przypuszczalnie około 1250 roku. W 1428 roku kościół spłonął w czasie najazdu husytów. Z 1452 roku mamy wiadomość o trwającej odbudowie świątyni. Konsekracja odbudowanego kościoła nastąpiła między rokiem 1456 a 1467. W pobliży fary mieściło się probostwo oraz szkoła parafialna. Przy kościele też stały ławki mięsne (wiadomość z 1380 roku).

Miasto pomyślane od chwili założenia jako warownia pograniczna musiało być umocnione. Początkowo opasano je wałem ziemnym, palisadą i fosą. W 1344 roku Głuchołazy występują jako miasto posiadające wieże obronne. Istniały 2 bramy miejskie: Nyska (pierwsza wzmianka z 1315 roku), później zwana Dolną (1374 rok) i Górna, wzmiankowana w 1418 roku. Fortyfikacje miejskie w początkach XVII wieku były zaniedbywane i zrujnowane (według informacji z lat 1603 i 1622). Około 1600 roku wzniesiona została baszta przy bramie Górnej, zachowana do dnia dzisiejszego. W 1552 roku wzniesiono staraniem burmistrza Kirchnera ratusz renesansowy w zachodniej części rynku. Był to czworokątny budynek z kamienia łamanego, piętrowy, ze sklepioną piwnicą, podcieniami i drewnianymi schodami zewnętrznymi, a dach zdobiła wieżyczka. Burmistrz Kirchner zbudował także browar miejski. W 1618 roku kościół parafialny otoczono murem. W końcu XVI lub na początku XVII wieku powstał murowany budynek szkolny. Pierwsze lata wojny 30–letniej nie były zbyt uciążliwe dla miasta. W 1622 roku mieszczaństwo zdobyło się nawet na wykupienie wójtostwa, jednakże cesarz nie zatwierdził tego aktu i przekazał wójtostwo jezuitom. W latach 1625 – 1627 w mieście wybuchła zaraza. Do tej klęski dołączyły się przemarsze wojsk połączone z gwałtami i rabunkami oraz zmuszanie mieszczaństwa do przyjęcia katolicyzmu w ramach tak zwanej kontrreformacji (1626 – 1627). Po zakończeniu działań wojennych miasto cieszyło się przez blisko 100 lat pokojem. Stosunki miasta z biskupem wrocławskim po zwycięstwie kontrreformacji układały się poprawnie. Kościół farny został zbudowany na nowo w 1729 roku staraniem biskupa wrocławskiego, otrzymując postać obecną

W 1741 roku wkroczyły do Głuchołaz wojska pruskie. W czasie rokowań pokojowych w roku następnym król pruski starał się specjalnie o zapewnienie sobie posiadania miasta jako ważnego punktu strategicznego (jedna z bram Śląska). Podczas 3 wojen śląskich mieszkańcy Głuchołaz ucierpieli wskutek kwaterunków wojsk pruskich i austriackich. Pod zaborem pruskim zniesiono samorząd miejski i wprowadzono magistrat złożony z osób mianowanych przez władze rządowe. Biskup wrocławski jako pan miasta stracił wszelkie znaczenie. Po rozwiązaniu zakonu jezuitów rząd pruski przejął wójtostwo głuchołaskie i w 1787 roku sprzedał je w ręce prywatne.

W 1867 roku zbudowano kościół ewangelicki przy dzisiejszej ulicy Bohaterów Warszawy. Mury miejskie początkowo starano się zachować. W 1820 roku przebito w nich w nich dwie nowe bramy: Ceglaną na wschodzie i Bielską (inaczej zwaną Wodną) na zachodzie. W trakcie odbudowy po pożarze z 1834 roku przystąpiono do likwidacji umocnień średniowiecznych. W 1838 roku rozebrano bramę Dolną wraz z basztą, około zaś 1840 roku zaczęto burzyć mury miejskie. W 1854 roku zniknęła brama Ceglana, w 1860 roku bramy Górna i Wodna. Na podstawie zezwolenia rządowego z 1860 roku rozebrano prawie w całości dawne mury obronne i wieże. Zachowano natomiast basztę bramy Górnej. W 1903 roku otrzymała ona hełm.

Zakłady przemysłowe zaczęły powstawać w latach 50–tych XIX wieku. Powstały 2 cegielnie, fabryka szali, dywanów i koców, fabryka wyrobów dziewiarskich i fabryka zapałek. Uprzemysłowienie rozwijało się jeszcze prężniej po włączeniu Głuchołaz do sieci kolejowej. Zainteresowanie przedsiębiorców wzbudziło także wykorzystanie w celach przemysłowych rozległych lasów. Na tym podłożu rozwinęły się największe przemysłowe zakłady głuchołaskie: fabryka celulozy (założona 1893 roku) i papiernia. Obok nich powstało w tym samym czasie kilkanaście mniejszych zakładów obróbki drzewa. Spośród innych przedsiębiorstw wyróżniała się rozmiarami fabryka guzików założona w 1910 roku. Pozostałe placówki (fabryki maszyn, zakłady chemiczne, obuwnicze, itd.) były niewielkie, zatrudniające po kilkudziesięciu robotników.

Nowoczesne środki komunikacyjne docierają zresztą do Głuchołaz z opóźnieniem. Dopiero w 1850 roku zbudowano prywatną drogę prowadzącą do miasta Jeseník. Szosa powiatowa powstała w 1872 roku. Połączenie kolejowe z Nysą miasto uzyskało w 1875 roku, przy czym dworzec kolejowy stanął w dość dużej odległości od miasta. W tym samym roku zbudowano linię kolejową do Karniowa, zaś na przełomie lat 1887/1888 powstała kolej do miasta Jeseník. W 1914 roku przedłużono linię kolejową do Zdroju. Oświetlenie ulic nastąpiło w 1847 roku, gazownia powstała w 1873 roku, nowy wodociąg w 1903 roku, a kanalizacja i pełna elektryfikacja po 1920 roku.

Druga połowa XIX wieku to systematyczny rozwój Głuchołaz jako uzdrowiska (Bad Ziegenhals). Początkowo w latach 70–tych XIX wieku metody lecznicze stosowane w kurorcie opierały się o wzór metody opracowanej przez Vincenza Priessnitza z sąsiedniego Gräfenbergu (obecnie Lázně Jeseník), w której wykorzystywano głównie polewanie zimną wodą, okłady, zawijanie i obmywanie ciała chłodną wodą. Jednak już 15 lat później w Głuchołazach stosowano z powodzeniem metodę opracowaną przez ks. Sebastiana Kneippa, dzięki czemu dokonał się nieoczekiwany rozwój lecznictwa w tym mieście. W Głuchołazach jako pierwsi metodę tę wprowadzili dr Harebolla i dr Michalke, lekarze sanatorium „Juppenbad'" (1877 rok), którzy leczyli między innymi otyłość, bóle nerwowe, niedokrwistość, czy choroby układu oddechowego. Metodę Kneippa stosowano także w sanatorium „Ferdinandbad" (1882 rok), gdzie głównym lekarzem był dr Florian. W sanatorium tym stosowano kąpiele galwaniczne, okłady lodem oraz wstrząsy elektryczne (elektrostymulacje). Głównym miejscem gdzie stosowano wodolecznictwo „kneippowskie" było sanatorium „Franzensbad" (1891 rok). Lekarzem prowadzącym był tam dr Sappelt, uczeń samego Kneippa. W głuchołaskim uzdrowisku duże znaczenie lecznicze zyskały sobie również kąpiele w wywarze z igliwia sosnowego i w miazdze drzewnej, które po licznych próbach po raz pierwszy wprowadził dr Sappelt w sanatorium „Franzensbad" oraz dr Florian w sanatorium „Ferdinandsbad". W Głuchołazach, jako jedynym uzdrowisku na Śląsku, leczono także osoby z uzależnień (narkotyki, alkohol, lekarstwa), jak również chorych z niedożywienia oraz zaburzeniami przemiany materii, a także ludzi potrzebujących wypoczynku i nerwowo chorych. W latach 20– tych XX wieku w górnej części Zdrojnika powstał Szpital Przeciwgruźliczy. Była to Prowincjonalna Lecznica dla chorych na gruźlicę krtani, a następnie gruźlicę płuc dla całego Górnego Śląska. Pierwszym lekarzem naczelnym był dr Hans Piontek, jednak największą sławę i znaczenie przyniósł szpitalowi dr Ludger Rickmann, naczelny lekarz w latach 30–tych XX wieku. Walory uzdrowiska Bad Ziegenhals można było streścić w trzech słowach: powietrze, światło i dieta. Były one skutecznym środkiem leczniczym na przełomie XIX i XX wieku, ale i dzisiaj stosuje się je w tej miejscowości przeciwko reumatyzmowi, cukrzycy, artretyzmowi, gruźlicy oraz chorobom układu oddechowego i układu krążenia.

Skutki II wojny światowej dotknęły Głuchołazy dopiero w drugiej połowie 1944 roku. Zarządzono obowiązkowe kopanie okopów, a pobliskie miasta po stronie czeskiej były celem nalotów bombowych. Na początku 1945 roku ludność cywilna została wywieziona na terytorium ówczesnej Czechosłowacji, niektórzy trafili aż pod Pragę. Od marca 1945 roku linia frontu aż do końca wojny przebiegała wzdłuż rubieży Biała Nyska – Bodzanów – Głuchołazy. Wojska niemieckie wycofały się z Głuchołaz 9 maja 1945 roku, dzień po kapitulacji III Rzeszy. Następnego dnia przyjechały tu polskie władze administracyjne na czele z Szymonem Koszykiem i Edwardem Mrożkiem. Zaraz po zakończeniu wojny do Głuchołaz pretensje zgłaszała Czechosłowacja, motywując je przebiegiem linii kolejowej. Poza mostami miasto było prawie nie ruszone. Spłonął tylko jeden z budynków przy ul. Wyszyńskiego, wcześniej jedna bomba spadła na halę Galmetu, powybijane były także okna w części kamienic. Następowała wymiana ludności. Pozostająca jeszcze w mieście ludność niemiecka była przesiedlana na teren zachodniej części Niemiec, głównie do miejscowości Goslar. W Głuchołazach osiedlała się ludność z kresów wschodnich II Rzeczpospolitej i Polski centralnej, głównie okolic Myszkowa. Uruchomiono zakłady przemysłowe, a swoją działalność niemal natychmiast rozpoczęły miejscowe szpitale i sanatoria.

BISKUPÓW:

Wieś wymieniona po raz pierwszy w 1231 roku jako Bissopeswalde (Biskupi Las), co świadczy o rozwijającej się wtedy kolonizacji na terenie księstwa biskupiego. Powstała jako własność klasztoru z Nysy, a do 1810 roku stanowiła majątek biskupów wrocławskich. Jest to duża wieś położona we wschodniej części Przedgórza Paczkowskiego, należąca do najstarszych w regionie. Biskupów zachował pierwotny układ przestrzenny dostosowany do ukształtowania terenu. Wieś stanowi ogniwo długiego łańcucha osadniczego w dolinie Mory. Ciągnie się ponad 2 km pomiędzy Burgrabicami a Łączkami. W 1784 roku był tu katolicki kościół parafialny, plebania, 2 budynki szkolne, kuźnia i 63 domy. Wśród mieszkańców było 40 kmieci, 4 zagrodników i 15 chałupników. Jako część Biskupowa wymieniano sołectwo zwane der Großhof z folwarkiem, młynem wodnym, kuźnią i 16 domami, w którym mieszkało 12 zagrodników i chałupników. Drugie sołectwo rycerskie należące do Ernsta Peschkego obejmowało folwark, kuźnię i 5 domów zamieszkałych między innymi przez zagrodnika i chałupnika. W obręb wsi

wchodził jeszcze folwark Johanna Michaela Paula z 2 chałupnikami. Po kasacie dóbr kościelnych w 1810 roku część arcybiskupa wrocławskiego stała się królewska w zarządzie Urzędu Dominialnego w Nysie. W 1825 roku we wsi był katolicki kościół parafialny, młyn wodny i 139 domów. Sołectwo der Großhof pozostało własnością biskupa. Część zwana Kleinhof została włączona w obręb wsi, odrębną posiadłość stanowiło natomiast sołectwo rycerskie Niedergut, należące do von Beckera i Kleinwald będące własnością Leopolda Paula. W 1840 roku był katolicki kościół parafialny, dwór i 143 domy. Prawie wszyscy mieszkańcy byli katolikami. W I połowie XIX wieku wieś rozwijała się bardzo szybko, a w II połowie XIX wieku sytuacja ustabilizowała się. Powodem tego było powstanie w okolicy licznych kamieniołomów marmuru. W 1870 roku w Biskupowie istniały 3 majątki ziemskie: Großhof, Kleinhof i Kleinwald. W 1912 roku powstał dom zakonny ss. Służebniczek NMP. W 1987 roku w miejsce ss. Służebniczek NMP osiedlili się oo. Benedyktyni, którzy przejęli ich dom, a następnie rozbudowali go i wznieśli nowy dom gościnny. Podczas II wojny światowej w Biskupowie funkcjonował obóz pracy – filia stalagu VIIB dla jeńców polskich. Po 1945 roku Biskupów pozostał dużą wsią rolniczą. W folwarkach ulokowano zakłady PGR, potem powstała spółdzielnia rolnicza.

BODZANÓW:

Do 1947 roku Dłużnica (niemieckie Langendorf). Pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 1263 roku, kiedy to w dokumentach wieś pojawiła się jako Longi villa. W średniowieczu wieś dzieliła się na Bodzanów Górny (Obierlangendorff – 1493 rok) i Dolny (Nedirlangendorf – 1475 rok), gdzie swój folwark posiadał zakon bożogrobców z Nysy. Obecny kościół p.w. św. Józefa, wybudowano w latach 1692 – 1708. W 1624 roku biskup wrocławski Karol Habsburg, ufundował klasztor w Bodzanowie i osadził w nim Księży Jezuitów. W 1743 roku Jezuici założyli karczmę w folwarku Rudawa, a w 1751 roku wyszynk piwa we wsi prowadziły już 3 karczmy. Po kasacie Zakonu Jezuitów w 1810 roku klasztor z olbrzymim majątkiem kilku tysięcy mórg pola, młynami i tartakami przeszedł w ręce rodziny Maubeuge. Rodzina ta doprowadziła cały majątek do kompletnej ruiny. Po upadku majątku jego pozostałości wraz z klasztorem, powszechnie nazywanym Schloss (zamek), kupili w 1932 roku niemieccy Oblaci z Wrocławia, którzy przejęli opiekę duszpasterską nad parafią, będącą dotąd filią parafii w Głuchołazach. W 1901 roku uruchomiono we wsi fabrykę ścieru. Wybudowała ją spółka Filke & Singer z Głuchołaz. Produkcję tektury kontynuowano również po II wojnie światowej. Zakład zamknięto w 1988 roku. Obecnie w tym miejscu znajduje się fabryka armatury przemysłowej „Wakmet". W styczniu 1945 roku przez Bodzanów przechodził etap „marszu śmierci" (ewakuacji więźniów oświęcimskich), z którego 60 osób zostało zamordowanych i pochowanych w zbiorowej mogile na miejscowym cmentarzu. Po II wojnie światowej niemieccy mieszkańcy zostali dość szybko wysiedleni, po zajęciu wioski przez Polaków, głównie z Kresów Wschodnich, żywiecczyzny i Myszkowa. W 1946 roku wysiedlono również niemieckich oblatów.

BURGRABICE:

Duża wieś na Przedgórzu Paczkowskim, malowniczo położona w przełomowym odcinku doliny Mory z zachowanym układem wsi łańcuchowej. Wieś lokowana przed 1300 rokiem przez osadników niemieckich. W 1284 roku nazwana Burgavici. Nazwa prawdopodobnie pochodzi od niemieckiego słowa Burgraf – kasztelan (zarządca zamku biskupiego). Nazwa może sugerować miejscowość burgrabiego, czyli miejsce jego przebywania. Od początku należała do dóbr biskupów wrocławskich, choć istniało tu również wolne sołectwo, stanowiące odrębną posiadłość. W 1418 roku powstała parafia, a w 1442 roku wzmiankowano kościół. Wieś rozwijała się dobrze, jako osada rolnicza. W początkach XVIII wieku Burgrabice należały do największych posiadłości w dobrach biskupów wrocławskich. W 1784 roku Burgrabice pozostawały własnością biskupa. Był tam katolicki kościół parafialny, plebania, szkoła, 2 kuźnie, a mieszkało 58 kmieci, 11 zagrodników i 27 chałupników. W sołectwie należącym do Floriana Schefflera, gdzie mieszkało 9 półkmieci, 9 zagrodników i 13 chałupników, był folwark, 4 młyny wodne, kuźnia i 37 domów. Po kasacie dóbr kościelnych w 1810 roku część biskupa stała się królewska. W 1825 roku wieś dzieliła się na 3 posiadłości i liczyła 161 budynków. Głównie była własnością Pohla i miała szkołę katolicką, 3 młyny wodne, wapiennik i piaskownię, a wśród mieszkańców 6 garncarzy z 3 pomocnikami. Do tej części należała kolonia Neudörfel, gdzie był młyn, która również była własnością Pohla. Drugą część stanowiło wolne sołectwo Philipsa Pohla z 3 domami. Trzecia część należała do parafii. Był w niej tylko kościół katolicki z plebanią. Ewangeliccy mieszkańcy należeli do parafii aż w Szybowicach. W 1840 roku wieś liczyła 211 domów, katolicki kościół parafialny z plebanią, do której należał las. W 1835 roku pani Pohl ufundowała szkołę na potrzeby biednych uczniów. Ponadto pracowały tam 3 młyny wodne, 2 piaskownie, wapiennik i cegielnia, w większości należące do Antona Meyera. Sołectwo było własnością starszego krajowego Philipsa Pohla. Wśród mieszkańców było 15 rzemieślników i 9 handlarzy. Do Burgrabic należała kolonia Neudörfel i młyn zwany Grenzmühl. W 1843 roku zbudowano w Burgrabicach nową szkołę parafialną. W 2 połowie XIX wieku zaznaczył się niewielki spadek liczby mieszkańców, który mógł wynikać z upadku tradycyjnych rzemiosł wiejskich, w miejsce których nie powstał tu żaden przemysł. W 1894 roku na

południowy – wschód od wsi przeprowadzono linię kolejową z Nowego Świętowa, która umożliwiła transport większych ilości marmurów. W 1924 roku osiedliły się w Burgrabicach ss. służebniczki NMP, które prowadziły tu przedszkole. Podczas II wojny światowej we wsi istniał niewielki jeniecki obóz pracy dla żołnierzy angielskich, będący filią Stalagu 344. W 1945 roku przez Burgrabice prowadziła trasa „marszu śmierci" więźniów z Oświęcimia. Na terenie wsi zginęło lub zostało zamordowanych 86 więźniów. Po 1945 roku wieś zachowała rolniczy charakter. W dawnym folwarku istniało gospodarstwo uspołecznione, rozwinięto również zaplecze techniczne. Z czasem jednak rolnictwo zaczęło tracić na znaczeniu na rzecz rozwoju rzemiosła i produkcji, szczególnie związanych z wydobyciem i obróbką kamienia. W 1975 roku wieś opuściły ss. służebniczki NMP. W 1980 roku zlikwidowano ruch pasażerski, a następnie zamknięto linię kolejową.

CHARBIELIN:

Miejscowość położona na Płaskowyżu Głubczyckim. Jest to luźno zabudowana wieś łańcuchowa, ciągnąca się wzdłuż drogi do Nysy przez Stary Las. Pierwszy raz wzmiankowana w 1263 roku jako villa Ludvigi, a potem w 1268 roku jako Ludwigsdorff (wieś Ludwika). Założona została decyzją biskupa wrocławskiego Tomasza I, być może w miejscu dawnej przesieki sudeckiej. Nie jest jednak wykluczone, że wieś mogli założyć Morawianie, do których należały wówczas tereny dzisiejszego Prudnika. Charbielin bardzo długo, bo aż do XIX wieku dzielił się na 3 części: rycerską, królewską i biskupią. Do roku 1506 wieś należała do parafii Nowy Las, co podobno miało być konsekwencją zniszczenia tutejszego kościoła przez Husytów w 1428 roku. Wieś wielokrotnie była grabiona i niszczona również podczas kolejnych wojen, w tym głównie wojny 30–letniej i pierwszej wojny śląskiej w latach 1741 – 1742. Z zachowanych dokumentów wiemy, że w Charbielinie zimą 1683 – 1684 roku kwaterowała część oddziałów księcia Lubomirskiego, która właśnie tędy powracała po odsieczy wiedeńskiej. Przed II wojna światową w Charbielinie były 3 gospody, kasa oszczędnościowa i cegielnia. Szkoła powszechna istniała we wsi już w 1709 roku. W styczniu 1945 roku przez wieś przebiegał szlak „marszu śmierci", czyli pieszej ewakuacji więźniów KL Auschwitz. Wielu więźniów straciło tutaj życie i są pochowani w zbiorowej mogile na miejscowym cmentarzu parafialnym. Wiosną 1945 roku rejon Charbielina stał się miejscem zaciętych walk. W celu wzmocnienia broniących się tam oddziałów do walk na północ od podnóża Sudetów aż poza linię Białej Głuchołaskiej, wprowadzono jednostkę zaporową. Zgromadzonymi dodatkowo siłami obsadzono rubież wzdłuż drogi Nysa – Hajduki Nyskie – Stary Las – Charbielin – Czapka (wzgórze na wschód od Głuchołaz). Oddziały Armii Czerwonej zajęły Charbielin w 3 dekadzie marca 1945 roku i tak ukształtowana wówczas linia frontu między Charbielinem a Głuchołazami przebiegała do początku maja. Pierwsi polscy repatrianci przybyli tutaj w maju i czerwcu 1945 roku. Bardzo często ulegali wypadkom na skutek wybuchu niewypałów. Rejon Charbielina był bowiem częścią szerokiego pasa pól minowych, które broniły od południa „Twierdzy Nysa". W latach 70–tych XX wieku wybudowano w Charbielinie nowe osiedle mieszkaniowe przeznaczone głównie dla pracowników tamtejszego PGR–u.

GIERAŁCICE:

Duża wieś przygraniczna na Przedgórzu Paczkowskim ciągnąca się ponad 2 km w dolinie Gierałcickiego Potoku. Gierałcice zachowały układ przestrzenny wsi łańcuchowej, zagęszczony nowszymi budynkami. Wieś lokowana po 1210 roku, a wymieniona po raz pierwszy w 1284 roku jako Geraltici. W niektórych dokumentach wymieniana również jako Gerhardi villa lub Gerhardisdorf. Nazwa pochodzi najprawdopodobniej od nazwiska pierwszego sołtysa kolonizacyjnego. Spolszczona nazwa pochodzi od imienia Gierałt / Gierołt przejętej od niemieckiego Gerhard. Gierałcice należą do starszych wsi, ale ich historia jest słabo rozpoznana. Zostały lokowane przed 1300 roku (wg części opracowań nawet po1210 roku), bowiem wówczas wymieniano już sołtysa, a w 2 lata później kościół. Wieś była własnością biskupów wrocławskich, jednak często zmieniali się dzierżawcy tutejszych włości bądź przywilejów. Z 1398 roku zachował się dokument, w którym gierałcicki sołtys Jakub zaświadczał przed biskupem Wacławem, sprzedaż pół grzywny czynszu sądownictwa wikariuszowi kolegiaty w Otmuchowie. W trakcie anarchii panującej w Czechach i na Śląsku po wojnach husyckich, Gierałcice wraz z innymi wsiami zostały zastawione przez biskupa wrocławskiego Piotra Nowaka w celu pozyskania środków koniecznych do najęcia zaciężnych żołnierzy. W ten sposób wieś znalazła się w posiadaniu księcia Bolka Opolskiego. W 1455 roku wsie wykupiono za cenę 1400 guldenów węgierskich. Od 1623 roku właścicielem Gierałcic był Mikołaj Troilo, w którego posiadaniu były również miejscowości: Kolonovice koło Gierałcic i Tomikovice koło Widnawy. Był to stary niemiecki ród pochodzący z Tyrolu. Jedna z gałęzi rodu bardzo szybko, bo już na przełomie XVI i XVII wieku, pojawiła się również w księstwie opawskim, a później w okolicach Jesenika. Na początku XVIII wieku Karol Josef Troilo wszedł w skład rady biskupiej w Nysie. Herb rodzinny, który możemy znaleźć na miejscowym kościele, składał się z czarnej tarczy ze złotym pasem, na którym znajdowały się 3 lwie łapy. Posiadał również, tak zwany klejnot (brakuje go w Gierałcicach), który przedstawiał czarnego lwa trzymającego literę „T". W 1765 roku Gierałcice dzieliły się na część biskupią i prywatną (dawne sołectwo). W części biskupiej mieszkało 48 kmieci, 1 zagrodnik, 8

chałupników i 1 wolny człowiek. Sołectwo rycerskie należało do von Goelffa i mieszkało tam 8 kmieci, 4 zagrodników, 3 chałupników oraz 3 wolnych ludzi i 5 rzemieślników. W 1785 roku podział nadal pozostawał w mocy. W części biskupiej było 60 domów, katolicki kościół filialny i dom nauczyciela, a mieszkało tam 49 kmieci, 3 zagrodników i 7 chałupników. Drugą część stanowił folwark sołecki, który należał do Carla von Schimansky'ego. Był tam dwór i młyn wodny, a mieszkało 8 kmieci, 7 zagrodników i 1 chałupnik. Po 1810 roku część należąca do arcybiskupa wrocławskiego stała się w wyniku kasaty królewska. W 1825 roku całe Gierałcice liczyły 172 domy. Był tu katolicki kościół filialny, szkoła katolicka, 3 kuźnie, 2 młyny wodne i królewski posterunek leśny. Ewangeliccy mieszkańcy wsi należeli do parafii w Szybowicach. Drugą część stanowiło sołectwo rycerskie, będące własnością Kaspara Grögera. W 1840 roku podział na dwie części wciąż był aktualny. Wieś szybko się rozwijała i łącznie liczyła już 215 domów. W 1835 roku powstał nowy budynek tutejszej szkoły, który jednak tuż przed II wojną światową nie mógł pomieścić wszystkich uczniów. Z tego względu planowano wybudowanie nowego obiektu, pod który przeznaczono nawet plac przy tutejszym kościele, jednak wybuch wojny zniweczył te plany. W tym czasie we wsi były 2 młyny wodne o 2 kołach, królewski posterunek leśny i 2 gospody, a wśród mieszkańców 15 rzemieślników i 7 kramarzy. Sołectwo nadal miał Kaspar Gröger. W II połowie XIX wieku Gierałcice rozwijały się jako ośrodek wydobycia i obróbki marmurów, chociaż główny kamieniołom znajdował się bliżej Sławniowic, do których w 1894 roku doprowadzono z Nowego Świętowa linię kolejową. Od końca XIX wieku zaznaczył się niewielki spadek liczby mieszkańców. Podczas II wojny światowej na terenie wsi istniała filia Stalagu 344, w której przebywali jeńcy radzieccy, prawdopodobnie pracujący w kamieniołomach. W styczniu 1945 roku przechodził tędy jeden z etapów „marszu śmierci" (ewakuacji więźniów KL Auschwitz – Birkenau i jego filii). Z relacji świadków wiadomo, że kilku więźniów zostało tutaj zamordowanych lub zmarło z wycieńczenia. Na cmentarzu parafialnym w Gierałcicach stoi upamiętniający ich pomnik. Gierałcice zostały zajęte przez Armię Czerwoną 9 maja 1945 roku. Polscy osadnicy, którzy tutaj przybyli pochodzili głównie z powiatu żywieckiego, ale nie brakowało również osadników z kresów wschodnich II Rzeczpospolitej. Po 1945 roku wieś zachowała poprzedni charakter rolniczo – przemysłowy. W zespole dworskim działała spółdzielnia produkcyjna założona w 1965 roku. Ograniczono, a później zaprzestano wydobycia marmurów w bezpośrednim sąsiedztwie Gierałcic, ale nadal działają tu zakłady rzemieślnicze wyrabiające elementy kamienne. Pomimo, że wieś leży przy samej granicy nie miało to wpływu na jej rozwój i funkcjonowanie ponieważ nie było tu nigdy żadnego formalnego przejścia. Obecnie Gierałcice nadal się rozwijają. Wiele budynków przeszło modernizację, często zniekształcającą ich pierwotną formę.

JARNOŁTÓWEK:

Jarnołtówek pierwotnie był wsią łańcuchową, ale obecnie układ ten jest już słabo czytelny. Jest to wieś letniskowa położona u podnóża Biskupiej Kopy w dolinie Złotego Potoku, o której pierwsza wzmianka w dokumentach podatkowych pochodzi z 1268 roku. Należała wówczas wraz ze złotonośnymi terenami Zlatych Hor do biskupstwa wrocławskiego, a bezpośrednio podlegała głuchołaskiemu wójtowi. W 1372 roku miejscowość wymieniona została jako Arnoldi villa, później jako Arnoldsdorff (wieś Arnolda). Bezpośrednią przyczyną założenia Jarnołtówka było najprawdopodobniej odkrycie pokładów rud złota, które eksploatowano w południowym rejonie wsi tuż przy granicy państwowej oraz w dolinie Złotego Potoku. Odkryte w rejonie Jarnołtówka stanowisko kultury przeworskiej, świadczy jednak o wcześniejszym zasiedleniu tego terenu. Od początku wieś była własnością biskupów wrocławskich, za wyjątkiem lat 1339 – 1361, kiedy to znalazła się w rękach króla Czech Jana Luksemburskiego. Największy rozwój wsi przypadł na XVI wiek, w czasach rozkwitu górnictwa złota, gdy działało tu kilka kopalni. Ciężkie dla Jarnołtówka okazały się czasy wojny 30–letniej. Wtedy to upadło całkowicie górnictwo złota, a ludność została zdziesiątkowała przez pomór. Podobnie jak w całej okolicy także w Jarnołtówku odbywały się w XVII wieku procesy czarownic, które oskarżano między innymi o sprowadzenie zarazy. W II połowie XVII wieku rozwinęło się rzemiosło, głównie tkactwo lnu oraz wydobycie łupka dachowego. W 1742 roku wytyczono nową prusko – austriacką granicę, która oddzieliła Jarnołtówek od Zlatych Hor, z którymi miejscowość była silnie związana gospodarczo. Potwierdza to istnienie drogi łączącej obie miejscowości, którą wykorzystywano do 1945 roku jak i ponownie obecnie. W 1825 roku było tu dobro rycerskie z dworem należące do kupca Peikerta z Nysy, a ponadto 174 domy, katolicki kościół parafialny, szkoła, młyn papierniczy, 2 młyny wodne, 3 kamieniołomy łupka. Pracowało tu 6 warsztatów płócienniczych i 20 bielników przędzy. W 1840 roku właścicielką dworu była Josephine Schmidt z domu Peikert. Wieś liczyła już 186 domów, dwór, katolicki kościół parafialny i szkołę katolicką. Ewangeliccy mieszkańcy uczęszczali do kościoła w Podlesiu, a z kolei katolicy stamtąd, do kościoła w Jarnołtówku. We wsi były 2 młyny wodne, młyn papierniczy, 20 bielników i 3 kamieniołomy, a w 1841 roku rozbudowano szkołę. Od połowy XIX wieku wieś zaczęła się przekształcać w kierunku turystycznym w związku z upadkiem tkactwa chałupniczego. Wieś wielokrotnie była nawiedzana przez powodzie, z których największa miała miejsce w lipcu 1903 roku. Olbrzymie masy wody zabrały wiele gospodarstw oraz zburzyły barokowy kościół parafialny. Obecnie w tym miejscu stoi budynek szkoły. Nowy kościół został wybudowany w pobliżu w 1907 roku. Miesiąc po powodzi przyjechała do Jarnołtówka cesarzowa niemiecka Augusta Wiktoria, która wspomogła odbudowę wsi i jak się powszechnie przyjmuje wymusiła na odpowiednich władzach budowę tamy oraz

suchego zbiornika na Złotym Potoku, które chronią dolinę do dnia dzisiejszego. Początek XX wieku, dzięki odkryciu walorów turystycznych i klimatycznych, to największy rozwój Jarnołtówka. Miejscowość otrzymała połączenie drogowe z Głuchołazami i Prudnikiem, dzięki czemu z roku na rok przyjeżdżało tu coraz więcej kuracjuszy i wczasowiczów. Powstały liczne pensjonaty, domy wczasowe i sanatoria. Do najciekawszych z tego okresu należy dzisiejsze prewentorium „Aleksandrówka", które wybudował w latach 20–tych XX wieku śląski przemysłowiec. O znaczeniu miejscowości może świadczyć fakt, że znajdowały się tutaj aż 3 stacje benzynowe. Dużą atrakcją Jarnołtówka, a zarazem magnesem ściągającym tutaj rzesze ludzi, było lotnisko szybowcowe na stokach Krzyżowej, gdzie istniała szkółka lotnicza zaliczana do najważniejszych na Śląsku. Jarnołtówek przed II wojną światową był również ważnym ośrodkiem rzemieślniczym. Tutaj z miejscowego łupka wyrabiano dachówki. Dzięki bliskości lasu funkcjonowało wiele firm meblarskich i stolarskich, a nad Złotym Potokiem działał młyn papierniczy, który rozebrano w latach 60–tych XX wieku. Po II wojnie światowej Jarnołtówek zachował letniskowy charakter. W dworze ulokowano ośrodek dla dzieci, część pensjonatów przejęły zakłady pracy na domy wczasowe, powstały też sanatoria dla chorych na płuca. Obecnie dwór jest w rękach prywatnych. W 1997 roku wieś nawiedziła kolejna wielka powódź. Wody Złotego Potoku zabrały całkowicie lub znacznie uszkodziły 5 budynków mieszkalnych. Zalanych zostało 8 gospodarstw i zerwane dwa mosty. Wody spływające z gór zniszczyły drogi i szlaki turystyczne. Zniszczenia zdołano już usunąć. Zmodernizowano tamę na Złotym Potoku, uregulowano bieg rzeki oraz przywrócono infrastrukturę turystyczną.

KONRADÓW:

Duża i długa wieś położona w rozległym obniżeniu pomiędzy masywem Góry Parkowej na zachodzie i Biskupiej Kopy na południowym – wschodzie. Ciągnie się ponad 2 km wzdłuż górnego biegu Kletnicy. Wzmiankowana po raz pierwszy w 1263 roku jako Villa Conradi, a w 1268 roku jako Cunczendorf. Wieś została założona na terenie księstwa nyskiego biskupa wrocławskiego około połowy XII wieku przez pierwszego wójta Głuchołaz, później należała do jego synów. Dzieliła się na część dolną i górną, w której był dwór. W 1315 roku teren pomiędzy Konradowem a Głuchołazami stał się własnością parafii w mieście. Powstała na nim kolonia Kletnik z folwarkiem (obecnie Kolonia Kaszubska). Konradów Górny z czasem przekształcił się w odrębną posiadłość (obecnie Starowice) z dworem i drugim folwarkiem. Właściciele obu części kilkakrotnie zmieniali się, ale niezmiennie dochodziło do zatargów pomiędzy nimi a radą Głuchołaz na tle przywilejów miasta w handlu i wrzeniu piwa. Sytuację komplikowało też położenie na terenach złotonośnych pomiędzy Zlatymi Horami, a Głuchołazami. Szczególnie intensywne roboty wydobywcze prowadzono tu w końcu XV wieku i początkach XVI wieku. Ostatecznie górnictwo złota upadło w okresie wojny 30–letniej. W 1579 roku parafia w Głuchołazach miała tu staw i 9 prętów gruntów, właścicielem reszty był Georg von Bender. W 1579 roku w części parafialnej osadzono 5 kolonistów. W początkach XVIII wieku Konradów był niewielką wsią. Położenie wsi powodowało, że podczas kolejnych wojen często toczyły się w okolicy potyczki, odbywały się też niszczące przemarsze i kwaterunki wojsk. Sytuacja Konradowa uległa zmianie po wojnach śląskich, ponieważ wytyczono wówczas na jej skraju granicę państwa pomiędzy Prusami i Austrią. Rozwój wsi nastąpił dopiero w XIX wieku. Szybko wzrastała wówczas liczba ludności, chociaż w samym Konradowie nie powstał żaden zakład przemysłowy. W 1870 roku majątek w Konradowie (Starowicach) był własnością Friedricha von Seichowa, a dzierżawił go niejaki Forgwer. Krótko w pobliżu wsi funkcjonowała niewielka kopalnia ochry. W okresie międzywojennym przy przejściu granicznym istniała gospoda „Golf von Florenz". Kościół w Konradowie został wzniesiony dopiero w 1937 roku, chociaż wcześniej we wsi istniał cmentarz. Po 1945 roku Konradów zachował rolniczy charakter, a w folwarku w Starowicach działało gospodarstwo uspołecznione. W ramach reformy administracyjnej z 1973 roku północny fragment Konradowa włączono do Głuchołaz. Dotyczy to Kolonii Kaszubskiej (Kletnika), która funkcjonalnie połączona jest z Głuchołazami i w znacznym stopniu przekształciła się w podmiejskie osiedle mieszkaniowe.

ŁĄCZKI:

Łączki (Lanchki – 1281 rok) powstały w II połowie XIII wieku w obrębie księstwa nyskiego biskupa wrocławskiego. Od początku istniało tu wolne sołectwo, które przekształciło się w folwark. Część biskupia z czasem stała się uposażeniem kapituły św. Krzyża w Nysie. Już w 1359 roku biskup Przecław nadał bożogrobcom z Nysy dziesięcinę z Łączek. W 1726 roku była to bardzo mała osada i posiadłość. W 1765 roku mieszkało tu 10 zagrodników, 6 chałupników oraz 9 wolnych ludzi i 4 rzemieślników. W 1784 roku był folwark, młyn wodny, a mieszkało 12 zagrodników i 13 chałupników. Po 1810 roku Łączki, jako własność fundacji klasztornej podlegały kasacie, ale pozostały własnością domu dla księży w Nysie. W 1825 roku liczyły 34 domy i młyn wodny. Katoliccy mieszkańcy należeli do parafii w Biskupowie. W 1840 roku było 36 domów, młyn wodny o 2 kołach, 2 kuźnie i piwiarnia, a wśród mieszkańców 1 kramarz. W 1870 roku właścicielem majątku ziemskiego w Łączkach był katolicki urząd prezbiterialny w Nysie, a w jego imieniu zarządzał dyrektor Rauer. Na terenie wsi powstała duża cegielnia, gdzie eksploatowano miejscowe złoża glin ceramicznych. Cegielnia pracowała jeszcze po 1945 roku. Ślady eksploatacji widoczne są

na południowym – wschodzie w dolinie dopływu Mory, gdzie obecnie jest duża glinianka, otoczona lasem. Obecnie Łączki są częścią sołectwa Biskupów.

MARKOWICE:

Niewielka wieś założona około 1285 roku jako Marquardt villa, a od 1816 roku Markersdorf. Do 1999 roku Markowice nazywane były Łączkami i obejmowały też właściwy przysiółek o tej nazwie, obecnie stanowiący część Biskupowa. Stąd w opisach i materiałach występują nieporozumienia i błędne dane dotyczące wsi. Miejscowość należy do osad powstałych w drugim rzucie osadnictwa prowadzonego przez biskupów wrocławskich (2 połowa XIII wieku) lokowanych na prawie niemieckim. Od początku istniało tu wolne sołectwo, które pozostało odrębną posiadłością i z czasem uzyskało status sołectwa rycerskiego. W 1358 roku biskup wrocławski Przecław nabył od von Hugwitzów zamek Janský vrch w Javorníku, a w skład jego dóbr wchodziły Markowice. Od tego czasu wieś, aż do 1810 roku, stanowiła własność biskupa w obrębie księstwa nyskiego. W 1470 roku biskup wrocławski za zgodą kapituły katedralnej sprzedał wieś wraz z dochodami swojemu marszałkowi, a uzyskane fundusze miały być przeznaczone na walkę z husytami. W 1765 roku we wsi mieszkało 15 kmieci, 4 zagrodników, 6 chałupników oraz 9 wolnych ludzi i 4 rzemieślników. W 1784 roku w Markowicach były 33 domy, młyn wodny i 3 kuźnie, a mieszkało 15 kmieci, 4 zagrodników i 9 chałupników. Sołectwo było własnością Matiesa Sildera. W 1810 roku dokonano kasaty dóbr kościelnych i majątek biskupów wrocławskich stał się królewski. W 1825 roku zarządzał nim Urząd Dzierżaw w Nysie, ale sołectwo rycerskie nadal pozostawało odrębną posiadłością i należało po połowie do Josepha Kleina i Michaela Schillera. Wieś liczyła 44 domy. W 1840 roku Markowice liczyły już 57 domów, był młyn wodny o 3 kołach, gospoda i kuźnia. Ewangeliccy mieszkańcy należeli do kościoła w Nysie, a katoliccy do kościoła w Polskim Świętowie. W końcu XIX wieku wieś przestała się rozwijać. W styczniu 1945 roku przez miejscowość przebiegała jedna z tras „marszu śmierci" więźniów obozu Auschwitz. Podczas ekshumacji przeprowadzonej w lipcu 1946 roku wykopano 85 ciał, które pochowano na cmentarzu w Polskim Świętowie. Po 1945 roku Markowice pozostały wsią rolniczą.

NOWY LAS:

Wieś we wschodniej części gminy Głuchołazy. Wymieniona została po raz pierwszy w 1249 roku jako Silva Nostra, w 1268 roku pojawiła się już jako Novowaldow, a w 1372 roku po raz pierwszy pojawiła się nazwa Nuwinwalde. Niewykluczone, że nazwa nawiązuje do wczesnośredniowiecznej przesieki śląskiej, czyli terenów puszczańskich, które w okresie późniejszym stanowiły wschodnią granicę Księstwa Nyskiego. Wieś niewątpliwie jest też związana z sąsiednim Starym Lasem, który najprawdopodobniej był założony nieco wcześniej. W 1284 roku miejscowość została wykazana w spisie 65 wiosek, które książę Henryk IV zażądał jako zwrot od biskupa Tomasza II. Biskup otrzymał od księcia prawo sprowadzenia osadników z zachodu na ściśle określone tereny, jednak biskupi wrocławscy nie przestrzegali umowy i zakładali osady na terenach lasu granicznego znanego jako Przesieka, będącego własnością książąt. Biskup i książę prowadzili ostry spór, który zakończył się dużymi przywilejami jakie książę udzielił biskupom, a sporne wsie zostały we władaniu biskupów. Kościół parafialny p.w. św. Jadwigi (pierwotnie Najświętszej Panny Marii) wzmiankowany jest po raz pierwszy w 1302 roku. W 1835 roku wybudowano w Nowym Lesie szkołę, którą w 1931 roku przebudowano. W 1875 roku przez Nowy Las została poprowadzona linia kolejowa, tak zwana „magistrala podsudecka" z Katowic do Legnicy. 25 marca 1899 roku powstała we wsi ochotnicza straż pożarna. Do okręgu jej działania należały także miejscowości: Bodzanów, Charbielin, Stary Las i Szybowice. W 1907 roku założono we wsi klasztor. Usytuowano go na rogu głównej ulicy przebiegającej przez wieś i przy drodze polnej prowadzącej do Głuchołaz. Za klasztorem znajdował się duży dziedziniec, sad, ogród warzywny, stajnie i pola uprawne oraz budynek przedszkola. W 1945 roku w pobliżu wioski zatrzymał się front. Broniący się żołnierze niemieccy urządzili na wieży kościelnej punkt obserwacyjny, a w samym kościele skład paliw pędnych. Podczas walk spaleniu uległ kościół i budynek klasztorny. Do zakończenia wojny mieszkańcy wsi oprócz pracy na roli zarabiali na swoje utrzymanie, prowadząc sklepy spożywcze z materiałami krawieckimi i galanterią z rowerami i maszynami do szycia. Działała kuźnia, funkcjonował skład węgla, zakład ogrodniczy z 2 szklarniami, działała masarnia z ubojnią, 3 kołodziejów, 2 stolarnie, zakład budowlany, czynne były 3 gospody. Jeszcze kilka miesięcy po zakończeniu działań wojennych wokół Starego Lasu przechodził pas pól minowych, zabezpieczających „Twierdzę Nysa". Ograniczało to znacznie rozwój wsi w pierwszych powojennych miesiącach. Polska szkoła w Nowym Lesie, głównie ze względu na wojenne zniszczenia, rozpoczęła działalność dopiero w marcu 1946 roku.

NOWY ŚWIĘTÓW:

Wieś wielodrożnicowa, kolonizacyjna, wymieniona po raz pierwszy w 1300 roku jako Swetow thewtonicalis, a pierwsza informacja o kościele p.w. Chrystusa Króla (wcześniej p.w. św. Małgorzaty) pochodzi z dokumentu wizytacyjnego z 1302 roku. W 1568 roku sołtys Elias Nowag próbował uruchomić we wsi szynk z piwem, jednak sprzeciwił się temu głuchołaski magistrat, stąd dopiero w 1747 roku rozpoczęto tu warzenie piwa, a w latach 1880 – 1900 funkcjonował też browar „Rittergutsbraurei von Maubeuge". W Nowym Świętowie znajdują się pozostałości dworu pochodzącego z połowy XIX wieku. Jest to murowany, piętrowy budynek, w którego tylnej elewacji znajduje się XIX wieczna kamienna rzeźba św. Jana Nepomucena w stylu barokowym. W II połowie XIX wieku wieś stała się ważnym węzłem kolejowym. 5 listopada 1875 roku uruchomiono połączenie kolejowe z Nysy do Głuchołaz przez Nowy Świętów, które miesiąc później przedłużone zostało do Krnova, po austriackiej (obecnie czeskiej) stronie granicy. 15 listopada 1894 roku otwarta została linia kolejowa do Sławniowic przez Bodzanów – Rudawę, Biskupów i Burgrabice. W 1961 roku linię kolejową zamknięto dla ruchu osobowego, a następnie całkowicie rozebrano. Do początku lat 90–tych XX wieku funkcjonowały jedynie połączenia towarowe do Rudawy. W 1901 roku została założona ścieralnia papiernicza. Ścieraki napędzane były parą o mocy 300 KM. W 1909 roku ścieralnię znacznie powiększono i dysponowała ona napędem 710 KM, z czego 350 KM przypadało na parę, a 360 KM na turbiny wodne. Zakład wytwarzał ścier z drewna świerkowego i osikowego. Ostatnia wzmianka o fabryce pochodzi z 1914 roku. W zakładzie eksploatowano wówczas 2 ścieraki, 3 odwadniarki oraz suszarnię do ścieru. Napęd szacowano wówczas na 420 KM. W ścieralni pracowało wówczas 25 osób, które wytwarzały około 12,5 tony ścieru dziennie. Produkowany w zakładzie ścier sprzedawano okolicznym zakładom papierniczym, głównie w Rudawie i Głuchołazach.

PODLESIE:

Wieś położona na południowym stoku Tylnej Kopy. Do 1742 roku, czyli do wytyczenia prusko – austriackiej granicy na potoku Olešnice, stanowiła część czeskich dzisiaj Ondřejovic. Z tego też powodu za moment założenia wsi przyjmuje się datę 1263 roku, kiedy to w jednym z dokumentów pojawiła się nazwa villa Andree, czyli właśnie Ondřejovice. Nazwa Schönwalde znana jest dopiero z 1369 roku. Prawdopodobnie najwcześniej powstała kolonia Gęstwina, która stanowiła część Ondřejowic. Najprawdopodobniej właśnie tego miejsca dotyczyła bulla papieża Hadriana IV z 1224 roku, a odnosiła się do sporu o tereny złotonośne pomiędzy margrabią morawskim a biskupem wrocławskim. Sama miejscowość powstała w drugiej połowie XIV wieku jako dobro rycerskie. Działała tam sztolnia złota „Dobra Twierdza" wymieniana w 1420 roku, którą zawalono w czasie wojny 30–letniej. Rozwój miejscowości nastąpił po wojnach śląskich. W 1742 roku Gęstwina i Podlesie znalazły się w Prusach, pozostając w majątku hrabiego von Wimmerberga. W tym samym roku powstała w Podlesiu szkoła. Prawdopodobnie istniał też kościół filialny. Z 1742 roku mamy informację o istnieniu w Podlesiu szkoły parafialnej. Pięć lat później powstał natomiast młyn papierniczy i funkcjonował browar. Prawdziwy rozwój nastąpił w XIX wieku. W 1874 roku powstała huta „Wilhelma" czyli niewielki zakład produkujący różne materiały metalowe, obecnie po polskiej stronie potoku. W późniejszym czasie zaczęto produkować tam maszyny do obróbki drewna, maszyny rolnicze oraz turbiny wodne. Kilka lat później firma rozrosła się dokupując istniejący po drugiej stronie potoku piec hutniczy. Po wojnie prusko – francuskiej Podlesie częściowo wyludniło się, zwłaszcza Gęstwina. Upadły zakłady przemysłowe, tylko na miejscu dawnej huty powstała przędzalnia, początkowo wchodząca w skład śląskich Zakładów Tekstylno – Konfekcyjnych, potem stanowiąca oddział znanych zakładów przemysłu bawełnianego „Frotex". W trakcie I i II wojny światowej zakład zajmował się produkcją na potrzeby wojska z tym, że w latach 1914 – 1918 produkowano głównie amunicję do karabinów i artylerii, natomiast od 1939 roku również części do czołgów. Równolegle z budową trasy kolejowej Mikulovice – Zlate Hory powstała tu bocznica kolejowa prowadząca do położonego w Podlesiu tartaku. Sporą część drewna przewożono właśnie tą koleją do głuchołaskich papierni. Podczas powodzi w 1903 roku bocznica została uszkodzona. Uruchomiono ją ponownie dopiero w 1911 roku, a ostatecznie zlikwidowano po 1945 roku. Po tartaku pozostały obecnie jedynie fundamenty. W okresie międzywojennym Podlesie było popularną miejscowością turystyczno – letniskową i działało tu kilka gospód. Od niedawna Podlesie rozwija się ponownie. Walory widokowe zadecydowały o pojawieniu się nowego budownictwa mieszkalnego i letniskowego. W górnej części Podlesie przypomina miejscami wieś ulicową, dolna ma zabudowę rozproszoną. Wieś nie zachowała cenniejszych zabytków.

POKRZYWNA:

Nie wiadomo kiedy powstała tu pierwsza osada, ale istniała na pewno w I połowie XVI wieku, być może w nieco innym miejscu. Z wcześniejszych zapisków można wnioskować, że teren ten, głównie dzięki pokładom rud złota i srebra oraz zasobom leśnym, był już wcześniej skolonializowany. Obszar wchodził w obręb Lasu Prudnickiego, który sięgał wówczas do granicy księstwa, biegnącej doliną Bystrego Potoku na Biskupią Kopę. W 1551 roku Rada Prudnika założyła tu osadę leśną wymienioną w 1565 roku jako Wildtgrund, która przez cały czas pozostawała własnością kamery miejskiej. Część terenu mieli posiadacze dóbr w Łące Prudnickiej. W 1578 roku nad Złotym Potokiem powstał młyn wodny, potem leśniczówka. W 1597 roku mieszkało tu tylko 3 zagrodników i przez długi czas Pokrzywna nie rozwijała się. Stanowiła kolonię Moszczanki i stąd w wielu opracowaniach nie ma danych dotyczącej osady, której nie traktowano początkowo jako odrębnej wsi. W XVIII wieku Pokrzywna pozostawała niewielką wsią, a jej mieszkańcy utrzymywali się głównie z pracy w lasach i tkactwa chałupniczego. Nigdy nie była to osada rolnicza. W 1784 roku był młyn wodny i 13 domów. Około 1820 roku zaczęto w okolicy wydobywać łupek. Rozpoczęto również poszukiwania (między innymi) w Cichej Dolinie węgla kamiennego, kwarcu i rudy. Z tego też okresu pochodzą zachowane do dzisiaj sztolnie w tej okolicy. W I połowie XIX wieku Pokrzywna zaczęła rozwijać się dzięki rosnącemu ruchowi turystycznemu. Wieś leżała na uczęszczanej trasie z Prudnika na Biskupią Kopę, która jako znakomity punkt widokowy przyciągała wędrowców. We wsi zaczęły kolejno powstawać gospody, w których można było zanocować. W 1840 roku nadal był młyn wodny i 20 domów, ale dodatkowo wymieniano już karczmę, wędliniarnię i wytwórnię soku z jałowca, który stanowił miejscową specjalność. Od połowy XIX wieku Pokrzywna była już dość popularnym letniskiem, które wraz z Jarnołtówkiem stworzyło znany rejon wypoczynkowy, a dolina Złotego Potoku pomiędzy nimi wraz z otoczeniem uzyskała miano „Śląskiej Szwajcarii". Do wzrostu popularności terenu przyczyniło się uruchomienie w 1875 roku linii kolejowej z Głuchołaz do Krnova. Znaczne szkody w Pokrzywnej poczyniła wielka powódź w 1903 roku. Zniszczony został wówczas między innymi wiadukt kolejowy i szereg domów oraz drogi. Wieś odbudowano, a przy okazji powstało wówczas szereg nowych budynków o charakterze pensjonatów i gospód. Atrakcyjność Pokrzywnej wzrosła po wybudowaniu w latach 1930 – 1932 zapory na młynówce (w miejscu dawnego młyna). Powstał wtedy duży zbiornik wodny, nazwany „Strandbad" z piaszczystą plażą, ogrodzonym kąpieliskiem, wypożyczalnią łódek i stylową restauracją z tarasem. Po II wojnie światowej Pokrzywna nadal rozwijała się jako ośrodek turystyczno – wypoczynkowy. Miejscowość nie ma określonego układu przestrzennego, nie zachowała też zabytków, ale część starych pensjonatów nosi znamiona budownictwa regionalnego, gdzie można doszukać się cech budownictwa tyrolskiego w bryłach, formach dachów i skromnym zdobnictwie.

POLSKI ŚWIĘTÓW:

Stara wielodrożnica położona na wschodnim zboczu doliny Białej Głuchołaskiej, na skrzyżowaniu dróg z Nysy do Głuchołaz i z Łączek do Suchej Kamienicy. Miejscowość po raz pierwszy wzmiankowana w 1284 roku jako Swatow, a w 1322 roku jako Sveta Polonicalis. Jedni historycy uważają, że nazwa sugerowała, iż zamieszkiwała w niej ludność pochodzenia polskiego zaś inni, że przymiotniki „Polnische" i „Deutch" miały być określeniem „Mały" i „Duży". W XVI wieku wieś należała do Nysy. Najstarszy wiejski obiekt to kościół p.w. św. Jana Chrzciciela. Powstał prawdopodobnie w końcu XIII wieku. Potwierdzają to fragmenty murów pochodzące ze schyłku okresu romańskiego. Naprzeciw kościoła znajduje się plebania z XVIII wieku. We wsi znajduje się barokowa kapliczka z 1701 roku i dworek pochodzący z 1800 roku. W styczniu 1945 roku miejscowość stała się jednym z przystanków „marszu śmierci" więźniów obozu Auschwitz, z których 22 zamordowano i po ekshumacji w 1946 roku pochowano na cmentarzu parafialnym.

SŁAWNIOWICE:

Wieś przeniesiona na nowe prawo w 1201 roku jako Conradi villa. Przed 1300 rokiem powstało tu sołectwo, które jako odrębna posiadłość utrzymywało się prawdopodobnie przez cały czas. W 1290 roku wybudowano kościół, obecnie w Velkych Kuneticach w Czechach. Okoliczne złoża marmurów znane były już w XIII wieku. Wykonywano z nich pomniki i ozdoby. Dalszy rozwój eksploatacji kamieniołomów znajdujących się w „Marmurowej Dolinie" nastąpił dopiero w XVII wieku po zakończeniu wojny 30–letniej. W 1579 roku wieś stanowiła całość z Velkymi Kuneticami. Po wojnach śląskich wieś podzielono na część pruską i austriacką, choć nadal były ze sobą połączone. W 1603 roku wybuchło tu wielkie, trwające 13 lat powstanie chłopskie. Od połowy XIX wieku, dzięki zwiększonemu wydobyciu marmurów, nastąpił szybki rozwój miejscowości. W 1894 roku wybudowano linię kolejową z Nowego Świętowa, co przyczyniło się do większej sprzedaży marmuru na terenach całych Prus. Przy zakładach funkcjonowała renomowana szkoła kamieniarska. Rozwój zakładów kamieniarskich sprawił, że wieś zaczęła zmieniać charakter, stając się osiedlem przemysłowym. Po 1945 roku zakłady upaństwowiono i wznowiono ponownie eksploatację.

STARY LAS:

Jedna z najstarszych osad położona na Płaskowyżu Głubczyckim, w miejscu najczęściej występujących pradziejowych osad w województwie opolskim, nad źródłami Kamienicy w obrębie Przesieki Sudeckiej. Układ wsi ukształtowany jako uliczny ma charakter historyczny wynikający z jej położenia wzdłuż bitego traktu drogowego z Głuchołaz do Nysy w dolinie rzeki Kamienicy. Założenie datowane jest na XII wiek. Po raz pierwszy miejscowość wzmiankowana była w 1249 roku jako Waldow, Antiquum Waldow. Forma polska jest zatem dosłownym tłumaczeniem nazwy niemieckiej. Niewykluczone, że nazwa nawiązuje do wczesnośredniowiecznej tak zwanej przesieki śląskiej, czyli terenów puszczańskich, które w okresie późniejszym stanowiły wschodnią granicę Księstwa Nyskiego. Przy północnym krańcu wsi, w widłach dwóch nienazwanych strumieni, znajduje się średniowieczne grodzisko stożkowe. Jego wymiary wynosiły 85 x 55 m i według badań, otoczone było fosą. Powierzchniowe badania archeologiczne przeprowadzono tam w okresie międzywojennym oraz w 1971 roku. Niestety nie stwierdzono warstwy kulturowej. Być może jest to relikt siedziby kasztelańskiej, poświadczonej w 1285 roku jako Uhtenwoldt. Miejscowy kościół parafialny p.w. św. Marcina wzmiankowany był po raz pierwszy w 1302 roku, a przebudowany gruntownie w 1913 roku. Stary Las był własnością biskupów wrocławskich, chociaż część terenów była bardzo często dzierżawiona osobom świeckim. Według tradycji ustnej zimą roku 1683 – 1684 stacjonowali we wsi żołnierze oddziałów księcia Lubomirskiego, powracający do Polski po odsieczy wiedeńskiej. Niestety ich pobyt był dla mieszkańców wielką uciążliwością. W styczniu 1945 roku przez Stary Las przechodził etap „marszu śmierci" ewakuacji więźniów oświęcimskich. 61 więźniów zostało w Starym Lesie zamordowanych. Pochowani zostali w jednej zbiorowej mogile za wsią. W kwietniu 1946 roku zwłoki ekshumowano i pochowano na miejscowym cmentarzu. Wieś została zajęta przez Armię Czerwoną w trakcie walk o „Twierdzę Nysa" pod koniec marca 1945 roku. Jednak jeszcze do 9 maja w pobliżu Starego Lasu przebiegała linia frontu. Wokół wsi przechodził pas pól minowych, zabezpieczających Nysę. Ograniczało to znacznie rozwój wsi w pierwszych powojennych miesiącach.

SUCHA KAMIENICA:

Niewielka wieś wymieniona po raz pierwszy w 1284 roku jako Cameniza. Nazwa pochodzi od wyrazu kamień. Najstarszy obiekt we wsi czyli kościół p.w. Matki Boskiej Różańcowej był wzmiankowany w księgach inwentarzowych w 1315 roku oraz w latach 1561 i 1627, przy okazji pobierania różnych opłat.

WILAMOWICE NYSKIE:

Niewielka miejscowość wzmiankowana pierwszy raz w 1284 roku jako Wilanovici. Jest jedną z ostatnich lokowanych wsi w gminie Głuchołazy, prawdopodobnie pod koniec XIV wieku lub na początku XV wieku. Miejscowość prawdopodobnie była założona przez biskupów wrocławskich i początkowo rozwijała się bardzo słabo. Włączenie wsi do sieci kolejowej i rozwój fabryki papieru w Rudawie w latach 80– tych XIX wieku w znacznym stopniu wpłynęło na rozwój i zmianę zainteresowania zawodowego mieszkańców. Rolnictwo nie było już ich jedynym utrzymaniem. Miejscowość od momentu założenia była silnie związana z Nowym Świętowem, a dzieci uczęszczały do tamtejszej szkoły, zaś katoliccy mieszkańcy należeli do parafii p.w. Chrystusa Króla.

TABELA 52: Gmina Głuchołazy – historyczne nazwy miejscowości.

Miejscowość	Data pierwszej wzmianki	Historyczne nazwy miejscowości
1	2	3
Głuchołazy	1249	Cyginhals (1249), Cigenals (1263), Ziegenhals (1285), Cigynhals (około 1300), Cygenhals (1319), Cziegenhals (1605), Capricollum (1651/1652), Ziegenhals (1638, 1784, do 1945), Kozia Szyja, Koziaszyja (po 1945)
Kolonia Jagiellońska (część miasta)	1930	Kolonie Eichwald (1930), Eichwald (1934, do 1945), Dębsko (od 1948 do około 1958)

1	2	3
Biskupów	1231	Bissopeswalde, Bischoffswalde, Bissopeswalde (1231), Waldow (1249), Byssephswalde (1284), Bissofwalde (1285), Byssophswalde (1289), Bischoffswalde (1743), Bischofwalde (1784), Bischofswalde (do 1945)
Bodzanów	1263	Longa Uilla (1263), villis Langendorff (1268), Longauilla (1284), Longa Villa (około 1300), Langendorf, Nieder, Ober (1784), Langendorf (do 1945), Dłużnica, Długa Wieś (1945)
Dłużnica (część wsi Bodzanów)		Bahnhof (do 1945)
Rudawa (część wsi Bodzanów)	1666/1667	Rothfest (1666/1667, 1784, do 1945), Colonie Rothfest (1864), Żary (po 1945)
Burgrabice	1284	Burgravici, Burcrabici, Burccerabsdorph, Burgravici, Burgravin, Burcrabinsdorf (1284, 1285, 1284, około 1300, 1370), Burgrosindorff, Borkendorf (1417), Burckendorff (1579), Burchendorff (1638), Borckendorff (1666), Borkendorf (1784, do 1945)
Charbielin	1263	Villa Ludvigi (1263), Ludwigsdorff (1268), Ludvici villa (1284), Ludovici Villa (około 1300), Ludwigsdorf (1596), Lossdorff villa (1651/1652), Ludwigsdorff (1666 / 1667, 1743), Ludwigsdorf (1784, do 1945)
Gierałcice	1284	Geraltici (1284), Gerhardi villa (około 1300), Gerhardisdorf (1361), Gezendorf (1335), Girschdorff (1638), Giersdorff (1651/1652, 1743), Giersdorf (1784, do 1945)
Radzów (część wsi Gierałcice)	1864	Wilhelmsthal (1864, do 1945)
Tomkowice (część wsi Gierałcice)	1864	Colonie Domsdorf (1864), Domsdorf (do 1945)
Jarnołtówek	1372	Arnoldi villa (1372), Arnsdorf (1579), Arnoldsdorff (1743), Arnoldsdorf (1784, do 1945)
Bolkowice (część wsi Jarnołtówek)	1794	Bolkenthal (1794), Colonie Bolkenthal (1830), Kolonie Bolkenthal (1871), Bolkowice (1943), Jarnołtówek (1973)
Konradów	1263	Villa Conradi (1263), Cunczendorff (1268), Cunczendorph (1284, około 1300), Dürr Kuntzendorff (1743), Duerr – Kunzendorff (1784), Dürr Kunzendorf (1845, do 1945)
Kletnik (część wsi Konradów)	1845	Klettnig (1845, do 1945)
Kolonia Kaszubska (część wsi Konradów)		Brak nazwy niemieckiej
Skowronków (część wsi Konradów)	1786	Lerchenfeld (1786, 1850), Skřivànkov (1924), Skrzywanków (po 1945)
Starowice (część wsi Konradów)	1784	Altmannsdorf (1784, do 1945)
Łączki	1284	Lanchki (1284), Erbgut Lenzh (1296), Lenz (około 1300), Lentsch (1743), Lentsch (1784, do 1945)
Markowice	1284	Lanchki, Luthe (1284), Marquardi villa, Marquartsdorf (1285), Marquardi villa (około 1300), villa Marckersdorff (1638), Marckersdorff (1743), Markersdorf (1784, do 1945), Łączki (1948), Markowice (od 1998)

1	2	3
Nowy Las	1249	Silva Nostra (1249), Novowaldov (1268), Waldow (1284), Novum Waldow (około 1300), villa Neuwaldt (1579), Neuwaldau (1638), Neuwalde (1666 / 1667, 1743, 1784, do 1945)
Nowy Świętów	1284	Duo Swatow (1284), Swetow theutonico (około 1300), Dewcz Swetaw (1415), Deutschwetau (1638), Deutschwed (1666 / 1667), Deutschwette (1743, 1784), Deutsch Wette (1845, do 1945), Nowy Witów, Witów, Swatów (po 1945)
Komorów (część wsi Nowy Świętów)	1333	Kummerow (1333), z Komorowa (1492), Kommerau (1638), Cammerau (1784), Kammerau Triest, Cammerau (1903), Kammerau (do 1945), Kamorów (potocznie po 1945)
Podlesie	1666/1667	Schoenwald villa (1666 / 1667), Schönwald (1743), Schoenwalde (1784), Schönwalde (1845, do 1945), Piękny Las (po 1945)
Gęstwina (część wsi Podlesie)	1263	Villa Andree (1263), Endersdorf (1784), Stöckicht (do 1945)
Pokrzywna	1565	Wildtgrund (1565), Wiltgrund (1587), Wilschgrund (1784), Wilschgrund, Wildgrund (1845), Wildgrund (do 1945), Dzików, Zwierzyniec, Wilczy Dół, Śląski Ojców (po 1945)
Polski Świętów	1284	Swacow (1284), Swatow (1284), Duo Swatow (1284), Swethow polonicum, Swetow polonicalis (około 1300), Suetovia (1301), de Swethow (1306), de Swetovia (1334), de Secto Polonicali (1335), Polschwetau (1638), Polnischwetau (1651 / 1652), Pohlnischwette (1743), Polnischwette (1784), Polnisch Wette (1845), Alt Wette (1925 – 1945), Stary Swatów, Stary Witów (po 1945)
Sławniowice	1284	Villa Cunati (1284), Slawneviz (1291), Cunczendorff (około 1300), villa Kunzendorff (1579), Kuntzendorff villa (1638), Grosskuntzdorffensis, Gross Kuntzendorff (1666 / 1667), Gross Kunzendorf (1845, do 1945), Kunów, Wielkie Kończyce, Kunaty, Kujatowice (po 1945)
Stary Las	1249	Silva nostra, Waldow (1249), Valdow (1284), Altewaldau (1315), Aldewalde (1579), Altwaldau (1651), Aldwald (1666 / 1667), Altwalde (1743), Altewalde (1785, 1845, do 1945), Stary Wałdów (1945)
Sucha Kamienica	1284	Cameniza (1284), Camenicza (1286), Sucha Kamonka (około 1300), Sucha Camona (1315), villa Dürkamitz (1638), Dürkamnitz, Durkamnitz (1651 / 1652), Dürrkamitz (1666 / 1667), Duerr – Kamiz (1784), Dürr – Kamitz (1845, 1864), Dürrkamitz (1886, 1900), Dürnstein (1936, do 1945), Suchy Kamień (po 1945)
Wilamowice Nyskie	1283	Wilaniouici (1283), Wilamouici (1284), Wilanowici (1284), Wilhemi villa (około 1300), villa Wilhelmsdorff (1679), Wiensdorf (1784), Winnsdorf, Wiensdorf (1849), Winsdorf (do 1945), Wilanowice (po 1945)

Źródło: *Słownik etymologiczny nazw geograficznych Śląska*, red. S. Rospond, S. Sochacka, t. I-XVII, Opole 1968 – 2016.

W okresie ostatnich kilkunastu lat na terenie gminy rozwija się nowa fala osadnictwa. Według danych GUS w latach 2004 – 2016 na terenie gminy Głuchołazy powstało ogółem 365 budynków[48] (w samym mieście 160), z czego 282 to budynki mieszkalne[49] (w samym mieście 117), składające się na 323 mieszkania[50] (w samym mieście 157). Abstrahując od zabudowy gospodarczej (rolnictwo, produkcja, usługi) dominują budynki murowane o modernistycznej architekturze wykonane metodami współczesnej techniki budowlanej. Typowa zabudowa jednorodzinna składa się przeważnie z domu mieszkalnego jedno– lub dwukondygnacyjnego o dachu dwuspadowym, ustawionego frontem do drogi oraz (w przypadku zagród) budynków gospodarczych ustawionych szczytem lub frontem do drogi, również o typowej dwuspadowej konstrukcji dachu. Regułą jest murowana konstrukcja budynków. Wykończenie elewacji budynków, rodzaj pokrycia dachowego, typ i konstrukcja płotu, elementy małej architektury, itp., są bardzo zróżnicowane i odpowiadają indywidualnym gustom właścicieli.

2. 2. Zabytki.

Obszar gminy Głuchołazy jest terenem o dużym nasyceniu cennymi obiektami zabytkowymi z różnych epok i formacji stylowych. Zachowały się tu interesujące zabytki architektury i sztuki, na skalę ponadlokalną, reprezentujące wysoki poziom artystyczny. Są to: kościoły, zespoły pałacowo – parkowe, folwarki, budynki mieszkalne (miejskie i wiejskie), użyteczności publicznej oraz gospodarcze i założenia cmentarne. Zachowały one elementy pierwotnych układów urbanistycznych i ruralistycznych. W okresie powojennym stopień zachowania historycznie ukształtowanych układów zabudowy poszczególnych miejscowości nie uległ zasadniczym zmianom. Część miejscowości na terenie gminy charakteryzuje się do dnia dzisiejszego cennymi historycznymi układami urbanistycznymi (Głuchołazy) i ruralistycznymi (Biskupów, Bodzanów, Charbielin, Jarnołtówek, Konradów, Markowice, Nowy Las, Nowy Świętów, Podlesie, Polski Świętów, Stary Las, Sucha Kamienica). W obecnym zespole urbanistycznym Głuchołaz wyróżnia się stare miasto w granicach średniowiecznego założenia oraz część uzdrowiskowo – sanatoryjna z przełomu XIX i XX wieku z licznymi budynkami sanatoryjno – uzdrowiskowymi i pensjonatami. W rozrośniętych w XIX – XX wieku wsiach czytelne są nadal ich pierwotne plany: łańcuchówki (Biskupów, Burgrabice, Charbielin, Gierałcice, Jarnołtówek, Konradów, Sławniowice), ulicówki (Nowy Las, górna część Podlesia, Stary Las) i wielodrożnicy (Bodzanów, Nowy Świętów, Polski Świętów). Zachowane zabytki architektury, poza obiektami sakralnymi, rezydencjonalnymi i obronnymi, legitymują się stosunkowo nowymi metrykami. Żadna z budowli nie sięga wstecz poza wiek XVIII. Na terenie gminy zachowało się aż 18 kościołów (3 w Głuchołazach {XV, XVII i XIX wiek}, 2 w Bodzanowie {XVIII i XIX wiek} i po 1 w: Biskupowie {XVII – XVII wiek}, Burgrabicach {XVI wiek}, Charbielinie {XVIII wiek}, Gierałcicach {XVII wiek}, Jarnołtówku {XX wiek}, Konradowie {XX wiek}, Nowym Lesie {XIX wiek}, Nowym Świętowie {XVII wiek}, Podlesiu {XX wiek}, Polskim Świętowie {XVII wiek}, Sławniowicach {XVIII wiek}, Starym Lesie {XVIII wiek} i Suchej Kamienicy {XVII wiek}). Spośród wielu dawnych rezydencji do dnia dzisiejszego zachowało 9 dworów: Zlokalizowane są we wsiach: Biskupów (1907 rok), Charbielin (połowa XIX wieku), Gierałcice (początek XVII wieku), Jarnołtówek (połowa XIX

[48] Według GUS to obiekt budowlany trwale związany z gruntem, posiadający fundamenty, wydzielony z przestrzeni za pomocą przegród budowlanych (to jest ścian i przykryć), czyli obudowany ścianami w zasadzie ze wszystkich stron i pokryty dachem (…). Za odrębny budynek przyjęto budynek oddzielony od innych wolną przestrzenią, a w przypadku bezpośredniego przylegania do innego budynku w zabudowie zwartej lub do innych zabudowań (np.: przy budynkach zespolonych pod jednym dachem lecz spełniających różne funkcje gospodarcze) – budynek oddzielony ścianami szczytowymi. W budynkach mieszkalnych bliźniaczych i szeregowych za odrębny budynek należy uważać każdy segment zawierający odrębne wyjście na działkę, ulicę lub ogród.

[49] Według GUS to budynek przeznaczony na cele mieszkalne, zajęty przez lokale mieszkalne w całości, lub budynek zajęty przez lokale mieszkalne co najmniej w połowie, a w pozostałej części przez inne pomieszczenia, z wyjątkiem budynku mieszkalno – inwentarskiego lub mieszkalno – gospodarskiego.

[50] Według GUS to lokal składający się z jednej lub kilku izb i pomieszczeń pomocniczych, przeznaczony na stały pobyt osób – wybudowany lub przebudowany do celów mieszkalnych; konstrukcyjnie wydzielony trwałymi ścianami w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź z ulicy, podwórza lub ogrodu.

wieku), Konradów – Starowice (I połowa XVIII wieku), Łączki (przełom XVIII i XIX wieku), Nowy Świętów (pozostałości z połowy XIX wieku), Podlesie (XVIII wiek) i Polski Świętów (1800 rok). Obiekty w Łączkach i Podlesiu zostały niestety przebudowane z zatarciem cech stylowych. W Biskupowie i Suchej Kamienicy istnieją (w różnej formie zachowania) folwarki. Zabytkowe parki zlokalizowane są w 7 miejscowościach. Najcenniejsze są parki: zdrojowy w Głuchołazach, krajobrazowy w Bodzanowie i dworski w Jarnołtówku. Ponadto wyróżniają się park przy kaplicy św. Rocha w Głuchołazach i parki podworskie w Burgrabicach, Charbielinie, Konradowie i Nowym Świętowie. Bardzo dobrze utrzymane są parki w Głuchołazach i Jarnołtówku, inne pozostają w większości w zaniedbaniu. Pozostałości po parku dworskim występują w Podlesiu. We wszystkich miejscowościach zachowały się zabytkowe cmentarze lub relikty dawnych cmentarzy wraz z roślinnością w postaci drzew, krzewów i podszytu o symbolice związanej z nekropoliami. Cenne, nieliczne już, zabytki związane z architekturą przemysłową znajdują się przede wszystkim w Głuchołazach oraz w większych wsiach (Bodzanów i Nowy Świętów). Poniżej przedstawiony jest opis wybranych, najcenniejszych zabytków w gminie:

GŁUCHOŁAZY:

Miasto w granicach średniowiecznego założenia:

Układ urbanistyczny Głuchołaz zawarty jest w obrębie murów miejskich i obejmuje obszar starego miasta. Układ ten nawiązuje do charakterystycznego dla terenu Śląska schematu szachownicowego. Granice pierwotnego założenia o kształcie eliptycznym wyznaczają ulice wytyczone po zewnętrznym obwodzie dawnych fos. Ogólny obrys tworzy silnie wydłużony na linii północ – południe regularny owal. Zamknięciami wierzchołków owalu były bramy miejskie Górna (południowa) i Niska (północna). Miejsca te stanowią także punkt zbiegu dwu równoległych ulic wychodzących z naroży rynku. Ulice, obecnie Kościuszki, Stwosza, Korfantego i Batorego, w pierwotnym założeniu były najważniejszymi arteriami komunikacyjnymi miasta. Centrum, stanowi prostokątny rynek o wymiarach 129 x 73 m. Wszystkie boczne ulice oraz równoległe względem rynku i ulic głównych były dojazdami gospodarczymi i służyły do obsługi oficyn.

Relikty średniowiecznej eksploatacji złota:

Charakterystyka przedstawiona w podrozdziale nr *6.3.1.* dotyczącym działalności górniczych.

Fragmenty murów obronnych i wieża Bramy Górnej w Głuchołazach:

Mury miejskie wzniesione zostały w 1350 roku jako kamienno – ceglane w miejsce poprzednich obwarowań palisadowych z wieżami drewnianymi wzmiankowanymi w 1344 roku. Częściowo rozebrane w czasie wojen husyckich, a następnie przebudowane w 1460 roku i rozbudowane o baszty i basteje w 1632 roku. W latach 1838 – 1860 zostały w większości rozebrane. Zachowały się jedynie niewielkie fragmenty obwarowań z najdłuższym odcinkiem wzdłuż ul. Skłodowskiej–Curie na zapleczu dawnego Wójtostwa. Z pierwotnie dwóch, potem czterech bram, istnieje do dziś tylko wieża Bramy Górnej. Wzniesiona w drugiej połowie XIV wieku w stylu gotycko – renesansowym. Odbudowano ją po wojnach husyckich w drugiej połowie XV wieku, nadbudowano w 1631 roku oraz odnowiono w 1795 roku. Wieża jest murowana z ceglaną attyką i zwieńczeniem. Część murowana o planie zbliżonym do kwadratu pierwotnie miała wysokość 13 m i była najprawdopodobniej wyższa od kurtyny o jedną kondygnację. Przebudowa spowodowała zmianę w ukształtowaniu jej bryły oraz wpłynęła na jej podwyższenie. W latach 1899 – 1902 wieżę przebudowano w wyniku czego zyskała czworoboczną murowaną piramidę w miejsce dachu pogrążonego, zwieńczoną gałką i chorągiewką z datami 1631 i 1795, pochodzącą z wieży rozebranego ratusza miejskiego.

Kościół cmentarny p.w. św. Rocha w Głuchołazach:

Kościół św. Rocha (dawny cmentarny) był wzmiankowany po raz pierwszy w 1472 roku. Obecny powstał w latach 1626 – 1627 za murami w rejonie bramy Dolnej. Kościół salowy z prostokątną nawą i wielobocznie zakończonym prezbiterium. Nakryty dwuspadowym dachem siodłowym z ośmioboczną sygnaturką zwieńczoną iglicowym hełmem. Okna ostrołukowe. Trójkątny

szczyt odcięty gzymsem, niżej okrągłe okno i skromny portal. Wnętrze przekryte stropem płaskim. Nieliczne wyposażenie, między innymi późnorenesansowy ołtarz z 1625 roku oraz barokowe rzeźby z I połowy XVIII wieku.

Kościół parafialny p.w. św. Wawrzyńca w Głuchołazach:

Kościół wzmiankowany w dokumentach po raz pierwszy w 1285 roku. Kościół został spalony przez husytów w 1428 roku. Odbudowany w latach 1452 – 1460 z wykorzystaniem murów starej nawy i dodaniem nowego prezbiterium. W latach 1729 – 1731 kościół przebudowano w duchu barokowym wznosząc nową nawę, prawdopodobnie wg projektu wybitnego architekta Christopha Lauscha pracującego na zlecenie bpa Franza Ludwiga von Neuenburga. Według innych opracowań autorem projektu mógł być J.I. Töpper. W 1842 roku F. Berger nadbudował wieże, a w 1907 roku znany architekt H. Poelzig zaprojektował neobarokowe, prześwitowe hełmy. Kościół był kilkakrotnie remontowany w XX wieku. Jest to okazała, orientowana budowla halowa z nawą, po której bokach ciągną się rzędy połączonych kaplic z emporiami nad nimi. Węższe prezbiterium zakończone jest wielobocznie. Przy prezbiterium znajduje się zakrystia, skarbiec i kruchta, tworząc pseudotransept. Po bokach nawy ulokowane się dwie kruchty. Główne wejście znajduje się w dwu wieżowej fasadzie zachodniej, które prowadzi przez wczesnogotycki portal uskokowy, jeden z najstarszych tego typu na Śląsku, najprawdopodobniej z II połowy XIII wieku. Osiem kapiteli kamiennych kolumienek wyobraża głowy ludzkie. Według opowieści są to głowy mnichów, a przyjazne uśmiechy masek miały zachęcać średniowiecznych mieszczan do odwiedzania kościoła. Całość ujmuje trójkątny szczyt zwieńczony zrekonstruowanym kwiatonem. Pozostałe portale są barokowe, półkoliste, w opaskach z kartuszami. Dach dwuspadowy, elewacje w podziale ramowym. Okna o zróżnicowanych wykrojach, w opaskach w tynku, w wieżach także ostrołukowe. Nawę i prezbiterium przekrywa sklepienie kolebkowe z lunetami wsparte na gurtach, które przez wydatny gzyms opierają się na filarach międzynawowych wzbogaconych ukośnie ustawionymi, kanelowanymi lizenami. Balkony empor łukowo wygięte do wnętrza. Sklepienia i podłucza kościoła pokrywa dekoracja sztukatorska. W kaplicy i pozostałych pomieszczeniach występują sklepienia żaglaste i kopulaste. Wewnątrz bardzo bogaty wystrój i wyposażenie barokowe, rokokowe i neobarokowe, w tym ołtarz główny z 1921 roku, liczne ołtarze boczne z XVIII wieku, w których znajdują się zróżnicowane stylowo obrazy i rzeźby (od gotyckiej figury Matki Boskiej z Dzieciątkiem z około 1500 roku po dzieła z początku XX wieku). Do cenniejszych należą rokokowe figurki aniołków i kopia obrazu Van Dycka z końca XVIII wieku. Ponadto okazała ambona barokowa z rozbudowaną dekoracją rzeźbionego baldachimu oraz kamienna chrzcielnica z około połowy XVIII wieku z drewnianą pokrywą.

Kościół Gimnazjalny w Głuchołazach:

Kościół gimnazjalny p.w. Stygmatów św. Franciszka (dawniej ewangelicki) wzniesiony został w latach 1865 – 1866 wg projektu architekta Hartmanna. Obiekt posiada neogotyckie formy, prostokątną nawę przekrytą stropami oraz wysoką ośmioboczną wieżę zakończoną iglicowym hełmem. Kamienny ołtarz i chrzcielnica jest z 1890 roku. Pozostałe wyposażenie z okresu budowy i współczesne.

Zespół dawnego Wójtostwa w Głuchołazach:

Pierwotny gotycki budynek powstał w XV wieku. Zniszczony w 1428 roku w czasie wojen husyckich. W 1472 roku wzmiankowana była budowa wieży. Od 1622 roku do 1787 roku był w posiadaniu jezuitów. W 1815 roku obiekt został nabyty przez miasto. Budynek spalony w 1729 roku i ponownie w1834 roku, a następnie odbudowywany i przekształcony na szkołę. W 1880 roku przebudowany po raz kolejny i przeznaczony na siedzibę urzędów, szkoły, a nawet zakład rzemieślniczy. W trakcie przebudowy rozebrano wieżę. Budynek pierwotnie renesansowy, ale wskutek wielu przekształceń pozbawiony całkowicie cech stylowych. Murowany, otynkowany, wzniesiony wokół dziedzińca o rzucie zbliżonym do trapezu, złożony z dwóch budynków mieszkalnych usytuowanych od zachodu i południa oraz gospodarczego w części wschodniej. Budynek główny piętrowy, dwuskrzydłowy z jednotraktowym układem wnętrz i korytarzem wzdłuż traktu. W elewacji zachodniej brama przejazdowa. Budynek gospodarczy (obecnie rozebrany) w latach powojennych pełnił funkcję remizy strażackiej. Przejazd sklepiony kolebkowo – krzyżowo, pomieszczenia przyziemia żaglasto na gurtach, a dachy budynków siodłowe.

Budynki uzdrowiskowo – sanatoryjne w zdrojowej części miasta w Głuchołazach:

Dawny zakład „Ferdinandsbad", obecnie ośrodek Caritas „Skowronek" przy ul. Andersa 74, wzniesiony w 1882 roku jako najokazalszy w uzdrowisku zakład wodoleczniczy, rozbudowany w 1899 roku. Od 1918 roku przejęty przez ss. Urszulanki na

szkołę dla dziewcząt prowadzoną przez s. Ludwikę Skowronek, a w dużej części ufundowaną przez jej brata ks. Ludwika Skowronka. Po 1945 roku wykorzystywany jako ośrodek szkoleniowy i wypoczynkowy. Założony na rzucie prostokąta z wyraźnymi ryzalitami bocznymi, 4 kondygnacyjny z tarasem w przyziemiu wzdłuż elewacji, na fasadzie secesyjna dekoracja w postaci reliefu.

Dawne sanatorium kolejowe przy ul. Parkowej 9a/11, pierwotnie zakład wodoleczniczy „Sanitas", murowany z przełomu XIX i XX wieku. Obecnie mieści się tu zakład opiekuńczo – leczniczy.

Dawny pensjonat „Waldesruh", obecnie pensjonat przy ul. Lompy 1, murowano – szachulcowy z końca XIX wieku oraz „Polonia 5" przy ul. Lompy 1b, murowany z początku XX wieku.

Dawny zakład wodoleczniczy „Wilhelmsbad", dzisiejszy Dom Wypoczynkowy „Polonia" przy Alei Jana Pawła II nr 36, murowany z 1892 roku, pseudorenesansowy gmach.

Obiekty obecnie przynależne do zespołu Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Głuchołazach (ul. Lompy nr 2 i Lompy nr 3). Budynki powstałe w latach 30–tych XX wieku stanowią zachowany charakterystyczny przykład modernizmu reprezentującego tak zwany styl międzynarodowy. Styl ten, narodził się jeszcze w latach 20– tych XX wieku, ale rozwinął dopiero w następnej dekadzie w związku z szybkim postępem technologicznym w budownictwie. Architektura obiektów pierwotnie była podporządkowana funkcji z elewacjami pozbawionymi „zbędnego" detalu. Obiekty powstały najprawdopodobniej równolegle z nieistniejącym obecnie kompleksem hotelowo – rekreacyjnym „Leśna" (Kurhaus).

Szpital św. Józefa w Głuchołazach:

Inicjatorem budowy obiektu położonego obecnie przy ul. Słodowskiej–Curie był miejscowy proboszcz ks. dziekan Bruno Glasneck. Inwestorem zostało Zgromadzenie Sióstr Boromeuszek z Trzebnicy. Gmach zaprojektował miejski starszy radca budowlany (Oberstadtbaurat) Josef Meyers z Nysy, a głównym wykonawcą był mistrz murarski Johann Hoy z Głuchołaz. Fundamenty i stropy były żelbetowe, a ściany z cegły z żelbetowymi elementami konstrukcji. 30 października 1927 roku obiekt został uroczyście poświęcony. Szpitalowi nadano imię św. Józefa (St. Josefs – Krankenhaus). Parter mieścił salę wykładową i operacyjną oraz gabinety lekarskie i zabiegowe. W piwnicy funkcjonowała łaźnia. Pierwsze i drugie piętro mieściły sale dla pacjentów z 80 łóżkami. Centralnym punktem całego założenia uczyniono kaplicę szpitalną, zajmującą dwie kondygnacje, ozdobioną witrażami firmy Derix z Kevelaer oraz rzeźbami prof. dell 'Antonia z Cieplic. Na funkcjonalny program i strukturę budynku zapewne wpłynęły treści symboliczne. Gmach jest układem centralnym, którego skrzydła kryte stromymi dachami spadzistymi stykają się w jednym miejscu z kulminacją w postaci pionowego akcentu kompozycyjnego belwederu z masztem flagowym. Skrzydła przy wejściu głównym, zamknięte wielobocznie, wskazują na najistotniejsze aspekty leczenia: ducha (lewe skrzydło – kaplica) i ciała (prawe skrzydło – blok operacyjny). Skrzydła te rozchylają się, symbolizując ramiona cyrkla, od skrzydła w kształcie litery „L", czyli węgielnicy. Cyrkiel symbol mądrości, wiedzy i rozumu oraz węgielnica symbol równowagi i szczerości, to atrybuty św. Józefa, patrona rzemieślników i architektów. Dodatkowo oba przyrządy tworzą odwrócony chrystogram – popularny symbol chrześcijaństwa. Nie bez znaczenia jest także imię nadane obiektowi. Józef to nie tylko imię świętego opiekuna Chrystusa. Józef Chauvenel był założycielem pierwszej siedziby Zgromadzenia Sióstr Boromeuszek w Nancy. Tradycja i symbolika zostały wprzęgnięte w ideę „centralnego" rzutu szpitala, który z racjonalnego punktu widzenia ułatwia sprawne funkcjonowanie obiektu, szybką komunikację między pacjentem i lekarzem, ale także umożliwia stałą kontrolę stanu zdrowia pacjenta (idea panoptikum).

BISKUPÓW:

Najcenniejszym zbytkiem jest kościół parafialny Zwiastowania NMP usytuowany na wzniesieniu w północnej części wsi. Pierwotny romański, orientowany, murowany kościół powstał prawdopodobnie w końcu XIII wieku. Była to budowla z trzy przęsłową nawą i węższym, prostokątnym prezbiterium. W XVII wieku dodano kruchtę i wieżę, a w 1770 roku całość przebudowano łącznie ze sklepieniami, nadając mu barokowe cechy. Przy prezbiterium w 1906 roku dobudowano otwartą do wnętrza kaplicę, z drugiej strony stoi zakrystia. Wieżę o wklęsłych ścianach i narożach akcentowanych lizenami wieńczy hełm z prześwitami. Elewacje dzielone lizenami, okna półkoliście zamknięte. Prezbiterium przekryte sklepieniem krzyżowym, nawa kolebką z lunetami. W prezbiterium zachowane gotyckie okienko. Na strychu pozostałości polichromii z XVI wieku. Wewnątrz cenne wyposażenie i wystrój, między innymi dekoracja stiukowa sklepienia, rokokowe ołtarze z około 1787 roku oraz drewniana

ambona z tego okresu, kamienna chrzcielnica z 2 połowy XVIII wieku z drewnianą pokrywą. Ponadto barokowe meble, obrazy olejne i rzeźby z XVII i XVIII wieku, a także najcenniejszy polichromowany Chrystus na Krzyżu z około połowy XVI wieku konserwowany w 1967 roku. Kościół i dawny cmentarz otacza mur z XVIII wieku z okazałą bramą o cechach klasycystycznych oraz bramkami. Stoi przy nim kaplica Zwiastowania NMP, a obok plebania z XIX wieku, dwukondygnacyjna, nakryta dachem mansardowym z dobudowanym współczesnym klasztorem.

Dwór murowany z jest 1907 roku, być może w miejscu lub z wykorzystaniem fragmentu starszego. W elewacji wmurowana jest płyta z kartuszami herbowymi z 1562 roku.

BODZANÓW:

Najcenniejszy jest klasztor wzniesiony w XVIII wieku dla zakonu Jezuitów. Od 1788 roku do 1931 roku pozostawał w posiadaniu świeckich właścicieli dóbr, którzy doprowadzili do jego ruiny. W 1931 roku dobra kupują Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej i przeprowadzają w nim remont. Zbudowany na rzucie litery „L" z nowszą kaplicą pośrodku skrzydła południowego. Obiekt jest dwukondygnacyjny o dachu dwuspadowym z naczółkiem od północy. Elewacja frontowa od zachodu, szesnastoosiowa. W narożniku dziedzińca podcienia zamknięte łukiem koszowym na filarach. Otwory okienne i drzwiowe prostokątne w profilowanych opaskach, w kaplicy zamknięte łukiem odcinkowym. Układ wnętrz jednotraktowy z korytarzem. W przyziemiu sklepienia kolebkowo – krzyżowe.

Ogród, dawniej prawdopodobnie jako XVIII wieczne założenie dworskie razem z klasztorem. Przebudowany w połowie XIX wieku i na początku XX wieku. Usytuowany na wschód od klasztoru. Jest to park o kompozycji krajobrazowej z cechami naturalistycznymi, założony na stromej skarpie dawnej doliny rzeki Białki.

Kościół parafialny p.w. św. Józefa. W XVI wieku wzmiankowana była tu kaplica. Obecny kościół zbudowany na początku XIX wieku jako barokowo – klasycystyczny. Zwrócony prezbiterium ku zachodowi. Murowany, otynkowany. Jednoprzęsłowe prezbiterium zamknięte trójbocznie przy nim po bokach przybudówki, od południa zakrystia, od północy kaplica chrzcielna, szeroka nawa trójprzęsłowa z nową kaplicą i kwadratową wieżą od wschodu. Wewnątrz sufit z fasetą. Dach wtopiony w korpus. Hełm baniasty z ośmioboczną latarnią. Z cenniejszego wyposażenia należą ołtarz główny neorokokowy, dwa ołtarze boczne rokokowo – klasycystyczne, ambona klasycystyczna z początku XIX wieku oraz późno klasycystyczne organy z około połowy XIX wieku.

BURGRABICE:

Kościół parafialny św. Bartłomieja był wzmiankowany w 1442 roku. Jego starsza część pochodzi prawdopodobnie z XVI wieku. Około 1720 roku wykonano sklepienie wnętrza i wzniesiono zakrystię oraz kruchtę południową. Była to skromna budowla późnogotycka, orientowana, z prostokątną nawą i węższym, oskarpowanym, wielobocznie zakończonym prezbiterium. Wnętrze sklepione kolebką z lunetami, ściany dzielone zdwojonymi, marmoryzowanymi pilastrami. Na osi stała wieża. Całość pokrywała dekoracja sgraffitowa, zniszczona podczas rozbudowy w latach 1913 – 1914, gdy w miejscu wieży dostawiono okazałą, centralną nawę zwieńczoną kopułą z latarnią. Kościół był remontowany po 2000 roku. Zachował się późnogotycki portal z 1562 roku w kruchcie oraz neobarokowy z medalionem z okresu rozbudowy. Wewnątrz dość bogate, zróżnicowane wyposażenie, między innymi późnogotyckie drewniane, polichromowane figury patrona z XVI wieku, rokokowe drewniane ołtarze z XVIII wieku, drewniana ambona z II połowy XIX wieku, kamienna chrzcielnica z około 1800 roku, obrazy olejne, rzeźby i ławy z XVIII wieku. Kościół stoi na dużym cmentarzu otoczonym murem ze stacjami Drogi Krzyżowej. W starszej części urządzono ekspozycję zabytkowych nagrobków. Za prezbiterium przy murze cmentarnym stoi neoklasycystyczna kaplica grobowa z około 1830 roku. W jej ścianę pod kolumnowym portykiem wmurowane są 2 renesansowe płyty nagrobne. Obok plebania z XVIII wieku lub początku XIX wieku. Jest murowana, dwukondygnacyjna, nakryta dachem naczółkowym. Na cmentarzu stoi też barokowa figura św. Jana Nepomucena z XVIII wieku i pomnik Josepha Krautwalda z 2003 roku, światowej sławy rzeźbiarza urodzonego w Burgrabicach.

Z zespołu dworskiego zachowała się tylko ruina murowanego z kamienia i cegły spichlerza z przełomu XVIII i XIX wieku. Sam dwór już nie istnieje.

CHARBIELIN:

Kościół p.w. Jana Chrzciciela wzmiankowany pierwszy raz w 1302 roku. Poprzedni, z którego być może zachowały się fragmenty murów w przyziemiach wieży, zbudowany był na przełomie XV i XVI wirku. Obecny wzniesiony w 1780 roku został spalony w czasie działań wojennych w 1945 roku, a odbudowany w 1958 roku. Obiekt barokowo – klasycystyczny z zatarciem cech stylowych na zewnątrz. Orientowany, wzniesiony na rzucie prostokąta ze ściętymi narożnikami od wschodu. Krótkie jednoprzęsłowe prezbiterium, wydzielone wewnątrz ścianą tęczową. Nawa dwuprzęsłowa. Od południa przy nawie prezbiterium zakrystia, przy nawie kruchta. Od zachodu wieża z nową przybudówką mieszczącą schody. Wnętrze nakryte sklepieniem kolebkowym o łuku obniżonym z lunetami i dekoracją stiukową. Podział ścian szerokimi gzymsowanymi lizenami. Okna zamknięte półkoliście, szeroko rozglifione od wewnątrz. Wieża rozdzielona gzymsem na dwie kondygnacje, ze ściętymi narożnikami od zachodu. Dach siodłowy, nad przybudówkami pulpitowy. Na wieży dach namiotowy. Ołtarz główny klasycystyczny z około 1800 roku. Mensa wolnostojąca, rokokowa. 2 ołtarze boczne klasycystyczne z I połowy XIX wieku.

GIERAŁCICE:

Kościół św. Michała Archanioła wzmiankowany w 1302 roku. Prawdopodobnie w 1503 roku na jego miejscu powstał murowany późnogotycki. W 1615 roku został wzniesiony na nowo jako późnorenesansowy, być może z wykorzystaniem starszego fragmentu. Przy obecnym murowanym, neogotyckim, zbudowanym w latach 1869 – 1871, zachowała się późnorenesansowa, murowana z kamienia i otynkowana wieża poprzedniego kościoła, wzniesiona zapewne w 1615 roku. Jest to założenie bazylikowe, 3 nawowe, oskarpowane z transeptem, wielobocznie zakończone prezbiterium i kwadratową wieżą na osi. Hełm wieży z prześwitem, zwieńczony chorągiewką z datą 1774. W kruchcie zachował się renesansowy portal. Wnętrze przekrywają sklepienia krzyżowo – żebrowe. Okna i portale ostrołukowe. Wewnątrz neogotyckie wyposażenie. Ze starego kościoła zachowała się kamienna chrzcielnica z XVIII wieku. Od południa w murze wmurowane 3 kamienne kartusze herbowe z datą 1615. Kościół stoi na skarpie wzmocnionej murem oporowym, otoczony ogrodzeniem z bramką z XVI wieku. Za kościołem ciągnie się duży cmentarz, na którym stoi kamienna grupa figur z XIX wieku. W pobliżu muru plebania z około połowy XIX wieku, a przy niej barokowa figura św. Jana Nepomucena z XVIII wieku.

Zespół dworski (dawne sołectwo) z murowanym dworem z początku XVII wieku. Dwór mógł być starszy, nawet z połowy XV wieku, przebudowany w XVI wieku. Była to budowla renesansowa, gruntownie przebudowana i nadbudowana około 1900 roku z zatarciem większości cech stylowych. Obecnie jest to budynek założony na prostokącie, dwu kondygnacyjny z poddaszem mieszkalnym, nakryty płaskim, dwuspadowym dachem. Okna prostokątne w opaskach. Na elewacjach zachowały się pozostałości dekoracji sgraffitowej w postaci poziomych fryzów z kolistej plecionki i pionowych boni oraz kartusze herbowe. Obok zabudowania gospodarcze folwarku, w tym murowany dom mieszkalny i obory z końca XIX wieku.

Na terenie wsi zachowały się liczne kapliczki domkowe i słupowe oraz figury i krzyże przydrożne, głównie z początku XIX wieku. Niektóre noszą cechy sztuki barokowej. Na terenie Gierałcic znajduje się kalwaria.

JARNOŁTÓWEK:

Najstarszy obiekt w miejscowości to kościół św. Bartłomieja. Pierwszy kościół drewniany powstał prawdopodobnie około 1268 roku. Jego patronami byli męczennicy św. Feliks i Adactus. Kościół parafialny św. Bartłomieja Apostoła wzmiankowany był w 1339 roku. Gotycki wzniesiony był prawdopodobnie w XV wieku (według niektórych opracowań dopiero około 1550 roku). Był wówczas filią parafii w Zlanych Horach. Na jego miejscu w 1754 roku postawiono barokowy, który został całkowicie zniszczony podczas powodzi w 1903 roku. Obecny zbudowano na nowym miejscu w 1907 roku. Jest to budowla o cechach architektury neoromańskiej z prostokątną nawą i węższą absydą. Kościół jest reprezentatywnym przykładem architektury neostylowej z początku XX wieku o zachowanych i nie przekształconych cechach stylowych. Oskarpowany, nakryty dwuspadowym dachem. Okna i portale w schodkowych rozglifieniach. Na osi stoi wieża zakończona trójkątnymi szczycikami, spomiędzy których wyrasta wysoki hełm iglicowy. Na dachu umieszczono metalową chorągiewkę ze starego kościoła z datą 1754. Bogate wyposażenie wnętrza pochodzi z przełomu XIX i XX wieku. Główny ołtarz ofiarowała cesarzowa Augusta Wiktoria.

Dwór zbudowany został w połowie XIX wieku na zrębach murów poprzedniego dworu obronnego, wzniesionego prawdopodobnie około 1600 roku. Murowany z kamienia, górne kondygnacje murowane z cegły, otynkowane. Wielokrotnie przebudowywany i remontowany. Obecnie stanowi własność prywatną. Założony na prostokącie, oskarpowany w przyziemiu,

dwukondygnacyjny, podpiwniczony z poddaszem i facjatą. Naroża akcentowane boniowaniem w tynku. Kondygnacja piwnic opięta niskimi kamiennymi skarpami. Dekoracja elewacji późnoklasycystyczna. Wewnątrz sklepienia ceglane i stropy drewniane. Dach czterospadowy kryty łupkiem. Wokół budynku fosa umocniona okładziną z kamienia. Do dworu prowadzi kamienny most przerzucony przez Złoty Potok, są też pozostałości obmurowanej fosy z XVI lub XVII wieku.

Obok dworu stoi barokowa oficyna z II połowy XVIII wieku, flankująca dziedziniec od zachodu. Budynek jest podpiwniczony, parterowy z facjatką. Wzniesiony na planie prostokąta z dwutraktowym układem wnętrz. Pośrodku sień sklepiona kolebkowo z lunetami. W jej przedłużeniu klatka schodowa. W pomieszczeniach sufity i stropy drewniane. Elewacja frontowa pięcioosiowa. Okna w ozdobnych obramieniach stiukowych. Facjata jednoosiowa lekko wypukła ujęta spływami i pilastrami, zwieńczona szczycikiem o bogatym wykroju flankowanym dwoma sterczynami. Na facjatce dekoracja regencyjna. Dach mansardowy.

Park krajobrazowy z urozmaiconym drzewostanem zlokalizowany jest na południe od dworu. Park wraz z dziedzińcem otoczony jest murem z kamienia łamanego, w którym jest kartusz herbowy.

Dawny młyn wodny (papierniczy) nr 115. Zbudowany w I połowie XIX wieku na Złotym Potoku. Przebudowany w końcu XX wieku z zatarciem cech stylowych. Murowany, otynkowany. Parterowy, mieszczący dwutraktową część mieszkalną oraz część gospodarczą, dawniej młynicę. Wysoki dach naczółkowy ze świetlikami. Obok budynek gospodarczy, murowany z kamienia.

Sanatorium „Aleksandrówka" z około 1920 roku. Budynek wyróżnia się szachulcową konstrukcją, której uroku dodaje baszta. Został wybudowany przez śląskiego przemysłowca, potem przejęty przez Związek Kas Chorych. Obiekt początkowo był przeznaczony dla rekonwalescentów po przebytej gruźlicy. Dominującą formą terapii było leczenie klimatyczne w formie werandowania i spacerów po południowym stoku doliny Złotego Potoku. Podczas II wojny światowej mieścił się tutaj szpital wojskowy. Nazwa „Aleksandrówka" została nadana na cześć generała Aleksandra Zawadzkiego, który w 1945 roku współpracował z ówczesnym właścicielem ośrodka. W pierwszych latach po II wojnie światowej budynek funkcjonował jako Dom Zdrowia Zakładów Chemicznych w Oświęcimiu. W 1951 roku przeszedł pod nadzór Ministerstwa Zdrowia i został przekazany Przychodni Matki i Dziecka w Opolu.

Na terenie wsi zachowało się sporo kapliczek domkowych i słupowych, między innymi w pobliżu kościoła i przy drodze do Głuchołaz. Murowane domkowe z późnobarokowymi szczytami, obie z końca XVIII wieku lub początku XIX wieku. Przy dawnym młynie stoi słupowa kapliczka, prawdopodobnie z XVIII wieku (może być starsza). Na skrzyżowaniu dróg stoi kamienna figura św. Jana Nepomucena z początku XIX wieku.

KONRADÓW:

Jedynym interesującym obiektem jest kościół Chrystusa Króla z 1937 roku. Skromna budowla z prostokątną nawą i masywną, kwadratową wieżą dostawioną asymetrycznie. Wieńczy ją ostrosłupowy hełm. Okna zamknięte łękami odcinkowymi, portal półkolisty.

KONRADÓW – STAROWICE:

Barokowy dwór zbudowany w I połowie XVIII wieku, odnowiony z zatarciem cech stylowych. Usytuowany na stoku wzniesienia. Zwrócony frontem ku wschodowi. Obiekt murowany, otynkowany, piętrowy, na sklepionych piwnicach. Prostokątny z wydatnym ryzalitem na osi elewacji tylnej. Dwutraktowy, z obszerną sienią na osi, w przedłużeniu której klatka schodowa mieszcząca się w ryzalicie. Elewacja frontowa siedmioosiowa. Przeprowadzone w ostatnich latach remonty elewacji doprowadziły do całkowitego zatarcia cech stylowych. Dach mansardowy z nowymi lukarnami.

ŁĄCZKI:

Łączki nie zachowały cenniejszych zabytków. Przy rozdrożu stoi kaplica z 1932 roku, murowana, z półkoliście zamkniętym portalem. Na kalenicy dachu nad wejściem stoi kwadratowa, drewniana sygnaturka z iglicowym hełmem.

Dwór murowany z przełomu XVIII i XIX wieku. Przebudowany z zatarciem cech stylowych w 1959 roku. Założony na prostokącie, murowany, otynkowany z wydatnym ryzalitem mieszczącym klatkę schodową. Dwukondygnacyjny i pięcioosiowy, nakryty czterospadowym dachem łamanym.

Z budynków na uwagę zasługują między innymi domy: nr 1 (mieszkalny, murowany z XIX wieku), nr 3 (mieszkalny, murowany z 1840 roku) i nr 27 (mieszkalny, murowany z I połowy XIX wieku).

MARKOWICE:

Dzwonnica w centrum wsi z 1878 roku. Murowana na rzucie kwadratu w przyziemiu, wyżej o ściętych narożach, nakryta dachem namiotowym.

NOWY LAS:

Najstarszym obiektem jest kościół wzmiankowany już około 1300 roku. W sprawozdaniu powizytacyjnym diecezji wrocławskiej z 27 sierpnia 1579 roku występował p.w. św. Marii. W takim samym sprawozdaniu z 1638 roku występuje już p.w. św. Jadwigi. Z poprzedniego gotyckiego, zniszczonego w 1817 roku, zachowano przyziemie wieży. Obecny późno klasycystyczny zbudowano w latach 1819 – 1823 według planów Karola F. Schinkla lub Wallenhaupta, a prace budowlane wykonał mistrz murarski Böhm. Częściowo spalony w 1945 roku i odbudowany w 1949 roku. Orientowany, murowany i otynkowany. Salowy, pięcioprzęsłowy z półkolistą apsydą. Od zachodu kwadratowa wieża rozdzielona gzymsami na 3 kondygnacje. Wnętrze nakryte sklepieniem kolebkowym z gurtami. Dach siodłowy. W niszy nad wejściem znajduje się rzeźba św. Jadwigi wykonana w1829 roku przez rzeźbiarza Machliga z Nysy. Ołtarz główny z 1825 roku z rzeźbami śś. Joachima i Anny wykonał Michał Klar z Nysy. Dziełem prymitywnego kamieniarstwa jest rzeźba niewiasty z datą 1676, wiązana przez tradycję ludową ze św. Jadwigą. Niektórzy historycy sztuki twierdzą, że jest to relikt prymitywnego nagrobka. W otoczeniu kościoła stary mur wzniesiony z kamienia polnego i łamanego. W przylegającym do muru ogrodzeniu plebanii, brama z I połowy XIX wieku, utworzona z 4 murowanych cylindrycznych postumentów. Na postumencie kamienna figura św. Jana Nepomucena z wyrytą datą 1733.

NOWY ŚWIĘTÓW:

Pierwsza informacja o kościele p.w. Chrystusa Króla (wcześniej p.w. św. Małgorzaty) pochodzi z dokumentu wizytacyjnego z 1302 roku. W 1651 roku budowla była już kamienna, posiadała sklepienie łukowe nad ołtarzem, drewniany strop i dach pokryty gontem. W 1719 roku do kościoła dobudowano wieżę. Rozbudowany w 1937 roku przez wzniesienie nowego korpusu przylegającego prostopadle od południa do nawy pierwotnego kościoła. Równocześnie przeprowadzono konserwację, obejmującą między innymi zrzucenie tynków i wprowadzenie elementów romańskich. Przy północnej ścianie nawy przybudowano skarpy. Wczesnogotycki z wieżą barokową. Orientowany, murowany z kamienia łamanego. Prezbiterium kwadratowe, przy nim od północy zakrystia. Szersza i wyższa nawa trójprzęsłowa z nową kruchtą od północy i kwadratową wieżą od zachodu. W prezbiterium i nawie sklepienia zapewne z czasu budowy wieży (1719 rok). W prezbiterium kopulaste z zaznaczonymi szwami skrzyżowania, w nawie kolebkowe z lunetami Na sklepieniach dekoracja stiukowo – listwowa. W zakrystii sklepienie kolebkowe. Podziały ścian nawy lizenami. Tęcza zamknięta półkoliście. Wejście do zakrystii ostrołukowe, w nim drzwi z okuciami z przełomu XVI i XVII wieku. Pod wieżą portal kamienny zamknięty półkoliście z zaznaczonymi podstawami łuku i kluczem, w którym data 1719. Dachy siodłowe. Wieża o zaokrąglonych narożnikach z oknami zamkniętymi półkoliście i niszą nad wejściem. Wysoki dach namiotowy. Dwa ołtarze boczne rokokowe. Ambona z XVIII wieku. Wokół kościoła zachował się średniowieczny mur kamienny.

W Nowym Świętowie znajdują się pozostałości dworu, pochodzącego z połowy XIX wieku. Jest to murowany, tynkowany, piętrowy budynek, nakryty dachem mansardowym z lukarnami. W jego tylnej elewacji znajduje się XIX wieczna kamienna rzeźba św. Jana Nepomucena w stylu barokowym.

PODLESIE:

Kościół parafialny św. Jerzego powstał na miejscu starego w latach 1907 – 1908. Stoi w najwyższym punkcie wsi. Jest to okazała ceglana, oskarpowana budowla z kwadratową nawą, do której dostawione są przybudówki. Od frontu fasadę tworzy rozbudowany pseudotransept, z którego wyrasta kwadratowa wieża zwieńczona iglicowym hełmem ustawionym pomiędzy

trójkątnymi szczycikami. Poprzedza ją kruchta. Portale i okna półkoliście zamknięte, część w kształcie triforiów, są też okna rozetowe. Dach dwuspadowy. Wewnątrz barokowe drewniane polichromowane figury św. Jerzego z XVIII wieku. Pozostałe wyposażenie, po pożarze barokowego ołtarza głównego w 1996 roku, jest współczesne. Kościół otacza cmentarz założony w 1864 roku. W sąsiedztwie barokowa, drewniano – murowana plebania z XVIII wieku, przebudowana w XIX wieku oraz kapliczka z 1860 roku.

Barokowy dwór z XVIII wieku, przebudowany w XIX jak i w XX wieku z zatarciem cech stylowych. Założony na prostokącie o 6 i 4 osiach, dwukondygnacyjny, nakryty dachem łamanym. Na osi dłuższej elewacji facjaty pod trójkątnymi szczytami. Okna prostokątne. Obok pozostałości parku i alei lipowej.

POLSKI ŚWIĘTÓW:

Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela pierwszy raz wzmiankowano w 1302 roku. Obiekt wczesnogotycki z niemal całkowitym zatarciem cech stylowych. Usytuowany na wzniesieniu pośrodku wsi. Orientowany, murowany z kamienia polnego i łamanego, w nowszych częściach z cegły, otynkowany. Zbudowany w drugiej połowie XIII wieku, co potwierdzają fragmenty murów pochodzące ze schyłku okresu romańskiego. Wielokrotnie przebudowywany. W 1660 roku dobudowano wieżę, którą przebudowano w 1794 roku. W 1678 roku wykonano zasklepienie nawy i powiększenie okien. Wyposażenie pochodzi z XVII i XVIII wieku. Ołtarz główny zestawiony z elementów rokokowych. 2 ołtarze boczne i ambona z końca XVIII wieku. Podczas rozbudowy obiektu w 1933 roku zniszczono pierwotne wnętrze świątyni pokryte polichromią gotycką. Prezbiterium na rzucie zbliżonym do kwadratu, nakryte sklepieniem krzyżowo – żebrowym. Od zachodu wieża kwadratowa, nadbudowana w 1660 roku, nakryta ostrosłupowym dachem namiotowym o zagiętych w dolnej części połaciach, zwieńczona chorągiewką z datą nadbudowy. 2 portale z II połowy XIII wieku: do wieży od zachodu kamienny ostrołukowy sfazowany, a drugi w kruchcie pod wieżą, kamienny ostrołukowy z wcięciem. We wschodniej ścianie nowej zakrystii okienko przeniesione z pierwotnej, prostokątne, kamienne ze starą kratą. W 1945 roku podczas walk świątynia doznała znacznych uszkodzeń. W otoczeniu kościoła zachował się mur gotycki, odnowiony w 1933 roku. Mur jest kamienny, wzmocniony nowszymi wydatnymi skarpami. Od zachodu bramka z XVIII wieku, otynkowana, zamknięta półkoliście, ze szczytem zwieńczonym gzymsem wygiętym ku górze. Naprzeciw kościoła znajduje się plebania z przełomu XVIII i XIX wieku. Gruntownie przebudowana w XX wieku, murowana z cegły z użyciem kamienia, otynkowana, piętrowa na rzucie zbliżonym do kwadratu. Dach czterospadowy, pierwotnie kryty łupkiem.

Dworek (nr 76) zbudowany około 1800 roku. Murowany, podpiwniczony, na planie prostokąta z wydatnym ryzalitem na osi ściany środkowej, w której znajduje się obszerna sień z klasycystyczną, drewnianą klatką schodową. Układ wnętrza dwutraktowy. W części pomieszczeń sklepienia żaglaste, w pozostałych sufity. Przed wejściem schody kamienne z rozszerzającymi się parapetami zakończonymi wolutami. Narożniki ujęte uproszczonymi pilastrami w tynku. Pomiędzy piętrami gzyms. Okna w obramieniach profilowanych, po bokach wejścia 2 okienka zamknięte półkoliście. Dach mansardowy z naczółkami, pierwotnie kryty łupkiem.

Dom nr 17 zbudowany w I połowie XIX wieku. Obiekt piętrowy, murowany, otynkowany, usytuowany kalenicowo. Dwutraktowy, sześcioosiowy z obszernym przejazdem przesuniętym z osi, zamkniętym łukiem koszowym. Między piętrami gzyms. Dach czterospadowy kryty dachówką. W dziedzińcu przyległy budynek gospodarczy z wydatnym okapem.

Kapliczka barokowa zbudowana w 1704 roku z fundacji Kaspra Zirbise. Usytuowana poza wsią przy drodze do Nysy. Murowana z kamienia, otynkowana. Wzniesiona na rzucie ośmioboku. Wewnątrz sklepienie kopulaste z lunetami. Okienka zamknięte półkoliście, rozglifione do wnętrza. Na zewnątrz nad prostokątnym wejściem nisza, w której jest rzeźba Chrystusa, zapewne z 1703 roku. Gzyms koronujący profilowany. Wysoki dach namiotowy, pierwotnie kryty łupkiem.

STARY LAS:

Kościół p.w. św. Marcina wymieniony już w 1302 roku. Zbudowany zapewne na początku XIV wieku. Rozbudowany w 1302 roku. Neobarokowy z zachowanymi murami wczesnogotyckiego prostokątnego prezbiterium. Na zewnątrz, w narożnikach od wschodu, niskie skarpy. We wschodniej ścianie okno ostrołukowe, wąskie, obustronnie rozglifione, gotyckie. Wystrój wnętrza pochodzi z XVIII wieku. Obok kościoła od południa fragment starego muru z kamienia. Plebania zbudowana w II połowie XVIII wieku. Murowana, tynkowana. Piętrowa na sklepionych piwnicach. Układ wnętrz dwutraktowy z korytarzem między traktami i

sienią przy dłuższym boku, w której jest klasycystyczna drewniana klatka schodowa. W większości pomieszczeń przyziemia sklepienia kolebkowo – krzyżowe i kolebkowe z lunetami. Dach naczółkowy, pierwotnie kryty łupkiem.

Chałupa nr 49 z XVIII wieku konstrukcji szkieletowej, wypełnionej gliną. Została przeniesiona do Muzeum Wsi Opolskiej.

Chałupa nr 58 z XVIII wieku. Budynek prostokątny, dwutraktowy, ze stropami belkowanymi w pomieszczeniach. Dach siodłowy.

Kapliczki z I połowy XIX wieku, murowane, otynkowane.

SUCHA KAMIENICA:

Zabytkowy kościół p.w. Matki Boskiej Różańcowej był wzmiankowany w 1315 roku oraz w latach 1561 i 1627 w księgach inwentarzowych przy okazji pobierania różnych opłat. Zabytkowy dzwon kościelny pochodzi z XVII wieku.

Generalnie obiekty i obszary zabytkowe występują we wszystkich miejscowościach. Największym ich nasyceniem charakteryzuje się miasto Głuchołazy (369 obiektów). Znaczne nasycenie obiektów zabytkowych występuje także na terenie wsi: Stary Las i Polski Świętów (po 54), Bodzanów (53), Nowy Świętów (50), Jarnołtówek (49) oraz Podlesie (46). Mniejszym, ale w skali gminy dość licznym, nagromadzeniem zabytkowej substancji charakteryzują się miejscowości: Charbielin (38), Nowy Las (31), Burgrabice (28), Biskupów i Łączki oraz Wilamowice Nyskie (po 26), Gierałcice (21), Sławniowice (20), a także Konradów (19) i Sucha Kamienica (18). Najmniejszym nasyceniem obiektów zabytkowych charakteryzują się wsie Pokrzywna (8) i Markowice (7). Wśród obiektów zabytkowych najliczniejszą grupę stanowią budynki mieszkalne. Licznie reprezentowane są także obiekty gospodarcze (stajnie, stodoły, obory, spichlerze, chlewnie, kurniki, magazyny, młyny, itp.). Rzadziej występują obiekty sakralne (kościoły, kaplice, kapliczki, plebanie, cmentarze) oraz obiekty użyteczności publicznej (obiekty szkolne, poczty, remizy, budynki administracyjne, itp.), a także obiekty techniczne i inne (wieże ciśnień, stacje transformatorowe, ogrodzenia, bramy, mosty, itp.). Ogółem Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Głuchołazy, przyjęta Zarządzeniem nr 226–PR.49.2019 Burmistrza Głuchołaz z dnia 23 kwietnia 2019 roku, obejmuje 917 obiektów i obszarów, z czego 65 wpisanych jest do rejestru zabytków województwa opolskiego. Ich wykaz znajduje się w załączniku nr 1 do niniejszego tekstu *Studium*.

TABELA 53: Gmina Głuchołazy – rozmieszczenie obiektów zabytkowych.

Miejscowość	Liczba zabytków	W tym wpisane do rejestru zabytków województwa opolskiego
1	2	3
Głuchołazy	369	31
Biskupów + Łączki	26	5
Bodzanów	53	4
Burgrabice	28	3
Charbielin	38	2
Gierałcice	21	2
Jarnołtówek	49	6
Konradów	19	1
Markowice	7	–
Nowy Las	31	1
Nowy Świętów	50	3

1	2	3
Podlesie	46	–
Pokrzywna	8	–
Polski Świętów	54	4
Sławniowice	20	–
Stary Las	54	3
Sucha Kamienica	18	–
Wilamowice Nyskie	26	–

Źródło: *Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Głuchołazy*, 2019.

Obiekty, zespoły i założenia wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej, wynikającymi z przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku (Dz. U. z 2020 roku, poz. 282 z późn. zm.). Odnośnie obiektów zabytkowych obowiązuje bezwzględny priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich nad względami wynikającymi z działalności inwestycyjnej. Należy dążyć do pełnej rewaloryzacji zabytków. Wszelkie działania podejmowane przy zabytkach wymagają pisemnego pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

TABELA 54: Gmina Głuchołazy – wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego.

Miejscowość	Obiekt ; Obszar	Adres (ulica ; nr)	Numer rejestru	Data rejestru
1	2	3	4	5
Głuchołazy	Historyczny układ urbanistyczny miasta Głuchołazy		138	03.12.1954
Głuchołazy	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca		28/50	20.02.1950
Głuchołazy	Kościół cmentarny, obecnie rzymskokatolicki kościół pomocniczy pw. św. Rocha		1111/66	05.02.1966
Głuchołazy	Zbiorowa mogiła ofiar terroru hitlerowskiego	Wyszyńskiego	Ks. A t. I – 247/90	23.04.1990
Głuchołazy	Willa	Andersa 48	2196/89	17.08.1989
Głuchołazy	Dom Zdrojowy *Ferdinandsbad*, obecnie Ośrodek Formacyjno – Rehabilitacyjno – Wypoczynkowy Caritas Diecezji Opolskiej *Skowronek*	Andersa 74	Ks. A t.III – 2382/98	07.07.1998
Głuchołazy	Pensjonat ogrodowy (*Gartenhaus*) przy Domu Zdrojowym *Ferdinandsbad*, obecnie Ośrodku Formacyjno – Rehabilitacyjno – Wypoczynkowym Caritas Diecezji Opolskiej *Skowronek*	Andersa 76	Ks. A t. I 98/2009	10.08.2009
Głuchołazy	Baszta Bramy Górnej	Plac Basztowy 4a	682/N/63	16.10.1963
Głuchołazy	Dom mieszkalny	Al. Jana Pawła II 2	Ks. A – III 2067/81	18.03.1981
Głuchołazy	Dom mieszkalny	Al. Jana Pawła II 12	Ks. A – III 2066/81	17.03.1981

1	2	3	4	5
Głuchołazy	Dom mieszkalny	Kościuszki 1	1927/67	31.10.1967
Głuchołazy	Dom mieszkalny	Kościuszki 48, 50	1928/67	31.10.1967
Głuchołazy	Wójtostwo, obecnie zespół mieszkalny	Magistracka 2 , 2a	Ks. A t. I 253/2016	19.05.2016
Głuchołazy	Dom w wójtostwie, obecnie w zespole mieszkalnym	Magistracka 2	Ks. A t. I 253/2016	19.05.2016
Głuchołazy	Dom w wójtostwie, obecnie w zespole mieszkalnym	Magistracka 2a	Ks. A t. I 253/2016	19.05.2016
Głuchołazy	Dziedziniec w wójtostwie, obecnie w zespole mieszkalnym	Magistracka 2 , 2a	Ks. A t. I 253/2016	19.05.2016
Głuchołazy	Fragment muru miejskiego w wójtostwie, obecnie w zespole mieszkalnym	Magistracka 2 , 2a	Ks. A t. I 253/2016	19.05.2016
Głuchołazy	*Park Zdrojowy*	Parkowa	62/57	25.11.1957
Głuchołazy	Ratusz, obecnie dom mieszkalny	Rynek 4	1929/67	31.10.1967
Głuchołazy	Dom mieszkalny, obecnie budynek usługowy	Rynek 8	1930/67 2296/91	31.10.1967 07.12.1991
Głuchołazy	Dom mieszkalny	Rynek 11	1698/66	27.09.1966
Głuchołazy	Dom mieszkalny	Rynek 19	1931/67	31.10.1967
Głuchołazy	Dom mieszkalny	Rynek 20	1932/67	31.10.1967
Głuchołazy	Dom mieszkalny	Rynek 24	656/59 1933/67	29.12.1959 02.11.1967
Głuchołazy	Hotel *Goldene Sonne*, obecnie dom mieszkalny	Rynek 25	Ks. A / Op / 1938/68	18.10.1968
Głuchołazy	Dom mieszkalny	Rynek 26	1934/67	02.11.1967
Głuchołazy	Dom mieszkalny	Wita Stwosza 5	1083/65	22.05.1965
Głuchołazy	Dom mieszkalny	Wita Stwosza 7	1085/65	22.05.1965
Głuchołazy	Dom mieszkalny	Wita Stwosza 17	1089/65	22.05.1965
Głuchołazy	Dom mieszkalny	Wita Stwosza 19	1090/65	22.05.1965
Głuchołazy	Dom mieszkalny (nie istnieje)	Wita Stwosza 21	1091/65	22.05.1965
Biskupów	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Zwiastowania NMP	Biskupów 73	31/50	20.02.1950
Łączki	Dom mieszkalny w zespole folwarku *Kleinwalde*	Biskupów 1	1689/66	27.09.1966
Łączki	Dwór (Łączki - *Lentsch*)	Biskupów 118	1023/65	
Łączki	Dom mieszkalny	Biskupów 116	1690/66	27.09.1966
Łączki	Dom mieszkalny	Biskupów 120	1691/66	27.09.1966
Bodzanów	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Józefa Robotnika	Bodzanów, obok 81	30/50	20.02.1950
Bodzanów	Zbiorowa mogiła ofiar terroru hitlerowskiego	Bodzanów, obok 81	Ks. A. t. I – 221/89	31.10.1989
Bodzanów	Klasztor Jezuitów, obecnie Dom Zakonny Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej	Bodzanów 66	2345/95	06.02.1995

1	2	3	4	5
Bodzanów	Ogród klasztorny przy klasztorze Jezuitów, obecnie Domu Zakonnym Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej	Bodzanów 66	Ks. A. t. I – 11	13.08.2002
Burgrabice	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Św. Bartłomieja Apostoła	Burgrabice	29/50	20.02.1950
Burgrabice	Dwór (nie istnieje od 1966 roku)	Burgrabice	1019/65	08.05.1965
Burgrabice	Spichlerz w zespole dworskim	Burgrabice	1019/65	08.05.1965
Charbielin	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. Ścięcia św. Jana Chrzciciela	Charbielin 25	1109/66	05.02.1966
Charbielin	Zbiorowa mogiła ofiar terroru hitlerowskiego	Charbielin	Ks. A. t. I – 254/90	20.06.1990
Gierałcice	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła	Gierałcice	1110/66	05.02.1966
Gierałcice	Dwór	Gierałcice 138	1020/65	08.05.1965
Jarnołtówek	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Bartłomieja Apostoła	Jarnołtówek	Ks. A. t. I 59/2008	29.02.2008
Jarnołtówek	Dwór	Jarnołtówek 75	933/64	03.06.1964
Jarnołtówek	Oficyna w zespole dworskim	Jarnołtówek 75a	933/64	03.06.1964
Jarnołtówek	Park w zespole dworskim	Jarnołtówek 75	933/64 Ks. A. t. I 83/83	03.06.1964 15.09.1983
Jarnołtówek	Dom zdrojowy *Bergfried*, obecnie Ośrodek Rehabilitacji i Leczenia Dzieci (wcześniej ośrodek Rehabilitacji i Leczenia Schorzeń Dróg Oddechowych dla Dzieci *Aleksandrówka*)	Jarnołtówek 19	204/2013	05.06.2013
Jarnołtówek	Młyn wodny, obecnie dom mieszkalny	Jarnołtówek 115	1669/66	23.09.1966
Konradów	Dwór (Starowice - Altmannsdorf)	Konradów 174, 175	1024/67	01.03.1967
Nowy Las	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Jadwigi Śląskiej	Nowy Las 35	124	08.09.1954
Nowy Świętów	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Chrystusa Króla	Nowy Świętów 57a	1115/66	05.02.1966
Nowy Świętów	Dwór w zespole folwarku sołeckiego	Nowy Świętów 37a	1962/72	28.10.1972
Nowy Świętów	Spichlerz w zespole folwarku sołeckiego	Nowy Świętów 35	1700/66	27.09.1966
Polski Świętów	Zbiorowa mogiła ofiar terroru hitlerowskiego	Świętów Polski	Ks. A. t. I – 255/90	22.06.1990
Polski Świętów	Plebania rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela	Polski Świętów 73	1708/66	28.09.1966
Polski Świętów	Dwór	Polski Świętów 76, 76a	1025/65	21.05.1965
Polski Świętów	Dom mieszkalny	Polski Świętów 17	1709/66	28.09.1966
Stary Las	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Marcina Biskupa	Stary Las 125a	193	11.04.1956

1	2	3	4	5
Stary Las	Zbiorowa mogiła ofiar terroru hitlerowskiego	Stary Las	Ks. A. t. I – 253/90	21.06.1990
Stary Las	Plebania rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Marcina Biskupa	Stary Las 125	1704/66	27.09.1966

Źródło: *Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Głuchołazy*, 2019.

Zespoły i obiekty wpisane do rejestru i ujęte w gminnej ewidencji zabytków objęte są także ochroną konserwatorską w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Są to zespoły i obiekty o istotnych lokalnych walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych. Dla obiektów objętych ochroną konserwatorską obowiązują ustalenia ujęte w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Dla prac remontowych i modernizacyjnych, związanych z rozbudową i przebudową obiektów uwzględnionych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uzyskać uzgodnienie wojewódzkiego konserwatora zabytków. Wykaz zabytków architektury i budownictwa obejmuje różne obiekty nieruchome powstałe przed 1945 rokiem, w których późniejsza działalność nie zatarła cech świadczących o ich historycznym rodowodzie. Stanowią one charakterystyczne przykłady działalności budowlanej dawnych epok lub posiadają znaczące w skali lokalnej walory artystyczno – architektoniczne.

Należy zaznaczyć, że największym niebezpieczeństwem dla zachowania wielu istniejących na terenie gminy zabytków jest ich zły stan techniczny oraz brak lub niewłaściwe zagospodarowanie. Dla części obiektów, w szczególności nie objętych ochroną w postaci wpisu do rejestru, działaniami z zakresu prawa miejscowego, mogącymi przyczynić się do ratowania tych obiektów przed zupełną degradacją, byłoby urealnienie wymogów dotyczących ich ochrony, a w szczególności do zasad odnoszących się do remontów tych obiektów, bez ryzyka utraty przez obiekt cennych walorów decydujących o wartości zabytkowej. Jednak w zdecydowanej większości powodem złego stanu technicznego obiektów są problemy natury ekonomicznej i własnościowej, niemożliwe do uregulowania na szczeblu planowania przestrzennego, a wymagające opracowania kompleksowych mechanizmów działania.

Gmina posiada, wymagany na podstawie art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku, *Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Głuchołazy na lata 2019 – 2022*, przyjęty uchwałą nr VII/85/2019 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 24 kwietnia 2019 roku. Ustalono w nim nastepujące priorytety oraz kierunki działań:

- Priorytet I – Ochrona zabytków i przestrzeni kulturowej miasta i gminy Głuchołazy.

Kierunki działań:

I.1. Planowa, konsekwentna oraz kompetentna realizacja zadań samorządowych w zakresie ochrony zabytków, powiązanie zadań służących ochronie wartości kulturowych ze strategią rozwoju gospodarczego oraz polityką przestrzenną gminy.

I.2. Opieka nad zabytkami miasta i gminy, dążenie do materialnej poprawy ich stanu zachowania, odbudowy, adaptacji i rewitalizacji. Aktywne zarządzanie materialnym dziedzictwem kulturowym w celu wykorzystania jego potencjału w rozwoju miasta i gminy.

- Priorytet II – Utrwalenie historii regionu związanej z górnictwem złota oraz tradycji uzdrowiskowych Głuchołaz i okolic.

Kierunki działań:

II.1. Kompleksowa ochrona i świadome kształtowanie dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i krajobrazu historycznego uzdrowiska, powstrzymanie degradacji zagrożonych obiektów zabytkowych i obszarów związanych z funkcjonowaniem w przeszłości uzdrowiska oraz podjęcie działań w celu poprawy stanu ich zachowania.

II.2. Budowanie renomy i popularności regionu turystycznego Głuchołaz związanego w przeszłości z górnictwem złota i funkcją uzdrowiskową. Zwiększenie atrakcyjności obszarów i obiektów zabytkowych miasta i gminy w celach turystycznych i społecznych.

- Priorytet III – Edukacja i promocja dziedzictwa kulturowego miasta i gminy.

Kierunki działań:

III.1. Uznanie znaczenia dziedzictwa kulturowego w rozwoju miasta i gminy oraz jego promocja.

III.2. Budowanie klimatu społecznej akceptacji dla idei ochrony zabytków odczytywanych jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości i tradycji.

III.3. Promocja właściwego zarządzania dziedzictwem kulturowym miasta.

2. 3. Stanowiska archeologiczne.

Stanowiska archeologiczne stanowią wielorodny materiał zabytkowy z różnych przedziałów czasowych. Stanowią one ważny element zachowania dziedzictwa kulturowego. Obszar gminy Głuchołazy jest dobrze rozpoznany pod względem archeologicznym i wyróżnia się znacznymi wartościami archeologicznymi. Znajduje się tu wiele cennych i bogatych stanowisk, dzięki którym w dość czytelny sposób odtworzono historię pradziejowego osadnictwa aż po dzisiejsze czasy. Spośród udokumentowanych stanowisk archeologicznych wyróżniają się przede wszystkim zespół wybierzysk, hałd, szybów i sztolni w Głuchołazach związanych z późnośredniowiecznym górnictwem złota oraz średniowieczne grodzisko w Starym Lesie.

Największym rejonem koncentracji reliktów archeologicznych jest miejscowość Bodzanów (22 stanowiska). Ponadto 10 i więcej stanowisk zewidencjonowano we wsiach: Nowy Świętów (14), Biskupów i Łączki (12), Burgrabice (11) i Konradów (10). W pozostałych miejscowościach liczba stanowisk archeologicznych wynosi mniej niż 10.

Ogółem gminny zasób wartości kulturowych podlegających ochronie uzupełnia 118 stanowisk archeologicznych. Ich wykaz znajduje się w załączniku nr 2 do niniejszego tekstu *Studium*. Obecnie 4 stanowiska figurują w rejestrze zabytków województwa opolskiego. Nie należy jednak wykluczać możliwości, że dane dotyczące zabytkowej zawartości stanowisk archeologicznych oraz ich zasięgu ulegną zmianie, włącznie z wpisem do rejestru, po przeprowadzeniu badań weryfikacyjnych. Potwierdzone w terenie oraz wpisane do rejestru zabytków stanowiska archeologiczne należy otoczyć szczególną opieką i uzyskać pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie ewentualnych prac budowlanych lub podejmowanie innych działań oraz zapewnić przeprowadzenie badań archeologicznych w niezbędnym zakresie.

TABELA 55: Gmina Głuchołazy – rozmieszczenie stanowisk archeologicznych.

Miejscowość	Liczba stanowisk archeologicznych	W tym wpisane do rejestru zabytków województwa opolskiego
1	2	3
Głuchołazy	3	1
Biskupów + Łączki	12	–
Bodzanów	22	–
Burgrabice	11	–
Charbielin	6	–
Gierałcice	6	–

1	2	3
Jarnołtówek	3	–
Konradów	10	–
Markowice	7	–
Nowy Las	6	–
Nowy Świętów	14	1
Podlesie	1	–
Pokrzywna	2	1
Polski Świętów	9	–
Sławniowice	1	–
Stary Las	2	1
Sucha Kamienica	1	–
Wilamowice Nyskie	2	–

Źródło: *Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Głuchołazy*, 2019.

TABELA 56: Gmina Głuchołazy – stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków województwa opolskiego.

Miejscowość	Numer obszaru	Numer stanowiska	Funkcja	Chronologia	Nr rejestru Data rejestru
Głuchołazy	97-32	2/12	Kopalnie złota: zespół wybierzysk, hałd, szybów i sztolni	Późne średniowiecze	A–1013/96 21.06.1996
Nowy Świętów	95-31	3/50	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy Nieokreślona Ślad osadnictwa Osada	Paleolit Neolit Epoka kamienia Okres wpływów rzymskich Wczesne i późne średniowiecze, (VII–X wiek i XIII–XIV wiek)	A–385/74 23.12.1974
Pokrzywna	98-32	1/1	Ruina zamku	Późne średniowiecze, XIII–XV wiek	A–1106/99 15.03.1999
Stary Las	95-32	2/7	Grodzisko	Średniowiecze	A–363/73 01.04.1973

Źródło: *Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Głuchołazy*, 2019.

Nawarstwienia kulturowe, obiekty archeologiczne i związane z nimi wytwory ruchome, będące integralną częścią substancji zabytkowej gminy Głuchołazy, stanowią ślad osadnictwa i przekształceń środowiska kulturowego (ulic, działek, instalacji i komunikacji, konstrukcji domów, budynków użyteczności publicznej, itp.), a także są odzwierciedleniem poziomu i jakości życia mieszkańców lokalnych społeczności miejskich i wiejskich.

2. 4. Strefy konserwatorskie.

O wartościach kulturowych gminy decyduje nie tylko historia poszczególnych miejscowości o słowiańskim rodowodzie, zakodowanym w nazewnictwie, ale także zachowane zabytki, do których należą również historycznie ukształtowane układy urbanistyczne i ruralistyczne poszczególnych miejscowości, stanowiska archeologiczne

oraz zieleń komponowana (parki i cmentarze). Dobrze zachowane historyczne plany i układy przestrzenne mają miejscowości: Głuchołazy, Biskupów, Bodzanów, Burgrabice, Charbielin, Gierałcice, Jarnołtówek, Konradów, Nowy Las, Nowy Świętów, Podlesie, Polski Świętów, Sławniowice i Stary Las. Ich historyczne układy urbanistyczne i ruralistyczne ujęte są w rejestrze zabytków (Głuchołazy – staromiejski układ urbanistyczny) oraz w większości w gminnej ewidencji zabytków (Biskupów, Bodzanów, Charbielin, Jarnołtówek, Konradów, Markowice, Nowy Las, Nowy Świętów, Podlesie, Polski Świętów, Stary Las, Sucha Kamienica). W mieście Głuchołazy w gminnej ewidencji zabytków ujęto, poza staromiejskim układem urbanistycznym, następujące obszary:

- układ przestrzenny dawnego Przedmieścia Dolnego (ulice Kościuszki i Jana III Sobieskiego wraz z terenem dawnego cmentarza przy kościele pw. św. Rocha oraz zabudową przy ul. Skłodowskiej–Curie na północ od ul. Wyszyńskiego);
- układ przestrzenny dawnego Przedmieścia Bialskiego (ul. Sikorskiego oraz rejon ul. Opolskiej);
- układ przestrzenny dawnego Przedmieścia Górnego i Nowe Domy (ulice Bohaterów Warszawy i Powstańców Śląskich wraz z zabudową przy Alei Jana Pawła II i ul. Skłodowskiej–Curie na południe od ul. Wyszyńskiego);
- obszar Parku Zdrojowego oraz zabudowy o charakterze uzdrowiskowym przy ul. Parkowej;
- obszar zabudowy o charakterze uzdrowiskowym przy ul. Andersa;
- obszar osiedla budynków mieszkalnych przy ul. Kolonia Jagiellońska;
- obszar osiedla budynków mieszkalnych przy ul. Wyszyńskiego;
- obszar osiedla budynków mieszkalnych przy ulicach Miarki, Mickiewicza i Wyspiańskiego.

Szczególnie cenne jest także historyczne otoczenie poszczególnych obiektów wpisanych do rejestru zabytków, zwłaszcza kościołów i zespołów dworskich. Zasoby kulturowe i krajobrazowe warte są zachowania i ochrony.

Decyzją nr 138 Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 03 grudnia 1954 roku wpisano do rejestru zabytków obszar miasta Głuchołazy w granicach średniowiecznego założenia miasta zamknięty ulicami Skłodowskiej–Curie, Placem Zgody (obecnie Plac Solidarności) i Juliusza Ligonia. Ochronie podlegają granice pierwotnego miasta o kształcie eliptycznym (czworoboczny Rynek wydłużony na osi północ – południe, układ szachownicowy z ulicami wybiegającymi z narożników krótszych pierzei, zbiegającymi się wrzecionowato w miejscu dawnych bram).

Walory kulturowe chronione są także prawem miejscowym, to jest poprzez ustanowienie stref ochrony konserwatorskiej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Na terenie gminy Głuchołazy obejmują one:

- strefę „A” ochrony konserwatorskiej w mieście Głuchołazy[51];
- strefy „B” ochrony konserwatorskiej w mieście Głuchołazy[52];
- strefę „B” ochrony konserwatorskiej we wsi Jarnołtówek[53];
- strefy „W” ochrony ekspozycji układów zabytkowych w mieście Głuchołazy[54].

[51] Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach nr XLVII/302/98 z dnia 16 czerwca 1998 roku, Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach nr XXXIV/355/13 z dnia 25 września 2013 roku, Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach nr XXVII/273/17 z dnia 25 stycznia 2017 roku i Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach nr XXXVI/371/17 z dnia 28 listopada 2017 roku.
[52] Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach nr XXV/154/00 z dnia 27 kwietnia 2000 roku, Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach nr XIV/110/03 z dnia 23 grudnia 2003 roku i Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach nr XXXIV/355/13 z dnia 25 września 2013 roku.
[53] Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach nr VI/51/15 z dnia 25 lutego 2015 roku.
[54] Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach nr XXXIV/355/13 z dnia 25 września 2013 roku i Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach nr XXVII/273/17 z dnia 25 stycznia 2017 roku.

Strefa „A” ochrony konserwatorskiej w mieście Głuchołazy obejmuje obszar Starego Miasta ograniczony od północy i zachodu rzeką Białą Głuchołaską, od południa ulicami Sikorskiego i Skłodowskiej–Curie, a od wschodu ul. Skłodowskiej–Curie. Strefy „B” ochrony konserwatorskiej w mieście Głuchołazy obejmują rejon ulic: Alei Jana Pawła II, Bohaterów Warszawy, Kolonii Jagiellońskiej, Konopnickiej, Kościuszki i Wyszyńskiego, a także kwartał zabudowy zawarty pomiędzy ulicami: Miarki, Mickiewicza i Wyspiańskiego oraz część Parku Zdrojowego w rejonie Górnego Stawku. Strefa „B” we wsi Jarnołtówek obejmuje jej centralną część w rejonie zespołu dworskiego i przyległości. Strefy „W” ochrony ekspozycji układów zabytkowych w mieście Głuchołazy obejmują obszar Starego Miasta oraz północną część Góry Parkowej w rejonie doliny rzeki Białej Głuchołaskiej oraz Parku Zdrojowego.

W zakresie postulowanym do ochrony dóbr kultury współczesnej wyróżnia się kompozycja urbanistyczna osiedla mieszkaniowego z końca lat 60–tych XX wieku zlokalizowanego w rejonie ulic Chopina, Paderewskiego i Szymanowskiego.

3. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA.

3. 1. Struktura użytkowania gruntów.

TABELA 57: Gmina Głuchołazy użytkowanie gruntów w ha w 2018 roku[55].

Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
Razem	w tym:					
	grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
11473,6862	10309,0724	128,1117	497,1804	539,3217	3215,4142	2051,0766

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

Użytki rolne stanowią 68,54 % ogólnej powierzchni gminy, lasy i grunty leśne 19,21 %, a pozostałe grunty i nieużytki 12,25 %. Natomiast struktura użytków rolnych kształtuje się w następujący sposób:

- grunty orne – 89,85 %;
- sady – 1,12 %;
- łąki – 4,33 %;
- pastwiska – 4,70 %.

RYCINA 6: Gmina Głuchołazy – struktura użytkowania gruntów w 2018 roku[56].

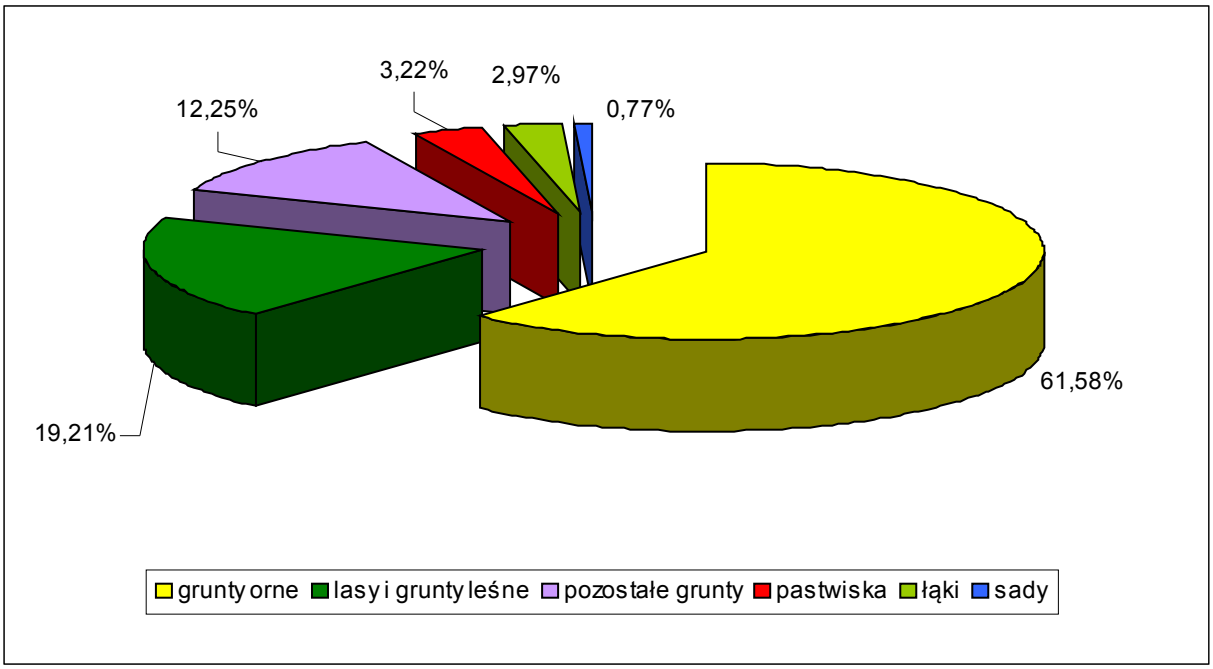

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

[55] Według ewidencji gruntów, 2018.
[56] Według ewidencji gruntów, 2018.

TABELA 58: Gmina Głuchołazy – struktura użytkowania gruntów w 2016 roku (w %).

Jednostka administracyjna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	Razem	w tym					
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
Gmina Głuchołazy	**68,72**	***89,88***	***1,13***	***4,33***	***4,67***	**19,12**	**12,17**
Powiat Nyski	71,95	*88,86*	*0,71*	*6,87*	*3,56*	13,46	14,59
Województwo Opolskie	61,42	*84,92*	*0,56*	*11,58*	*2,93*	27,53	11,05

Źródło: GUS 2018.

RYCINA 7: Gmina Głuchołazy – struktura użytkowania gruntów w 2016 roku w (%).

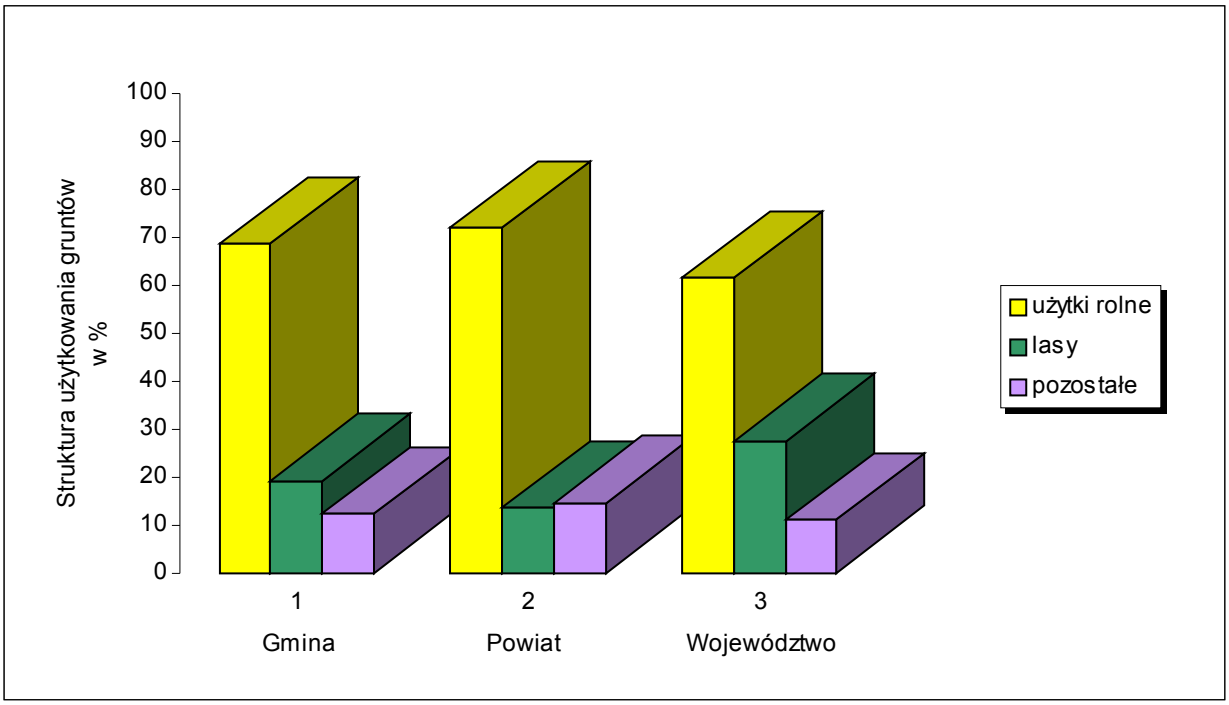

Źródło: GUS 2018.

Z powyższej ryciny i tabeli wynika, że struktura użytkowania gruntów w gminie Głuchołazy zasadniczo nie różni się od uwarunkowań charakteryzujących powiat nyski i całe województwo opolskie. W każdej z jednostek zdecydowanie dominują użytki rolne, których udział w gminie Głuchołazy jest wyższy od wskaźnika przyporządkowanego dla województwa i nieznacznie niższy od wskaźnika dla powiatu. Na terenie gminy udział lasów i gruntów leśnych jest wyższy o około 50 % od średniej w powiecie i o tyleż samo niższy od średniej w województwie. Natomiast udział kategorii określonej jako „pozostałe grunty i nieużytki", w skład których wchodzą między innymi: obszary zabudowy mieszkaniowej, tereny przemysłowe, drogi, tereny kolejowe, skwery, parki, wody powierzchniowe, stawy, rowy, nieużytki, itp., jest zbliżony do obu porównywanych jednostek. Spośród użytków rolnych wszędzie zdecydowanie dominują grunty orne, przy czym w gminie Głuchołazy jest ich stosunkowo najwięcej, podobnie jak sadów i pastwisk; wyraźnie niższy jest zaś udział łąk.

TABELA 59: Gmina Głuchołazy – struktura użytkowania gruntów w 2018 roku[57].

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Struktura w %
Grunty orne	10309,0724	61,58
Użytki zielone	1164,6138	6,96
Grunty pod stawami	1,2072	0,01
Rowy	60,7886	0,36
Wody powierzchniowe płynące	110,8160	0,66
Wody powierzchniowe stojące	15,6474	0,09
Lasy	3215,4142	19,21
Zadrzewienia i zakrzewienia	172,8088	1,03
Użytki ekologiczne	–	0,00
Użytki rolne zabudowane	239,9835	1,43
Tereny mieszkaniowe	286,5720	1,71
Tereny przemysłowe	58,4793	0,35
Inne tereny zabudowane	89,3204	0,53
Zurbanizowane tereny niezabudowane	77,4806	0,46
Tereny rekreacyjno – wypoczynkowe	60,6969	0,36
Użytki kopalne	37,2561	0,22
Drogi	537,4898	3,21
Tereny pod budowę dróg	0,2965	0,002
Tereny kolejowe	149,8380	0,90
Inne tereny komunikacyjne	0,2698	0,002
Nieużytki	80,5860	0,48
Tereny różne	71,5397	0,43
Suma	**16740,1770**[58]	**100,00**

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

[57] Według ewidencji gruntów, 2018.
[58] Powierzchnia ewidencyjna.

TABELA 60: Gmina Głuchołazy – struktura użytkowania gruntów według obrębów w ha w 2018 roku[59].

Wyszczególnienie	Głuchołazy	Biskupów	Bodzanów	Burgrabice	Charbielin	Gierałcice	Jarnołtówek	Konradów	Markowice	Nowy Las	Nowy Świętów	Podlesie	Pokrzywna	Polski Świętów	Sławniowice	Stary Las	Sucha Kamienica	Wilamowice Nyskie
Grunty orne	100,77	902,33	1410,05	692,78	922,51	871,37	168,20	894,42	258,72	917,99	373,39	151,54	38,20	459,64	365,94	1036,29	395,27	349,65
Użytki zielone	43,14	102,49	118,13	105,43	34,33	85,92	74,68	104,58	41,26	51,12	85,92	45,58	26,25	58,72	68,23	62,28	19,65	36,91
Wody powierzchniowe[60]	21,30	14,09	21,28	5,85	4,18	3,84	5,99	2,94	–	2,29	11,77	–	6,03	9,52	9,34	1,51	0,69	5,84
Grunty pod stawami	–	0,53	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,68	–	–	–	–	–
Rowy	0,54	6,23	8,84	3,57	2,25	4,62	3,95	3,39	1,34	2,62	5,86	1,78	1,08	6,12	1,74	3,40	0,68	2,79
Lasy	169,22	222,25	80,86	210,00	152,15	71,29	685,30	39,29	17,55	0,44	107,96	501,16	535,60	49,83	101,43	202,86	50,11	18,12
Zadrzewienia i zakrzewienia	2,60	34,73	17,36	13,20	5,71	17,81	7,11	15,68	3,08	4,10	9,50	6,13	2,21	6,65	15,11	2,93	3,30	5,60
Użytki ekologiczne	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Użytki rolne zabudowane	4,07	28,54	21,72	13,90	29,31	22,38	7,93	21,62	5,20	18,77	17,85	3,81	1,20	7,48	7,24	17,58	5,53	5,83
Tereny mieszkaniowe	110,35	13,24	21,48	11,92	12,57	9,89	23,55	17,96	2,53	6,04	11,29	7,81	10,13	4,97	8,18	8,91	2,50	3,26
Tereny przemysłowe	35,51	0,56	8,20	1,43	0,62	0,42	2,82	1,40	–	0,33	2,64	1,56	0,04	0,19	2,74	0,03	–	–
Inne tereny zurbanizowane[61]	116,87	5,17	12,74	4,61	4,94	2,13	34,53	26,41	1,05	3,03	9,98	5,55	20,33	5,14	6,45	4,98	0,64	0,19
Drogi	54,66	34,63	61,88	40,13	35,37	32,65	22,66	33,22	12,73	29,46	39,92	11,80	14,09	30,64	17,20	37,60	19,30	9,85
Tereny kolejowe	22,03	7,16	16,99	8,51	12,36	–	–	–	–	13,64	26,36	–	5,13	17,08	3,04	8,14	–	9,39
Inne tereny komunikacyjne	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,27	–	–	–	–	–
Nieużytki	0,22	9,06	34,15	2,77	1,72	2,00	1,61	2,67	0,40	0,72	10,42	0,93	1,08	3,55	2,31	0,25	0,45	6,28
Tereny różne	1,31	0,15	3,38	–	–	–	31,65	22,26	–	–	3,10	7,75	–	0,06	–	0,66	–	1,22
Suma (ha)	**682,57**	**1381,16**	**1837,06**	**1114,10**	**1218,02**	**1124,32**	**1070,00**	**1185,84**	**343,85**	**1050,55**	**715,97**	**745,39**	**662,32**	**659,59**	**608,96**	**1387,41**	**498,13**	**454,93**

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

[59] Według ewidencji gruntów, 2018.
[60] Grupa ta oznacza: grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi i stojącymi.
[61] Grupa ta oznacza: inne tereny zabudowane, zurbanizowane tereny niezabudowane, tereny rekreacyjno – wypoczynkowe i użytki kopalne.

TABELA 61: Gmina Głuchołazy – struktura użytkowania gruntów według obrębów w % w 2018 roku[62] (I).

Wyszczególnienie	Głuchołazy	Biskupów	Bodzanów	Burgrabice	Charbielin	Gierałcice	Jarnołtówek	Konradów	Markowice	Nowy Las	Nowy Świętów	Podlesie	Pokrzywna	Polski Świętów	Sławniowice	Stary Las	Sucha Kamienica	Wilamowice Nyskie
Grunty orne	14,76	65,33	76,76	62,18	75,74	77,50	15,72	75,43	75,24	87,38	52,15	20,33	5,77	69,69	60,09	74,69	79,35	76,86
Użytki zielone	6,32	7,42	6,43	9,46	2,82	7,64	6,98	8,82	12,00	4,87	12,00	6,12	3,96	8,90	11,21	4,49	3,94	8,11
Wody powierzchniowe[63]	3,12	1,02	1,16	0,53	0,34	0,34	0,56	0,25	–	0,22	1,64	–	0,91	1,44	1,53	0,11	0,14	1,28
Grunty pod stawami	–	0,04	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,10	–	–	–	–	–
Rowy	0,08	0,45	0,48	0,32	0,18	0,41	0,37	0,29	0,39	0,25	0,82	0,24	0,16	0,93	0,29	0,24	0,14	0,61
Lasy	24,79	16,09	4,40	18,85	12,49	6,34	64,05	3,31	5,10	0,04	15,08	67,23	80,87	7,56	16,66	14,62	10,06	3,98
Zadrzewienia i zakrzewienia	0,38	2,51	0,95	1,18	0,47	1,58	0,66	1,32	0,90	0,39	1,33	0,82	0,33	1,01	2,48	0,21	0,66	1,23
Użytki ekologiczne	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Użytki rolne zabudowane	0,60	2,07	1,18	1,25	2,41	1,99	0,74	1,82	1,51	1,79	2,49	0,51	0,18	1,13	1,19	1,27	1,11	1,28
Tereny mieszkaniowe	16,17	0,96	1,17	1,07	1,03	0,88	2,20	1,51	0,73	0,58	1,58	1,05	1,53	0,75	1,34	0,64	0,50	0,72
Tereny przemysłowe	5,20	0,04	0,45	0,13	0,05	0,04	0,26	0,12	–	0,03	0,37	0,21	0,01	0,03	0,45	–	–	–
Inne tereny zurbanizowane[64]	17,12	0,37	0,69	0,41	0,41	0,19	3,23	2,23	0,31	0,29	1,39	0,74	3,07	0,78	1,06	0,36	0,13	0,04
Drogi	8,01	2,51	3,37	3,60	2,90	2,90	2,12	2,80	3,70	2,80	5,58	1,58	2,13	4,65	2,82	2,71	3,88	2,17
Tereny kolejowe	3,23	0,52	0,92	0,76	1,01	–	–	–	–	1,30	3,68	–	0,77	2,59	0,50	0,59	–	2,06
Inne tereny komunikacyjne	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,04	–	–	–	–	–
Nieużytki	0,03	0,66	1,86	0,25	0,14	0,18	0,15	0,23	0,12	0,07	1,46	0,12	0,16	0,54	0,38	0,02	0,09	1,38
Tereny różne	0,19	0,01	0,18	–	–	–	2,96	1,88	–	–	0,43	1,04	–	0,01	–	0,05	–	0,27
Suma (%)	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

[62] Według ewidencji gruntów, 2018.
[63] Grupa ta oznacza: grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi i stojącymi.
[64] Grupa ta oznacza: inne tereny zabudowane, zurbanizowane tereny niezabudowane, tereny rekreacyjno – wypoczynkowe i użytki kopalne.

TABELA 62: Gmina Głuchołazy – struktura użytkowania gruntów według obrębów w % w 2018 roku[65] (II) – udział w stosunku do ogólnej powierzchni danego użytku.

Wyszczególnienie	Głuchołazy	Biskupów	Bodzanów	Burgrabice	Charbielin	Gierałcice	Jarnołtówek	Konradów	Markowice	Nowy Las	Nowy Świętów	Podlesie	Pokrzywna	Polski Świętów	Sławniowice	Stary Las	Sucha Kamienica	Wilamowice Nyskie
Grunty orne	0,98	8,75	13,68	6,72	8,95	8,45	1,63	8,68	2,51	8,90	3,62	1,47	0,37	4,46	3,55	10,05	3,83	3,39
Użytki zielone	3,70	8,80	10,14	9,05	2,95	7,38	6,41	8,98	3,54	4,39	7,38	3,91	2,25	5,04	5,86	5,35	1,69	3,17
Wody powierzchniowe[66]	16,84	11,14	16,83	4,63	3,31	3,04	4,74	2,33	–	1,81	9,31	–	4,77	7,53	7,38	1,20	0,55	4,62
Grunty pod stawami	–	43,80	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	56,20	–	–	–	–	–
Rowy	0,88	10,25	14,54	5,87	3,70	7,60	6,49	5,58	2,20	4,31	9,64	2,92	1,77	10,06	2,87	5,59	1,12	4,59
Lasy	5,26	6,91	2,51	6,53	4,73	2,22	21,31	1,22	0,55	0,01	3,36	15,59	16,66	1,55	3,15	6,31	1,56	0,56
Zadrzewienia i zakrzewienia	1,51	20,09	10,05	7,64	3,30	10,31	4,12	9,07	1,78	2,37	5,50	3,55	1,28	3,85	8,74	1,69	1,91	3,24
Użytki ekologiczne	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Użytki rolne zabudowane	1,70	11,89	9,05	5,79	12,21	9,33	3,31	9,01	2,17	7,82	7,44	1,59	0,50	3,12	3,02	7,33	2,31	2,43
Tereny mieszkaniowe	38,51	4,62	7,49	4,16	4,39	3,45	8,22	6,27	0,88	2,11	3,94	2,73	3,53	1,73	2,85	3,11	0,87	1,14
Tereny przemysłowe	60,71	0,95	14,02	2,44	1,05	0,72	4,83	2,39	0,00	0,57	4,52	2,67	0,06	0,32	4,69	0,06	0,01	0,01
Inne tereny zurbanizowane[67]	44,14	1,95	4,81	1,74	1,87	0,80	13,04	9,98	0,40	1,14	3,77	2,10	7,68	1,94	2,44	1,88	0,24	0,07
Drogi	10,16	6,44	11,51	7,46	6,58	6,07	4,21	6,18	2,37	5,48	7,42	2,19	2,62	5,70	3,20	6,99	3,59	1,83
Tereny kolejowe	14,70	4,78	11,34	5,68	8,25	–	–	–	–	9,10	17,59	0,00	3,42	11,40	2,03	5,43	0,00	6,27
Inne tereny komunikacyjne	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	100,00	–	–	–	–	–
Nieużytki	0,27	11,25	42,38	3,44	2,13	2,48	2,00	3,32	0,49	0,90	12,94	1,15	1,34	4,40	2,86	0,31	0,56	7,79
Tereny różne	1,83	0,21	4,73	–	–	–	44,24	31,12	–	–	4,33	10,83	–	0,08	–	0,92	–	1,71
Udział (%) danego obrębu	**4,08**	**8,25**	**10,97**	**6,66**	**7,28**	**6,72**	**6,39**	**7,08**	**2,05**	**6,28**	**4,28**	**4,45**	**3,96**	**3,94**	**3,64**	**8,29**	**2,98**	**2,72**

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

[65] Według ewidencji gruntów, 2018.
[66] Grupa ta oznacza: grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi i stojącymi.
[67] Grupa ta oznacza: inne tereny zabudowane, zurbanizowane tereny niezabudowane, tereny rekreacyjno – wypoczynkowe i użytki kopalne.

Z powyższego zestawienia wynika, że największy odsetek użytków rolnych (grunty orne i użytki zielone) w stosunku do ogólnej powierzchni danego obrębu występuje na terenie obrębów: Nowy Las (92,25 %), Markowice (87,24 %), Gierałcice (85,14 %), Wilamowice Nyskie (84,97 %), Konradów (84,24 %), Sucha Kamienica (83,30 %) i Bodzanów (83,19 %), zaś najniższy w obrębach: Pokrzywna (9,73 %), Głuchołazy (21,08 %), Jarnołtówek (22,70 %) i Podlesie (26,45 %), a więc w rejonie Gór Opawskich. Największy odsetek terenów leśnych występuje na terenie obrębów: Pokrzywna (80,87 %), Podlesie (67,23 %) i Jarnołtówek (64,05 %), a więc w rejonie Gór Opawskich, zaś najniższy w obrębach: Nowy Las (0,04 %), Konradów (3,31 %), Wilamowice Nyskie (3,98 %), Bodzanów (4,40 %), Markowice (5,10 %), Gierałcice (6,34 %) i Polski Świętów (7,56 %). Z powyższego zestawienia wynika, że w każdym obrębie występują tereny leśne. Najwięcej wód w postaci wód powierzchniowych płynących i stojących, stawów oraz rowów występuje na terenie obrębów: Głuchołazy (3,20 %), Nowy Świętów (2,46 %) i Polski Świętów (2,37 %). W pozostałych obrębach wskaźnik ten wynosi mniej niż 2 %, a najniższy jest w obrębach: Podlesie (0,24 %), Sucha Kamienica (0,27 %), Stary Las (0,35 %) i Markowice (0,39 %). Największy odsetek terenów zabudowanych i zurbanizowanych, rozumianych jako użytki rolne zabudowane, tereny mieszkaniowe, tereny przemysłowe oraz inne tereny zurbanizowane, występuje na terenie obrębu Głuchołazy (39,09 %). W pozostałych obrębach, za wyjątkiem Jarnołtówka (6,43 %), Nowego Świętowa (5,83 %) i Konradowa (5,68 %), wskaźnik ten wynosi mniej niż 5 %, a najniższy (poniżej 2,5 %) jest w obrębach: Sucha Kamienica (1,74 %), Wilamowice Nyskie (2,04 %) i Stary Las (2,27 %). Najwięcej terenów komunikacyjnych (drogi) występuje w obrębach Głuchołazy (8,01 %) i Nowy Świętów (5,58 %). W pozostałych obrębach, za wyjątkiem Podlesia (1,58 %), wskaźnik ten przekracza przynajmniej 2 %. Najwięcej terenów kolejowych występuje w obrębach Nowy Świętów (3,68 %) i Głuchołazy (3,23 %). W obrębach: Gierałcice, Jarnołtówek, Konradów, Markowice, Podlesie i Sucha Kamienica tereny kolejowe nie występują w ogóle, a w pozostałych obrębach zajmują od 0,5 do 2,6 %. Najwięcej nieużytków i terenów różnych występuje w obrębach: Jarnołtówek (3,11 %), Konradów (2,10 %) i Bodzanów (2,04 %), zaś najmniej, nawet poniżej 0,1 %, w obrębach: Nowy Las i Stary Las (po 0,07 %) i Sucha Kamienica (0,09 %). Nieużytki występują w każdym obrębie, zaś terenów różnych nie ma w ogóle w obrębach: Burgrabice, Charbielin, Gierałcice, Markowice, Nowy Las, Pokrzywna, Sławniowice i Sucha Kamienica.

Ostatnia z serii tabel prezentujących strukturę użytkowania gruntów w gminie Głuchołazy dotyczy odsetka użytków danej kategorii według obrębów w stosunku do ogólnej powierzchni tej kategorii w całej gminie. Na podstawie powyższych danych obserwujemy między innymi, że w sołectwie (obrębie) Bodzanów, które zajmuje 10,97 % powierzchni całej gminy, zlokalizowanych jest najwięcej, bo 13,68 % wszystkich gruntów ornych i 10,14 % użytków zielonych. W Bodzanowie jest także 16,83 % z ogółu wód powierzchniowych, 14,54 % rowów, 10,05 % zadrzewień i zakrzewień, 11,51 % dróg i 42,38 % nieużytków. Ponadto: w Pokrzywnej występuje 56,20 % stawów, w Jarnołtówku 21,31 % lasów i 44,24 % terenów różnych, a w Charbielinie 12,21 % użytków rolnych zabudowanych. Udział samego miasta Głuchołazy to między innymi: 38,51 % terenów mieszkaniowych, 60,71 % terenów przemysłowych, 44,14 % innych terenów zurbanizowanych i 14,70 % terenów kolejowych.

3. 2. Struktura własnościowa gruntów.

Blisko połowa gruntów (46,39 %) na terenie gminy Głuchołazy jest własnością osób fizycznych, z czego aż 90,08 % to grunty wchodzące w skład gospodarstw rolnych. Własnością Skarbu Państwa jest 28,38 % gruntów, z czego najwięcej (54,44 % z ogółu gruntów państwowych) stanowią tereny w zarządzie Państwowych Gospodarstw Leśnych. Grunty komunalne stanowią tylko nieznaczną ilość (6,12 %) z ogółu gruntów w gminie Głuchołazy, z czego w większości są to lasy w rejonie Góry Parkowej. Dość wyraźnie zaznaczone pozycje stanowią także grunty spółek prawa handlowego (8,63 %) i grunty spółdzielni (9,15 %). Pozostałe pozycje zajmują grunty: kościołów i związków wyznaniowych (0,67 %), powiatów (0,41 %), województw (0,22 %), stowarzyszeń i partii politycznych (0,01 %) oraz inne (0,04 %). Łącznie grunty nie objęte własnością państwową lub samorządową obejmują 64,89 % z ogółu gruntów, a więc blisko 2/3 powierzchni gminy.

Na terenie samego miasta struktura własnościowa gruntów przedstawia się inaczej. Dominują grunty komunalne (55,93 %), z czego większość (jak wspomniano wcześniej) to tereny leśne w rejonie Góry Parkowej. Kolejną pozycję zajmują grunty osób fizycznych (21,96 %), z czego tylko 21,33 % to grunty wchodzące w skład gospodarstw rolnych. Wyraźny udział mają także grunty Skarbu Państwa (14,06 %) oraz spółdzielni (3,81 %). Grunty województw i powiatów stanowią 2,20 % (odpowiednio 0,88 % i 1,32 %), a własnością spółek prawa handlowego jest 1,02 % gruntów. Zestawienie uzupełniają grunty kościołów i związków wyznaniowych oraz stowarzyszeń i partii politycznych (po 0,15 %), a także inne niż wyżej wymienione, które obejmują 0,73 % ogółu. Łącznie grunty nie objęte własnością państwową lub samorządową obejmują tylko 27,82 % z ogółu gruntów, a więc mniej niż 1/3 powierzchni miasta.

TABELA 63: Gmina Głuchołazy – własność gruntów w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha[68]		Struktura w %	
	ogółem	miasto	ogółem	miasto
Grunty Skarbu Państwa ogółem	**4750**	96	**28,38**	14,06
Państwowe Gospodarstwa Leśne	***2586***	–	***54,44***	–
Zasób własności rolnej Skarbu Państwa	***1553***	–	***32,69***	–
Pozostałe grunty Skarbu Państwa	***611***	*96*	***12,86***	*100,00*
Grunty województw	**36**	6	**0,22**	0,88
Grunty Powiatów	**69**	9	**0,41**	1,32
Grunty komunalne	**1024**	382	**6,12**	55,93
Grunty osób fizycznych	**7766**	150	**46,39**	21,96
wchodzące w skład gospodarstw rolnych	***6996***	*32*	***90,08***	*21,33*
nie wchodzące w skład gospodarstw rolnych	***770***	*118*	***9,92***	*78,67*
Grunty spółek prawa handlowego	**1444**	7	**8,63**	1,02
Grunty spółdzielni	**1531**	26	**9,15**	3,81
Grunty kościołów, związków wyznaniowych	**112**	1	**0,67**	0,15
Grunty stowarzyszeń i partii politycznych	**1**	1	**0,01**	0,15
Grunty inne niż wymienione	**7**	5	**0,04**	0,73

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

[68] Powierzchnia ewidencyjna według ewidencji gruntów, 2018.

RYCINA 8: Gmina Głuchołazy – struktura własności gruntów w 2018 roku[69].

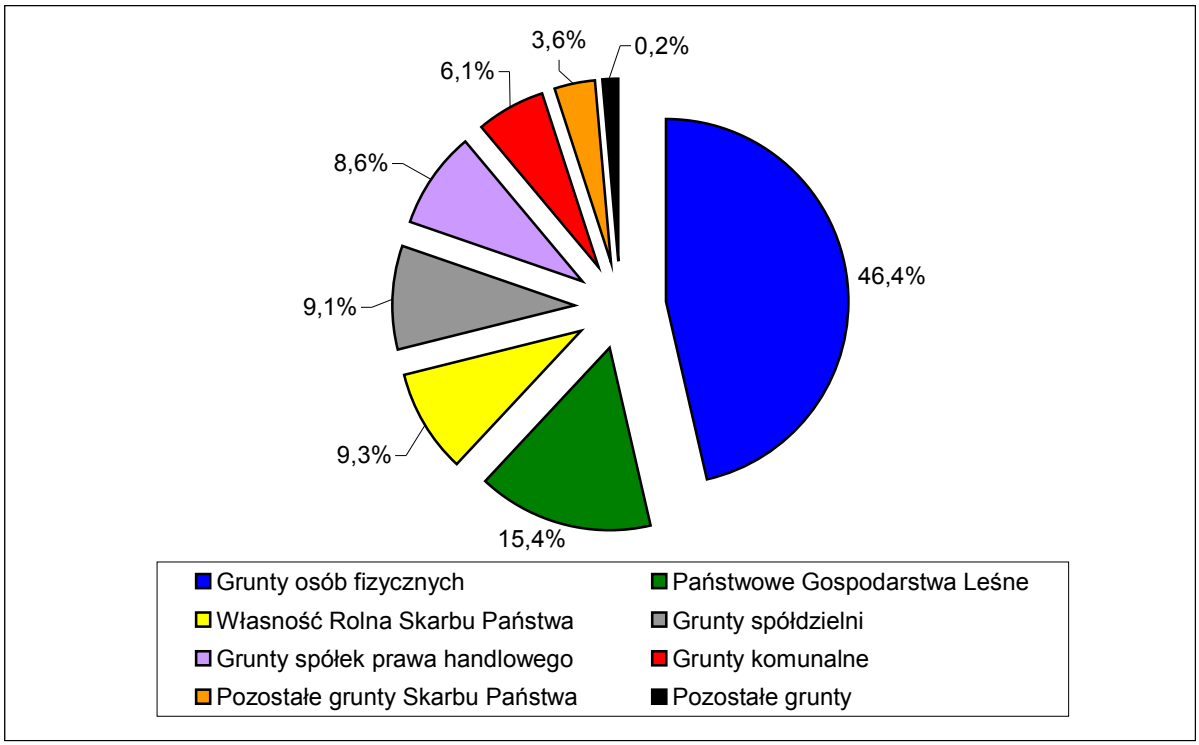

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

3. 3. Struktura przestrzenna.

Miasto Głuchołazy obejmuje obszar o powierzchni geodezyjnej wynoszącej 683 ha. Posiada ono koncentryczny układ przestrzenny z prostokątnym placem pełniącym rolę rynku, który wraz z przyległościami zawartymi pomiędzy ulicami Skłodowskiej–Curie, Sikorskiego i Opolską, stanowi najcenniejszy zespół przestrzenny w gminie, wzbogacony interesującą, zwartą zabudową, w tym położonymi na wschód od rynku kościołem i na południe od rynku basztą. Przez środek dzisiejszego miasta przepływa rzeka Biała Głuchołaska, która w jego południowej części tworzy malowniczy przełom. Na południe od centrum znajduje się byłe uzdrowisko powstałe w latach 70–tych XIX wieku na północno – wschodnich stokach Góry Parkowej. W 2 połowie XIX wieku na wschodnich i południowych obrzeżach miasta przeprowadzono linie kolejowe na trasie Nysa – Krnov wraz z odgałęzieniem do Jesenika, a na początku XX wieku dobudowano krótką linię miejską do uzdrowiska. Tereny zabudowy mieszkaniowej tworzą osiedla o różnej gęstości zaludnienia usytuowane wokół rynku. Centralna część miasta to najstarsza zabudowa wielorodzinna, datowana na XIX wiek (miejscami na XVIII wiek), usytuowana na historycznych działkach przy rynku (ulice: Apteczna, Basztowa, Batorego, Góry Świętej Anny, Korfantego, Kościuszki, Ligonia, Magistracka, Plac Basztowy, Plac Solidarności, Rynek i Wita Stwosza) i wychodzących od niego głównych ulicach (Bohaterów Warszawy, Kościuszki, Sikorskiego, Wyszyńskiego). Są to budynki trzy i czterokondygnacyjne. Zabudowa wielorodzinna o dużej intensywności sprzed 1945 roku usytuowana jest także wzdłuż ulic stanowiących przedłużenie wyżej wymienionych dróg i pobocznych, otaczających historyczne centrum miasta, to jest: Andersa, Grunwaldzka, Henryka Brodatego, Jana III Sobieskiego, Jana Pawła II, Kolejowa, Konopnickiej, Kraszewskiego, Miarki, Mickiewicza, Poprzeczna, Powstańców Śląskich, Strzelców Bytomskich, Targowa, Tylna, Wrocławska i Wyspiańskiego. Zabudowa wielorodzinna o dużej intensywności (tak zwana

[69] Według ewidencji gruntów, 2018.

„wielka płyta”) tworzy większe, wyraźne zespoły na Osiedlach Koszyka (ulice: Koszyka, Orzeszkowej, Nałkowskiej i Norwida) i Konstytucji 3–go Maja (ulice: Konstytucji 3–go Maja, Miarki, Mickiewicza i Wyspiańskiego) położonych na zachód od centrum miasta za rzeką Białą Głuchołaską oraz na Osiedlu Tysiąclecia (pomiędzy ulicami Chopina i Wieniawskiego) położonym na południowo – wschodnich obrzeżach miasta. Są to budynki do maksymalnie 5 kondygnacji. Zabudowa o niskim wskaźniku intensywności, przeważnie jednorodzinna oraz mieszkaniowo – usługowa i mieszkaniowo – rzemieślnicza, powstała przed 1945 rokiem i współcześnie, obejmuje pozostałą część miasta. Szczególne rejony jej koncentracji to rejony: wokół Osiedla Tysiąclecia (ulice: Chopina, Elsnera, Karłowicza, Lompy, Lutosławskiego, Nowowiejskiego, Ogińskiego, Ornowskiego, Paderewskiego, Parkowa, Słowackiego, Szymanowskiego i Zdrojowa), wokół Osiedla Konstytucji 3–go Maja (ulice: Okulickiego, Opawska i Maczka), obrzeża Osiedla Koszyka (ul. Chrobrego) oraz całej zachodniej część miasta (ulice: Brzechwy, Fredry, Kolonia Jagiellońska, Kraszewskiego, Królowej Jadwigi, Prusa, Reja, Reymonta, Sienkiewicza, Świdnicka, Tuwima, Zapolskiej i Żeromskiego). Mniejsze zespoły koncentracji zabudowy jednorodzinnej zlokalizowane są w rejonie ulic: Makuszyńskiego (w rejonie uzdrowiska) oraz Kopernika i Wyszyńskiego (wschodnie obrzeża miasta). Stan techniczny zabudowy na terenie miasta jest na ogół dobry, wyjątek stanowi najstarsza substancja mieszkaniowa sprzed 1945, a nawet sprzed 1918 roku, gdzie w części stan techniczny budynków jest średni, a często zły. Stwierdza się konieczność jej rewitalizacji. Wyraźnie zaznaczone powierzchnie miasta, tworząc odrębne jednostki o funkcjach produkcyjno – technicznych, zajmuje zabudowa zakładów przemysłowych. Występuje przede wszystkim w północnej części miasta (wzdłuż ulic Grunwaldzkiej i Wrocławskiej oraz Poprzecznej) oraz pomiędzy centrum a byłym uzdrowiskiem (po obu stronach rzeki Białej Głuchołaskiej w rejonie ulic Andersa i Spółdzielczej). Kolejny, mniejszy zespół zabudowy o charakterze technicznym (obsługa zaopatrzenia w wodę) to południowo – zachodnie obrzeża miasta. Bazy, składy i magazyny to głównie północna część miasta w rejonie ulic Grunwaldzkiej i Wrocławskiej. Szczególną rolę funkcjonalno – przestrzenną pełni byłe uzdrowisko położone w południowej części miasta w rejonie ul. Parkowej. Oprócz Parku Zdrojowego oraz byłych i obecnych pensjonatów (ulice Andersa i Jana Pawła II) znaczną powierzchnię obejmują zespoły służby zdrowia (ulice: Andersa, Parkowa i Lompy). Ofertę usług rynkowych tworzy przede wszystkim handel, w tym wielkopowierzchniowy. Większe, wolnostojące obiekty handlowe zlokalizowane są w rejonie ul. Grunwaldzkiej (północna część miasta) oraz wewnątrz wielorodzinnych zespołów mieszkaniowych. Pozostałe obiekty handlowe są znacznie mniejsze, najczęściej trwale wkomponowane w zabudowę, niezbyt rozproszone i koncentrują się głównie w rejonie rynku, który pełni rolę centrum usługowego, co zapewnia lepszą obsługę mieszkańców oraz zwiększa prestiż tego rejonu miasta. Mniejsze zespoły usług komercyjnych zlokalizowane są także w rejonie osiedli mieszkaniowych i wzdłuż głównych dróg przelotowych (np.: stacje paliw, warsztaty naprawcze, itp. przy ul. Grunwaldzkiej), a także w rejonie byłego uzdrowiska (zakwaterowanie i gastronomia). Usługi publiczne zlokalizowane są w wielu rejonach miasta, nie tworząc tym samym zwartej strefy. Magistrat zajmuje jedną z kamienic w rynku, zaś największe obiekty usług publicznych (szkoły) zlokalizowane są na obrzeżach centrum i w rejonie wielorodzinnych osiedli mieszkaniowych. Istniejące zasoby zieleni miejskiej to przede wszystkim Góra Parkowa, w tym Park Zdrojowy. W mniejszym stopniu funkcję tę pełnią także ogrody działkowe rozlokowane na obrzeżach miasta w każdym z kierunków, głównie północnym i wschodnim. Mniejsze powierzchniowo ogrody działkowe zlokalizowane są także blisko centrum (np.: ul. Moniuszki). Funkcje terenów rekreacyjnych, umożliwiających aktywny wypoczynek mieszkańcom, pełni wspomniane byłe uzdrowisko (Góra Parkowa wraz z Parkiem Zdrojowym), a także zespoły rekreacyjne w północnej części miasta (stadion i kompleks rekreacyjny „Nad Białką”) oraz kompleksy sportowe położone przy placówkach szkolnych. Korytarzem ekologicznym na skalę ponadlokalną jest przepływająca przez miasto na długości przeszło 5 km rzeka Biała Głuchołaska. Zakończone prace modernizacyjne związane z regulacją koryta rzeki otwierają możliwość choć częściowego zagospodarowania jej brzegów na cele wypoczynkowe i rekreacyjne (ciągi piesze, ścieżki rowerowe, usługi). Podstawowy układ komunikacyjny miasta tworzą, biegnące przez jego centralne rejony, drogi krajowa nr 40 (ulice: Wyszyńskiego, Skłodowskiej–Curie, Sikorskiego i Kraszewskiego i

Kolonia Jagiellońska), wojewódzka nr 411 (ulice Wrocławska i Grunwaldzka) i powiatowe (ulice: Bohaterów Warszawy, Kolejowa, Kolonia Kaszubska, Powstańców Śląskich, Sobieskiego, Świdnicka). Pozostałe ulice stanowią uzupełniającą sieć komunikacyjną. W celu ograniczenia nadmiernego, w tym tranzytowego ruchu pojazdów w centralnych rejonach miasta konieczna jest budowa obwodnicy, dla której przewiduje się korytarze północny (droga krajowa) i wschodni (droga powiatowa). Po przebiegającej przez wschodnie i południowe rejony miasta linii kolejowej prowadzone są przewozy pasażerskie (głównie tranzyt kolei czeskich). Południowe i zachodnie otoczenie miasta stanowią kompleksy leśne, zaś północne i wschodnie – użytki rolne, zwłaszcza grunty orne.

Zasadniczą cechą struktury sieci osadniczej poza miastem jest jej niski stopień rozproszenia, mający korzystny wpływ na kształtowanie warunków socjalno – bytowych społeczności wiejskich. W większości wsi dominuje zabudowa zagrodowa znajdująca się w stanie technicznym średnim, a niekiedy złym. Podstawowym założeniem poprawy warunków mieszkaniowych jest zachowanie i modernizacja istniejących zasobów oraz realizacja nowego budownictwa mieszkaniowego. W miejscowościach położonych najbliżej Głuchołaz (zwłaszcza w Bodzanowie i Konradowie) od kilkunastu lat rozwija się zabudowa jednorodzinna, będąca konsekwencją ruchów migracyjnych miasto – wieś. W rejonie atrakcyjnych krajobrazowo Gór Opawskich (Jarnołtówek, Podlesie, Pokrzywna) funkcjonują liczne ośrodki wypoczynkowe i rekreacyjne, a także rozwija się zabudowa letniskowa. Program usług komercyjnych, wzbogacony usługami publicznymi (kultura, edukacja), będący pochodną potencjału turystycznego i demograficznego danej miejscowości, rozmieszczony jest w większości wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. System komunikacyjny tworzy obecnie niemal tylko sieć kołowa. Przez tereny wiejskie przebiegają bezpośrednio 1 droga krajowa (Charbielin), 1 droga wojewódzka (Polski Świętów i Nowy Świętów) i 17 dróg powiatowych (wszystkie miejscowości). Drogi te stanowią podstawowy układ komunikacyjny gminy, którego uzupełnieniem jest system dróg gminnych. Linie kolejowe nr: 137 (Katowice – Legnica), 297 (Nowy Świętów – Głuchołazy–Zdrój) i 333 (Głuchołazy – Pokrzywna), przebiegające bezpośrednio przez Nowy Las, Nowy Świętów i Pokrzywną, są obecnie użytkowane na potrzeby transportowe i komunikacyjne. Linie kolejowa nr 343 (Głuchołazy – granica PL / CZ) obsługuje tylko miasto, zaś linia nr 332 (Nowy Świętów – Sławniowice Nyskie) jest nieczynna i formalnie zlikwidowana. Wiodącą funkcję gospodarczą na terenach wiejskich w północnej części gminy pełni rolnictwo, a w wybranych miejscowościach (np.: Bodzanów) także działalności produkcyjne. W rejonie Gór Opawskich dominuje funkcja usługowa. Funkcje towarzyszące i uzupełniające tworzy drobna wytwórczość. Odkrywkowa działalność górnicza, związana z wydobyciem kopalin występuje w rejonie wsi Biskupów, Jarnołtówek i Sławniowice (surowce skalne) oraz Bodzanów (kruszywo naturalne). Użytki rolne, zlokalizowane głównie w północnej części gminy, w znacznej większości o dobrych klasach bonitacyjnych, wykorzystywane są przede wszystkim jako grunty orne, rzadziej jako łąki i pastwiska. Dość niski udział w strukturze powierzchni gminy (około 20 %) stanowią lasy. Tereny objęte ochroną w postaci Parku Krajobrazowego „Gór Opawskich", obszarów NATURA 2000 i rezerwatów przyrody obejmują znaczny odsetek powierzchni południowej część gminy.

3. 4. Struktura funkcjonalna.

Gmina Głuchołazy jest samorządową jednostką miejsko – wiejską z wiodącą rolą sektorów usługowego i produkcyjnego. Uzupełniającą rolę pełni sektor rolniczy. Szansę na dalszy rozwój mają wszystkie sektory: usługowy (w tym związany z turystyką i rekreacją), produkcyjny (w tym górnictwo), a także rolniczy (przede wszystkim w oparciu o uprawy). W wyniku analiz przeprowadzonych na podstawie zebranych materiałów inwentaryzacyjnych oraz na podstawie występujących powiązań komunikacyjnych i funkcjonalnych, można przyjąć następujący system obsługi ludności gminy:

Ośrodek gminny głównego poziomu obsługi o zasięgu lokalnym, obsługujący w zakresie usług ponadpodstawowych teren całej gminy – miasto Głuchołazy. Pełni ono funkcję administracyjną, stanowi ośrodek koncentracji mieszkalnictwa i usług dla ludności oraz obsługi rolnictwa i leśnictwa. Dodatkowo posiada rozwinięte funkcje przemysłowe. Tym samym Głuchołazy pełnią funkcję lokalnego centrum rozwoju, które jest istotnym czynnikiem wzrostu i kumuluje usługi oraz inne działalności gospodarcze w skali umożliwiającej społeczny i ekonomiczny rozwój sąsiadujących z nim miejscowości. Funkcjami rozwojowymi Głuchołaz są przede wszystkim funkcje produkcyjne oraz usługi rynkowe i nierynkowe.

Ośrodki pośredniego poziomu obsługi z poszerzonym programem usługowym, współpracujące z ośrodkiem gminnym – wsie: Biskupów, Bodzanów, Burgrabice, Charbielin, Gierałcice, Jarnołtówek, Konradów, Nowy Świętów, Polski Świętów, Sławniowice i Stary Las. Są to ośrodki stanowiące etap pośredni w kompleksowym systemie obsługi ludności, szczególnie w zakresie usług publicznych (szkolnictwo, kultura, służba zdrowia) oraz handlu, o odpowiednio dużej liczbie ludności w rejonie obsługi. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: rolnictwa, działalności produkcyjnych i mieszkalnictwa (północna część gminy) oraz usług rynkowych, głównie turystyki i rekreacji (południowa część gminy).

Pozostałe ośrodki (wsie elementarne), o funkcjach typowo rolniczych lub turystyczno – rekreacyjnych, obsługujące ludność w podstawowym zakresie usług publicznych i handlowych (większość nawet ich pozbawiona). Zaliczono do nich wsie: Markowice, Nowy Las, Podlesie, Pokrzywna, Sucha Kamienica i Wilamowice Nyskie. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: rolnictwa i mieszkalnictwa (północna część gminy) oraz turystyki i rekreacji (południowa część gminy).

TABELA 64: Gmina Głuchołazy – struktura funkcjonalna według miejscowości.

Miejscowość	Funkcje podstawowe[70]	Funkcje uzupełniające (perspektywiczne)
Głuchołazy	działalności produkcyjne i usługi	usługi uzdrowiskowe (lecznicze)
Biskupów	rolnictwo	bez zmian
Bodzanów	działalności produkcyjne, rolnictwo i usługi	bez zmian
Burgrabice	rolnictwo i usługi	bez zmian
Charbielin	rolnictwo	działalności produkcyjne
Gierałcice	działalności produkcyjne, rolnictwo i usługi	usługi (w tym turystyka i rekreacja)
Jarnołtówek	usługi (głównie turystyka i rekreacja)	bez zmian
Konradów	rolnictwo	usługi (w tym turystyka i rekreacja)
Markowice	rolnictwo	bez zmian
Nowy Las	rolnictwo	bez zmian
Nowy Świętów	działalności produkcyjne i rolnictwo	bez zmian
Podlesie	leśnictwo	turystyka i rekreacja
Pokrzywna	turystyka i rekreacja	bez zmian
Polski Świętów	rolnictwo	bez zmian
Sławniowice	rolnictwo i górnictwo	usługi (w tym turystyka i rekreacja)
Stary Las	rolnictwo	bez zmian
Sucha Kamienica	rolnictwo	bez zmian
Wilamowice Nyskie	rolnictwo	bez zmian

Źródło: Opracowanie własne, 2018.

[70] Z pominięciem funkcji mieszkaniowej obecnej w każdej miejscowości.

Należy podkreślić, że wraz z tendencją do tworzenia większych (wysokotowarowych) gospodarstw rolnych, a tym samym postępującą likwidacją czy ograniczeniem działalności gospodarstw rodzinnych, obecna funkcja rolnicza określona w większości miejscowości jako jedna z podstawowych, ograniczać się będzie przede wszystkim jako wiodąca w strukturze zagospodarowania przestrzeni (struktura przestrzenna) i nie będzie stanowić wiodącej funkcji ekonomicznej (źródło dochodów mieszkańców). W perspektywie najbliższych kilkunastu lat należy więc spodziewać się dalszego ograniczenia funkcji rolniczej jako głównego bądź nawet uzupełniającego źródła utrzymania miejscowej ludności. W miejscowościach, które nie mają predyspozycji do rozwoju funkcji produkcyjnych i usługowych, dominować będzie przede wszystkim funkcja mieszkaniowa.

3. 5. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

TABELA 65: Gmina Głuchołazy – wykaz aktualnie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w rejonie miasta Głuchołazy.

L.p.	Nazwa MPZP	Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach	Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego
1	2	3	4
1	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Głuchołazy	Nr XXVII/187/96 z dnia 25.06.1996 roku	Nr 32 z dnia 11.10.1996 roku, poz. 123
2	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa mieszkaniowego w rejonie ulicy Żeromskiego w Głuchołazach	Nr XXVIII/195/96 z dnia 17.09.1996 roku	Nr 36 z dnia 30.10.1996 roku, poz. 128
3	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Głuchołazy	Nr XXXIX/257/97 z dnia 30.09.1997 roku	Nr 29 z dnia 14.10.1997 roku, poz.176
4	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Starego Miasta obejmujący Rynek i tereny przyległe zawarte między rzeką Białą Głuchołaską, a ulicami Władysława Sikorskiego, Bohaterów Warszawy, Marii Curie–Skłodowskiej w Głuchołazach	Nr XLVII/302/98 z dnia 16.06.1998 roku	Nr 31 z dnia 16.11.1998 roku, poz. 288
5	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego rejonu ulicy Bohaterów Warszawy obejmującego teren położony pomiędzy ulicami Bohaterów Warszawy i Powstańców Śląskich a linią kolejową w Głuchołazach	Nr XLVII/303/98 z dnia 16.06.1998 roku	Nr 31 z dnia 16.11.1998 roku, poz. 289
6	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Głuchołazy	Nr XVIII/90/99 z dnia 26.10.1999 roku	Nr 48 z dnia 15.12.1999 roku, poz. 308
7	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego rejonu ulicy Tadeusza Kościuszki w Głuchołazach	Nr XXV/154/00 z dnia 27.04.2000 roku	Nr 34 z dnia 31.05.2000 roku, poz. 179

1	2	3	4
8	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Głuchołazy	Nr XI/96/03 z dnia 22.10.2003 roku	Nr 109 z dnia 29.12.2003 roku, poz. 2268
9	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Głuchołazy w rejonie ul. Aleja Jana Pawła II	Nr XIV/110/03 z dnia 23.12.2003 roku	Nr 11 z dnia 23.02.2004 roku, poz. 198
10	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Głuchołazy w rejonie ul. Karłowicza (teren D5UZ)	Nr XIV/111/03 z dnia 23.12.2003 roku	Nr 11 z dnia 23.02.2004 roku, poz. 199
11	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Głuchołazy w obszarze ulic J. Karłowicza – Powstańców Śląskich – J. Lompy – L. Wieniawskiego	Nr XIV/112/03 z dnia 23.12.2003 roku	Nr 11 z dnia 23.02.2004 roku, poz. 200
12	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Głuchołazy w obszarze ulic Kraszewskiego i Świdnickiej (teren A8UT i w części 9ZL)	Nr XIV/113/03 z dnia 23.12.2003 roku	Nr 11 z dnia 23.02.2004 roku, poz. 201
13	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Głuchołazy w rejonie ul. Karłowicza	nr XLI/308/06 z dnia 15.03.2006 roku	Nr 31 z dnia 09.05.2006 roku, poz. 1055
14	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący obszar w rejonie ulic Spółdzielczej i Moniuszki w Głuchołazach	Nr XLVII/345/06 z dnia 04.08.2006 roku	Nr 62 z dnia 14.09.2006 roku, poz.1954
15	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar Zdroju w rejonie ul. Gen. Andersa w Głuchołazach	Nr VIII/53/07 z dnia 28.03.2007 roku	Nr 35 z dnia 16.05.2007 roku, poz. 1359
16	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar w rejonie ulic Grunwaldzkiej, Prymasa Stefana Wyszyńskiego, M. Curie–Skłodowskiej, Targowej w Głuchołazach	Nr X/67/07 z dnia 30.05.2007 roku	Nr 55 z dnia 24.07.2007 roku, poz. 1745
17	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Głuchołazy w rejonie ulicy Karłowicza	Nr X/68/07 z dnia 30.05.2007 roku	Nr 55 z dnia 24.07.2007 roku, poz. 1746
18	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący obszar w rejonie ulic Powstańców Śląskich i Kolonia Kaszubska w Głuchołazach i we wsi Konradów	Nr XXIII/180/08 z dnia 04 lipca 2008 roku	Nr 67 z dnia 03.09.2008 roku, poz. 1833
19	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar w sąsiedztwie terenów kolejowych, pomiędzy ul. Prymasa Stefana Wyszyńskiego a Powstańców Śląskich w Głuchołazach	Nr XXIII/181/08 z dnia 04 lipca 2008 roku	Nr 67 z dnia 03.09.2008 roku, poz. 1834

1	2	3	4
20	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Głuchołazy w rejonie ulicy Tadeusza Kościuszki	Nr X/111/11 z dnia 29.06.2011 roku	Nr 85 z dnia 04.08.2011 roku, poz. 1100
21	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Głuchołazy w rejonie ulicy Tadeusza Kościuszki	Nr XXXIV/352/13 z dnia 25.09.2013 roku	z dnia 18.10.2013 roku, poz. 2255
22	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar w rejonie ulic Powstańców Śląskich i Kolonia Kaszubska w Głuchołazach i we wsi Konradów	Nr XXXIV/353/13 z dnia 25.09.2013 roku	z dnia 18.10.2013 roku, poz. 2256
23	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Głuchołazy na terenach nieobjętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	Nr XXXIV/355/13 z dnia 25.09.2013 roku	z dnia 18.10.2013 roku, poz. 2257
24	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Starego Miasta obejmującego Rynek i tereny przyległe zawarte między rzeka Białą Głuchołaską, a ulicami Władysława Sikorskiego, Bohaterów Warszawy, Marii Curie–Skłodowskiej w Głuchołazach	Nr XXVII/273/17 z dnia 25.01.2017 roku	z dnia 13.02.2017 roku, poz. 487
25	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Głuchołazy obejmującego teren w rejonie ulic Grunwaldzkiej, Prymasa S. Wyszyńskiego, M. Skłodowskiej–Curie, Targowej	Nr XXX/306/17 z dnia 26.04.2017 roku	z dnia 12.05.2017 roku, poz. 1451
26	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Głuchołazy w rejonie ul. gen. Sikorskiego i Moniuszki	Nr XXXVI/371/17 z dnia 28.11.2017 roku	z dnia 22.12.2017 roku, poz. 3270
27	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar w rejonie ulic Grunwaldzkiej, Prymasa Stefana Wyszyńskiego, M. Curie–Skłodowskiej, Targowej w Głuchołazach	Nr XL/407/18 z dnia 28.02.2018 roku	z dnia 23.03.2018 roku, poz. 819
28	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Głuchołazy obejmującego obszar działki nr 1350/4 w rejonie ulicy Prymasa Stefana Wyszyńskiego	Nr XL/408/18 z dnia 28.02.2018 roku	z dnia 23.03.2018 roku, poz. 820
29	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Głuchołazy w rejonie działek nr 761/2, 760/3, 761/59 przy ul. Grunwaldzkiej oraz w rejonie działki nr 897/2 przy ul. Kraszewskiego	Nr XLII/436/18 z dnia 25.04.2018 roku	z dnia 23.05.2018 roku, poz. 1553
30	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Głuchołazy w rejonie Alei Jana Pawła II	Nr IV/45/19 z dnia 23.01.2019 roku	z dnia 15.02.2019 roku poz. 676

1	2	3	4
31	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Głuchołazy na terenach nieobjętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, w rejonie działki nr 1479, ul. Lompy	Nr V/61/19 z dnia 27.02.2019 roku	z dnia 20.03.2019 roku poz. 1085
32	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego rejonu ulicy Bohaterów Warszawy, obejmującego teren położony pomiędzy ulicami Bohaterów Warszawy i Powstańców, a linią kolejową w Głuchołazach	Nr IX/125/19 z dnia 26.06.2019 roku	z dnia 18.07.2019 roku poz. 2472
33	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzenego, obejmujący obszar w rejonie Alei Jana Pawła II w Głuchołazach	Nr XVII/183/20 z dnia 29.01.2020 roku	z dnia 25.02.2020 roku poz. 656

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2018 – 2020.

TABELA 66: Gmina Głuchołazy – wykaz aktualnie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w rejonach wiejskich gminy Głuchołazy.

L.p.	Nazwa MPZP	Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach	Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego
1	2	3	4
1	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy	Nr XXVIII/168/00 z dnia 29.06.2000 roku	Nr 50 z dnia 23.08.2000 roku, poz.275
2	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy	Nr XXVIII/169/00 z dnia 29.06.2000 roku	Nr 50 z dnia 23.08.2000 roku, poz. 276.
3	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Podlesie	Nr XLIII/280/01 z dnia 06.11.2001 roku	Nr 127z dnia 21.12. 2001 roku, poz.1389
4	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy	Nr L/309/2002 z dnia 28.06.2002 roku	Nr 84 z dnia 21.08.2002 roku, poz.1141
5	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy	Nr LII/317/2002 z dnia 08.10.2002 roku	Nr 19 z dnia 22.11.2002 roku, poz.1535
6	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący działkę nr 246 we wsi Bodzanów	Nr XX/164/04 z dnia 30.06.2004 roku	Nr 59 z dnia 03.09.2004 roku, poz. 1619
7	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa mieszkaniowego we wsi Jarnołtówek	Nr XX/165/04 z dnia 30.06.2004 roku	Nr 59 z dnia 03.09.2004 roku, poz. 1620
8	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Pokrzywna	Nr XX/166/04 z dnia 30.06.2004 roku	Nr 64 z dnia 28.09.2004 roku, Poz. 1701

1	2	3	4
9	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego parków wiatrowych we wsiach Charbielin, Bodzanów, Nowy Las, Stary Las, Sucha Kamienica	Nr X/110/11 z dnia 29.06.2011 roku	Nr 94 z dnia 24.08.2011 roku, Poz. 1197
10	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa mieszkaniowego we wsi Jarnołtówek.	Nr X/112/11 z dnia 29.06.2011 roku	Nr 87 z dnia 09.08.2011 roku, poz. 1120
11	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego na terenie górniczym w miejscowości Jarnołtówek część A	Nr XXII/225/12 z dnia 26.09.2012 roku	z dnia 16.10.2012 roku, poz. 1421
12	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa mieszkaniowego w Charbielinie w gminie Głuchołazy	Nr XXIV/240/12 z dnia 28.11.2012 roku	z dnia 21.12.2012 roku, poz. 1952
13	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru wsi Podlesie gmina Głuchołazy	Nr XXIV/241/12 z dnia 28.11.2012 roku	z dnia 07.01.2013 roku, poz. 29
14	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego na terenie górniczym w miejscowości Jarnołtówek część B	Nr XXVI/260/12 z dnia 28.12.2012 roku	z dnia 05.02.2013 roku, poz. 392
15	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa mieszkaniowego we wsi Jarnołtówek.	Nr VI/51/15 z dnia 25.02.2015 roku	z dnia 16.03.2015 roku, poz. 670
16	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący działki na obszarze wsi Bodzanów i Nowy Świętów, w rejonie zakładu Malta–Decor sp. z o.o.	Nr XLI/420/18 z dnia 28.03.2018 roku	z dnia 18.04.2018 roku, poz. 1284
17	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru wsi Podlesie, gmina Głuchołazy	Nr IV/46/19 z dnia 23.01.2019 roku	z dnia 14.02.2019 roku poz. 658
18	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący obszar działalności gospodarczej we wsi Charbielin i Bodzanów w gminie Głuchołazy	Nr IX/127/19 z dnia 26.06.2019 roku	z dnia 18.07.2019 roku poz. 2473

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2018 – 2020.

Z powyższego zestawienia wynika, że obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmują powierzchnię około 3400 ha co stanowi 20 % ogólnej powierzchni gminy Głuchołazy, z czego niemal 100 % powierzchni miasta oraz 16 % powierzchni terenów wiejskich. Na terenach wiejskich plany miejscowe opracowane są tylko w rejonie części miejscowości: Charbielin (30 ha), Jarnołtówek (198 ha), Podlesie (74 ha), Pokrzywna (105 ha) oraz dla terenów farm wiatrowych w rejonie użytków rolnych we wschodniej części gminy (2295 ha). Obowiązujące plany miejscowe odzwierciedlają przedstawioną w poprzednich podrozdziałach ich strukturę przestrzenną, funkcjonalną i własnościową.

Uchwałą nr XLIII/443/14 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 25 czerwca 2014 roku przyjęto *Ocenę aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego*. W wyniku dokonanej oceny uznano:

- potrzebę aktualizacji *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy*;
- potrzebę aktualizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uchwalonych przed 2003 roku, stosownie do obowiązujących przepisów;
- potrzebę aktualizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uchwalonych po 2003 roku, stosownie do obowiązujących przepisów.

Na podstawie analizy dokumentów planistycznych gminy Głuchołazy zawartej w przedmiotowej *Ocenie...* stwierdzono, że znaczna część gminy (w tym tereny zabudowane) nie posiada nadal planów miejscowych. Obowiązujące plany miejscowe sprzed 2003 roku nie utraciły mocy, lecz z uwagi na zmiany przepisów uzasadnione jest przeprowadzenie zmiany tychże planów miejscowych w celu dostosowania ich do aktualnych przepisów prawa. Z uwagi na duży ruch inwestycyjny wysoce uzasadnione jest opracowanie planów miejscowych w granicach administracyjnych miejscowości: Bodzanów, Burgrabice, Charbielin, Gierałcice, Konradów, Markowice, Nowy Las, Nowy Świętów, Polski Świętów, Pokrzywna, Sławniowice, Stary Las i Wilamowice Nyskie w celu uporządkowania zabudowy istniejącej oraz planowanej. Z uwagi na zmieniające się przepisy prawne zasadne jest stopniowe opracowanie i aktualizowanie planów dla terenów, do których mają odniesienie zmiany obowiązujących aktów prawnych.

4. SFERA SPOŁECZNA.

4. 1. Demografia.

4.1.1. Podstawowe dane o ludności.

Podstawowymi miernikami charakteryzującymi zbiorowość ludzką jest jej liczebność i rozmieszczenie. Gmina miejsko – wiejska Głuchołazy 31 grudnia 2016 roku liczyła 24064 mieszkańców (w tym miasto Głuchołazy 13780 mieszkańców). Zamieszkiwało ją 11670 mężczyzn oraz 12394 kobiety (w mieście odpowiednio: 6521 i 7259). Współczynnik feminizacji, to jest stosunek liczby kobiet na 100 mężczyzn, wynosi w gminie 106 (w mieście 111) i jest równy średniej dla powiatu nyskiego (106) oraz niższy od średniej dla województwa opolskiego (107). Na 1 km² powierzchni gminy przypada 143 mieszkańców (w mieście 2018). Gęstość zaludnienia jest więc wyższa od średnich dla powiatu i województwa (odpowiednio: 113 i 106 osób / km²). Współczynnik występujący w gminie Głuchołazy jest jednak charakterystyczny dla gmin miejsko – wiejskich.

TABELA 67: Gmina Głuchołazy – współczynnik feminizacji i gęstość zaludnienia w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy		Powiat Nyski	Województwo Opolskie
	ogółem	miasto		
Współczynnik feminizacji	**106,20**	111,32	105,62	106,70
Gęstość zaludnienia	**143,18**	2017,57	113,06	105,51

Źródło: GUS 2018.

TABELA 68: Gmina Głuchołazy – zaludnienie w latach 2001 – 2016.

Rok	Liczba mieszańców					
	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	ogółem	miasto	ogółem	miasto	ogółem	miasto
2001	**26531**	15446	12829	7350	13702	8096
2002	**26371**	15319	12725	7271	13646	8048
2003	**26223**	15199	12649	7214	13574	7985
2004	**25994**	15052	12523	7123	13471	7929
2005	**25866**	14985	12458	7095	13408	7890
2006	**25661**	14918	12353	7083	13308	7835
2007	**25572**	14879	12285	7045	13287	7834
2008	**25468**	14849	12249	7054	13219	7795
2009	**25386**	14736	12231	7018	13155	7718
2010	**25290**	14599	12230	6937	13060	7662
2011	**25084**	14421	12178	6872	12906	7549
2012	**25018**	14382	12128	6846	12890	7536
2013	**24726**	14257	11981	6765	12745	7492
2014	**24493**	14092	11863	6674	12630	7418
2015	**24254**	13925	11747	6582	12507	7343
2016	**24064**	13780	11670	6521	12394	7259

Źródło: GUS 2018.

RYCINA 9: Gmina Głuchołazy – zaludnienie w latach 2001 – 2016.

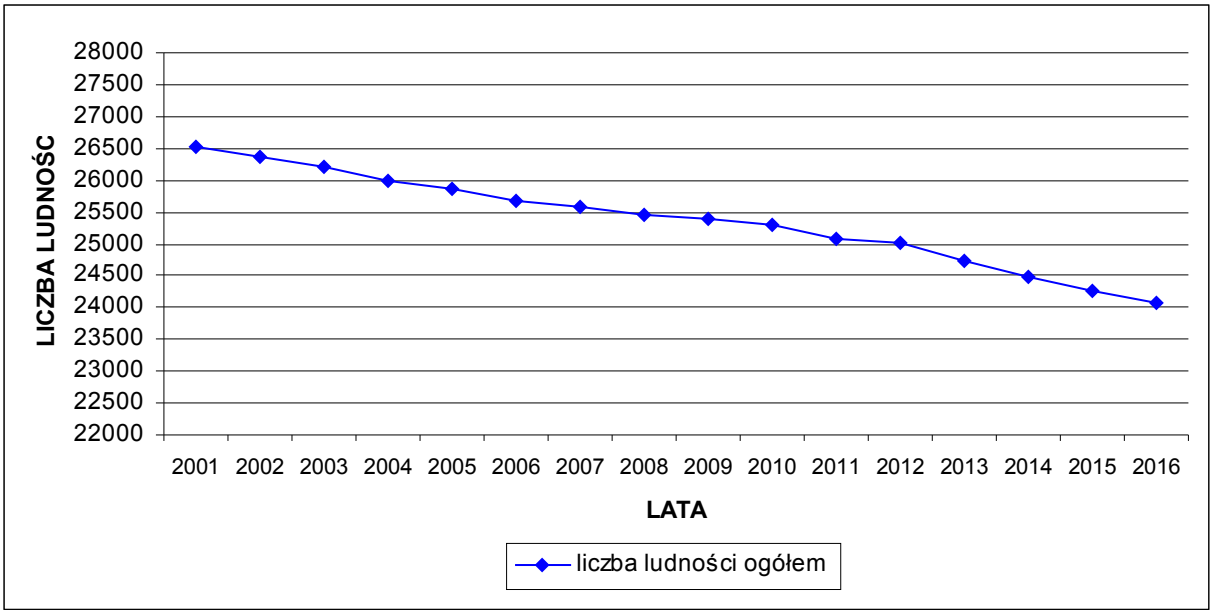

Źródło: GUS 2018.

RYCINA 10: Gmina Głuchołazy – zaludnienie w latach 2001 – 2016 według płci.

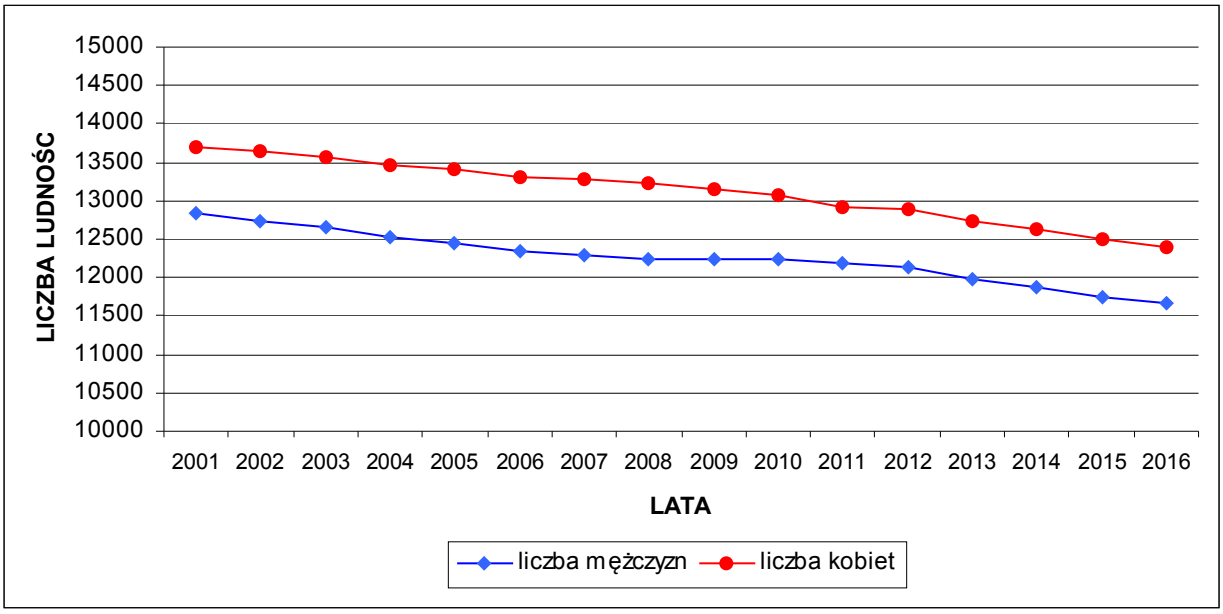

Źródło: GUS 2018.

W przeciągu ostatnich 16 lat (2001 – 2016) liczba ludności ogółem zmniejszyła się. W roku 2016 całą gminę Głuchołazy zamieszkiwało 2467 osób mniej niż 16 lat wcześniej, co oznacza spadek o 9,30 %. W tym samym czasie obszar samego miasta zamieszkiwało 1745 osób mniej niż 16 lat wcześniej, co oznacza spadek aż o 11,24 %. Powyższe oznacza, że spadek liczby mieszkańców dotyczył w większym stopniu ludności miejskiej. W analizowanym okresie czasu współczynnik feminizacji o wartości wyraźnie powyżej 100 punktów występował stale. Dane dotyczące liczby ludności według GUS obejmują ludność według faktycznego miejsca zamieszkania.

TABELA 69: Gmina Głuchołazy – rozkład zaludnienia według miejscowości w 2018 roku.

Miejscowość	Liczba mieszkańców
Głuchołazy	13401
Biskupów	784
Bodzanów	1466
Burgrabice	668
Charbielin	800
Gierałcice	835
Jarnołtówek	764
Konradów	982
Markowice	188
Nowy Las	444
Nowy Świętów	892
Podlesie	180
Pokrzywna	236
Polski Świętów	399
Sławniowice	485
Stary Las	633
Sucha Kamienica	197
Wilamowice Nyskie	228

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2018.

Najludniejszą miejscowością w gminie, poza miastem Głuchołazy (13401 mieszkańców), jest wieś Bodzanów (1466 mieszkańców). Blisko 1000 mieszkańców posiadają wsie: Konradów (982), Nowy Świętów (892), Gierałcice (835) i Charbielin (800). Więcej niż 500 mieszkańców mają jeszcze wsie: Biskupów (784), Jarnołtówek (764), Burgrabice (668) i Stary Las (633). W przedziale od 200 do 500 mieszkańców zawierają się miejscowości: Sławniowice (485), Nowy Las (444), Polski Świętów (399), Pokrzywna (236) i Wilamowice Nyskie (228). Populacją pomiędzy 100 a 200 mieszkańców charakteryzują się wsie: Sucha Kamienica (197), Markowice (188) i Podlesie (180). Żadna z miejscowości nie posiada zaludnienia poniżej 100 mieszkańców.

4.1.2. Struktura wieku mieszkańców.

Na liczbę ludności decydujący wpływ mają dwa czynniki: ruch naturalny oraz wędrówkowy ludności. Te z kolei zdeterminowane są przez strukturę ludności według wieku i płci. Struktura ludności według wieku określa proces starzenia się ludności, definiowany najogólniej jako zmiany stanu i struktury według wieku ludności, polegające na wzroście w ogólnej liczbie udziału osób starszych. Za granicę starości przyjmuje się umownie wiek 60 lat. Obecnie ludność województwa opolskiego, podobnie jak całej Polski starzeje się. Analizując strukturę mieszkańców według wieku w gminie Głuchołazy możemy określić ją jako jednostkę administracyjną z wyraźnymi symptomami starzenia się ludności.

TABELA 70: Gmina Głuchołazy – ludność według wieku w 2016 roku.

Grupa wieku	Liczba mieszkańców	
	ogółem	miasto
0 – 4	**862**	476
5 – 9	**1101**	635
10 – 14	**991**	533
15 – 19	**1130**	601
20 – 24	**1477**	772
25 – 29	**1820**	1001
30 – 34	**1901**	1081
35 – 39	**1895**	1068
40 – 44	**1692**	983
45 – 49	**1446**	809
50 – 54	**1594**	891
55 – 59	**1936**	1109
60 – 64	**1844**	1110
65 – 69	**1633**	986
70 i więcej	**2742**	1725

Źródło: GUS 2018.

TABELA 71: Gmina Głuchołazy – struktura ludności według wieku w 2016 roku.

Grupa wieku	Gmina Głuchołazy (%)		Powiat Nyski (%)	Województwo Opolskie (%)
	ogółem	miasto		
0 – 4	**3,58**	3,45	3,89	4,27
5 – 9	**4,58**	4,61	4,66	4,65
10 – 14	**4,12**	3,87	4,22	4,24
15 – 19	**4,70**	4,36	5,00	4,78
20 – 24	**6,14**	5,60	6,19	5,81
25 – 29	**7,56**	7,26	7,33	7,32
30 – 34	**7,90**	7,84	8,04	8,22
35 – 39	**7,87**	7,75	7,86	7,85
40 – 44	**7,03**	7,13	7,17	7,29
45 – 49	**6,01**	5,87	6,21	6,72
50 – 54	**6,62**	6,47	6,48	7,00
55 – 59	**8,05**	8,05	7,75	7,61
60 – 64	**7,66**	8,06	7,85	7,17
65 – 69	**6,79**	7,16	6,67	5,92
70 i więcej	**11,39**	12,52	10,68	11,16

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

16,97 % mieszkańców zamieszkałych w gminie, to jest 4084 osoby, liczy poniżej 19 roku życia (w mieście odpowiednio: 16,29 % i 2245 osób). Natomiast 12,28 % obywateli, to jest 2954 osoby, nie ukończyło jeszcze 14 roku życia (w mieście odpowiednio: 11,93 % i 1644 osoby). Struktura mieszkańców gminy Głuchołazy według

wieku jest zbliżona do wartości charakteryzujących zarówno populację powiatu nyskiego jak i województwa opolskiego. W stosunku do porównywanych jednostek prezentuje się jednak mniej korzystnie zarówno w najmłodszych (0 – 19) jak i w najstarszych (65 i więcej) kategoriach wiekowych.

RYCINA 11: Gmina Głuchołazy – struktura ludności według wieku w 2016 roku.

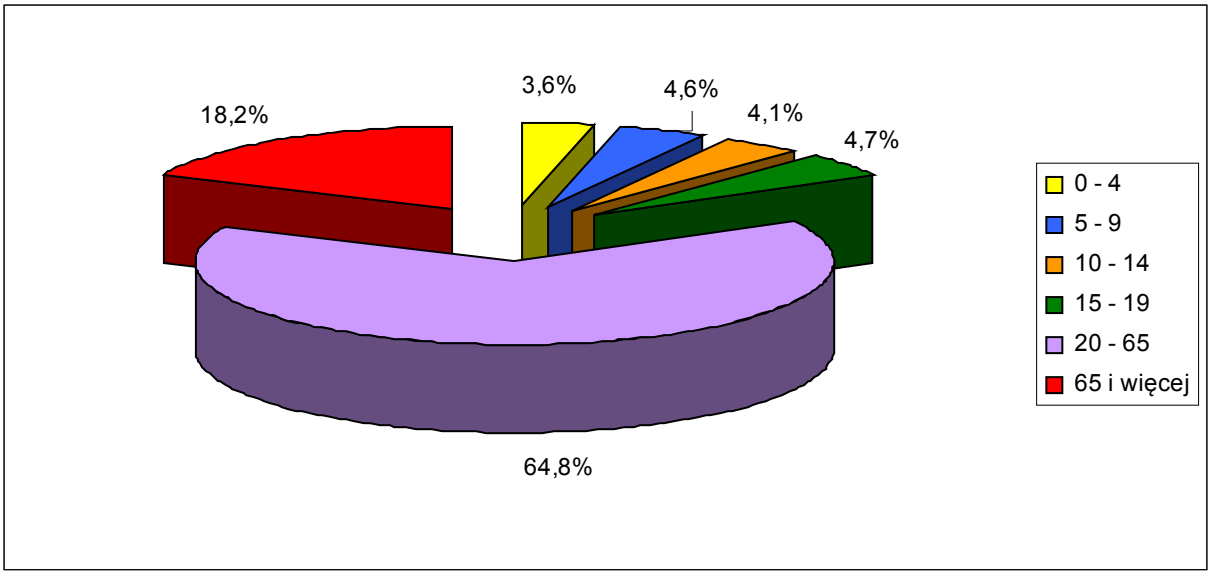

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Wyraźne oznaki starzenia się społeczeństwa potwierdza struktura mieszkańców w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18 – 64 lata, a dla kobiet 18 – 59 lat.

TABELA 72: Gmina Głuchołazy – ludność wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego w 2016 roku.

Ludność w wieku:	Gmina Głuchołazy		Gmina Głuchołazy (%)		Powiat Nyski (%)	Województwo Opolskie (%)
	ogółem	miasto	ogółem	miasto		
Przedprodukcyjnym	**3590**	1964	**14,92**	14,25	15,65	15,93
Produkcyjnym	**15126**	8487	**62,86**	61,59	62,88	63,22
Poprodukcyjnym	**5348**	3329	**22,22**	24,16	21,47	20,85
Współczynnik obciążenia demograficznego			**59,09**	62,37	59,03	58,17

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Obywatele wieku nieprodukcyjnego (przedprodukcyjni i poprodukcyjni) stanowią 37,14 % całej zbiorowości (w mieście 38,41 %). Od kilku lat maleje, także w ujęciu relatywnym, zbiorowość mieszkańców zdolnych do pracy. Wpływ na to ma wejście w wiek dorosły zbyt małej liczby osób urodzonych w latach 90–tych XX wieku w stosunku do roczników odchodzących z rynku pracy. Jednocześnie zwiększa się tak zwane „obciążenie" ludności jej nieprodukcyjną częścią. Struktura wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego mieszkańców gminy Głuchołazy nieznacznie odbiega od średnich wartości przyporządkowanych dla powiatu i województwa, ale prezentuje się mniej korzystnie ze względu na liczniejszą populację wieku poprodukcyjnego i mniej liczną populację wieku przedprodukcyjnego.

RYCINA 12: Gmina Głuchołazy – ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2016 roku.

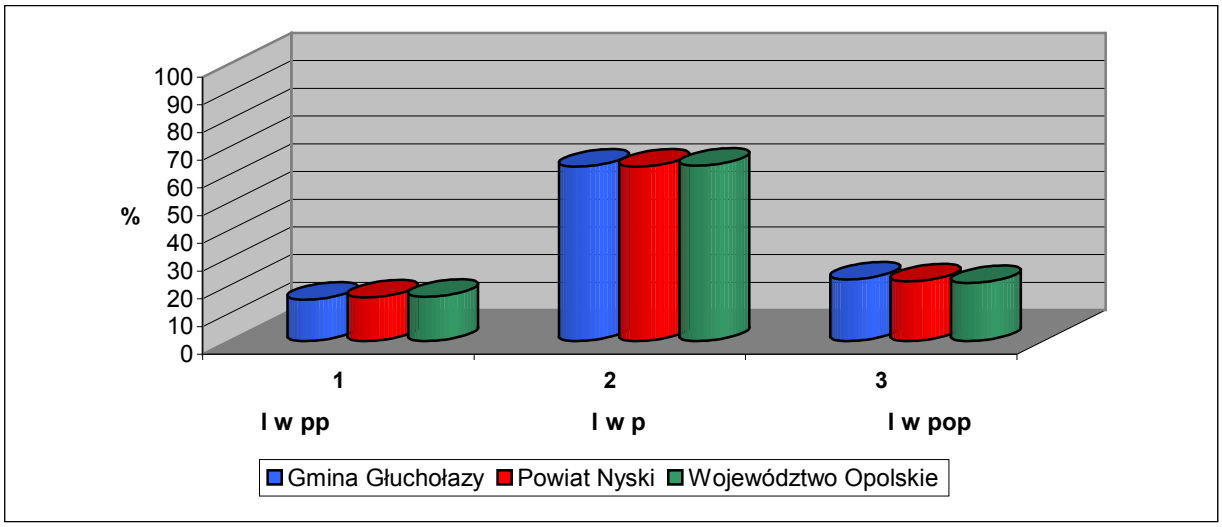

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Współczynnik obciążenia demograficznego, ustalony jako stosunek ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, dla gminy Głuchołazy wynosi 59,09 i jest wyższy od średnich występujących w powiecie nyskim (59,03) i województwie opolskim (58,17). Jego wartość w całej gminie Głuchołazy, podobnie jak w samym mieście, powiecie i województwie, rozkłada się już niekorzystnie ponieważ wśród obywateli „nieprodukcyjnych" jest więcej osób „poprodukcyjnych" niż „przedprodukcyjnych". Odnotowując zmiany struktury mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz rosnącą liczebność roczników poprodukcyjnych (poniższe tabele i ryciny), w ciągu najbliższych kilku lat można przewidywać dalszy wzrost „obciążenia" demograficznego poprzez populację osób „poprodukcyjnych", a tym samym pogłębienie obecnych, niekorzystnych proporcji.

TABELA 73: Gmina Głuchołazy – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2016 (I).

Rok	Wiek przedprodukcyjny (%)	Wiek produkcyjny (%)	Wiek poprodukcyjny (%)
2002	22,3	61,3	16,4
2003	21,6	62,0	16,4
2004	20,7	62,8	16,5
2005	19,8	63,7	16,5
2006	19,1	64,1	16,8
2007	18,3	64,7	17,1
2008	17,6	65,0	17,4
2009	17,1	65,2	17,7
2010	17,0	64,8	18,2
2011	16,6	64,6	18,8
2012	16,3	64,4	19,3
2013	15,6	64,2	20,2
2014	15,4	63,9	20,7
2015	15,2	63,4	21,4
2016	14,9	62,9	22,2

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

RYCINA 13: Gmina Głuchołazy – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2016 (I).

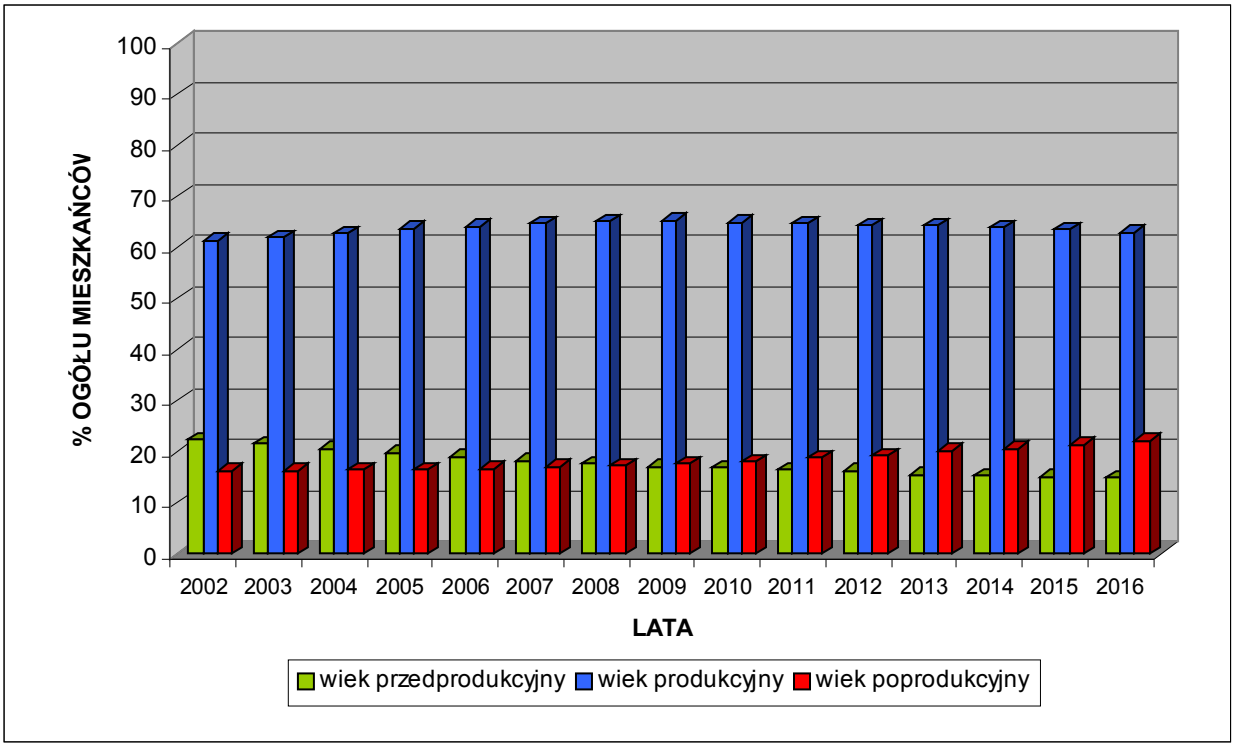

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

TABELA 74: Gmina Głuchołazy – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2016 (II).

Rok	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym[71]	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym
2002	63,3	26,8	73,7
2003	61,2	26,4	75,7
2004	59,1	26,2	79,8
2005	57,0	25,9	83,2
2006	56,1	26,2	87,7
2007	54,6	26,4	93,3
2008	53,8	26,7	98,8
2009	53,3	27,1	103,6
2010	54,3	28,0	106,5
2011	54,8	29,1	113,5
2012	55,3	30,0	118,8
2013	55,7	31,4	129,3
2014	56,6	32,5	134,4
2015	57,7	33,8	141,4
2016	59,1	35,4	149,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

[71] Współczynnik obciążenia demograficznego (ekonomicznego).

RYCINA 14: Gmina Głuchołazy – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2016 (II).

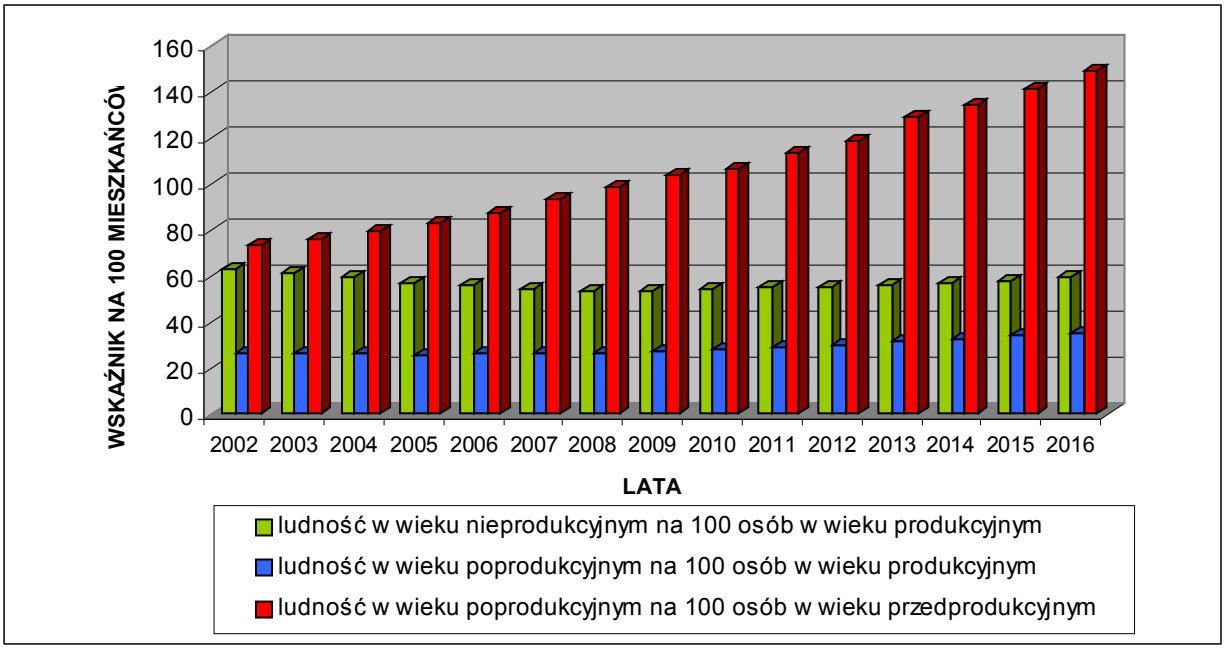

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

4.1.3. Ruch naturalny i wędrówkowy ludności.

Na przyrost naturalny ludności składają się zmiany w jej liczbie powodowane przez urodzenia i zgony. Charakteryzujące go wartości określają nie tylko strukturę populacji według płci i wieku, ale także liczbę zawartych małżeństw, osób w wieku rozrodczym oraz zgonów. Wartości charakteryzujące ruch naturalny gminy Głuchołazy w 2016 roku, jak i w latach poprzednich, rozkładają się mniej korzystnie od powiatu nyskiego oraz województwa opolskiego, które w skali całego kraju i tak notują jedne z najgorszych wyników. Wpływ na to ma przede wszystkim niższy wskaźnik urodzin oraz wyższy wskaźnik zgonów. Jednak z drugiej strony należy wziąć pod uwagę fakt stosunkowo niskiej populacji gminy Głuchołazy powodującej, że nawet jednostkowe przypadki mogą wpłynąć na końcowy wynik poszczególnych wskaźników statystycznych. Przeciętna stopa przyrostu naturalnego w gminach wiejskich i miejsko – wiejskich bywa często wyższa niż w dużych aglomeracjach. Ta tendencja nie utrzymuje się jednak w gminie Głuchołazy. Współczynnik przyrostu naturalnego w 2016 roku wyniósł tutaj –4,01 ‰ (w mieście –4,84 ‰) i był niższy od średnich dla powiatu nyskiego (–2,53 ‰) i całego województwa opolskiego (–1,38 ‰).

TABELA 75: Gmina Głuchołazy – ruch naturalny i wędrówkowy ludności w 2016 roku.

Ruch naturalny ludności	Gmina Głuchołazy – wartości bezwzględne	
	ogółem	miasto
1	2	3
Małżeństwa	**120**	68
Urodzenia żywe / Zgony	**172 / 269**	83 / 150
Przyrost naturalny	**–97**	–67
Saldo migracji ogółem	**–64**	–45
Saldo migracji wewnętrznych / zagranicznych	**–59 / –5**	–39 / –6

1	2	3
Przyrost rzeczywisty	**–161**	–112

Źródło: GUS 2018.

Współczynnik małżeństw, to jest liczba zawartych małżeństw na 1000 ludności ogółem, w 2016 roku w gminie Głuchołazy wyniósł 4,97 i był równy wskaźnikowi dla powiatu (4,97) oraz wyższy od średniej dla województwa (4,85). Współczynnik rodności, określający liczbę urodzeń żywych badanego okresu na 1000 ludności ogółem, wyniósł w 2016 roku w gminie 7,12 i był niższy od średnich dla powiatu (8,03) oraz województwa (8,68). Natomiast umieralność społeczeństwa, mierzona współczynnikiem zgonów (liczba zgonów na 1000 ludności), wyniosła w gminie 11,13 i była wyższa od wartości charakteryzujących powiat (10,57) oraz województwo (10,06).

TABELA 76: Gmina Głuchołazy – podstawowe współczynniki (na 1000 ludności) określające ruch naturalny i wędrówkowy ludności w 2016 roku.

Współczynnik	Gmina Głuchołazy		Powiat Nyski	Województwo Opolskie
	ogółem	miasto		
Małżeństwa	**4,97**	4,91	4,97	4,85
Urodzenia żywe / Zgony	**7,12 / 11,13**	5,99 / 10,83	8,03 / 10,57	8,68 / 10,06
Przyrost naturalny	**–4,01**	–4,84	–2,53	–1,38
Saldo migracji wewnętrznych / zagranicznych	**–2,45 / –0,21**	–2,83 / –0,44	–2,41 / –0,26	–0,73 / –0,65
Saldo migracji ogółem	**–2,66**	–3,27	–2,67	–1,38
Przyrost rzeczywisty	**–6,67**	–8,11	–5,20	–2,76

Źródło: GUS 2018.

TABELA 77: Gmina Głuchołazy – ruch naturalny ludności w latach 2000 – 2016.

Rok	Urodzenia żywe	Zgony ogółem
2000	228	288
2001	236	299
2002	219	267
2003	211	301
2004	208	261
2005	201	287
2006	208	286
2007	222	260
2008	249	292
2009	232	268
2010	205	265
2011	192	281
2012	203	271
2013	155	296
2014	187	318
2015	167	301
2016	172	269

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

RYCINA 15: Gmina Głuchołazy – ruch naturalny ludności w latach 2000 – 2016.

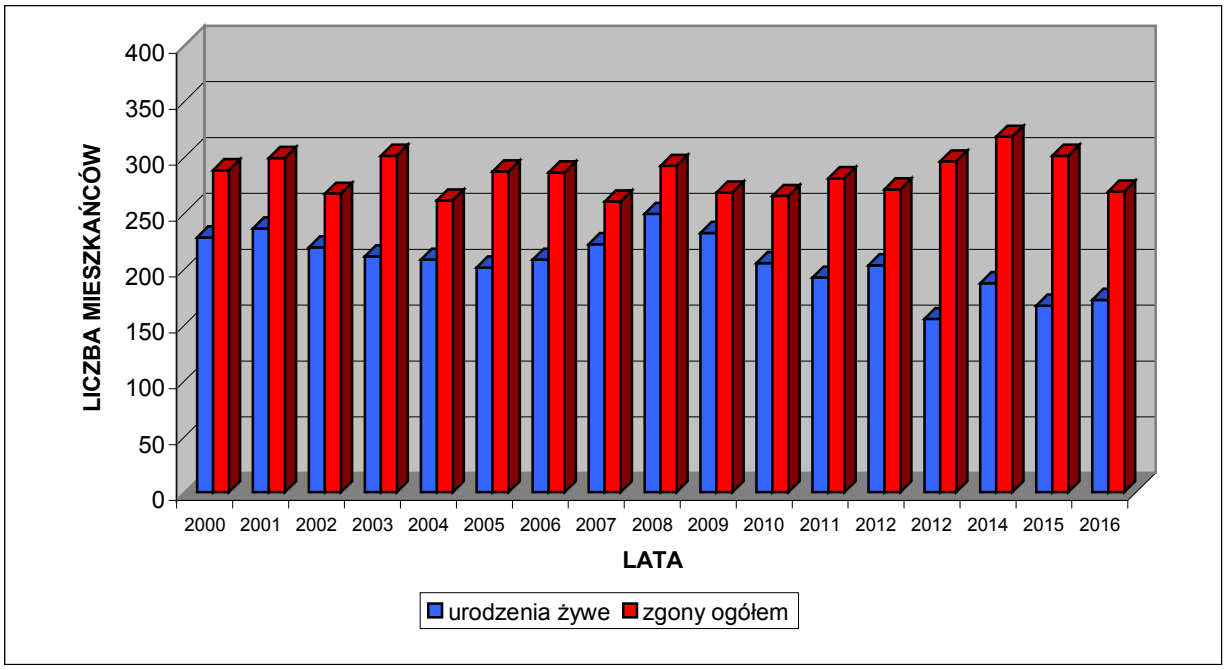

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Migracje są drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem wpływającym bezpośrednio na liczbę ludności oraz jej rozmieszczenie. Obecna tendencja przemieszczania się, szczególnie młodych mieszkańców, z mniejszych do większych ośrodków osiedleńczych, a także zagranicę powoduje, że saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w wielu gminach wiejskich i miejsko – wiejskich jest ujemne. W przypadku jednostek zlokalizowanych blisko większych miast, odpływ mieszkańców jest niższy i dodatkowo równoważony przez napływ osadników, wybierających podmiejskie rejony jako miejsce zamieszkania. Takie zjawisko, w skali równoważącej saldo migracji, nie zachodzi jednak na terenie gminy Głuchołazy i w 2016 roku jej saldo migracji było ujemne (–64). W samym mieście saldo migracji było również ujemne (–45).

TABELA 78: Gmina Głuchołazy – ruch wędrówkowy ludności w 2016 roku.

Napływ				Odpływ				Saldo migracji
Razem	w tym			Razem	w tym			
	z miast	ze wsi	z zagranicy		do miast	na wieś	za granicę	
232	111	101	20	**296**	184	87	25	**–64**

Źródło: GUS 2018.

Saldo migracji liczone na 1000 ludności wyniosło w 2016 roku w całej gminie –2,66 (w mieście –3,27) i było zbliżone do średniej dla powiatu nyskiego (–2,67) oraz niższe od województwa opolskiego (–1,38). Przyrost rzeczywisty dla gminy Głuchołazy, liczony jako suma wartości przyrostu naturalnego oraz salda migracji, był ujemny i wyniósł w 2016 roku w liczbach bezwzględnych –161 (w mieście –112). Należy nadmienić, że przytoczone powyżej oficjalne dane statystycznie nie oddają ostatecznej realnej wartości określającej obecny ruch migracyjny. Dotyczą one ruchu wędrówkowego na pobyt stały i nie obejmują czasowych migracji na tle zarobkowym, zwłaszcza związanych z wyjazdem za granicę.

TABELA 79: Gmina Głuchołazy – ruch wędrówkowy[72] ludności w latach 2000 – 2016.

Rok	Zameldowania ogółem	Wymeldowania ogółem
2000	228	283
2001	249	308
2002	177	310
2003	193	309
2004	120	198
2005	130	227
2006	281	429
2007	244	317
2008	265	391
2009	265	321
2010	214	279
2011	258	375
2012	227	302
2013	237	375
2014	252	381
2015	b.d.	b.d.
2016	232	296

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

RYCINA 16: Gmina Głuchołazy – ruch wędrówkowy[73] ludności w latach 2000 – 2016.

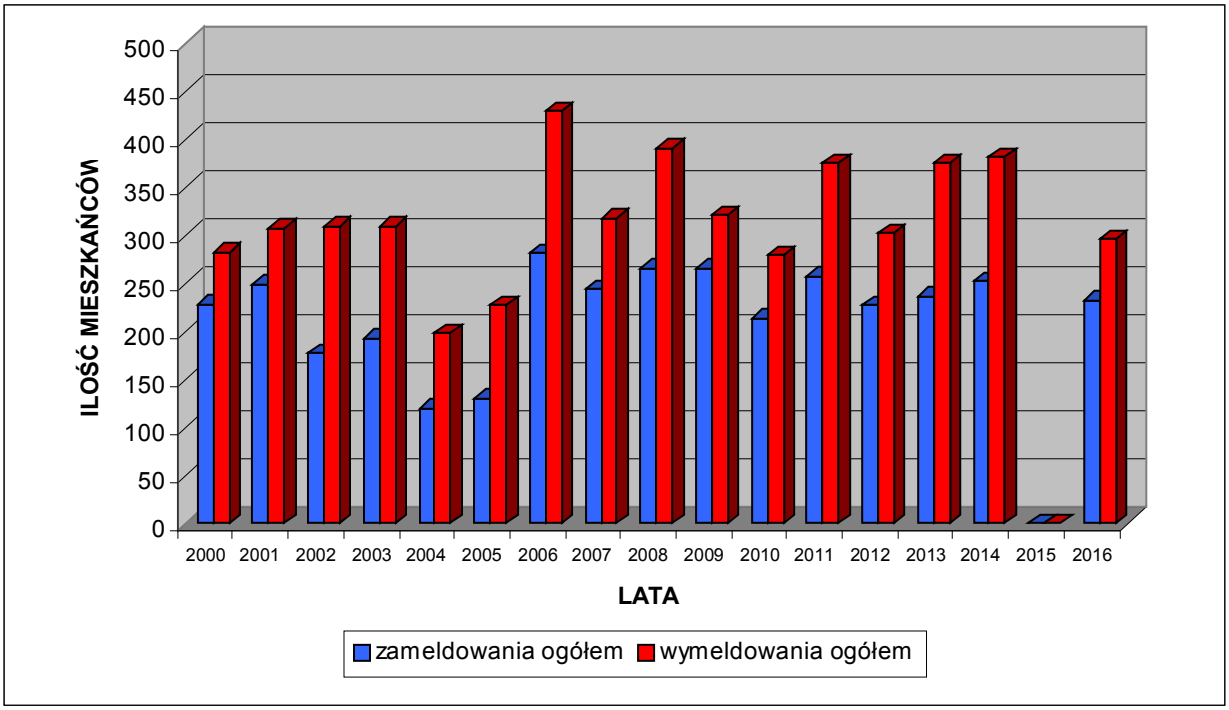

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

[72] Migracje wewnętrzne i zagraniczne.
[73] Migracje wewnętrzne i zagraniczne.

TABELA 80: Gmina Głuchołazy – ruch naturalny i wędrówkowy ludności w latach 2000 – 2016.

Rok	Wskaźniki na 1000 mieszkańców (‰)		
	Przyrost naturalny	Saldo migracji ogółem	Przyrost rzeczywisty
2000	-2,25	-2,06	-4,32
2001	-2,37	-2,22	-4,60
2002	-1,82	-5,04	-6,86
2003	-3,43	-4,42	-7,86
2004	-2,04	-3,00	-5,04
2005	-3,32	-3,75	-7,07
2006	-3,04	-5,77	-8,81
2007	-1,49	-2,85	-4,34
2008	-1,69	-4,95	-6,64
2009	-1,42	-2,21	-3,62
2010	-2,37	-2,57	-4,94
2011	-3,55	-4,66	-8,21
2012	-2,72	-3,00	-5,72
2013	-5,70	-5,58	-11,28
2014	-5,35	-5,27	-10,62
2015	-5,52	b.d.	-5,52
2016	-4,03	-2,66	-6,69

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

RYCINA 17: Gmina Głuchołazy – ruch naturalny i wędrówkowy ludności w latach 2000 – 2016.

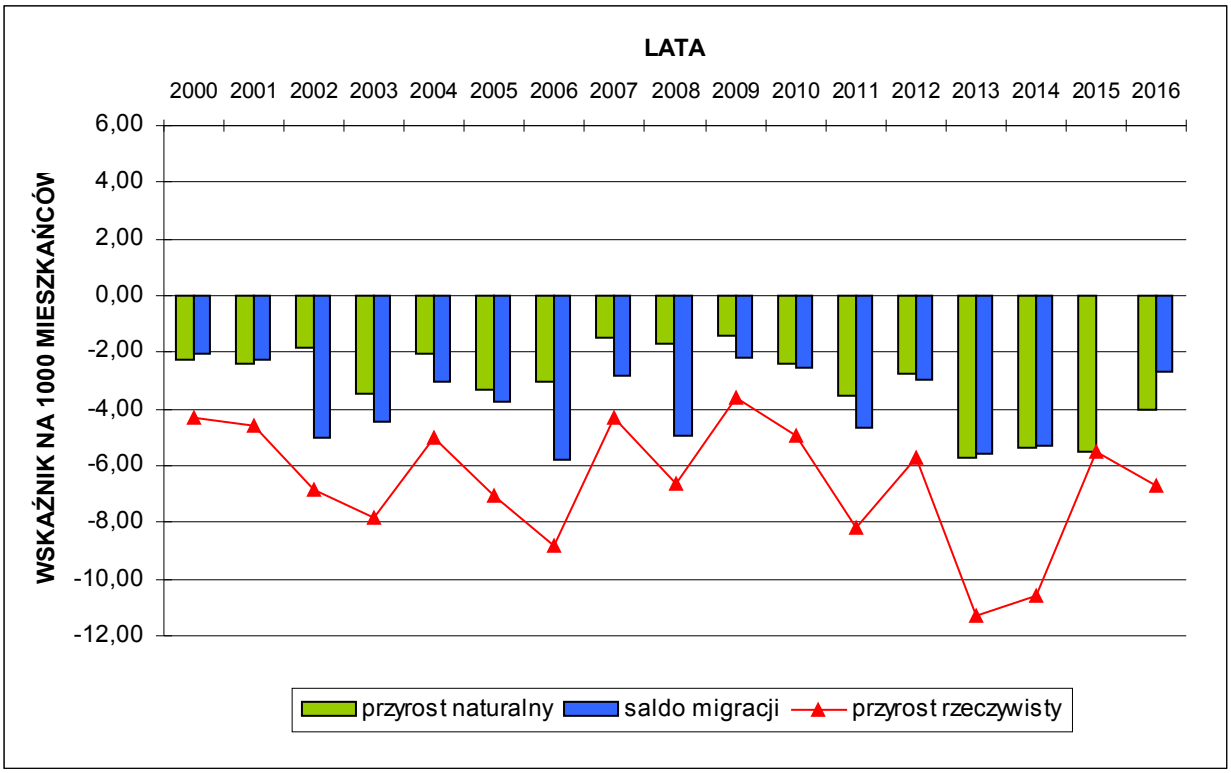

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Analizując dane demograficzne na przestrzeni ostatnich 15 lat można założyć, że jest to obraz stałych tendencji określanych jako zjawisko depopulacji. Termin ten oznacza zazwyczaj drastyczne zmniejszenie populacji ludzi na jakimś obszarze. W przypadku gminy Głuchołazy czy w ogóle regionu opolskiego spowodowana jest ona zarówno ujemnym przyrostem naturalnym jak ujemnym saldem migracji. Zjawisko depopulacji w województwie opolskim jest przedmiotem troski władz zarówno na szczeblu rządowym jak i samorządowym. Wdrażany jest szereg rozwiązań o charakterze gospodarczym jak i społecznym, mających na celu ograniczenie tego niekorzystnego dla regionu zjawiska.

4.1.4. Prognoza demograficzna.

Prognoza jest naukowo uzasadnionym sądem o stanie zjawiska w określonym momencie (okresie) należącym do przyszłości. Użycie w powyższym określeniu słowa „sąd" sygnalizuje niepewność prognozy, a odwołanie się do nauki oznacza, że prognoza musi być racjonalnym wnioskowaniem, prowadzącym od przesłanek do wniosków odnoszących się do przyszłości[74].

Poniższe tabele przedstawiają obliczenia wykonane na podstawie prognoz demograficznych sporządzonych przez Główny Urząd Statystyczny (GUS) według danych uzyskanych na etapie Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku. Najmniejszą jednostką samorządu terytorialnego, dla którego wykonano prognozy demograficzne były powiaty. Prognoz nie sporządzano dla poszczególnych gmin co jest uzasadnione metodologicznie ze względu na zbyt małą populację charakteryzującą większość gmin w kraju, uniemożliwiającą wykonanie wiarygodnego prognozowania.

TABELA 81: Powiat Nyski – prognoza demograficzna do 2050 roku (ludność ogółem).

Grupa wieku	Stan liczby ludności w % w stosunku do 2016 roku							
	2016 rok	2020 rok	2025 rok	2030 rok	2035 rok	2040 rok	2045 rok	2050 rok
1	2	3	4	5	6	7	8	9
0 – 4	100	83,40	76,53	67,99	61,20	56,24	51,78	46,36
5 – 9	100	81,91	69,04	63,19	56,09	50,50	46,53	42,95
10 – 14	100	108,29	89,64	75,77	69,22	61,38	55,21	50,90
15 – 19	100	85,23	90,79	75,28	63,76	58,14	51,49	46,31
20 – 24	100	82,62	68,06	72,48	60,24	51,26	46,75	41,33
25 – 29	100	85,43	66,95	55,53	59,13	49,38	42,29	38,41
30 – 34	100	87,92	73,61	57,78	48,18	51,21	42,80	36,77
35 – 39	100	100,86	86,89	72,67	57,09	47,73	50,52	42,37
40 – 44	100	106,04	108,18	92,98	77,68	60,96	51,02	53,95
45 – 49	100	110,34	120,21	122,58	105,25	87,77	68,87	57,67
50 – 54	100	93,04	103,46	112,90	115,15	98,71	82,28	64,56
55 – 59	100	83,98	75,45	84,23	92,11	93,99	80,53	67,15
60 – 64	100	97,00	79,25	71,76	80,39	88,05	89,99	77,20
65 – 69	100	108,18	107,04	88,22	80,49	90,60	99,65	102,23
70 – 74	100	173,93	200,49	200,44	166,52	153,31	174,09	192,92
75 – 79	100	83,00	157,83	183,59	185,70	155,86	145,37	167,52

[74] Cieślak M., Dittmann P., Kania–Gospodarowicz A., Kuropka I., Ostasiewicz S., Radzikowska B., *Demografia, metody analizy i prognozowania*, Warszawa 1992.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
80 – 84	100	99,24	81,25	157,42	185,64	191,11	163,10	155,68
85 i więcej	100	109,30	116,79	108,39	166,68	226,01	265,34	266,32
Ogółem	**100**	**96,82**	**93,13**	**89,14**	**84,73**	**79,95**	**74,99**	**70,05**

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

TABELA 82: Powiat Nyski – prognoza demograficzna do 2050 roku (ludność obszarów miejskich).

Grupa wieku	Stan liczby ludności w % w stosunku do 2016 roku							
	2016 rok	2020 rok	2025 rok	2030 rok	2035 rok	2040 rok	2045 rok	2050 rok
0 – 4	100	80,65	74,44	65,92	58,97	54,02	49,52	43,97
5 – 9	100	80,73	68,54	63,05	55,77	49,79	45,62	41,80
10 – 14	100	105,77	85,65	72,78	66,80	58,88	52,48	47,91
15 – 19	100	83,99	88,04	71,41	60,76	55,58	48,90	43,47
20 – 24	100	83,11	69,30	72,65	59,18	50,49	46,14	40,49
25 – 29	100	81,38	63,33	53,06	55,75	45,66	39,09	35,58
30 – 34	100	85,76	68,02	53,14	44,78	46,88	38,46	33,12
35 – 39	100	97,31	82,26	65,39	51,15	43,15	44,88	37,04
40 – 44	100	105,98	103,01	86,89	69,08	53,94	45,42	47,08
45 – 49	100	111,47	122,16	118,88	100,25	79,59	62,04	52,16
50 – 54	100	87,90	100,17	109,95	107,14	90,18	71,64	55,80
55 – 59	100	82,52	69,80	79,82	87,77	85,67	72,08	57,30
60 – 64	100	94,81	74,61	63,65	72,95	80,28	78,45	66,07
65 – 69	100	104,49	100,76	80,01	68,86	79,18	87,45	85,86
70 – 74	100	169,43	187,66	182,80	146,37	127,22	147,26	163,76
75 – 79	100	80,11	149,81	167,50	164,96	133,56	117,54	137,66
80 – 84	100	101,40	80,40	153,07	173,57	173,67	143,09	128,83
85 i więcej	100	117,46	135,06	127,04	191,23	251,85	287,93	281,59
Ogółem	**100**	**95,51**	**90,82**	**85,92**	**80,74**	**75,29**	**69,75**	**64,37**

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

TABELA 83: Powiat Nyski – prognoza demograficzna do 2050 roku (ludność obszarów wiejskich).

Grupa wieku	Stan liczby ludności w % w stosunku do 2016 roku							
	2016 rok	2020 rok	2025 rok	2030 rok	2035 rok	2040 rok	2045 rok	2050 rok
1	2	3	4	5	6	7	8	9
0 – 4	100	86,14	78,61	70,05	63,42	58,45	54,04	48,74
5 – 9	100	83,01	69,50	63,33	56,38	51,16	47,38	44,01
10 – 14	100	110,67	93,43	78,62	71,51	63,74	57,81	53,74
15 – 19	100	86,39	93,38	78,93	66,58	60,55	53,93	48,99
20 – 24	100	82,19	66,98	72,33	61,17	51,93	47,28	42,06
25 – 29	100	89,46	70,55	57,99	62,49	53,08	45,47	41,22
30 – 34	100	90,19	79,48	62,65	51,76	55,76	47,35	40,61
35 – 39	100	104,76	91,96	80,66	63,59	52,76	56,71	48,23

1	2	3	4	5	6	7	8	9
40 – 44	100	106,11	113,84	99,66	87,11	68,64	57,16	61,48
45 – 49	100	109,18	118,20	126,39	110,39	96,20	75,90	63,34
50 – 54	100	98,71	107,10	116,17	123,99	108,13	94,03	74,25
55 – 59	100	85,66	81,97	89,32	97,11	103,59	90,28	78,51
60 – 64	100	99,77	85,12	82,01	89,81	97,87	104,56	91,27
65 – 69	100	113,30	115,76	99,61	96,64	106,47	116,61	124,97
70 – 74	100	180,77	219,96	227,22	197,09	192,90	214,81	237,17
75 – 79	100	87,78	171,05	210,15	219,92	192,67	191,29	216,79
80 – 84	100	95,82	82,58	164,30	204,73	218,68	194,72	198,11
85 i więcej	100	99,84	95,63	86,81	138,25	196,10	239,19	248,63
Ogółem	**100**	**98,27**	**95,68**	**92,70**	**89,16**	**85,12**	**80,78**	**76,35**

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Zaprezentowane w poprzednich podrozdziałach analizy demograficzne oraz prognozy GUS dla powiatu nyskiego sugerują, że w najbliższych latach należy spodziewać się dalszego spadku liczby mieszkańców gminy Głuchołazy, zarówno z przyczyn naturalnych (niższy wskaźnik urodzeń od wskaźnika zgonów = ujemny przyrost naturalny) jak i z przyczyn ekonomicznych (ujemne saldo migracji). Zakładając, że w okresie najbliższych 30 lat (2045 rok) ludność powiatu nyskiego ma zmniejszyć się ogółem o 25,01 % w stosunku do 2016 roku (z czego na terenach miejskich zmniejszy się o 30,25 %, a na terenach wiejskich zmniejszy się o 19,22 %) i bezpośrednio ekstrapolując to na grunt gminy Głuchołazy, możemy założyć, że ludność gminy zmniejszy się o 6018 osób, z czego o około 4000 osób w mieście i o około 2000 osób na wsi. Tym samym zdecydowana większość analizowanego zjawiska dotyczyć będzie ludności miejskiej. Z drugiej strony wiemy, że w ciągu ostatnich 15 lat (lata 2002 – 2016) ludność gminy Głuchołazy zmniejszyła się ogółem o 2307 osób (8,75 %), z czego w samym mieście o 1539 osób (10,05 %), a na terenach wiejskich o 768 osób (6,95 %). Tak więc w ostatnich kilkunastu latach spadek liczby ludności notowany jest głównie w rejonie miasta, co potwierdza prognozy GUS. Zakładając (w uproszczeniu) utrzymanie tej tendencji, to w ciągu najbliższych 30 lat możemy spodziewać się spadku populacji gminy o kolejne około 4600 osób. Przy czym odnotowując widoczne od lat zmiany struktury mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (malejąca liczba urodzin) oraz rosnącą liczebność roczników poprodukcyjnych należy założyć, że spadek ludności będzie większy niż 4600 osób i może zbliżyć się do około 5300 osób. Tym samym wartość „5300” należy przyjąć jako tak zwany wariant środkowy, albowiem lokuje się ona pośrodku wyliczeń wynikających z prognozy demograficznej wykonanej przez GUS dla powiatu nyskiego oraz obserwacji faktycznych tendencji bezpośrednio w gminie Głuchołazy. Szansą na odwrócenie tej niekorzystnej tendencji (spadek liczby urodzeń), poza czynnikami biologicznymi, jest między innymi wszechstronna promocja walorów gminy w celu przyciągnięcia nowych osadników, najlepiej w wieku rozrodczym oraz równolegle – dalszy rozwój ekonomiczny.

Doświadczenie, nie tylko na podstawie prognoz ujętych w różnej rangi dokumentach planistycznych, ale także w analizach GUS czy innych opracowaniach specjalistycznych wskazuje, że im odleglejszy horyzont prognozy, tym mniejszy stopień pewności ma prognoza. Szczególnie trudnym elementem (składową) prognoz demograficznych jest prognozowanie migracji. Istniejące modele teoretyczne, uzależniające wielkość migracji od odległości i liczby ludności w miejscu emigracji i imigracji są wielkim uproszczeniem zagadnienia i prognozy otrzymywane na ich podstawie nie są dokładne. Migracja jest zjawiskiem bardzo złożonym, kształtowanym przez zmienne demograficzne, czynniki psychologiczne i socjologiczne, a przede wszystkim przez zmienne charakteryzujące rozwój społeczno – gospodarczy, których wpływ jest najsilniejszy. Nie można w horyzoncie kilkunastoletnim

wykluczyć np.: znacznego wyhamowania spadku czy nawet wzrostu ludności kraju (w tym regionu opolskiego, powiatu nyskiego i gminy Głuchołazy) spowodowanego masowymi powrotami osób, które w ostatnich latach emigrują zagranicę czy napływu do Polski imigrantów z innych krajów Europy i świata.

4. 2. Rynek pracy.

4.2.1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON.

Gmina Głuchołazy jest typową jednostką miejsko – wiejską o zaznaczającej się od kilkunastu lat przewadze udziału funkcji mieszkaniowej nad funkcją pracy, zwłaszcza na terenach wiejskich. Rynek pracy na terenach wiejskich opiera się jeszcze na rolnictwie i częściowo leśnictwie. Część mieszkańców poszczególnych wsi pracuje we własnych gospodarstwach rolnych, których według *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2010 roku było 1130, z czego 992 prowadziło działalność rolniczą. Pozostała część mieszkańców rejonów wiejskich znajduje zatrudnienie w lokalnych (gmina, powiat) zakładach pracy, zwłaszcza produkcyjnych i usługowych, które rozwijają się stosownie do realiów gospodarki rynkowej. Są to firmy zajmujące się głównie handlem, przetwórstwem przemysłowym, budownictwem oraz zakłady rzemieślnicze. Rynek pracy na terenie miasta opiera się przede wszystkim na lokalnym sektorze produkcyjnym oraz na usługach. Należy podkreślić, że znaczna grupa mieszkańców terenów wiejskich i miasta pracuje poza granicami gminy, przede wszystkim w pobliskiej Nysie, a także za granicą. Na koniec 2016 roku zarejestrowano 2385 podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON, z czego 1621 na terenie miasta.

TABELA 84: Gmina Głuchołazy – formy własności podmiotów gospodarczych[75] będących w rejestrze REGON w 2016 roku.

Formy własności	Gmina Głuchołazy – ilość jednostek ogółem	
	ogółem	miasto
Zakłady publiczne	**220**	216
Spółki handlowe (w tym z kapitałem zagranicznym)	**83 (24)**	54 (21)
Spółki cywilne	**111**	88
Spółdzielnie	**10**	4
Fundacje	**6**	6
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	**85**	43
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	**1630**	1010
Inne formy własności prywatnej	**240**	200

Źródło: GUS 2018.

Własnością publiczną (samorządową i państwową) jest 220, natomiast prywatną 2165 przedsiębiorstw, to jest 90,78 % ogółu (w mieście 86,67 %). Spośród firm prywatnych 1630 to zakłady należące do osób fizycznych, co stanowi 75,29 % ogółu podmiotów sektora prywatnego (w mieście 71,89 %). Należy nadmienić, że spośród 83 spółek prawa handlowego (w mieście 54), 24 posiadają kapitał zagraniczny, z czego 21 zlokalizowanych jest na terenie miasta.

[75] Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

TABELA 85: Gmina Głuchołazy – struktura podmiotów gospodarczych[76] według własności w 2016 roku.

Forma własności	Gmina Głuchołazy (%)		Powiat Nyski (%)	Województwo Opolskie (%)
	ogółem	miasto		
Zakłady publiczne	**9,22**	13,33	5,50	4,19
Spółki handlowe	**3,48**	3,33	4,59	7,00
Spółki cywilne	**4,65**	5,43	5,84	6,54
Spółdzielnie	**0,42**	0,25	0,63	0,50
Fundacje	**0,25**	0,37	0,23	0,30
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	**3,56**	2,65	3,38	3,19
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	**68,34**	62,31	71,95	70,41
Inne formy własności prywatnej	**10,06**	12,34	7,88	7,88

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Zaprezentowane powyżej uwarunkowania charakteryzujące strukturę własności podmiotów gospodarczych w gminie Głuchołazy nie różnią się znacznie od przeciętnych dla powiatu i województwa. Wśród podmiotów gospodarczych z gminy jest stosunkowo najwięcej zakładów publicznych oraz innych (niż wymienione) form własności prywatnej, prowadzących działalność gospodarczą, kosztem pozostałych form własności w ogólnej strukturze przedsiębiorstw, w stosunku do porównywanych wartości. Największe różnice odnośnie struktury własności sektora prywatnego w stosunku do powiatu i województwa dotyczą spółek handlowych i cywilnych, których w gminie Głuchołazy jest stosunkowo najmniej. Jest to dość powszechna prawidłowość, bo jednostki te częściej występują na terenie większych gmin miejsko – wiejskich, a zwłaszcza miejskich. Powyższe oznacza, że na terenie gminy Głuchołazy dominuje sektor małych, rodzinnych przedsiębiorstw.

TABELA 86: Gmina Głuchołazy – podmioty gospodarki narodowej[77] zarejestrowane w REGON według sekcji PKD w 2016 roku.

Sekcje według PKD	Gmina Głuchołazy – ilość jednostek ogółem	
	ogółem	miasto
1	2	3
A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	**39**	10
B – górnictwo i wydobywanie	**6**	1
C – przetwórstwo przemysłowe	**220**	140
D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, itd.	**5**	2
E – dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, itd.	**3**	3
F – budownictwo	**337**	180
G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów	**620**	415
H – transport i gospodarka magazynowa	**92**	48
I – zakwaterowanie i gastronomia	**91**	51
J – informacja i komunikacja	**26**	20

[76] Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.
[77] Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

1	2	3
K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa	**59**	45
L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	**380**	364
M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	**114**	79
N – działalność w zakresie usług administrowania	**47**	29
O – administracja publiczna i obrona narodowa	**15**	5
P – edukacja	**52**	39
Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	**100**	77
R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	**34**	21
S i T – pozostała działalność usługowa, itd.	**135**	83
U – organizacje i zespoły eksterytorialne	**–**	–

Źródło: GUS 2018.

Spośród wszystkich sekcji według PKD najwięcej firm (620, z czego w mieście 415) prowadzi działalność handlową i naprawczą. 337 podmiotów (w mieście 180) zajmuje się budownictwem, a 220 (w mieście 140) działalnością przemysłową (przetwórstwem przemysłowym). Tylko te trzy sekcje stanowią łącznie blisko połowę (49,55 %) wszystkich zarejestrowanych firm (w mieście 45,59 %). Pomijając sekcję „S i T" (pozostała działalność usługowa), znaczne grupy w powyższej statystyce stanowią: 92 podmioty z sekcji „H" (transport i gospodarka magazynowa) i 91 podmiotów z sekcji „I" (zakwaterowane i gastronomia) oraz 380 podmiotów z sekcji „L" (obsługa rynku nieruchomości) i 114 podmiotów z sekcji „M" (działalność profesjonalna), co oznacza odpowiednio: 3,87 % i 3,83 % oraz 16,00 % i 4,80 % z ogółu firm w gminie. Podmioty z sekcji usług nierynkowych (edukacja, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, administracja, itp.) reprezentuje 167 firm, co stanowi 7,03 % ogółu przedsiębiorstw w gminie (w mieście 7,51 %). Na terenie gminy Głuchołazy nie zarejestrowano podmiotów z sekcji „U" (organizacje i zespoły eksterytorialne). Uwarunkowania te prezentuje poniższa rycina oraz tabela.

RYCINA 18: Gmina Głuchołazy – struktura podmiotów gospodarki narodowej[78] zarejestrowanych w REGON według wybranych sekcji PKD w 2016 roku.

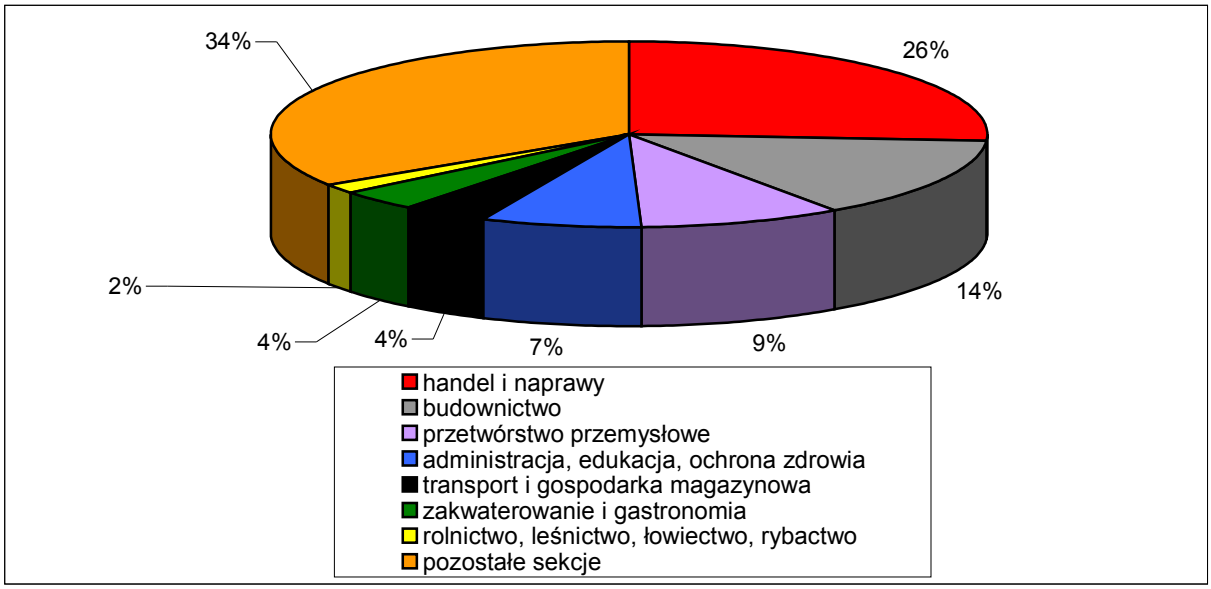

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

[78] Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

TABELA 87: Gmina Głuchołazy – struktura podmiotów gospodarki narodowej[79] zarejestrowanych w REGON według sekcji PKD w 2016 roku.

Sekcje wg PKD	Gmina Głuchołazy (%)		Powiat Nyski	Województwo Opolskie
	ogółem	miasto	(%)	(%)
A	**1,64**	0,62	2,27	2,71
B	**0,25**	0,06	0,08	0,06
C	**9,26**	8,68	9,11	9,04
D	**0,21**	0,12	0,13	0,16
E	**0,13**	0,19	0,21	0,29
F	**14,19**	11,17	13,22	13,25
G	**26,11**	25,74	27,04	24,01
H	**3,87**	2,98	4,52	5,08
I	**3,83**	3,16	3,09	2,89
J	**1,09**	1,24	1,76	2,05
K	**2,48**	2,79	2,94	3,09
L	**16,00**	22,58	9,67	8,53
M	**4,80**	4,90	6,47	8,30
N	**1,98**	1,80	2,18	2,84
O	**0,63**	0,31	0,81	0,88
P	**2,19**	2,42	3,25	3,45
Q	**4,21**	4,78	4,62	4,82
R	**1,43**	1,30	2,09	1,99
S i T	**5,68**	5,15	6,54	6,55
U	**–**	–	–	0,003

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Udział sekcji: „B” (górnictwo i wydobywanie), „C” (przetwórstwo przemysłowe), „D” (wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, itd.), „F” (budownictwo), „I” (zakwaterowanie i gastronomia) i „L” (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości) w gminie Głuchołazy jest wyższy od średnich zarówno dla powiatu jak i województwa. Udział sekcji „G” (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów) jest mniejszy niż w powiecie, ale większy niż w województwie. Wyraźnie niższy odsetek przedsiębiorstw w gminie z sekcji: „E” (dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, itd.), „H” (transport i gospodarka magazynowa), „J” (informacja i komunikacja), „M” (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna), „P” (edukacja) w stosunku do porównywanych jednostek jest zjawiskiem naturalnym bowiem statystyka, zwłaszcza dla województwa, obejmuje również duże gminy miejskie (Opole, Kędzierzyn – Koźle, Nysa, Kluczbork itd.), w których występuje większe nagromadzenie takich firm. Udział pozostałych sekcji jest zbliżony do przeciętnych uwarunkowań charakteryzujących powiat nyski i województwo opolskie. Dość zaskakującym wynikiem dla gminy miejsko – wiejskiej Głuchołazy jest wyższy od porównywanych jednostek odsetek firm z sekcji: „C” (przetwórstwo przemysłowe), „D” (wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, itd.), czy „F” (budownictwo), jednakże wyraźny udział sektora produkcyjnego, i nie tylko w mieście powoduje, że sekcje te mają stosunkowo duży udział w całości. Natomiast wyższy w stosunku do powiatu i województwa odsetek firm z sekcji „I” (zakwaterowanie i gastronomia) jest odzwierciedleniem rozwiniętego sektora usług turystycznych, funkcjonujących w oparciu o walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy. Niższy od porównywanych jednostek

[79] Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

udział sekcji „A" (rolnictwo i leśnictwo), pomimo rolniczego charakteru znacznej części gminy, jest wynikiem rozwoju lokalnego rolnictwa w oparciu o mniej liczne, ale większe powierzchniowo gospodarstwa rolne.

TABELA 88: Gmina Głuchołazy – struktura podmiotów gospodarki narodowej[80] zarejestrowanych w REGON według podstawowych gałęzi gospodarki narodowej w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy (ilość podmiotów)		Gmina Głuchołazy (%)		Powiat Nyski (%)	Województwo Opolskie (%)
	ogółem	miasto	ogółem	miasto		
Rolnictwo i leśnictwo	**39**	10	**1,64**	0,62	2,27	2,70
Przemysł i budownictwo	**571**	326	**23,94**	20,11	22,70	22,76
Usługi	**1775**	1285	**74,42**	79,27	75,03	74,54

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

RYCINA 19: Gmina Głuchołazy – struktura podmiotów gospodarki narodowej[81] zarejestrowanych w REGON według podstawowych gałęzi gospodarki narodowej w 2016 roku.

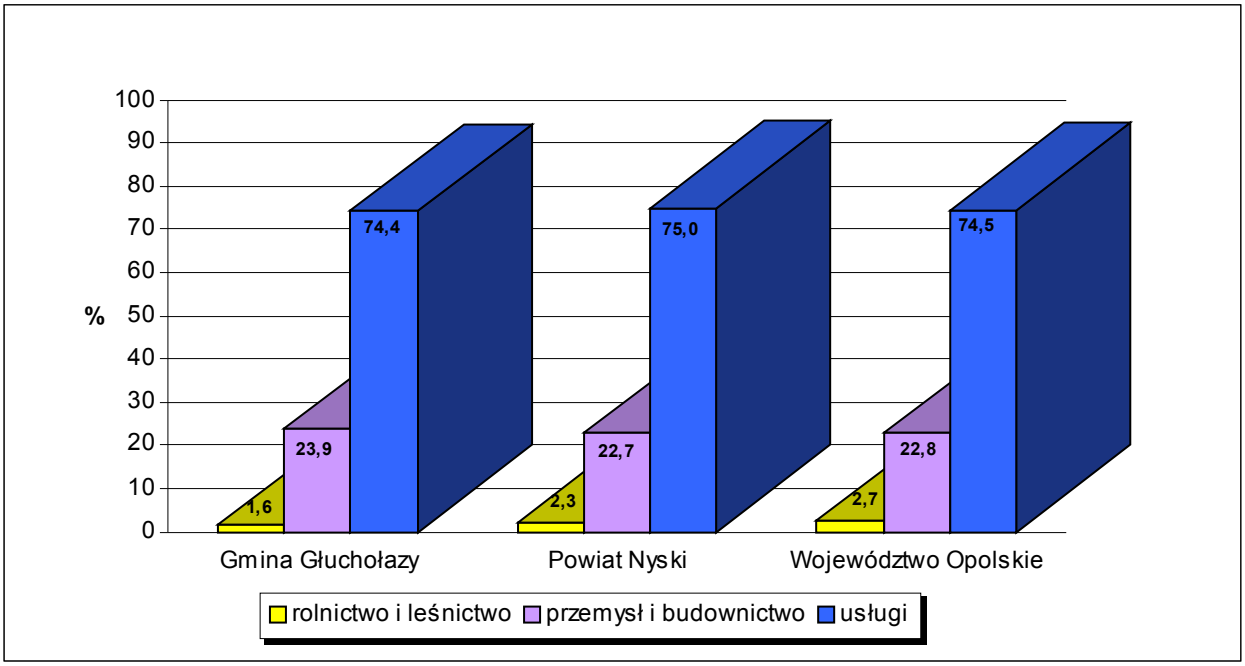

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Zjawiskiem dość charakterystycznym dla gmin wiejskich i miejsko – wiejskich jest niższy wskaźnik zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w stosunku do jej liczby ludności (w tym ludności w wieku produkcyjnym) w porównaniu z dużymi jednostkami miejskimi, ujętymi w statystyce dla powiatów i województw. Zjawisko to nie dotyczy gminy Głuchołazy co prezentuje poniższa tabela. Wpływ na obraz wskaźników w skali gminy (zbliżonych do średnich dla powiatu i województwa) ma dość wysoki odsetek ludności zamieszkującej tereny miejskie, charakteryzujące się bardziej rozwiniętym rynkiem pracy, przede wszystkim usług, oferującym podaż pracy najemnej przez stosunkowo dużą (jednostkowo) liczbę niewielkich przedsiębiorstw.

[80] Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.
[81] Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

TABELA 89: Gmina Głuchołazy – podmioty gospodarki narodowej[82] zarejestrowane w REGON na 1000 ludności w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy		Powiat Nyski	Województwo Opolskie
	ogółem	miasto		
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności ogółem	**99,11**	117,63	98,48	101,00
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	**157,68**	191,00	156,62	159,75
Zakłady osób fizycznych na 1000 ludności ogółem	**67,74**	73,29	70,85	71,11
Zakłady osób fizycznych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	**107,76**	119,01	112,68	112,47

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

4.2.2. Zatrudnienie.

Według danych z końca 2016 roku liczba pracujących[83] w gospodarce narodowej na obszarze gminy Głuchołazy wyniosła 3702 osoby, z czego aż 2861 na terenie miasta. Kobiety stanowiły 51,86 % (w mieście 56,03 %), a więc więcej niż połowę ogólnej liczby pracujących.

TABELA 90: Gmina Głuchołazy – pracujący w 2016 roku.

Pracujący	Gmina Głuchołazy – liczba pracujących	
	ogółem	miasto
Ogółem	**3702**	2861
W tym liczba kobiet	**1920**	1603
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	**155**	0
Przemysł i budownictwo	**1519**	1192
Usługi	**2028**	1669

Źródło: GUS 2018.

TABELA 91: Gmina Głuchołazy – struktura pracujących w 2016 roku.

Pracujący	Gmina Głuchołazy (%)		Powiat Nyski (%)	Województwo Opolskie (%)
	ogółem	miasto		
Rolnictwo i leśnictwo	**4,19**	0,00	4,99	2,59
Przemysł i budownictwo	**41,03**	41,66	33,65	39,53
Usługi	**54,78**	58,34	61,36	57,88
Udział kobiet	**51,86**	56,03	52,39	48,11
Na 1000 ludności ogółem	**153,84**	207,62	157,09	213,08
Na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	**244,74**	337,10	249,82	337,04

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

[82] Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.
[83] Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, bez fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego, zawodowego oraz duchownych.

Niniejsze statystyki nie odzwierciedlają faktycznej, czyli pełnej, struktury zatrudnienia na terenie gminy, miasta, powiatu i województwa. Odnoszą się bowiem do liczby pracujących, zgodnie z przedstawioną powyżej definicją i odzwierciedlają strukturę zatrudnienia w większych podmiotach gospodarczych. Jednakże na podstawie powyższej tabeli obserwujemy konsekwentną prawidłowość. Wysoki wskaźnik pracujących w przemyśle i budownictwie na terenie całej gminy Głuchołazy obrazuje, że znaczną część zatrudnienia generują tu duże firmy produkcyjne i budowlane. Niewiele wyższy, ale mimo wszystko dominujący odsetek pracujących w lokalnych usługach to efekt tego, że funkcjonują tu także duże podmioty usługowe, zarówno prywatne (przede wszystkim handel wielkopowierzchniowy i większe obiekty obsługi ruchu turystycznego) jak i publiczne (przede wszystkim służba zdrowia i opieka społeczna oraz administracja), co potwierdza analizę wcześniejszych wskaźników statystycznych (struktura według PKD). Reasumując należy nadmienić, że na terenie gminy Głuchołazy, jak i w samym mieście, struktura pracujących pomiędzy sektorami przemysłowym i usługowym rozkłada się dość równomiernie. Udział kobiet wśród ogółu pracujących wynosi nieznacznie powyżej 50 % i jest pochodną struktury branżowej największych lokalnych zakładów, charakteryzujących się ofertą pracy zarówno dla mężczyzn (przemysł i budownictwo) jak i dla kobiet (usługi).

RYCINA 20: Gmina Głuchołazy – struktura pracujących w 2016 roku.

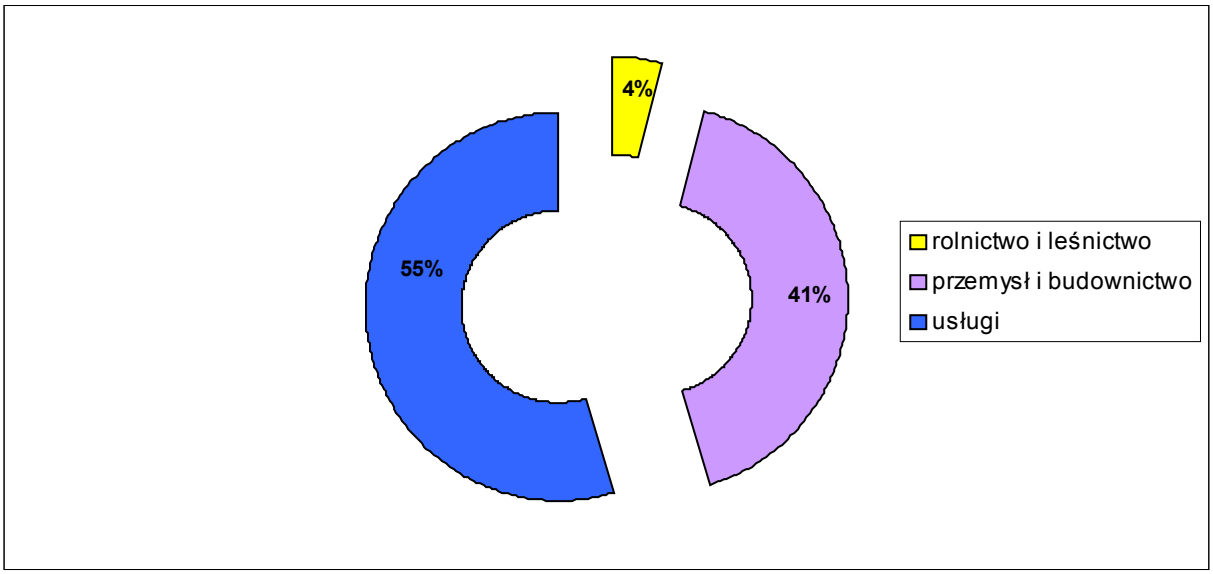

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

TABELA 92: Gmina Głuchołazy – podmioty gospodarki narodowej[84] zarejestrowane w REGON według liczby pracujących w 2016 roku.

Podmioty o liczbie pracujących	Gmina Głuchołazy – ilość jednostek ogółem	
	ogółem	miasto
9 i mniej	**2277**	1556
10 – 49	**96**	54
50 – 249	**10**	9
250 i więcej	**2**	2

Źródło: GUS 2018.

[84] Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

Na koniec 2016 roku w 108 lokalnych przedsiębiorstwach (4,53 % ogółu) liczba pracujących wyniosła więcej niż 9 osób (w mieście odpowiednio: 65 przedsiębiorstw, 4,01 % ogółu). Ponadto na terenie gminy funkcjonuje 12 zakładów zatrudniających więcej niż 50 osób (0,50 % ogółu), z czego 2 zatrudniają więcej niż 250 osób (0,08 % ogółu). Nie są to jednak wartości znacznie odbiegające od przeciętnych uwarunkowań charakteryzujących powiat nyski i województwo opolskie. Warto zwrócić uwagę, że odsetek podmiotów o liczbie pracujących większej niż 50 osób jest w gminie Głuchołazy tylko nieznacznie niższy od średnich dla porównywanych jednostek. Uwarunkowania te prezentuje poniższa tabela.

TABELA 93: Gmina Głuchołazy – struktura podmiotów gospodarki narodowej[85] zarejestrowanych w REGON według liczby pracujących w 2016 roku.

Podmioty o liczbie pracujących	Gmina Głuchołazy (%)		Powiat Nyski (%)	Województwo Opolskie (%)
	ogółem	miasto		
9 i mniej	**95,47**	95,99	95,81	95,83
10 – 49	**4,03**	3,33	3,61	3,42
50 – 249	**0,42**	0,56	0,53	0,66
250 – 999	**0,08**	0,12	0,05	0,08
1000 i więcej	**–**	–	–	0,01

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

4. 3. Bezrobocie.

4.3.1. Bezrobocie w latach 1992 – 2018.

Jednym z ważniejszych kryteriów oceny warunków bytu mieszkańców jest możliwość uzyskania zatrudnienia. Zjawiskiem, które wywiera istotny wpływ na poziom życia ludności jest bezrobocie. 31 marca 2018 roku Powiatowy Urząd Pracy w Nysie zarejestrował 770 bezrobotnych z terenu gminy Głuchołazy. Oznacza to, że na 100 osób w wieku produkcyjnym 5,09 % zarejestrowano jako bezrobotne. Współczynnik obliczany w stosunku do 100 osób czynnych zawodowo jest wyższy, ale i tak kształtuje się na zbliżonym poziomie w stosunku do innych gmin powiatu nyskiego oraz średniej dla województwa opolskiego.

TABELA 94: Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie nyskim i województwie opolskim na koniec marca 2018 roku.

Wyszczególnienie	Powiat Nyski	Województwo Opolskie	Polska
Stopa bezrobocia w %	9,4[86]	7,0	6,6

Źródło: PUP Nysa, 2018.

[85] Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.
[86] Trzecia w kolejności od najwyższej stopa bezrobocia spośród wszystkich 12 powiatów województwa opolskiego.

TABELA 95: Gmina Głuchołazy – bezrobocie w latach 1992 – 2018.

Rok (31 grudnia)	Liczba bezrobotnych			% ogółu bezrobotnych	
	Ogółem	w tym:		Mężczyźni	Kobiety
		Mężczyźni	Kobiety		
1992	2497	1501	996	60,11	39,89
1993	2119	1070	1049	50,50	49,50
1994	2322	1172	1150	50,47	49,53
1995	2265	1064	1201	46,98	53,02
1996	2246	1025	1221	45,64	54,36
1997	1907	839	1068	44,00	56,00
1998	1947	827	1120	42,48	57,52
1999	2224	1064	1160	47,84	52,16
2000	2683	1328	1355	49,50	50,50
2001	3104	1621	1483	52,22	47,78
2002	3322	1806	1516	54,36	45,64
2003	3292	1790	1502	54,37	45,63
2004	2569	1349	1220	52,51	47,49
2005	2486	1278	1208	51,41	48,59
2006	2079	979	1100	47,09	52,91
2007	1587	749	838	47,20	52,80
2008	1332	677	655	50,83	49,17
2009	1838	995	843	54,13	45,87
2010	1783	961	822	53,90	46,10
2011	1616	867	749	53,65	46,35
2012	1775	954	821	53,75	46,25
2013	1638	889	749	54,27	45,73
2014	1354	739	615	54,58	45,42
2015	1154	620	534	53,73	46,27
2016	1048	554	494	52,86	47,14
2017	739	378	361	51,15	48,85
31 marca 2018	770	417	353	54,16	45,84

Źródło: PUP Nysa, 2018.

W większości całego analizowanego okresu czasu udział kobiet wśród ogółu bezrobotnych nie przekraczał poziomu 50 % za wyjątkiem lat 1995 – 2000 oraz 2006 – 2007. Obecnie, to jest 31 marca 2018 roku, współczynnik ten wynosi blisko 46 % i jest jednym z najniższych na przestrzeni analizowanego okresu.

RYCINA 21: Gmina Głuchołazy – dynamika kształtowania się bezrobocia w latach 1992 – 2018.

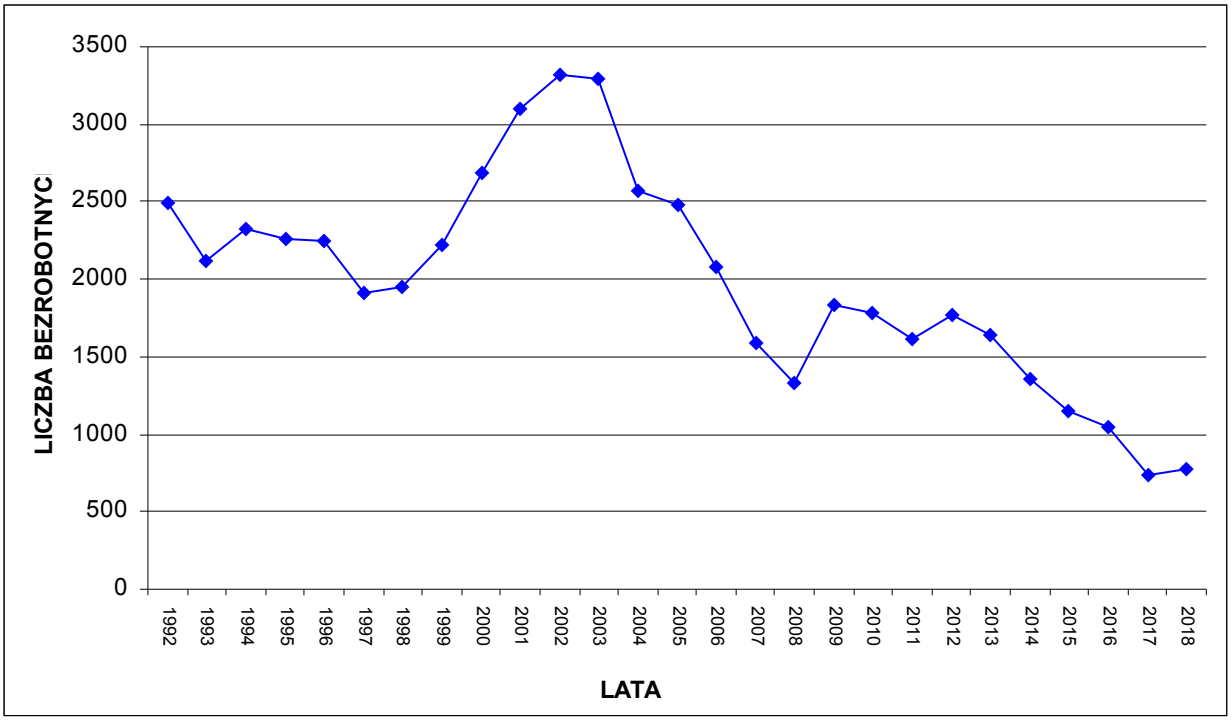

Źródło: PUP Nysa, 2018.

RYCINA 22: Gmina Głuchołazy – dynamika kształtowania się bezrobocia w latach 1992 – 2018 według płci.

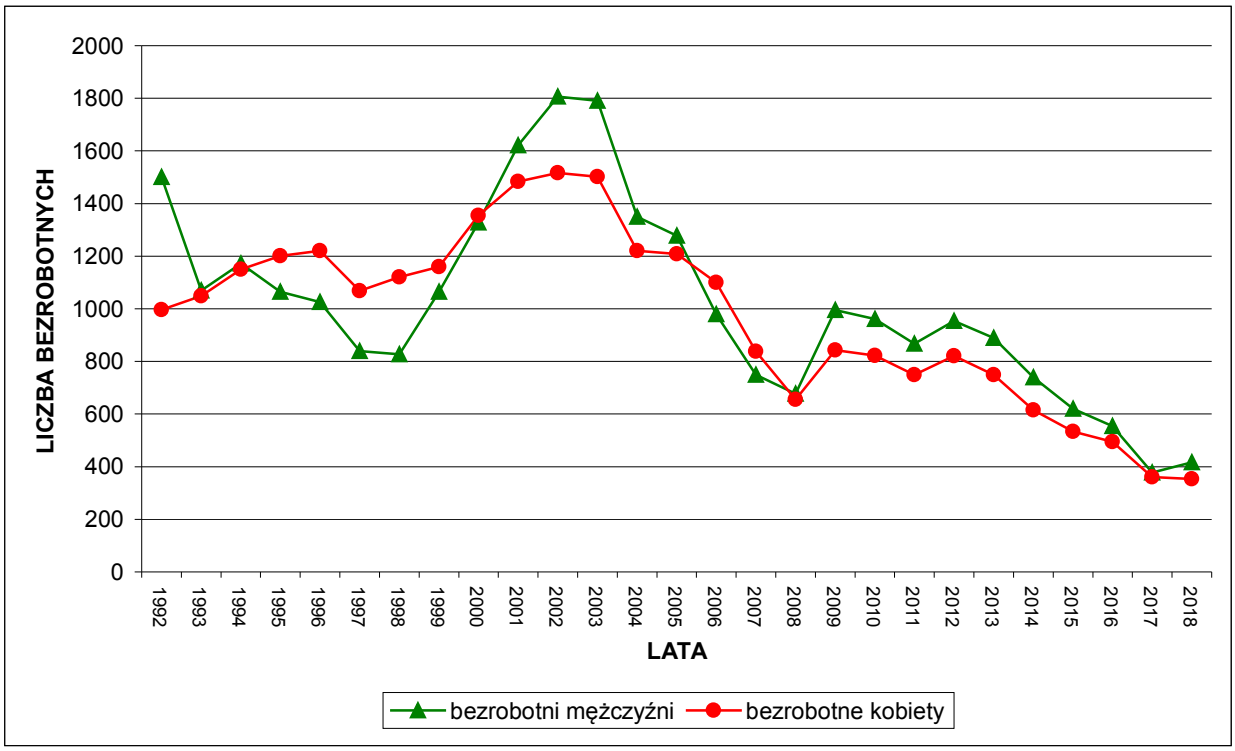

Źródło: PUP Nysa, 2018.

Na przestrzeni ubiegłych 27 lat (lata 1992 – 2018) największe bezrobocie w Polsce jak i w gminie Głuchołazy występowało w latach 1991 – 1996 oraz w latach 2000 – 2005. Pierwszy wyraźny spadek liczby bezrobotnych zarysował się w 1997 roku w stosunku do lat 1992 – 1996. Spowodowane to było między innymi zmianą klasyfikacji statystycznej bezrobotnych wprowadzonej na początku 1997 roku. Wpływ na to miała także koniunktura gospodarcza obserwowana w latach 1995 – 1997. Zaznaczający się w latach 1999 – 2002 wzrost bezrobocia należy przypisać między innymi dekoniunkturze oraz innym niekorzystnym wynikom makroekonomicznym notowanym w tamtym okresie. Proces ten przełożył się na liczne zwolnienia grupowe. Jako pozytywny można uznać fakt, że począwszy od 2004 roku, z racji wejścia w okres kolejnej gospodarczej koniunktury, bezrobocie w gminie Głuchołazy zaczęło systematycznie spadać i już w 2006 roku osiągnęło poziom zbliżony do roku 1997. Kolejny cykl dekoniunktury (tak zwanego kryzysu) zapoczątkowany w 2008(9) roku spowodował tu ponowny wzrost bezrobocia. Wzrost był jednak tylko jednoroczny i znacznie niższy od zjawisk notowanych w latach 1991 – 1992 oraz 1999 – 2002. Na koniec 2017 roku, szósty rok z rzędu, bezrobocie w gminie spadło. Obecnie, biorąc pod uwagę lata 1992 – III 2018, poziom bezrobocia w gminie Głuchołazy jest najniższy. Wpływ na to ma niestety także efekt wyjazdów w celach zarobkowych poza granice gminy, w tym poza granice kraju, wielu osób w wieku produkcyjnym, co przekłada się na niższą liczbę bezrobotnych. Należy zaznaczyć, że duży wpływ na rynek pracy w rejonie Głuchołaz ma podaż miejsc pracy generowana nie tylko przez największych lokalnych pracodawców, ale także przez podmioty zlokalizowane w pobliskiej Nysie czy Prudniku, a nawet w Opolu.

TABELA 96: Gmina Głuchołazy – bezrobotni bez prawa do zasiłku w latach 1992 – 2018.

Rok (31 grudnia)	Liczba bezrobotnych bez prawa do zasiłku	Udział w % ogółu bezrobotnych
1	2	3
1992	698	27,95
1993	1017	47,99
1994	1096	47,20
1995	903	39,87
1996	1055	46,97
1997	1300	68,17
1998	1484	76,22
1999	1700	76,44
2000	2029	75,62
2001	2336	75,26
2002	2722	81,94
2003	2827	85,87
2004	1960	76,29
2005	1912	76,91
2006	1588	76,38
2007	1229	77,44
2008	1012	75,98
2009	1402	76,28
2010	1529	85,75
2011	1262	78,09
2012	1542	86,87
2013	1339	81,75

1	2	3
2014	1090	80,50
2015	993	86,05
2016	928	88,55
2017	638	86,33
31 marca 2018	664	86,23

Źródło: PUP Nysa, 2018.

Na koniec marca 2018 roku 664 osoby, to jest ponad 86 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych nie posiadało prawa do zasiłku. Jest to jeden z najwyższych wskaźników począwszy od 1992 roku.

4.3.2. Struktura bezrobotnych według wieku, wykształcenia i stażu pracy.

TABELA 97: Gmina Głuchołazy – bezrobotni zarejestrowani według wieku. Stan na 31 marca 2018 roku.

Grupa wieku	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
18 – 24	73	9,48	48
25 – 34	210	27,27	124
35 – 44	162	21,04	82
45 – 54	138	17,92	59
55 – 59	121	15,71	40
60 i więcej	66	8,57	0

Źródło: PUP Nysa, 2018.

RYCINA 23: Gmina Głuchołazy – bezrobotni zarejestrowani według wieku. Stan na 31 marca 2018 roku.

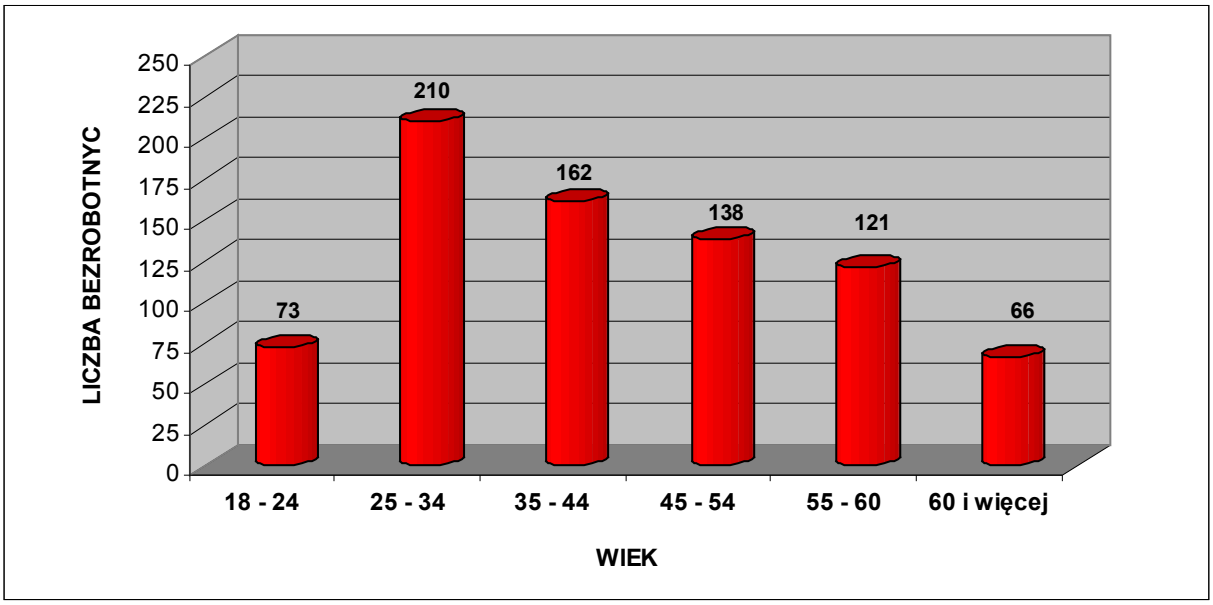

Źródło: PUP Nysa, 2018.

Struktura bezrobotnych według wieku jest zróżnicowana. 10 % bezrobotnych to osoby najmłodsze w wieku 18 – 24 lata. Natomiast aż 37 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby do 34 roku życia. Bardzo wysoki wskaźnik w tej grupie wiekowej to przede wszystkim odsetek bezrobotnych w wieku 25 – 34 lata, co jest zjawiskiem bardzo niepokojącym. 39 % bezrobotnych to ludzie w wieku 35 – 54 lata. Dość liczna jest również grupa bezrobotnych powyżej 55 roku życia (24 %) pomimo tego, że znaczna część osób w tej grupie skorzystała z możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę lub systemu zasiłków i świadczeń przedemerytalnych. Wpływ na to miał także krótki okres trwania reformy emerytalnej, wydłużającej wiek produkcyjny.

TABELA 98: Gmina Głuchołazy – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan 31 marca 2018 roku.

Wykształcenie	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Wyższe	55	7,14	33
Policealne i średnie zawodowe	150	19,48	83
Średnie ogólnokształcące	70	9,09	47
Zasadnicze zawodowe	226	29,35	80
Gimnazjalne i poniżej	269	34,94	110

Źródło: PUP Nysa, 2018.

RYCINA 24: Gmina Głuchołazy – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan 31 marca 2018 roku.

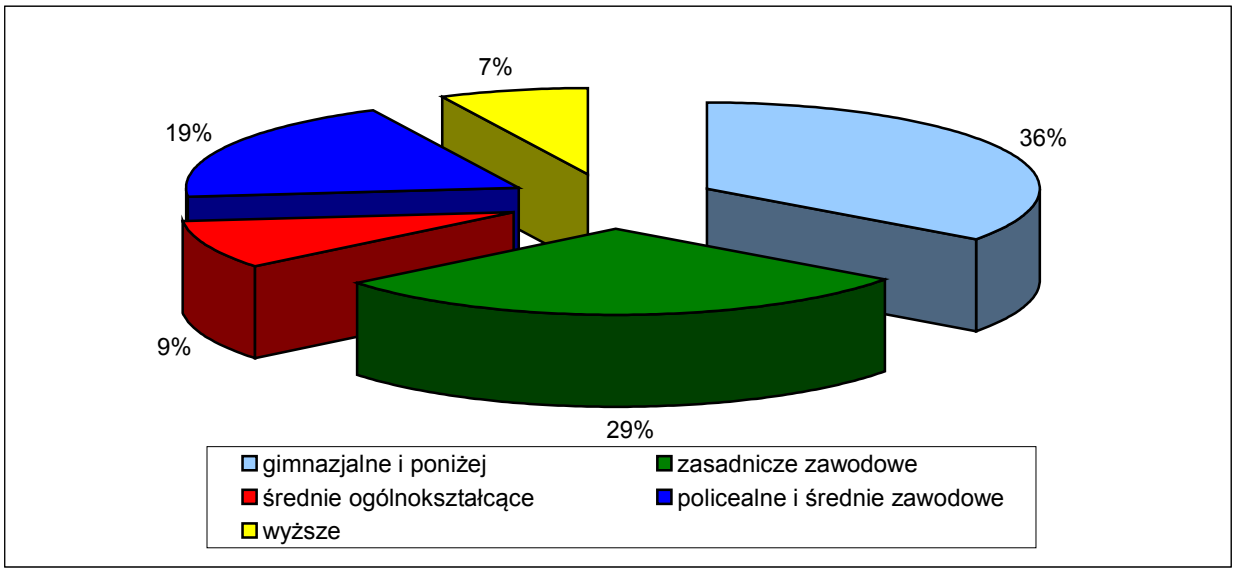

Źródło: PUP Nysa, 2018.

Bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym stanowią 65 % ogółu zarejestrowanych. Natomiast osoby pozostające bez pracy i legitymujące się wykształceniem wyższym stanowią tylko 7 % ogółu bezrobotnych, co jest niższym wskaźnikiem w porównaniu ze średnimi wartościami charakteryzującymi kraj oraz region. Znaczną grupę (28 %) stanowią osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym oraz średnim ogólnokształcącym, którym ze względu na brak dyplomu wyższych uczelni trudno znaleźć satysfakcjonującą pracę nie tylko w gminie, ale także w całym regionie.

TABELA 99: Gmina Głuchołazy – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy. Stan na 31 marca 2018 roku.

Staż pracy w latach	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Bez stażu	56	7,27	38
Do 1 roku	161	20,91	90
1 – 5	200	25,97	105
5 – 10	111	14,42	47
10 – 20	134	17,40	44
20 – 30	78	10,13	24
30 lat i więcej	30	3,90	5

Źródło: PUP Nysa, 2018.

RYCINA 25: Gmina Głuchołazy – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy. Stan na 31 marca 2018 roku.

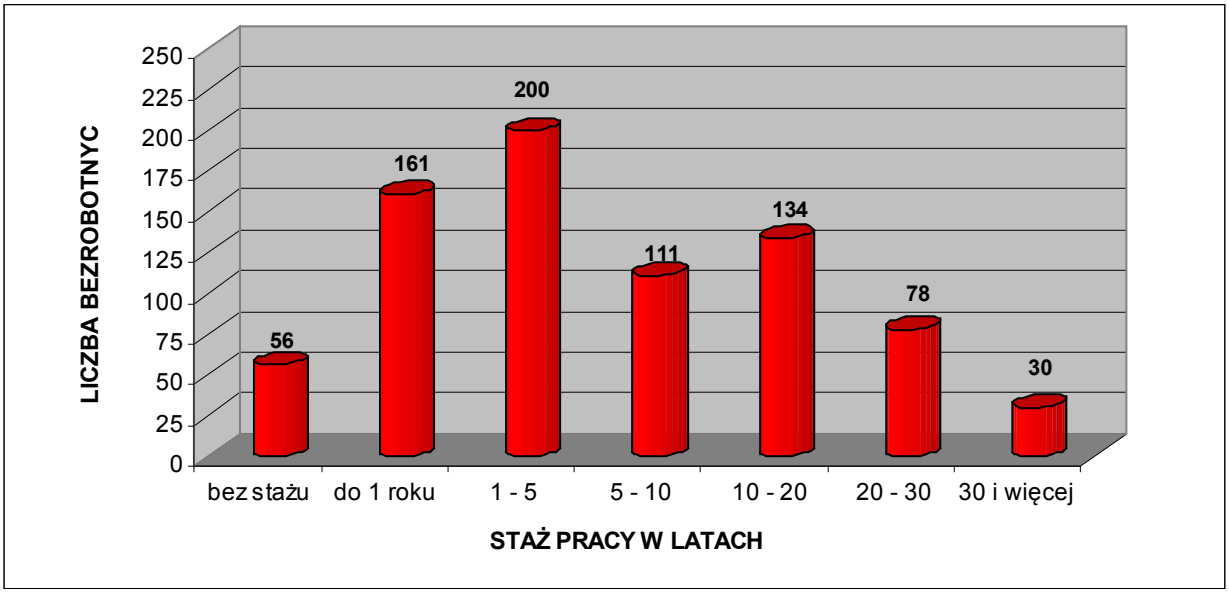

Źródło: PUP Nysa, 2018.

31 % zarejestrowanych bezrobotnych ma za sobą staż pracy dłuższy niż 10 lat. Bardzo liczną grupę stanowią bezrobotni, którzy nie podejmowali jeszcze pracy bądź mają staż do 1 roku. Społeczność ta stanowi łącznie 28 % ogółu zarejestrowanych. Niekorzystnym zjawiskiem jest fakt, że w tej drugiej grupie są głównie ludzie młodzi, absolwenci średnich szkół technicznych oraz liceów, a także uczelni wyższych. Powyższe wskaźniki charakteryzujące strukturę bezrobotnych według stażu pracy w gminie Głuchołazy przedstawiają się mniej korzystnie od średniej w województwie, szczególnie ze względu na krótszy staż pracy obecnie bezrobotnych.

TABELA 100: Gmina Głuchołazy – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy. Stan 31 marca 2018 roku.

Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Do 1	84	10,91	37
1 – 3	183	23,77	73
3 – 6	147	19,09	58
6 – 12	102	13,25	62
12 – 24	99	12,86	52
Powyżej 24 miesięcy	155	20,13	71

Źródło: PUP Nysa, 2018.

RYCINA 26: Gmina Głuchołazy – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 31 marca 2018 roku.

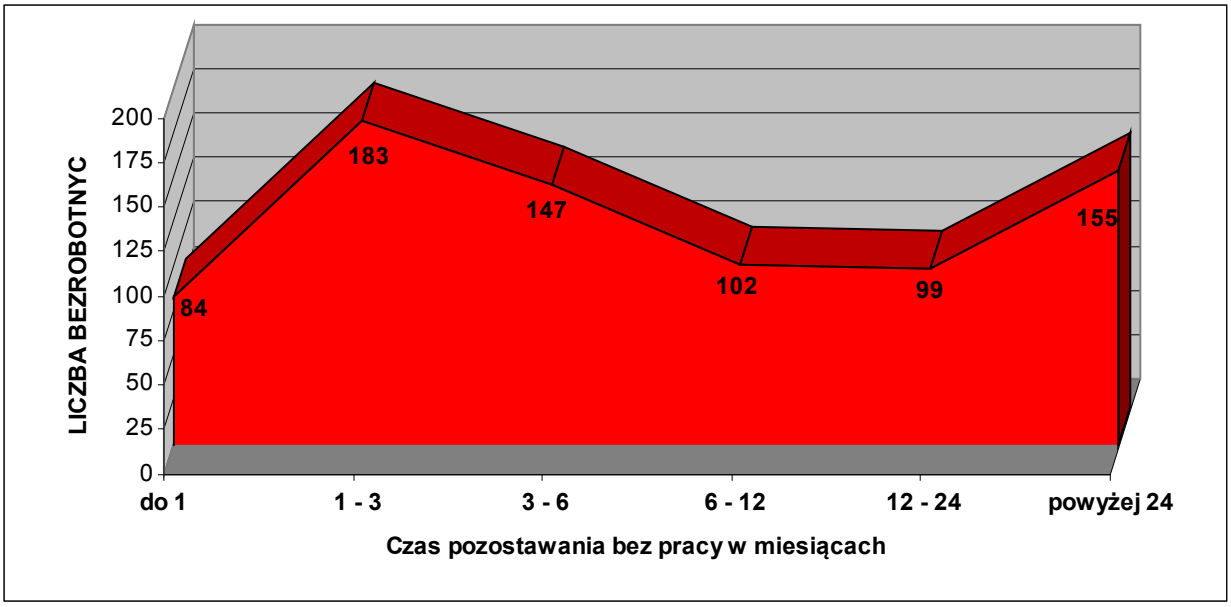

Źródło: PUP Nysa, 2018.

80 % bezrobotnych pozostaje bez pracy nie dłużej niż 24 miesiące. Jest to grupa osób objęta zwolnieniami w 2015 i 2016 roku oraz dodatkowo zasilona absolwentami szkół średnich, zwłaszcza ogólnokształcących, którzy nie mogą znaleźć jeszcze pracy. Natomiast za niekorzystny należy uznać fakt, że aż 20 % bezrobotnych pozostaje bez pracy dłużej niż 2 lata. Oznacza to, że obecna struktura gospodarcza gminy Głuchołazy, a także jej otoczenia (powiat nyski i ościenne), nie jest w stanie zapewnić miejsca pracy dla osób długotrwale bezrobotnych, abstrahując oczywiście od faktycznej intensywności poszukiwań przez nich miejsc zatrudnienia.

Obserwowana mniej więcej od 2004 roku koniunktura gospodarcza (wyhamowana nieco sytuacją gospodarczą w latach 2009 – 2013), a także emigracja zarobkowa do krajów Europy Zachodniej, spowodowała dość znaczny spadek bezrobocia w Polsce, w tym również na terenie gminy Głuchołazy (z 3322 osób w 2002 roku do 770 osób obecnie). Jednakże charakteryzuje ją przede wszystkim wzrost popytu na pracę w przemyśle i budownictwie, czyli dotyczy zwłaszcza robotników wykwalifikowanych, a więc głównie mężczyzn, i w tej kwestii obserwowana

jest nawet nadwyżka popytu miejsc pracy nad podażą siły roboczej. Niepokojącym zjawiskiem (pomimo rozwoju usług turystycznych) jest brak dobrze płatnych ofert pracy dla ludzi młodych i wykształconych. Omawianą problematykę potęguje wchodzące w wiek produkcyjny i zawodowy pokolenie urodzone w latach 90–tych XX wieku. Problemem jest także zjawisko tak zwanego „ukrytego bezrobocia" dotyczącego części ludności utrzymującej się formalnie z rolnictwa. Stworzenie minimum kilkudziesięciu miejsc pracy, opartych tylko o środki własne samorządu (np.: roboty publiczne, usługi na rzecz Gminy) jest w skali takiej gminy jak Głuchołazy praktycznie niemożliwe. Szansę na poprawę sytuacji upatruje się w znalezieniu kolejnych inwestorów strategicznych, mogących zatrudnić pracowników nie tylko w dość dobrze płatnym sektorze produkcyjnym, ale również w nowoczesnych branżach usługowych, dedykowanych głównie dla ludzi młodych. Dotyczy to zarówno gminy Głuchołazy jak i całego powiatu nyskiego oraz województwa opolskiego. Gmina posiada tereny i warunki infrastrukturalne do przyjęcia inwestorów. Ważnym atutem jest również mała odległość do większych miast regionu. Nie bez znaczenia są również dobre połączenia komunikacyjne oraz korzystne warunki naturalne.

4. 4. Administracja samorządowa.

4.4.1. Urząd Miejski.

Urząd Miejski, zlokalizowany w miejscowości Głuchołazy przy ul. Rynek 15, nadzoruje aktywności społeczno – gospodarcze w gminie. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym na czele urzędu gminy miejsko – wiejskiej stoi Burmistrz. Jest on kierownikiem Urzędu i zwierzchnikiem służbowym pracowników Urzędu oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych. Strukturę organizacyjną Urzędu Miejskiego wyznacza Regulamin Organizacyjny Urzędu Miejskiego w Głuchołazach nadany Zarządzeniem Burmistrza Głuchołaz nr 378–Pr.80.2015 z dnia 30 września 2015 roku z późn. zm.

Urząd Miejski składa się z następujących wydziałów:

- Wydział Organizacyjno – Administracyjny;
- Wydział Planowania Rozwoju i Pozyskiwania Funduszy;
- Wydział Inwestycji i Eksploatacji;
- Wydział Mienia i Zagospodarowania Przestrzennego;
- Wydział Spraw Obywatelskich;
- Wydział Rolnictwa i Ochrony Środowiska;
- Wydział Planowania, Zamówień Publicznych i Działalności Gospodarczej;
- Wydział Promocji, Turystyki i Sportu;
- Wydział Oświaty;
- Inspektorat Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Ludności i Spraw Obronnych;
- Urząd Stanu Cywilnego;
- Biuro Rady Miejskiej;
- Straż Miejska.

Urzędowi Miejskiemu w Głuchołazach podlegają następujące jednostki organizacyjne, instytucje i spółki:

- Głuchołaskie Komunalne Towarzystwo Budownictwa Społecznego sp. z o.o., ul. Basztowa 4, Głuchołazy;
- Wodociągi sp. z o.o. w Głuchołazach, ul. Reymonta 12, Głuchołazy;
- Ośrodek Pomocy Społecznej, Aleja Jana Pawła II 14, Głuchołazy;
- Centrum Kultury w Głuchołazach, ul. Bohaterów Warszawy 7, Głuchołazy;
- Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji, ul. Konopnickiej 2, Głuchołazy;

- Żłobek Miejski, Aleja Jana Pawła II 24, Głuchołazy;
- Publiczne Przedszkole nr 1 w Głuchołazach, ul. Skłodowskiej–Curie 4, Głuchołazy;
- Publiczne Przedszkole nr 2 w Głuchołazach, ul. Powstańców Śląskich 1, Głuchołazy;
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 w Głuchołazach, ul. Skłodowskiej–Curie 9, Głuchołazy;
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 2 w Głuchołazach, Aleja Jana Pawła II 9, Głuchołazy,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Bodzanowie, Bodzanów 83;
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Nowym Świętowie, Nowy Świętów 65;
- Publiczne Gimnazjum nr 1 w Głuchołazach, ul. Kraszewskiego 30, Głuchołazy;
- Publiczne Gimnazjum nr 2 w Głuchołazach, ul. Słowackiego 1, Głuchołazy.

4.4.2. Gremia samorządowe.

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym władzę wykonawczą w gminie miejsko – wiejskiej sprawuje Burmistrz, wyłoniony na podstawie bezpośrednich wyborów. Władzę uchwałodawczą, odpowiednik władzy ustawodawczej Sejmu RP, pełni Rada Miejska, składająca się z 21 osób. W wyniku wyborów samorządowych, które odbyły się jesienią 2014 roku, Rada Miejska w Głuchołazach składa się z 2 kobiet i 19 mężczyzn.

TABELA 101: Gmina Głuchołazy – Radni Miejscy według wieku w 2018 roku.

Wiek	Liczba radnych			Struktura (%)		
	Ogółem	w tym:		Ogółem	w tym:	
		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni
29 i mniej	2	1	1	9,52	50,00	5,26
30 – 39	4	1	3	19,05	50,00	15,79
40 – 59	10	–	10	47,62	–	52,63
60 i więcej	5	–	5	23,81	–	26,32

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2018.

4.4.3. Współpraca krajowa i międzynarodowa.

Na arenie krajowej gmina należy do następujących stowarzyszeń:

- Związek Gmin Śląska Opolskiego;
- Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna;
- Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu „Pradziad”;
- Stowarzyszenie „Subregion Południowy”;
- Lokalna Grupa Działania „Nyskie Księstwo Jezior i Gór”;
- konsorcjum „Klaster Góry Opawskie”.

Związek Gmin Śląska Opolskiego jest dobrowolnym związkiem międzygminnym, którego statutowym celem jest rozwój społeczny i gospodarczy gmin oraz regionu Śląska Opolskiego. Związek działa od 1991 roku i zrzesza obecnie 38 gmin. Związek świadczy usługi na rzecz swoich członków, obejmujące następujące zadania:

- gromadzenie, przetwarzanie i przekazywanie informacji mających znaczenie dla rozwoju społecznego i gospodarczego gmin;
- prowadzenie działalności doradczej i szkoleniowej;
- organizowanie wymiany doświadczeń pomiędzy członkami Związku;
- promocja gmin wobec partnerów w kraju i za granicą;
- podejmowanie i realizacja przedsięwzięć gospodarczych o charakterze użyteczności publicznej;

- występowanie do władz państwowych i samorządowych w sprawach mających znaczenie dla rozwoju społecznego i gospodarczego gmin.

Stowarzyszenie Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna od 2003 roku promuje Województwo Opolskie i zachęca do poznawania jego zalet i bogactwa, jako regionu przyjaznego turystom. Celem powołania Stowarzyszenia było między innymi kreowanie pozytywnego i atrakcyjnego wizerunku województwa na rynkach turystycznych w kraju i zagranicą, opracowanie i rozwijanie działań na rzecz promocji i rozwoju turystyki województwa opolskiego, inicjowanie i kreowanie działań społecznych i gospodarczych na rzecz turystyki, integracja gmin i powiatów województwa opolskiego w zakresie turystyki, koordynacja wszelkich działań pro turystycznych, doskonalenie kadr, prowadzenie i koordynowanie systemu informacji turystycznej w województwie. Cele statutowe Opolskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej realizowane są między innymi poprzez:

- udział w imprezach promocyjnych o charakterze targowym w kraju i za granicą;
- wydawnictwa i konkursy promujące walory turystyczne Śląska Opolskiego;
- doskonalenie kadry turystycznej poprzez organizację szkoleń;
- organizację imprez „study tour" i „study press";
- przygotowanie dokumentów strategicznych dotyczących rozwoju turystyki i promocji województwa.

W 1997 roku w Jeseniku podpisano umowę ramową o utworzeniu czesko – polskiego Euroregionu „Pradziad". Umowę o utworzeniu Euroregionu podpisali przedstawiciele Stowarzyszenia Rozwoju Gmin Dorzecza Osobłogi i Unii Turystycznej Ziemi Nyskiej ze strony polskiej oraz stowarzyszeń miast i gmin czeskich powiatów Bruntál i Jeseník. Obecnie Euroregion po stronie czeskiej skupia 75 gmin, a po stronie polskiej 45 gmin. Celem Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu „Pradziad", powstałego w ramach Euroregionu, jest:

- wszechstronna działalność na rzecz rozwoju polsko – czeskich terenów przygranicznych przede wszystkim w dziedzinach:
  - planowania gospodarki przestrzennej;
  - ochrony środowiska naturalnego;
  - rozwoju gospodarczego, handlu i usług;
  - turystyki, sportu i rekreacji;
  - transportu i łączności, w tym rozwoju przejść granicznych i modernizacji dróg;
  - oświaty, nauki, kultury, sztuki i ochrony zdrowia;
  - kontaktów międzyludzkich i wymiany młodzieży;
  - zapobiegania przestępczości;
  - wzajemnej pomocy na wypadek katastrof i klęsk żywiołowych;
  - odnowy wsi i rolnictwa;
  - innych dziedzin wspólnego zainteresowania;
- wspieranie działań zmierzających do integracji europejskiej;
- inicjowanie powstawania i wspieranie działalności organizacji pozarządowych, zwłaszcza tych o celach zbieżnych z celami Stowarzyszenia i podnoszenie ich zdolności do absorpcji środków pomocowych;
- promocja Euroregionu „Pradziad", w tym między innymi samorządów lokalnych, organizacji i firm z jego terenu;
- udział w strukturach opiniujących projekty i zarządzających programami w ramach pomocy finansowej Unii Europejskiej.

W 2016 roku powstało Stowarzyszenie „Subregion Południowy", które jest zinstytucjonalizowaną formą partnerstwa nawiązanego w celu realizacji projektu „Partnerstwo Nyskie 2020", w ramach którego powstają 4 sektorowe strategie dla całego obszaru partnerstwa. Zadaniem Stowarzyszenia jest realizacja najważniejszych zadań wynikających z opracowywanych strategii: rozwoju, rozwoju społecznego, transportu i rynku pracy przy maksymalnym wykorzystaniu dostępnych środków unijnych. Stowarzyszenie zrzesza 3 powiaty (nyski, głubczycki i prudnicki) oraz 12 gmin: Branice, Głubczyce, Głuchołazy, Korfantów, Lubrza, Łambinowice, Nysa, Otmuchów, Paczków, Pakosławice, Prudnik i Skoroszyce. W najbliższym czasie do stowarzyszenia dołączą gminy: Biała, Grodków oraz Kietrz.

Stowarzyszenie „Nyskie Księstwo Jezior i Gór" jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem, działającym w celach niezarobkowych jako Lokalna Grupa Działania (LGD) w rozumieniu przepisów dotyczących *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich* (PROW). Celem Stowarzyszenia jest:

- wspieranie działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, w szczególności realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) opracowanej przez LGD;
- promocja obszarów wiejskich w kraju i zagranicą;
- mobilizowanie ludności wiejskiej do wzięcia udziału w procesie rozwoju obszarów wiejskich;
- upowszechnianie i wymiana informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarach wiejskich;
- prowadzenie przedsięwzięć na rzecz ratowania dziedzictwa kulturowego, zasobów przyrodniczych i ochrony środowiska oraz rozwoju przedsiębiorczości, turystyki i rekreacji;
- podnoszenie wartości lokalnych produktów, szczególnie poprzez ułatwianie małym jednostkom produkcyjnym dostępu do rynku zbytu;
- wspieranie rozwoju fizycznego, intelektualnego i postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży na wsi;
- działanie na rzecz pomocy osobom niepełnosprawnym, samotnym, bezdomnym i zagrożonym wykluczeniem społecznym.

Do powstania w 2011 roku inicjatywy klastrowej „Klaster Gór Opawskich" przyczynili się członkowie Stowarzyszenia „Kopa Biskupia", skupiającego przedsiębiorców hotelarskich działających w branży turystycznej na terenie powiatów nyskiego i prudnickiego. Celem utworzenia klastra było skupienie wokół niego przedsiębiorców z szeroko rozumianej branży turystycznej oraz jednostek samorządu terytorialnego i wypromowanie Gór Opawskich jako całorocznie atrakcyjnego miejsca dla grup turystycznych i biznesowych. Do kompetencji klastra należą:

- reprezentacja przedsiębiorców z branży hotelarskiej, turystycznej oraz jednostek samorządu terytorialnego z terenu powiatów nyskiego i prudnickiego;
- kształcenie kadr dla branży;
- prowadzenie badań preferencji ludności w zakresie usług turystycznych;
- dostarczenie pakietów turystycznych: tygodniowych i dwutygodniowych oraz pakietów sezonowych;
- promocja Opolszczyzny jako miejsca atrakcyjnego turystycznie przez cały rok;
- stworzenie marki regionu;
- pozyskiwanie zleceń w ramach połączonej oferty, zarządzanie ruchem turystycznym w regionie Gór Opawskich.

Swoim członkom klaster oferuje: wzrost innowacyjności, poszerzenie oferty, obniżenie kosztów promocji i wymianę know–how. Główne działania klastra w regionie to: organizacja imprez masowych, budowa tematycznego parku rozrywki dla dzieci, wdrożenie elektronicznej karty turysty, budowa sali konferencyjno – sportowej i budowa pola golfowego.

Na arenie międzynarodowej gmina Głuchołazy prowadzi współpracę partnerską z gminą Nieder – Olm w Niemczech (kraj związkowy Nadrenia – Palatynat) oraz ze Związkiem Gmin Górskich Ciociaria we Włoszech.

4. 5. Organizacje społeczne.

Na terenie gminy Głuchołazy działają liczne koła oraz stowarzyszenia społeczne i gospodarcze. Należą do nich między innymi:

- Ochotnicze Straże Pożarne:
  - Biskupów, Biskupów 17a;
  - Bodzanów, Osiedle II 2;
  - Burgrabice, Burgrabice 39a;
  - Charbielin, Charbielin 111;
  - Gierałcice, Gierałcice 45;
  - Jarnołtówek, Jarnołtówek 73d;
  - Markowice, Markowice 7a;
  - Nowy Świętów, Nowy Świętów 49a;
  - Polski Świętów, Polski Świętów 60b;
  - Stary Las, Stary Las 55a;
- Stowarzyszenia sportowe:
  - Głuchołaski Klub Karate Tradycyjnego, Głuchołazy, Rynek 24/1;
  - Głuchołaski Klub Sportowy, Głuchołazy, ul. Konopnickiej 2;
  - Głuchołaski Ludowy Klub Kolarski „Victoria", Głuchołazy, ul. Bohaterów Warszawy 13e;

- Głuchołaskie Towarzystwo Tenisowe w Głuchołazach, Głuchołazy, ul. Henryka Brodatego 1;
- Gminne Zrzeszenie LZS w Głuchołazach, Głuchołazy, ul. Bohaterów Warszawy 7;
- Klub Łuczniczy „Chrobry", Głuchołazy, ul. Damrota 1;
- Miejskie Towarzystwo Sportowe „Polonia", Głuchołazy, ul. Konopnickiej;
- Stowarzyszenie „ Offrood Team Głuchołazy", Głuchołazy, ul. Prymasa Wyszyńskiego 23/1;
- Stowarzyszenie Na Rzecz Szkół „Głuchołaska Siatkówka" przy Głuchołaskim Ośrodku Sportu i Rekreacji", Głuchołazy, ul. Skłodowskiej–Curie 32;
- Stowarzyszenie Paralotniowe Ziemi Nyskiej, Głuchołazy, ul. Lompy 20;
- Śląskie Stowarzyszenie Miłośników Motocykli Harley Davidson, Głuchołazy, ul. Poprzeczna 15;
- Kamieniarski Klub Sportowy „Sudety" w Burgrabiach, Burgrabice 182;

- Głuchołaskie Stowarzyszenie Przyjaciół Muzyki w Głuchołazach;
- Lokalny Fundusz Rozwoju Turystycznego Gór Opawskich, Głuchołazy, ul. Karłowicza 29;
- Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze, Oddział Głuchołazy, Głuchołazy, ul. Powstańców Śląskich 50/23;
- Głuchołaskie Stowarzyszenie Dobroczynne, Głuchołazy, ul. Kościelna 2;
- Parafialny Zespół „Caritas" przy parafii Rzymskokatolickiej pw. św. Wawrzyńca w Głuchołazach, Głuchołazy, ul. Kościelna 2;
- Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Miasta i Gminy Głuchołazy, Głuchołazy, Rynek 31;
- Stowarzyszenie „Azyl", Głuchołazy, Plac Basztowy 4;
- Stowarzyszenie Dla Rozwoju Gminy Głuchołazy „Głuchołazianie", Głuchołazy, ul. Grunwaldzka 1;
- Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów Resortu Spraw Wewnętrznych RP, Koło w Głuchołazach, Głuchołazy, ul. Grunwaldzka 1;
- Stowarzyszenie „Inwestujemy w Gminę Głuchołazy", Głuchołazy, ul. Góra św. Anny 1/1;
- Stowarzyszenie Na Rzecz Innowacji Regionalnych „Teraz My", Głuchołazy, ul Skłodowskiej–Curie 48/5;
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Uniwersytetu Trzeciego Wieku im. Marii Bilwin w Głuchołazach, Głuchołazy, ul. Bohaterów Warszawy 7, Głuchołazy;
- Stowarzyszenie Na Rzecz Szkół „Chrobry" przy Liceum Ogólnokształcącym im. Bolesława Chrobrego w Głuchołazach, Głuchołazy, ul. Bohaterów Warszawy 10;
- Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Otwarte Drzwi", Głuchołazy, Rynek 31;
- Stowarzyszenie Przyjaciół Młodzieży i Dzieci Miasta Głuchołazy, Głuchołazy, Aleja Jana Pawła II 13;
- Stowarzyszenie Przyjaciół i Absolwentów Zespołu Szkół w Głuchołazach, Głuchołazy, ul. Kolonia Kaszubska 2;
- Stowarzyszenie Seniorów Głuchołaz „Wichrowe Wzgórze", Głuchołazy, ul. Wieniawskiego 5;
- Stowarzyszenie „Słoneczna Dolina", Głuchołazy, ul. Wieniawskiego 5;
- Stowarzyszenie Wspierające Inicjatywy Artystyczne „Capricolium" przy Liceum Ogólnokształcącym im. Bolesława Chrobrego w Głuchołazach, Głuchołazy, ul. Bohaterów Warszawy 10;
- Stowarzyszenie Wspierania Działań Głuchołaskiej Młodzieży „Creatio", Głuchołazy, Rynek 3;
- Stowarzyszenie Wspierania Publicznej Szkoły Podstawowej Nr 2 w Głuchołazach, Głuchołazy, Aleja Jana Pawła II 9;
- Towarzystwo Aktywni Kreatywni „Tak", Głuchołazy, ul. Orzeszkowej 12;
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Koło Leczniczo – Rehabilitacyjne Dzieci Niepełnosprawnych, Głuchołazy, ul. Kościuszki 28 – 28a;
- Towarzystwo Przyjaciół Głuchołaz, Głuchołazy, Plac Basztowy 3a;
- Towarzystwo Społeczno – Kulturalne Niemców Na Śląsku Opolskim, Koło Głuchołazy, Głuchołazy, Plac Basztowy 3a;
- Towarzystwo Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych „Powrót z U", Oddział Terenowy w Głuchołazach, Głuchołazy, Rynek 35;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Biskupów, Biskupów 61;
- Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły w Biskupowie, Biskupów 76;
- Społeczny Komitet Budowy Wodociągu i Kanalizacji w miejscowości Bodzanów, Bodzanów 92;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Burgrabice, Burgrabice 140;
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Kultury Wsi Burgrabice, Burgrabice 140a;
- Stowarzyszenie Edukacyjne „Uśmiech Dziecka" w Charbielinie, Charbielin 26;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Charbielin, Charbielin 27;
- Stowarzyszenie Edukacyjne „Przyjazna Szkoła" w Gierałcicach, Gierałcice 154;
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Sportu i Rekreacji w Gierałcicach, Gierałcice 168;
- Głuchołaskie Forum Turystyczne, Jarnołtówek 4;

- Stowarzyszenie Pomocy Szkole „Aleksandrówka", Jarnołtówek 19;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Jarnołtówek, Jarnołtówek 109;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Konradów, Konradów 51a;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Nowy Las, Nowy Las 98;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Nowy Świętów, Nowy Świętów 98;
- Stowarzyszenie Ludzi Twórczych „Galeria", Pokrzywna 10;
- Stowarzyszenie „Kopa Biskupia", Pokrzywna 69;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Markowice, Polski Świętów, Sucha Kamienica, Polski Świętów 74a;
- Stowarzyszenie Rozwoju i Edukacji „Nasza Szkoła" w Sławniowicach, Sławniowice 56;
- Stowarzyszenie Ochrony Krajobrazu „Marmurowa Dolina", Sławniowice 103;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Stary Las, Stary Las 56a;
- Stowarzyszenie Na Rzecz Odnowy i Rozwoju Wsi „Sami Sobie" i Miłośników Sztuki Kulinarnej i Regionalnych Przysmaków, Wilamowice Nyskie 21.

W zakresie gospodarki przestrzennej nie przewiduje się dodatkowych potrzeb terenowych związanych z funkcjonowaniem organizacji i stowarzyszeń społeczno – gospodarczych.

4. 6. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.

4.6.1. Służba zdrowia.

Na terenie gminy Głuchołazy występuje bardzo bogata i zróżnicowana infrastruktura służby zdrowia. Składa się ona z następujących placówek:

TABELA 102: Gmina Głuchołazy – infrastruktura służby zdrowia w 2018 roku.

Podmiot	Lokalizacja	Liczba lekarzy medycyny	Liczba pielęgniarek
1	2	3	4
Miasto Głuchołazy			
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Nr 2	ul. Lompy 2	25	102
Samodzielny Publiczny Zakład Opiekuńczo – Leczniczy	ul. Parkowa 9		
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej ZOZ Głuchołazy	ul. Skłodowskiej–Curie 16		
Oddział Pomocy Doraźnej	ul. Skłodowskiej–Curie 16		
Zespól Poradni Specjalistycznych	ul. Skłodowskiej–Curie 16		
Samodzielny Publiczny Szpital Specjalistyczny MSWiA	ul. Karłowicza 40	16	81
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Eskulap"	Rynek 12	8	12
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia „Przy Alei"	ul. Wyszyńskiego 1a	3	1
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Centrum Medyczne"	ul. Moniuszki 12	1	1
Zakład Protetyki Stomatologicznej i Ortodoncji	Rynek 12 – 14	1	1
Prywatny Gabinet Lekarski „Sad – Med"	ul. Andersa 2	1	–
Prywatny Gabinet Lekarski	ul. Chrobrego 7	1	–
Prywatny Gabinet Kardiologiczny	ul. Karłowicza 10	1	–

1	2	3	4
Prywatna Praktyka Lekarska – Gabinet Chirurgiczny	ul. Kolonia Kaszubska 11a	1	–
Prywatna Praktyka Lekarska – Gabinet Internistyczny	ul. Kolonia Kaszubska 11a	1	–
Prywatna Praktyka Lekarska	ul. Konstytucji 3–go Maja 11	1	–
Prywatna Praktyka Lekarska	ul. Królowej Jadwigi 20	1	–
Prywatna Praktyka Lekarska	ul. Królowej Jadwigi 43	1	–
Prywatna Praktyka Lekarska	ul. Królowej Jadwigi 43	1	–
Prywatny Specjalistyczny Gabinet Lekarski	ul. Okulickiego 23	1	–
Prywatny Gabinet Lekarski	ul. Reja 2	1	–
Prywatny Gabinet Lekarski	ul. Wyszyńskiego 1a	1	–
Prywatny Specjalistyczny Gabinet Lekarski	ul. Wyszyńskiego 1a	1	–
Prywatna Praktyka Lekarska	ul. Wyspiańskiego 4a	1	–
Tereny wiejskie			
Prywatna Praktyka Lekarska „M – Med”	Bodzanów 269	1	–
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nina – Med”	Burgrabice 155b	1	2
Prywatny Gabinet Lekarski	Gierałcice 61	1	–
Prywatna Praktyka Lekarska	Konradów 8k	1	–

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2018.

Łącznie personel służby zdrowia składa się z 71 lekarzy medycyny oraz 200 pielęgniarek. Powyższe, a zwłaszcza placówki szpitalne, zapewniają mieszkańcom gminy nie tylko podstawową, ale także specjalistyczną opiekę medyczną. Generalnie miasto Głuchołazy to jeden z największych ośrodków świadczących usługi służby zdrowia w województwie opolskim. Ponadto w Głuchołazach zlokalizowanych jest 8 aptek (ulice: Korfantego 1 – 3, Kraszewskiego 7b, Rynek 12 – 14, Rynek 16, Rynek 26, Rynek 33, Wieniawskiego 3, Wyszyńskiego 1a).

TABELA 103: Gmina Głuchołazy – dostępność do usług służby zdrowia w 2016 roku.

Liczba mieszkańców przypadająca na 1 obiekt:	Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie
Apteki i punkty apteczne	**3438**	3008	3037
Ambulatoryjna opieka zdrowotna[87]	**2406**	2065	1829
Apteki i punkty apteczne na 100 km²	**4,16**	3,76	3,47
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności	**b.d.**	81,23	47,74
Liczba ludności na 1 łóżko w szpitalach	**b.d.**	123	209

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Statystycznie wskaźnik dotyczący dostępności do ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w gminie Głuchołazy odbiega na niekorzyść od średnich wartości charakteryzujących powiat nyski i województwo opolskie. Jest on jednak mylący, albowiem wskaźniki w powiecie i województwie opierają się głównie na licznych, niewielkich podmiotach świadczących usługi służby zdrowia. Charakterystyka dotycząca aptek jest bardziej zróżnicowana. O ile dostępność do aptek (liczba mieszkańców na 1 placówkę) jest mniej korzystna od średnich w powiecie i województwie, o tyle już wskaźnik nasycenia siecią aptek (liczba placówek na 100 km²) jest tu bardziej korzystny od porównywanych wskaźników.

[87] Powyższa statystyka obejmuje zakłady opieki zdrowotnej (przychodnie), które podpisały kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Obecnie funkcjonującą w gminie sieć placówek służby zdrowia należy uznać za wystarczającą z punktu widzenia nie tylko podstawowych potrzeb, przede wszystkim ze względu na bogatą ofertę specjalistycznych usług ochrony zdrowia zlokalizowaną w mieście Głuchołazy. W najbliższym czasie przewiduje się przebudowę Oddziału Chorób Płuc i Gruźlicy w Samodzielnym Publicznym Szpitalu Specjalistycznym MSWiA.

4.6.2. Opieka społeczna i żłobki.

OPIEKA SPOŁECZNA:

Opieką społeczną na terenie gminy zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej zlokalizowany w Głuchołazach przy Alei Jana Pawła II 14. W 2017 roku rozdysponowano następującą pomoc:

- zasiłki stałe – 162 świadczenia;
- zasiłki okresowe – 448 świadczeń;
- zasiłki celowe (jednorazowe) – 598 świadczeń.

TABELA 104: Gmina Głuchołazy – liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2001 – 2017.

Rok	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej
1	2
2001	827
2002	836
2003	867
2004	677
2005	695
2006	697
2007	741
2008	527
2009	766
2010	748
2011	698
2012	740
2013	779
2014	932
2015	788
2016	689
2017	731

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2018.

W okresie analizowanych lat liczba osób objętych pomocą społeczną wahała się w granicach od ponad 500 do ponad 900. Dane te odzwierciedlają w pewnym sensie dynamikę kształtowania się bezrobocia na terenie gminy, ponieważ nadal głównym powodem ubiegania się o pomoc społeczną jest brak pracy zarobkowej. Wpływ na liczbę zasiłków w danym roku mają także klęski żywiołowe (ulewne deszcze, podtopienia, susze, pożary, itp.) wyrządzające znaczne szkody np.: w rolnictwie.

Na terenie gminy pomoc społeczną świadczą także:

- Polski Komitet Pomocy Społecznej (Zarząd Miasta i Gminy Głuchołazy), zlokalizowany w Głuchołazach (Rynek 31), prowadzący między innymi placówkę wsparcia dziennego w formie specjalistycznej oraz dożywianie najuboższych;
- Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Wawrzyńca w Głuchołazach (Parafialny Zespół Caritas), zlokalizowana w Głuchołazach (ul. Kościelna 2), prowadząca między innymi placówkę wsparcia dziennego w formie opiekuńczej.

Ponadto Zakład Opiekuńczo – Leczniczy, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, zlokalizowany w Głuchołazy (ul. Parkowa 9) prowadzi oddział opiekuńczo – leczniczy o profilu ogólnym (43 łóżka) oraz oddział opiekuńczo – leczniczy o profilu psychiatrycznym (36 łóżek).

W najbliższej przyszłości przewiduje się utworzenie Domu Dziennego Pobytu w wygaszanym Gimnazjum nr 1 przy ul. Kraszewskiego 30 w Głuchołazach oraz Środowiskowego Dom Samopomocy dla osób upośledzonych na ul. Targowej (ewentualnie Aleja Jana Pawła II) w Głuchołazach. Przy ul. Tylnej w Głuchołazach planuje się także uruchomienie mieszkań chronionych. Tak rozbudowaną infrastrukturę związaną z pomocą społeczną będzie można uznać za wystarczającą z punktu widzenia potrzeb lokalnej społeczności.

ŻŁOBKI:

W zakresie opieki żłobkowej obecnie na terenie gminy funkcjonują:

- Żłobek Miejski zlokalizowany w Głuchołazach przy Alei Jana Pawła II 24 (liczba dzieci 69, liczba opiekunów 9):
- klub dziecięcy Centrum Twórczej Zabawy „Dwa Kroki" zlokalizowany w Głuchołazach przy ul. Ligonia 10a/1 (liczba dzieci 15, liczba opiekunów 2).

TABELA 105: Gmina Głuchołazy – opieka żłobkowa w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie
Żłobki + oddziały żłobkowe + kluby dziecięce na 100 km²	**1,19**	0,90	0,82
odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach ogółem	**16,5**	11,8	12,3
odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach miasta	**31,0**	22,9	22,5
odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach wieś	**0,0**	0,3	1,5

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Wskaźniki charakteryzujące opiekę żłobkową w gminie Głuchołazy rozkładają się znacznie korzystniej od średnich w powiecie i województwie pod względem zarówno terenowej jak i realnej (poza terenami wiejskimi) dostępności do obiektów.

Na mocy ustawy z dnia 04 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2011 roku, nr 45, poz. 235) żłobki przestały być częścią systemu opieki zdrowotnej i obecnie nadzór nad ich działalnością sprawuje Minister Pracy i Polityki Społecznej. System opieki nad dziećmi do lat 3 w postaci żłobków i klubów dziecięcych powinien rozwijać się przede wszystkim w ośrodkach o odpowiednio dużej populacji grupy docelowej, a więc zarówno dzieci jak i osób (rodziców) pracujących. Dotyczy to więc głównie miasta Głuchołazy (postulowany kolejny żłobek) i ewentualnie największych sołectw takich jak: Bodzanów, Konradów, Nowy Świętów, Gierałcice i

Charbielin (postulowane kluby dziecięce). Obecnie (koniec 2016 roku) populacja dzieci w wieku 1 – 3 lata w skali całej gminy wynosi 497 osób. Zakładając, że popyt na opiekę nad dziećmi do lat 3 dotyczy około 30 % tej populacji oraz, że optymalna przeciętna placówka żłobkowa dysponuje 50 miejscami, to w tej chwili niedobór żłobków można szacować na 1 obiekt. W przyszłości szacunek ten nie musi ulec zmianie (zmniejszeniu), albowiem ewentualny spadek urodzin może być równoważony wzrostem popytu ponad założone 30 %. Rozwój opieki nad najmłodszymi dziećmi możliwy będzie poprzez budowę nowego obiektu, jak również adaptację wybranych, nieużytkowanych obiektów komunalnych (np.: likwidowane placówki szkolne czy tylko poszczególne oddziały). Szczególną uwagę należy zwrócić na wsparcie rozwoju klubów dziecięcych prowadzonych przez podmioty prywatne. Rozwojem opieki nad dziećmi do lat 3 powinny być także zainteresowane większe podmioty gospodarcze (główni pracodawcy w gminie). Darmowe lub dotowane żłobki nie tylko zachęcają do posiadania dzieci, ale także poprawiają aktywność zawodową kobiet i polepszają ich sytuację materialną, a tym samym przyczyniają się do równości płci.

4. 7. Oświata i wychowanie.

W roku szkolnym 2017 / 2018 sieć oświatowa na terenie gminy Głuchołazy składa się z następujących placówek:

- Publiczne Przedszkole nr 1, ul. Skłodowskiej–Curie 4, Głuchołazy;
- Publiczne Przedszkole nr 2, ul. Powstańców Śląskich 1, Głuchołazy;
- Niepubliczne Przedszkole w Głuchołazach, ul. Bohaterów Warszawy 9, Głuchołazy;
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1, ul. Skłodowskiej–Curie 9, Głuchołazy;
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 2, Aleja Jana Pawła II 9, Głuchołazy;
- Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Przyjaciół Szkoły w Biskupowie, Biskupów 76;
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Bodzanowie, Bodzanów 83;
- Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Burgrabice, Burgrabice 140;
- Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Edukacyjnego „Uśmiech Dziecka” w Charbielinie, Charbielin 26;
- Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Edukacyjnego „Przyjazna Szkoła” w Gierałcicach, Gierałcice 154;
- Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Jarnołtówek, Jarnołtówek 109;
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Nowym Świętowie, Nowy Świętów 65;
- Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Markowice, Polski Świętów, Sucha Kamienica, Polski Świętów 74;
- Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Rozwoju i Edukacji „Nasza Szkoła” w Sławniowicach, Sławniowice 56;
- Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Stary Las, Stary Las 56a;
- Publiczne Gimnazjum nr 1, ul. Kraszewskiego 30, Głuchołazy;
- Publiczne Gimnazjum nr 2, ul. Słowackiego 1; Głuchołazy;
- Niepubliczne Gimnazjum Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Jarnołtówek, Jarnołtówek 109;
- Zespół Szkół w Głuchołazach, ul. Kolonia Kaszubska 2, Głuchołazy.

TABELA 106: Gmina Głuchołazy – charakterystyka wychowania przedszkolnego, podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego w roku szkolnym 2017 / 2018.

Placówka	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli[88]
Przedszkole nr 1 Głuchołazy	145	16
Przedszkole nr 2 Głuchołazy	196	20
Niepubliczne Przedszkole Głuchołazy	40	3
Szkoła Podstawowa nr 1 Głuchołazy	496	44
Szkoła Podstawowa nr 2 Głuchołazy	325	41
Szkoła Podstawowa Biskupów	28	18
Szkoła Podstawowa Bodzanów	62	24
Szkoła Podstawowa Burgrabice	53	21
Szkoła Podstawowa Charbielin	35	16
Szkoła Podstawowa Gierałcice	45	14
Szkoła Podstawowa Jarnołtówek	43	19
Szkoła Podstawowa Nowy Świętów	62	18
Szkoła Podstawowa Polski Świętów	38	19
Szkoła Podstawowa Sławniowice	19	14
Szkoła Podstawowa Stary Las	44	15
Gimnazjum nr 1 Głuchołazy	148	25
Gimnazjum nr 2 Głuchołazy	166	29
Gimnazjum Jarnołtówek	23	15
Zespół Szkół Głuchołazy	236	27

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2018.

Ogółem w roku szkolnym 2017 / 2018 z publicznej i niepublicznej sieci oświatowej korzysta 2204 uczniów, z czego:

- 381 dzieci w samodzielnych przedszkolach;
- 1250 dzieci i uczniów w szkołach podstawowych wraz z oddziałami przedszkolnymi;
- 337 uczniów w gimnazjach;
- 236 uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych (średnich).

Pozostają oni pod opieką 398 nauczycieli[89], z czego:

- 39 nauczycieli w samodzielnych przedszkolach;
- 263 nauczycieli w szkołach podstawowych wraz z oddziałami przedszkolnymi;
- 69 nauczycieli w gimnazjach;
- 27 nauczycieli w szkołach ponadgimnazjalnych (średnich).

Powyższe oznacza, że przeciętnie na jednego nauczyciela przypada 5,5 wychowanków, z czego:

- 9,8 w samodzielnych przedszkolach;
- 4,8 w szkołach podstawowych wraz z oddziałami przedszkolnymi;
- 4,9 w gimnazjach;
- 8,8 w szkołach ponadgimnazjalnych (średnich).

[88] Bez względu na rodzaj etatu.
[89] Bez względu na rodzaj etatu.

TABELA 107: Gmina Głuchołazy – wybrane wskaźniki charakteryzujące sieć przedszkolną w roku szkolnym 2016 / 2017.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie
Liczba miejsc w przedszkolach na 1 przedszkole	**32,00**	52,84	63,80
Liczba dzieci w przedszkolach na 1 przedszkole	**46,46**	53,97	64,50
Liczba miejsc w przedszkolach na 1 dziecko	**0,69**	0,98	0,99
Obłożenie miejsc w przedszkolach (%)	**145,19**	102,14	101,10
Odsetek dzieci w wieku 3 – 4 lat objętych wychowaniem ogółem	**76,6**	81,8	84,0
Odsetek dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem ogółem	**80,2**	84,6	87,5
Odsetek dzieci w wieku 3 – 4 lat objętych wychowaniem w mieście	**79,7**	99,8	99,1
Odsetek dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem w mieście	**85,2**	104,8	103,0
Odsetek dzieci w wieku 3 – 4 lat objętych wychowaniem na wsi	**72,2**	64,6	68,6
Odsetek dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem na wsi	**73,3**	66,1	71,6

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

W roku szkolnym 2016 / 2017 przeciętna liczba miejsc w przedszkolach oraz wszystkich dzieci uczęszczających do przedszkoli przypadająca na 1 obiekt przedszkolny była w gminie Głuchołazy dużo niższa od wskaźników charakteryzujących powiat nyski oraz województwo opolskie. Wynika to z faktu, że w gminie Głuchołazy, włącznie z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach podstawowych, funkcjonuje stosunkowo dużo placówek przedszkolnych i większości są to niewielkie oddziały zlokalizowane na terenach wiejskich. Obłożenie dostępnych miejsc w placówkach przedszkolnych wynosiło blisko 150 % i było dużo wyższe od przeciętnych w powiecie i województwie. Ogólny odsetek dzieci, zarówno w wieku 3 – 4 lata jak i 3 – 5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie Głuchołazy był dość wysoki, ale niższy od przeciętnych w powiecie i województwie. Wskaźniki wygenerowane tylko dla obszarów miejskich wskazują, że w analizowanej gminie odsetek ten w obu grupach wiekowych był również najmniej korzystny (dość wyraźnie), zaś w ujęciu dotyczącym tylko obszarów wiejskich był już wyższy od średnich dla powiatu i województwa. Biorąc pod uwagę powyższe, a przede wszystkim potencjalny popyt na usługi przedszkolne (również w odniesieniu do likwidacji obowiązku szkolnego dla dzieci w wieku lat 6) należy uznać, że obecna oferta wychowania przedszkolnego w gminie nadal nie zaspokaja w pełni potrzeb lokalnej społeczności. Należy więc rozważyć konieczność poszerzenia oferty dostępności do wychowania przedszkolnego zarówno na terenie miasta jak i wybranych miejscowości wiejskich. Osiągnąć to można poprzez (opcjonalnie) zwiększenie liczby oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych, budowę nowego obiektu lub adaptację wybranych czy nieużytkowanych obiektów komunalnych (np.: świetlice wiejskie, likwidowane placówki szkolne czy tylko poszczególne oddziały). Pomocna może być (również opcjonalnie) prywatna inicjatywa w zakresie wychowania przedszkolnego. Dotyczy to przede wszystkim małych obiektów przedszkolnych (do kilkunastu wychowanków) funkcjonujących na bazie prywatnych obiektów w ramach istniejącej substancji lokalowej.

TABELA 108: Gmina Głuchołazy – wybrane wskaźniki charakteryzujące sieć szkół podstawowych i gimnazjalnych w roku szkolnym 2016 / 2017.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie
Liczba uczniów na 1 szkołę podstawową	**90,00**	112,43	127,99
Liczba oddziałów na 1 szkołę podstawową	**6,83**	7,55	7,79
Liczba uczniów na 1 oddział w szkołach podstawowych	**13,17**	14,89	16,44
Szkoły podstawowe – współczynnik skolaryzacji brutto (%)	**82,19**	89,96	94,54
Szkoły podstawowe – współczynnik skolaryzacji netto (%)	**80,44**	86,89	90,79
Liczba uczniów na 1 gimnazjum	**175,33**	178,16	136,80
Liczba oddziałów na 1 gimnazjum	**8,67**	8,21	6,64
Liczba uczniów na 1 oddział w gimnazjach	**20,23**	21,70	20,60
Gimnazja – współczynnik skolaryzacji brutto (%)	**87,38**	94,37	96,73
Gimnazja – współczynnik skolaryzacji netto (%)	**81,40**	86,62	88,61

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Wskaźniki dotyczące sieci szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego są zróżnicowane. Wartości (wskaźniki) przyporządkowane dla gminy Głuchołazy odnośnie szkół podstawowych oznaczają teoretycznie korzystniejsze uwarunkowania od średnich dla powiatu i województwa (mniejsza liczba uczniów oraz mniejsza liczba oddziałów na 1 placówkę). Wynika to przede wszystkim z faktu, że gminną sieć szkolnictwa podstawowego reprezentuje aż 12 placówek (na stosunkowo mało liczną populację dzieci w wieku szkolnym) i tym samym przeciętne wskaźniki sugerują, że są to obiekty kubaturowo mniejsze od przeciętnych w powiecie i regionie. W rzeczywistości lokalne placówki są od siebie skrajnie różne (duże obiekty w Głuchołazach i bardzo małe obiekty np.: w Biskupowie, Charbielinie czy Sławniowicach). Odmienna sytuacja dotyczy placówek gimnazjalnych. Ze względu na fakt, że w gminie Głuchołazy funkcjonują tylko 2 zbiorcze placówki gimnazjalne (i jedna kameralna w Jarnołtówku), wartości (wskaźniki) przyporządkowane dla gminy Głuchołazy (jak i powiatu nyskiego) oznaczają mniej korzystne uwarunkowania od średniej dla województwa odnośnie przeciętnej liczby uczniów i oddziałów na 1 placówkę. Należy jednak nadmienić, że lokalne placówki gimnazjalne charakteryzują się niższą przeciętną liczbą uczniów przypadających na 1 oddział. Oczywiście należy podkreślić, że nie tylko zagęszczenie obiektów szkolnych decyduje o jakości oferty edukacyjnej, ale przede wszystkim ich wyposażenie oraz poziom nauczania. Współczynniki skolaryzacji brutto[90] i netto[91] przyporządkowane dla szkół podstawowych jak i gimnazjów są w gminie Głuchołazy niższe od przeciętnych w powiecie i wojewódzkiej. Oznacza to między innymi, że część miejscowych uczniów w wieku gimnazjalnym pobiera naukę poza granicami gminy. Bez względu na powyższe należy uznać, że sieć szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego zaspokaja potrzeby miejscowej społeczności.

Gmina jest przygotowana na reformę edukacji, znoszącą poziom gimnazjalny i wydłużającą edukację na poziomie podstawowym. Docelowo sieć szkolna zostanie uszczuplona o gimnazja, przy czym obecne Publiczne Gimnazjum nr 1 przy ul. Kraszewskiego w Głuchołazach zostanie całkowicie zlikwidowane jako placówka szkolna, zaś w miejscu Publicznego Gimnazjum nr 2 przy ul. Słowackiego 1 w Głuchołazach powstanie Publiczna

[90] Współczynnik skolaryzacji brutto, np.: dla poziomu szkoły podstawowej, wyliczamy dzieląc liczbę wszystkich uczniów szkół podstawowych bez względu na wiek na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7 – 12 lat (wiek przypisany do tego poziomu) według stanu w dniu 31 XII tego samego roku (GUS).
[91] Współczynnik skolaryzacji netto, np.: dla poziomu szkoły podstawowej, wyliczamy dzieląc liczbę uczniów szkół podstawowych w wieku 7 – 12 lat (wiek przypisany do tego poziomu) na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7 – 12 lat według stanu w dniu 31 XII tego samego roku (GUS).

Szkoła Podstawowa nr 3. W dłuższej perspektywie czasowej, ze względu na postępujące niekorzystne zjawiska demograficzne (spadek liczby urodzeń), należy rozważyć możliwość uszczuplenia sieci placówek oświatowych na terenach wiejskich o kilka szkół podstawowych z ewentualnym przeznaczeniem na obiekty żłobkowe i przedszkolne.

Placówki ponadgimnazjalne (średnie) reprezentuje podległy Starostwu Powiatowemu w Nysie Zespół Szkół w Głuchołazach zlokalizowany przy ul. Kolonia Kaszubska 2. Obecnie (rok szkolny 2017 / 2018) w skład Zespołu wchodzą następujące szkoły:

- Zasadnicza Szkoła Zawodowa – szkoła ponadgimnazjalna dla młodzieży o 3–letnim okresie nauczania;
- Szkoła Branżowa I stopnia – szkoła ponadgimnazjalna dla młodzieży o 3–letnim okresie nauczania;
- Technikum (technik informatyk) – 4–letnia szkoła ponadgimnazjalna dla młodzieży;
- Technikum (technik hotelarstwa) – 4–letnia szkoła ponadgimnazjalna dla młodzieży;
- Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Chrobrego – szkoła ponadgimnazjalna dla młodzieży o 3–letnim okresie nauczania;
- Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych – szkoła 3–letnia.

Ponadto w Głuchołazach przy ul. Bohaterów Warszawy 2 funkcjonuje Państwowa Szkoła Muzyczna 1–go stopnia.

Młodzież z gminy Głuchołazy korzysta również z bogatej sieci placówek zlokalizowanych poza granicami samorządu, głównie w Nysie, Opolu i Wrocławiu. Dotyczy to pobierania nauki w szkołach średnich oraz na wyższych uczelniach.

4. 8. Kultura.

Na terenie gminy funkcjonuje rozwinięta sieć placówek kulturalnych. Rozpowszechnianiem kultury na terenie gminy zajmuje Centrum Kultury zlokalizowane w Głuchołazach przy ul. Bohaterów Warszawy 7. Celem działania Centrum Kultury jest tworzenie, upowszechnianie i ochrona kultury poprzez:

- rozwój czynnego uczestnictwa mieszkańców gminy w życiu kulturalnym;
- prowadzenie działalności edukacyjnej;
- działalność promocyjną i informacyjną dotyczącą wszelkich dziedzin kultur w gminie;
- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych;
- zaspokajanie potrzeby rywalizacji i dążenia do osiągania wyników w ramach społecznie akceptowanych zasad współzawodnictwa;
- tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego;
- rozwijanie oraz zaspokajanie potrzeb czytelniczych, prowadzenie działalności oświatowej i upowszechniającej wiedzę;
- dążenie do unowocześniania bazy materiałowo – technicznej dla prowadzonej działalności kulturalnej i artystycznej na terenie gminy.

Podstawową działalność Centrum Kultury opiera na współpracy z lokalnymi placówkami szkolnymi oraz organizacji dla dzieci i młodzieży imprez kulturalnych. Ponadto podejmuje się działania na rzecz lokalnego środowiska poprzez organizację różnego rodzaju spotkań z okazji świąt państwowych, gminnych i okolicznościowych, jak również imprez o charakterze masowym. Na co dzień Centrum Kultury współpracuje także z organizacjami, stowarzyszeniami i innymi instytucjami. Wspomaga wszelkie lokalne inicjatywy kulturalne, tworząc historię gminy Głuchołazy. W budynku Centrum Kultury mieszczą się także biblioteka i sala kinowa. Przy

Centrum Kultury funkcjonują: 3 grupy teatralne, koło recytatorskie, Uniwersytet Trzeciego Wieku, kluby filmowe, warsztaty ceramiczne, warsztaty malarskie i warsztaty muzyczne. Prowadzone są także zajęcia fotograficzne oraz odbywają się liczne kursy z różnych dziedzin. Odrębnie przy Gimnazjum nr 2 w Głuchołazach funkcjonuje Chór Capricolium.

Według danych GUS w 2016 roku na terenie gminy przy Centrum Kultury funkcjonowała 1 grupa artystyczna zrzeszająca 15 członków oraz 15 kół zrzeszających 151 członków. W tym samym roku Centrum Kultury zorganizowało 351 imprez, w których uczestniczyło 20686 osób.

Sieć usług kultury tworzą również:

- Świetlica w Biskupowie, Biskupów 71;
- Świetlica w Burgrabicach, Burgrabice 140a;
- Świetlica w Charbielinie, Charbielin 27;
- Świetlica w Jarnołtówku, Jarnołtówek 106;
- Świetlica w Konradowie, Konradów 51a;
- Świetlica w Markowicach, Markowice 29a;
- Świetlica w Nowym Lesie, Nowy Las 43;
- Świetlica w Nowym Świętowie, Nowy Świętów 37a;
- Świetlica w Nowym Świętowie, Nowy Świętów 126;
- Świetlica w Polskim Świętowie, Polski Świętów 60a;
- Świetlica w Sławniowicach, Sławniowice 49;
- Świetlica w Suchej Kamienicy, Sucha Kamienica 20;
- Świetlica w Wilamowicach Nyskich, Wilamowice Nyskie 21.

Ofertę usług kultury świadczy także Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna podległa Centrum Kultury. Biblioteka, poza siedzibą w Głuchołazach (Plac Basztowy 3), posiada filie zlokalizowane w miejscowościach: Głuchołazy (ul. Słowackiego 1), Burgrabice (Burgrabice 140a), Gierałcice (Gierałcice 120), Jarnołtówek (Jarnołtówek 106), Nowy Las (Nowy Las 123), Nowy Świętów (Nowy Świętów 37b) i Polski Świętów (Polski Świętów 60a). Działalność biblioteki służy zaspokajaniu potrzeb czytelniczych społeczeństwa, jego wychowaniu i upowszechnianiu oraz rozwojowi kultury i wiedzy. Zakres działania biblioteki obejmuje przede wszystkim:

- gromadzenie, opracowywanie i przechowywanie materiałów bibliotecznych, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu;
- udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie do domu oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych;
- prowadzenie działalności informacyjno – bibliograficznej;
- popularyzację książek i czytelnictwa;
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami i towarzystwami w rozwijaniu u zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa;
- doskonalenie form i metod pracy bibliotecznej.

Biblioteka posiada księgozbiór liczony na ponad 105 tysięcy woluminów. Korzysta z niej rocznie blisko 3000 czytelników. W 2016 roku wypożyczenia na 1 czytelnika wyniosły 35 woluminów.

TABELA 109: Gmina Głuchołazy – uwarunkowania charakteryzujące usługi kultury w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie
Ilość mieszkańców na 1 bibliotekę[92]	**2674**	3145	3000
Placówki biblioteczne[93] na 100 km²	**5,35**	3,43	3,31
Księgozbiór w woluminach na 1000 mieszkańców	**4372,3**	3111,2	3838,2
Wypożyczenia na 1 czytelnika	**35,4**	23,6	18,7
Czytelnicy na 1000 mieszkańców	**115**	120	155
Ilość mieszkańców na 1 ośrodek kultury[94]	**2674**	4193	4576
Ośrodki kultury na 100 km²	**5,35**	2,70	2,31
Imprezy kulturalne na 1000 mieszkańców	**14,59**	9,54	7,78
Uczestnicy imprez kulturalnych na 1000 mieszkańców	**860**	915	753
Imprezy masowe na 1000 mieszkańców	**–**	0,07	0,15
Uczestnicy imprez masowych na 1000 mieszkańców	**–**	538	366
Grupy artystyczne na 1000 mieszkańców	**0,04**	0,42	0,59
Członkowie grup artystycznych na 1000 mieszkańców	**0,62**	5,69	9,31
Koła na 1000 mieszkańców	**0,62**	0,46	0,75
Członkowie kół na 1000 mieszkańców	**6,27**	8,72	16,20
Liczba mieszkańców na 1 kino stałe	**–**	46123	82753
Liczba mieszkańców na 1 muzeum	**–**	69184	58414
Liczba mieszkańców na 1 galerię i salony sztuki	**–**	**–**	331012
Liczba mieszkańców na 1 teatr	**–**	**–**	496518
Liczba mieszkańców na 1 instytucję muzyczną	**–**	**–**	993036

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Wskaźniki dotyczące usług oferowanych przez biblioteki odznaczają się w gminie korzystniejszymi uwarunkowaniami na tle powiatu i województwa odnośnie nasycenia tymi placówkami, posiadanego księgozbioru oraz wypożyczeń na 1 czytelnika. Pomimo dobrego dostępu do tych usług niższa jest jednak ogólna liczba czytelników. Gmina Głuchołazy statystycznie charakteryzuje się większym od powiatu i województwa nasyceniem instytucji świadczących usługi kultury, o czym świadczą przytoczone wskaźniki dostępności do tych podmiotów. Natomiast wskaźniki dotyczące czynnego udziału w lokalnym życiu kulturalnym (imprezy kulturalne, grupy artystyczne, koła) są zróżnicowane. Na terenie gminy zaoferowano przeciętnie więcej imprez kulturalnych niż w całym powiecie i województwie, ale uczestniczył w nich mniejszy promil mieszkańców niż w powiecie (wyższy niż w województwie). Warto zwrócić uwagę, że udział lokalnych imprez stanowił aż 26,59 % z ogółu w powiecie, ale ich uczestnicy stanowili tylko 16,33 %. Świadczyć to może np.: o mniejszej atrakcyjności oferowanych imprez i malejącego zainteresowania z powodu ich zbyt dużego nasycenia lub o tym, że charakter części imprez jest kameralny / wyspecjalizowany, a więc skierowany do dość wąskich grup społecznych. Z drugiej strony, pomimo tego, że statystycznie dostępność do ośrodków kultury jest w gminie wyższa niż w powiecie i województwie, jest tu mniej grup artystycznych, kół (poza powiatem) oraz ich członków. Świadczy to o mniejszym zainteresowaniu wyspecjalizowanymi usługami kultury. Z usług kultury wyższego rzędu (np.: kina stałe, teatry, filharmonie, galerie

[92] Biblioteki i filie.
[93] Biblioteki i filie.
[94] Bez świetlic wiejskich i wiejskich ośrodków kultury.

sztuki, muzea, wystawy, itp.) mieszkańcy gminy Głuchołazy mogą korzystać dopiero nie tylko poza granicami gminy, ale i całego powiatu (poza kinem i muzeum), głównie we Wrocławiu i Opolu.

Obecna sieć i zakres usług kultury jest wystarczająca z punktu widzenia podstawowych potrzeb. Władze samorządowe zamierzają nadal utrzymywać i kontynuować działalność istniejących placówek kulturalnych. Ponadto przyszłe działania powinny prowadzić do zachęcenia uczestnictwem w życiu kulturalnym gminy coraz większej liczby mieszkańców. Osiągnąć to można między innymi poprzez szersze dostosowanie oferty w kierunku potrzeb różnych grup wiekowych, między innymi wzbogacając obecną ofertę oraz łącząc działalność instytucji kulturalnych z innymi rodzajami aktywności, szczególnie w dziedzinach: sportu, rekreacji, gastronomii czy rozrywki. Wiąże się to jednak z potrzebą funkcjonowania dodatkowych, specjalistycznych obiektów (sale, pracowanie). W najbliższym czasie nie przewiduje się likwidacji żadnej z placówek kulturalnych. Obecnie trwa budowa nowej Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej. Obiekt powstaje w Głuchołazach przy ul. Bohaterów Warszawy 9a. Do głównych potrzeb należą ponadto remonty świetlic we wsiach Burgrabice i Nowy Świętów oraz ewentualnie utworzenie świetlic w większych miejscowościach, które ich dotychczas nie posiadają (Bodzanów, Nowy Las, Stary Las).

4. 9. Sport.

Działania stowarzyszeń, klubów i sekcji sportowych oraz urozmaicona infrastruktura sportowo – rekreacyjna to podstawowa możliwość rozwoju kultury fizycznej wśród mieszkańców gminy, a szczególnie dzieci i młodzieży. Na terenie gminy działalności sportowo – rekreacyjne organizują Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji w Głuchołazach (GOSIR Głuchołazy, ul. Skłodowskiej–Curie 32), poszczególne kluby i stowarzyszenia sportowe, które dodatkowo umożliwiającą zrzeszanie się w zespołach i sekcjach sportowych oraz podmioty prywatne.

Na terenie gminy funkcjonują następujące kluby i stowarzyszenia sportowe:

- Karate:
  - Akademia Karate Głuchołazy (Głuchołazy, ul. Kraszewskiego 30);
  - Głuchołaski Klub Karate Tradycyjnego (Głuchołazy, ul. Słowackiego 1);
- Kolarstwo:
  - Głuchołaski Oddział PPTK – Klub Turystyki Kolarskiej „Ktukol” (Głuchołazy, ul. Powstańców Śląskich 33) ;
  - Głuchołaski Klub Kolarski „Victoria” (Głuchołazy, ul. Bohaterów Warszawy 13);
- Koszykówka:
  - MUKS „Chrobry Basket” Głuchołazy (Głuchołazy, ul. Bohaterów Warszawy 10);
- Lekkoatletyka:
  - MULKS „Juvenia” Głuchołazy (Głuchołazy, ul. Skłodowskiej–Curie 9);
- Łucznictwo:
  - Klub Łuczniczy „Chrobry” Głuchołazy (Głuchołazy, ul. Damrota 1);
- Motocross:
  - Stowarzyszenie „Offroad Team” Głuchołazy (Głuchołazy, ul. Wyszyńskiego 23);
- Narciarstwo biegowe:
  - Głuchołaski Oddział PTTK – Klub Turystyki Narciarskiej (Głuchołazy, ul. Powstańców Śląskich 50/23);
- Piłka nożna:
  - GKS Głuchołazy (Głuchołazy, ul. Konopnickiej 2);
  - UKS Hattrick Głuchołazy (Głuchołazy, ul. Skłodowskiej–Curie 32);

- KS Bodzanów – Nowy Świętów (Bodzanów 1);
- KKS Sudety Burgrabice (Burgrabice 182);
- LZS KRAB Gierałcice (Gierałcice 39);
- LZS Polski Świętów (Polski Świętów 62/3);

- Siatkówka:
  - Stowarzyszenia na Rzecz Szkół „Głuchołaska siatkówka" (Głuchołazy, ul. Skłodowskiej–Curie 32);
- Tenis stołowy:
  - MLUKS „Wakmet" Bodzanów (Bodzanów 83);
- Tenis ziemny:
  - Głuchołaskie Towarzystwo Tenisowe (Głuchołazy, ul. Henryka Brodatego 1);

Sport szkolny reprezentuje Głuchołaski Szklony Związek Sportowy z siedzibą w Głuchołazach przy ul. Skłodowskiej–Curie 9.

Infrastrukturę sportową i rekreacją w gminie tworzą następujące obiekty:

OBIEKTY GOSIR GŁUCHOŁAZY:

- Stadion Miejski, Głuchołazy, ul. Konopnickiej 2;
- boisko wielofunkcyjne „Orlik" (zimą wykorzystywane jako lodowisko), Głuchołazy, ul. Bohaterów Warszawy 10;
- Hala Sportowa, Głuchołazy, ul. Skłodowskiej–Curie 32;
- Kompleks Rekreacyjny „Nad Białką", Głuchołazy, ul. Kościuszki 55a.

BOISKA WIEJSKIE:

- Biskupów;
- Bodzanów;
- Burgrabice;
- Charbielin;
- Gierałcice;
- Jarnołtówek;
- Konradów;
- Markowice;
- Nowy Las;
- Nowy Świętów;
- Polski Świętów;
- Stary Las.

BOISKA PRZY PLACÓWKACH SZKOLNYCH:

- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1, ul. Skłodowskiej–Curie 9, Głuchołazy;
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 2, Aleja Jana Pawła II 9, Głuchołazy;
- Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Przyjaciół Szkoły w Biskupowie, Biskupów 76;
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Bodzanowie, Bodzanów 83;
- Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Burgrabice, Burgrabice 140;
- Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Edukacyjnego „Uśmiech Dziecka" w Charbielinie, Charbielin 26;

- Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Edukacyjnego „Przyjazna Szkoła" w Gierałcicach, Gierałcice 154;
- Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Jarnołtówek, Jarnołtówek 109;
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Nowym Świętowie, Nowy Świętów 65;
- Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Markowice, Polski Świętów, Sucha Kamienica, Polski Świętów 74;
- Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Rozwoju i Edukacji „Nasza Szkoła" w Sławniowicach, Sławniowice 56;
- Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Stary Las, Stary Las 56a;
- Publiczne Gimnazjum nr 1, ul. Kraszewskiego 30, Głuchołazy;
- Publiczne Gimnazjum nr 2, ul. Słowackiego 1; Głuchołazy
- Niepubliczne Gimnazjum Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Jarnołtówek, Jarnołtówek 109;
- Zespół Szkół w Głuchołazach, ul. Kolonia Kaszubska 2, Głuchołazy.

PLACE ZABAW:

- Głuchołazy:
  - Osiedle 1000–lecia;
  - Osiedle Koszyka;
  - Park Zdrojowy;
  - ul. Bohaterów Warszawy;
  - ul. Skłodowskiej–Curie;
  - ul. Tylna;
- Bodzanów;
- Burgrabice;
- Markowice;
- Nowy Świętów;
- Polski Świętów;
- Sławniowice;
- Sucha Kamienica;
- Wilamowice Nyskie.

SIŁOWNIE ZEWNĘTRZNE:

- Głuchołazy, ul. Bohaterów Warszawy;
- Gierałcice;
- Konradów;
- Pokrzywna;
- Polski Świętów;
- Stary Las;
- Sucha Kamienica;
- Wilamowice Nyskie.

OBIEKTY PRYWATNE:

- basen odkryty, Głuchołazy, ul. Powstańców Śląskich 23 (Ośrodek „Banderoza");
- hala sportowa, Głuchołazy, ul. Powstańców Śląskich 23 (Ośrodek „Banderoza");
- hala sportowa, Głuchołazy, Aleja Jana Pawła II (Klub Łuczniczy „Chrobry");
- boisko do piłki plażowej, Konradów 149 (Gospodarstwo „Kanary");

- basen kryty, Jarnołtówek 32b (Ośrodek „Max”);
- basen kryty, Jarnołtówek 204 (Ośrodek „Ziemowit”);
- basen kryty, Pokrzywna 48 (Hotel „Dębowe Wzgórze”);
- basen odkryty / kąpielisko, Pokrzywna 76 (Hotel „Gorzelanny”);
- Interaktywny Park Edukacji i Rozrywki „Rosenau Zaginione Miasto” (karuzela, kort tenisowy, park linowy, sztuczne lodowisko), Pokrzywna 76;
- basen odkryty, Pokrzywna (Ośrodek „Drogowiec”).

INNE OBIEKTY:

- plac rekreacyjny, Głuchołazy, ul. Paderewskiego (Osiedle 1000–lecia);
- skatepark, Głuchołazy, ul. Skłodowskiej–Curie (park przy kościółku św. Rocha);
- tor motocrosowy, Bodzanów (przy granicy z Głuchołazami w rejonie Osiedla Koszyka);
- plac rekreacyjny „Sołtysówka”, Podlesie.

Według danych GUS w 2016 roku na terenie gminy funkcjonowało 14 klubów sportowych[95] zrzeszających 979 członków. Lokalne kluby sportowe oferowały łącznie 19 sekcji sportowych, w których ćwiczyło 958 osób.

TABELA 110: Gmina Głuchołazy – uwarunkowania charakteryzujące usługi sportu w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie
Liczba mieszkańców na 1 klub sportowy	**1719**	1845	1796
Liczba mieszkańców na 1 sekcję sportową w klubach	**1267**	1258	1167
Kluby sportowe na 1000 mieszkańców	**0,58**	0,54	0,56
Sekcje sportowe w klubach na 1000 mieszkańców	**0,79**	0,79	0,86
Członkowie klubów sportowych na 1000 mieszańców	**40,68**	31,01	35,19
Członkowie klubów sportowych na 1 klub	**69,93**	57,21	63,20
Sekcje sportowe na 1 klub	**1,36**	1,47	1,54
Członkowie klubów sportowych na 1 sekcję	**51,53**	39,01	41,07

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

W gminie Głuchołazy wskaźniki dotyczące usług sportu w stosunku do powiatu i województwa są dość zróżnicowane. Dostępność do usług sportu (ludność w korelacji z podażą klubów i sekcji sportowych) jest nieznacznie korzystniejsza odnośnie liczby klubów sportowych i mniej korzystna (wraz z powiatem) od województwa odnośnie liczby sekcji sportowych. Czynne uczestnictwo w życiu sportowym (członkowie klubów sportowych) jest w gminie dość wyraźnie bardziej rozpowszechnione, ale jest tu mniejsza różnorodność usług sportowych oferowanych przez dany klub (sekcje sportowe).

Działania samorządu jak i poszczególnych instytucji w zakresie kultury fizycznej powinny nadal koncentrować się wokół rozwoju oraz upowszechniania na terenie gminy różnych form sportu i rekreacji. Analogicznie do przedsięwzięć związanych z kulturą, należy umożliwiać miejscowej młodzieży zrzeszanie się w klubach i sekcjach sportowych oraz rozwijać ich ofertę. Usługi z zakresu sportu i rekreacji należy przygotować także dla osób

[95] Według GUS jest to podstawowa jednostka organizacyjna prowadząca działalność sportową, funkcjonująca jako osoba prawna.

starszych. W najbliższych latach nie planuje się likwidacji żadnego z obiektów sportowych. Z punktu widzenia najważniejszych potrzeb wymienia się:

- bieżące remonty i modernizacje istniejącej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej;
- budowę krytego basenu przy ul. Moniuszki w Głuchołazach;
- modernizację Stadionu Miejskiego przy ul. Konopnickiej 2 w Głuchołazach:
  - zadaszenie trybun;
  - remont budynku (pomieszczenia dla zawodników, sędziów, magazyn, itp.);
- budowę siłowni plenerowych wraz ze strefą relaksu i gier przy ulicach Kościuszki i Paderewskiego w Głuchołazach;
- budowę skateparku przy Kompleksie Rekreacyjnym „Nad Białką" w Głuchołazach;
- budowę toru saneczkowego na Górze Szubienicznej w Głuchołazach (tereny sportu bez zabudowy);
- modernizację boisk w Bodzanowie i Nowym Świętowie;
- budowę siłowni zewnętrznej w Jarnołtówku na terenie po byłej strażnicy WOP;
- rozbudowę ścieżek rowerowych (wspólny wniosek z czeskim Jesenikiem);
- przekształcenie nieczynnej linii kolejowej do Sławniowic w drogę rowerową;
- budowę ścieżek rowerowych przy drogach powiatowych w miejscowościach: Jarnołtówek, Podlesie i Pokrzywna.

4. 10. Bezpieczeństwo publiczne.

4.10.1. Policja.

Stan bezpieczeństwa w gminie w znacznym stopniu jest zdeterminowany przez funkcjonowanie stosownych jednostek powołanych w tym celu. W Głuchołazach przy ul. Grunwaldzkiej 2c zlokalizowany jest Komisariat Policji, podległy Komendzie Powiatowej Policji w Nysie. Rejon gminy obsługiwany jest przez stosowną ilość funkcjonariuszy.

TABELA 111: Gmina Głuchołazy – podstawowe dane dotyczące przestępczości w 2017 roku.

Wyszczególnienie	Ilość zdarzeń
Przeprowadzone dochodzenia w sprawie przestępstw	372
Liczba przestępstw stwierdzonych	304
Wskaźnik wykrywalności (%)	77
Wykroczenia	1079
Postępowania w sprawach o wykroczenia	425
Puczenia	261
Mandaty karne	572

Źródło: Komisariat Policji w Głuchołazach, 2018.

Ponadto w Głuchołazach przy ul. Rynek 15 mieści się posterunek Straży Miejskiej podległej Urzędowi Miejskiemu.

Z punktu widzenia gospodarki przestrzennej nie przewiduje się potrzeb terenowych związanych z funkcjonowaniem Policji oraz Straży Miejskiej na obszarze gminy. Jako priorytet postuluje się modernizację obecnego systemu monitoringu miejskiego i dalsze poszerzanie rejonów objętych monitoringiem wizyjnym.

4.10.2. Ochrona przeciwpożarowa.

W zakresie ochrony przeciwpożarowej rejon gminy Głuchołazy jest obsługiwany pod względem operacyjnym przez następujące Jednostki Ratowniczo – Gaśnicze (JRG), będące w strukturze Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej (PSP) w Nysie:

- PSP JRG Głuchołazy, ul. Grunwaldzka 4;
- PSP JRG Nysa;
- PSP JRG Paczków.

Jednostki dysponują specjalistycznym sprzętem, uwzględniającym specyfikę gminy oraz rodzaj potencjalnych zagrożeń. Według danych Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Nysie w latach 2013 – 2017 odnotowano średnio 371 zdarzeń wymagających interwencji jednostek ochrony przeciwpożarowej.

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje 10 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP):

- Biskupów, Biskupów 17a;
- Bodzanów, Osiedle II 2;
- Burgrabice, Burgrabice 39a;
- Charbielin, Charbielin 111;
- Gierałcice, Gierałcice 45;
- Jarnołtówek, Jarnołtówek 73d;
- Markowice, Markowice 7a;
- Nowy Świętów, Nowy Świętów 49a;
- Polski Świętów, Polski Świętów 60b;
- Stary Las, Stary Las 55a.

Jednostki z Gierałcic i Jarnołtówka włączone są do Krajowej Sieci Ratowniczo – Gaśniczej (KSRG). Wszystkie jednostki OSP mieszczą się w remizach strażackich. Rejon gminy wspomagają także jednostki OSP (w tym KSRG) z pobliskich gminie miejscowości. Strażacy ochotnicy wyjeżdżają na akcje nie tylko dotyczące pożarów, ale także do wypompowywania wody z piwnic w czasie podtopień, do usuwania sopli zwisających z dachów, do usuwania drzew po wichurach, do wypadków drogowych, itp. Według danych miejscowych OSP średnio w roku prowadzi się około 200 akcji ratowniczych, najwięcej w rejonie OPS Jarnołtówek (49 akcji), a najmniej w rejonie OPS Markowice (2 akcje).

Z punktu widzenia gospodarki przestrzennej nie przewiduje się potrzeb terenowych związanych z funkcjonowaniem jednostek PSP i OSP na obszarze gminy.

4.10.3. Ochrona przeciwpowodziowa.

Stopień zagrożenia powodziowego w dolinach rzecznych determinowany jest zarówno czynnikami naturalnymi, takimi jak: rzeźba terenu, gleba, budowa geologiczna, szata roślinna, natężenie opadów atmosferycznych, powierzchnia i ukształtowanie zlewni i jej poszczególnych dopływów, jak również czynnikami antropogenicznymi, takimi jak: regulacja koryt rzecznych, infrastruktura hydrotechniczna, stopień zagospodarowania dolin rzecznych.

Występujące na terenie gminy Głuchołazy cieki należą do dorzecza Odry, w obrębie zlewni rzek Nysy Kłodzkiej i Osobłogi. Spływ wód z całego terenu koncentruje się na 6 głównych ciekach: Białej Głuchołaskiej (wraz lewym dopływem Morawką), Kamienicy, Prudniku (wraz z prawym dopływem Złotym Potokiem) i Łuży. Zagrożenie powodziowe na terenie gminy istnieje ze względu na występowanie rzek Białej Głuchołaskiej i Złotego Potoku oraz ich dopływów. Biała Głuchołaska i Złoty Potok objęte są stałymi badaniami monitoringowymi w granicach

gminy. Na pozostałych ciekach prowadzone są jedynie obserwacje poziomu wód oraz incydentalne pomiary przepływów na potrzeby badań naukowych. Biała Głuchołaska oraz jej prawostronne (Zdrojnik i Kletnica z Sarnim Potokiem) i lewostronne (Morawka) dopływy, a także Złoty Potok oraz jego prawostronne dopływy (Bolkówka, Bystry Potok, Zamecki Potok), zlokalizowane powyżej i w granicach gminy, mają charakter rzek górskich. Cechują się gwałtownymi wezbraniami i przewagą przepływu turbulentnego nad laminarnym, co powoduje narażenie przyległych obszarów na występowanie nagłych i gwałtownych powodzi. Największe zagrożenie stanowią wezbrania powodziowe w górnym biegu zlewni poszczególnych rzek. Górna część zlewni rzeki Białej Głuchołaskiej to Wysoki Jesionik, a Złotego Potoku Zlatohorská Vrchovina. Opady atmosferyczne przekraczają tam nierzadko 1000 mm rocznie, powstając wskutek ścierania się mas chłodnego powietrza polarno – morskiego z bardzo ciepłym powietrzem zwrotnikowym. Górski charakter dorzecza Białej Głuchołaskiej i Złotego Potoku oraz ich większych dopływów oraz wysokie natężenie opadów niejednokrotnie powodują duży spływ powierzchniowy i gwałtowny przybór wody. Biała Głuchołaska zaliczana jest do rzek polskich o dużym potencjale powodziowym. Około ¾ maksymalnych wezbrań rocznych występuje w miesiącach: czerwiec, lipiec i sierpień. W porównaniu z powodziami letnimi wezbrania zimowe w zlewni Białej Głuchołaskiej, a także Złotego Potoku, są rzadsze i charakteryzują się wielokrotnie mniejszymi stratami materialnymi. Zlokalizowane w całości w granicach gminy dopływy Białej Głuchołaskiej (Zdrojnik i Kletnica) oraz Złotego Potoku (Bolkówka, Bystry Potok, Zamecki Potok) charakteryzują się mniejszym zagrożeniem powodziowym. Powierzchnia ich dorzeczy jest niewielka, a długość biegu samych rzek, wzdłuż dość stromych i wąskich dolin, jest stosunkowo krótka. Wody z ich dorzeczy odpływają więc szybko do Białej Głuchołaskiej oraz Złotego Potoku i rozlewają się dopiero w niewielkich strefach ujściowych. Niemniej wskutek dużych względnych spadków terenu oraz zwartego kształtu poszczególnych zlewni, występowanie większych i długotrwałych opadów deszczu może spowodować, że spływające wody zgromadzą się w dolinie i całą jej szerokością w sposób niekontrolowany spłyną poniżej. W tym rejonie zalewaniu ulec mogą zabudowania, które zostały lub zostaną wzniesione zbyt blisko koryta rzek.

Pozostałe przepływające przez obszar gminy większe cieki (Kamienica i Prudnik) mają charakter rzek nizinnych o reżimie opadowo – roztopowym. Typowe okresy wezbrań to luty i marzec (wezbrania roztopowe) oraz okres od maja do sierpnia (wezbrania opadowe). Rzeki te charakteryzują się przewagą przepływu laminarnego nad turbulentnym i zdecydowanie mniejszymi wezbraniami od rzek górskich. Niemniej miejscami doliny tych rzek charakteryzują się umiarkowanie stromymi zboczami. Wskutek większych, względnych spadków terenu oraz zwartych kształtów zlewni występowanie większych opadów deszczu może spowodować, że spływające wody zgromadzą się w dolinach i całą ich szerokością w sposób niekontrolowany spłyną poniżej. W tym rejonie zalewaniu ulec mogą zabudowania, który zostały wzniesione zbyt blisko koryta rzek.

W naturalnych warunkach wody rzeki Białej Głuchołaskiej oraz jej dopływów rozlewały się poniżej miasta Głuchołazy w swoich dolinach, tworząc tereny podmokłe. Wcześniejsze wylesienia i w konsekwencji zamierzona dominacja rolnego kierunku zagospodarowania terenu (zwłaszcza w północnej części gminy) sprawiły, że struktura sieci hydrograficznej obszaru gminy została w poważnym stopniu zmieniona antropogenicznie. Stosunki wodne uległy więc znacznym przeobrażeniom. Wskutek działalności człowieka podmokłe tereny zostały częściowo zmeliorowane. Część drobnych cieków poprzez pogłębienie i wyprostowanie koryt ma obecnie charakter kanałów i rowów melioracyjnych i stanowi część systemu melioracyjnego. Na znacznym obszarach rowy melioracyjne tworzą ilościowo przeważający element struktury odwodnienia powierzchniowego. Brak większej ilości zbiorników małej retencji czy innych wód powierzchniowych oraz stan techniczny sieci rowów melioracyjnych i drenarskich nie zwiększa zdolności retencyjnych obszaru gminy i nie wpływa tym samym na częściowe obniżenie potencjalnego zagrożenia powodzią. Istotnymi powodami podtopień są tu ponadto:

- niedrożne i zatkane (zasypane) rowy odwadniające;
- zarośnięte brzegi, a nawet koryta rowów, kanałów i rzek;

- zatkane przepusty drogowe.

W okresie ostatnich 20 lat rejon dorzeczy Białej Głuchołaskiej i Złotego Potoku nawiedziła katastrofalna powódź z lipca 1997 roku, a także znacznie mniejsze powodzie z czerwca 2013 roku i maja 2014 roku.

TABELA 112: Gmina Głuchołazy – ogólne informacje o zasięgach powodzi w latach 1997 – 2018.

Data powodzi	Nazwa cieku	Miejscowość (wybrane rejony)
VII 1997	Biała Głuchołaska	Głuchołazy
		Bodzanów
		Nowy Świętów
		Wilamowice Nyskie
		Polski Świętów
	Kletnica	Głuchołazy
	Młynówka	Bodzanów
	Morawka	Burgrabice
		Biskupów
	Olesnice	Podlesie
	Złoty Potok	Jarnołtówek
		Pokrzywna
VI 2013	Biała Głuchołaska	Głuchołazy
		Bodzanów
	Kletnica	Głuchołazy
	Młynówka	Bodzanów
	Morawka	Sławniowice
	Złoty Potok	Jarnołtówek
		Pokrzywna
V 2014	Biała Głuchołaska	Głuchołazy
		Nowy Świętów
		Wilamowice Nyskie
	Długosz	Gierałcice
	Kletnica	Konradów
		Głuchołazy
	Morawka	Sławniowice
		Burgrabice
		Biskupów
	Olesnice	Podlesie
	Złoty Potok	Jarnołtówek

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2018.

Poczyniły one znaczne szkody, zwłaszcza w rejonie miasta Głuchołazy oraz wsi: Bodzanów, Jarnołtówek, Nowy Świętów, Pokrzywna, Polski Świętów i Wilamowice Nyskie. Zakres szkód obejmował głównie:

- zniszczone lub uszkodzone budynki mieszkalne i gospodarcze;
- uszkodzenia dróg krajowej, wojewódzkiej, powiatowych, gminnych i wewnętrznych;
- uszkodzenia linii kolejowej nr 343;

- uszkodzenia w sieci wodociągowej i kanalizacyjnej;
- uszkodzenia oświetlenia ulicznego;
- uszkodzenia w sieci telekomunikacyjnej;
- zniszczone drogi dojazdowe do użytków rolnych;
- zniszczone grunty rolne i znajdujące się na nich uprawy;
- zniszczony sprzęt rolniczy;
- zatopiony inwentarz;
- uszkodzona infrastruktura sportowo – rekreacyjna;
- zniszczone mosty, mostki i przepusty;
- zniszczenia w urządzeniach melioracyjnych.

W okresie ostatnich kilkunastu lat, wskutek lokalnych i nawalnych lub długotrwałych opadów atmosferycznych, występowały także zjawiska powodziowe (głównie podtopienia) o mniejszym natężeniu. Następowało uszkodzenie nawierzchni dróg i poboczy, zamulenia rowów i przepustów, podtopienia budynków mieszkalnych i gospodarczych oraz użyteczności publicznej. Zdarzenia występowały we wszystkich miejscowościach gminy w różnym stopniu nasilenia.

Górskie rzeki i potoki cechują się gwałtownymi wezbraniami i wielką energią przepływów, więc nie można w pełni zapobiec sytuacjom powodziowym w przyszłości. Zabudowa koryt często jeszcze pogarsza sytuację ponieważ wody wezbrań nie rozlewaną się na terenach niezabudowanych lecz zostają bardzo szybko odprowadzane do głównych rzek, które w wyniku tego gwałtownie wzbierają i wylewają powodując szkody na terenach zasiedlonych. Kształtowanie zasobów wodnych wiąże się z problemem naturalnej (zalesianie, ochrona gleb organicznych i siedlisk mokradłowych) i sztucznej (zbiorniki retencyjne, systemy melioracyjne) retencji w dorzeczu. Retencja terenowa to zdolność do zatrzymywania, gromadzenia i utrzymywania wody na powierzchni terenu w glebie i gruncie. W okresach nadmiarów wody część jej jest zatrzymywana, a w okresach jej niedoborów jest oddawana. Retencja powierzchniowa jest uzależniona od ukształtowania terenu, pokrywy roślinnej i glebowej oraz działalności gospodarczej. Istotne znaczenie odgrywa więc zagospodarowanie terenów podmokłych i wododziałów. Ochrona obszarów wodno – błotnych, w szczególności na glebach organicznych oraz zalesianie wododziałów sprzyja ochronie zasobów wodnych. Poprawa naturalnej retencji wodnej i gruntowo – glebowej w dolinach rzecznych, poprzez zachowanie i odtwarzanie zadrzewień i zakrzaczeń, podmokłości, bagien oraz pozwalanie na epizodyczne zalewy jest jednym z ważniejszych zadań dla poprawy naturalnej retencji wodnej i wyrównania przepływu wód. Należy więc dążyć do ochrony terenów zielonych położonych wzdłuż cieków wodnych oraz do ograniczenia procesów erozyjnych. Niezbędne jest trwałe zadarnienie i zalesienie terenów o dużej aktywności procesów erozyjnych. Gospodarka leśna musi być prowadzona w sposób nie powodujący wzrostu erozji na stokach górskich. Prace zrywkowe należy wykonywać zimą i prowadzić zrywkę w poprzek stoków, zapobiegając powstawaniu nowych rynien erozyjnych. Trzeba dążyć do zwiększenia naturalnej retencji lasów, ograniczając tereny regresji drzewostanów i ewentualnie prowadząc ich przebudowę.

W celu częściowego ograniczenia skutków potencjalnych kataklizmów prowadzi się prace hydrotechniczne zmierzające między innymi do rozbudowy systemu dużej i małej retencji czy udrożnienia i obudowania brzegów cieków. Budowle hydrotechniczne w rejonie gminy Głuchołazy mają istotne znaczenie w zniwelowaniu strat i szkód powodziowych, jednakże zabezpieczają one mienie tylko w ograniczonym zakresie przed wodami powodziowymi Ważną kwestią jest również niedopuszczanie do zainwestowania naturalnych terenów zalewowych czyli polderów. Poldery mają za zadanie spłaszczenia (obniżenia stanu) przemieszczających się wód powodziowych. Istotny wpływ na bezpieczeństwo przeciwpowodziowe na terenie gminy, a także powyżej i poniżej jej granic, może mieć system małych zbiorników retencyjnych na rzekach Białej Głuchołaskiej i Złotym Potoku

oraz na ich większych dopływach, w tym na terenach leśnych. Zwiększenie sztucznej retencji wodnej powinno się tu także opierać na rozbudowie stawów rybnych i innych oczek wodnych oraz odbudowie i utrzymaniu właściwego stanu systemu melioracji szczegółowej i podstawowej. Biała Głuchołaska w Głuchołazach oraz Złoty Potok, a także niektóre odcinki innych cieków (Długosz, Morawka) objęte są systemem zabudowy hydrotechnicznej [zabudowa techniczna koryt (mury oporowe, umocnienie brzegów, bruk na skarpie) i obiektami hydrotechnicznymi regulującymi przepływ (jazy, progi, stopnie wodne, kaskady)]. Na Złotym Potoku powyżej Jarnołtówka funkcjonuje suchy zbiornik retencyjny zwieńczony zaporą, zaś w Pokrzywnej mały zbiornik retencyjny. Na Białej Głuchołaskiej poniżej miasta Głuchołazy, na wysokości wsi Bodzanów i Nowy Świętów, zlokalizowany jest prawostronny wał przeciwpowodziowy.

Dla uniknięcia większych szkód powodowanych przez powódź należy ograniczyć inwestowanie na terenach narażonych na zalewy powodziowe. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego powinno wprowadzać się zakazy zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej na terenach podatnych na zalewy powodziowe, podtopienia i erozję.

Należy podkreślić, że obszar Polski został pokryty siecią radarów meteorologicznych. Wyspecjalizowane stacje prowadzą stały monitoring atmosfery. W przypadku prawdopodobieństwa wystąpienia gwałtownych opadów, odpowiednie służby powiatowe i gminne zostaną powiadomione z kilkugodzinnym uprzedzeniem. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (RZGW we Wrocławiu) prowadzi obecnie prace projektowe na zadanie pn. *Fragmentaryczny remont zniszczonej zabudowy regulacyjnej wraz z wykonaniem zabezpieczeń przeciwpowodziowych na wody miarodajne i kontrolne rzeki Białej Głuchołaskiej w mieście Głuchołazy*. Zadanie obejmować będzie:

- odcinek w km 19+450 – 20+670 – prace o charakterze utrzymaniowym (prace odmuleniowe, opaska brzegowa zabezpieczająca lewy brzeg rzeki oraz znajdującą się przy nim drogę);
- odcinek w km 20+670 – 21+410 – pełen zakres robót regulacyjnych (wykonanie nowych oraz modernizacja istniejących ubezpieczeń).

Pozostałe prace ze względu na ograniczone środki finansowe będą obejmować bieżące utrzymanie urządzeń. *Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry*[96] na liście strategicznych inwestycji technicznych planowanych do realizacji w latach 2016 – 2021 wymienia opracowanie koncepcji zabezpieczenia przeciwpowodziowego miasta Głuchołazy (opracowanie w I cyklu planistycznym wielowariantowej koncepcji zabezpieczenia obszaru problemowego wraz wykonaniem dokumentacji projektowej dla wariantu rekomendowanego).

Na terenie gminy Głuchołazy wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia powodzią (Q1% i Q10%), ujęte na mapach zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2020 roku, poz. 310 z późn. zm.) oraz zobrazowane na załącznikach graficznych do niniejszego *Studium*. Obejmują one tereny najbliżej przyległe do koryta rzeki Białej Głuchołaskiej, zarówno w samym mieście Głuchołazy (rejon ulic: Andersa, Aleja Jana Pawła II, Henryka Brodatego, Papierniczej, Konopnickiej) jak i w kilku niezainwestowanych rejonach powyżej oraz poniżej granic miasta. Ponadto obejmują one wybrane rejony miejscowości wiejskich: Bodzanów, Nowy Świętów, Wilamowice Nyskie, Polski Świętów i Markowice. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują przepisy ustawy Prawo wodne, w tym zakazy wynikające między innymi z art. 77 ust. 1 pkt 3 tejże ustawy. Ponadto występują tu tereny ujęte na mapach zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ust. 2 pkt 1 ustawy Prawo wodne, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q0,2%). Dotyczą one zarówno

[96] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 roku w sprawie przyjęcia *Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry* (Dz. U. z dnia 1 grudnia 2016 roku, poz. 1938).

terenów w mieście Głuchołazy (rejon ulic: Andersa, Aleja Jana Pawła II, Henryka Brodatego, Papierniczej, Spółdzielczej, Damrota, Moniuszki, Sikorskiego, Bohaterów Warszawy, Opolskiej, Ligonia, Placu Solidarności, Placu Basztowego, Aptecznej, Konopnickiej) jak i wybranych rejonów wsi: Bodzanów, Nowy Świętów, Wilamowice Nyskie, Polski Świętów i Markowice oraz terenów niezainwestowanych wzdłuż biegu rzeki Białej Głuchołaskiej pomiędzy granicą państwa a północną granicą gminy. Należy również zwrócić uwagę na scenariusz zamieszczony na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego, dotyczący ewentualnego zniszczenia lub uszkodzenia istniejących wałów przeciwpowodziowych, wskutek którego zalaniu ulec mogą dodatkowe obszary (przede wszystkim zainwestowane) w rejonie wsi Bodzanów i Nowy Świętów.

Dla pozostałych cieków przepływających przez obszar gminy, dla których dotychczas nie określono obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz które nie zostały wyznaczone do opracowania map zagrożenia i ryzyka powodziowego, jako bezpieczne granice zabudowy należy przyjąć zasięg lokalnych podtopień (największa powódź historyczna zbliżona do Q1% – wody stuletniej). Powyższe dane będą miały charakter informacyjny o zagrożeniu powodziowym i są to tereny na których nie powinno się wprowadzać nowych inwestycji, a w szczególności inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

5. GOSPODARKA MIESZKANIOWA.

5. 1. Zasoby mieszkaniowe.

Przeciętne wskaźniki dotyczące mieszkalnictwa w gminie Głuchołazy są zbliżone do poziomu występującego w skali kraju i województwa opolskiego. Podobnie kształtuje się problematyka związana z gospodarką mieszkaniową, to jest:

- nadal wysoki odsetek mieszkań o niskim standardzie;
- ograniczone fundusze na remonty bieżące;
- niezaspokojone potrzeby kwaterunkowe części ludności;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie;
- stosunkowo niska powierzchnia użytkowa w m² na 1 osobę;
- stosunkowo wysoka przeciętna liczba osób na 1 izbę.

Na terenie gminy występują zróżnicowane typy zabudowy. Na terenie miasta dominuje zabudowa wielorodzinna i jednorodzinna. Na terenach wiejskich jest to przede wszystkim zabudowa zagrodowa oraz jednorodzinna i jednorodzinno – usługowa (rzemieślnicza). Ponadto na terenie wsi: Bodzanów, Biskupów, Burgrabice, Charbielin, Gierałcice, Jarnołtówek, Konradów, Nowy Las, Nowy Świętów, Podlesie, Sławniowice i Stary Las występuje zabudowa wielorodzinna, najczęściej w postaci pojedynczych obiektów. Powierzchnie działek na terenach wiejskich w zależności od typu zabudowy wahają się od 500 do 2000 m². Przeciętna wysokość zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej wynosi 2, a maksymalnie 3 kondygnacje, natomiast wielorodzinnej do 5 kondygnacji.

TABELA 113: Gmina Głuchołazy – liczba budynków mieszkalnych według miejscowości w 2018 roku.

Miejscowość	Liczba budynków mieszkalnych
Głuchołazy	1364
Biskupów	160
Bodzanów	397
Burgrabice	180
Charbielin	175
Gierałcice	199
Jarnołtówek	299
Konradów	251
Markowice	51
Nowy Las	128
Nowy Świętów	136
Podlesie	73
Pokrzywna	105
Polski Świętów	102
Sławniowice	117
Stary Las	182
Sucha Kamienica	51
Wilamowice Nyskie	60

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2018.

TABELA 114: Gmina Głuchołazy – zasoby mieszkaniowe według wieku do 2016 roku.

Okres budowy	Ilość mieszkań		Powierzchnia użytkowa w m²	
	ogółem	miasto	ogółem	miasto
przed 1918 rokiem	**2603**	1671	**181569**	90823
1918 – 1944	**2322**	826	**199095**	57469
1945 – 1970	**787**	656	**39961**	31615
1971 – 1978	**744**	658	**41007**	33381
1979 – 1988	**979**	871	**67722**	56217
1989 – 2002	**711**	538	**58015**	41444
2003 – 2016	**958**	537	**99603**	45208

Źródło: GUS 2003 i 2018.

RYCINA 27: Gmina Głuchołazy – mieszkania zamieszkane według okresu budowy do 2016 roku.

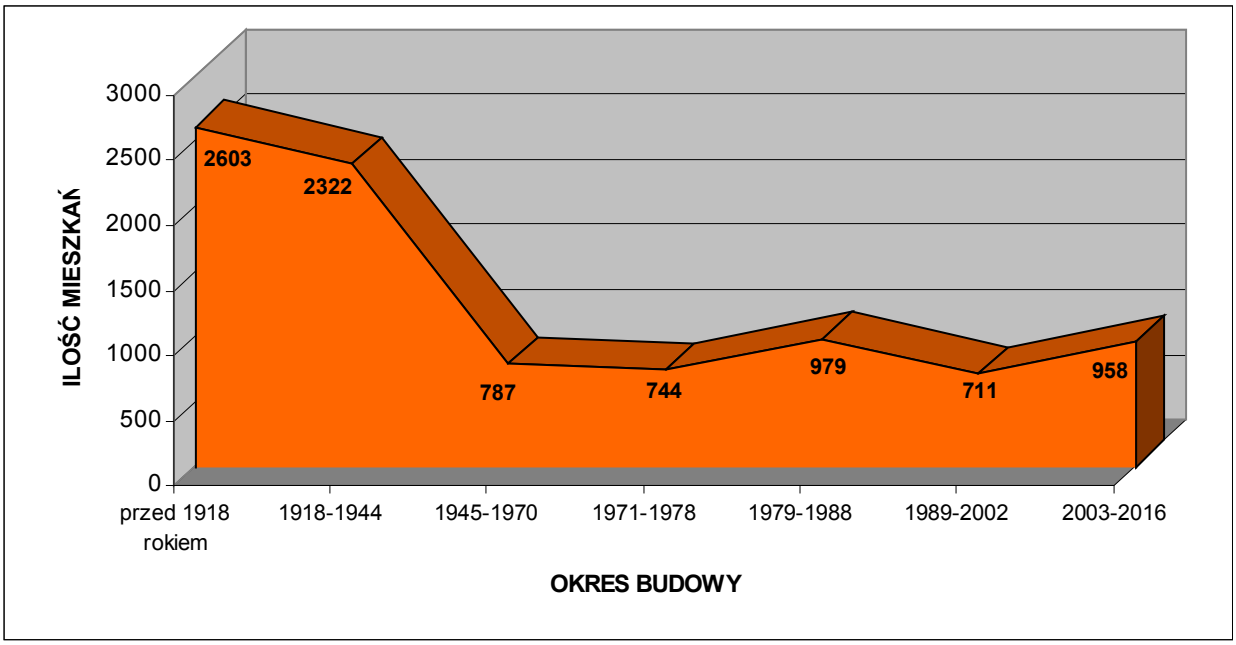

Źródło: GUS 2003 i 2018.

Na podstawie wyników badań z *Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań* z 2002 roku oraz na podstawie danych z 2016 roku można obliczyć, że spośród ówczesnych 9104 mieszkań zlokalizowanych na terenie gminy aż 54,10 % wybudowano przed 1945 rokiem (w mieście 43,37 %), z czego 52,85 % powstało przed 1918 rokiem (w mieście 66,92 %). Większość z nich obecnie wymaga kapitalnych remontów. Dla porównania na terenie powiatu nyskiego i województwa opolskiego dane te prezentują się następująco:

- powiat nyski: przed 1945 rokiem – 44,57 %, z czego 45,64 % przed 1918 rokiem;
- województwo opolskie: przed 1945 rokiem – 35,94 %, z czego 41,89 % przed 1918 rokiem.

Dane te prezentuje poniższa tabela.

TABELA 115: Gmina Głuchołazy – struktura zasobów mieszkaniowych według wieku w 2016 roku.

Okres budowy mieszkania	Ilość mieszkań (%)				Powierzchnia użytkowa (%)			
	Gmina Głuchołazy		Powiat Nyski	Województwo Opolskie	Gmina Głuchołazy		Powiat Nyski	Województwo Opolskie
	ogółem	miasto			ogółem	miasto		
przed 1918	**28,59**	29,03	20,34	15,06	**26,43**	25,50	20,22	14,06
1918 – 1944	**25,51**	14,35	24,23	20,88	**28,98**	16,14	25,94	21,80
1945 – 1970	**8,64**	11,39	11,09	18,36	**5,82**	8,88	7,53	15,68
1971 – 1978	**8,17**	11,43	11,74	13,77	**5,97**	9,37	8,71	11,55
1979 – 1988	**10,75**	15,13	12,98	13,13	**9,86**	15,78	12,04	12,47
1989 – 2002	**7,81**	9,35	8,14	6,36	**8,45**	11,64	9,52	7,74
2003 – 2015	**10,52**	9,33	11,50	12,44	**14,50**	12,69	16,04	16,71

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003 i 2018.

TABELA 116: Gmina Głuchołazy – zasoby mieszkaniowe w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Zasoby mieszkaniowe	
	ogółem	miasto
Liczba budynków mieszkalnych	**3915**	1348
Liczba mieszkań	**9104**	5757
Liczba izb	**34838**	19175
Powierzchnia użytkowa (m²)	**686972**	356157

Źródło: GUS 2018.

TABELA 117: Gmina Głuchołazy – wskaźniki charakteryzujące warunki zamieszkania w 2016 roku.

Przeciętna:	Gmina Głuchołazy		Powiat Nyski	Województwo Opolskie
	ogółem	miasto		
Powierzchnia użytkowa w m² 1 mieszkania	**75,46**	61,87	77,50	80,70
Powierzchnia użytkowa w m² na 1 osobę	**28,55**	25,85	27,31	28,72
Powierzchnia użytkowa w m² 1 izby	**19,72**	18,57	19,37	19,26
Liczba osób w 1 mieszkaniu	**2,64**	2,39	2,84	2,81
Liczba osób w 1 izbie	**0,69**	0,72	0,71	0,67
Liczba izb w 1 mieszkaniu	**3,83**	3,33	4,00	4,19
Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	**378,32**	417,78	352,44	355,87

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Wskaźniki statystyczne dotyczące warunków zamieszkania na terenie gminy Głuchołazy, jak i powiatu nyskiego oraz województwa opolskiego, cechują się odrębną charakterystyką dla gmin miejskich, miejsko – wiejskich i wiejskich. Generalnie gminy wiejskie i miejsko – wiejskie ze znacznym udziałem ludności wiejskiej, odznaczają się korzystniejszymi wskaźnikami w zakresie powierzchni użytkowej tkanki mieszkaniowej oraz liczby izb, a mniej korzystnymi odnośnie do przeciętnej liczby osób na 1 mieszkanie. Powodem tego stanu jest przede wszystkim znacznie większa kubatura przeciętnego zabudowania na wsi, ale także fakt, że liczebność przeciętnego gospodarstwa domowego na wsi jest większa od tego w mieście. Różnice te widoczne są także w obrębie samej

tylko gminy Głuchołazy (wskaźniki dla samego miasta w porównaniu ze wskaźnikami dla całej gminy). Prawidłowość ta jest jednak nieco zaburzona w regionie opolskim ze względu na zjawisko depopulacji, zwłaszcza na terenach wiejskich. Malejąca z roku na rok liczba mieszkańców przy stale rosnących zasobach mieszkaniowych powoduje, że np.: na terenie gminy miejsko – wiejskiej Głuchołazy przeciętna liczba osób w 1 mieszkaniu czy liczba mieszkań na 1000 mieszkańców ma wartość korzystniejszą niż w całym województwie opolskim z dużymi miastami włącznie lub np.: pomimo wyraźnie niższej liczby izb na 1 mieszkanie w gminie Głuchołazy, przeciętna liczba osób w 1 izbie jest zbliżona do porównywanych jednostek. Nie bez znaczenia dla oceny warunków zamieszkania jest również jakość mieszkań, a zwłaszcza wiek substancji mieszkaniowej (zwłaszcza na terenach Śląska, Ziemi Lubuskiej i Pomorza), który obniża standard zamieszkania w gminie Głuchołazy.

RYCINA 28: Gmina Głuchołazy – wybrane wartości charakteryzujące warunki zamieszkania w 2016 roku (I).

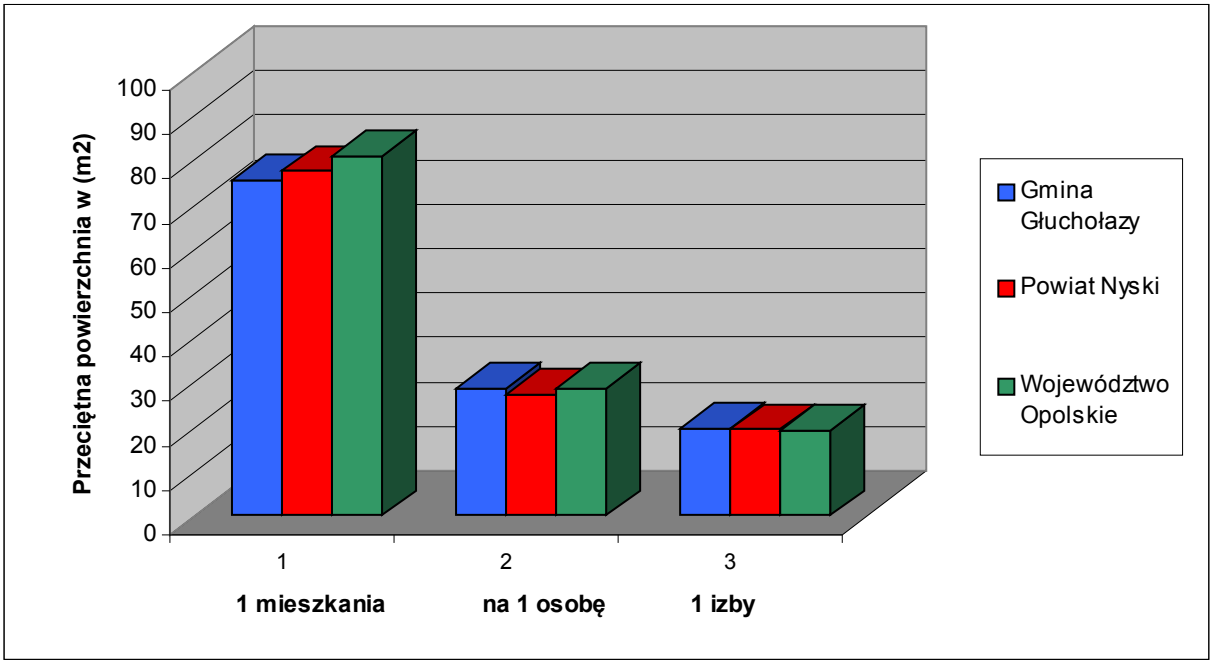

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

RYCINA 29: Gmina Głuchołazy – wybrane wartości charakteryzujące warunki zamieszkania w 2016 roku (II).

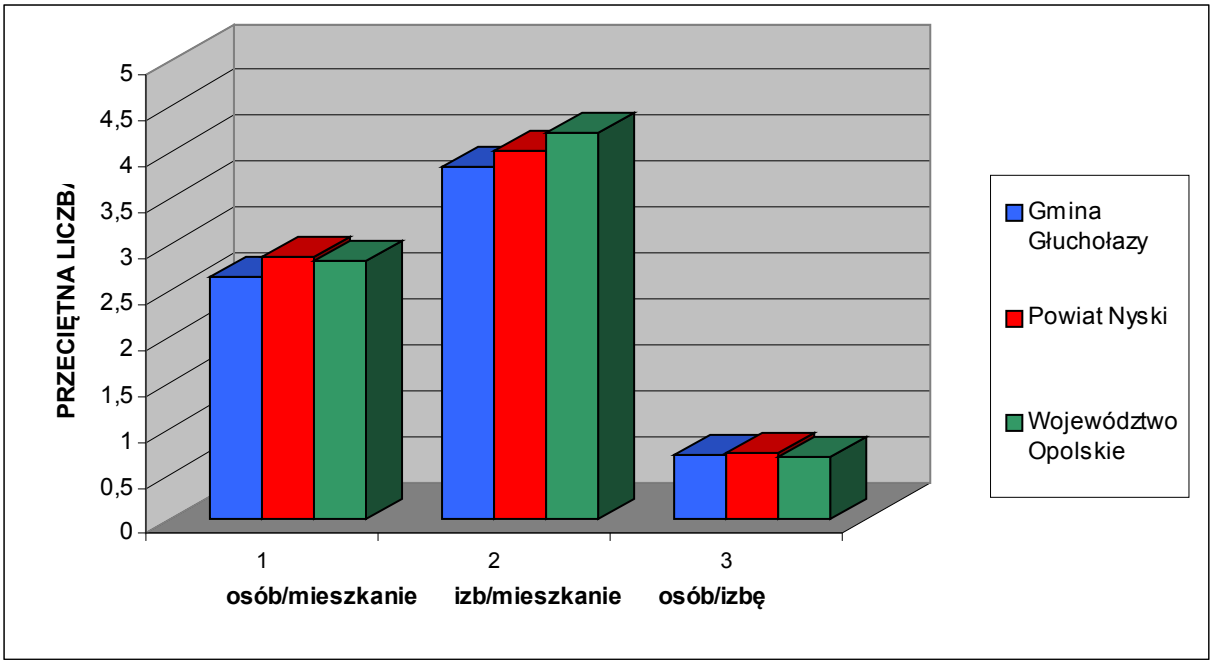

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

5. 2. Własność komunalna.

W 2018 roku własnością komunalną objęte były 1232 mieszkania o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 55486 m². Zarządza nimi Głuchołaskie Komunalne Towarzystwo Budownictwa Społecznego sp. z o.o.

TABELA 118: Gmina Głuchołazy – komunalne zasoby mieszkaniowe w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Własność Gminy	% ogółu zasobów
Mieszkania	1232	13,53
Izby	b.d.	b.d.
Powierzchnia użytkowa w m²	55486	8,08

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2018.

Własność komunalna stanowi 8,08 % ogółu zasobów mieszkaniowych na terenie gminy. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania komunalnego wynosi 45,04 m². Obecnie na przydział mieszkania komunalnego oczekuje 148 rodzin. Ze względu na zły stan techniczny planuje się wyłączyć z użytkowania budynek w Podlesiu 87, składający się z 5 lokali komunalnych. Skala zapotrzebowania na lokale komunalne oznacza, że jest konieczna budowa dodatkowych mieszkań komunalnych i/lub socjalnych.

5. 3. Standard mieszkań.

TABELA 119: Gmina Głuchołazy – mieszkania zamieszkane według powierzchni użytkowej w 2002 roku.

Powierzchnia użytkowa w m²	Liczba mieszkań	
	ogółem	miasto
poniżej 30	**416**	363
30 – 39	**793**	680
40 – 49	**1674**	1497
50 – 59	**1085**	767
60 – 79	**1841**	1217
80 – 99	**788**	278
100 – 119	**606**	204
120 i więcej	**1045**	294

Źródło: GUS 2003.

Na podstawie wyników badań z *Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań* z 2002 roku można obliczyć, że stosunkowo najwięcej mieszkań w całej gminie Głuchołazy (22,32 %) miało wówczas powierzchnię użytkową w granicach od 60 do 79 m². W mieście Głuchołazy najwięcej mieszkań (28,25 %) posiadało powierzchnię od 40 do 49 m². Generalnie mieszkania o powierzchni użytkowej do 50 m² stanowiły w całej gminie 34,95 % ogółu (w mieście 47,92 %), od 50 do 100 m² – 45,03 % (w mieście 42,68 %), a powyżej 100 m² – 20,02 % (w mieście 9,40 %). Dla porównania na terenie powiatu nyskiego i województwa opolskiego dane te prezentują się następująco:

- powiat nyski: do 50 m² – 32,32 %, od 50 m² do 100 m² – 46,28 %, powyżej 100 m² – 21,40 %;
- województwo opolskie: do 50 m² – 29,28 %, od 50 m² do 100 m² – 46,39 %, powyżej 100 m² – 24,33 %.

Powyższe oznacza, że na terenie gminy Głuchołazy, w stosunku do powiatu i województwa, było zdecydowanie więcej mieszkań o powierzchni do 50 m² i zarazem mniej mieszkań w pozostałych (wyżej określonych) przedziałach powierzchni. Dane te prezentują poniższa tabela i rycina.

TABELA 120: Gmina Głuchołazy – struktura mieszkań zamieszkanych według powierzchni w 2002 roku.

Powierzchnia użytkowa w m²	Gmina Głuchołazy (%)		Powiat Nyski (%)	Województwo Opolskie (%)
	ogółem	miasto		
poniżej 30	**5,04**	6,85	3,36	3,04
30 – 39	**9,61**	12,83	8,69	9,14
40 – 49	**20,30**	28,25	20,28	17,09
50 – 59	**13,15**	14,47	13,49	14,22
60 – 79	**22,32**	22,96	22,77	20,99
80 – 99	**9,55**	5,25	10,02	11,18
100 – 119	**7,35**	3,85	8,85	9,72
120 i więcej	**12,67**	5,55	12,55	14,60

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003.

RYCINA 30: Gmina Głuchołazy – struktura mieszkań zamieszkanych według powierzchni użytkowej w 2002 roku.

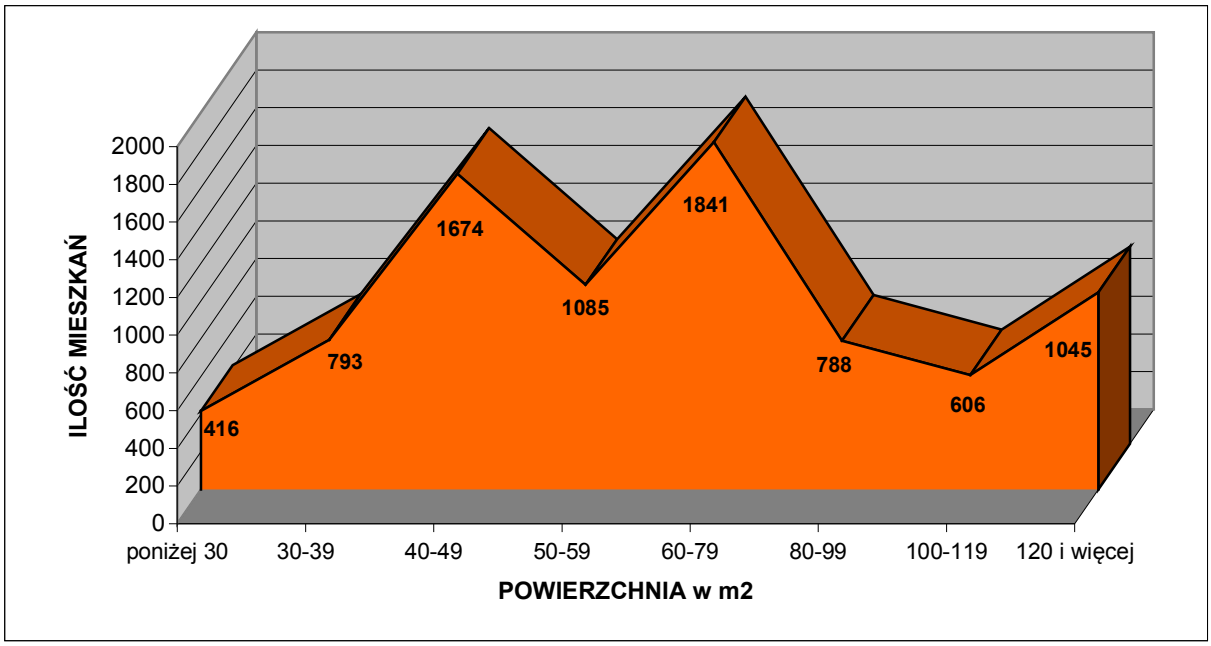

Źródło: GUS 2003.

Należy podkreślić, że obecnie wyżej analizowana struktura uległa częściowej zmianie. Przede wszystkim, wraz z rozwojem budownictwa jednorodzinnego, znacznie zwiększył się udział mieszkań o najwyższych powierzchniach użytkowych. Jednakże nie ma jeszcze oficjalnych zestawień statystycznych w tym zakresie.

TABELA 121: Gmina Głuchołazy – wyposażenie mieszkań zamieszkanych w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Ilość mieszkań wyposażonych	
	ogółem	miasto
Wodociąg z sieci	**8968**	5732
Ustęp spłukiwany ogółem	**8582**	5414
Łazienka	**8094**	5229
Centralne ogrzewanie indywidualne	**6423**	4091
Gaz z sieci	**5272**	5124

Źródło: GUS 2018.

TABELA 122: Gmina Głuchołazy – struktura wyposażenia mieszkań zamieszkanych w 2016 roku – ogółem.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy (%)	Powiat Nyski (%)	Województwo Opolskie (%)
Wodociąg z sieci	**98,51**	98,23	98,25
Ustęp spłukiwany ogółem	**94,27**	96,51	96,96
Łazienka	**88,91**	92,81	93,50
Centralne ogrzewanie indywidualne	**70,55**	79,00	82,22
Gaz z sieci	**57,91**	52,86	46,51

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Z powyższych danych wynika, że mieszkania w gminie Głuchołazy, w porównaniu z przeciętnymi uwarunkowaniami na terenie powiatu nyskiego i województwa opolskiego, charakteryzują się mniej korzystnym wyposażeniem w ustęp spłukiwalny, łazienki i centralne ogrzewanie indywidualne. Główne przyczyny takiego stanu to przede wszystkim częściowy brak sieci kanalizacyjnej oraz co jeszcze oczywiste na terenach wiejskich – brak scentralizowanych systemów ogrzewania. Wysoki wskaźnik wyposażenia w gaz sieciowy wynika głównie ze zgazyfikowania miasta Głuchołazy.

TABELA 123: Gmina Głuchołazy – struktura wyposażenia mieszkań zamieszkanych w 2016 roku – tereny miejskie i wiejskie.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy (%)	Powiat Nyski (%)	Województwo Opolskie (%)
tereny miejskie			
Wodociąg z sieci	**99,57**	99,66	99,51
Ustęp spłukiwany ogółem	**94,04**	97,81	97,95
Łazienka	**90,83**	95,97	96,33
Centralne ogrzewanie indywidualne	**71,06**	82,42	85,92
Gaz z sieci	**89,00**	86,69	77,72
tereny wiejskie			
Wodociąg z sieci	**96,68**	96,22	96,51
Ustęp spłukiwany ogółem	**94,65**	94,69	95,59
Łazienka	**85,60**	88,35	89,60
Centralne ogrzewanie indywidualne	**69,67**	74,18	77,14
Gaz z sieci	**4,42**	5,15	3,56

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Niezależnie od tego czy analizowane dane, dotyczące wyposażenia mieszkań w podstawowe elementy infrastruktury technicznej, są obliczane dla terenów ogółem (wiejskich i miejskich) czy dla terenów miejskich i wiejskich z osobna, to współczynniki dla gminy Głuchołazy poza dostępem do wodociągu i gazu sieciowego są w pozostałych elementach mniej korzystne od przeciętnych w powiecie i województwie.

TABELA 124: Gmina Głuchołazy – dynamika kształtowania się przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań w latach 2002 – 2016.

Rok	Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania w m²	Przeciętna powierzchnia mieszkalna na 1 osobę w m²
2002	71,4	23,3
2003	71,8	23,8
2004	72,0	24,1
2005	72,0	24,2
2006	72,1	24,5
2007	72,3	24,7
2008	72,5	24,9
2009	72,6	25,1
2010	74,3	26,3
2011	74,5	26,7
2012	74,6	26,9
2013	74,8	27,3
2014	75,0	27,7
2015	75,3	28,2
2016	75,5	28,5

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

RYCINA 31: Gmina Głuchołazy – dynamika kształtowania się przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań w latach 2002 – 2016.

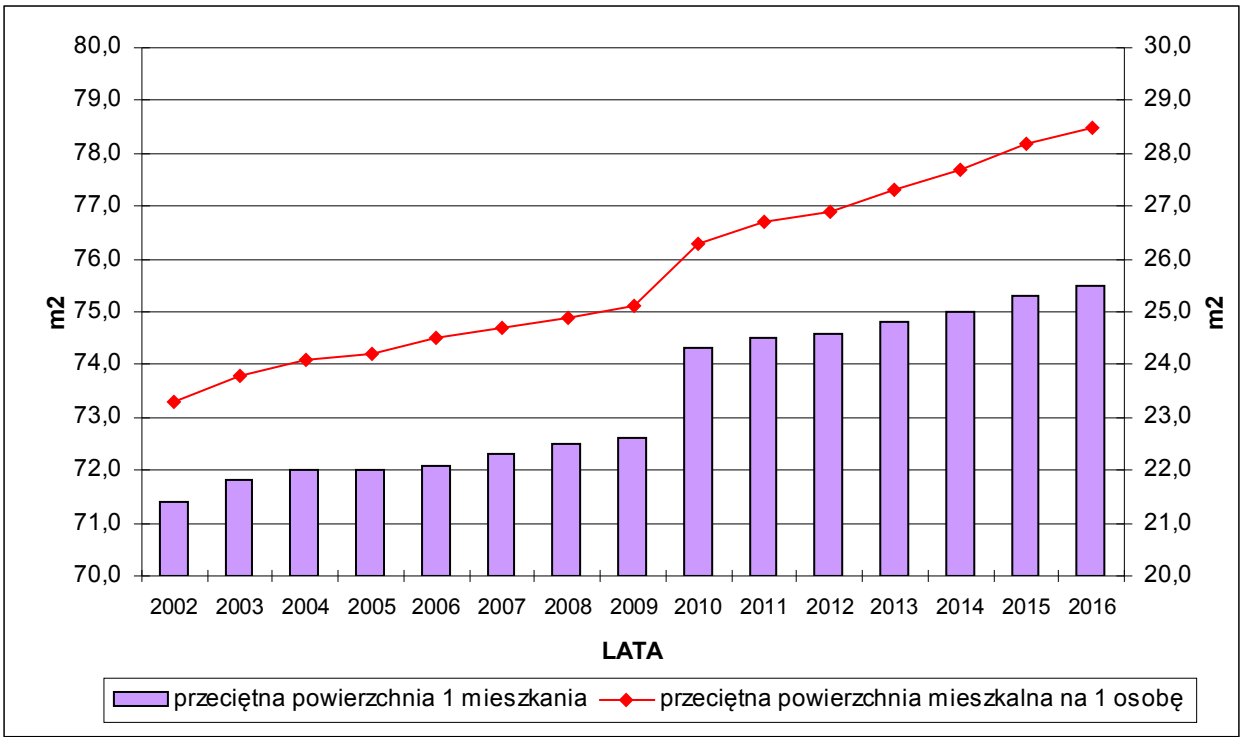

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

5. 4. Budownictwo mieszkaniowe.

Na terenie gminy Głuchołazy w 2016 roku oddano do użytku 24 mieszkania (z czego 8 w mieście), składających się ze 143 izb (z czego 50 w mieście). Łączna powierzchnia użytkowa nowo oddanych mieszkań wyniosła 3901 m² (z czego 1097 m² w mieście). Wszystkie mieszkania oddano w systemie indywidualnym. Obecnie przeciętne ceny 1 m² terenu przeznaczonego pod budownictwo mieszkaniowe wahają się w przedziale od 30 do 65 złotych w mieście oraz od 25 do 40 złotych na terenach wiejskich. Ich konkretny poziom jest uzależniony od lokalizacji (wyższa cena na terenie miasta i w jego pobliżu) oraz stopnia uzbrojenia.

TABELA 125: Gmina Głuchołazy – mieszkania oddane do użytku w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy		Powiat Nyski	Województwo Opolskie
	ogółem	miasto		
Mieszkania oddane do użytku ogółem na 1000 ludności	**1,00**	0,58	1,07	1,78
Mieszkania oddane do użytku w budownictwie indywidualnym na 1000 ludności	**1,00**	0,58	1,06	1,31
Nowe izby mieszkalne ogółem na 1000 ludności	**5,94**	3,63	6,32	8,42
Nowe izby mieszkalne w budownictwie indywidualnym na 1000 ludności	**5,94**	3,63	6,24	7,10
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 nowego mieszkania w m²	**162,54**	137,13	173,64	124,21
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 nowego mieszkania w budownictwie indywidualnym w m²	**162,54**	137,13	174,09	146,68
Przeciętna ilość izb w nowym mieszkaniu	**5,96**	6,25	5,91	4,73
Przeciętna ilość izb w nowym mieszkaniu w budownictwie indywidualnym	**5,96**	6,25	5,92	5,43

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

W 2016 roku wskaźnik ilości nowych mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców był w gminie Głuchołazy nieznacznie niższy od średniej dla powiatu nyskiego i wyraźnie niższy (blisko 2–krotnie) od wartości charakteryzującej województwo opolskie. W przypadku budownictwa indywidualnego różnice we wskaźnikach spłaszczyły się, ale nadal były niższe w stosunku do województwa. Przeciętna powierzchnia nowo oddanego mieszkania w gminie Głuchołazy była nieznacznie niższa od wartości charakteryzującej powiat oraz wyraźnie wyższa od średniej dla województwa. Wynika to przede wszystkim z tego względu, że w odróżnieniu od całego regionu opolskiego wszystkie nowe mieszkania w gminie Głuchołazy (i niemal wszystkie w całym powiecie nyskim) były oddane w systemie budownictwa jednorodzinnego, charakteryzującego się zazwyczaj większą powierzchnią użytkową od mieszkań w budynkach wielorodzinnych. Wskaźniki obejmujące przeciętną powierzchnię nowo oddanego mieszkania tylko w budownictwie indywidualnym oznaczają, że średnia dla gminy Głuchołazy była nadal wyższa od wartości dla województwa. Warto zaznaczyć, że powyższe wskaźniki w odniesieniu do samego miasta kształtowały się wyraźnie mniej korzystnie od średniej dla całej gminy niemal w każdej z analizowanych kategorii (poza przeciętną ilością izb).

TABELA 126: Gmina Głuchołazy – budownictwo mieszkaniowe w latach 2000 – 2016.

Rok	Liczba mieszkań oddanych do użytku	Powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytku w m²	Liczba mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców		
			Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie
2000	43	3350	**1,61**	1,18	1,03
2001	11	1500	**0,41**	1,03	1,19
2002	29	3345	**1,10**	2,84	1,17
2003	63	8435	**2,40**	2,52	2,57
2004	14	2356	**0,54**	0,77	1,17
2005	15	1686	**0,58**	1,05	1,10
2006	8	1018	**0,31**	0,78	1,28
2007	23	3375	**0,90**	1,07	1,30
2008	23	3195	**0,90**	1,52	1,77
2009	24	3432	**0,95**	1,33	1,71
2010	40	3634	**1,58**	1,53	2,11
2011	28	4332	**1,12**	1,21	1,69
2012	36	3953	**1,44**	1,57	1,80
2013	24	3392	**0,97**	1,99	1,73
2014	35	4760	**1,43**	1,44	1,93
2015	29	4729	**1,20**	1,35	1,72
2016	24	3901	**1,00**	1,07	1,78

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

RYCINA 32: Gmina Głuchołazy – budownictwo mieszkaniowe w latach 2000 – 2016.

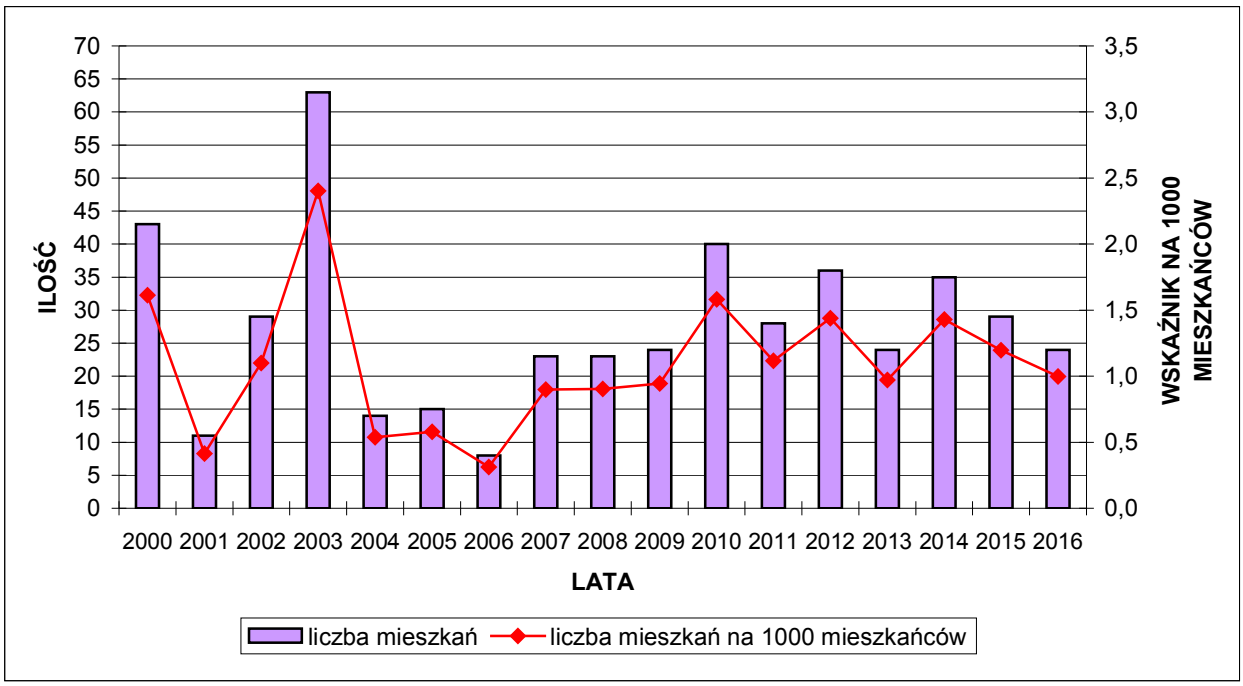

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Należy nadmienić, że wskaźniki zaprezentowane dla 2016 roku nie są tylko obrazem sytuacji w danym roku, ale także odzwierciedleniem dłuższych tendencji. Pomimo tego, że gmina Głuchołazy jest potencjalnie atrakcyjnym miejscem pod względem osadnictwa, nie przekłada się to na liczbę nowych mieszkań oddanych do użytku, chociażby na skalę zbliżoną do przeciętnych w powiecie czy województwie (wskaźnik na 1000 mieszkańców) obserwowaną w ostatnich 15 latach. Należy więc promować osadnicze walory gminy, w tym tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, licząc z jednej strony na uniknięcie odpływu własnej społeczności, a z drugiej na napływ nowych osadników, najlepiej w wieku produkcyjnym i rozrodczym, co nie jest bez znaczenia ze względu na niekorzystne wskaźniki demograficzne. Jednocześnie wskazane jest prowadzenie wyważonej polityki w zakresie wyznaczania miejsc pod budownictwo mieszkaniowe. Zbytnie nasycenie możliwości realizacji zabudowy mieszkaniowej w poszczególnych jednostkach osadniczych może skutkować mniejszym zainteresowaniem ze strony potencjalnych osadników, a więc obniżyć wartość gruntów i wpłynąć niekorzystnie na finanse gminy, np.: ze względu na nieuzasadnioną konieczność rozbudowy infrastruktury technicznej.

W zakresie osadnictwa i budownictwa mieszkaniowego należałoby określić następujące, strategiczne kierunki rozwoju:

- adaptację i modernizacje, a więc podnoszenie wartości użytkowych istniejącej substancji mieszkaniowej;
- dopuszczenie przekształceń funkcji pierwotnych (zabudowy zagrodowej) do funkcji usług lokalnych;
- wymianę zużytej zabudowy w obrębie dotychczasowego siedliska;
- kształtowanie nowej zabudowy w ramach strefy dopuszczalnego zainwestowania – tworzenie zabudowy zwartej (wypełnianie istniejących luk, enklaw, realizacja zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zainwestowanych wzdłuż istniejących dróg);
- ograniczenie możliwości wyznaczania nowych terenów zabudowy na obszarach systemu terenów otwartych;
- preferowanie regionalnych cech architektonicznych w budownictwie;
- realizację zabudowy usługowej i gospodarczej z dostosowaniem formy architektonicznej do otaczającej zabudowy i krajobrazu;
- uzupełnienie niezbędnego zakresu usług podstawowych.

Za jednostki rozwojowe w gminie Głuchołazy uznać należy miejscowości największe i zarazem koncentrujące już wykształcone funkcje usługowe oraz wyposażone w podstawową infrastrukturę techniczną, a także położone w rejonach atrakcyjnych krajobrazowo. Poza miastem Głuchołazy są to przede wszystkim wsie: Bodzanów, Jarnołtówek, Konradów i Pokrzywna oraz w mniejszym stopniu: Charbielin, Gierałcice, Nowy Świętów i Sławniowice. Pozostałe miejscowości charakteryzują się zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem w kontekście realizacji nowych obiektów mieszkaniowych ze względu na fizjografię terenu (np.: zagrożenia podtopieniami, rzeźba terenu i krajobraz, trudności z rozwojem dochodowych działalności gospodarczych, itp.), strukturę funkcjonalno – przestrzenną (rolnictwo) oraz z powodu niedostatku infrastruktury technicznej i społecznej. Miejscowości położone blisko miasta oraz w bezpośrednim pobliżu atrakcji turystyczno – krajobrazowych (Jarnołtówek, Konradów, Pokrzywna), w tym te najmniejsze (Podlesie), cieszyć się mogą również popytem na budownictwo letniskowe, a także rezydencjonalne, którego pierwsze, jeszcze nieliczne ruchy można już obserwować. Dla terenów preferowanego rozwoju funkcji mieszkaniowych należy przyjmować zasadę wyprzedzającego wyposażania ich w niezbędne urządzenia infrastruktury technicznej. Należy również umożliwić lokalizację działalności usługowych, zwłaszcza usług podstawowych, dopuszczając realizacje usług w formie wbudowanej lub wolnostojącej.

6. GOSPODARKA.

6. 1. Rolnictwo.

6.1.1. Użytkowanie gruntów w rolnictwie.

Sektor rolniczy stanowi obecnie nadal jedną z głównych funkcji w strukturze gospodarczej gminy. Przeważają małe i średnie gospodarstwa rolne, zajmujące się głównie uprawą ziemi oraz hodowlą. Współpracują na terenie gminy z licznymi podmiotami gospodarczymi. Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego 2010* przeciętne gospodarstwo prowadzące działalność rolniczą w gminie Głuchołazy posiadało areał 9,76 ha.

TABELA 127: Gmina Głuchołazy – użytkowanie gruntów[97] w gospodarstwach indywidualnych[98] w ha w 2018 roku.

Powierzchnia ogólna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	Razem	w tym					
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
miasto (32)	19	14	1	2	2	1	12
teren wiejski (6964)	6402	5664	84	342	312	232	330
RAZEM (6996)	**6521**	**5678**	**85**	**344**	**314**	**233**	**342**

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

RYCINA 33: Gmina Głuchołazy – struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach indywidualnych w 2018 roku.

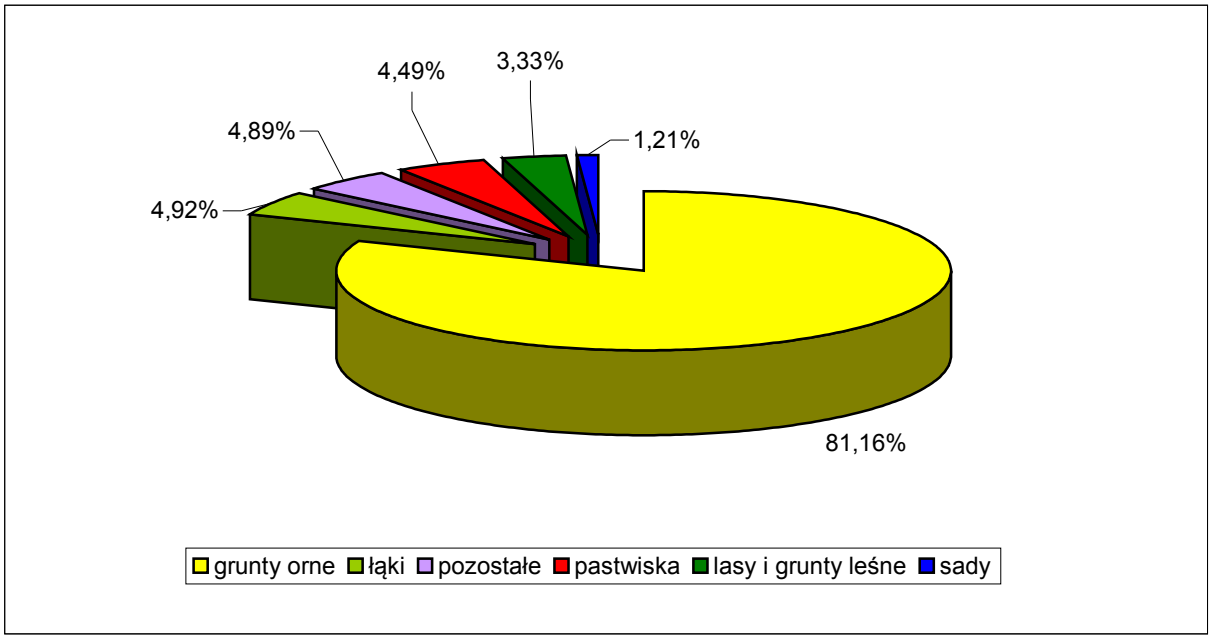

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

[97] Według ewidencji gruntów, 2018.
[98] Za gospodarstwo indywidualne uważa się gospodarstwo będące własnością lub znajdujące się w użytkowaniu osoby fizycznej lub grupy osób. Dane obejmują grunty będące własnością osób fizycznych, wchodzące w skład gospodarstw rolnych.

Według powyższego zestawienia gospodarstwa indywidualne stanowiły 41,79 % ogólnej powierzchni gminy (w tym 4,69 % powierzchni miasta)[99]. Użytki rolne stanowiły 91,78 % ogólnej powierzchni gruntów gospodarstw indywidualnych (w mieście 59,37 %), lasy i grunty leśne 3,33 % (w mieście 3,13 %), a pozostałe ziemie oraz nieużytki 4,89 % (w mieście 37,50 %). Natomiast struktura użytków rolnych będących we władaniu gospodarstw indywidualnych kształtowała się w następujący sposób:

- grunty orne – 88,43 % (w mieście 73,68 %);
- sady – 1,32 % (w mieście 5,26 %);
- łąki – 5,36 % (w mieście 10,53 %);
- pastwiska – 4,89 % (w mieście 10,53 %).

Udział gospodarstw indywidualnych w stosunku do ogólnej powierzchni poszczególnych elementów kształtujących przestrzeń gminy Głuchołazy przedstawia się w następujący sposób:

- użytki rolne razem – 55,94 %;
- grunty orne – 55,04 %;
- sady – 66,40 %;
- łąki – 69,49 %;
- pastwiska – 58,26 %;
- lasy i grunty leśne – 7,25 %;
- pozostałe grunty – 16,72 %,

w tym na terenie miasta:

- użytki rolne razem – 13,19 %;
- grunty orne – 13,46 %;
- sady – 20,00 %;
- łąki – 13,33 %;
- pastwiska – 10,00 %;
- lasy i grunty leśne – 0,59 %;
- pozostałe grunty – 3,25 %.

6.1.2. Charakterystyka gospodarstw rolnych.

TABELA 128: Gmina Głuchołazy – rozkład gospodarstw rolnych[100] według miejscowości w 2018 roku.

Miejscowość	Liczba gospodarstw rolnych
1	2
Głuchołazy	83
Biskupów	83
Bodzanów	179
Burgrabice	82
Charbielin	103
Gierałcice	131
Jarnołtówek	74
Konradów	107
Markowice	37
Nowy Las	100

[99] Powierzchnia ewidencyjna bez uwzględnienia powierzchni wyrównawczej.
[100] Liczba gospodarstw ogółem niezależnie od formy działalności (tylko rolnicza, częściowo rolnicza i poza rolnicza).

1	2
Nowy Świętów	85
Podlesie	36
Pokrzywna	20
Polski Świętów	67
Sławniowice	62
Stary Las	122
Sucha Kamienica	41
Wilamowice Nyskie	48

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2018.

TABELA 129: Gmina Głuchołazy – struktura powierzchni gospodarstw rolnych[101] w 2018 roku.

Powierzchnia gospodarstwa w ha	Ilość gospodarstw	Struktura (%)
do 1 ha	309	21,01
1 – 5	909	61,79
5 – 10	126	8,57
10 – 20	68	4,62
20 – 50	40	2,72
powyżej 50 ha	19	1,29

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2018.

Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego 2010* na terenie gminy Głuchołazy funkcjonowało ogółem 1130 gospodarstw rolnych, z czego 992 prowadziły działalność rolniczą. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego ogółem wyniosła 8,61 ha, natomiast gospodarstwa rolnego prowadzącego działalność rolniczą 9,76 ha. Wśród gospodarstw rolnych ogółem przeciętna powierzchnia użytków rolnych wyniosła 7,92 ha, zaś wśród gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą 8,99 ha. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa indywidualnego ogółem wyniosła 3,82 ha, natomiast gospodarstwa indywidualnego prowadzącego działalność rolniczą 4,31 ha. Wśród gospodarstw indywidualnych ogółem przeciętna powierzchnia użytków rolnych wyniosła 3,47 ha, zaś wśród gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą 3,93 ha. Powyższe wartości dotyczące gospodarstw rolnych ogółem oraz gospodarstw indywidualnych, w tym prowadzących działalność rolniczą, są niższe od średnich w powiecie i województwie.

TABELA 130: Gmina Głuchołazy – średnia powierzchnia gospodarstw rolnych w 2010 roku w ha.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie
1	2	3	4
Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego ogółem	**8,61**	12,24	12,25
Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego prowadzącego działalność rolniczą	**9,76**	15,16	14,84
Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych ogółem	**7,92**	11,61	11,60

[101] Liczba gospodarstw ogółem niezależnie od formy działalności (tylko rolnicza, częściowo rolnicza i poza rolnicza, w tym osoby fizyczne).

1	2	3	4
Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych prowadzących działalność rolniczą	**8,99**	14,40	14,08
Średnia powierzchnia gospodarstwa indywidualnego ogółem	**3,82**	6,93	8,87
Średnia powierzchnia gospodarstwa indywidualnego prowadzącego działalność rolniczą	**4,31**	8,57	10,72
Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych ogółem	**3,47**	6,58	8,37
Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych prowadzących działalność rolniczą	**3,93**	8,16	10,16

Źródło: GUS (*Powszechny Spis Rolny 2010*), 2011.

TABELA 131: Gmina Głuchołazy – gospodarstwa rolne w 2010 roku.

Powierzchnia gospodarstwa w ha	Ilość gospodarstw	
	ogółem	prowadzące działalność rolniczą
do 1	**584**	452
1 – 5	**375**	369
5 – 10	**78**	78
10 – 15	**30**	30
Powyżej 15	**63**	63

Źródło: GUS (*Powszechny Spis Rolny 2010*), 2011.

Gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą stanowiły 87,89 % ogólnej liczby gospodarstw. Gospodarstwa o areale zaledwie do 1 ha stanowiły blisko 52 % ogólnej liczby gospodarstw rolnych w gminie. Spośród 584 gospodarstw z tej kategorii 452, to jest 77,40 %, prowadziło działalność rolniczą. Gospodarstwa bardzo małe, o areale od 1 do 5 ha, stanowiły ponad 33 % ogółu gospodarstw rolnych w gminie. Spośród 375 gospodarstw z tej kategorii niemal wszystkie czyli 369, to jest 98,40 %, prowadziło działalność rolniczą. Do przedziału od 5 do 10 ha kwalifikowało się blisko 7 % gospodarstw. W tej kategorii wszystkie gospodarstwa prowadziły działalność rolniczą. Gospodarstwa średnie jak na polskie warunki, czyli o powierzchni od 10 do 15 ha to tylko niecałe 3 % ogółu, a gospodarstwa duże o areale powyżej 15 ha stanowiły blisko 6 % ogółu. W tych ostatnich, największych kategoriach także wszystkie gospodarstwa prowadziły działalność rolniczą. Analizując powyższe należy przyjąć, że jak na dzisiejsze realia polskiego rynku rolnego struktura obszarowa gospodarstw rolnych w gminie Głuchołazy jest bardzo rozdrobniona. Potwierdzeniem tego jest fakt, że blisko 85 % z ogółu gospodarstw oraz blisko 83 % gospodarstw prowadzących działalność rolniczą posiadało areał mniejszy niż 5 ha. Większość małych gospodarstw poszukuje i będzie poszukiwać dodatkowych, pozarolniczych źródeł dochodu. Aby sprostać realiom współczesnej gospodarki rynkowej należy przyspieszyć tempo restrukturyzacji sektora rolniczego, celem dalszej poprawy struktury agrarnej gospodarstw. Należy również podkreślić, że obecnie znaczna część właścicieli małych gospodarstw rolnych dzierżawi swoje użytki rolne na rzecz większych wysokotowarowych gospodarstw.

TABELA 132: Gmina Głuchołazy – struktura gospodarstw rolnych w 2010 roku.

Powierzchnia w ha	Gospodarstwa rolne ogółem (%)			Prowadzące działalność rolniczą (%)		
	Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie	Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie
do 1	**51,68**	47,56	36,59	**45,56**	35,33	23,95
1 – 5	**33,19**	24,92	28,96	**37,20**	30,45	34,12
5 – 10	**6,90**	10,92	13,06	**7,86**	13,58	15,88
10 – 15	**2,65**	4,75	6,80	**3,02**	5,91	8,27
Powyżej 15	**5,58**	11,85	14,59	**6,35**	14,73	17,77

Źródło: GUS (*Powszechny Spis Rolny 2010*), 2011.

Struktura gospodarstw rolnych ogółem jak i tylko gospodarstw prowadzących działalność rolniczą w gminie Głuchołazy, jak również w powiecie nyskim, odbiega od średnich w województwie. Analizowana gmina posiada mniej korzystną, czyli bardziej rozdrobnioną strukturę gospodarstw (ogółem i prowadzących działalność rolniczą), ze znacznym udziałem gospodarstw o areale do 5 ha, w porównaniu z całym województwem opolskim. Dla przykładu średnia ilość gospodarstw (ogółem i prowadzących działalność rolniczą) o powierzchni ponad 10 ha jest na terenie gminy blisko 2,5–krotnie niższa od średnich w województwie.

RYCINA 34: Gmina Głuchołazy – charakterystyka struktury agrarnej w 2010 roku.

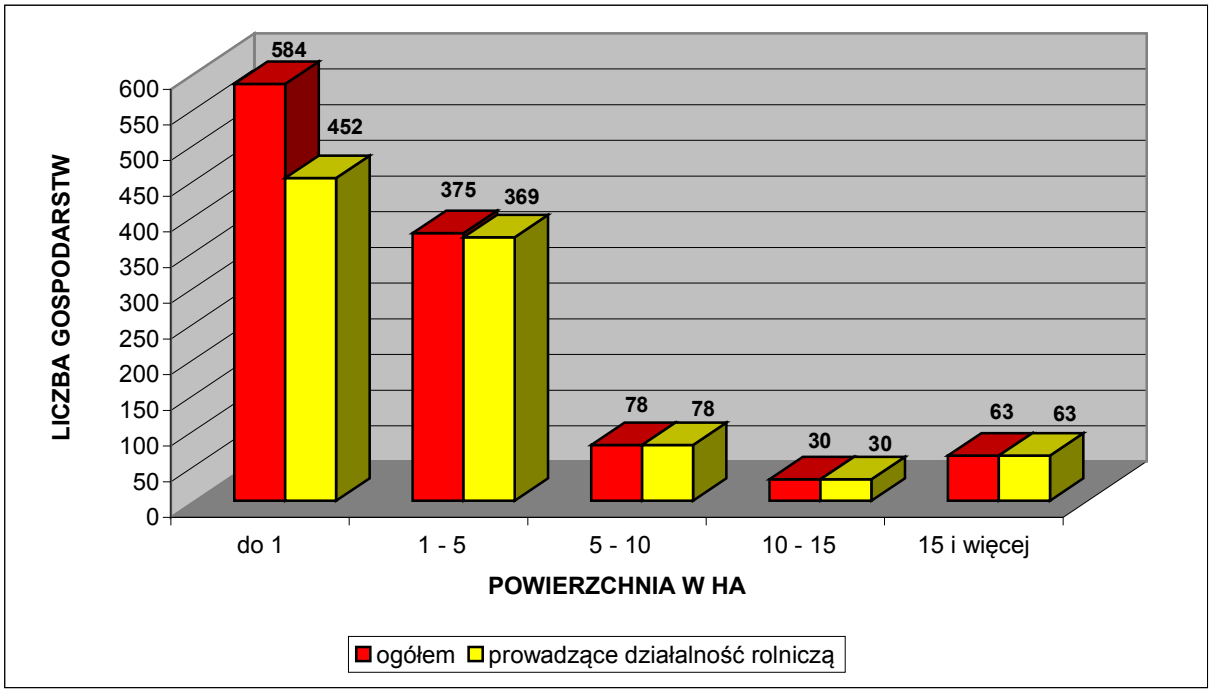

Źródło: GUS (*Powszechny Spis Rolny 2010*), 2011.

TABELA 133: Gmina Głuchołazy – powierzchnia gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2010 roku.

Grupa obszarowa użytków rolnych w ha	Gospodarstwa rolne ogółem		Prowadzące działalność rolniczą	
	ha	%	ha	%
do 1	293,98	3,02	259,81	2,68
1 – 5	951,67	9,78	939,74	9,70
5 – 10	602,13	6,19	602,13	6,22
10 – 15	390,88	4,02	390,88	4,04
Powyżej 15	7493,55	77,00	7493,55	77,36

Źródło: GUS (*Powszechny Spis Rolny 2010*), 2011.

Spośród 9732,21 ha użytków rolnych będących we władaniu gospodarstw rolnych ogółem 9686,11 ha, to jest 99,53 %, czyli niemal wszystko, znajdowało się w rękach gospodarstw prowadzących działalność rolniczą. 899 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą o areale do 10 ha (90,63 % ogółu) skupiało w swoim władaniu 1801,68 ha spośród 9686,11 ha ogólnej powierzchni użytków wszystkich gospodarstw, czyli tylko blisko 19 %. Natomiast 93 gospodarstwa (blisko 10–krotnie mniej) prowadzące działalność rolniczą o areale większym niż 10 ha (9,38 % ogółu) skupiało w swoim władaniu aż 7884,43 ha spośród 9686,11 ha ogólnej powierzchni użytków wszystkich gospodarstw, czyli ponad 81 %. Koniecznym jest więc przekwalifikowanie przynajmniej części ludności rolniczej pracującej w najmniejszych gospodarstwach. Problemem dla miejscowych rolników są przede wszystkim lokalne warunki naturalne czy klęski żywiołowe, a także zmienna rentowność produkcji rolniczej. Od 2004 roku te przeszkody przynajmniej częściowej łagodzą bezpośrednie dopłaty do produkcji rolnej, pochodzące ze wspólnotowego budżetu Unii Europejskiej. Rozwijający się rynek pracy, zarówno w gminie jak i w całym powiecie (i okolicznych) sprzyja możliwościami podjęcia zajęć pozarolniczych dla właścicieli mniejszych, niedochodowych gospodarstw rolnych.

Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2002 roku gospodarstwa rolne z terenu gminy Głuchołazy dysponowały:

- 626 ciągnikami (w 2010 roku ciągników było 552 sztuk i posiadało je 331 gospodarstw);
- 66 samochodami ciężarowymi;
- 87 kombajnami zbożowymi;
- 38 kombajnami buraczanymi;
- 20 kombajnami ziemniaczanymi.

Ponadto wyposażenie miejscowych gospodarstw rolnych obejmowało wówczas następujące budowle służące działalności rolniczej:

- stodoły – o powierzchni łącznej 79480 m²;
- obory – 47619 m²;
- budynki wielofunkcyjne – 42016 m²;
- chlewnie – 19438 m²;
- wiaty – 16845 m²;
- garaże – 17770 m²;
- kurniki – 5856 m²;
- inne pomieszczenia – 12624 m².

Rozkład gospodarstw według wykształcenia osoby kierującej gospodarstwem przedstawiał się wówczas następująco:

- wyższe rolnicze – 16 gospodarstw;
- policealne rolnicze – 7;
- średnie zawodowe rolnicze – 99;
- zasadnicze zawodowe rolnicze – 54;
- kurs rolniczy – 309;
- brak wykształcenia rolniczego – 951.

Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2010 roku struktura dochodów analizowanych gospodarstw rolnych przedstawiała się następująco:

- z działalności rolniczej – 986 gospodarstw;
- z pracy najemnej – 471;
- z emerytury i renty – 345;
- z pozarolniczej działalności gospodarczej – 167;
- z innych niezarobkowych źródeł utrzymania – 137,

oraz

- bez dochodów z niezarobkowych źródeł utrzymania – 993 gospodarstwa;
- bez dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej – 963;
- bez dochodów z emerytury i renty – 785;
- bez dochodów z pracy najemnej – 659;
- bez dochodów z działalności rolniczej – 144.

6.1.3. Jakość gleb, uprawy i hodowla.

Pod względem jakości gleb wyrażonej klasyfikacją bonitacyjną gmina Głuchołazy posiada dobre warunki do produkcji rolniczej. Na terenie gminy nie występują co prawda gleby I klasy bonitacyjnej, zaś II klasę reprezentuje tylko 2,05 % z ogółu gleb, ale areał dobrej III klasy bonitacyjnej stanowi aż 72,30 % z ogółu gleb. Areał gruntów ornych należących do II i III klasy bonitacyjnej wynosi aż 77 %, a do IV klasy bonitacyjnej 21 %, natomiast grunty orne najsłabszych klas (V i VI) to tylko 2 % z ogółu gruntów ornych. Udział użytków zielonych w II i III klasie bonitacyjnej wynosi aż 52 %, w IV klasie 38 %, a klasy V i VI to 10 % z ogółu użytków zielonych.

Charakterystyki jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (RPP) dokonuje się w oparciu o metodykę waloryzacji opracowaną przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa - Państwowy Instytut Badawczy w Puławach (IUNG Puławy). Instytut ten ocenia jakość RPP za pomocą syntetycznego wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP). Wskaźnik ten agreguje w sobie jakość głównych elementów środowiska wpływających na warunki produkcji rolnej, to jest: warunków wodnych, rzeźby terenu, tak zwanego agroklimatu (temperatura, nasłonecznienie i opady) oraz jakości gleb. Ogólny wskaźnik WWRPP oblicza się poprzez zsumowanie czterech ww. wskaźników cząstkowych. Wskaźnik ten bardzo dobrze odzwierciedla potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej, o czym świadczy jego wysoka korelacja z plonami głównych roślin uprawnych. Największy wpływ na jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej wywiera bonitacja gleb, bowiem aż w 65 – 75 % decyduje ona o wielkości wskaźnika WWRPP. Wskaźnik obliczony dla całej Polski wynosi 66,6 pkt, dla województwa opolskiego 81,6 pkt (jeden z wyższych w kraju), dla powiatu nyskiego 87,1 pkt. zaś dla gminy Głuchołazy 88,1 pkt.

TABELA 134: Gmina Głuchołazy – odsetek gruntów ornych i użytków zielonych, będących w najlepszych klasach bonitacyjnych (klasy II i III) według miejscowości[102] w 2018 roku.

Miejscowość (obręb)	Odsetek użytków rolnych w II i III klasie bonitacyjnej[103]	
	Grunty orne	Użytki zielone
Głuchołazy	77,47	58,42
Biskupów	59,70	53,92
Bodzanów	85,74	44,09
Burgrabice	62,43	45,91
Charbielin	97,79	79,16
Gierałcice	60,98	41,16
Jarnołtówek	21,18	20,83
Konradów	66,30	45,74
Markowice	75,73	79,55
Nowy Las	92,84	97,39
Nowy Świętów	89,74	51,75
Podlesie	12,79	16,26
Pokrzywna	36,13	60,61
Polski Świętów	90,31	62,24
Sławniowice	47,16	63,68
Stary Las	92,13	63,32
Sucha Kamienica	93,93	64,10
Wilamowice Nyskie	77,17	56,52

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

Grunty orne o najwyższym wskaźniku bonitacji występują w obrębach: Charbielin, Sucha Kamienica, Nowy Las, Stary Las, Polski Świętów, Nowy Świętów, Bodzanów, Głuchołazy i Wilamowice Nyskie (powyżej 76,83 %[104] gruntów ornych w klasach II i III). Na terenie obrębów: Podlesie, Jarnołtówek, Pokrzywna i Sławniowice udział gruntów ornych najlepszych klas bonitacyjnych nie przekracza 50 %. Użytki zielone o najwyższym wskaźniku bonitacji występują w obrębach: Nowy Las, Markowice, Charbielin, Sucha Kamienica, Sławniowice, Stary Las, Polski Świętów, Pokrzywna, Głuchołazy, Wilamowice Nyskie i Biskupów (powyżej 52,39 %[105] użytków zielonych w klasach II i III). Na terenie obrębów Podlesie i Jarnołtówek udział użytków zielonych najlepszych klas bonitacyjnych nie przekracza 25 %.

Powyższe uwarunkowania decydują, że głównym kierunkiem w produkcji rolniczej są przede wszystkim uprawy roślinne dostosowane są na potrzeby rolno – spożywczego przemysłu przetwórczego oraz uzupełniająco hodowla zwierząt. Największe znaczenie w gminie w okresie *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2010 roku miały następujące uprawy (powierzchnia zasiewów wyniosła 8274,01 ha):

- zboża podstawowe ogółem – 5196,09 ha (62,8 % powierzchni zasiewów);
- rzepak i rzepik – 2830,47 ha (34,2 %);
- kukurydza na ziarno – 171,16 ha (2,1 %);
- buraki cukrowe – 123,79 ha (1,5 %);

[102] Według ewidencji gruntów, 2018.
[103] Grunty podlegające ochronie (poza miastem).
[104] Średnia dla gminy Głuchołazy.
[105] Średnia dla gminy Głuchołazy.

- ziemniaki – 94,20 ha (1,1 %);
- strączkowe jadalne na ziarno – 8,64 ha (0,1 %);
- warzywa gruntowe – 2,26 ha (0,02 %);

Natomiast wśród zbóż podstawowych dominowały:

- pszenica ozima – 3892,32 ha (74,9 % upraw zbóż podstawowych);
- jęczmień jary – 495,07 ha (9,5 %);
- jęczmień ozimy – 446,91 ha (8,6 %);
- owies – 78,92 ha (1,5 %);
- pszenżyto ozime – 37,47 ha (0,7 %);
- pszenica jara – 28,76 ha (0,5 %);
- mieszanki zbożowe jare – 22,32 ha (0,4 %);
- żyto – 15,22 ha (0,3 %);
- pszenżyto jare – 4,20 ha (0,08 %);
- mieszanki zbożowe ozime – 2,22 ha (0,04 %).

Ogólnie można przyjąć, że na terenie gminy Głuchołazy uprawia się dość dużo roślin wymagających znacznej chemizacji (np.: pszenica, rzepak czy buraki cukrowe). Ma to niekorzystny wpływ na funkcjonowanie środowiska, a zwłaszcza na stan wód powierzchniowych i podziemnych. Warunki glebowe gminy, korzystniejsze od średniej występującej w województwie opolskim powodują, że plony głównych ziemiopłodów są wyższe od przeciętnych wartości osiąganych w regionie.

Należy nadmienić, że na terenie gminy Głuchołazy w okresie *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2010 roku, spośród wszystkich 602 gospodarstw prowadzących uprawy (53,27 % ogółu gospodarstw):

- 482 gospodarstwa uprawiały zboża ogółem (80,1 % z ogółu gospodarstw prowadzących uprawy);
- 480 – zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi (79,7 %);
- 272 – ziemniaki (45,2 %);
- 228 – uprawy przemysłowe (37,9 %);
- 219 – rzepak i rzepik (36,4 %);
- 24 – buraki cukrowe (4,0 %);
- 10 – warzywa gruntowe (1,7 %);
- 9 – strączkowe jadalne na ziarno (1,5 %).

Produkcja zwierzęca dostosowana jest do bieżących potrzeb na rynku. Na terenie gminy Głuchołazy główne kierunki hodowli w 2010 roku (według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego*) to:

- drób ogółem – 12803 sztuki;
- drób kurzy – 8377 sztuk;
- trzoda chlewna ogółem – 2794 sztuki;
- trzoda chlewna lochy – 273 sztuki;
- bydło ogółem – 500 sztuk;
- krowy – 223 sztuki;
- konie – 13 sztuk.

Należy nadmienić, że w analizowanym okresie czasu na terenie gminy 447 gospodarstw, to jest 39,56 % ogółu, utrzymywało zwierzęta gospodarskie, z czego:

- 375 gospodarstw posiadało drób ogółem (83,9 % z ogółu gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie);
- 370 – drób kurzy (82,8 %);
- 113 – trzodę chlewną ogółem (25,3 %);
- 67 – trzodę chlewną lochy (15,0 %);
- 69 – bydło ogółem (15,4 %);
- 60 – krowy (13,4 %);
- 7 – konie (1,6 %).

6.1.4. Rybactwo.

Uzupełniającą funkcję w strukturze lokalnego rolnictwa pełni gospodarka rybacka. Rozkład przestrzenny stawów rybnych jest rozproszony i koncentrują się one w następujących rejonach (obrębach):

- Biskupów, działka ewidencyjna nr 487 (dawne wyrobisko po eksploatacji surowców ilastych);
- Biskupów, działka ewidencyjna nr 270/5;
- Bodzanów, działka ewidencyjna nr 645/1;
- Charbielin, działka ewidencyjna nr 125/4;
- Jarnołtówek, działka ewidencyjna nr 158;
- Konradów, działka ewidencyjna nr 627/1;
- Pokrzywna, działka ewidencyjna nr 54/3 (głównie jako kąpielisko);
- Pokrzywna, działka ewidencyjna nr 62;
- Wilamowice Nyskie, część działki ewidencyjnej nr 221/2.

Zgodnie z zapisem ustawy Prawo wodne rybackie korzystanie ze śródlądowych wód powierzchniowych jest zaliczane do szczególnego korzystania z wód. Gospodarka rybacka wymaga przestrzegania zasad ochrony środowiska i uzyskania pozwolenia wodnoprawnego. Ogółem powierzchnia gruntów pod stawami wynosi 1,2072 ha[106], co stanowi 0,01 % ogólnej powierzchni gminy.

Na koniec 2016 roku na terenie gminy funkcjonowało 28 podmiotów gospodarczych z sekcji „A", dział 1 (uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo), z czego 8 na terenie miasta. Należy podkreślić, że lokalne rolnictwo, zwłaszcza ukierunkowane na uprawy, ma dobre możliwości do dalszego rozwoju. Kierunek uprawowy wynika przede wszystkim z warunków naturalnych składających się na wysoką jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Możliwości rozwoju ma oczywiście także hodowla zwierząt, w tym gatunków akceptujących warunki podgórskie i górskie. Mimo wszystko oczekuje się tu dalszej poprawy struktury agrarnej i rozwoju grup producenckich, które są wyrazem unowocześniania się krajowego rolnictwa. Lokalne tereny wiejskie, zwłaszcza w południowej i zachodniej części gminy, są predysponowane także do rozwoju aktywności gospodarczych związanych z turystyką, a zwłaszcza rekreacją. Obecnie do największych podmiotów związanych z gospodardką rolną należą:

- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Biskupowie, Biskupów138;
- Spółdzielnia Produkcji Rolnej w Bodzanowie, Bodzanów 168;
- Przedsiębiorstwo Produkcji Handlu i Usług „Arenda" sp. z o.o., Charbielin 91;
- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Gierałcicach, Gierałcice 138;
- Przedsiębiorstwo Produkcji Handlu i Usług „Starpol" sp. z o.o., Konradów 175;
- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Nowym Świętowie, Nowy Świętów 109b.

Gmina Głuchołazy nie posiada dokumentu pn. *Plan Urządzeniowo – Rolny*.

[106] Według ewidencji gruntów, 2018. Nie uwzględnia ona jeszcze wszystkich wybudowanych stawów hodowlanych.

6. 2. Leśnictwo.

Gmina Głuchołazy charakteryzuje się dość niskim zalesieniem. Lasy i grunty leśne zajmują tu powierzchnię 3122,36 ha[107] i stanowią 18,58 % powierzchni gminy. Samych lasów jest 3039,08 ha[108] co stanowi 18,08 % powierzchni gminy.

TABELA 135: Gmina Głuchołazy – wskaźniki lesistości w % w 2016 roku.

Lesistość	Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie
Lasy i grunty leśne	**18,58**	13,00	27,35
Tylko lasy	**18,08**	12,70	26,62

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Lasami znajdującymi się na terenie gminy Głuchołazy zarządza Nadleśnictwo Prudnik, należące do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach. Rejon gminy nadzorują Leśnictwa: Buków, Lipowa, Markowice, Moszczanka i Pokrzywna. W 2016 roku ogólna powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy Głuchołazy wynosiła 3122,36 ha, w tym samych lasów 3039,08 ha. Z ogółu gruntów leśnych we władaniu publicznym znajdowało się 2836,34 ha (90,84 ha %), a w rękach prywatnych pozostawało 286,02 ha (9,16 %). Spośród lasów publicznych własnością Skarbu Państwa było 2640,26 ha (93,09 %) gruntów leśnych, z czego 2549,94 ha w zarządzie Lasów Państwowych, zaś własnością gminy było 195,98 ha gruntów leśnych (6,91 %).

Na terenie gminy Głuchołazy udział lasów pozostających w rękach prywatnych jest wyraźnie wyższy od średnich dla powiatu i województwa. Z ogółu lasów prywatnych, udział lasów należących do osób fizycznych jest tu natomiast niższy od porównywanych jednostek. Również udział lasów będących własnością komunalną jest tu wyraźnie wyższy w porównaniu ze wskaźnikami charakteryzującymi powiat nyski i województwo opolskie. Na terenie analizowanej gminy lasy komunalne (gminne) zlokalizowane są w rejonie Góry Parkowej w Głuchołazach.

TABELA 136: Gmina Głuchołazy – struktura własnościowa lasów i gruntów leśnych w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy (%)	Powiat Nyski (%)	Województwo Opolskie (%)
Grunty leśne publiczne	**90,84**	93,62	95,15
w tym Skarb Państwa	***93,09***	*97,24*	*98,38*
w tym Gminy	***6,91***	*2,76*	*0,62*
Grunty leśne prywatne	**9,16**	6,38	4,85
w tym osób fizycznych	***75,63***	*80,28*	*89,68*

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Zbiorowiska leśne w postaci zwartych powierzchniowo kompleksów występują przede wszystkim w południowej części gminy w rejonie Gór Opawskich (Las Dębowy i Las Parkowy w Głuchołazach, Masyw Biskupiej Kopy, Masyw Olszaka). Ponadto mniejsze, izolowane kompleksy leśne zlokalizowane są na wschód od Sławniowic, na północ od Biskupowa, pomiędzy Łączkami a Nowym Świętowem, na północ i na południe od Suchej Kamienicy, na wschód od Starego Lasu (Las Lipowski) i na południe od Charbielina (Las Osiek).

[107] Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2018.
[108] Według GUS 2018.

TABELA 137: Gmina Głuchołazy – powierzchnia lasów i gruntów leśnych według miejscowości w 2018 roku[109].

Miejscowość (obręb)	Powierzchnia lasów w ha	Wskaźnik lesistości w %
Głuchołazy	169,2162	24,79
Biskupów	222,2517	16,09
Bodzanów	80,8640	4,40
Burgrabice	210,0038	18,85
Charbielin	152,1494	12,49
Gierałcice	71,2907	6,34
Jarnołtówek	685,3031	64,05
Konradów	39,2863	3,31
Markowice	17,5480	5,10
Nowy Las	0,4400	0,04
Nowy Świętów	107,9555	15,08
Podlesie	501,1557	67,23
Pokrzywna	535,6023	80,87
Polski Świętów	49,8328	7,56
Sławniowice	101,4346	16,66
Stary Las	202,8573	14,62
Sucha Kamienica	50,1056	10,06
Wilamowice Nyskie	18,1172	3,98

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Nysie, 2018.

Największą lesistością, ponad średnią ewidencyjną (19,21 %[110]) występującą w gminie Głuchołazy charakteryzują się obręby: Pokrzywna, Podlesie, Jarnołtówek i Głuchołazy. Lesistość niższą, ale zbliżoną do średniej (między 10 a 20 %) posiadają obręby: Burgrabice, Sławniowice, Biskupów, Nowy Świętów, Stary Las, Charbielin i Sucha Kamienica. Najmniejszą lesistość (poniżej 10 %) posiadają obręby: Polski Świętów, Gierałcice, Markowice, Bodzanów, Wilamowice Nyskie, Konradów i Nowy Las.

Podobnie jak w większości rejonów kraju oraz województwie opolskim dzisiejszy las na terenie gminy Głuchołazy posiada strukturę gatunkową korzystną z punktu widzenia zysków, ale niekorzystną z punktu widzenia optymalnego wykorzystania siedlisk i bioróżnorodności zespołów leśnych. Lasy o charakterze monokultur świerkowych zajmowały do tej pory na terenie gminy znaczne powierzchnie. Mają one najczęściej niewielką wartość przyrodniczą, gdyż są to przeważnie zbiorowiska wtórne ze sztucznie nasadzonym świerkiem. Jedynie niewielkie fragmenty lasów posiadają strukturę gatunkową korzystną z punktu widzenia optymalnego wykorzystania siedlisk i bioróżnorodności zespołów leśnych, a nie zysków. Innymi słowy nie są to tylko lasy gospodarcze. Nadrzędność pozaprodukcyjnych funkcji lasu nad produkcją drewna pojawiło się i funkcjonuje od 1991 roku wraz z datą wejścia w życie „Ustawy o lasach". Lasy w gminie Głuchołazy, bliższe wzorcowi lasu gospodarczego, są bardziej narażone na działanie szkodliwych czynników. Do najgroźniejszych z nich należą:

- cyklicznie pojawiające się susze;
- skażenie powietrza i gleb zanieczyszczeniami;
- gradacje szkodliwych owadów;
- odbiegająca od przepisów penetracja terenów leśnych przez ludzi;

[109] Według ewidencji gruntów, 2018.
[110] Według ewidencji gruntów, 2018.

- ewentualne zmiany struktury własnościowej lasów.

Województwo Opolskie ma największy w kraju odsetek lasów uszkodzonych przez imisje zanieczyszczeń przemysłowych. Na terenie gminy Głuchołazy większość lasów zaliczono do 1 i 2 strefy uszkodzeń przez oddziaływanie gazów i pyłów przemysłowych, w skali: 0 – brak uszkodzeń, 1 – uszkodzenia słabe, 2 – uszkodzenia średnie, 3 – uszkodzenia silne. Na kondycję lasów, zwłaszcza świerkowych, niekorzystnie oddziałują stałe czynniki (abiotyczne) kształtujące bilans wodny, takie jak deficyt opadów czy powtarzające się długotrwale susze podczas sezonu wegetacyjnego, prowadzące do obniżania się poziomu wód gruntowych. Należy podkreślić, że część lasów w południowej części gminy (Góry Opawskie) występuje na siedliskach nisko zasobnych, z występującym zagrożeniem przesuszenia górnej części profilu glebowego, w strefach głębszego zalegania zwierciadła wody podziemnej pierwszego horyzontu. Zagrożenia biotyczne wywołują masowe pojawianie się szkodników owadzich (szczególnie owadów liściożernych w drzewostanach iglastych oraz szkodników wtórnych świerka), a także chorób infekcyjnych w dość regularnych odstępach czasu. Zagrożenia antropogeniczne związane są z antropopresją, rozwojem gospodarczym i związanej z nim ekspansji infrastruktury technicznej. Według *Mapy Sozologicznej*[111] stopień degradacji lasów ze względu na czynniki biotyczne i antropogeniczne we wszystkich kompleksach leśnych w granicach gminy uznano za słaby, w skali: słaby – średni – silny. Nie ujawniono wówczas zagrożeń abiotycznych. Tym samym ekosystemy leśne nadal zachowują swoje najistotniejsze walory krajobrazowe, kulturowe i społeczne. Obecnie w rejonie Biskupiej Kopy Nadleśnictwo Prudnik prowadzi zakrojone na szeroką skalę odlesienia lasów świerkowych, uszkodzonych wskutek suszy (czynniki abiotyczne, których nasilenie wystąpiło w ostatnich latach) i szkodników owadzich, a w konsekwencji docelową przebudowę drzewostanu.

Uwzględnienie w gospodarce leśnej ekologicznych i społecznych funkcji lasu, określanych jako pozaprodukcyjne, znalazło wyraz między innymi w wyróżnieniu lasów o charakterze ochronnym. Generalnie kompleksy leśne uznane jako lasy ochronne to przede wszystkim lasy wodochronne, glebochronne, ostoje zwierzyny oraz lasy wypoczynkowe. Szczególnie cenne pod względem przyrodniczym są lasy nasienne wyłączone z pozyskiwania drewna, zajęte przez starodrzew i służące do pozyskiwania nasion z drzew stojących. Na terenie gminy Głuchołazy występują następujące kategorie lasów ochronnych[112]:

- lasy wodochronne – 2342,79 ha (77,1 % wszystkich lasów);
- lasy uszkodzone przez przemysł – 2159,10 ha (71,0 %);
- lasy glebochronne – 1326,26 ha (43,6 %);
- lasy podmiejskie – 146,13 ha (4,8 %);
- ostoje zwierzyny – 57,25 ha (1,9 %);
- lasy nasienne – 8,35 ha (0,3 %).

Z powyższego zestawienia wynika, że lasy wodochronne i uszkodzone przez przemysł obejmują większość kompleksów leśnych w gminie. Lasy wodochronne wpływają zasadniczo na retencję wód gruntowych, utrzymując je na względnie stałym poziomie. Ponadto 109,01 ha lasów znajduje się w granicach rezerwatów przyrody. W lasach ochronnych prowadzi się gospodarkę leśną zapewniającą utrzymanie spełnianych funkcji ochronnych. Istnienie takich form ochronnych na terenie lasów położonych w granicach gminy Głuchołazy w zasadniczy sposób wpływa na możliwości ich wykorzystywania dla celów rekreacyjnych. Racjonalna gospodarka leśna zapewnia ochronę gleb i terenów szczególnie narażonych na zniszczenie lub uszkodzenie oraz ochronę wód powierzchniowych i głębinowych. Właściwa gospodarka leśna pozwala miejscowym lasom na spełnianie różnych funkcji, które można podzielić na dwie podstawowe grupy: funkcja produkcyjna (dominująca) i pozaprodukcyjna.

[111] Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-59-D Nysa (Absalon, Jankowski, Leśniok, Wika, 1997) i M-33-71-B Głuchołazy (Absalon, Jankowski, Leśniok, Wika, 1997).
[112] Bank Danych o Lasach, 2018.

Funkcje produkcyjne (gospodarcze) lasu polegają na zdolności do produkcji biomasy i ciągłego powtarzania tego procesu, co umożliwia trwałe użytkowanie drewna i surowców niedrzewnych pozyskiwanych z lasu, w tym użytków gospodarki łowieckiej. Do funkcji pozaprodukcyjnych zaliczyć należy funkcje ekologiczne i społeczne. Funkcje ekologiczne wyrażają się między innymi korzystnym wpływem lasów na kształtowanie: klimatu, atmosfery, regulacji obiegu wody w przyrodzie, ochronę gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowieniem, zachowanie potencjału biologicznego (różnorodność gatunków i ekosystemów) i różnorodności krajobrazu. Funkcje społeczne lasu kształtują głównie korzystne warunki zdrowotne, rekreacyjne, turystyczne i edukacyjne dla społeczeństwa. Dlatego też zagospodarowanie tych lasów winno mieć na celu trwałość utrzymania drzewostanu z zachowaniem w nich walorów estetyczno – krajobrazowych.

W rejonie gminy Głuchołazy funkcjonują następujące obwody i koła łowieckie (lub ich części):

- obwód nr 110 Prudnik – koło łowieckie „Bażant” Prudnik;
- obwód nr 114 Hajduki Nyskie – koło łowieckie „Szarak” Nysa;
- obwód nr 116 Lipowa – koło łowieckie „Szarak” Nysa;
- obwód nr 117 Polski Świętów – koło łowieckie „Chrobry” Głuchołazy;
- obwód nr 121 Głuchołazy – koło łowieckie „Chrobry” Głuchołazy;
- obwód nr 122 Burgrabice – koło łowieckie „Bażant” Opole.

Reasumując kompleksy leśne gminy to obszary wielofunkcyjne, gdzie nakładają się różne funkcje, ograniczenia i trendy rozwojowe. Są to:

- produkcja leśna w ramach gospodarki zasobami przez dane Nadleśnictwo;
- funkcja ekologiczno – ochronna związana z ochroną zasobów leśnych oraz wartości przyrodniczych danego obszaru, zwłaszcza w granicach obszarów chronionych w myśl ustawy o ochronie przyrody;
- funkcja rekreacyjna.

Nadrzędnym celem ochrony ekosystemów leśnych jest utrzymanie i odtwarzanie ich charakteru, zbliżonego do pierwotnego oraz naturalnego, a także prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z pozyskiwaniem drewna. Prowadzona obecnie przez Nadleśnictwo Prudnik gospodarka leśna jest prawidłowa i w takim charakterze powinna być kontynuowana w przyszłości, to jest:

- ochrona istniejących zasobów;
- dbałość o stan sanitarny lasów;
- przebudowa gatunkowa drzewostanu w celu zmniejszenia dominacji monokultur świerkowych;
- zagospodarowanie lasów dla potrzeb mieszkańców i turystów – ścieżki spacerowe, ścieżki rowerowe, punkty widokowe, miejsca odpoczynku, itp.;
- sukcesywna realizacja dolesień, zwłaszcza na nie użytkowanych gruntach rolnych zaliczanych do V i VI klasy bonitacyjnej.

Nadleśnictwo Prudnik w najbliższym czasie nie planuje zalesień.

Na koniec 2016 roku na terenie gminy funkcjonowało 11 podmiotów gospodarczych z sekcji „A”, dział 2 (leśnictwo i pozyskiwanie drewna), z czego 2 na terenie miasta. Szczególną rolę w analizowanym sektorze pełnią zakłady przeróbki drewna (tartaki). Leśnictwo nadal będzie stanowić uzupełniającą funkcję w przestrzennej i gospodarczej strukturze gminy.

Gmina posiada opracowanie pn. *Granica polno – leśna* opracowane w 1997 roku przez Wojewódzkie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Opolu.

6. 3. Działalności produkcyjne.

6.3.1. Górnictwo, przetwórstwo i poszukiwanie kopalin.

Obecne pogranicze polsko – czeskie w rejonie Głuchołaz i Zlatych Hor słynęło z górnictwa złota. Złoża złota w dolinie rzeki Białej Głuchołaskiej są złożami wtórnymi i powstały wskutek wietrzenia i erozji złóż pierwotnych, znajdujących się na Zlatym Chlumie koło Jesenika. Pierwsze wzmianki o tutejszym górnictwie złota pochodzą z XII wieku, kiedy to zajęciem tym trudnili się Niemcy, Walończycy i Włosi. Po założeniu Głuchołaz zintensyfikowano prace górnicze, które koncentrowały się w 3 rejonach: wewnętrznego zakola Białej Głuchołaskiej (rejon obecnego rezerwatu przyrody „Nad Białką"), doliny Sarniego Potoku i Zdrojnika na wschodnim zboczu Góry Parkowej i doliny Raj w rejonie obecnego Parku Zdrojowego. Roboty górnicze prowadzono na łącznym obszarze około 40 ha. Według wyliczeń naukowców w ciągu blisko 250 lat eksploatacji wydobyto około 2800 kg złota. Złoto wydobywano dwiema metodami, to jest odkrywkową i głębinową. Obecnie w okolicy Głuchołaz można rozpoznać, przypominające leje po bombach, pozostałości około 80 szybów górniczych dochodzących do 10 m średnicy i 4 m głębokości. Przy szybach do dzisiaj znajduje się średnio po kilkanaście m³ urobku. W połowie XV wieku biskup wrocławski zajął Zlate Hory i przyłączył je do księstwa nyskiego. Od tego czasu główny ciężar prac górniczych przeniósł się na tamtejsze kopalnie, a te w okolicy Głuchołaz straciły na znaczeniu. Wtedy też przystąpiono do budowy sztolni odwadniających kopalnie w Zlatych Horach. W 1491 roku rozpoczęto drążenie nowych sztolni w okolicy Głuchołaz. Powstały wtedy szyby „Sorkelsberg" (Nadzieja), „Neue Sorkelsberg" (Nowa Nadzieja) oraz najbardziej wydajny „Jakub", z którego wydobyto 16,5 kg złota. W 1526 roku po wyeksploatowaniu tych sztolni zaprzestano wydobycia złota w okolicy Głuchołaz. Ostatnim akordem w historii głuchołaskiego górnictwa złota było wydrążenie „Sztolni Trzech Króli". Sztolnia miała służyć odwadnianiu kopalń znajdujących się w rejonie Zlatych Hor. Planowano wykopać 10 km długości, a ostatecznie wykopano jedynie 5,5 km. Prace rozpoczęto w 1550 roku. Od sztolni odchodziły boczne korytarze nachylone w dół, w stronę głównego korytarza. Początkowo znajdowano małe ilości złota, jednak z każdym rokiem dochód ze sztolni rósł. W 1609 roku zakończono eksploatację sztolni, a istniejące korytarze zalano. W sumie w latach 1474 – 1609 w okolicy Głuchołaz wydobyto około 250 km złota. Wejście do „Sztolni Trzech Króli" znajdowało się w okolicy ul. Karłowicza, później biegła ona na południe wzdłuż szosy do Zlatych Hor i kończyła się około 500 m na południe od stacji kolejowej w Zlatych Horach. Na polskiej trasie przebiegu „Sztolni Trzech Króli" można zobaczyć pozostałości 3 szybów górniczych. O istnieniu sztolni świadczą też zapadliska, które powstały nad nią. Najsłynniejsze z nich miało miejsce pod koniec lat 80–tych XX wieku w Konradowie, kiedy zapadł się boczny korytarz sztolni. W połowie XIX wieku zakończono górnictwo złota także po stronie czeskiej.

Co najmniej XIX wiecznej tradycji sięga także wydobywanie na skalę przemysłową granitów i marmurów w rejonie Biskupowa, Gierałcic i Sławniowic oraz gliny ceramicznej w rejonie Łączek.

Aktualnie na terenie gminy Głuchołazy działalność górnicza związana jest z eksploatacją 2 złóż kamieni drogowych i budowlanych („Kamienna Góra" i „Sławniowice"), 1 złoża łupków fyllitowych („Dewon – Pokrzywna") i 1 złoża kruszywa naturalnego („Bodzanów").

Na położonym tylko częściowo w granicach gminy złożu „Kamienna Góra" wydobywany jest granit, który przerabiany jest w zlokalizowanym obok wyrobiska zakładzie. Produkowany jest kamień łamany, tłuczeń, grysy (frakcji 2 – 4 mm, 4 – 6,3 mm i 6,3 – 12,8 mm), piasek (frakcji 0 – 2 mm) oraz w niewielkich ilościach kostka brukowa (o wymiarach 4 – 6 cm i 8 – 10 cm. Niewielkie ilości odpadów eksploatacyjnych gromadzone są na zwałowisku zlokalizowanym obok zakładu przeróbczego poza złożem i prawie w całości zużywane są do budowy i remontu dróg lokalnych.

Na złożu „Sławniowice" eksploatacja prowadzona jest kilkoma wyrobiskami. Wydobywane są bloki marmuru, które następnie przecierane są w zakładzie przeróbczym. Kopalina w całości podlega przeróbce, a niewielka ilość odpadów gromadzona jest na zewnątrz złoża po jego północnej stronie. Eksploatacja ma charakter ciągły, kamieniołomem wgłębnym za pomocą krótkich otworów strzałowych i klinowania, co umożliwia uzyskiwanie bloków i bloczków na płyty okładzinowe. Produkowane jest także kruszywo łamane, grysy do lastryco i mączki. Stare hałdy odpadów po eksploatacji prowadzonej od czasów przedwojennych uległy zarośnięciu (samorekultywacji) i zostały przez użytkownika złoża przekazane Lasom Państwowym.

Na złożu łupków fyllitowych „Dewon – Pokrzywna" kopalina wydobywana jest odkrywkowo, kamieniołomem stokowym. Nadkład i humus odkładany jest na hałdy tymczasowe, zlokalizowane w wyrobisku. Woda, jedynie opadowa, odprowadzana jest z wyrobiska kanałem do cieku bez nazwy. Przeróbka kopaliny odbywa się w zakładzie położonym przy złożu i polega na rozdrabnianiu, suszeniu, mieleniu i przesiewaniu. Surowiec stosowany jest w postaci mączki pylastej do podsypki papowej. Eksploatacja złoża była wstrzymana od 1994 do 2000 roku ze względu na brak popytu na ten surowiec. W 2001 roku została wznowiona. Odpady poeksploatacyjne zlokalizowane na składowisku w obrębie złoża nie są wykorzystywane, natomiast odpady przeróbcze wykorzystywane są w postaci pylastej przy rekultywacji terenów pogórniczych.

Jeszcze przed kilkunastoma laty prowadzono eksploatację złoża gliny lessowej „Konradów Głuchołaski". Złoże było eksploatowane przez dwóch użytkowników. Północna część złoża posiadała powierzchnię 9,3 ha, zaś część południowa 24,1 ha. Część terenu złoża „północnego" została zajęta pod wysypisko śmieci (obecnie nieczynne). Eksploatacja gliny miała charakter ciągły, odkrywkowy i prowadzona była wyrobiskiem stokowym. Nadkład odkładany był na składowisko tymczasowe w wyrobisku. Odpady eksploatacyjne i przeróbcze nie występowały. Woda w wyrobisku pochodziła jedynie z opadów atmosferycznych. Na wydobywanym surowcu bazowała cegielnia w Konradowie. Przeróbka kopaliny polegała na formowaniu, suszeniu i wypalaniu. Produkowano tu cegłę pełną klasy „150".

Aktualnie w rejonie gminy Głuchołazy ustanowiono następujące obszary i tereny górnicze:

<u>ZŁOŻE „KAMIENNA GÓRA</u>":

- Miejscowość (obręb) – Biskupów;
- Koncesja (Decyzja) nr 39/2007 Marszałka Województwa Opolskiego z dnia 18 kwietnia 2007 roku, zmieniona Decyzjami Marszałka Województwa Opolskiego nr: DOŚ.II.7422.1.8.2013.JJ z dnia 20 listopada 2013 roku oraz DOŚ.II.7422.1.3.2016.JJ z dnia 01 września 2016 roku;
- Użytkownik – Kopalnia Kamienna Góra sp. z o.o.;
- Kopalina – granit (kopalina główna) i gnejs (kopalina towarzysząca);
- Powierzchnia obszaru górniczego „Kamienna Góra III" – 119101 m²;
- Powierzchnia terenu górniczego „Kamienna Góra III" – 684716 m²;
- Metoda wydobycia – odkrywkowa;
- Ważność koncesji – do dnia 31 grudnia 2035 roku.

<u>ZŁOŻE „SŁAWNIOWICE</u>":

- Miejscowość (obręb) – Sławniowice;
- Koncesja nr 12/2003 Wojewody Opolskiego z dnia 27 czerwca 2003 roku, zmieniona Decyzją Marszałka Województwa Opolskiego nr: DOŚ.II–JJ–7513/6/06 z dnia 23 marca 2006 roku;

- Użytkownik – Marmur Sławniowice sp. z o.o.;
- Kopalina – marmur i dolomit;
- Powierzchnia obszaru górniczego „Sławniowice" – 681879 m²;
- Powierzchnia terenu górniczego „Sławniowice" – 1898076 m²;
- Metoda wydobycia – odkrywkowa;
- Ważność koncesji – do dnia 31 grudnia 2023 roku.

ZŁOŻE „DEWON – POKRZYWNA":

- Miejscowość (obręb) – Jarnołtówek;
- Koncesja nr 63/93 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 30 kwietnia 2003 roku, zmieniona Decyzją nr Bkk–1308/MM/96 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 22 lipca 1996 roku i Decyzją nr ŚR.II–JJ–7412/2/03 Wojewody Opolskiego z dnia 30 kwietnia 2003 roku oraz Decyzjami Marszałka Województwa Opolskiego nr: DOŚ.II.JJ7513–4/09 z dnia 11 marca 2009 roku i DOŚ–II.7422.1.3.2012.JJ z dnia 05 marca 2012 roku;
- Użytkownik – Dewon sp. z o.o.;
- Kopalina – łupki fyllitowe;
- Powierzchnia obszaru górniczego „Jarnołtówek II" – 89673 m²;
- Powierzchnia terenu górniczego „Jarnołtówek II" – 795507 m²;
- Metoda wydobycia – odkrywkowa;
- Ważność koncesji – do dnia 31 grudnia 2033 roku.

ZŁOŻE „BODZANÓW":

- Miejscowość (obręb) – Bodzanów;
- Koncesja nr 2/08 Starosty Powiatowego w Nysie z dnia 04 lipca 2008 roku, zmieniona Decyzją nr ROŚ.6522.2.2018.JT Starosty Nyskiego z dnia 29 czerwca 2018 roku;
- Użytkownik – Zakład Wydobycia i Przeróbki Kruszyw Naturalnych w Głuchołazach;
- Kopalina – kruszywo naturalne;
- Powierzchnia obszaru górniczego „Bodzanów 1" – 19979 m²;
- Powierzchnia terenu górniczego „Bodzanów 1" – 19979 m²;
- Metoda wydobycia – odkrywkowa;
- Ważność koncesji – do dnia 30 czerwca 2028 roku.

Na obszarze gminy Głuchołazy zlokalizowanych zostało ponadto kilkanaście punktów występowania kopaliny. Są to niewielkie odkrywki, głównie piasków i żwirów oraz łupków fyllitowych i kwarcytów, z których część jest okresowo eksploatowana na niewielką skalę przez okolicznych mieszkańców na potrzeby lokalne.

Reasumując należy podkreślić, że działalności górnicze stanowią uzupełniającą funkcję w strukturze lokalnego przemysłu. Ewentualne rozpoczęcie działalności górniczej na pozostałych udokumentowanych złożach kopalin w rejonie gminy nie spowoduje, że górnictwo i wydobycie stanie się istotną dziedziną w strukturze lokalnego sektora produkcyjnego.

6.3.2. Pozostałe działalności produkcyjne.

Miasto Głuchołazy pełni rolę lokalnego, niewielkiego, ale prężnego ośrodka przemysłowego. Zakłady produkcyjne zlokalizowane są przede wszystkim w północno – wschodniej (ulice: Grunwaldzka, Kolejowa, Kopernika, Wrocławska) oraz w centralnej (ulice: Andersa i Wyspiańskiego) części miasta. Dominującym profilem działalności jest przemysł elektrotechniczny, maszynowy i papierniczy, ale także odzieżowy i spożywczy. Natomiast na terenach wiejskich, ze względu na znaczną powierzchnię użytków rolnych (północna część gminy) oraz terenów leśnych (południowa część gminy) w strukturze zagospodarowania terenu, gospodarka związana jest przede wszystkim z sektorem rolniczym i usługowym. Działalności produkcyjne w postaci niewielkich zakładów (budownictwo, przetwórstwo przemysłowe, rzemiosło produkcyjne) pełnią tu jedynie funkcję uzupełniającą i zlokalizowane są głównie na terenie największych miejscowości. Wyjątek stanowią wsie Bodzanów, Gierałcice i Nowy Świętów gdzie funkcjonuje kilka znaczących w skali gminy zakładów produkcyjnych. Na terenie gminy nie występują zakłady o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii. Do największych zakładów przemysłowych (poza górnictwem) na terenie gminy należą:

- HLT sp. z o.o., Głuchołazy, ul. Kolejowa 5, produkcja oświetlenia, zatrudnienie około 270 osób;
- Schattdecor sp. z o.o., Głuchołazy, ul. Andersa 1, produkcja papieru, zatrudnienie około 220 osób;
- Wakmet sp. j., Bodzanów 75, produkcja armatury przemysłowej, zatrudnienie około 220 osób;
- Głuchołaskie Zakłady Papiernicze sp. z o.o., Głuchołazy, ul. Andersa 32, produkcja papieru, zatrudnienie około 200 osób;
- Malta – Decor sp. z o.o., Nowy Świętów, produkcja papieru, zatrudnienie około 130 osób;
- Portero sp. j., Głuchołazy, ul. Andersa 14, produkcja słodyczy, zatrudnienie około 100 osób;
- Fabryka Armatur Głuchołazy SA, Głuchołazy, ul. Wrocławska 1a, produkcja armatury przemysłowej, zatrudnienie około 80 osób;
- Farex Group sp. z o.o., Głuchołazy, ul. Wyspiańskiego 9, produkcja odzieży skórzanej (rękawiczek), zatrudnienie około 70 osób;
- Partner sp. z o.o., Głuchołazy, ul. Kopernika 1, produkcja nagłośnienia, zatrudnienie około 30 osób;
- Flaig – Hommel Polska sp. z o.o., Głuchołazy, ul. Kopernika 1, produkcja artykułów metalowych, zatrudnienie około 30 osób.

Generalnie na koniec 2016 roku na terenie gminy funkcjonowało 228 (z czego w mieście 145) podmiotów przemysłowych (sekcje „C", „D" i „E"), z czego 220 (w mieście 140) zajmowało się przetwórstwem przemysłowym (sekcja „C"). Budownictwo (sekcja „F") reprezentowało 337 podmiotów (z czego w mieście 180). Zdecydowana większość z nich to niewielkie zakłady, zatrudniające kilka – kilkanaście osób, zajmujące się rzemiosłem produkcyjnym. W 2016 roku liczba pracujących[113] w przemyśle i budownictwie na terenie gminy wynosiła 1519 osób (z czego w mieście 1192). Oznacza to, że na 1000 osób w wieku produkcyjnym 100 pracowało w przemyśle bądź budownictwie (w mieście 140).

Szansą na dalszy rozwój aktywności gospodarczych na terenie gminy Głuchołazy związanych z sektorem produkcyjnym są:

- wieloletnie tradycje przemysłowe;
- miejscowa baza surowcowa (np.: drewno, kopaliny budowlane);
- wykwalifikowana siła robocza;
- uzbrojone i planowane do uzbrojenia tereny przeznaczone pod działalności przemysłowe;

[113] Według faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

- stosunkowo niewielka odległość do głównych szlaków komunikacyjnych w południowej i zachodniej części kraju (droga nr A4 oraz linia kolejowa nr 137);
- położenie przy granicy z Republiką Czeską.

Obecnie cena 1 m² terenu przeznaczonego pod działalności gospodarcze wynosi od około 27 (grunty gminne) do 402 złotych (grunty prywatne). Jej konkretna wysokość uzależniona jest od lokalizacji i stopnia uzbrojenia terenu w infrastrukturę techniczną. Obecnie Gmina nie oferuje zwolnień z podatku od nieruchomości dla inwestujących tu przedsiębiorców.

Na terenie miasta obszary predysponowane do dalszego rozwoju funkcji produkcyjnych zlokalizowane są przede wszystkim w częściach północnej (w rejonie drogi wojewódzkiej nr 411 oraz linii kolejowej nr 297) i wschodniej (w rejonie drogi krajowej nr 40 oraz linii kolejowej nr 333). Na terenach wiejskich funkcje produkcyjne jako rozwojowe przypisać można tylko największym miejscowościom zlokalizowanym w północnej części, między innymi: Bodzanów, Charbielin, Gierałcice i Nowy Świętów. W pozostałych miejscowościach będą one jedynie uzupełniające w stosunku do obecnej struktury przestrzennej i gospodarczej. Rozwój działalności produkcyjnych w skali odpowiedniej dla oferowanej podaży wymagać będzie wprowadzenia kolejnych inwestycji zewnętrznych. Ułatwieniem może być fakt, że Gmina dla części rozwojowych terenów produkcyjnych posiada obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Generalnie na wyżej wymienionych obszarach oczekuje się rozwoju nowoczesnych i zaawansowanych technologicznie inwestycji. Potencjalny sektor produkcyjny (w przypadku terenów wiejskich najlepiej w postaci zakładów drobnej wytwórczości) nie może powodować strat w środowisku i powinien być podporządkowany obecnej i planowanej ekologiczno – ochronnej funkcji obszaru. Dobrym rozwiązaniem jest stopniowanie kategorii inwestycji dopuszczalnych na obszarach przemysłowych w zależności od odległości od jednostek osadniczych, a także wprowadzanie obowiązku lokalizacji na obrzeżach terenów inwestycyjnych zieleni pełniącej funkcje izolacyjne. Tereny przemysłowe dopuszczone w ramach tkanki osadniczej lub w bezpośrednim jej sąsiedztwie powinny być podporządkowane bezpieczeństwu i komfortowi zamieszkania. W takich przypadkach powinno się wykluczać bezwzględnie lokalizację przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko można dopuścić pod warunkiem uzyskania pozytywnych wyników analizy w ramach decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

6. 4. Usługi rynkowe.

Charakterystyczny w ostatnich 30 latach XX wieku dla krajów rozwiniętych proces serwicyzacji gospodarki postępuje w Polsce od blisko 30 lat. Rośnie odsetek zatrudnionych w III sektorze gospodarki narodowej. Dogodne położenie geograficzne gminy Głuchołazy oraz obecna struktura gospodarcza powoduje, że pożądany staje się dalszy rozwój sektora usługowego, w tym przede wszystkim usług: turystycznych, sportowych, rekreacyjnych i gastronomicznych.

6.4.1. Handel.

Ogółem w 2003[114] roku na terenie gminy Głuchołazy funkcjonowało 306 sklepów, w których pracowały 592 osoby (z czego w mieście odpowiednio 249 i 509). Na 1 obiekt handlowy przypadało wówczas 86 mieszkańców (w mieście 61). Obecnie liczbę sklepów szacuje się tylko na około 170 placówek. Większość z nich, poza nielicznymi wyjątkami, to placówki małe i średnie, o powierzchni sprzedaży nie przekraczającej 100 m². W Głuchołazach

[114] Główny Urząd Statystyczny począwszy od 2004 roku nie publikuje danych dotyczących ilości placówek handlowych w podziale na gminy i powiaty.

funkcjonuje 7 wielkopowierzchniowych, sieciowych obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 300 m². Zlokalizowane są przy ulicach: Grunwaldzka (nr 2b – 2obiekty, nr 2c i nr 3), Norwida 2, Wyszyńskiego (nr 9 i nr 9b). Ponadto 1 obiekt zlokalizowany jest w Biskupowie. Głównymi ośrodkami handlowymi w gminie poza Głuchołazami (142 sklepy) są wsie: Biskupów i Nowy Świętów (po 4 sklepy), Burgrabice (3 sklepy) oraz Gierałcice, Jarnołtówek, Polski Świętów, Sławniowice i Stary Las (po 2 sklepy). W pozostałych miejscowościach funkcjonuje po 1 placówce handlowej, a we wsi Podlesie ma sklepów. Ponadto na terenie gminy funkcjonuje 5 stacji paliw, które zlokalizowane są tylko w Głuchołazach (ulice: Andersa 32, Grunwaldzka 2a, Grunwaldzka 3a, Grunwaldzka 7a, Kolejowa 10).

TABELA 138: Gmina Głuchołazy – placówki handlowe w 2018 roku.

Miejscowość	Ilość placówek handlowych
Głuchołazy	142
Biskupów	4
Bodzanów	1
Burgrabice	3
Charbielin	1
Gierałcice	2
Jarnołtówek	2
Konradów	1
Markowice	1
Nowy Las	1
Nowy Świętów	4
Podlesie	–
Pokrzywna	1
Polski Świętów	2
Sławniowice	2
Stary Las	2
Sucha Kamienica	1
Wilamowice Nyskie	1

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2018.

TABELA 139: Gmina Głuchołazy – dostępność oraz nasycenie placówkami handlowymi w 2003 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy		Powiat Nyski	Województwo Opolskie
	ogółem	miasto		
Liczba mieszkańców na 1 sklep	**85,70**	61,04	92,38	98,96
Liczba sklepów na 10 km²	**18,21**	364,57	13,04	11,33
Liczba pracujących na 1 sklep	**1,93**	2,02	2,29	2,45
Liczba mieszkańców na 1 stację paliw	**6556**	3780	4756	3743
Liczba stacji paliw na 10 km²	**0,24**	5,86	0,25	0,30

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003.

Dostępność oraz nasycenie placówkami handlowymi dla mieszkańców gminy Głuchołazy było w analizowanym okresie korzystniejsze od przeciętnych w powiecie i województwie. Powodem korzystnych wskaźników był przede wszystkim handel drobnodetaliczny nastawiony na obsługę klientów z Czech oraz tranzytowego ruchu transgranicznego. Niska wówczas liczba pracujących na 1 sklep świadczy o tym, że miejscowy handel to były głównie zakłady osób fizycznych oraz firmy rodzinne. Nieco mniej korzystnie kształtowały się wówczas wskaźniki dotyczące stacji paliw. Należy w tym miejscu podkreślić, że obecnie miejscowy sektor usług handlowych (zwłaszcza specjalistyczny handel drobnodetaliczny) ma utrudnione możliwości rozwoju, ze względu na rozwój handlu dyskontowego i bliskie położenie dużego ośrodka usługowego – miasta Nysa.

TABELA 140: Gmina Głuchołazy – dostępność oraz nasycenie wielkopowierzchniowymi placówkami handlowymi w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy		Powiat Nyski	Województwo Opolskie
	ogółem	miasto		
Liczba mieszkańców na 1 supermarket[115]	**4813**	2756	4942	4774
Liczba mieszkańców na 1 hipermarket[116]	**–**	–	69184	49652
Liczba supermarketów na 100 km²	**2,97**	73,21	2,29	2,21
Liczba hipermarketów na 100 km²	**–**	–	0,16	0,21

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

W 2016 roku na terenie gminy Głuchołazy było 5 obiektów spełniających kryteria supermarketu według GUS. Wskaźnik dotyczący dostępności do supermarketów (liczba mieszkańców na 1 obiekt) jest bardzo zbliżony do przeciętnych dla powiatu i województwa, zaś wskaźnik gęstości (liczba obiektów na 100 km²) jest nieco korzystniejszy od porównywanych jednostek. Z oferty hipermarketów mieszkańcy gminy Głuchołazy korzystają poza jej granicami, głównie w Nysie i Opolu.

TABELA 141: Gmina Głuchołazy – targowiska[117] w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie
Liczba mieszkańców na 1 targowisko stałe	**24064**	27674	19861
Liczba mieszkańców na 1 m² targowiska stałego	**0,92**	3,05	5,18
Liczba mieszkańców na 1 stały punkt sprzedaży na targowisku stałym czynny codziennie	**206**	360	626
Liczba targowisk stałych na 100 km²	**0,59**	0,41	0,53
Liczba mieszkańców na 1 targowisko sezonowe	**–**	405	1655
Liczba targowisk sezonowych na 100 km²	**–**	27,94	6,37

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

[115] Sklep o powierzchni sprzedażowej od 400 m² do 2499 m², prowadzący sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujący szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykułów nieżywnościowych częstego zakupu.
[116] Sklep o powierzchni sprzedażowej od 2500 m², prowadzący sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujący szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.
[117] Wyodrębniony teren lub budowla (plac, ulica, hala targowa) ze stałymi względnie sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu, codziennie lub w wyznaczone dni tygodnia.

W Głuchołazach przy ul. Moniuszki funkcjonuje targowisko stałe o powierzchni 26200 m². Według GUS funkcjonuje tu 117 „stałych punktów sprzedaży drobnodetalicznej"; wszystkie są czynne codziennie. Brak jest targowisk sezonowych (według ewidencji GUS), choć organizowane są takie miejsca w Głuchołazach przy ul. Targowej oraz w czasie imprez plenerowych w rejonie ulic Magistrackiej i Rynek oraz „Muszli Leśnej" w Parku Zdrojowym. Obecność tylko 1 targowiska stałego na terenie gminy o stosunkowo dużej populacji powoduje, że współczynnik dotyczący dostępności do takich obiektów (liczba mieszkańców na 1 targowisko) jest tutaj niższy od średniej w całym województwie, ale jednak wyższy niż w powiecie. Parametry tutejszego targowiska stałego (powierzchnia i stałe punkty sprzedaży czynne codziennie) mają wpływ na wyraźnie korzystniejsze wskaźniki dotyczące charakterystyki samego obiektu w stosunku do analogicznych w powiecie i województwie. Należy podkreślić, że Gmina Głuchołazy planuje budowę nowego, nowoczesnego targowiska stałego w rejonie ul. Moniuszki.

6.4.2. Gastronomia.

Niezbędnym elementem współtworzącym prestiż danego rejonu, a zwłaszcza ośrodka turystycznego o ambicjach uzdrowiskowych (leczniczych), jest świadcząca wysoki poziom gastronomia. Obecnie na terenie gminy funkcjonuje blisko 40 placówek gastronomicznych. Wszystkie zlokalizowane są w południowej „turystycznej" części gminy (Głuchołazy, Jarnołtówek, Konradów, Podlesie, Pokrzywna).

TABELA 142: Gmina Głuchołazy – baza gastronomiczna w 2018 roku.

Obiekt	Lokalizacja
1	2
Głuchołazy	
Bar	Aleja Jana Pawła II 21b
Bar	ul. Góra Św. Anny 1
Bar	ul. Korfantego
Bar	Plac Basztowy 8/2
Bar	ul. Powstańców Śląskich 2
Bar	ul. Sikorskiego 16
Kawiarnia	Aleja Jana Pawła II 37
Kawiarnia	ul. Andersa 74
Kawiarnia	ul. Korfantego 4/1
Kawiarnia	ul. Norwida 2
Kawiarnia	ul. Skłodowskiej–Curie 10
Kawiarnia	ul. Wyszyńskiego 2A
Kiosk gastronomiczny	Plac Basztowy
Kiosk piwny	ul. Batorego 8
Pizzeria	Aleja Jana Pawła II 21
Pizzeria	ul. Norwida 2
Pub	ul. Moniuszki 16
Punkt gastronomiczny	ul. Kościuszki 55A
Restauracja	Aleja Jana Pawła II 25
Restauracja	Aleja Jana Pawła II 38
Restauracja	ul. Chopina 28

1	2
Restauracja	ul. Parkowa 2
Restauracja	ul. Sikorskiego 3
Jarnołtówek	
Bar	Jarnołtówek 211
Kawiarnia	Jarnołtówek 204
Restauracja	Jarnołtówek 32b
Restauracja	Jarnołtówek 72
Konradów	
Zajazd	Konradów 178
Podlesie	
Restauracja	Podlesie 52
Pokrzywna	
Bar	Pokrzywna 102
Karczma	Pokrzywna 76k
Restauracja	Pokrzywna 25b
Restauracja	Pokrzywna 48
Restauracja	Pokrzywna 76
Restauracja	Pokrzywna 76j

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2018.

Należy nadal rozwijać sieć tego typu placówek, także w północnej „rolniczej" części gminy. W tym celu należy wykorzystać obecne rezerwy lokalizacyjne oraz budynki typu świetlice wiejskie czy dawne zabytkowe karczmy. Wskazane jest także funkcjonowanie małych obiektów sezonowych w wybranych miejscowościach, zwłaszcza w kontekście dalszego rozwoju usług turystyczno – rekreacyjnych.

6.4.3. Pośrednictwo finansowe.

W miejscowości Głuchołazy działalność gospodarczą prowadzi 6 placówek bankowych:

- Alior Bank SA, Rynek 3;
- Bank Spółdzielczy w Leśnicy, ul. Wyszyńskiego 6;
- BZ WBK SA, ul. Skłodowskiej–Curie 22;
- Credit Agricole Bank Polska SA, Rynek 21;
- PKO BP SA, Rynek 22;
- SKOK im. F. Stefczyka, Rynek 23.

Obecność oddziałów banków pozytywnie wpływa na prestiż gminy. Zarówno klienci detaliczni jak i przedsiębiorcy mogą korzystać na miejscu z szerokiego wachlarza usług finansowych. Na terenie gminy funkcjonują także podmioty oferujące usługi ubezpieczeniowe, itp.

6.4.4. Pozostałe placówki usługowe i rzemiosło.

Oferta zakładów rzemieślniczych jest liczna i zróżnicowana branżowo, aczkolwiek występują głównie w Głuchołazach i większych wsiach. W szczególności świadczą one usługi budowlane i mechaniki pojazdowej oraz inne czynności związane z sektorem produkcyjnym, budownictwem czy obsługą rolnictwa i leśnictwa. Funkcjonuje także bogata sieć placówek usługowych innych niż handel i rzemiosło (np.: fotograf, fryzjerstwo,

informatyka, kancelarie prawne, kosmetyka, krawiec, naprawy, notariusz, optyk, rachunkowość, itd.). W Głuchołazach przy ulicach Aleja Jana Pawła II 32 oraz Kościuszki 13 zlokalizowane są Urzędy Poczty Polskiej. Ponadto w Konradowie (nr 39) i Nowym Świętowie (nr 83) funkcjonują agencje Poczty Polskiej.

Największymi zakładami usługowymi w gminie pod względem zatrudnienia są jednak placówki usług publicznych (służba zdrowia, edukacja i administracja) oraz większe obiekty handlowe (supermarkety) i turystyczno – rekreacyjne. Łącznie w gminie Głuchołazy w 2016 roku zarejestrowano 1564 komercyjnych podmiotów usługowych z następujących sekcji: „G" – handel i naprawy (620), „H" – transport i gospodarka magazynowa (92), „I" – zakwaterowanie i gastronomia (91), „J" – informacja i komunikacja (26), „K" – działalność finansowa i ubezpieczeniowa (59), „L" – obsługa nieruchomości i firm (380), „M" – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (114), „N" – działalność w zakresie usług administrowania (47) oraz „S" i „T" – pozostała działalność usługowa (135). Należy nadmienić, że znaczna ilość zarejestrowanych w gminie Głuchołazy podmiotów usługowych prowadzi działalność gospodarczą poza granicami gminy, głównie w Nysie i Prudniku.

TABELA 143: Gmina Głuchołazy – placówki usługowe (bez handlu) i rzemieślnicze w 2018 roku.

Miejscowość	Ilość placówek usługowych (bez handlu)	Ilość placówek rzemieślniczych
Głuchołazy	115	34
Biskupów	–	8
Bodzanów	10	9
Burgrabice	1	5
Charbielin	3	1
Gierałcice	1	6
Jarnołtówek	6	2
Konradów	6	3
Markowice	1	–
Nowy Las	1	–
Nowy Świętów	4	3
Podlesie	2	–
Pokrzywna	13	2
Polski Świętów	3	3
Sławniowice	1	10
Stary Las	1	–
Sucha Kamienica	–	–
Wilamowice Nyskie	1	1

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2018.

Generalnie nasycenie siecią usługową oraz rzemieślniczą jest wystarczające z punktu widzenia lokalnych, podstawowych potrzeb. Ośrodkiem koncentrującym największą ilość placówek usługowych jest miasto Głuchołazy. Najwięcej placówek zlokalizowanych jest w centrum tej miejscowości (Rynek wraz z przyległymi ulicami) oraz ulice: Aleja Jana Pawła II, Bohaterów Warszawy, Grunwaldzka, Sikorskiego, Skłodowskiej–Curie i Wyszyńskiego. W dalszej perspektywie rozwój sektora usługowego uzależniony będzie głównie od lokalnego

popytu, a więc od rozwoju demograficznego i gospodarczego samego miasta jak i poszczególnych miejscowości wiejskich.

Z pozostałych usług, zwłaszcza ponadpodstawowych, związanych między innymi z: handlem specjalistycznym, kulturą, szkolnictwem średnim i wyższym, służbą zdrowia, pośrednictwem finansowym, administracją powiatową i wojewódzką, itd., mieszkańcy gminy korzystają przede wszystkim w pobliskich Nysie i Prudniku oraz w stolicy województwa – Opolu.

6. 5. Turystyka i rekreacja.

6.5.1. Główne atrakcje turystyczne i rekreacyjne.

Gmina Głuchołazy, a konkretnie jej południowa część zlokalizowana w obrębie Gór Opawskich, to jeden z najatrakcyjniejszych (jeżeli nie najbardziej atrakcyjny) pod względem turystycznym rejonów (ośrodków) województwa opolskiego. W ujęciu regionalnym gmina Głuchołazy położona jest na skraju atrakcyjnego regionu turystycznego, obejmującego południowo – zachodnią części kraju, to jest Sudetów. Region ten posiada bardzo korzystne warunki orograficzne, klimatyczne, przyrodnicze i uzdrowiskowe, dobrą dostępność komunikacyjną (np.: położenie w pobliżu wielu przejść granicznych) oraz dobre wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną. Mając tak korzystne warunki Sudety już od kilku stuleci znane są jako regiony turystyczne oraz uzdrowiskowe. Atrakcje turystyczne gminy Głuchołazy związane są głównie z walorami przyrodniczo – krajobrazowymi Gór Opawskich (urozmaicona rzeźba terenu, gęsta sieć hydrograficzna, kompleksy leśne) objętych tu ochroną w postaci Parku Krajobrazowego, obszarów NATURA 2000 i rezerwatów przyrody. Potencjał turystyczny gminy tworzą także walory kulturowe, a przede wszystkim miejsca związane z historią górnictwa złota oraz bogaty zasób zabytków z zespołem urbanistycznym głuchołaskiej starówki, byłym uzdrowiskiem w rejonie Góry Parkowej, założeniami pałacowo – parkowymi i obiektami sakralnymi na czele. Walory te, w powiązaniu z dogodnym położeniem komunikacyjnym, wpłynęły na rozwój funkcji uzdrowiskowych, sportowo – rekreacyjnych i gastronomicznych.

Ważnym atutem dla wielu turystów jest także dobre położenie gminy pod względem nie tylko geograficznym, ale również komunikacyjnym. Lokalizacja gminy w sąsiedztwie wielu innych atrakcyjnych rejonów turystycznych sama w sobie jest atrakcją godną zagospodarowania i wypromowania. Rejon gminy może pełnić także rolę bazy wypadowej, bo położony jest w zasięgu maksymalnie kilkudziesięciominutowego dojazdu do wielu innych rejonów Sudetów Wschodnich (czeskie Jesioniki i Ziemia Kłodzka) oraz licznych atrakcji z nimi związanych. Osobną kwestią jest potencjał związany z reaktywacją funkcji uzdrowiskowych (leczniczych). Otwiera to szansę na intensyfikację turystyki pobytowej, a więc nie tylko ukierunkowanej na obsługę ruchu jednodniowego i weekendowego (lokalne atrakcje), ale także wielodniowych usług wypoczynkowych (nie tylko związanych z usługami leczniczymi) w powiązaniu z możliwością dalszych wycieczek, przynoszących bardziej wymierne korzyści materialne dla lokalnej gospodarki. Aby tego dokonać należy wdrożyć szereg działań związanych między innymi z poprawą funkcjonowania komunikacji publicznej (przede wszystkim kolejowej o zasięgu ponadlokalnym), szeroką ofertą usług kultury i sportu czy promocją gminy. Dodatkowo należy skoncentrować się na działaniach proekologicznych związanych z ochroną przyrody i środowiska naturalnego, poprawą estetyki i wizerunku gminy, a także modernizować infrastrukturę służącą turystyce w zakresie umożliwiającym obsługę oczekiwanego ruchu.

Obecna infrastruktura turystyczno – rekreacyjna gminy jest dość bogata, a składają się na nią przede wszystkim:

- rozwinięta i różnorodna baza noclegowa;

- bogata i różnorodna sieć znakowanych tras turystycznych (pieszych, rowerowych, narciarskich, kajakowych);
- baza sportowo – rekreacyjna, w tym przede wszystkim Park Edukacji i Rozrywki „Zaginione Miasto Rosenau" w Pokrzywnej;
- specjalistyczne usługi z zakresu służby zdrowia;
- rozwinięta sieć placówek gastronomicznych;
- informacja turystyczna (Centrum Informacji Turystycznej w Głuchołazach przy Placu Basztowym 4a).

Rolniczy charakter północnej części gminy powoduje, że sektor turystyczny (poza kilkoma gospodarstwami agroturystycznymi) praktycznie tu nie istnieje.

6.5.2. Znakowane trasy turystyczne[118]*.*

Po obszarze gminy prowadzą liczne znakowane piesze i rowerowe trasy turystyczne, będące w gestii Polskiego Towarzystwa Turystyczno – Krajoznawczego (PTTK) oraz samorządów powiatowych i gminnych.

Szlaki piesze:

- **szlak czerwony** (Główny Szlak Sudecki w relacji Świeradów–Zdrój – Prudnik). Przebieg na terenie gminy: granica gmin Otmuchów / Głuchołazy – Sławniowice – Gierałcice – Bodzanów – Głuchołazy – Góra Parkowa – Podlesie – Jarnołtówek – Biskupia Kopa (890 m n.p.m.) – Srebrna Kopa (785 m n.p.m.) – Przełęcz Pod Zamkową Górą (508 m n.p.m.) – Pokrzywna – granica gmin Głuchołazy / Prudnik;
- **szlak niebieski** – pętla wokół Góry Parkowej;
- **szlak niebieski** (pętla w rejonie Jarnołtówka i Pokrzywnej wokół doliny Złotego Potoku) w relacji Jarnołtówek – Skały Karolinki – Morskie Oczko – Olszak (453 m n.p.m.) – Żabie Oczko – Pokrzywna – Gwarkowa Perć – Skały Karliki – Jarnołtówek;
- **szlak zielony** (w relacji Třemešná – Biskupia Kopa – Zlaté Hory – Jarnołtówek). Przebieg na terenie gminy: granica CZ / PL – Jarnołtówek;
- **szlak żółty** (Szlak Górników Złota) – pętla w rejonie Góry Parkowej (Przedniej Kopy 495 m n.p.m.);
- **szlak żółty** w relacji Jarnołtówek – Gwarkowe Skały (507 m n.p.m.) – Schronisko PTTK „Pod Biskupią Kopą" (765 m n.p.m.) – Przełęcz Pod Kopą (Przełęcz Mokra) – Złodziejska Ścieżka – Przełęcz Pod Zamkową Górą (508 m n.p.m.) – Saperska Droga – Pokrzywna;
- **droga św. Jakuba** (szlak pielgrzymkowy do Santiago de Compostela). Odcinek szlaku obejmujący gminę Głuchołazy rozpoczyna się przy źródle Jakuba, zwanego studnią Jakuba (Jakobs Brunnen), na zboczu Góry Parkowej w Górach Opawskich, pomiędzy VII i VIII stacją Drogi Krzyżowej. Następnie wiedzie przez Głuchołazy (ulice Andersa i Konopnickie) oraz doliną Białej Głuchołaskiej do Wilamowic Nyskich i dalej przez Łączki i Biskupów do granicy gmin Głuchołazy / Otmuchów.

Ścieżki dydaktyczne (o tematyce archeologicznej i historycznej):

- **znaki zielone** – pętla w rejonie Góry Parkowej o przebiegu zbliżonym do szlaku żółtego;
- **znaki zielone** – pętla w rejonie Jarnołtówka i Pokrzywnej wokół doliny Złotego Potoku o przebiegu zbliżonym do szlaku niebieskiego z odnogą od Gwarkowej Perci na Biskupią Kopę przez dolinę Bystrego Potoku i Schronisko PTTK „Pod Biskupią Kopą";

[118] Na podstawie map turystycznych: *Góry Opawskie 1:40000, Wydanie I*, Studio PLAN, Wrocław 2005; *Góry Opawskie 1:25000, Wydanie II*, Studio PLAN, Wrocław 2017; *Ziemia Nysa 1:70000, Wydanie III*, Studio Plan, Wrocław 2018.

- **znaki niebieskie** – pętla w Głuchołazach w relacji ul. Parkowa – ul. Andersa – rezerwat przyrody „Las Bukowy" – rezerwat przyrody „Nad Białką" – „300 schodków" – Czarcia Ambona – Szubieniczna Góra (325 m n.p.m.) – ul. Wyspiańskiego – ul. Andersa – ul. Sikorskiego – ul. Opolska – ul. Skłodowskiej–Curie – ul. Magistracka – Rynek – ul. Korfantego – ul. Batorego – ul. Bohaterów Warszawy – Aleja Jana Pawła II – ul. Parkowa.

Trasy rowerowe:

- **znaki zielone** (międzynarodowa trasa rowerowa R9 Bałtyk – Adriatyk). Przebieg na terenie gminy: granica CZ / PL – Głuchołazy (ulice: Kolonia Jagiellońska – Kraszewskiego – Sikorskiego – Opolska – Kościuszki – Jana III Sobieskiego) – Bodzanów – Nowy Świętów – Wilamowice Nyskie – Gierałcice – Biskupów – Łączki – granica gmin Głuchołazy / Nysa;
- **znaki niebieskie** (krajowa trasa nr 40). Przebieg na terenie gminy: granica gmin Otmuchów / Głuchołazy – Burgrabice (odnoga przez Sławięcice do granicy PL / CZ) – Biskupów – Gierałcice – Głuchołazy (ulice: Świdnicka – Kraszewskiego – Miarki – Mickiewicza – Wyspiańskiego – Andersa – Aleja Jana Pawła II – Parkowa – Ogińskiego – Karłowicza – Lompy) – DP nr 1681O (odnoga do granicy PL / CZ) – Konradów – Jarnołtówek (odnoga przez do granicy PL / CZ) – Pokrzywna – granica gmin Głuchołazy / Prudnik;
- **znaki czerwone** (pętla w rejonie Góry Parkowej) w relacji Głuchołazy (ul. Parkowa) – Droga Krzyżowa – Podlesie – Głuchołazy (ul. Parkowa).

Szczególną podkreślenia atrakcją jest przebiegający przez gminę Głuchołazy polsko – czeski rowerowy „Szlak Czarownic" w relacji Paczków – Nysa – Głuchołazy – Zlaté Hory – Rejvíz – Jeseník – Šumperk – Mohelnice. Łączna długość szlaku wynosi 233 km, z czego 95 km po stronie polskiej. Trasa przebiega przez miejsca związane z historią procesów czarownic. Po stronie polskiej szlak powstał z inicjatywy Powiatu Nyskiego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007 – 2013. Przebieg na terenie gminy: granica gmin Nysa / Głuchołazy – Stary Las – Nowy Las – Charbielin – Jarnołtówek – Konradów – Głuchołazy (ulice: Kolonia Kaszubska – Powstańców Śląskich – Moniuszki – Sikorskiego – Miarki – Mickiewicza – Wyspiańskiego – Andersa – Aleja Jana Pawła II – Parkowa – Ogińskiego – Karłowicza – Lompy) – DP nr 1681O – granica PL / CZ.

Trasy narciarskie (biegowe):

- **znaki czerwone** – pętla wokół Wojewódzkiego Ośrodka Rehabilitacji i Prewencji Kardiologicznej w Głuchołazach;
- **znaki niebieskie** – pętla w rejonie Sztolni Trzech Królów pomiędzy Górą Parkową, Głuchołazami i DP nr 1681O;
- **znaki zielone** – pętla w rejonie Góry Parkowej;
- **znaki żółto–niebieskie** – trasa w dolinie Bystrego Potoku;
- **znaki żółto–niebieskie** – polsko–czeska pętla wokół Biskupiej Kopy;
- **znaki żółto–niebieskie** w relacji Głuchołazy (Kompleks Rekreacyjny „Nad Białką") – Wilamowice Nyskie.

Szlak kajakowy:

Rzeka Biała Głuchołaska na terenie Polski dla kajakarstwa dostępna jest od poniżej Głuchołaz (Kompleks Rekreacyjny „Nad Białką") do ujścia do Jeziora Nyskiego. Szlak o charakterze górskim. Średni spadek to około 4

‰ co powoduje, że odcinków o spokojniejszej wodzie praktycznie nie ma. W górnym biegu (od 20 km) jest to szlak dość malowniczy, ale i uciążliwy ze względu na liczne sztuczne progi wymagające często przenoszenia kajaka, a zawsze rozpoznania przeszkody z brzegu. Dodatkowym utrudnieniem przy wysiadaniu z kajaka na bystrym nurcie są strome brzegi. W dolnym biegu (od 7,4 km) szlak jest tylko nieco uciążliwy i można go zaliczyć do najpiękniejszych górskich szlaków w kraju. Na przebycie szlaku potrzeba od 4 do 5 godzin. Szlak dostępny jedynie na wiosnę lub w innej porze roku przy wysokim stanie wody.
Gmina Głuchołazy znajduje się także w zasięgu nieoznakowanych tras samochodowych i motocyklowych promowanych przez różne jednostki, organizacje i stowarzyszenia.

6.5.3. Baza noclegowa.

Gmina Głuchołazy dysponuje liczną i różnorodną bazą noclegową. Reprezentują ją zarówno hotele, w tym ***, jak również: zajazdy, pensjonaty, pokoje gościnne, schroniska czy gospodarstwa agroturystyczne. Liczbę miejsc noclegowych szacuje się na około 3000.

TABELA 144: Gmina Głuchołazy – baza noclegowa w 2018 roku.

Obiekt	Lokalizacja	Ilość miejsc noclegowych
1	2	3
Głuchołazy		
Kompleks Turystyczny „Sudety Banderoza”	ul. Powstańców Śląskich 23	470
Ośrodek Formacyjno – Rehabilitacyjno – Wypoczynkowy „Skowronek”	ul. Andersa 74	190
Ośrodek Wypoczynkowy „Czerwony Kozioł”	ul. Andersa 39	150
Hotel „Sudety” **	Aleja Jana Pawła II 25	72
Pokoje Gościnne „Willa Zdrojowa”	Aleja Jana Pawła II 13	35
Gościniec „Pod Bukiem”	ul. Parkowa 1	34
Pokoje Gościnne „Iwona”	Aleja Jana Pawła II 28	34
Pokoje Gościnne „Noclegi Pod Świerkami”	ul. Kraszewskiego 15	14
Bodzanów		
Dom Rekolekcyjno – Wypoczynkowy	Bodzanów 66	35
Burgrabice		
Agroturystyka „Niebieski domek”	Burgrabice 26	12
Gierałcice		
Gospodarstwo Agroturystyczne „Dom między drzewami”	Gierałcice 61	11
Jarnołtówek		
Ośrodek Wypoczynkowy „Ziemowit”	Jarnołtówek 204	243
Ośrodek Wypoczynkowy „Na Końcu Świata”	Jarnołtówek 4	121
Ośrodek Rehabilitacyjno – Wypoczynkowy „Max”	Jarnołtówek 32b	98
Ośrodek Kolonijny „Olsza”	Jarnołtówek 16	73
Górski Dom Turysty PTTK „Pod Kopą Biskupią”	Jarnołtówek 211	50
Ośrodek Wypoczynkowy „Potok”	Jarnołtówek 52	47
Gospodarstwo Agroturystyczne „U Kasieńki”	Jarnołtówek 3	18
Agroturystyka „Noclegi u Agnieszki”	Jarnołtówek 62	15
Noclegi „U Ewy”	Jarnołtówek 115	15

1	2	3
Agroturystyka „Giemzikówka”	Jarnołtówek 207a	14
Pokoje Gościnne „Pod Lipami”	Jarnołtówek 14	12
Agroturystyka „Pod Sosnami”	Jarnołtówek 25c	10
Gospodarstwo Agroturystyczne „Stajnia za tamą”	Jarnołtówek 164	10
Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Biskupią Kopą”	Jarnołtówek 179	10
Gospodarstwo Agroturystyczne „Bacówka Giemzików”	Jarnołtówek 208a	10
Pokoje Gościnne	Jarnołtówek 229	10
Pokoje Gościnne „Na górce”	Jarnołtówek 1c	4
Konradów		
Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Wierzbą”	Konradów 112	12
Zajazd „Zagroda”	Konradów 178	12
Gospodarstwo Agroturystyczne „Trzy Góry”	Konradów 52	8
Gospodarstwo Agroturystyczne „Kamila”	Konradów 87	8
Podlesie		
Hotel „Aspen” ***	Podlesie 52	60
Pokrzywna		
Kompleks Turystyczno – Wypoczynkowy „Złoty Potok”	Pokrzywna19	200
Ośrodek Wypoczynkowy „Chrobry”	Pokrzywna 69	173
Ośrodek Rehabilitacyjno – Szkoleniowo – Wypoczynkowy „Sudety”	Pokrzywna 75	145
Ośrodek Szkoleniowo – Wypoczynkowy „Mieszko”	Pokrzywna 68	120
Ośrodek Szkoleniowo Wypoczynkowy „Drogowiec”	Pokrzywna	80
Hotel „Gorzelanny” ***	Pokrzywna 76	74
Camping „Złota Dolina”	Pokrzywna 25b	60
Hotel „Carina” ***	Pokrzywna 76	54
Szkolne Schronisko Młodzieżowe	Pokrzywna 72	49
Hostel / Demi Pension „Monika”	Pokrzywna 24	48
Hotel „Dębowe Wzgórze” ***	Pokrzywna 48	47
Gościniec „Migałówka”	Pokrzywna 12	25
Gospodarstwo Agroturystyczne „Panama”	Pokrzywna 27a	16
Gospodarstwo Agroturystyczne	Pokrzywna 3	13
Agroturystyka „Stok”	Pokrzywna 30a	12
Gospodarstwo Agroturystyczne „Zacisze”	Pokrzywna 77	10
Pokoje Gościnne „Izabela”	Pokrzywna 116	10
Domek do wynajęcia „Haneczka”	Pokrzywna 30	8
Stary Las		
Gospodarstwo Agroturystyczne „Gościniec u Teresy”	Stary Las 63	10
Gospodarstwo Agroturystyczne „Jagoda”	Stary Las 104	8

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2018.

Według danych GUS z 2016 roku na terenie gminy Głuchołazy funkcjonowały 22 turystyczne obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania[119,] (z czego 16 całorocznych), dysponujące łącznie 2139 miejscami noclegowymi (z

[119] Główny Urząd Statystyczny (GUS) pod tym pojęciem obejmuje tylko wybrane obiekty zbiorowego zakwaterowania, spełniające określone normy, między innymi: zarejestrowana działalność gospodarcza lub osobowość prawna w sektorze usług turystycznych (sekcja „I” – zakwaterowanie i gastronomia), odpowiednia liczba miejsc noclegowych, standard, a

czego 1657 całorocznych). Z bazy noclegowej na terenie gminy w 2016 roku skorzystało 49496 gości. Udzielono im łącznie 168797 noclegów. Oznacza to, że średni pobyt 1 gościa trwał około 3,4 dnia. Wśród korzystających z noclegów było 1454 gości zagranicznych.

TABELA 145: Gmina Głuchołazy – nasycenie usługami turystycznymi w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie
Obiekty noclegowe ogółem[120] na 100 km²	**13,09**	3,68	1,88
Liczba miejsc noclegowych ogółem[121] na 100 km²	**1273**	307	108
Liczba miejsc noclegowych ogółem[122] na 1000 mieszkańców	**88,89**	27,17	10,25
Liczba korzystających z noclegów na 1 miejsce noclegowe	**23,14**	27,46	40,19
Liczba korzystających z noclegów turystów zagranicznych na 1 miejsce	**0,68**	1,12	4,73
Liczba udzielonych noclegów na 1 miejsce noclegowe	**78,91**	75,80	86,07
Liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym na 1 miejsce	**1,69**	2,46	10,77
Średnia ilość udzielonych noclegów na 1 gościa	**3,41**	2,76	2,14
Średnia ilość udzielonych noclegów na 1 gościa z zagranicy	**2,49**	2,21	2,28
Obłożenie bazy noclegowej całorocznej w skali roku (%)	**21,62**	20,77	23,58

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Powyższe wskaźniki dotyczące dostępności do bazy noclegowej obrazują jak ważną rolę pełni gmina Głuchołazy w opolskim sektorze turystycznym. Gęstość turystycznych obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania liczonych na 100 km² jest na terenie gminy Głuchołazy ponad 3–krotnie wyższa od średniej charakteryzującej powiat nyski oraz 7–krotnie wyższa od przeciętnej występującej w całym województwie opolskim (wliczając w nie także wszystkie inne gminy typowo turystyczne). Współczynnik dotyczący liczby miejsc noclegowych na 100 km² jest również wyższy od średniej dla powiatu (4–krotnie) i znacznie wyższy niż w województwie (blisko 12–krotnie). Znaczne różnice (aczkolwiek już mniejsze) są także odnośnie liczby miejsc noclegowych liczonych na 1000 mieszkańców. Zakładając, że baza w gminie Głuchołazy składa się tylko z 22 podlegających statystyce obiektów noclegowych, to i tak stanowi ona 48,89 % zasobów całego powiatu i 12,43 % województwa. Udział miejsc noclegowych z gminy Głuchołazy w 2016 roku wynosił odpowiednio 56,90 % i 21,02 %. Wskaźniki wykorzystania turystycznych miejsc noclegowych (liczba korzystających gości i liczba udzielonych noclegów na 1 miejsce noclegowe, obłożenie bazy noclegowej) w gminie Głuchołazy prezentują się już mniej korzystnie w stosunku do średnich dla powiatu, a zwłaszcza województwa. Nie oznacza to jednakże niższej popularności turystycznej gminy w stosunku do całego rejonu opolskiego, wszakże ma ona i swój znaczny udział w tych wskaźnikach. Przyczynę takiego stanu należy upatrywać w rosnącym z roku na rok popycie na usługi turystyczne (w tym miejsca noclegowe), który napotkawszy na relatywnie uboższą bazę noclegową w pozostałych rejonach opolszczyzny, wpływa na dość wysoki stopień jej wykorzystania, zwłaszcza przez turystów zagranicznych. O turystycznej atrakcyjności gminy świadczy także wyższy niż w powiecie i województwie wskaźnik średniej ilości udzielonych noclegów na 1 gościa.

Jak wspomniano wcześniej prezentowane dane nie obejmują pełnego stanu zagospodarowania i ruchu turystycznego. Z oczywistych względów statystyki nie obejmują np.: gospodarstw agroturystycznych, pokoi do

przede wszystkim na bieżąco prowadzona statystyka dotycząca udzielanych noclegów.
[120] Całoroczne i sezonowe.
[121] Całoroczne i sezonowe.
[122] Całoroczne i sezonowe.

wynajęcia, pokoi gościnnych, coraz bardziej popularnych apartamentów na wynajem, innych obiektów niesklasyfikowanych, a także pobytów nie zarejestrowanych w obiektach podlegających obliczeniom statystycznym. Można tylko domniemywać rzeczywistych wielkości i założyć, że zarówno noclegowych obiektów turystycznych jak i udzielonych noclegów jest więcej (również w skali powiatu i województwa). Należy również podkreślić, że znaczny strumień ruchu turystycznego, a tym samym użytkowników lokalnej (gmina) infrastruktury turystycznej, generują turyści jednodniowi, których w skali roku można liczyć nawet w dziesiątkach tysięcy osobodni.

6.5.4. Potencjalne kierunki rozwoju turystyki.

Sektor usług turystycznych pełni ważną role w strukturze gminnej gospodarki i funkcja ta powinna być nadal należycie rozwijana.

Gmina Głuchołazy posiada opracowaną w 2004 roku *Strategię Rozwoju Turystyki*. Jej założenia nadal są aktualne. Zgodnie z określoną Wizją do 2020 roku Gmina Głuchołazy miałaby się stać obszarem:

- opierającym swój rozwój na wykorzystaniu walorów krajobrazowych i turystycznych oraz atutu dogodnego położenia geograficznego (w centrum Europy), otwartą na kooperację z innymi regionami UE;
- umiejętnie godzącym rozwój bazy miejscowych, tradycyjnych i nowoczesnych przemysłów i funkcji gospodarczo – przemysłowych z uzdrowiskowo – leczniczymi z zachowaniem środowiska i krajobrazu w stanie czystym;
- nowoczesnym pod względem infrastruktury technicznej i teleinformatycznej, dobrze skomunikowanym z regionem, krajem, Europą, w szczególności z sąsiadem czeskim;
- nowoczesnej i zadbanej bazy uzdrowiskowo – rehabilitacyjnej, sportowo – rekreacyjnej i hotelowo – turystycznej, zróżnicowanej pod względem oferty;
- znanym w Europie jako ośrodek aktywności ruchowych i sportowych, a także ośrodek leczniczo – rehabilitacyjny;
- czystym i uporządkowanym, dbającym o estetykę i nowoczesność rozwiązań z myślą o mieszkańcach, turystach, kuracjuszach;
- prezentującym i promującym swoje dziedzictwo historyczne i kulturalne.

Zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju należy promować inwestycje turystyczne i sportowo – rekreacyjne oparte na koncepcji ekorozwoju, harmonijnie wpisanego w struktury przyrodnicze, gospodarcze oraz społeczne regionu nyskiego. Ekologiczny rozwój turystyki powinien być nastawiony głównie na budowę średnich i małych ośrodków dla turystów poszukujących zarówno nośnych atrakcji, ale także spokoju i odosobnienia oraz kontaktu z naturą. Ten kierunek, zgodny z ideą ekorozwoju, zakłada unikanie degradacji walorów przyrodniczych. Zgodnie z założeniami *Strategii Rozwoju Turystyki* na obszarze gminy proponowany jest rozwój następujących form turystyki i rekreacji:

- turystyka pobytowa w obiektach:
  - hotelowych;
  - wczasowo – wypoczynkowych;
  - letniskowych, w tym w zabudowa rezydencjonalna;
  - agroturystycznych;
  - szkoleniowo – wypoczynkowych;
  - obsługi turystyki religijnej (pielgrzymkowej),
- turystyka krajoznawcza w miejscowościach i obiektach krajoznawczych;

- turystyka przygraniczna;
- wypoczynek codzienny i świąteczny w formach rekreacji (np.: wycieczki górskie) oraz w formach piknikowych;
- formy rekreacyjno – sportowe i sportowe;
- formy edukacyjne (ścieżki edukacyjne);
- turystyka „rehabilitacyjna" w oparciu o istniejąca bazę leczniczo – rehabilitacyjną;
- turystyka kwalifikowana (głównie po szlakach turystycznych) w formie wędrówek:
    - pieszych (górskich);
    - rowerowych;
    - konnych;
- turystyka specjalistyczna:
    - wędkarstwo;
    - myślistwo,
- obsługa turystycznego tranzytu drogowego.

Do proponowanych działań operacyjnych zawartych w *Strategii* i dotyczących zagospodarowania turystycznego należą:

- rozwój i unowocześnienie istniejącej bazy turystycznej, hotelowej i gastronomicznej (hotele, schroniska, restauracje);
- modernizacja istniejącej i budowa nowoczesnej sieci infrastruktury turystycznej i sportowej (ścieżki rowerowe, szlaki turystyczne, baseny, wyciągi, obiekty sportowe);
- stworzenie lokalnych produktów turystycznych (np.: kopalnie złota, order uśmiechu, itp.);
- zagospodarowanie turystyczne masywu Góry Parkowej;
- zagospodarowanie masywu Biskupiej Kopy;
- renowacja, konserwacja i utrzymanie zabytków i dóbr kultury jako produktu turystycznego promującego gminę;
- wzmocnienie sytemu informacji i promocji turystycznej;
- promocja agro– i ekoturystyki;
- rozwój bazy agroturystycznej w sołectwach;
- wzmocnienie współpracy przygranicznej.

Walory krajobrazowe i kulturowe regionu powinny wpłynąć na dalszą rozbudowę i modernizację infrastruktury turystycznej, szczególnie bazy rekreacyjnej i noclegowo – gastronomicznej. Ponadto wskazane jest wprowadzanie funkcji turystycznych do obiektów zabytkowych, przede wszystkim poprzez adaptację zespołów pałacowo – parkowych i zabudowań folwarcznych na hotele, zajazdy lub pensjonaty z towarzyszącymi im ośrodkami sportowo – rekreacyjnymi. Aby wykorzystać istniejący potencjał tych obiektów należy doskonalić ich standard, dostosować infrastrukturę do wymogów architektonicznych, ekologicznych oraz ogólnych uwarunkowań ładu przestrzennego.

7. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.

7. 1. Transport i komunikacja.

7.1.1. Infrastruktura drogowa.

Gmina Głuchołazy, jak na jednostkę o dość urozmaiconym zagospodarowaniu terenu, posiada dobrze rozwinięty i wystarczający pod względem gęstości sieci komunikacyjnej układ drogowy i komunikacyjny. Z punktu widzenia połączeń lokalnych, regionalnych i międzynarodowych położenie komunikacyjne gminy jest bardzo korzystne, ponieważ posiada ona dogodne połączenia drogowe zarówno z Nysą jak i Opolem, a także z pobliską Republiką Czeską.

DROGI KRAJOWE:

Przez obszar gminy Głuchołazy przebiega droga krajowa nr 40 w relacji: granica CZ / PL – Głuchołazy – Prudnik – Głogówek – Kędzierzyn–Koźle – Ujazd – Pyskowice. Droga krajowa nr 40 pełni ważną rolę w układzie drogowym województw śląskiego i opolskiego. Jako szlak transportowy oraz komunikacyjny ma znaczenie przede wszystkim dla Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego (GOP) oraz południowej części województwa opolskiego. Przebiegająca równoleżnikowo trasa nr 40 łączy ważne ośrodki przemysłowe wyżej wymienionego rejonu oraz rozprowadza ruch drogowy w kierunku atrakcyjnego turystycznie rejonu Sudetów Wschodnich (polskich i czeskich). Obecnie droga nr 40 posiada parametry klasy „G" – główna (docelowo „GP" – główna ruchu przyspieszonego) i nawierzchnię bitumiczną. Długość drogi na terenie gminy wynosi 8,247 km (km: 0+000 – 8+247) i przebiega przez miejscowości Charbielin i Głuchołazy (ulice: Wyszyńskiego, Skłodowskiej–Curie, Sikorskiego, Kraszewskiego i Kolonia Jagiellońska). Według danych Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (zarządca drogi) w 2015 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 40 w rejonie gminy wynosił od 2904 (odcinek Głuchołazy – Prudnik) przez 3630 (odcinek granica CZ / PL – Głuchołazy) do 9322 (odcinek Głuchołazy przejście) pojazdów na dobę i należał do grupy o średnim natężeniu w skali wszystkich dróg o tej samej klasie na terenie całego województwa. Stan techniczny drogi nr 40 na odcinku przebiegającym przez gminę Głuchołazy jest zróżnicowany. Stan nawierzchni na całym odcinku drogi jest dobry. Na terenach zabudowanych występuje wyposażenie w chodniki, a w wybranych miejscach wyznaczone są przejścia dla pieszych. Na pozostałych, niezabudowanych odcinkach drogi jest tylko wąskie pobocze szutrowe lub gruntowe.

TABELA 146: Gmina Głuchołazy – wyniki pomiarów średniego dobowego ruchu pojazdów na drodze krajowej nr 40 w 2015 roku.

Odcinek	**Granica CZ / PL – Głuchołazy**	**Głuchołazy (przejście)**	**Głuchołazy – Prudnik**
Numer punktu pomiarowego	41214	41215	41216
Pikietaż (km: od – do)	0+000 – 2+820	2+820 – 3+247	3+247 – 13+388
Długość odcinka (km)	2,820	0,427	10,141
Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych	**Liczba pojazdów**		
1	**2**	**3**	**4**
Motocykle	70	126	36
Samochody osobowe	3164	8168	2383
Lekkie samochody ciężarowe	213	619	282

1		2	3	4
Samochody ciężarowe	bez przyczepy	60	141	59
	z przyczepą	95	184	104
Autobusy		11	72	31
Ciągniki rolnicze		17	12	9
Rowery		117	219	33
Pojazdy samochodowe ogółem		3630	9322	2904

Źródło: GDDKiA, 2018.

Docelowo planowane jest przystosowanie całego odcinka drogi na terenie gminy Głuchołazy do poruszania się pojazdów o dopuszczalnym nacisku pojedynczej osi do 11,5 t/oś. GDDKiA w latach 2020 – 2025 planuje trójetapową rozbudowę drogi krajowej nr 40:

- lata 2020 – 2021 – od km 2+300 do km 3+310 w miejscowości Głuchołazy;
- lata 2021 – 2022 – od km 3+150 do km 9+600 na odcinku Głuchołazy – Prudnik;
- lata 2024 – 2025 – od km 0+000 do km 2+300 na odcinku granica CZ / PL – Głuchołazy.

DROGI WOJEWÓDZKIE:

Przebiegająca południkowo droga wojewódzka nr 411 relacji Nysa – Głuchołazy pełni uzupełniającą rolę w układzie drogowym południowo – zachodniej części kraju i jako szlak transportowy oraz komunikacyjny ma znaczenie zarówno lokalne jak i ponadlokalne. Znaczenie lokalne dotyczy wyłącznie południowo – zachodniej części województwa opolskiego, a przede wszystkim ruchu pomiędzy Nysą a Głuchołazami. Znaczenie ponadlokalne dotyczy rozprowadzenia ruchu drogowego (np.: z dolnośląskiego odcinka autostrady A4) w kierunku przejść granicznych z Republiką Czeską w rejonie Jesenika i Zlatych Hor (czeska część atrakcyjnego turystycznie rejonu Sudetów Wschodnich). Obecnie droga nr 411 posiada parametry klasy „G" (główna), nawierzchnię bitumiczną, a dopuszczalne obciążanie pojazdów wynosi do 10 t na oś. Długość drogi na terenie gminy wynosi 10,928 km (km: 6+660 – 17+588) i przebiega przez miejscowości: Polski Świętów, Nowy Świętów, i Głuchołazy (ulice Wrocławska i Grunwaldzka). Według danych Zarządu Dróg Wojewódzkich w Opolu (zarządca drogi) w 2015 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 411 w rejonie gminy Głuchołazy wynosił od 852 (odcinek Głuchołazy – granica PL / CZ) przez 5396 (odcinek Nysa – Głuchołazy) do 7395 (odcinek DK nr 40 – Głuchołazy) i 8300 (odcinek Głuchołazy – DK nr 40) pojazdów na dobę i należał do grupy o średnim i wysokim natężeniu w skali wszystkich dróg o tej samej klasie na terenie całego województwa. Stan techniczny drogi nr 411 na odcinku przebiegającym przez gminę Głuchołazy jest zróżnicowany. Droga na całej długości nie posiada wyodrębnionego pobocza, a na terenach zabudowanych (miejscowości wiejskie) częściowo brak jest chodników. Nawierzchnia na odcinku Nysa – Głuchołazy wymaga gruntownej modernizacji.

TABELA 147: Gmina Głuchołazy – wyniki pomiarów średniego dobowego ruchu pojazdów na drodze wojewódzkiej nr 411 w 2015 roku.

Odcinek	**Nysa – Głuchołazy**	**Głuchołazy – DK nr 40**	**DK nr 40 – Głuchołazy**	**Głuchołazy – granica PL / CZ**
Numer punktu pomiarowego	16215	16241	16242	16216
Pikietaż (km: od – do)	2+492 – 16+445	16+445 – 17+588	17+588 – 19+325	19+325 – 21+491
Długość odcinka (km)	13,953	1,143	1,737	2,166

Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych		Liczba pojazdów			
Motocykle		76	166	104	29
Samochody osobowe		4698	7445	6900	777
Lekkie samochody ciężarowe		335	374	399	33
Samochody ciężarowe	bez przyczepy	76	116	59	6
	z przyczepą	151	149	44	5
Autobusy		49	42	67	2
Ciągniki rolnicze		11	8	22	0
Pojazdy samochodowe ogółem		5396	8300	7395	852

Źródło: Zarząd Dróg Wojewódzkich w Opolu, 2018.

Zarząd Dróg Wojewódzkich w Opolu w najbliższym czasie nie planuje gruntownej modernizacji drogi nr 411. Należy nadmienić, że do marca 2018 roku trasa nr 411 prowadziła aż do przejścia granicznego w rejonie Zlatych Hor. Obecnie odcinek Głuchołazy – granica PL / CZ stanowi droga powiatowa nr 1681O.

DROGI POWIATOWE:

TABELA 148: Gmina Głuchołazy – wykaz dróg powiatowych.

Nr drogi	Przebieg drogi	Kilometraż (początek – koniec)	Długość drogi (km)	Klasa drogi	Nawierzchnia
1607O	Nysa – Stary Las	5+352 – 9+472	4,120	Z	MB
1608O	Stary Las – Charbielin	0+000 – 7+733	7,733	Z	MB
1609O	Nowy Świętów – Stary Las	0+000 – 3+870	3,870	Z	MB
1610O	Nowy Świętów – Sucha Kamienica	0+000 – 2+160	2,160	L	MB
1616O	Prudnik – Pokrzywna	8+791 – 11+548	2,757	Z	MB
1617O	Łąka Prudnicka – Starowice	4+090 – 11+098	7,008	Z	MB
1618O	Łąka Prudnicka – Pokrzywna	5+864 – 5+952	0,088	Z	MB
1619O	Głuchołazy – Konradów	0+000 – 3+223	3,223	Z	MB
1620O	Konradów – Podlesie	0+000 – 4+477	4,477	L	MB
1621O	Nowy Świętów – Głuchołazy	0+000 – 6+122	6,122	Z	MB
1622O	Nowy Świętów – Gierałcice	0+000 – 4+510	4,510	Z	MB
1623O	Biskupów – Głuchołazy	0+000 – 8+642	8,642	Z	MB
1624O	Polski Świętów – Sławniowice	0+000 – 11+304	11,304	Z	MB
1625O	Burgrabice – Jarnołtów	0+000 – 1+459	1,459	Z	MB
1626O	Morów – Łączki	3+530 – 5+079	1,549	Z	MB
1629O	Kijów – Sławniowice	1+280 – 3+942	2,662	Z	MB
1681O	Głuchołazy – granica państwa PL / CZ	0+000 – 3+929	3,929	G	MB
Rodzaj nawierzchni: MB – masa bitumiczna.					

Źródło: Starostwo Powiatowe w Nysie, Wydział Drogownictwa, 2018.

Łącznie długość dróg powiatowych na terenie gminy Głuchołazy wynosi 75,613 km, z czego na terenie miasta 1,435 km (ulice: Bohaterów Warszawy, Kolejowa, Kolonia Kaszubska, Powstańców Śląskich, Sobieskiego, Świdnicka). Wszystkie drogi posiadają nawierzchnię bitumiczną. Wyszczególnione powyżej trasy znajdują się w gestii Wydziału Drogownictwa, Starostwa Powiatowego w Nysie. W najbliższych latach przewiduje się inwestycje utrzymaniowe.

DROGI GMINNE:

TABELA 149: Gmina Głuchołazy – wykaz dróg gminnych.

Numer drogi	Nazwa ciągu drogowego	Długość (mb)	Klasa drogi	Rodzaj nawierzchni
1	2	3	4	5
107101 O	Polski Świętów – Sucha Kamienica	2082,5	D	asfaltowa
107102 O	Polski Świętów, doga przez wieś od DW nr 411 do rzeki Biała Głuchołaska	519,0	D	asfaltowa
107104 O	Podlesie, droga przez wieś do Gęstwiny	2260,0	D	gruntowa
107106 O	Jarnołtówek, droga do ośrodka „Ziemowit”	1630,6	D	asfaltowa
107107 O	Nowy Świętów, droga na odcinku od remizy strażackiej do elektrowni	862,0	D	asfaltowa
107108 O	Nowy Świętów, odcinek od DW nr 411 do wsi	150,0	D	asfaltowa
107109 O	Nowy Świętów, droga do cmentarza	312,0	D	asfaltowa
107110 O	DK nr 40 – Osiedle Pasterówka	825,0	D	asfaltowa
107111 O	Bodzanów, droga łącząca DW nr 411 z DP nr 1621 O na osiedlu domków jednorodzinnych na Osiedlu III	393,0	D	gruntowa
107112 O	Bodzanów, droga łącząca DW nr 411 z DP na Osiedlu II	529,0	D	gruntowa
107113 O	Bodzanów, droga obok placu drzewnego	588,0	D	asfaltowa
107114 O	Podlesie, od DP nr 1620 do końca zabudowy	958,8	D	asfaltowa
107115 O	Głuchołazy, ul. Apteczna	87,4	D	brukowa
107116 O	Głuchołazy, ul. Basztowa	105,1	D	brukowa
107117 O	Głuchołazy, ul. Stefana Batorego	65,0	D	brukowa
107118 O	Głuchołazy, ul. Henryka Brodatego	83,1	D	asfaltowa
107119 O	Głuchołazy, ul. Chopina	730,0	D	asfaltowa
107120 O	Głuchołazy, ul. Skłodowskiej–Curie (od DK nr 40 do ul. Kościuszki)	370,1	D	asfaltowa
107121 O	Głuchołazy, ul. Damrota	140,0	D	asfaltowa / gruntowa
107122 O	Głuchołazy, ul. Elsnera	182,7	D	asfaltowa
107123 O	Głuchołazy, ul. Konopnickiej	298,6	L	asfaltowa
107124 O	Głuchołazy, ul. Kopernika	390,5	D	asfaltowa / trylinka
107125 O	Głuchołazy, ul. Korfantego	146,0	D	brukowa
107126 O	Głuchołazy, ul. Kwiatowa	403,0	D	asfaltowa
107127 O	Głuchołazy, ul. Ligonia	423,5	D	asfaltowa
107128 O	Głuchołazy, ul. Lompy	624,0	D	gruntowa / asfaltowa
107129 O	Głuchołazy, ul. Okulickiego	244,0	D	asfaltowa
107130 O	Głuchołazy, ul. Mickiewicza	271,0	D	trylinka / asfaltowa

1	2	3	4	5
107131 O	Głuchołazy, ul. Ogińskiego	261,0	D	asfaltowa
107132 O	Głuchołazy, ul. Opolska	409,0	D	brukowa
107133 O	Głuchołazy, ul. Karłowicza	1165,7	D	asfaltowa
107134 O	Głuchołazy, ul. Strzelców Bytomskich	129,4	D	asfaltowa
107135 O	Głuchołazy, ul. Wita Stwosza	100,5	D	brukowa
107136 O	Głuchołazy, ul. Targowa	275,3	D	asfaltowa
107137 O	Głuchołazy, ul. Poprzeczna	367,6	D	asfaltowa / gruntowa
107138 O	Głuchołazy, Rynek	358,3	D	brukowa
107139 O	Głuchołazy, ul. Wyspiańskiego	479,0	L	asfaltowa
107140 O	Głuchołazy, ul. Kościuszki	568,0	D	bruk / asfalt
107141 O	Głuchołazy, ul. Góra św. Anny	88,0	D	brukowa
107142 O	Głuchołazy, Plac Basztowy	58,0	D	brukowa
107143 O	Głuchołazy, ul. Wyszyńskiego	97,0	D	brukowa
107144 O	Charbielin (DK nr 40) – Jarnołtówek (DP nr 1619O)	3320,0	D	gruntowa
107145 O	Konradów, od DW nr 411 do skrzyżowania z DG nr 107133 O (ul. Karłowicza i DG nr 107128 O)	245,0	D	asfaltowa
107146 O	Głuchołazy, od DG nr 107127 O (ul. Ligonia) do DG nr 107132 O (ul. Opolska) Plac Solidarności	40,0	D	kostka
107147 O	Konradów, od DW nr 411 do działki nr 756	316,0	D	gruntowa
107148 O	Głuchołazy, ul. Sienkiewicza	205,0	D	asfaltowa
107149 O	Głuchołazy, ul. Reymonta	130,0	D	asfaltowa
107150 O	Głuchołazy, ul. Zapolskiej	442,0	D	asfaltowa / gruntowa
107151 O	Głuchołazy, ul. Fredry	220,0	D	asfaltowa
107152 O	Głuchołazy, ul. Tuwima	511,0	D	asfaltowa
107153 O	Głuchołazy, ul. Prusa	278,0	D	asfaltowa
107154 O	Głuchołazy, Aleja Jana Pawła II	712,0	D	asfaltowa
107155 O	Głuchołazy, ul. gen. Andersa	2236,0	D	asfaltowa / kostka
107156 O	Głuchołazy, ul. Brzechwy	345,0	D	asfaltowa
107157 O	Głuchołazy, ul. Osiedle Konstytucji 3–go Maja	204,0	D	asfaltowa
107158 O	Głuchołazy, ul. Koszyka	304,0	D	asfaltowa
107159 O	Głuchołazy, ul. Karola Miarki	132,0	D	asfaltowa
107160 O	Głuchołazy, ul. Parkowa	727,0	D	asfaltowa
107161 O	Głuchołazy, ul. Słowackiego	175,0	D	asfaltowa
107162 O	Droga do kąpieliska pomiędzy ul. Opolską i ul. Kościuszki	301,49	D	asfaltowa
107163 O	Głuchołazy, ul. Kolejowa	221,6	D	asfaltowa
107164 O	Głuchołazy, ul. Jasnogórska	61,1	D	asfaltowa
107165 O	Charbielin, droga prowadząca do przejazdu	299,8	D	gruntowa
107166 O	Pokrzywna, droga dołem	765,5	D	tłuczniowa
107167 O	Bodzanów	1090,8	D	gruntowa
107168 O	Bodzanów	1004,6	D	gruntowa
107169 O	Stary Las – Nowy Las	2700,6	D	gruntowa
107170 O	Głuchołazy, od ul. Kopernika do cmentarza	78,4	D	tłuczniowa
107171 O	Bodzanów	949,0	D	gruntowa

1	2	3	4	5
107172 O	Jarnołtówek, droga graniczna	1680	D	asfaltowa
107173 O	Jarnołtówek – Skowronków	1377,2	D	asfaltowa
107174 O	Nowy Las – Szybowice	2192,3	D	gruntowa

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2018.

Łączna długość dróg gminnych wynosi 43,295 km. Struktura nawierzchni dróg gminnych prezentuje się następująco:

- asfaltowa – 23,322 km (53,87 %);
- brukowa – 1,798 km (4,15 %);
- kostka – 1,158 km (2,67 %);
- tłuczniowa – 0,844 km (1,95 %);
- trylinka – 0,331 km (0,76 %)
- gruntowa – 15,842 km (36,59 %).

Potrzeby inwestycyjne (budowa, rozbudowa, modernizacja) związane z drogami gminnymi obejmują przede wszystkim następujące pozycje:

- przebudowa i rozbudowa drogi gminnej między miejscowościami Charbielin i Jarnołtówek w latach 2016 – 2019;
- budowa parkingu przy ul. Papierniczej w Głuchołazach (na zapleczu Żłobka Miejskiego) w latach 2017 – 2019;
- przebudowa dróg transportu rolnego w latach 2018 – 2019;
- przebudowa drogi gminnej w Sławniowicach w latach 2018 – 2019;
- budowa chodników na terenie gminy do roku 2020;
- budowa, odbudowa i modernizacja mostów i przepustów do roku 2020;
- budowa dróg gminnych w ramach „*Programu rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016 – 2019*” do roku 2022;
- budowa drogi w rejonie ul. Zapolskiej w Głuchołazach do 2023 roku;
- budowa drogi po torowisku linii kolejowej nr 297 na odcinku od ul. Wyszyńskiego do Zdroju w Głuchołazach do roku 2023;
- budowa dróg w ulicach Królowej Jadwigi i Lutosławskiego w Głuchołazach w latach 2025 – 2030;
- budowa dróg na istniejących osiedlach w Głuchołazach w latach 2025 – 2030;
- budowa dróg w Bodzanowie na Osiedlu III w latach 2025 – 2030;
- budowa drogi w Jarnołtówku do Ośrodka Wypoczynkowego „Ziemowit” w latach 2025 – 2030;
- budowa drogi w Jarnołtówku do tamy w latach 2025 – 2030.

Łącznie obszar dróg zajmuje powierzchnię 537,7863 ha[123] co stanowi 3,21 % ogólnej powierzchni gminy. Generalnie stan dróg na terenie gminy jest zadowalający pod względem możliwości obsługiwania przez nie poszczególnych obszarów zabudowy (drogi: krajowa, wojewódzka, powiatowe i gminne). Część dróg nie posiada jednak odpowiedniej wytrzymałości i jest w złym stanie technicznym. Jakość nawierzchni na wszystkich kategoriach wybranych dróg wymaga pilnych napraw i modernizacji. Brak kanalizacji deszczowej oraz rowów odwadniających uniemożliwia odprowadzenie wód opadowych lub prawidłowe odwodnienie korpusu drogi. Na terenach zabudowanych (poza miastem) w dużej mierze drogi: krajowa, wojewódzka, powiatowe, gminne i wewnętrzne nie posiadają chodników i ruch pieszy odbywa się na poboczu lub jezdni. Obecny przebieg dróg

[123] Według ewidencji gruntów, 2018.

krajowej i wojewódzkiej ze względu na spodziewany wzrost natężenia ruchu koliduje z zabudową mieszkaniową na terenie miasta oraz wsi: Charbielin, Konradów, Polski Świętów i Nowy Świętów w kontekście emisji nadmiernego hałasu. Do najpilniejszych zadań modernizacyjnych układu drogowego gminy należą:

- modernizacja drogi krajowej nr 40;
- dostosowanie drogi wojewódzkiej nr 411 do parametrów technicznych klasy „G";
- postulowana budowa północnej obwodnicy Głuchołaz w ciągu drogi krajowej nr 40;
- postulowana budowa południowo – wschodniej obwodnicy Głuchołaz;
- poprawa bezpieczeństwa na wybranych odcinkach dróg krajowej i wojewódzkiej, przebiegających przez tereny zabudowane (chodniki, pobocza, przejścia dla pieszych, sygnalizacja świetlna);
- modernizacja dróg powiatowych do pełnych parametrów klasy „Z";
- dostosowanie parametrów jezdni i nośności nawierzchni dróg: krajowej, wojewódzkiej, powiatowych i gminnych do ruchu ciężkiego i pojazdów rolniczych, zwłaszcza w perspektywie dalszego rozwoju przetwórstwa rolno – spożywczego i funkcji przemysłowo – usługowych, w tym usług turystyczno – rekreacyjnych;
- sukcesywne zastępowanie nawierzchni gruntowej na bitumiczną na drogach gminnych;
- budowa dróg wewnętrznych do obsługi poszczególnych posesji oraz dojazdów do użytków rolnych;
- budowa chodników dla ruchu pieszego i rowerowego;
- budowa parkingów;
- budowa zatok autobusowych.

TABELA 150: Gmina Głuchołazy – gęstość gminnej i powiatowej sieci drogowej w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie
Współczynniki w km na 1000 mieszkańców			
Drogi gminne o nawierzchni twardej	**1,14**	1,75	2,99
Drogi gminne o nawierzchni gruntowej	**0,66**	4,93	1,87
Drogi gminne ogółem	**1,80**	6,68	4,86
Drogi powiatowe o nawierzchni twardej	**3,14**	4,22	3,71
Drogi powiatowe o nawierzchni gruntowej	**–**	0,08	0,21
Drogi powiatowe ogółem	**3,14**	4,50	3,92
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej	**4,28**	5,97	6,70
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni gruntowej	**0,66**	5,01	2,08
Drogi gminne i powiatowe ogółem	**4,94**	10,98	8,78
Współczynniki w km na 100 km²			
Drogi gminne o nawierzchni twardej	**16,33**	19,74	31,50
Drogi gminne o nawierzchni gruntowej	**9,43**	55,72	19,70
Drogi gminne ogółem	**25,76**	75,46	51,20
Drogi powiatowe o nawierzchni twardej	**44,99**	47,71	39,10
Drogi powiatowe o nawierzchni gruntowej	**–**	0,89	2,23
Drogi powiatowe ogółem	**44,99**	48,60	41,33
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej	**61,32**	67,45	70,60
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni gruntowej	**9,43**	56,61	21,93
Drogi gminne i powiatowe ogółem	**70,75**	124,06	92,53

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

TABELA 151: Gmina Głuchołazy – nasycenie motoryzacją w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie
Współczynniki na 1000 mieszkańców			
Pojazdy ogółem	**b.d.**	763,00	771,29
Samochody osobowe	**b.d.**	599,00	606,86
Motocykle	**b.d.**	31,42	30,66
Motorowery	**b.d.**	39,00	46,36
Samochody ciężarowe	**b.d.**	78,01	73,75
Autobusy	**b.d.**	3,37	2,72
Współczynniki na 100 km²			
Pojazdy ogółem	**b.d.**	8626,25	8137,79
Samochody osobowe	**b.d.**	6772,15	6402,87
Motocykle	**b.d.**	355,18	323,54
Motorowery	**b.d.**	440,97	489,18
Samochody ciężarowe	**b.d.**	881,95	778,13
Autobusy	**b.d.**	38,08	28,70

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

KOMUNIKACJA SAMOCHODOWA:

Gmina Głuchołazy, a zwłaszcza miasto, z racji położenia przy głównych szlakach drogowych w powiecie, a także z uwagi na lokalne atrakcje turystyczne oraz potencjał demograficzny, posiada bardzo dobre połączenia komunikacyjne o charakterze lokalnym i regionalnym. W Głuchołazach przy ul. Wyszyńskiego funkcjonuje dworzec autobusowy. Zatrzymują się na mim obecnie autobusy komunikacji miejskiej i międzymiastowej.

KOMUNIKACJA MIEJSKA:

Gmina Głuchołazy prowadzi bezpłatną komunikację miejską operującą na 4 liniach:

- linia nr 1: Głuchołazy (dworzec autobusowy – ul. Powstańców Śląskich – ul. Karłowicza – ul. Chopina – ul. Kolonia Kaszubska) – Konradów (wieś – skrzyżowanie – granica) – Głuchołazy (ul. Karłowicza – ul. Chopina – Aleja Jana Pawła II – dworzec autobusowy);
- linia nr 2: Głuchołazy (dworzec autobusowy – ul. Moniuszki – ul. Konopnickiej – ul. Nałkowskiej – ul. Kraszewskiego – ul. Kolonia Jagiellońska – ul. Kraszewskiego – ul. Moniuszki – dworzec autobusowy);
- linia nr 3: Głuchołazy (dworzec autobusowy – ul. Targowa – ul. Kościuszki) – Bodzanów (Wakmet – Rudawa – Wakmet) – Głuchołazy (ul. Kościuszki – ul. Skłodowskiej–Curie – dworzec autobusowy).
- linia nr 4: Głuchołazy (dworzec autobusowy – ul. Powstańców Śląskich) – Konradów (granica – wieś) – Jarnołtówek (rondo – sanatorium) – Pokrzywna (skrzyżowanie – Hotel Gorzelanny).

Linie nr 1, 2 i 3 mają charakter pętli. Linia nr 4 prowadzi kursy w obu kierunkach na tej samej trasie z przerwą na przystanku końcowym w Pokrzywnej. Częstotliwość przejazdów odbywa się następująco (od III 2018 roku):

- linia nr 1: 2 kursy codziennie, 2 kursy od poniedziałku do soboty, 4 kursy od poniedziałku do piątku, 1 kurs w soboty i niedziele, 1 kurs w niedziele;
- linia nr 2: 2 kursy codziennie, 2 kursy od poniedziałku do soboty, 3 kursy od poniedziałku do piątku, 1 kurs w soboty i niedziele, 1 kurs w niedziele;

- linia nr 3: 2 kursy codziennie, 2 kursy od poniedziałku do soboty, 3 kursy od poniedziałku do piątku, 1 kurs w soboty i niedziele, 1 kurs w niedziele;
- linia nr 4: 4 kursy w soboty i niedziele.

Komunikacja miejska obejmuje łącznie 5 miejscowości: Głuchołazy, Bodzanów, Jarnołtówek, Konradów i Pokrzywna. Wzdłuż wyżej wymienionych linii zlokalizowanych jest 29 przystanków autobusowych, z czego: 19 w Głuchołazach, po 3 w Konradowie i Pokrzywnej oraz po 2 w Bodzanowie i Jarnołtówku. Nasycenie przestrzeni osadniczej przystankami jest wystarczające z punktu widzenia potrzeb mieszkańców. Większość osób zamieszkuje w odległości od 5 do 15 minut marszu do przystanku, w sporadycznych przypadkach (tereny wiejskie) odległość ta wynosi więcej niż 15 minut. Współczynnik gęstości przystanków autobusowych na 1 km² ogólnej powierzchni obrębów objętych komunikacją miejską wynosi 0,53 (w mieście 2,78; w Bodzanowie 0,11; w Jarnołtówku 0,19; w Konradowie 0,25; w Pokrzywnej 0,45). Biorąc pod uwagę tylko powierzchnię terenów zainwestowanych (użytki rolne zabudowane oraz grunty zabudowane i zurbanizowane) współczynnik ten wynosi 3,97 (w mieście 5,53; w Bodzanowie 1,40; w Jarnołtówku 2,19; w Konradowie 2,98; w Pokrzywnej 5,86).

KOMUNIKACJA MIĘDZYMIASTOWA:

Gminę Głuchołazy obsługują także przewoźnicy prowadzący autobusowe kursy międzymiastowe. Należą do nich: przede wszystkim Arriva sp. z o.o. i PKS Nysa sp. z o.o. Obecnie (VI 2018) z dworca autobusowego w Głuchołazach odjeżdżają autobusy w kierunku:

- Prudnika przez Konradów, Jarnołtówek i Pokrzywną (6 kursów codzienne oraz 12 kursów od poniedziałku do piątku);
- Prudnika przez Charbielin (4 kursy codziennie oraz 6 kursów od poniedziałku do piątku);
- Opola przez Konradów, Jarnołtówek, Pokrzywną i Prudnik (4 kursy codziennie oraz 4 kursy od poniedziałku do piątku);
- Opola przez Charbielin i Prudnik (2 kursy codziennie);
- Nysy przez Bodzanów, Nowy Świętów i Polski Świętów (3 kursy od poniedziałku do soboty oraz 11 kursów od poniedziałku do piątku, z czego 3 tylko w dni nauki szkolnej);
- Nysy przez Charbielin, Nowy Las i Stary Las (4 kursy od poniedziałku do piątku);
- pętla w relacji: Głuchołazy – Biskupów – Łączki – Markowice – Polski Świętów – Sucha Kamienica – Polski Świętów – Nowy Świętów – Wilamowice Nyskie – Bodzanów – Głuchołazy (6 kursów w dni nauki szkolnej);
- pętla w relacji: Głuchołazy – Gierałcice – Biskupów – Burgrabice – Sławniowice – Głuchołazy (3 kursy w dni nauki szkolnej);
- pętla w relacji: Głuchołazy – Charbielin – Nowy Las – Stary Las – Nowy Las – Charbielin – Głuchołazy (2 kursy w dni nauki szkolnej);
- pętla w relacji: Głuchołazy – Konradów – Głuchołazy (2 kursy w dni nauki szkolnej);
- pętla w relacji: Głuchołazy – Podlesie – Konradów – Głuchołazy (2 kursy w dni nauki szkolnej).

Ponadto w relacji: Sławniowice – Burgrabice – Biskupów – Gierałcice – Biskupów – Łączki – Markowice – (...) – Nysa prowadzone są 4 kursy od poniedziałku do piątku, w tym 1 w dni nauki szkolnej.

Łącznie wzdłuż wyżej wymienionych linii komunikacji miejskiej i międzymiastowej zlokalizowanych jest 69 par przystanków, z czego 24 w Głuchołazach. Nasycenie przestrzeni osadniczej przystankami jest wystarczające z punktu widzenia potrzeb mieszkańców. Większość osób zamieszkuje w odległości od 5 do 10 minut marszu do przystanku, w sporadycznych przypadkach (tereny wiejskie) odległość ta wynosi 10 minut i więcej. Współczynnik gęstości przystanków komunikacji autobusowej na 1 km² powierzchni gminy wynosi 0,41 (w mieście 3,52). Biorąc

pod uwagę tylko powierzchnię terenów zainwestowanych (użytki rolne zabudowane oraz grunty zabudowane i zurbanizowane) współczynnik ten wynosi 4,49 (w mieście 6,99). Komunikacją autobusową objęte są wszystkie miejscowości. Szczególnie dobrze z Głuchołazami, ale także z Prudnikiem i Opolem, skomunikowane są wsie: Charbielin, Jarnołtówek, Konradów i Pokrzywna, a z Głuchołazami i Nysą wsie: Bodzanów, Nowy Świętów i Polski Świętów. Problemem dla niezmotoryzowanych mieszkańców pozostałych wsi, zwłaszcza młodzieży i osób starszych, jest mała częstotliwość kursów pomiędzy tymi miejscowościami a Głuchołazami, zwłaszcza w porze wieczornej oraz brak kursów w dni wolne od pracy.

TABELA 152: Gmina Głuchołazy – przystanki komunikacji autobusowej[124] w 2018 roku.

Miejscowość	Liczba przystanków
Głuchołazy	24
Biskupów	4
Bodzanów	4
Burgrabice	2
Charbielin	2
Gierałcice	5
Jarnołtówek	3
Konradów	6
Markowice	1
Nowy Las	4
Nowy Świętów	1
Podlesie	3
Pokrzywna	3
Polski Świętów	1
Sławniowice	2
Stary Las	2
Sucha Kamienica	1
Wilamowice Nyskie	1

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, Arriva sp. z o.o., PKS Nysa sp. z o.o., 2018.

Połączenia krajowe (międzyregionalne) oraz międzynarodowe realizowane są poprzez dworce autobusowe w Nysie i Opolu.

DROGI ROWEROWE[125] (łączna długość 10,6 km):

- Głuchołazy – ulice: Chopina, Karłowicza i Lompy;
- Głuchołazy – Charbielin;
- Pokrzywna – droga do Hotelu Gorzelanny.

[124] Pod uwagę wzięto tylko te przystanki, na których zgodnie z obecnie obowiązującymi rozkładami jazdy zatrzymują się autobusy.
[125] Droga dla rowerów, w myśl ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2020 roku, poz. 110 z późn. zm.), to droga lub jej część przeznaczona dla ruchu rowerów jednośladowych, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi.

TABELA 153: Gmina Głuchołazy – drogi rowerowe w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie
Drogi rowerowe w km ogółem	**10,6**	61,5	310,2
Drogi rowerowe w km na 100 km²	**6,31**	5,03	3,30
Drogi rowerowe w km na 1000 mieszkańców	**0,44**	0,44	0,31

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

7.1.2. Infrastruktura kolejowa.

- nr 137: Katowice – Gliwice – Kędzierzyn Koźle – Nysa – Kamieniec Ząbkowicki – Świdnica – Legnica.

Linia kolejowa nr 137 na terenie gminy Głuchołazy sklasyfikowana jest jako linia normalnotorowa, dwutorowa, kategorii pierwszorzędnej (1), niezelektryfikowana, państwowego znaczenia. Na terenie gminy długość szlaku kolejowego nr 137 wynosi 10,785 km (km: 120+285 – 131+070) i przebiega przez miejscowości: Nowy Las, Nowy Świętów i Polski Świętów. Linia obsługiwana jest zarówno na potrzeby przewozów pasażerskich jak i towarowych. Na analizowanym terenie infrastrukturę kolejową dla podróżnych stanowią przystanek w Nowym Lesie i stacja w Nowym Świętowie. Przebieg linii nie koliduje z obecnym zagospodarowaniem terenu, a zwłaszcza z zabudową mieszkaniową i mieszkaniowo – usługową.

Linia kolejowa nr 137 ujęta jest w zakresie opracowania studium wykonalności dla projektu *Prace na linii kolejowej nr 137 na odcinku Kędzierzyn–Koźle – Legnica wraz z elektryfikacją*. Obecnie na linii kolejowej realizowana jest zabudowa systemu ERTMS/GSM–R w ramach projektu *Budowa infrastruktury systemu ERTMS/GSM–R na liniach kolejowych PKP Polskie Linie Kolejowa SA w ramach NPW ERTMS*. Projekt ten zakłada budowę obiektów radiokomunikacyjnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz światłowodowych łączy i przyłączy telekomunikacyjnych. Wysokość wież strunobetonowych może osiągać wysokość do 50 m.

- nr 297: Nowy Świętów – Głuchołazy–Zdrój.

Linia kolejowa nr 297, przebiegająca na całym odcinku tylko na terenie gminy Głuchołazy, sklasyfikowana jest jako linia normalnotorowa, jednotorowa, miejscowego znaczenia, niezelektryfikowana, bez państwowego znaczenia. Długość szlaku kolejowego nr 297 wynosi 8,892 km (km: –0+220 – 8+672) i przebiega przez miejscowości Nowy Świętów i Głuchołazy. Linia obsługiwana jest zarówno na potrzeby przewozów pasażerskich jak i towarowych do km 7+670. Na analizowanym terenie infrastrukturę kolejową dla podróżnych stanowią stacje w Nowym Świętowie i Głuchołazach oraz przystanek Głuchołazy Miasto. Przebieg linii nie koliduje z obecnym zagospodarowaniem terenu, a zwłaszcza z zabudową mieszkaniową i mieszkaniowo – usługową. Obecnie odcinek linii kolejowej nr 297 w relacji Głuchołazy Miasto – Głuchołazy–Zdrój jest nieczynny dla ruchu pasażerskiego (od lat 90–tych XX wieku) i towarowego.

PKP Polskie Linie Kolejowe SA nie planują zamierzeń inwestycyjnych związanych z modernizacją linii nr 297.

- nr 333: Głuchołazy – Pokrzywna.

Linia kolejowa nr 333 na terenie gminy Głuchołazy sklasyfikowana jest jako linia normalnotorowa, jednotorowa, miejscowego znaczenia, niezelektryfikowana, bez państwowego znaczenia. Na terenie gminy długość szlaku

kolejowego nr 333 wynosi 6,089 km (km: –0+339 – 5+750) i przebiega przez miejscowości: Głuchołazy, Charbielin i Pokrzywna. Linia obsługiwana jest zarówno na potrzeby przewozów pasażerskich jak i towarowych. Służy przede wszystkim jako linia tranzytowa dla kolei czeskich na odcinku Jeseník – Krnov. Na analizowanym terenie infrastrukturę kolejową dla podróżnych stanowi stacja w Głuchołazach. Przebieg linii nie koliduje z obecnym zagospodarowaniem terenu, a zwłaszcza z zabudową mieszkaniową i mieszkaniowo – usługową.

PKP Polskie Linie Kolejowe SA nie planują zamierzeń inwestycyjnych związanych z modernizacją linii nr 333 na terenie gminy Głuchołazy.

- nr 343: Głuchołazy – granica PL / CZ.

Linia kolejowa nr 343, przebiegająca na całym odcinku tylko na terenie gminy Głuchołazy, sklasyfikowana jest jako linia normalnotorowa, jednotorowa, miejscowego znaczenia, niezelektryfikowana, bez państwowego znaczenia. Długość szlaku kolejowego nr 343 wynosi 6,066 km (km: –0+416 – 5+650) i przebiega tylko przez miejscowość Głuchołazy. Linia obsługiwana jest zarówno na potrzeby przewozów pasażerskich jak i towarowych. Służy przede wszystkim jako linia tranzytowa dla kolei czeskich na odcinku Jeseník – Krnov. Na analizowanym terenie infrastrukturę kolejową dla podróżnych stanowi stacja w Głuchołazach. Lokalnie przebieg linii koliduje z zagospodarowaniem terenu (zabudowa mieszkaniowa i mieszkaniowo – usługowa) odnośnie oddziaływania hałasu.

PKP Polskie Linie Kolejowe SA nie planują zamierzeń inwestycyjnych związanych z modernizacją linii nr 343.

Na terenie gminy Głuchołazy funkcjonowała jeszcze linia kolejowa nr 332 w relacji: Nowy Świętów – Rudawa – Biskupów – Burgrabice – Sławniowice Nyskie. Na linii nr 332 ruch pasażerski zawieszono już na początku lat 60–tych XX wieku. Obecnie linia jest zlikwidowana[126], torowisko na zdecydowanej większości odcinków rozebrane, a byłe przystanki kolejowe zlikwidowane (Biskupów, Burgrabice) bądź zaadoptowane na cele mieszkaniowe (Sławniowice).

TABELA 154: Gmina Głuchołazy – podstawowe parametry techniczne linii kolejowych.

Nr linii	Kilometraż	Tor	Kategoria linii[127]	Znaczenie państwowe[128]	Klasa linii[129]
137	120+285 – 131+070	N	pierwszorzędna	TAK	C3
		P			
297	–0+220 – 7+670	N	znaczenia miejscowego	NIE	C3
	7+670 – 8+672	N			– –
333	–0+339 – 5+750	N	znaczenia miejscowego	NIE	C3
343	–0+416 – 5+650	N	znaczenia miejscowego	NIE	C3

[126] Zarządzenie nr 1 Dyrektora Generalnego PKP z dnia 17 stycznia 1992 roku.
[127] Według PKP PLK SA, *Warunki techniczne utrzymania nawierzchni na liniach kolejowych*, Warszawa 2005 (ze zmianami wprowadzonymi Zarządzeniem nr 22/2010 Zarządu PKP PLK SA z dnia 31 sierpnia 2010 roku).
[128] Według Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2019 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu linii kolejowych o znaczeniu państwowym (Dz. U. z dnia 14 maja 2019 roku, poz. 899).
[129] Według PKP Polskie Linie Kolejowe SA, Uchwała nr 1103/2017 Zarządu PKP PLK SA z dnia 13 listopada 2017 roku w sprawie wprowadzenia *Regulaminu sieci 2018/2019*.

tor „N” – nieparzysty (na szlaku, stacji). **tor „P”** – parzysty (na szlaku, stacji).

klasa linii: C3 nacisk osi 196 kN/oś (20,0 t/oś). – – nacisk osi 0 kN/oś (0,0 t/oś).

Uwaga: kilometraż o ujemnej wartości występuje w przypadku, gdy początek kilometracji linii znajduje się przed osią stacji lub posterunku odgałęźnego.

Źródło: PKP Polskie Linie Kolejowe SA, 2018.

TABELA 155: Gmina Głuchołazy – maksymalne prędkości na liniach kolejowych[130].

Nr linii	Kilometraż	Tor	Maksymalne prędkości (km/h)		
			Składy wagonowe	Szynobusy i ETZ	Pociągi towarowe
137	120+285 – 127+720	N	50	50	50
	127+720 – 131+000		70	70	60
	131+000 – 131+070		100	100	
	120+285 – 122+900	P	70	70	60
	122+900 – 131+070		50	50	50
297	–0+220 – 5+952	N	60	60	60
	5+952 – 6+961		40	40	40
	6+961 – 7+670				0
	7+670 – 8+672		0	0	
333	–0+339 – 5+750	N	60	60	40
343	–0+416 – 5+650	N	40	40	30
tor „N” – nieparzysty (na szlaku, stacji). **tor „P”** – parzysty (na szlaku, stacji).					

Źródło: PKP Polskie Linie Kolejowe SA, 2018.

Ogółem długość linii kolejowych na terenie gminy wynosi 31,832 km. Oznacza to, że analizowany rejon charakteryzuje się znacznie korzystniejszymi współczynnikami dotyczącymi gęstości sieci kolejowej w stosunku do województwa i kraju, co prezentuje poniższa tabela.

TABELA 156: Gmina Głuchołazy – podstawowe współczynniki dotyczące czynnych linii kolejowych w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy	Województwo Opolskie	Polska
Linie kolejowe w km na 100 km²	**18,94**	8,3	6,1
Linie kolejowe w km na 10 tys. ludności	**13,23**	7,9	5,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS, 2018.

Komunikacja kolejowa:

Stacje Głuchołazy i Nowy Świętów, niegdyś czterokierunkowe, „tętniące życiem” lokalne węzły kolejowe, obecnie nie pełnią już takich funkcji. Obie stacje zaadoptowano częściowo na cele mieszkalne i usługowe. Od lat 90–tych XX wieku metodycznie ograniczano i zawieszano kursowanie pociągów pasażerskich. Ruch pociągów na linii nr 322 (Nowy Świętów – Sławniowice) zawieszono już w latach 60–tych XX wieku. Spośród niegdysiejszych stacji i przystanków kolejowych w rejonie gminy nie funkcjonują już: Głuchołazy–Zdrój, Biskupów, Burgrabice, Pokrzywna i Sławniowice. W ostatnich latach następuje jednak sukcesywna reaktywacja komunikacji kolejowej.

[130] Według PKP Polskie Linie Kolejowe SA, Uchwała nr 1103/2017 Zarządu PKP PLK SA z dnia 13 listopada 2017 roku w sprawie wprowadzenia *Regulaminu sieci 2018/2019*.

Celem reaktywacji przewozów pasażerskich jest zarówno promowanie ekologicznego transportu jak również turystyczna popularyzacja regionu. Obecnie (VI 2018) mieszkańcy gminy Głuchołazy mogą korzystać z następujących połączeń kolejowych:

- ze stacji Głuchołazy:
  - 1 kurs do Ostrawy przez Krnov i Opawę codziennie;
  - 1 kurs do Opawy przez Krnov w niedziele;
  - 3 kursy do Krnov w dni robocze, 2 kursy w soboty, 4 kursy w niedziele;
  - 3 kursy do Jesenika codziennie;
  - 1 kurs do Lipova Lazne przez Jesenik w dni robocze;
  - 1 kurs do Wrocławia przez Nysę i Brzeg w soboty i niedziele;
  - 1 kurs do Opola przez Nysę w soboty i niedziele;
  - 2 kursy do przystanku Głuchołazy Miasto w soboty i niedziele;
- z przystanku Głuchołazy Miasto:
  - 1 kurs do Wrocławia przez Nysę i Brzeg w soboty i niedziele;
  - 1 kurs do Opola przez Nysę w soboty i niedziele;
- ze stacji Nowy Świętów:
  - 3 kursy do Nysy w dni robocze, 4 kursy w soboty i niedziele;
  - 2 kursy do Brzegu przez Nysę w dni robocze;
  - 2 kursy do Gliwic przez Prudnik i Kędzierzyn–Koźle codziennie;
  - 3 kursy do Kędzierzyna–Koźla przez Prudnik w dni robocze, 2 kursy w soboty i niedziele;
  - 1 kurs do Wrocławia przez Nysę i Brzeg w soboty i niedziele;
  - 1 kurs do Opola przez Nysę w soboty i niedziele;
  - 2 kursy do przystanku Głuchołazy Miasto przez stację Głuchołazy w soboty i niedziele;
- z przystanku Nowy Las:
  - 3 kursy do Nysy w dni robocze, 4 kursy w soboty i niedziele;
  - 2 kursy do Brzegu przez Nysę w dni robocze;
  - 2 kursy do Gliwic przez Prudnik i Kędzierzyn–Koźle codziennie;
  - 3 kursy do Kędzierzyna–Koźla przez Prudnik w dni robocze, 2 kursy w soboty i niedziele.

Reasumując samo miasto Głuchołazy jest codziennie skomunikowane jedynie ze wskazanymi miejscowościami w Republice Czeskiej, zaś w weekendy dodatkowo z Opolem i Wrocławiem, natomiast Nowy Świętów i Nowy Las posiadają dogodne połączenia kolejowe z większością dużych ośrodków miejskich w regionie zarówno w dni robocze jak i w weekendy.

TABELA 157: Gmina Głuchołazy – charakterystyka infrastruktury peronowej przystanków i stacji kolejowych[131].

Obiekt	Typ obiektu	Peron		Krawędź			Drogi dojścia
		Nr	Liczba krawędzi	Nr toru	Wysokość (cm)	Długość (m)	
1	2	3	4	5	6	7	8
Głuchołazy	ST	1	1	1	30	225	X
		2	2	2	30	230	T
				6	30	230	
Głuchołazy Miasto	PO	1	1	1	30	150	X

[131] Według PKP Polskie Linie Kolejowe SA, Uchwała nr 1103/2017 Zarządu PKP PLK SA z dnia 13 listopada 2017 roku w sprawie wprowadzenia *Regulaminu sieci 2018/2019*.

1	2	3	4	5	6	7	8
Nowy Świętów	ST	1	1	2	30	215	X
		2	1	1	30	277	P
Nowy Las	PO	1	1	1	30	208	X
		2	1	2	30	220	
Typ obiektu: ST – stacja. **PO** – przystanek. **Drogi dojścia: P** – przejście w poziomie szyn. **T** – przejście pod torami (tunel pod linią kolejową). **X** – dojście z ulicy.							

Źródło: PKP Polskie Linie Kolejowe SA, 2018.

Łącznie tereny kolejowe zajmują powierzchnię 149,8380 ha[132] i stanowią 0,90 % ogólnej powierzchni gminy.

7.1.3. Śródlądowe drogi wodne.

Na terenie gminy Świerczów nie występują śródlądowe drogi wodne.

7.1.4. Komunikacja lotnicza.

Na terenie gminy Świerczów nie występują tereny i urządzenia, o których mowa w art. 86 ust. 7 i art. 87_7 pkt 1 ustawy Prawo lotnicze.

7. 2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.

7.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

W 2019 roku gmina Głuchołazy była zaopatrywana w wodę przez sieć wodociągową rozdzielczą o długości 182,8 km z 3433 połączeniami prowadzącymi do budynków mieszkalnych. W 2019 roku dostarczono mieszkańcom 664,1 dam³ wody. W sieć wodociągową wyposażone są wszystkie miejscowości za wyjątkiem wsi Podlesie. Mieszkańcy Podlesia zaopatrują się w wodę z indywidualnych i grupowych studni.

TABELA 158: Gmina Głuchołazy – wyposażenie w sieć wodociągową w 2019 roku.

Miejscowość	Długość sieci w km	Ilość przyłączy
1	2	3
Głuchołazy	31,50	1219
Biskupów	12,79	118
Bodzanów	13,07	246
Burgrabice	11,79	132
Charbielin	12,26	187
Gierałcice	12,39	187
Jarnołtówek	21,51	282
Konradów	8,10	167
Markowice	2,50	53
Nowy Las	9,00	142
Nowy Świętów	6,57	156

[132] Według ewidencji gruntów, 2018.

1	2	3
Podlesie	–	2
Pokrzywna	9,50	132
Polski Świętów	5,42	125
Sławniowice	6,48	82
Stary Las	8,34	119
Sucha Kamienica	4,16	30
Wilamowice Nyskie	4,08	54

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2019.

Zaopatrzenie w wodę odbywa się poprzez następujące ujęcia wód powierzchniowych i podziemnych:

SUW GŁUCHOŁAZY (działka ewidencyjna nr 1469):

Decyzją Starosty Nyskiego (ROŚ.V.EM.6223–19/10) z dnia 21 grudnia 2010 roku udzielono Wodociągi sp. z o.o. w Głuchołazach pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód powierzchniowych z rzeki Białej Głuchołaskiej ujętych za pomocą brzegowego ujęcia wody zlokalizowanego w km 23+180 rzeki:

- na potrzeby zaopatrzenia w wodę pitną wodociągu dla miasta i gminy Głuchołazy w ilości:
  - Q_{maxh} = 333,3 m³/h;
  - Q_{maxd} = 8000 m³/d;
- w celu zapewnienia możliwości napełnienia zbiorników retencyjnych, wchodzących w skład Stacji Uzdatniania Wody, w ciągu 24 godzin, w ilości:
  - Q_{dop} = 0,114 m³/s.

Pozwolenie na pobór wód powierzchniowych zostało wydane na czas określony do dnia 31 grudnia 2030 roku.

SUW JARNOŁTÓWEK i POKRZYWNA (działki ewidencyjne nr 95/3 w Jarnołtówku i 248 w Pokrzywnej):

Decyzją Starosty Nyskiego (ROŚ.III.6223–15b/2004) z dnia 02 lutego 2005 roku wraz ze zmianą wydaną Decyzją Starosty Nyskiego (ROŚ.6341.14.2016.JM) z dnia 25 kwietnia 2016 roku udzielono Wodociągi sp. z o.o. w Głuchołazach pozwolenia wodnoprawnego na pobór wody podziemnej dla zaopatrzenia w wodę wsi Jarnołtówek – Pokrzywna:

- ze studni kopanej nr 1 w Jarnołtówku w ilości:
  - Q_{maxh} = 7,0 m³/h;
  - Q_{maxd} = 168 m³/d;
  - $Q_{śrd}$ = 129,6 m³/d przy zasobach 7 m³/h;
- z ujęcia źródlanego w Pokrzywnej w ilości:
  - Q_{maxh} = 8,8 m³/h;
  - Q_{maxd} = 211,2 m³/d;
  - $Q_{śrd}$ = 162,5 m³/d przy zasobach 9 m³/h.

Pozwolenie na pobór wód zostało wydane na czas określony do dnia 31 grudnia 2020 roku.

SUW NOWY LAS (działka ewidencyjna nr 581/2):

Decyzją Starosty Nyskiego (ROŚ.IV.MK.6223–30/09) z dnia 08 grudnia 2009 roku udzielono Wodociągi sp. z o.o. w Głuchołazach pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód podziemnych z utworów czwartorzędowych za pomocą studni wierconych nr 2 o głębokości 42 m i nr 3 o głębokości 42 m, wchodzących w skład ujęcia wody w

Nowym Lesie, dla potrzeb zaopatrzenia w wodę wsi Charbielin, Nowy Las, Stary Las, częściowo miasta Głuchołazy oraz w perspektywie wsi Polski Świętów i Sucha Kamienica, w ilości:

- Q_{maxh} = 75,0m³/h;
- Q_{maxd} = 1060,0 m³/d;
- $Q_{śrd}$ = 792 m³/d,

przy zasobach eksploatacyjnych dla utworów studziennych nr 2 i 3 ustalonych w kategorii B, wynoszących $Q_{ekspl.}$ = 75,0 m³/h przy depresji s = 2,0 – 2,4 m.
Pozwolenie na pobór wód zostało wydane na czas określony do dnia 31 grudnia 2029 roku.

SUW NOWY ŚWIĘTÓW (działka ewidencyjna nr 25/1):

Decyzją Starosty Nyskiego (ROŚ.6341.42.2017.EM) z dnia 04 grudnia 2017 roku udzielono Wodociągi sp. z o.o. w Głuchołazach pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód podziemnych z utworów trzeciorzędowych za pomocą studni wierconych nr 1 i 2 dla zaopatrzenia w wodę pitną górnej części miejscowości Nowy Świętów, w ilości:

- Q_{maxh} = 9,0 m³/h;
- $Q_{śrd}$ = 25,0 m³/d;
- Q_{maxr} = 12000 m³/r.

Pozwolenie na pobór wód zostało wydane na czas określony do dnia 30 listopada 2037 roku.

SUW PARK LEŚNY (działka ewidencyjna nr 297 w obrębie Podlesie):

Decyzją Starosty Nyskiego (ROŚ.V.EM.6223–20/10) z dnia 21 grudnia 2010 roku udzielono Wodociągi sp. z o.o. w Głuchołazach pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód powierzchniowych z ujęcia „Park Leśny", na potrzeby zaopatrzenia w wodę pitną wodociągu dla miasta i gminy Głuchołazy, ujętych za pomocą:

- ujęcia dennego z Potoku Jelenia w km 15+150;
- ciągów drenarskich ze studniami infiltracyjnymi oraz studni szybowej usytuowanych w zlewni Potoku Jelenia,

w ilości:

- Q_{maxh} = 60,0 m³/h;
- Q_{maxd} = 1440 m³/d;
- $Q_{śrd}$ = 1309 m³/d.

Pozwolenie na pobór wód zostało wydane na czas określony do dnia 31 grudnia 2030 roku.

SUW PODLESIE „Otwór nr 1" (działka ewidencyjna nr 276):

Decyzją Starosty Nyskiego (ROŚ.III.JM.6223–16/10) z dnia 16 grudnia 2010 roku udzielono Wodociągi sp. z o.o. w Głuchołazach pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód podziemnych z utworów dewońskich za pomocą studni wierconej nr 1 w Podlesiu do zaopatrzenia w wodę mieszkańców miasta i gminy Głuchołazy, w ilości:

- Q_{maxh} = 5,0 m³/h;
- $Q_{śrd}$ = 148,0 m³/d,

przy zasobach eksploatacyjnych ujęcia ustalonych w kategorii B na dzień 14 grudnia 1966 roku i wynoszących $Q_{ekspl.}$ = 5,0 m³/h przy depresji s = 19 m.
Pozwolenie na pobór wód zostało wydane na czas określony do dnia 16 grudnia 2030 roku.

SUW PODLESIE (działka ewidencyjna nr 275):

Decyzją Starosty Nyskiego (ROŚ.6341.10.2013.JM) z dnia 15 lipca 2013 roku udzielono Wodociągi sp. z o.o. w Głuchołazach pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód w zakresie poboru wód powierzchniowych z bezimiennego potoku za pomocą studni ujęciowej i grobli piętrzącej w Podlesiu, na potrzeby wodociągu lokalnego w Podlesiu, w ilości:

- Q_{maxh} = 0,75 m³/h;
- $Q_{śrd}$ = 10,0 m³/d;
- Q_{maxr} = 3660,0 m³/r.

Pozwolenie na pobór wód zostało wydane na czas określony do dnia 12 lipca 2033 roku.

SUW SŁAWNIOWICE (działka ewidencyjna nr 368):

Decyzją Starosty Nyskiego (ROŚ.6341.25.2012.JM) z dnia 05 marca 2013 roku udzielono Wodociągi sp. z o.o. w Głuchołazach pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód podziemnych z utworów proterozoiku / paleozoiku za pomocą ujęcia złożonego ze studni wierconych nr S–1 (awaryjna) i S–2 (podstawowa), dla zaopatrzenia w wodę pitną miejscowości: Biskupów, Burgrabice, Gierałcice, Markowice i Sławniowice, w ilości:

- Q_{maxh} = 30,0 m³/h;
- $Q_{śrd}$ = 720,0 m³/d;
- Q_{maxr} = 262800,0 m³/r,

przy zasobach eksploatacyjnych ujęcia ustalonych na dzień 14 kwietnia 2012 roku i wynoszących $Q_{ekspl.}$ = 30,0 m³/h przy depresji s = 4,25 m.
Pozwolenie na pobór wód zostało wydane na czas określony do dnia 05 marca 2032 roku.

TABELA 159: Gmina Głuchołazy – źródła zaopatrzenia w wodę w 2019 roku.

Miejscowość	Źródło zaopatrzenia w wodę
1	2
Głuchołazy	SUW Głuchołazy, SUW Park Leśny, SUW Nowy Las, SUW Podlesie „Otwór nr 1”
Biskupów	SUW Sławniowice
Bodzanów	SUW Głuchołazy
Burgrabice	SUW Sławniowice
Charbielin	SUW Nowy Las
Gierałcice	SUW Sławniowice
Jarnołtówek	SUW Głuchołazy, SUW Jarnołtówek, SUW Pokrzywna
Konradów	SUW Głuchołazy
Markowice	SUW Nowy Las
Nowy Las	SUW Nowy Las
Nowy Świętów	SUW Głuchołazy, SUW Nowy Las, SUW Nowy Świętów
Podlesie	SUW Podlesie
Pokrzywna	SUW Głuchołazy, SUW Pokrzywna
Polski Świętów	SUW Nowy Las
Sławniowice	SUW Sławniowice
Stary Las	SUW Nowy Las

1	2
Sucha Kamienica	SUW Nowy Las
Wilamowice Nyskie	SUW Nowy Las

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2019.

Dla źródeł zaopatrzenia w wodę obszary stref ochrony bezpośredniej mieszczą się w granicach ogrodzenia poszczególnych stacji ujęcia wody. Dla ujęcia w Nowym Lesie wyznaczono dodatkowo strefę ochrony pośredniej.

TABELA 160: Gmina Głuchołazy – gęstość sieci wodociągowej w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie
Gęstość sieci wodociągowej[133] w km/100 km² ogółem	**108,76**	76,48	77,74
Gęstość sieci wodociągowej[134] w km/100 km² miasta	**456,8**	272,4	210,6
Gęstość sieci wodociągowej[135] w km/100 km² na wsi	**94,0**	63,0	66,0
Zużycie wody na 1 mieszkańca w m³ ogółem	**23,9**	27,7	29,9
Zużycie wody na 1 mieszkańca w m³ w miastach	**25,2**	31,0	32,5
Zużycie wody na 1 mieszkańca w m³ na wsi	**22,2**	24,0	27,0
% ludności ogółem korzystającej z wodociągu	**84,0**	94,6	96,8
% ludności miejskiej korzystającej z wodociągu	**98,3**	98,7	98,3
% ludności wiejskiej korzystającej z wodociągu	**64,8**	90,1	95,1

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Gęstość sieci wodociągowej ogółem na terenie gminy Głuchołazy jest znacznie wyższa od średnich wartości charakteryzujących zarówno powiat nyski jak i województwo opolskie. Podobnie kształtują się współczynniki obejmujące tylko tereny miejskie i wiejskie. Powodem tego stanu, zważywszy na rozbudowaną sieć wodociągową, jest przede wszystkim duża powierzchnia gminy (blisko 17000 ha) w korelacji z rozprzestrzenionym układem sieci osadniczej. Ważniejsza od gęstości, na którą wpływ ma jak wspomniano powierzchnia danej jednostki administracyjnej i charakter jej zagospodarowania, jest wartość określająca dostępność mieszkańców do sieci wodociągowej. Na terenie gminy Głuchołazy jest ona jednak statystycznie najmniej korzystna, zwłaszcza w ujęciu dla terenów wiejskich. Sytuacja ta ulega z roku na rok poprawie dzięki rozbudowie lokalnej sieci wodociągowej.

Istniejące źródła zaopatrzenia i przepustowość głównych rurociągów umożliwiają dalszy rozwój osadnictwa na terenie gminy. Sieć wodociągowa na potrzeby bytowo – gospodarcze i przeciwpożarowe powinna być sukcesywnie rozbudowywana na bazie istniejącego układu w miarę narastania potrzeb wynikających ze zwiększenia intensywności zabudowy i objęcia zabudową nowych terenów, jak również dla objęcia mieszkańców dotychczas nie podłączonych. Uzbrojenie w sieć wodociągową nowych terenów powinno być prowadzone wyprzedzająco w stosunku do zabudowy kubaturowej. W najbliższych latach przewiduje się budowę sieci w miejscowości Podlesie, wymianę i modernizację sieci w wybranych rejonach miasta Głuchołazy oraz rozbudowę sieci wodociągowej dla nowo powstałych budynków mieszkalnych i gospodarczych.

[133] Sieć rozdzielcza, bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów.
[134] Sieć rozdzielcza, bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów.
[135] Sieć rozdzielcza, bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów.

7.2.2. Kanalizacja.

Aktualnie na terenie gminy sieć kanalizacyjną posiadają wszystkie miejscowości za wyjątkiem Podlesia. W miejscowościach: Bodzanów, Konradów i Nowy Świętów sieć występuje częściowo. Aktualne pokrycie siecią szacuje się tu odpowiednio na: Bodzanów 97 %, Konradów 90 % i Nowy Świętów 98 %. Długość sieci kanalizacyjnej w 2019 roku wyniosła tu ogółem 167,5 km z 3514 połączeniami prowadzącymi do budynków mieszkalnych. W 2019 roku odprowadzono siecią 1717,6 dam³ ścieków. W rejonach obecnie nieskanalizowanych gospodarka ściekowa opiera się na powszechnym, przejściowym gromadzeniu ścieków w wybieralnych zbiornikach bezodpływowych i wywożeniu ich przez specjalistyczne uprawnione podmioty taborem asenizacyjnym do punktów zlewnych zlokalizowanych na terenie gminy i dalej siecią (kolektorem) do oczyszczalni ścieków w Nysie. Realizowane są także przydomowe oczyszczalnie ścieków.

System kanalizacyjny na terenie gminy opiera się na kolektorze ściekowym prowadzącym z miasta Głuchołazy do miasta Nysa (kolektor G–N o długości 21 km i średnicy 600 – 800 mm). Kolektor ten posiada pojedyncze podłączenia związane z lokalnymi układami kanalizacyjnymi w miejscowościach leżących na jego trasie. Kolektorem tranzytowym ścieki kierowane są poprzez system kanalizacyjny miasta Nysa do mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków w Nysie. Z uwagi na położenie i ukształtowanie terenu ścieki z dwóch miejscowości położonych w południowo – wschodniej części gminy (Jarnołtówek i Pokrzywna) ciążą grawitacyjnie do oczyszczalni ścieków w Prudniku.

W ramach inwestycji wykonanych w ostatnich latach w ścisłym centrum miasta wykonano kanalizację sanitarną, a kanalizację ogólnospławną zaadaptowano na kanalizację deszczową. W systemie ogólnospławnym zastosowano przelewy burzowe, w wyniku czego w czasie intensywnych opadów deszczu lub roztopów woda z kanalizacji ogólnospławnej przelewa się do cieków przepływających przez miasto i wpadających do rzeki Białej Głuchołaskiej. Wody opadowe i roztopowe z obszarów wiejskich odprowadzane są bez oczyszczenia poprzez spływ przypowierzchniowy do rowów przydrożnych i melioracyjnych z odpływem do poszczególnych cieków wodnych.

TABELA 161: Gmina Głuchołazy – wyposażenie w sieć kanalizacyjną w 2019 roku.

Miejscowość	Długość sieci w km	Ilość przyłączy
1	2	3
Głuchołazy	38,20	1115
Biskupów	13,00	158
Bodzanów	10,68	277
Burgrabice	10,57	172
Charbielin	11,00	166
Gierałcice	10,45	259
Jarnołtówek	15,75	244
Konradów	10,05	202
Markowice	2,83	50
Nowy Las	5,62	122
Nowy Świętów	5,99	126
Podlesie	–	–
Pokrzywna	6,86	127

1	2	3
Polski Świętów	4,40	97
Sławniowice	5,67	124
Stary Las	8,52	166
Sucha Kamienica	4,19	51
Wilamowice Nyskie	3,74	58

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2019.

TABELA 162: Gmina Głuchołazy – odbiorniki ścieków komunalnych w 2019 roku.

Miejscowość	Odbiornik ścieków komunalnych
Głuchołazy	Miejska oczyszczalnia w Nysie
Biskupów	Miejska oczyszczalnia w Nysie
Bodzanów	Miejska oczyszczalnia w Nysie
Burgrabice	Miejska oczyszczalnia w Nysie
Charbielin	Miejska oczyszczalnia w Nysie
Gierałcice	Miejska oczyszczalnia w Nysie
Jarnołtówek	Miejska oczyszczalnia w Prudniku
Konradów	Miejska oczyszczalnia w Nysie
Markowice	Miejska oczyszczalnia w Nysie
Nowy Las	Miejska oczyszczalnia w Nysie
Nowy Świętów	Miejska oczyszczalnia w Nysie
Podlesie	brak sieci
Pokrzywna	Miejska oczyszczalnia w Prudniku
Polski Świętów	Miejska oczyszczalnia w Nysie
Sławniowice	Miejska oczyszczalnia w Nysie
Stary Las	Miejska oczyszczalnia w Nysie
Sucha Kamienica	Miejska oczyszczalnia w Nysie
Wilamowice Nyskie	Miejska oczyszczalnia w Nysie

Źródło: Urząd Miejski Głuchołazy, 2018.

TABELA 163: Gmina Głuchołazy – gęstość sieci kanalizacyjnej w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie
1	2	3	4
Gęstość sieci kanalizacyjnej[136] w km/100 km² ogółem	**92,76**	43,68	51,96
Gęstość sieci kanalizacyjnej[137] w km/100 km² miasta	**544,7**	218,1	197,8
Gęstość sieci kanalizacyjnej[138] w km/100 km² na wsi	**73,6**	31,6	39,1
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną na 1 mieszkańca w m³	**65,28**	34,31	31,98

[136] Sieć rozdzielcza i kolektory.
[137] Sieć rozdzielcza i kolektory.
[138] Sieć rozdzielcza i kolektory.

1	2	3	4
% ludności ogółem korzystającej z sieci kanalizacyjnej	**77,5**	72,5	72,4
% ludności miejskiej korzystającej z sieci kanalizacyjnej	**87,5**	92,1	91,0
% ludności wiejskiej korzystającej z sieci kanalizacyjnej	**64,0**	50,8	52,5
Stosunek objęcia siecią kanalizacyjną do wodociągowej ogółem	**0,92**	0,77	0,75
Stosunek objęcia siecią kanalizacyjną do wodociągowej miasta	**0,89**	0,93	0,93
Stosunek objęcia siecią kanalizacyjną do wodociągowej na wsi	**0,99**	0,56	0,55

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Gęstość sieci kanalizacyjnej (podobnie jak wodociągowej) ogółem na terenie gminy Głuchołazy jest znacznie wyższa od średnich wartości charakteryzujących zarówno powiat nyski jak i województwo opolskie. Podobnie kształtują się współczynniki obejmujące tylko tereny miejskie i wiejskie. Powodem tego stanu są warunki związane z powierzchnią gminy i układem jej sieci osadniczej. Wartość określająca dostępność mieszkańców do sieci kanalizacyjnej na terenie analizowanej gminy jest statystycznie najkorzystniejsza (poza miastem), zwłaszcza w ujęciu dla terenów wiejskich. Należy nadmienić, że sytuacja ta ulega z roku na rok dalszej poprawie dzięki rozbudowie sieci kanalizacyjnej. Współczynniki określające stosunek odsetka ludności objętej siecią kanalizacyjną do odsetka ludności objętej siecią wodociągową są w gminie Głuchołazy najkorzystniejsze zarówno w ujęciu ogółem jak i z osobna dla terenów wiejskich.

Ponadto na terenie gminy funkcjonują lokalne oczyszczalnie ścieków na potrzeby większych zakładów produkcyjnych i usługowych. Należą do nich między innymi obiekty zlokalizowane przy:

- Głuchołaskich Zakładach Papierniczych sp. z o.o. w Głuchołazach (ul. Andersa);
- Schattdecor sp. z o.o. w Głuchołazach (ul. Andersa);
- Malta – Decor sp. z o.o. w Nowym Świętowie.
- Ośrodku Rehabilitacyjno – Wypoczynkowym „Max” w Jarnołtówku;
- Ośrodku Wypoczynkowym „Potok” w Jarnołtówku.

Uchwałą nr VIII/87/2015 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 23 czerwca 2015 roku w sprawie wyznaczenia aglomeracji „Prudnik” na obszarze gmin: Prudnik, Głuchołazy i likwidacji dotychczasowej aglomeracji „Prudnik”, wyznaczono aglomerację „Prudnik” położoną na obszarze gmin Prudnik i Głuchołazy. Równoważna liczba mieszkańców (RLM) aglomeracji „Prudnik” wynosi 31400. W gminie Głuchołazy w skład aglomeracji „Prudnik” wchodzą miejscowości Jarnołtówek i Pokrzywna.

Uchwałą nr IX/101/2015 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 08 września 2015 roku w sprawie wyznaczenia aglomeracji „Nysa” na obszarze gmin: Nysa, Głuchołazy, Otmuchów i likwidacji dotychczasowej aglomeracji „Nysa”, wyznaczono aglomerację „Nysa” położoną na obszarze gmin Nysa, Głuchołazy i Otmuchów. Równoważna liczba mieszkańców (RLM) aglomeracji „Nysa” wynosi 108204. W gminie Głuchołazy w skład aglomeracji „Nysa” wchodzą miejscowości: Głuchołazy, Biskupów, Bodzanów, Burgrabice, Charbielin, Gierałcice, Konradów, Markowice, Nowy Las (część), Nowy Świętów, Polski Świętów, Sławniowice, Stary Las (część), Sucha Kamienica i Wilamowice Nyskie. Zgodnie z § 3, ust. 4, 5 i 6 Rozporządzenia Ministra Środowiska dnia 22 lipca 2014 roku w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji (Dz. U. z 2014 roku, poz. 995) realizacja sieci kanalizacyjnej na obszarze aglomeracji z doprowadzeniem do oczyszczalni ścieków powinna być uzasadniona finansowo i technicznie, przy czym wskaźnik długości sieci obliczany jako stosunek przewidywanej do obsługi przez budowany system kanalizacji zbiorczej liczby mieszkańców aglomeracji i niezbędnej do realizacji długości sieci kanalizacyjnej nie może być mniejszy od 120 mieszkańców na 1 km sieci (ust. 4), a w przypadku terenów o przynajmniej jednoprocentowym średnim spadku w kierunku istniejącej lub przewidywanej oczyszczalni

ścieków, a także terenów położonych w granicach stref ochronnych ujęć wody i obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych oraz terenów objętych przynajmniej jedną formą ochrony przyrody, wskaźnik długości sieci obowiązujący na tych terenach nie może być mniejszy od 90 mieszkańców na 1 km sieci (ust. 5 i 6). Z racji tego, że dla miejscowości Nowy Las i Stary Las niespełnionoby wówczas (2015 rok) wymagań odnoście wyżej wymienionych wskaźników, odstąpiono od objęcia aglomeracją tychże miejscowości w pełnych granicach.

Ze względu na niespełnienie wymagań odnośnie liczby mieszkańców na 1 km sieci miejscowość Podlesie nie została objęta żadną z wyżej wymienionych aglomeracji.

Dokończenie budowy sieci wodociągowej oraz uporządkowanie gospodarki ściekowej ma priorytetowe znaczenie dla gminy i już od kilku lat trwają zaawansowane inwestycje w tym zakresie. Generalnie budowa sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich i do tego charakteryzujących się dość rozproszonym typem zabudowy jest przedsięwzięciem bardzo kosztownym, nie tylko na etapie inwestycji, ale również w trakcie późniejszego użytkowania. W związku z powyższym poza granicami aglomeracji „Nysa" i „Prudnik" postuluje się realizację oczyszczalni przydomowych (przy korzystnych warunkach gruntowo – wodnych) lub budowę tak zwanych oczyszczalni kontenerowych, odbierających ścieki za pomocą sieci z poszczególnych zlewni. Należy także założyć, że dla posesji oddalonych od głównej koncentracji zabudowy, gdzie realizacja sieci kanalizacyjnej nie będzie prowadzona ze względów ekonomicznych, dopuszcza się pozostawienie zbiorników bezodpływowych. Wody opadowe i roztopowe odprowadzane powinny być nadal przez kanalizację deszczową i spływ powierzchniowy do pobliskich rowów melioracyjnych i cieków wodnych oraz przez infiltrację do gruntu. Wody opadowe i roztopowe z zanieczyszczeniami typu przemysłowego lub ropopochodnymi (z ciągów komunikacyjnych, placów, parkingów, baz transportowych, warsztatów samochodowych, stacji paliw, itp.) po oczyszczeniu powinny być odprowadzane do odbiornika w sposób zorganizowany poprzez zamknięte bądź otwarte systemy kanalizacyjne. Wody opadowe umownie czyste bądź poddane oczyszczeniu można wykorzystać na miejscu na potrzeby gospodarcze (np.: w obiegach zamkniętych) i odprowadzać powierzchniowo na tereny biologicznie czynne, rozsączyć w gruncie, a jeżeli nie będzie to możliwe retencjonować i odprowadzać do odbiornika po przejściu fali opadów.

Niezależnie od powyższego w zakresie gospodarki ściekowej zakłada się następujące działania inwestycyjne:

- wymianę i modernizację sieci kanalizacyjnej w wybranych rejonach miasta Głuchołazy;
- modernizacja kanalizacji deszczowej w Głuchołazach.

RYCINA 35: Gmina Głuchołazy – zaopatrzenie w wodę i sieć kanalizacyjna w 2016 roku – ogółem (I).

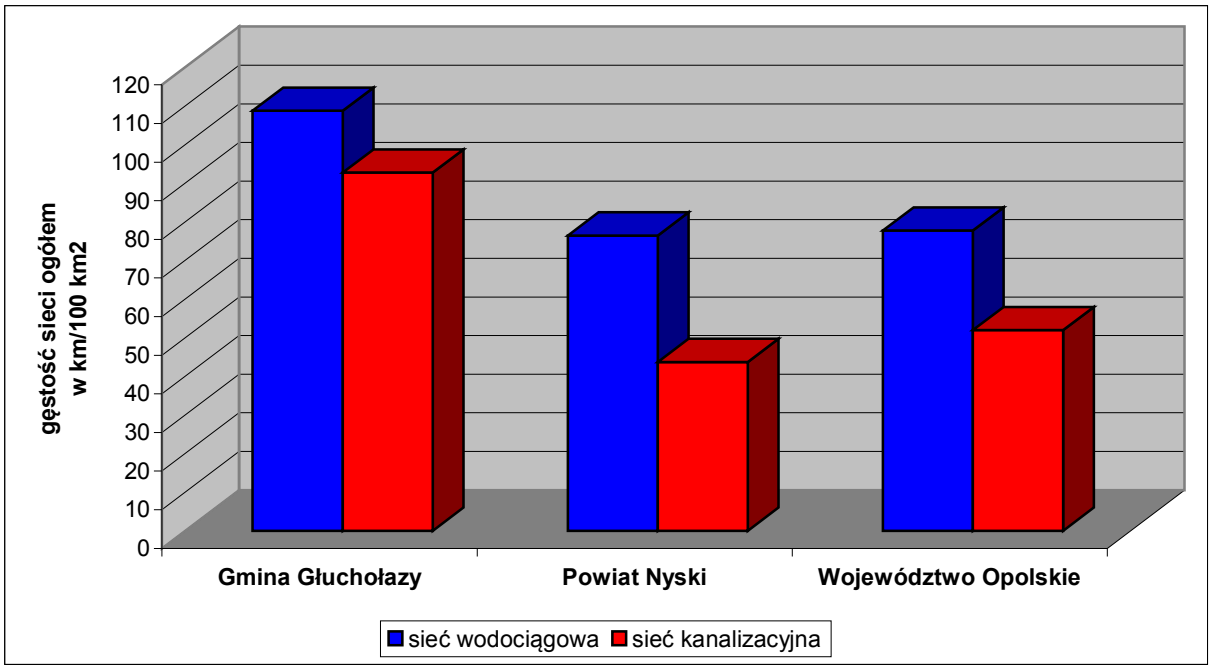

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

RYCINA 36: Gmina Głuchołazy – zaopatrzenie w wodę i sieć kanalizacyjna w 2016 roku – ogółem (II).

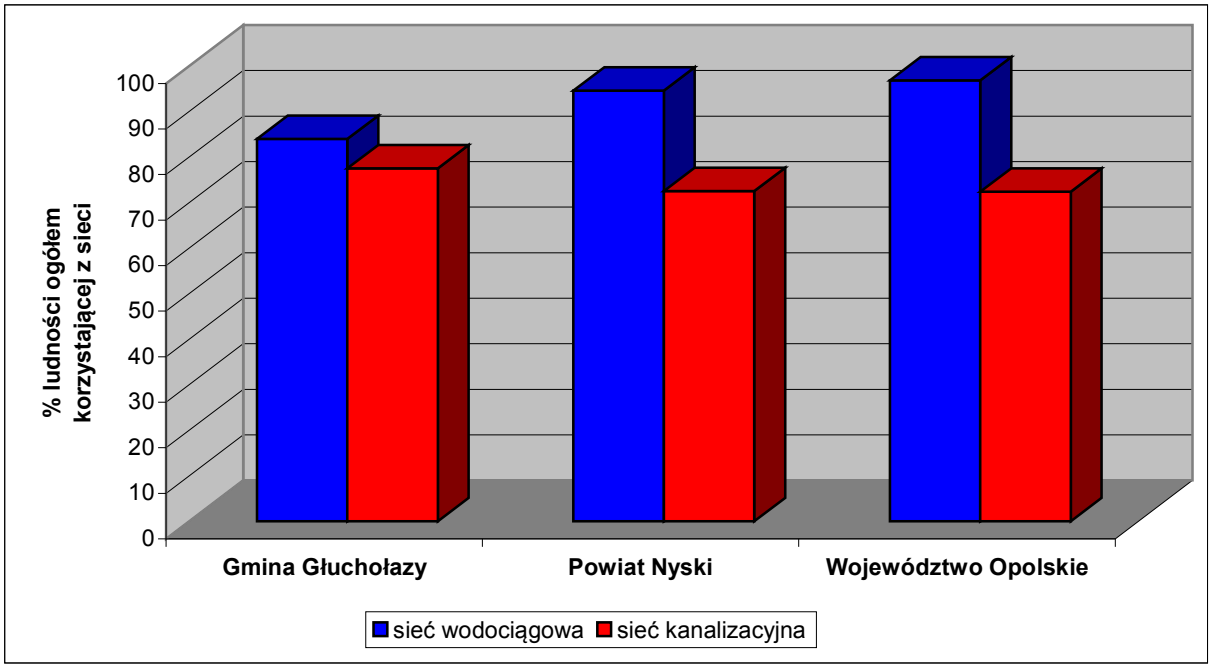

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

RYCINA 37: Gmina Głuchołazy – zaopatrzenie w wodę i sieć kanalizacyjna w 2016 roku – tereny wiejskie (I).

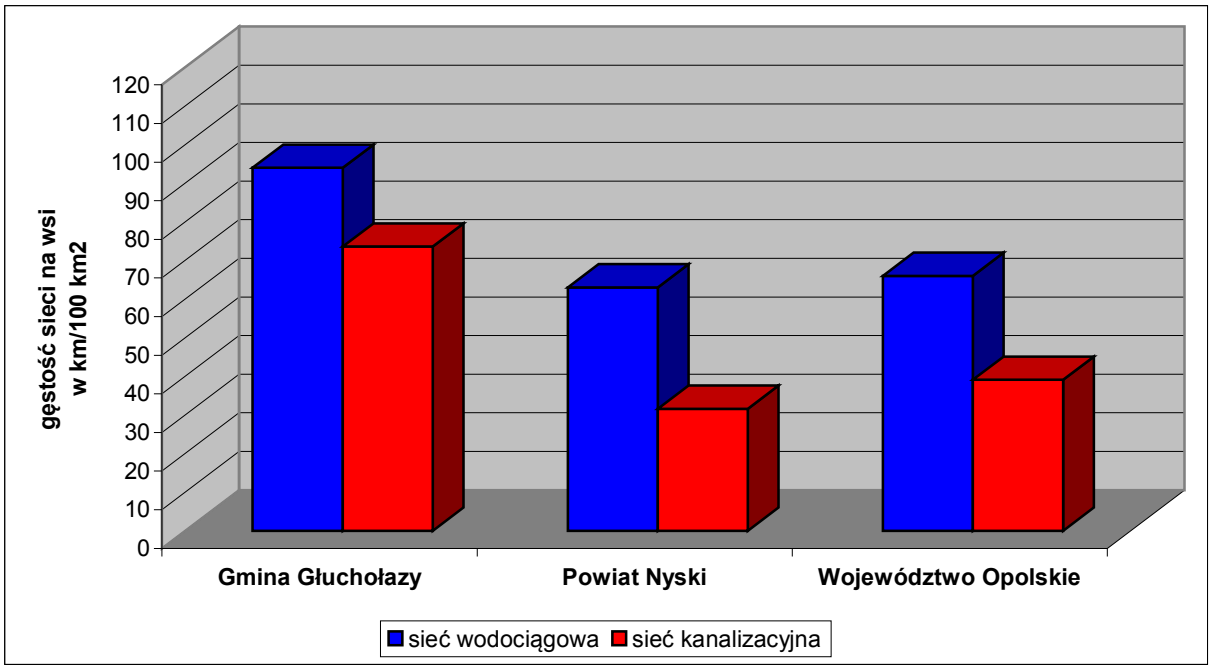

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

RYCINA 38: Gmina Głuchołazy – zaopatrzenie w wodę i sieć kanalizacyjna w 2015 roku – tereny wiejskie (II).

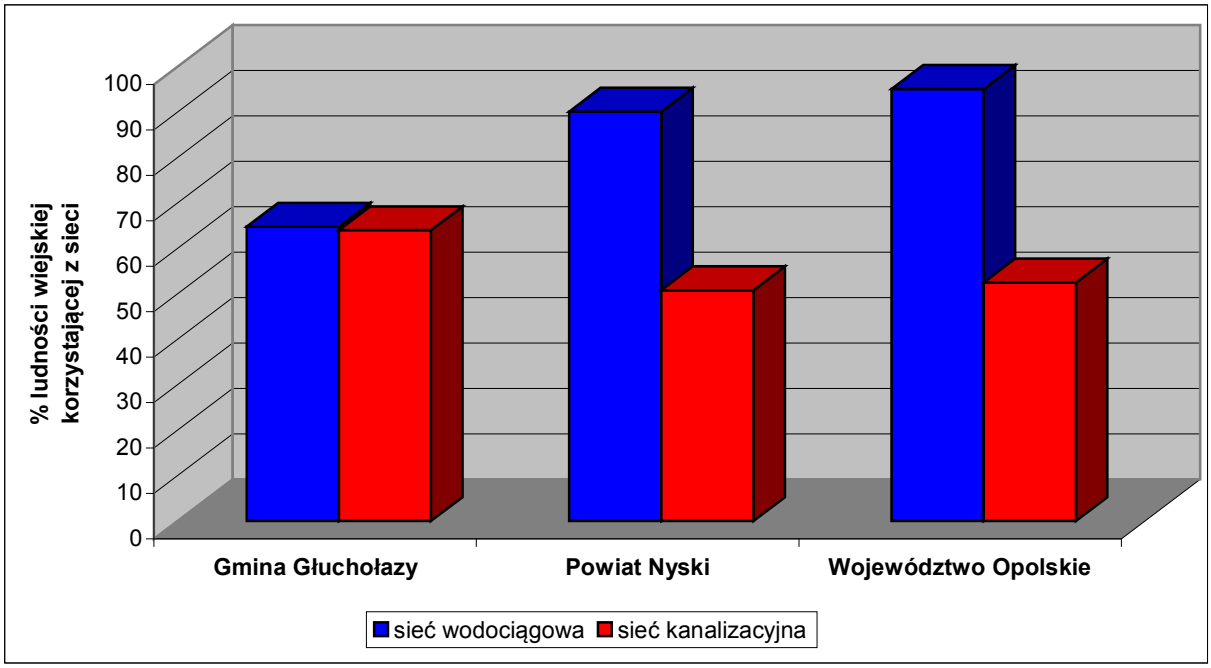

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

7. 3. Sieć gazowa.

Na terenie gminy Głuchołazy Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA (PGNiG SA) nie posiada obszarów i terenów górniczych utworzonych w związku z wydobywaniem gazu ziemnego oraz przesyłowej i dystrybucyjnej sieci gazowej. PGNiG SA nie prowadzi na przedmiotowym terenie działalności związanej z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż ropy naftowej i gazu zimnego. Nie planuje również żadnych inwestycji.

Operator Gazociągów Przesyłowych „Gaz – System" SA, Oddział w Świerklanach posiada na terenie gminy następującą infrastrukturę gazowniczą:

- odgałęzienie do granicy państwa DN 100, PN 6,3 MPa od gazociągu głównego wysokiego ciśnienia Obrowiec – Racibórz;
- odgałęzienie do stacji gazowej Głuchołazy Charbielin DN 80, PN 4,0 MPa od gazociągu głównego wysokiego ciśnienia Obrowiec – Racibórz;
- odgałęzienie do stacji gazowej Głuchołazy Bodzanów DN 100, PN 6,3 MPa od gazociągu głównego wysokiego ciśnienia Obrowiec – Racibórz;
- odgałęzienie do stacji gazowej Głuchołazy Powstańców DN 80, PN 4,0 MPa od gazociągu głównego wysokiego ciśnienia Obrowiec – Racibórz;
- stację gazową I° Charbielin o przepustowości Qn = 1200 Nm³/h;
- stację gazową I° Bodzanów o przepustowości Qn = 2500 Nm³/h;
- stację gazową I° Głuchołazy Powstańców Śląskich o przepustowości Qn = 3200 Nm³/h.

W najbliższym czasie operator planuje modernizację stacji gazowej w Bodzanowie.

Polska Spółka Gazownictwa (PSG) sp. z o.o. posiada na terenie gminy dystrybucyjną sieć gazową średniego i niskiego ciśnienia, z czego:

- sieć średniego ciśnienia (MOP 0,5 MPa) wraz z 113 sztukami przyłączy o długości 12924,84 m;
- sieć niskiego ciśnienia (MOP 10 kPa) wraz 1370 sztukami przyłączy o długości 58136,69 m.

W Głuchołazach przy ul. Kolejowej znajduje się stacja gazowa SPR2 Głuchołazy Kolejowa o przepustowości 1600 m³/h. Na terenie gminy rozprowadzany jest gaz wysokometanowy „E" spełniający wymagania normy PN–C–04753 pt. „Gaz ziemny". Obecnie zgazyfikowane jest miasto Głuchołazy oraz wsie: Bodzanów, Charbielin, Konradów i Nowy Las. Zaopatrzenie w paliwo gazowe realizowane jest poprzez 1483 przyłącza gazowe. Sieć gazowa jest w stanie dobrym i zapewnia pokrycie zapotrzebowania na gaz dla istniejących i potencjalnych odbiorców.

Według danych GUS na koniec 2016 roku łączna długość sieci gazowej na terenie gminy wynosiła 64,371 km, z czego 11,744 km sieci przesyłowych i 52,627 sieci dystrybucyjnych. Z gazowej sieci dystrybucyjnej korzystało w gminie 4818 odbiorców. Do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych prowadziło 1335 przyłączy. 1491 odbiorców ogrzewało gazem mieszkania. Łączne zużycie gazu wyniosło 1977,3 tys. m³, z czego 1304,4 tys. m³ zużyto na ogrzewanie mieszkań.

TABELA 164: Gmina Głuchołazy – sieć gazowa, odbiorcy oraz zużycie gazu w gospodarstwach domowych w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie
Gęstość sieci gazowej ogółem w km/100 km²	**38,30**	30,72	27,70
Gęstość sieci gazowej przesyłowej w km/100 km² ogółem	**6,99**	8,50	9,04
Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w km/100 km² ogółem	**31,31**	22,22	18,66
Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w km/100 km² miasta	**605,0**	277,9	175,7
Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w km/100 km² na wsi	**7,0**	4,6	4,8
Odbiorcy[139] gazu z sieci na 1000 mieszkańców ogółem	**200,22**	174,50	156,97
Liczba odbiorców[140] gazu z sieci w stosunku do liczby ludności ogółem w (%)	**20,02**	17,45	15,70
% ludności ogółem korzystającej z sieci gazowej	**52,9**	48,2	41,9
% ludności miejskiej korzystającej z sieci gazowej	**88,9**	86,4	76,9
% ludności wiejskiej korzystającej z sieci gazowej	**4,7**	6,0	4,1
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca[141] w m³ ogółem	**81,8**	75,3	66,6
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca[142] w m³ w miastach	**134,1**	129,2	117,5
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca[143] w m³ na wsi	**11,6**	15,6	11,7
Zużycie gazu z sieci na 1 korzystającego w m³ ogółem	**155,4**	156,2	159,3
Zużycie gazu z sieci na 1 korzystającego w m³ w miastach	**151,7**	149,6	153,1
Zużycie gazu z sieci na 1 korzystającego w m³ na wsi	**248,8**	261,8	282,3
Odsetek (%) odbiorców ogrzewających gazem mieszkania na odbiorców[144] gazu z sieci ogółem	**30,95**	25,23	25,43
Odbiorcy[145] gazu z sieci na 1000 mieszkań ogółem	**529,22**	495,13	441,10
Odbiorcy[146] gazu z sieci ogrzewający mieszkania gazem na 1000 mieszkań ogółem	**163,77**	124,90	112,19

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

Wskaźniki dotyczące gęstości sieci gazowej ogółem i sieci dystrybucyjnej są na terenie gminy Głuchołazy wyższe od średnich charakteryzujących powiat nyski oraz województwo opolskie. Jedynie gęstość sieci przesyłowej jest niższa od porównywanych wartości. Co jednak najistotniejsze, to dostępność do sieci gazowej (liczba odbiorców, % ludności korzystającej z sieci) jest na terenie gminy Głuchołazy również wyższa od średnich charakteryzujących powiat i województwo, co potwierdzają wyniki obrazujące zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca ogółem i w miastach. Jedynie odsetek ludności wiejskiej korzystającej z sieci gazowej jest nieznacznie niższy od średniej powiatowej. O ile paliwo gazowe na terenie Głuchołaz i kilku miejscowości wiejskich jest od wielu lat powszechnym medium, to warto także zauważyć, że spośród ogółu odbiorców gazu aż 30 % ogrzewa gazem mieszkania, co jest wskaźnikiem wyższym od średnich w powiecie i całym regionie opolskim.

[139] Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.
[140] Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.
[141] Do przeliczeń przyjęto ludność ogółem bez wyodrębniania jej w tych miastach i wsiach, w których ta sieć istniała.
[142] Do przeliczeń przyjęto ludność ogółem bez wyodrębniania jej w tych miastach, w których ta sieć istniała.
[143] Do przeliczeń przyjęto ludność ogółem bez wyodrębniania jej w tych wsiach, w których ta sieć istniała.
[144] Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.
[145] Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.
[146] Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

Plan Rozwoju Polskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o. na lata 2018 – 2022 nie przewiduje większych zadań inwestycyjnych na terenie gminy Głuchołazy związanych z dalszą rozbudową sieci dystrybucyjnej w obszarach, na których nie występuje sieć gazowa. *Plan* obejmuje realizację bieżących przyłączeń w zakresie koniecznej rozbudowy sieci i budowy przyłączy.

Sieć gazowa jest w dobrym stanie technicznym i może być źródłem gazu dla kolejnych odbiorców. Istniejące warunki techniczne i stan techniczny gazociągów w regionie pozwalają także na rozbudowę sieci dystrybucyjnej dla potrzeb wszystkich zainteresowanych, którzy spełnią warunek opłacalności w rozumieniu ustawy Prawo energetyczne. Opłacalność przedsięwzięcia uzależniona jest między innymi od zawarcia odpowiedniej ilości umów o przyłączenie do sieci gazowej oraz długości projektowanych gazociągów i przyłączy odpowiednich dla umożliwienia zaistnienia warunków technicznych przyłączenia. Stacje redukcyjno – pomiarowe oraz gazociągi stanowią układy hermetycznie zamknięte i wyłączając stany awaryjne nie zagrażają środowisku naturalnemu. Dalsze rozpowszechnienie gazyfikacji sprzyjać będzie ochronie środowiska poprzez eliminację lokalnej emisji pyłów i toksycznych składników spalin. Na terenie gminy korzystne warunki do dalszej gazyfikacji posiadają przede wszystkim największe wsie położone w północnej części gminy, czyli miejscowości położone stosunkowo blisko infrastruktury gazowniczej i dodatkowo charakteryzujące się dość dużym zaludnieniem. Łączna ilość mieszkańców wsi: Biskupów, Burgrabice, Gierałcice, Nowy Świętów, Polski Świętów, Sławniowice i Stary Las to obecnie 4700 mieszkańców czyli około 1800 potencjalnych odbiorców).

Ewentualna przyszła budowa sieci gazowej dla odbiorców indywidualnych powinna być realizowana z uwzględnieniem obowiązującego prawa energetycznego – ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku (Dz. U. z 2019 roku, poz. 755 z późn. zm.) oraz rozporządzeń wykonawczych, w szczególności w oparciu o:

- wnioski podmiotów ubiegających się o przyłączenie do sieci gazowej posiadających tytuł prawny do korzystania z przyłączanego obiektu;
- sporządzony przez przedsiębiorstwo energetyczne plan rozwoju w zakresie sieci gazowej, uwzględniający wytyczne miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, ograniczony do zadań, dla których istnieją warunki techniczne oraz ekonomiczne dostarczania paliwa gazowego.

7. 4. Elektroenergetyka.

7.4.1. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.

Na terenie gminy Głuchołazy nie ma obiektów elektroenergetycznych (stacji i linii o napięciu 220 kV i 400 kV) krajowej sieci przesyłowej, będących w eksploatacji Polskich Sieci Elektroenergetycznych SA.

Aktualny plan inwestycyjny i plan rozwoju sieci przesyłowej krajowego systemu elektroenergetycznego nie ujmują zamierzeń na terenie gminy Głuchołazy.

7.4.2. Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna.

Przez teren gminy Głuchołazy przebiega dwutorowa linia napowietrzna o napięciu 110 kV, będąca własnością Grupy TAURON, relacji:

- I tor: Hajduki – Prudnik o długości 8,107 km;
- II tor: Hajduki – Bodzanów o długości 8,177 km;
- II tor: Bodzanów – Prudnik o długości 6,163 km.

Na terenie gminy sieć rozdzielcza SN 15 kV zasilana jest ze stacji transformatorowej 110/15 kV GPZ Bodzanów, zlokalizowanej na północ od miasta Głuchołazy (działka ewidencyjna nr 969). Odbiorcy energii elektrycznej zasilani są liniami NN 0,4 kV wyprowadzonymi z łącznie 143 stacji transformatorowych 15/0,4 kV, będących własnością operatora systemu dystrybucyjnego TAURON Dystrybucja SA lub bezpośrednio z abonenckich stacji transformatorowych 15/0,4 kV, będących własnością odbiorców. Sieci rozdzielcze SN 15 kV to 189,8 km linii napowietrznych i kablowych, zaś sieci NN 0,4 kV to 309 km linii napowietrznych i kablowych. Ponadto na terenie gminy zlokalizowana jest rozdzielnia sieciowa 15 kV RS Papiernia.

Wszystkie miejscowości na terenie gminy są zelektryfikowane. Dostawy energii w pełni pokrywają potrzeby mieszkańców oraz jednostek gospodarczych. W lokalnym systemie energetycznym występują rezerwy, które mogą być wykorzystywane do celów grzewczych u istniejących odbiorców przyłączonych do sieci TAURON. Według danych GUS na koniec 2016 roku energię elektryczną pobierało w mieście Głuchołazy 6275 odbiorców, a jej zużycie na 1 mieszkańca wyniosło 762,9 kWh. Obecny system elektroenergetyczny zaspokaja we właściwym zakresie potrzeby mieszkańców i nie występują problemy związane z brakami energii elektrycznej. Jednakże część sieci, zwłaszcza niektórych odcinków linii napowietrznych 15 kV oraz 0,4 kV, wymaga modernizacji i skablowania. Istnieje również potrzeba wymiany części drewnianych słupów na liniach niskiego napięcia. Problemem w skali całej gminy, a zwłaszcza obszarów wiejskich, jest niewystarczająca ilość sieci oświetlenia ulicznego.

TABELA 165: Gmina Głuchołazy – odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie
Odbiorcy energii elektrycznej na 1000 mieszkańców ogółem	**b.d.**	392,60	396,54
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca ogółem w kWh	**b.d.**	760,9	793,6
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca miast w kWh	**762,9**	739,1	745,0
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca na wsi w kWh	**b.d.**	785,0	851,7

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2018.

W najbliższym czasie rozbudowa i modernizacja dystrybucyjnej sieci elektroenergetycznej na terenie gminy, w celu zapewnienia prawidłowej pracy sieci oraz minimalizacji przerw w dostawach energii, realizowana będzie poprzez:

- modernizację GPZ Bodzanów;
- modernizację linii 15 kV relacji GPZ Bodzanów – RS Morów (odgałęzienia: Biskupów PGR, Łączki II, Łączki PGR, Sławniowice);
- modernizację linii napowietrznej 15 kV relacji Hajduki – GPZ Bodzanów (odgałęzienia: Bodzanów – Pokrzywna, Jarnołtówek Las, Nowy Świętów, i Podlesie);
- modernizację linii napowietrznej 15 kV relacji GPZ Bodzanów – Starowice;
- modernizację linii napowietrznej 15 kV relacji GPZ Bodzanów – RS Morów;
- modernizację linii napowietrznej 15 kV relacji GPZ Bodzanów – Prudnik;
- modernizację linii napowietrznej 15 kV odgałęzienie Kopa Biskupia;
- budowę linii kablowej 15 kV relacji GPZ Bodzanów – Rudawa;
- budowę linii kablowej 15 kV relacji GPZ Bodzanów – RS Papiernia;
- budowę linii kablowej 15 kV relacji Głuchołazy ul. Jagiełły – Głuchołazy ul. Świdnicka – Głuchołazy ul. Chrobrego;

- budowę linii kablowej 15 kV relacji Głuchołazy Rynek – ul. Tylna;
- budowę linii kablowej 15 kV relacji Głuchołazy Pompownia – Odnowa;
- budowę linii kablowej 15 kV relacji Głuchołazy Wodociągi – Głuchołazy Pompownia;
- budowę linii kablowej 15 kV relacji Podlesie Przędzalnia do linii Bodzanów – Pokrzywna;
- modernizację linii 0,4 kV relacji Głuchołazy ul. Wyspiańskiego – Głuchołazy ul. Konopnickiej;
- modernizacje linii 0,4 kV w miejscowościach: Bodzanów, Konradów, Pokrzywna, Polski Świętów, Nowy Świętów i Wilamowice Nyskie;
- modernizację słupów na liniach napowietrznych 0,4 kV;
- budowę węzłów sieciowych: Głuchołazy ul. Wyszyńskiego, Bodzanów Sklep II, Bodzanów Szosa, Charbielin Skrzyżowanie, Gierałcice Południe II, Jarnołtówek Las II;
- wymianę stacji słupowej Głuchołazy Świdnicka na stację kontenerową.

7.4.3. Alternatywne źródła energii.

Rosnące wraz z rozwojem cywilizacyjnym zapotrzebowanie na energię, przy wyczerpywaniu się jej tradycyjnych zapasów głównie paliw kopalnych (węgla, ropy naftowej, gazu ziemnego) oraz towarzyszący ich zużyciu wzrost zanieczyszczenia środowiska, powodują zwiększenie zainteresowania wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych. Energia ze źródeł odnawialnych oznacza energię pochodzącą z naturalnych powtarzających się procesów przyrodniczych, uzyskiwaną z odnawialnych niekopalnych źródeł energii takich jak: energia wody, wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalna oraz energia wytwarzana z biomasy stałej, biogazu i biopaliw ciekłych. Urozmaicona rzeźba terenu powoduje, że na obszarze gminy Głuchołazy istnieją względnie korzystne uwarunkowania naturalne (anemograficzne i hydrograficzne), umożliwiające pozyskiwanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł – w tym przypadku na bazie siły wiatru i wody, a także promieniowania słonecznego.

Opracowania Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW) wskazują, że w Polsce średnia roczna prędkość wiatrów na wysokości 10 – 20 m waha się między 2,8 a 3,5 m/s, a prędkości powyżej 4 m/s, uważane na obecnym poziomie rozwoju technologicznego za wartość minimalną do efektywnej konwersji energii wiatru, występują na 2/3 powierzchni kraju na wysokościach powyżej 25 m nad poziomem gruntu (Skoczkowski et al., 2007). Poza ogólną mezoskalową mapą stref energetycznych w Polsce autorstwa prof. Lorenca (Skoczkowski et al., 2007) brak jest innych bardziej szczegółowych opracowań charakteryzujących prędkości wiatru w kraju. Mapa dzieli obszar Polski na 6 stref od „wybitnie korzystnej" (I) do „wybitnie niekorzystnej" (V) oraz „terenów wyłączonych" (Lorenc, 2005). Rejon gminy Głuchołazy zakwalifikowano do strefy IV „niekorzystnej". Niezależnie od powyższego w okresie ostatnich 10 lat południowa część opolszczyzny położona w rejonie Płaskowyżu Głubczyckiego, w tym wschodnia część gminy Głuchołazy, objęta została szczególnym zainteresowaniem inwestorów odnośnie lokalizacji farm wiatrowych. W gminie Głuchołazy przełożyło się to na opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego[147] umożliwiającego lokalizację farm wiatrowych na użytkach rolnych w rejonie wsi: Bodzanów, Charbielin, Nowy Las, Stary Las i Sucha Kamienica. Powierzchnia objęta planem miejscowym wynosi 2300 ha. Do dnia dzisiejszego famy nie powstały. W 2016 roku wprowadzono ustawę z dnia 20 maja 2016 roku o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (Dz. U. z 2019 roku, poz. 654 z późn. zm.). Ustala ona warunki i tryb lokalizacji i budowy elektrowni wiatrowych w sąsiedztwie istniejącej planowanej zabudowy mieszkaniowej. Zastosowana w ustawie reguła odległościowa w bardzo istotny sposób ogranicza możliwości rozwoju energetyki wiatrowej. W 2017 roku Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego sporządził opracowanie pn. *Analiza możliwości lokalizacji elektrowni wiatrowych w województwie opolskim*. W

[147] Uchwała nr X/110/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego parków wiatrowych we wsiach Charbielin, Bodzanów, Nowy Las, Stary Las, Sucha Kamienica.

dokumencie określono predyspozycje do rozwoju farm wiatrowych w podziale na obszary brutto i netto. Odnośnie obszarów brutto wzięto pod uwagę wszystkie tereny, które zgodnie z zapisami art. 4 ust. 1 i 2 wyżej wymienionej ustawy stanowią obiekty, od których ustalane będą ekwidystanty odległościowe. W ten sposób określono, że na terenie gminie Głuchołazy powierzchnia możliwa dla lokalizacji farm wiatrowych wynosi:

- 1641,96 ha dla elektrowni o wysokości od 70 do 90 m (wybrane obszary w całej północnej części gminy poniżej miasta Głuchołazy);
- 679,97 ha dla elektrowni o wysokości od 90 do 110 m (obszar pomiędzy Gierałcicami, Bodzanowem i Wilamowicami Nyskimi, obszar pomiędzy Bodzanowem a Charbielinem oraz obszar pomiędzy Starym Lasem a północno – wschodnią granicą gminy);
- 243,08 ha dla elektrowni o wysokości od 110 do 130 m (obszary jak wyżej o pomniejszonym zasięgu);
- 55,12 ha dla elektrowni o wysokości od 130 do 150 m (obszar pomiędzy Gierałcicami i Wilamowicami Nyskimi oraz obszar pomiędzy Bodzanowem a Charbielinem);
- 0,24 ha dla elektrowni o wysokości od 150 do 170 m (obszar pomiędzy Gierałcicami i Wilamowicami Nyskimi);
- 0,0 ha dla elektrowni o wysokości od 170 do 200 m.

Odnośnie obszarów netto wzięto dodatkowo pod uwagę następujące ograniczenia dla lokalizacji farm wiatrowych:

- 200 m bufor izolacyjny od ściany lasu i zadrzewień;
- obszary szczególnej i wysokiej ochrony walorów fizjonomicznych krajobrazu, określone w stanowisku Wojewódzkiej Rady Ochrony Przyrody z dnia 01 października 2008 roku w sprawie ochrony krajobrazu;
- tereny położone w odległości mniejszej niż 1 km od granic ostoi siedliskowych obszarów specjalnej ochrony (SOO) oraz 5 km od granic ostoi ptasich (OSO);
- korytarze ornitologiczne i chiropterologiczne wynikające z opracowań regionalnych;
- obszary zimowisk nietoperzy wraz ze strefą buforową 1 km;
- obszary ostoi awifauny wraz ze strefą buforową 1 km;
- strefy ochrony ekspozycji parków krajobrazowych;
- doliny rzeczne wraz ze strefą szczególnego zagrożenia powodzią oraz z 50 m strefą od stopy wałów przeciwpowodziowych;
- drogi publiczne wraz ze strefą buforową;
- linie kolejowe wraz ze strefą buforową;
- linie energetyczne wraz ze strefą buforową;
- tereny zamknięte.

Na podstawie tak przeprowadzonej delimitacji określono, że na terenie gminy Głuchołazy nie ma obszarów umożliwiających lokalizację elektrowni wiatrowych.

Korzystne warunki hydrograficzne dotyczą możliwości lokalizacji małych elektrowni wodnych (MEW) na ciekach wodnych, zwłaszcza charakteryzujących się znacznym przepływem. Korzystny potencjał techniczny energii wodnej to potencjał możliwy do uzyskania poprzez budowę elektrowni wodnych na obiektach piętrzących, których stan techniczny oraz warunki hydrologiczne (minimalna wysokość spadu, przepływ roczny średni) pozwalają na realizację inwestycji. Jako kryterium przydatności przyjmuje się minimalną wysokość spadu na poziomie 1,6 m oraz przepływ roczny średni nie mniejszy niż 0,1 m^3/s. W związku z powyższym na bazie szczegółowych, specjalistycznych analiz, uwzględniających uwarunkowania naturalne i ekonomiczne, należy rozpatrzyć wszystkie aspekty dotyczące ewentualnej budowy małych elektrowni wodnych w rejonie dolin większych cieków wodnych o korzystnym przepływie. Na terenie gminy będzie to przede wszystkim dolina rzeki Białej Głuchołaskiej i jej dopływu Morawki. Obecnie na rzece Białej Głuchołaskiej funkcjonują 2 MEW:

- Głuchołazy, ul. Andersa (działka ewidencyjna nr 1732/2) – MEW o mocy 0,15 MW (150 kW);
- Nowy Świętów (działka ewidencyjna nr 299/10) – MEW o mowy 0,25 MW (250 kW).

W Polsce istnieją dość dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego. Województwo Opolskie w skali całego kraju charakteryzuje się względnie korzystnymi warunkami nasłonecznienia. W rejonie gminy Głuchołazy predysponowane do lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych na skalę produkcyjną są przede wszystkim nieużytkowane rolniczo grunty, charakteryzujące się niską klasą bonitacyjną (IV, V i VI). Dotyczy to wybranych fragmentów w każdej części gminy, zwłaszcza stoków o ekspozycji południowej, ze szczególnym uwzględnieniem niezainwestowanych rejonów w północnej części gminy. Obecnie na terenie gminy funkcjonują 2 zespoły pozyskujące energię elektryczną na bazie kolektorów słonecznych:

- Głuchołazy, ul. Karłowicza 40 (Szpital MSWiA, działka ewidencyjna nr 1864/4) – 120 kolektorów słonecznych o kubaturze 278,4 m² i mocy maksymalnej 209 kW;
- Jarnołtówek 204 (Ośrodek „Ziemowit", działka ewidencyjna nr 175/2) – 408 kolektorów słonecznych o powierzchni absorpcji 869,04 m² i mocy maksymalnej 693,60 kW.

Walory naturalne terenów wiejskich oraz ich obecna struktura gospodarcza, oparta nadal głównie na rolnictwie (uprawy i hodowla), predysponuje te rejony gminy do inwestowania w obiekty zajmujące się pozyskiwaniem energii cieplnej i elektrycznej na bazie biomasy.

7. 5. Ciepłownictwo.

Częściowo miasto Głuchołazy opiera się na charakterystycznym dla obszarów miejskich scentralizowanym systemie ciepłowniczym. Miejski system ciepłowniczy obsługiwany jest przez:

- Głuchołaskie Zakłady Papiernicze (GZP) sp. z o.o. w zakresie źródła i dystrybucji ciepła;
- Energetykę Cieplną Opolszczyzny (ECO) SA w zakresie źródła i dystrybucji ciepła.

System ciepłowniczy Głuchołaz obejmuje:

- elektrociepłownię GZP sp. z o.o. w oparciu o 2 kotły węglowe parowe opalane miałem węglowym o mocy zainstalowanej 18,6 MWt mocy cieplnej i 3,5 MWe mocy elektrycznej, zlokalizowanej przy ul. Andersa;
- źródła ciepła ECO SA w postaci:
  - 2 kotłów gazowych o mocy 1 MW każdy zlokalizowanych przy ul. Wieniawskiego;
  - 1 kotła gazowego o mocy 0,35 MW zlokalizowanego przy ul. Tylnej;
- sieci cieplne GPZ sp. z o.o. o łącznej długości 1,247 km;
- sieci cieplne ECO SA o łącznej długości 2,925 km;
- 22 węzły cieplne.

Źródło ciepła pochodzi z procesu technologicznego stosowanego w GZP sp. z o.o. Zasilanie systemu ciepłowniczego wyprowadzone jest z elektrociepłowni w kierunku zachodnim siecią cieplną dwuprzewodową 2 x DN 250 mm. Łączna długość sieci cieplnych w miejskim systemie ciepłowniczym wynosi 2,925 km. Są one wykonane w technologiach tradycyjnej (1,844 km, z tego około 0,15 km to sieci napowietrzne) i preizolowanej (1,081 km). Stan techniczny sieci cieplnych ocenia się jako dobry. W skład systemu cieplnego w Głuchołazach wchodzą 22 węzły. Spośród nich 11 należy do ECO SA, a pozostałych 11 to węzły należące do odbiorców. Wszystkie węzły w miejskim systemie ciepłowniczym są węzłami wymiennikowymi, jednofunkcyjnymi. Wśród 22 węzłów pracujących w systemie ciepłowniczym 10 wyposażonych jest w automatykę pogodową. Stan techniczny węzłów określa się jako dobry. Główni wytwórcy energii cieplnej posiadają nadwyżki mocy cieplnej, którą można wykorzystać przy likwidacji „niskiej emisji", podłączając do centralnej sieci ciepłowniczej kolejnych użytkowników, wykorzystujących obecnie indywidualne źródła ciepła. Obecnie siecią ciepłowniczą zaopatrywane są tereny Osiedli Konstytucji 3–go Maja i Koszyka oraz wybrane obiekty na Starym Mieście (lokale usługowe, budynki

powstałe po 1945 roku). Z sieci korzystają także wybrane zabudowania jednorodzinne i usługowe położone na trasie przebiegu sieci. Należy jednak podkreślić, że w wielu przypadkach występuje system mieszany (zaopatrzenie w ciepło z sieci jak i z własnych kotłowni).

Poza scentralizowanym systemem ciepłowniczym gospodarka cieplna w mieście opiera się przede wszystkim na indywidualnych źródłach ogrzewania (przede wszystkim zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i jednorodzinno – usługowa) bądź na lokalnych kotłowniach (przede wszystkim nieobjęta siecią zabudowa wielorodzinna i usługowa, w tym obiekty usług publicznych), a więc na wielu rozproszonych systemach dostarczania energii. W ostatnich latach sukcesywnie przeprowadzono modernizacje lokalnych kotłowni, zasilanych dotychczas paliwem stałym, na nowoczesne kotłownie gazowe. Paliwem dla indywidualnych źródeł ogrzewania najczęściej jest gaz, jednakże nadal dość powszechne jest opalanie węglem kamiennym czy koksem. Niemniej nadal zauważalnym problemem w okresie półrocza chłodnego, zwłaszcza w centralnej części miasta, jest niska emisja, którą wzmagają piece zainstalowane w starszej tkance mieszkaniowej, w tym wielorodzinnej.

Ogółem struktura użytkowania paliw na terenie miasta Głuchołazy w 2013 roku[148] przedstawia się następująco:

- gaz ziemny – 27,5 %;
- węgiel kamienny – 27,3 %;
- energia elektryczna – 20,4 %;
- ciepło sieciowe – 17,7 %:
- drewno i odpady drzewne – 4,2 %;
- gaz propan – butan – 1,7 %;
- olej opałowy – 1,0 %;
- OZE – 0,3 %.

Potrzeby grzewcze mieszkańców rejonów wiejskich (zabudowa jednorodzinna i zagrodowa) pokrywane są ze źródeł indywidualnych, do których należą głównie piece opalane węglem kamiennym i jego pochodnymi, węglem brunatnym, drewnem oraz olejem opałowym lub gazem propan – butan. Nieliczne budynki wielorodzinne, zakłady produkcyjne, obiekty użyteczności publicznej i inne obiekty usługowe, a także większe gospodarstwa rolne (przetwórstwo rolno – spożywcze) posiadają własne kotłownie, najczęściej węglowe. Na terenie wsi: Bodzanów, Charbielin, Konradów i Nowy Las, które posiadają sieć gazową, popularne jest ogrzewanie gazowe.

Obecny sposób zaopatrzenia w energię cieplną, poza rejonami objętymi siecią ciepłowniczą i kotłowniami gazowymi, jest szczególnie niekorzystny z punktu widzenia zdrowia mieszkańców i ochrony środowiska. Sieć lokalnych kotłowni opalanych węglem i jego pochodnymi powoduje w okresie zimowym tak zwaną niską emisję zanieczyszczeń, potęgowaną lokalnie ukształtowaniem powierzchni ziemi (np.: w rejonie dolin rzecznych). Wymogi ochrony powietrza atmosferycznego wymuszają potrzebę podjęcia inicjatyw związanych ze zmianą obecnego rodzaju paliw używanych do celów grzewczych, szczególnie węgla i drewna, w kierunku szerszego wykorzystania paliw uznawanych za ekologiczne. Takim nośnikiem energii może stać się np.: gaz sieciowy, energia elektryczna, biomasa, energia słoneczna, itp. W najbliższym okresie nie przewiduje się rozbudowy centralnych urządzeń ciepłowniczych, umożliwiających dostawę ciepła dla nowych odbiorców zamieszkujących zabudowania wielorodzinne oraz jednorodzinne i zagrodowe opalane indywidualnymi piecami. Najbardziej prawdopodobne wydają się być rozszerzenie gazyfikacji gminy, służące również potrzebom grzewczym oraz rozwój energetyki prosumenckiej.

[148] *Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Głuchołazy* (Atmoterm SA, 2013).

Uchwałą nr VII/59/15 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 25 marca 2015 roku (z późn. zm.) przyjęto *Plan gospodarki niskoemisyjnej dla obszaru Gminy Głuchołazy*. W Planie określono następujące cele główne i cele szczegółowe:

Cel główny nr 1: Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji pyłów i gazów cieplarnianych z budynków oraz instalacji na terenie gminy.
Cele szczegółowe:

- wymiana przestarzałych pieców i kotłów na nowoczesne urządzenia;
- zmniejszanie zapotrzebowania na energię cieplną poprzez ograniczanie strat ciepła;
- zwiększenie wykorzystania energii wytwarzanej z paliw o niskiej zawartości popiołu oraz odnawialnych źródeł energii;
- wdrażanie efektywnego energetycznie oświetlenia zarówno miejskiego i prywatnego;
- realizacja działań związanych z wytworzeniem oraz wdrożeniem programu ograniczenie niskiej emisji.

Cel główny nr 2: Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji pyłów i gazów cieplarnianych z transportu na terenie gminy.
Cel szczegółowe:

- rozwój infrastruktury drogowej i kolejowej wraz z poprawą sieci komunikacyjnej z innymi miastami Polski oraz Czechami;
- promocja transportu rowerowego, zbiorowego oraz ecodrivingu;
- rozbudowa ścieżek rowerowych;
- wspieranie proekologicznych rozwiązań wśród przewoźników transportu zbiorowego.

Cel główny nr 3: Dążenie do wzrostu gospodarczego i zaspokajania potrzeb społeczeństwa, to jest rozwoju gospodarczo – społecznego gminy Głuchołazy z poszanowaniem dla środowiska i bez znacznego wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną i finalną.
Cele szczegółowe:

- stworzenie warunków do rozwoju działalności gospodarczej, w tym usług turystycznych i agroturystyki propagujących ekologiczne rozwiązania, ochrony zdrowia i opieki medycznej oraz przemysłu nieuciążliwego dla środowiska;
- promowanie proekologicznych zachowań konsumenckich.

Cel główny nr 4: Budowanie społeczeństwa obywatelskiego przyjaznego środowisku.
Cele szczegółowe:

- postrzeganie przez mieszkańców działań gminy jako przyjaznych;
- promowanie wzorcowych zachowań proekologicznych przez jednostki gminne;
- zwiększenie świadomości wśród mieszkańców dotyczącej ich wpływu na lokalną gospodarkę ekoenergetyczną oraz jakość powietrza.

7. 6. Telekomunikacja i łączność.

Gmina Głuchołazy wyposażona jest w nowoczesne systemy telekomunikacyjne. Dzieje się tak dzięki włączeniu do central obsługujących przepływ automatyczny oraz inwestycji poczynionych przez operatorów telekomunikacyjnych. Zwiększa się liczba numerów telefonicznych. W każdej miejscowości zainstalowani są abonenci telefonii przewodowej. Umożliwia to nawiązanie łączności praktycznie z całym światem. Operujący na terenie gminy operatorzy zapewniają szeroką gamę usług. Są wśród nich usługi powszechne: telefoniczne,

telegraficzne, teleksowe i telefaksowe oraz specjalistyczne w dziedzinie transmisji danych, radiokomunikacji i dostępu do internetu. Ponadto cały teren gminy jest w zasięgu działania operatorów telefonii bezprzewodowej i oferowanych przez nich nowoczesnych usług teleinformatycznych. Na terenie gminy funkcjonuje 9 stacji bazowych telefonii komórkowej, z czego: 4 w Głuchołazach [działki ewidencyjne nr: 536/1 (Rynek 26 – 27), 761/69 (ul. Grunwaldzka 2), 871 (ul. Reymonta 12) i 1864/2 (ul. Karłowicza 40)] oraz po 1 we wsiach: Biskupów (działka ewidencyjna nr 387/7), Burgrabice (działka ewidencyjna nr 141/5), Jarnołtówek (działka ewidencyjna nr 113), Konradów (działka ewidencyjna nr 688) i Stary Las (działka ewidencyjna nr 479).

Trudności z pozyskaniem szerokiej gamy najświeższych informacji dotyczących telekomunikacji, związane z zastrzeżeniem danych ze względu na konkurencję spowodowały, że w poniższym tekście oraz tabeli analizowane są ostatnie ogólnodostępne dane publikowane w 2000 roku. Według danych z 1999 roku w gminie Głuchołazy zarejestrowanych było 5497 łączy telefonii przewodowej w mieszkaniach. Na 1000 ludności przypadało wówczas 206 numerów telefonicznych. Dodatkowo na terenie gminy funkcjonowało 78 aparatów ogólnodostępnych. Obecnie na terenie gminy funkcjonują 2 Urzędy Poczty Polskiej w Głuchołazach (ulice Aleja Jana Pawła II 32 i Kościuszki 13), a w Konradowie (nr 39) i Nowym Świętowie (nr 83) funkcjonują agencje Poczty Polskiej.

TABELA 166: Gmina Głuchołazy – telekomunikacja w 1999 roku i łączność[149] w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Głuchołazy	Powiat Nyski	Województwo Opolskie
Ludność na 1 placówkę pocztową	**6016**	5765	4940
Liczba placówek pocztowych na 10 tys. ludności	**1,66**	1,73	2,02
Liczba placówek pocztowych na 10 km²	**0,24**	0,20	0,21
Linie telefoniczne ogółem[150] na 1000 ludności	**237,23**	206,13	219,95
Linie telefoniczne w mieszkaniach na 1000 ludności	**206,04**	175,85	188,82
Linie telefoniczne w mieszkaniach na 1000 mieszkań	**652,08**	595,71	632,17
Liczba aparatów ogólnodostępnych na 10 tys. ludności	**29,24**	25,56	24,86
Liczba aparatów ogólnodostępnych na 10 km²	**4,64**	3,11	2,84

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS 2000 ; Poczta Polska SA, 2018.

Nasycenie usługami łączności na terenie gminy Głuchołazy w ujęciu dotyczącym dostępności dla mieszkańców jest obecnie statystycznie najmniej korzystne w porównaniu z uwarunkowaniami charakteryzującymi powiat nyski oraz województwo opolskie. Powodem takiego stanu jest stosunkowo duża populacja gminy obsługiwana tylko przez 4 placówki pocztowe. Jedynie wskaźnik gęstości placówek jest wyższy od porównywanych wartości. Ogólny poziom stacjonarnej (analogowej) telefonizacji gminy Głuchołazy, o którym świadczy liczba linii na 1000 mieszkańców, był wyraźnie korzystniejszy od średniej dla powiatu i województwa. W 1999 roku 1 osoba na 5 była abonentem telefonii przewodowej. W tym przypadku wyższą średnią ilość linii telefonicznych niewątpliwie zwiększała duża liczba podmiotów usługowych, w tym turystycznych, zarejestrowanych w analizowanej gminie. Jeszcze bardziej wymiernym wskaźnikiem był współczynnik nasycenia telefonią na 1000 mieszkań, który w przypadku gminy Głuchołazy również kształtował się na wyższym poziomie w stosunku do porównywanych jednostek. W 1999 roku 65 % mieszkań w skali całej gminy posiadało telefonię analogową. Należy podkreślić, że gmina Głuchołazy, ze względu na znaczny udział ludności miejskiej, charakteryzowała się niższą liczbą osób tworzących przeciętne gospodarstwo domowe, czego wyrazem były korzystniejsze wskaźniki telefonizacji w

[149] Poczta Polska SA, 2018.
[150] Linie w mieszkaniach i w firmach.

przeliczeniu na liczbę mieszkańców. Obecnie sytuacja ta uległa dalszej poprawie, bowiem każdy zainteresowany może zostać abonentem telefonii przewodowej oraz mobilnej i tym samym nasycenie telefonią stacjonarną jak i mobilną należy uznać za wystarczające z punktu widzenia potrzeb. Tak funkcjonujące usługi telekomunikacyjne są niezbędne w dzisiejszych realiach gospodarki rynkowej, z uwagi na zwiększone potrzeby telekomunikacyjne oraz teleinformatyczne mieszkańców, a zwłaszcza obecnych przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów.

7. 7. Gospodarka odpadami.

System zbierania odpadów komunalnych na terenie gminy Głuchołazy jest podobny do większości takich systemów stosowanych w innych rejonach Polski. Polega on na zbieraniu do odpowiednich pojemników odpadów oraz ich dalszej przeróbce (odzyskowi) i deponowaniu na składowisku. Generalnie ilość i jakość wytwarzanych odpadów komunalnych uzależnione są od wielu czynników lokalnych, takich jak:

- sytuacja gospodarcza i poziom życia mieszkańców;
- styl życia mieszkańców;
- struktura zabudowy, infrastruktura komunalna i usługowa.

Skład odpadów komunalnych jest zróżnicowany dla miast i wsi. Odpady komunalne wytwarzane na terenach wiejskich charakteryzują się generalnie mniejszym udziałem materii organicznej i papieru. Relatywnie większa jest w nich zawartość tworzyw sztucznych oraz szkła. Najważniejszymi źródłami powstawania odpadów komunalnych bez względu na to czy jest to teren miejski czy wiejski są przede wszystkim gospodarstwa domowe, generujące odpady komunalne oraz obiekty infrastruktury społecznej takie jak: handel, usługi, rzemiosło, szkolnictwo, służba zdrowia, obiekty turystyczne, itp., w których powstają odpady podobne do komunalnych. Odpady podobne do komunalnych generują także zakłady produkcyjne podczas swojej działalności. Odpady przemysłowe niebezpieczne i inne niż niebezpieczne wytwarzają zakłady przemysłowe, ale także tego rodzaju odpady występują w strumieniu odpadów komunalnych.

Nowa ustawa o gospodarowaniu odpadami [ustawa z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (Dz. U. z 2019 roku, poz. 701 z późn. zm.)] sprawia, że to poszczególne gminy a nie właściciele nieruchomości decydują o tym gdzie trafią odpady, a także jaki podmiot będzie zajmował się ich wywozem. Dzięki temu w zamyśle powstaje nowy, sprawniejszy system gospodarowania odpadami, w którym więcej odpadów będzie segregowanych, czego wymagają normy Unii Europejskiej. Na mieszkańców nałożony został podatek śmieciowy. Nowa ustawa dopuszcza trzy warianty naliczania podatku: opłata od mieszkańca (osoby), opłata od metra kwadratowego nieruchomości lub opłata uzależniona od ilości zużytej wody lub system mieszany. Na terenie gminy Głuchołazy w przypadku nieruchomości zamieszkałych zdecydowano się na opłatę od mieszkańca (osoby) na podstawie składanych deklaracji. Opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi odebranymi z nieruchomości, na której nie zamieszkują mieszkańcy, stanowi zaś iloczyn zadeklarowanej liczby pojemników oraz stawki ustalonej opłaty za pojemnik o określonej pojemności. Opłata dla nieruchomości, na których są świadczone usługi hotelarskie stanowi iloczyn ilości zużytej wody oraz ustalonej stawki. W końcu opłata dla takich nieruchomości jak domki letniskowe lub inne nieruchomości wykorzystywane na cele rekreacyjno – wypoczynkowe wykorzystywane jedynie przez część roku jest ryczałtowa. W związku z ustawowym wymogiem objęcia każdego mieszkańca podatkiem śmieciowym można spodziewać zwiększonej ilości odbieranych odpadów.

W 2017 roku na terenie gminy powstało 7732,74 Mg odpadów komunalnych. Dla porównania w poprzednich 5 latach wartość ta przedstawiała się następująco: 2016 – 7176,12 Mg, 2015 – 5140,86 Mg, 2014 – 4882,42 Mg, 2013 – 5610,4 Mg i 2012 – 5621,9 Mg. Zauważalny jest więc wzrost ilości powstałych odpadów. Na terenie gminy nie ma i nie planuje się budowy składowiska odpadów oraz innych instalacji do odzysku i unieszkodliwiania

odpadów. Odpady komunalne z terenu gminy Głuchołazy przekazywane są obecnie do Regionalnego Centrum Gospodarki Odpadami w miejscowości Domaszkowice (gmina Nysa), zaś teren gminy w zakresie zbiórki i wywozu odpadów obsługują stosowne podmioty wybrane poprzez postępowanie przetargowe.

System segregacji śmieci obejmuje odpady zmieszane, odpady suche (w tym opakowaniowe bez zawartości, metale, papier, tworzywa sztuczne, odpady wielomateriałowe) i szkło w „gniazdach". Do deponowania odpadów na terenie gminy przewidziane są:

- worki o pojemności 30 l, 60 l, 110 l i 120 l;
- kosze uliczne o pojemności od 10 l do 50 l;
- pojemniki na odpady o pojemności od 60 l do 2600 l;
- kontenery o pojemności od 5 m^3 do 34 m^3;
- przydomowe kompostowniki.

Częstotliwość odbierania odpadów komunalnych uzależniona jest od typu i wielkości budynku mieszkalnego. Generalnie odpady zmieszane zbiera się nie rzadziej niż 1 raz na 2 tygodnie, a odpady suche nie rzadziej niż 1 raz na miesiąc. Z zabudowań jednorodzinnych odpady zmieszane zbiera się nie rzadziej niż 1 raz na 2 tygodnie, a odpady suche nie rzadziej niż 1 raz na miesiąc. Z zabudowań wielorodzinnych odpady zmieszane zbiera się nie rzadziej niż 1 raz na tydzień, zaś odpady suche nie rzadziej niż 1 raz na 2 tygodnie. Odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz opony zbiera się nie rzadziej niż 1 raz na kwartał. W Konradowie (działka ewidencyjna nr 581/3) funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). Mieszkańcy gminy mogą deponować tu między innymi: odpady opakowaniowe, wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz gruz. Obejmujący te zagadnienia *Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Głuchołazy* przyjęto uchwałą nr XXVIII/297/13 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 06 marca 2013 roku.

Odpady z sektora usługowego odbierane są na zasadzie odrębnych umów. Odpady poprzemysłowe i niebezpieczne wywożone są przez wyspecjalizowane podmioty spoza terenu gminy na podstawie zawartych umów z lokalnymi przedsiębiorstwami.

Do 2010 roku w miejscowości Konradów (działki ewidencyjne nr: 584/2, 586/1. 588/2 i 591/2) funkcjonowało lokalne składowisko odpadów komunalnych. Szacuje się, że na wysypisku zlokalizowanym w byłym wyrobisku poeksploatacyjnym nagromadzonych jest około 270 tys. ton odpadów. Decyzją nr 1022/10 Starosty Nyskiego z dnia 16 listopada 2010 roku zatwierdzono Zakładowi Usługowo – Produkcyjnemu „Komunalnik" projekt budowlany i udzielono pozwolenia na wykonanie robót budowlanych dla inwestycji polegającej na rekultywacji składowiska odpadów komunalnych. Obszar ten po fazie rekultywacji technicznej przeznaczono finalnie do rekultywacji w kierunku biologicznym (nasadzenia drzew i krzewów). W IV kwartale 2013 roku zakończył się monitoring składowiska w fazie poeksploatacyjnej. Decyzją nr 223/13 Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w powiecie nyskim z dnia 10 grudnia 2013 roku potwierdzono zakończenie procesu rekultywacji. Ponadto w miejscowości Nowy Świętów jest instalacja do przetwarzania odpadów (stacja demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji), natomiast w miejscowości Konradów działa instalacja do odzysku, w tym recyklingu odpadów opakowaniowych, której zarządcą jest Zakład Usługowo – Produkcyjny „Komunalnik".

Na terenie gminy nie notuje się większych problemów z występowaniem dzikich składowisk odpadów, a pojawiające się niewielkie ogniska nielegalnych wysypisk są na bieżąco likwidowane. Obecnie dzikie składowiska odpadów występują w rejonie Konradowa (działki ewidencyjne nr: 58/1 i 58/2, 572/1, 580/3).

Mając na uwadze dbałość o stan środowiska docelowo należy założyć następujące, podstawowe kierunki działań w zakresie gospodarki odpadami:

- zmniejszenie ilości wszystkich rodzajów odpadów kierowanych na składowiska;
- ograniczenie ilości odpadów komunalnych organicznych poprzez ich kompostowanie na miejscu powstawania;
- objęcie wszystkich mieszkańców systemem segregacji odpadów;
- niedopuszczanie do powstawania dzikich wysypisk;
- wspieranie mieszkańców w działaniach związanych z usuwaniem azbestu poprzez wyspecjalizowane firmy wybrane przez gminę;
- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Od 2021 roku na terenie gminy zostanie wprowadzony system segregacji odpadów zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów.

7. 8. Melioracje i urządzenia wodne.

7.8.1. Melioracje.

Urządzenie melioracji wodnych służą regulacji stosunków wodnych w celu poprawienia zdolności produkcyjnej gleby oraz ułatwienia jej uprawy. Ponadto chronią użytki rolne przed powodziami. Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 Prawo wodne (Dz. U. z 2020 roku, poz. 310 z późn. zm.) urządzeniami melioracji wodnych są:

- rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie;
- drenowania;
- rurociągi;
- stacje pomp służące wyłącznie do celów rolniczych;
- ziemne stawy rybne;
- groble na obszarach nawadnianych;
- systemy nawodnień grawitacyjnych;
- systemy nawodnień ciśnieniowych.

Według aktualnych danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Zarząd Zlewni w Nysie) na terenie gminy Głuchołazy melioracjom podstawowym służy 57,530 km cieków naturalnych, z czego 31,364 km jest uregulowanych. Na ciekach naturalnych zlokalizowanych jest 48 budowli, z czego:

- progi, stopnie, bystrotoki – 36 sztuk;
- budowle piętrzące i przelewy – 10 sztuk;
- przepusty wałowe – 2 sztuki.

Ponadto na terenie gminy łączna powierzchnia użytków rolnych zmeliorowanych wynosi 8054 ha, z czego gruntów ornych 7325 ha, a użytków zielonych 729 ha. Powyższe oznacza, że użytki rolne zmeliorowane stanowią 70,20 % ogólnej powierzchni użytków rolnych w gminie, w tym odpowiednio grunty orne 71,05 %, a użytki zielone 62,60 %. Na urządzeniach melioracji szczegółowych zlokalizowane są 783 budowle, z czego:

- przepusty, mostki i brody – 752 sztuki;
- progi, stopnie, bystrotoki – 16 sztuk;
- studzienki – 8 sztuk;

- zastawki, wpusty, przepusto – zastawki – 7 sztuk.

Łączna powierzchnia użytków rolnych zdrenowanych wynosi 6699 ha, z czego gruntów ornych 6362 ha. Powyższe oznacza, że użytki rolne zdrenowane stanowią 58,39 % ogólnej powierzchni użytków rolnych w gminie, w tym grunty orne 61,71 %. Należy nadmienić, że użytki rolne zdrenowane stanowią 83,18 % ogólnej powierzchni użytków rolnych zmeliorowanych, zaś grunty orne zdrenowane stanowią 86,85 % ogólnej powierzchni gruntów ornych zmeliorowanych. Sieć drenarska obejmuje 1932 budowle, z czego wyloty ze zbieraczy to 1115 sztuk, a studzienki drenarskie 817 sztuk.

7.8.2. Urządzenia wodne.

TABELA 167: Gmina Głuchołazy – ewidencja cieków naturalnych w 2018 roku.

Nazwa Cieku	Długość cieku (m)
1	2
Biała Głuchołaska	15907,310
Bystry Potok	4117,618
Długosz	670,933
Dopływ powyżej Długosza	3842,383
Dopływ powyżej Jarnołtowa	2210,523
Dopływ spod Gierałcic	4204,118
Dopływ spod Góry Olszak	2738,354
Dopływ spod Kamiennej Góry	1090,789
Dopływ spod Kijowa	1664,347
Dopływ spod Sławniowic	2080,505
Dopływ spod Vyšuty	2480,060
Dopływ w Biskupowie	3905,61
Dopływ w Jarnołtówku	1049,019
Dopływ w Lipowej	999,075
Dopływ w Łączkach	4292,686
Dopływ w Nowym Świętowie	5138,422
Dopływ z Bodzanowa	3177,198
Dopływ z Charbielina	2112,961
Dopływ z Markowic	3804,032
Dopływ z Nowego Lasu	2992,149
Kamienica	8024,564
Lipka	4,461
Łuża	87,476
Maruszka	4838,243
Mora	11065,436
Oleśnica	1383,707
Pisa	8204,581
Prudnik	954,640
Prudnik	7197,086
Starynka	4781,136

1	2
Suski Potok	4530,038
Ścinawa Niemodlińska	114,999
Złoty Potok	6276,204

Źródło: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (RZGW Wrocław), 2018.

Z danych przedstawionych w powyższych tabelach wynika, że całkowita długość cieków podstawowych na terenie gminy Głuchołazy wynosi 125,941 km.

TABELA 168: Gmina Głuchołazy – budowle hydrotechniczne na rzece Białej Głuchołaskiej.

Typ budowli	Miejscowość	Km biegu rzeki	Wysokość piętrzenia (m)	Szerokość (m)
Stopień betonowy	Świętów Polski	11+135	1	20
Stopień betonowy	Świętów Polski	11+142	1,2	20
Stopień betonowy	Świętów Polski	11+548	1,2	20
Bród	Nowy Świętów	12+070	–	–
Stopień z larsenów	Nowy Świętów	12+300	0,7	20
Stopień z larsenów	Nowy Świętów	12+620	0,7	20
Jaz betonowy	Nowy Świętów – Wilamowice Nyskie	12+908	2,15	38,4
MEW	Nowy Świętów	13+256	moc 250 kW	
Stopień betonowy	Wilamowice Nyskie	13+558	1,2	20
Stopień z larsenów	Rudawa	14+753	1	20
Jaz betonowy	Rudawa	15+148	3,3	44,5 + 2,0
Stopień betonowy	Rudawa	15+830	1,2	20
Stopień betonowy	Bodzanów	16+745	0,9	20
Stopień betonowy	Bodzanów	16+835	0,9	20
Stopień betonowy	Bodzanów	17+185	0,53	20
Stopień betonowy	Bodzanów	17+473	0,76	20
Stopień betonowy	Bodzanów	17+685	0,53	20
Stopień betonowy	Głuchołazy	17+700	1	20
Stopień betonowy	Głuchołazy	17+955	1	20
Jaz stały	Głuchołazy	18+550	–	–
Bystrotok kamienny	Głuchołazy	19+600	–	–
MEW	Głuchołazy	20+060	moc 150 kW	
Jaz stały	Głuchołazy	20+630	2,85	44,5
Jaz stały	Głuchołazy	21+780	2	23,5 + 11,5

Źródło: *Opracowanie ekofizjograficzne Gminy Głuchołazy* (Ecosystem Projekt, 2008), Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (RZGW Wrocław), 2018.

TABELA 169: Gmina Głuchołazy – budowle hydrotechniczne na rzece Złoty Potok.

Typ budowli	Miejscowość	Km biegu rzeki
Jaz	Pokrzywna	10+140
Jaz		11+200

Źródło: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (RZGW Wrocław), 2018.

Ponadto na Złotym Potoku powyżej Jarnołtówka funkcjonuje suchy zbiornik retencyjny zwieńczony zaporą o wysokości 15,4 m i długości 50 m. Pojemność zbiornika wynosi około 2,25 mln m³. W rejonie Pokrzywnej zlokalizowany jest kolejny zbiornik zaporowy („Pokrzywna") o powierzchni około 50 ha i pojemności około 2,4 mln m³. Główną funkcją obu zbiorników jest ochrona przeciwpowodziowa, przy czym zbiornik w Pokrzywnej pełni również funkcje rekreacyjne.

Długość wałów przeciwpowodziowych wynosi 6,238 km. Obwałowana jest częściowo rzeka Biała Głuchołaska. Obszar chroniony wałami wynosi 430 ha.

TABELA 170: Gmina Głuchołazy – ewidencja wałów przeciwpowodziowych w 2018 roku.

Rzeka	Miejscowość	L – wał lewy P – wał prawy	Km rzeki	Długość wału (km)
Biała Głuchołaska	Głuchołazy	P	19+982 – 20+030	0,048
		L	19+827 – 20+217	0,390
	Bodzanów	P	13+800 – 18+500	3,900
	Nowy Świętów	P	11+500 – 13+500	1,900

Źródło: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (RZGW Wrocław), 2018.

Istotny wpływ na prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej mają rozmiary i techniczna sprawność urządzeń wodnych. Ponieważ nadmiar wód w glebie, podobnie jak ich niedobór negatywnie wpływają na jej wydajność, to tworzenie optymalnych warunków wilgotnościowych i powietrznych poprzez melioracje, dzięki którym można regulować poziom wód gruntowych oraz odpływ nadmiaru wód opadowych, staje się koniecznością. Prawidłowe funkcjonowanie systemów melioracyjnych jest uzależnione od ich właściwej eksploatacji i konserwacji. Odpowiedzialność za właściwe utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych spoczywa na zainteresowanych właścicielach gruntów. Stan urządzeń melioracji wodnych szczegółowych na terenie gminy Głuchołazy jest w dużej mierze niezadowalający. Większość urządzeń melioracyjnych wymaga odbudowy lub modernizacji.

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (RZGW we Wrocławiu) prowadzi obecnie prace projektowe na zadanie pn. *Fragmentaryczny remont zniszczonej zabudowy regulacyjnej wraz z wykonaniem zabezpieczeń przeciwpowodziowych na wody miarodajne i kontrolne rzeki Białej Głuchołaskiej w mieście Głuchołazy*. Zadanie obejmować będzie:

- odcinek w km 19+450 – 20+670 – prace o charakterze utrzymaniowym (prace odmuleniowe, opaska brzegowa zabezpieczająca lewy brzeg rzeki oraz znajdującą się przy nim drogę);
- odcinek w km 20+670 – 21+410 – pełen zakres robót regulacyjnych (wykonanie nowych oraz modernizacja istniejących ubezpieczeń).

Pozostałe prace ze względu na ograniczone środki finansowe będą obejmować bieżące utrzymanie urządzeń. *Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry*[151] na liście strategicznych inwestycji technicznych planowanych do realizacji w latach 2016 – 2021 wymienia opracowanie koncepcji zabezpieczenia przeciwpowodziowego miasta Głuchołazy (opracowanie w I cyklu planistycznym wielowariantowej koncepcji zabezpieczenia obszaru problemowego wraz wykonaniem dokumentacji projektowej dla wariantu rekomendowanego).

7. 9. Cmentarze.

Na terenie gminy Głuchołazy funkcjonuje 13 cmentarzy (1 komunalny i 12 parafialnych) zlokalizowanych w następujących miejscowościach:

- cmentarz komunalny w Głuchołazach (ul. Wyszyńskiego) o powierzchni 4,6313 ha (działki ewidencyjne nr 1427 i 1431);
- cmentarz parafialny w Biskupowie – 0,3478 ha (działka ewidencyjna nr 141/5);
- cmentarz parafialny w Bodzanowie – 0,7609 ha (działka ewidencyjna nr 170);
- cmentarz parafialny w Burgrabicach – 0,5307 ha (działka ewidencyjna nr 1397);
- cmentarz parafialny w Charbielinie – 1,0847 ha (działka ewidencyjna nr 219);
- cmentarz parafialny w Gierałcicach – 0,6912 ha (działka ewidencyjna nr 188);
- cmentarz parafialny w Jarnołtówku – 1,0169 ha (działka ewidencyjna nr 312/1);
- cmentarz parafialny w Konradowie – 0,4954 ha (działka ewidencyjna nr 408);
- cmentarz parafialny w Nowym Lesie – 0,6949 ha (działka ewidencyjna nr 290/1);
- cmentarz parafialny w Nowym Świętowie – 0,7478 ha (działka ewidencyjna nr 71);
- cmentarz parafialny w Podlesiu – 0,2719 ha (działka ewidencyjna nr 7);
- cmentarz parafialny w Polskim Świętowie – 0,8714 ha (działka ewidencyjna nr 118);
- cmentarz parafialny w Starym Lesie – 0,7871 ha (działka ewidencyjna nr 368).

Ponadto na terenie gminy zlokalizowane są także cmentarze nieczynne, zlokalizowane w miejscowościach:

- Nowy Las o powierzchni 0,3081 ha (działka ewidencyjna nr 358);
- Nowy Świętów – 0,2333 ha (działka ewidencyjna nr 187);
- Nowy Świętów – 0,2067 ha (działka ewidencyjna nr 208);
- Podlesie – 0,5631 ha (działka ewidencyjna nr 6).

Łączna powierzchnia czynnych cmentarzy wynosi 12,9320 ha[152]. Szacuje się, że istniejące miejsca pochówku w perspektywie najbliższych kilkunastu lat mogą nie zaspokoić potrzeb mieszkańców gminy i w związku z powyższym planuje się rozbudowę cmentarza komunalnego w Głuchołazach (działka ewidencyjna nr 1424/7 o powierzchni 1,8370 ha w rejonie obecnie funkcjonującego cmentarza). Na terenie gminy usługi w zakresie pochówków świadczą 2 podmioty.

Na terenie gminy nie występują grzebowiska dla zwierząt. Gmina i właściciele inwentarza posiadają stosowne umowy dotyczące odbioru i utylizacji martwych zwierząt hodowlanych i gospodarskich.

[151] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 roku w sprawie przyjęcia *Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry* (Dz. U. z dnia 1 grudnia 2016 roku, poz. 1938).
[152] W przypadku cmentarzy parafialnych powierzchnia odnosi się do całej działki nie zajętej w pełni przez cmentarz.

7. 10. Obiekty obrony cywilnej i narodowej.

Obrona cywilna na terenie gminy Głuchołazy posiada 3 obiekty (schrony) do wykorzystania w czasie potencjalnych zagrożeń. Są to:

- schron w budynku Żłobku Miejskiego w Głuchołazach przy Alei Jana Pawła II 24 (działka ewidencyjna nr 1261/2);
- schron w budynku Publicznego Przedszkola nr 1 w Głuchołazach przy ul. Skłodowskiej–Curie 4 (działka ewidencyjna nr 1367);
- schron w budynku Publicznego Gimnazjum nr 2 w Głuchołazach przy ul. Słowackiego 1 (działka ewidencyjna nr 1650).

Obrona narodowa nie posiada na terenie gminy obiektów do wykorzystania w czasie potencjalnych zagrożeń.

8. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE.

W przeznaczeniu terenów do pełnienia funkcji planistycznych należy uwzględnić ograniczenia jakie wynikają z prawnej ochrony środowiska, zasobów przyrody i warunków życia ludzi. Należy zapewnić przewidywaną prawem ochronę wszystkich elementów środowiska i obiektów opisanych w rozdziałach nr 1 i 2 niniejszego opracowania. Istnienie na omawianym terenie infrastruktury technicznej, opisanej w rozdziale nr 7, stwarza dodatkowe ograniczenia. Wymagają one zapewnienia dodatkowych stref ochronnych oraz obszarów ograniczonego użytkowania.

8. 1. Ochrona przyrodnicza i rolnicza.

8.1.1. Ochrona gruntów rolnych i leśnych.

Zgodnie z ustawą z dnia 19 grudnia 2008 roku o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z dnia 31 grudnia 2008 roku) na obszarze gminy Głuchołazy, poza terenem miasta, ochronie podlega cały areał gruntów ornych, łąk i pastwisk zaliczanych do II i III klasy bonitacyjnej, a także kompleksy użytków rolnych klas IV – VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego oraz tereny leśne w granicach administracyjnych całej gminy.

8.1.2. Ochrona przyrody.

Na obszarze gminy Głuchołazy ochronie przyrodniczej podlegają:

- Park Krajobrazowy „Góry Opawskie” wraz z otuliną;
- rezerwat przyrody „Cicha Dolina”;
- rezerwat przyrody „Las Bukowy”;
- rezerwat przyrody „Nad Białką”;
- rezerwat przyrody „Olszak”;
- NATURA 2000 „Ostoja Sławniowicko – Burgrabicka” (PLH 160004);
- NATURA 2000 „Góry Opawskie” (PLH 160007);
- NATURA 2000 „Przyłęk nad Białą Głuchołaską” (PLH 160016);
- pomniki przyrody;
- gatunki roślin i zwierząt prawnie chronionych;

a także postuluję się ochronę:

- projektowanego poszerzenia „Otmuchowsko – Nyskiego” Obszaru Chronionego Krajobrazu;
- planowanego rezerwatu przyrody „Gwarkowa Perć”;
- planowanego rezerwatu przyrody „Sławniowice”;
- geostanowisk o znaczeniu ponadlokalnym;
- zinwentaryzowanych cennych siedlisk przyrodniczych;
- grup śródpolnej zieleni wysokiej;
- istniejących ciągów zadrzewionych;
- ciągów ekosystemów wodno – łąkowych wzdłuż cieków;
- zieleni urządzonej.

Dla obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2020 roku poz. 55 z późn. zm.) obowiązują zasady gospodarowania i ochrony wynikające z zapisów ww. ustawy.

PARK KRAJOBRAZOWY „GÓRY OPAWSKIE”:

Obecnie obowiązującym aktem prawnym, odnośnie Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie” jest Rozporządzenie nr 0151/P/18/2006 Wojewody Opolskiego z dnia 08 maja 2006 roku w sprawie Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie” (Dz. Urz. Woj. Opolskiego Nr 33, poz. 1135 z dnia 17 maja 2006 roku). Zgodnie z wyżej wymienionym Rozporządzeniem, dla ochrony walorów Parku, na jego terenie określono następujące zakazy:

1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo Ochrony Środowiska;
2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub napraw urządzeń wodnych;
3) pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
7) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
8) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;

Zakaz, o którym mowa w pkt 1 nie dotyczy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo Ochrony Środowiska, chyba że plan ochrony wyklucza ich realizacje w wybranych obszarach Parku.
Zakaz, o którym mowa w pkt 4 nie dotyczy obszarów, dla których właściwy organ wydał koncesję przez dniem wejścia w życie niniejszego Rozporządzenia.

Dla Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie” sporządzono plan ochrony przyjęty uchwałą nr XLII/492/2014 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 03 czerwca 2014 roku w sprawie ustanowienia Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie” (Dz. U. Woj. Opolskiego z dnia 17 czerwca 2014 roku, poz. 1519).

W obrębie Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie” wyznaczono obszary realizacji działań ochronnych, zwane dalej strefami. W rejonie gminy Głuchołazy są to strefy:

- A – strefy istniejących obszarów objętych ochroną prawną oraz innych obszarów lub obiektów o najwyższych wartościach przyrodniczo – krajobrazowych i kulturowych:
  - AR – istniejące rezerwaty przyrody;
  - AP – istniejące pomniki przyrody;
  - APP – inne obszary o najwyższych wartościach przyrodniczo – krajobrazowych, zasługujące na objęcie dodatkową formą ochrony przyrody;
- AK – istniejące strefy ochrony kulturowej:
  - AKZ – obiekty wpisane do rejestru lub ewidencji zabytków;
  - AKK – planistyczna strefa „K” ochrony krajobrazu kulturowego;
  - AKOW – planistyczna strefa „OW” obserwacji archeologicznej;
  - AKW – planistyczna strefa „W” ochrony archeologicznej;
- APK – inne obiekty lub obszary o najwyższych wartościach kulturowych, zasługujące na objęcie dodatkową formą ochrony:

- APKZ – obiekty proponowane do wpisu do rejestru zabytków;
- APKB – proponowana planistyczna strefa „B" ochrony konserwatorskiej;
- APKE – proponowana planistyczna strefa „E" ochrony ekspozycji;
- APKOW – proponowana planistyczna strefa „OW" obserwacji archeologicznej;

➢ B – pozostałe strefy działań ochronnych:
- BS – strefy utrzymania istniejącego sposobu użytkowania terenu w celu:
  - BSI – zachowania tradycyjnego krajobrazu rolniczego i innych terenów otwartych;
  - BSII – zachowania krajobrazu leśnego;
  - BSIII – zachowania wód, obszarów podmokłych i stref źródliskowych;
- BK – strefy zmiany istniejącego stanu środowiska przyrodniczego lub kulturowego poprzez wywołanie ukierunkowanych procesów:
  - BKV – strefy utrzymania lokalnych szlaków migracji zwierząt;
  - BKVI – strefa ochrony ekspozycji na obszar Parku.

Ponadto w planie ochrony określono następujące ustalenia do nowych studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, obowiązujące na terenie całego Parku:

➢ zainwestowanie wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne należy lokalizować wyłącznie w granicach stref dopuszczalnego zainwestowania – BKIII, wyznaczonych w planie ochrony, a także w granicach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących w dniu wejścia w życie uchwały lub w obszarach wyznaczonych w obowiązujących w dniu wejścia w życie uchwały studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz zgodnie z określonym w nich przeznaczeniem, dla których sporządzono miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, o ile lokalizacja nie jest sprzeczna z przepisami odrębnymi;

➢ nie dopuszcza się do rozwoju innych układów urbanistycznych, niepowiązanych przestrzennie z historycznie ukształtowanymi układami wsi i nienawiązujących do nich pod względem funkcjonalnym i strukturalnym, w szczególności w zakresie funkcji terenu, wielkości działek, udziału terenów biologicznie czynnych, kubatury i architektury budynków mieszkalnych, usługowych, produkcyjnych i gospodarczych, ogrodzeń i innych elementów zagospodarowania;

➢ przy realizacji nowego zainwestowania należy dążyć do nierozpraszania zabudowy. W pierwszej kolejności należy uzupełniać istniejące zagospodarowanie w lukach między zabudową;

➢ przy kwalifikowaniu gruntów rolnych i leśnych do zmiany użytkowania należy dążyć do zachowania w możliwie największym stopniu różnorodności biologicznej i krajobrazowej Parku, w tym poprzez wyłączenie z zainwestowania terenów najcenniejszych przyrodniczo oraz ciągów ekologicznych zasilających lokalny system przyrodniczy;

➢ zaleca się wyłączenie z zabudowy obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi;

➢ nie dopuszcza się zabudowy terenów wyznaczonych jako wyłączone z zabudowy w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin obowiązujących w dniu wejścia w życie uchwały;

➢ zaleca się opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących cały obszar Parku lub przynajmniej obszary nieleśne, z zastrzeżeniem, że plany te powinny uwzględniać całe sołectwa lub ich fragmenty położone w granicach Parku;

➢ przy wyznaczaniu terenów przeznaczonych do zalesień należy uwzględnić następujące założenia:
- należy dążyć do tworzenia zwartych kompleksów leśnych o racjonalnej granicy polno – leśnej, a także do tworzenia zwartego systemu przyrodniczego łącznie z innymi obszarami o funkcjach ekologicznych;

- za obszary pożądane do zalesień przyjmuje się: wielkoobszarowe tereny rolnicze o małej lesistości, tereny łączące istniejące kompleksy leśne, które spełniają lub potencjalnie mogą spełniać funkcje tras migracji dla zwierząt oraz tereny wzdłuż najważniejszych działów wodnych;

- ustalenia, o których mowa obowiązują także w przypadku dokonywania zmian studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, obowiązujących w dniu wejścia w życie uchwały.

W planie ochrony określono także następujące ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych Parku:

- w terenach wskazanych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, jako tereny produkcji rolnej, zaleca się wyłącznie zabudowę związaną z gospodarką rolną, o ile lokalizacja nie jest sprzeczna z przepisami odrębnymi;
- przy realizacji nowego zainwestowania należy dążyć do nierozpraszania obiektów; w pierwszej kolejności należy uzupełniać istniejące zagospodarowanie oraz lokalizować zabudowę wzdłuż istniejących dróg;
- zaleca się wzmożenie nadzoru i kontroli w zakresie zachowania lub przywracania ładu przestrzennego w krajobrazie oraz stały nadzór nad przestrzeganiem przepisów prawnych dotyczących budownictwa i gospodarki przestrzennej;
- zaleca się budynki w formie architektonicznej nawiązującej do tradycji architektonicznej regionu;
- dla strefy BKVI:
  - nie dopuszcza się lokalizacji nowych linii energetycznych wysokich napięć poza istniejącym przebiegiem oraz lokalizacji wiatraków i farm wiatrowych;
  - nie dopuszcza się lokalizacji budynków, budowli oraz instalacji usługowych i produkcyjnych, za wyjątkiem obszarów wskazanych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego lub miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obowiązujących w dniu wejścia w życie uchwały.

REZERWATY PRZYRODY:

Rezerwat przyrody „Cicha Dolina" posiada plan ochrony ustanowiony Zarządzeniem nr 8/10 Regionalnego Dyrektora Ochrony Przyrody w Opolu z dnia 07 kwietnia 2010 roku w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Cicha Dolina" (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 23 kwietnia 2010 roku, Nr 44, poz. 598).

Rezerwat przyrody „Las Bukowy" posiada plan ochrony ustanowiony Zarządzeniem nr 9/10 Regionalnego Dyrektora Ochrony Przyrody w Opolu z dnia 07 kwietnia 2010 roku w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Las Budowy" (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 23 kwietnia 2010 roku, Nr 44, poz. 599).

Rezerwat przyrody „Nad Białką" posiada plan ochrony ustanowiony Zarządzeniem nr 11/10 Regionalnego Dyrektora Ochrony Przyrody w Opolu z dnia 07 kwietnia 2010 roku w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Nad Białką" (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 23 kwietnia 2010 roku, Nr 44, poz. 601).

Rezerwat przyrody „Olszak" posiada plan ochrony ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Przyrody w Opolu z dnia 02 czerwca 2017 roku w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Olszak" (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 05 czerwca 2017 roku, poz. 1583).

NATURA 2000:

Dla obszaru NATURA 2000 „Ostoja Sławniowicko – Burgrabicka" (PLH 160004) sporządzono plan zadań ochronnych wprowadzony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 04 lutego 2014 roku w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Sławniowicko – Burgrabicka PLH 160004 (Dz. U. Woj. Opolskiego z dnia 06 lutego 2014 roku, poz. 347), zmieniony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 14 marca 2016 roku zmieniającym zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Sławniowicko – Burgrabicka PLH160004 (Dz. U. Woj. Opolskiego z dnia 16 marca 2016 roku, poz. 648) oraz Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 16 listopada 2016 roku zmieniającym zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Sławniowicko – Burgrabicka PLH160004 (Dz. U. Woj. Opolskiego z dnia 17 listopada 2016 roku, poz. 2438).

Dla obszaru NATURA 2000 „Góry Opawskie" (PLH 160007) sporządzono plan zadań ochronnych wprowadzony Zarządzeniem nr 14/12 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 08 maja 2012 roku w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góry Opawskie PLH 160007 (Dz. U. Woj. Opolskiego z dnia 10 maja 2012 roku, poz. 667), zmieniony Zarządzeniem nr 29/12 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 12 listopada 2012 roku zmieniającym zarządzenie nr 14/12 w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góry Opawskie PLH 160007 (Dz. U. Woj. Opolskiego z dnia 12 listopada 2012 roku, poz. 1559) oraz Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 10 maja 2016 roku zmieniającym zarządzenie nr 14/12 w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góry Opawskie PLH 160007 (Dz. U. Woj. Opolskiego z dnia 13 maja 2016 roku, poz. 1099).

Dla obszaru NATURA 2000 „Przyłęk nad Białą Głuchołaską" (PLH 160016) sporządzono plan zadań ochronnych wprowadzony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 16 października 2015 roku w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Przyłęk nad Białą Głuchołaską PLH 160016 (Dz. U. Woj. Opolskiego z dnia 16 października 2015 roku, poz. 2225).

8.1.3. Wody podziemne.

Według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych* (GZWP) (Kleczkowski, 1990) na terenie gminy Głuchołazy nie występują główne zbiorniki wód podziemnych.

Obszar gminy nie znajduje się również w granicach proponowanych obszarów ochronnych GZWP.

8.1.4. Wody powierzchniowe.

Zgodnie z ustawą Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 roku (Dz. U. z 2020 roku, poz. 310 z późn. zm.) należy przestrzegać między innymi zakazu grodzenia nieruchomości przyległych do publicznych śródlądowych wód powierzchniowych w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu. W niniejszym *Studium* cieki naturalne (przez które rozumie się rzeki, strugi, strumienie i potoki oraz inne wody płynące w sposób ciągły lub okresowy, naturalnymi lub uregulowanymi korytami) oraz wody powierzchniowe stojące i ich najbliższe otoczenie mają przede wszystkim pełnić rolę faktycznych korytarzy ekologicznych oraz w wybranych miejscach ciągów i terenów rekreacyjnych, zarówno na terenach zainwestowanych (wiejskich i miejskich) jak i otwartych. Na terenie gminy zagospodarowanie części brzegów cieków i dolin rzecznych, a także innych wód powierzchniowych podlega

prawnym ograniczeniom wynikającym z ochrony przeciwpowodziowej i ochrony przyrody. Dla pozostałych wód powierzchniowych, nie objętych dotychczas rygorami zabezpieczającymi przed zainwestowaniem, zasadne byłoby przyjąć zakaz lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 50 m od linii brzegów cieków naturalnych i zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych i obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej, a także infrastruktury służącej turystyce i rekreacji. Należy wprowadzić także zakaz likwidowania naturalnych zbiorników wodnych i starorzeczy.

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2009 roku (Dz. U. nr 106, poz. 882) w sprawie szczegółowego zakresu opracowywania planów gospodarki wodami na obszarach dorzeczy, sporządzono stosowny dokument (*Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry*) przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 roku).

8.1.5. Ochrona przeciwpowodziowa.

Na terenie gminy Głuchołazy określono obszary szczególnego zagrożenia powodzią zlokalizowane w dolinie rzeki Białej Głuchołaskiej. Dla obszarów szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują wymagania, wynikające między innymi z art. 77 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 roku (Dz. U. z 2020 roku, poz. 310 z późn. zm.), zakazujące między innymi:

- gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody;
- prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania;
- lokalizowania nowych cmentarzy.

Dla pozostałych cieków przepływających przez obszar gminy, dla których dotychczas nie określono obszarów szczególnego zagrożenia powodzią i nie wyznaczono ich do opracowania map zagrożenia i ryzyka powodziowego, jako bezpieczne granice zabudowy należy przyjąć zasięg lokalnych podtopień (największa powódź historyczna zbliżona do $Q_{1\%}$ – wody stuletniej). Są to tereny na których nie powinno się wprowadzać nowych inwestycji, a w szczególności inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Zgodnie z ustawą Prawo wodne w celu zapewnienia szczelności i stabilności wałów przeciwpowodziowych zabrania się między innymi:

- uprawy gruntu, sadzenia drzew lub krzewów na wałach oraz w odległości mniejszej niż 3 m od stopy wału;
- wykonywania obiektów budowlanych, kopania studni, sadzawek, dołów oraz rowów w odległości mniejszej niż 50 m od stopy wału.

8.1.6. Obszary i tereny górnicze.

Na obszarze gminy Głuchołazy występują udokumentowane złoża kopalin. Obszary udokumentowanych, ale nie eksploatowanych złóż kopalin postuluje się wyłączyć z zainwestowania. Aktualnie działalności górnicze prowadzi się na 2 złożach kamieni drogowych i budowlanych („Kamienna Góra" i „Sławniowice"), 1 złożu łupków fyllitowych („Dewon – Pokrzywna") i 1 złożu kruszywa naturalnego („Bodzanów").

Decyzją Marszałka Województwa Opolskiego (DOŚ–II.7422.1.3.2016.JJ) z dnia 01 września 2016 roku na złożu kamieni drogowych i budowlanych „Kamienna Góra" ustanowiono obszar górniczy „Kamienna Góra III" o powierzchni 119101 m² oraz teren górniczy „Kamienna Góra III" o powierzchni 684716 m², których granice wyznaczają linie łączące punkty o współrzędnych w układzie „2000" (tabela poniżej). Koncesji udzielono do dnia 31 grudnia 2035 roku.

TABELA 171: Gmina Głuchołazy – granice obszaru i terenu górniczego „Kamienna Góra III" zgodnie z Decyzją Marszałka Województwa Opolskiego (DOŚ–II.7422.1.3.2016.JJ) z dnia 01 września 2016 roku.

Nr punktu	Współrzędne:	
	X	Y
Obszar górniczy „Kamienna Góra III"		
1	5583929,78	6448272,94
2	5584093,55	6448509,92
3	5584044,27	6448581,05
4	5584037,17	6448581,71
5	5584033,14	6448679,73
6	5583948,05	6448637,06
7	5583934,84	6448703,43
8	5583893,23	6448686,51
9	5583863,75	6448713,67
10	5583712,80	6448652,33
11	5583759,30	6448494,30
12	5583713,96	6448372,09
13	5583735,58	6448281,51
Teren górniczy „Kamienna Góra III"		
1	5584331,41	6448336,46
2	5584382,79	6448710,87
3	5584256,41	6448983,94
4	5583804,02	6448069,30
5	5583373,60	6448835,36
6	5583421,23	6448317,66
7	5583886,49	6448205,69

Decyzją Wojewody Opolskiego (ŚR.II–JJ–7412/7/03) z dnia 27 czerwca 2003 roku na złożu kamieni drogowych i budowlanych „Sławniowice" ustanowiono obszar górniczy „Sławniowice" o powierzchni 681879 m² oraz teren górniczy „Sławniowice" o powierzchni 1898076 m², których granice wyznaczają linie łączące punkty o współrzędnych w układzie „1965" (tabela poniżej). Koncesji udzielono do dnia 31 grudnia 2023 roku.

TABELA 172: Gmina Głuchołazy – granice obszaru i terenu górniczego „Sławniowice" zgodnie z Decyzją Wojewody Opolskiego (ŚR.II–JJ–7412/7/03) z dnia 27 czerwca 2003 roku.

Nr punktu	Współrzędne:	
	X	Y
Obszar górniczy „Sławniowice"		
1	5478597,11	3745787,78
2	5478727,03	3745882,51
3	5478899,60	3745056,43
4	5478930,31	3746109,00
5	5478914,83	3746262,00
6	5478807,31	3746395,22
7	5478731,24	3746459,85
8	5478620,37	3746520,75
9	5478514,32	3746579,60
10	5478205,94	3746487,38
11	5478097,13	3746423,57
12	5477892,82	3746445,33
13	5477845,72	3746356,59
14	5477798,00	3746242,00
15	5477676,19	3746121,28
16	5477867,92	3745904,64
17	5477958,50	3745815,72
18	5478066,68	3745855,48
19	5478318,36	3745847,53
Teren górniczy „Sławniowice"		
1	**2**	**3**
20	5478372,48	3745640,15
21	5478504,59	3745644,51
22	5478779,00	3745612,00
23	5479017,94	3745656,24
24	5479185,27	3745770,92
25	5479283,13	3745912,99
26	5479370,51	3746131,29
27	5479355,61	3746336,63
28	5479235,87	3746601,08
29	5479088,84	3746751,05
30	5478826,69	3746846,31
31	5478579,10	3746869,27
32	5478351,27	3746979,85
33	5478145,07	3746971,97
34	5477957,61	3746900,71
35	5477741,23	3746683,99
36	5477621,01	3746524,36
37	5477568,94	3746321,36

1	2	3
38	5477585,32	3746140,00
39	5477660,20	3745983,47
40	5477789,05	3745824,86
41	5477975,17	3745729,12
42	5477169,85	3745711,22

Decyzją Marszałka Województwa Opolskiego (DOŚ–II.7422.1.3.2012.JJ) z dnia 05 marca 2012 roku na złożu łupków fyllitowych „Dewon – Pokrzywna" ustanowiono obszar górniczy „Jarnołtówek II" o powierzchni 89673 m² oraz teren górniczy „Jarnołtówek II" o powierzchni 795507 m², których granice wyznaczają linie łączące punkty o współrzędnych w układzie „2000" (tabela poniżej). Koncesji udzielono do dnia 31 grudnia 2033 roku.

TABELA 173: Gmina Głuchołazy – granice obszaru i terenu górniczego „Jarnołtówek II" zgodnie z Decyzją Marszałka Województwa Opolskiego (DOŚ–II.7422.1.3.2012.JJ) z dnia 05 marca 2012 roku.

Nr punktu	Współrzędne:	
	X	Y
Obszar górniczy „Jarnołtówek II"		
1	5573336,37	6460237,04
2	5573395,33	6460310,32
3	5573410,75	6460367,91
4	5573359,41	6460417,19
5	5573271,97	6460440,46
6	5573224,16	6460436,31
7	5573199,49	6460428,85
8	5573194,92	6460418,08
9	5573083,84	6460393,40
10	5573049,17	6460052,36
11	5573057,49	6459983,79
12	5573163,43	6460094,60
Teren górniczy „Jarnołtówek II"		
13	5573657,93	6460121,45
14	5573726,56	6460393,87
15	5573639,13	6460596,95
16	5573410,63	6460739,73
17	5573167,35	6460744,33
18	5572802,15	6460614,58
19	5572728,27	6459893,65
20	5572933,87	6459668,74
21	5573185,12	6459691,19

Decyzją nr ROŚ.6522.2.2018.JT Starosty Nyskiego z dnia 29 czerwca 2018 roku na złożu kruszywa naturalnego „Bodzanów" ustanowiono obszar i teren górniczy „Bodzanów 1" o powierzchni 19979 m², którego granice wyznaczają linie łączące punkty o współrzędnych w układzie „2000" (tabela poniżej). Koncesji udzielono do dnia 30 czerwca 2028 roku.

TABELA 174: Gmina Głuchołazy – granice obszaru i terenu górniczego „Bodzanów 1" zgodnie z Decyzją nr ROŚ.6522.2.2018.JT Starosty Nyskiego z dnia 29 czerwca 2018 roku.

Nr punktu	Współrzędne:	
	X	Y
1	5576775,8	6454594,9
2	5576721,6	6454600,2
3	5576621,4	6454586,6
4	5576610,9	6454527,9
5	5576648,1	6454504,8
6	5576634,8	6454459,5
7	5576750,4	6454437,0

Dla obszarów i terenów górniczych obowiązują zasady gospodarowania zgodnie z przyznanymi koncesjami i zapisami ustawy Prawo geologiczne i górnicze z dnia 09 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2019 roku, poz. 868 z późn. zm.).

8. 2. Ochrona kulturowa.

Na obszarze gminy Głuchołazy ochronie kulturowej, na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku (Dz. U. z 2020 roku, poz. 282 z późn. zm.), podlegają:

- obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków;
- obiekty i obszary zabytkowe ujęte w gminnej ewidencji zabytków;
- stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków;
- pozostałe udokumentowane stanowiska archeologiczne.

Ponadto na podstawie prawa miejscowego ochronie kulturowej podlegają:

- strefa „A" ochrony konserwatorskiej w mieście Głuchołazy[153];
- strefa „B" ochrony konserwatorskiej w mieście Głuchołazy[154];
- strefa „B" ochrony konserwatorskiej we wsi Jarnołtówek[155];
- strefa „W" ochrony ekspozycji układów zabytkowych w mieście Głuchołazy[156].

[153] Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach nr XLVII/302/98 z dnia 16 czerwca 1998 roku, Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach nr XXXIV/355/13 z dnia 25 września 2013 roku, Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach nr XXVII/273/17 z dnia 25 stycznia 2017 roku i Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach nr XXXVI/371/17 z dnia 28 listopada 2017 roku.
[154] Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach nr XXV/154/00 z dnia 27 kwietnia 2000 roku, Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach nr XIV/110/03 z dnia 23 grudnia 2003 roku i Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach nr XXXIV/355/13 z dnia 25 września 2013 roku.
[155] Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach nr VI/51/15 z dnia 25 lutego 2015 roku.
[156] Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach nr XXXIV/355/13 z dnia 25 września 2013 roku i Uchwała Rady Miejskiej w Głuchołazach nr XXVII/273/17 z dnia 25 stycznia 2017 roku.

8. 3. Ograniczenia użytkowania terenu związane z infrastrukturą techniczną.

8.3.1. Komunikacja – strefa uciążliwości akustycznej od dróg.

Ograniczenia w zainwestowaniu na terenach o przekroczonych standardach akustycznych polegają na zakazie lokalizacji obiektów mieszkalnych lub innych wymagających ochrony przed hałasem, jeżeli wcześniej nie zostaną podjęte środki ograniczające emisję fal dźwiękowych. Przy lokalizowaniu obiektów budowlanych na terenach sąsiadujących z drogami należy uwzględnić strefy ograniczonego użytkowanie terenu, to jest:

- strefę wyłączoną z wszelkiej działalności budowlanej, wyznaczoną położeniem linii zabudowy – określoną przepisami ustawy o drogach publicznych;
- strefę uciążliwości dróg dotyczącą obiektów z pomieszczeniami na pobyt ludzi;
- strefę uciążliwości drogi wyznaczoną położeniem linii uciążliwości drogi.

TABELA 175: Postulowane minimalne odległości dróg publicznych od istniejących i planowanych budynków z pomieszczeniami na pobyt ludzi (w metrach).

Typ drogi	Klasa techniczna	Obiekty mieszkaniowe i użyteczności publicznej		Budynki szpitalne i wymagające szczególnej ochrony
		jedno – kondygnacyjne	wielo – kondygnacyjne	
Autostrada	A	120	150	300
Między – regionalna	GP	50	70	200
Krajowa regionalna	GP, G, Z	30	40	130
Wojewódzka	GP, G, Z	30	40	130
Powiatowa	G, Z, L, D	15	20	80
Gminna	G, Z, L, D	15	20	80

8.3.2. Komunikacja – linie kolejowe.

Przez obszar gminy Głuchołazy przebiegają czynne linie kolejowe nr: 137, 297, 333 i 343 . W związku z powyższym należy uwzględnić ograniczenia w zainwestowaniu wynikające z zapisów ustawy o transporcie kolejowym z dnia 28 marca 2003 roku (Dz. U. z 2019 roku, poz. 710 z późn. zm.) w sprawie wymagań w zakresie odległości i warunków dopuszczających usytuowanie budynków i budowli w sąsiedztwie linii kolejowych, a w szczególności:

- budynki i budowle mogą być usytuowane w odległości nie mniejszej niż 10 m od granicy obszaru kolejowego z tym, że odległość ta od osi skrajnego toru kolejowego nie może być mniejsza niż 20 m z zastrzeżeniem, iż budynki mieszkalne, zbiorowego zamieszkania oraz użyteczności publicznej powinny być usytuowane w odległości zapewniającej zachowanie norm dopuszczalnego natężenia hałasu i drgań.

Ponadto między innymi:

- w przypadku uzupełnienia drzewostanu i tworzenia terenów zielonych w rejonie linii kolejowych należy stosować warunki Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 07 sierpnia 2008 roku (Dz. U. Nr 153, poz. 955), to jest w sąsiedztwie linii kolejowych drzewa i krzewy nie powinny być usytuowane w odległości nie mniejszej niż 15 m od osi skrajnego toru kolejowego, z wyłączeniem gatunku drzew, których wysokość może przekroczyć 10 m;

- na terenach przeznaczonych na działalność przemysłową, magazynową, składową funkcja ich nie może być związana z produkcją i obrotem substancjami łatwopalnymi, wybuchowymi, żrącymi i pylącymi stanowiącymi potencjalne zagrożenie dla ruchu kolejowego;
- wszystkie skrzyżowania z linią kolejową w jednym poziomie wymagają zachowania parametrów zgodnych z Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 26 lutego 1996 roku (Dz. U. nr 33 poz. 144 z późn. zm.);
- wszelkie place składowe, dojazdy, parkingi muszą mieć nawierzchnię twardą ze spadkiem w kierunku przeciwnym do terenów kolejowych;
- lokalizacja zbiorników magazynowych dla paliw płynnych i gazu płynnego musi być zgodna z wymogami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 21 listopada 2005 roku (Dz. U. nr 243 poz. 2063 z późn. zm.) w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi dalekosiężne do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie;
- sytuowanie zabudowy mieszkaniowej, obiektów lecznictwa i rekreacji w rejonie torów kolejowych jest niewskazane, ze względu na ujemny wpływ na warunki przebywania, rehabilitacji i odpoczynku mieszkańców;
- najbliższą w miarę bezpieczną odległość dla zespołów budownictwa mieszkaniowego, ochrony zdrowia i bazy noclegowej podaje w sposób pośredni Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 01 października 2012 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1109);
- dla wszelkich obiektów budowlanych wchodzących w zakres inwestycji realizowanych na gruntach będących w sąsiedztwie terenów kolejowych oraz ewentualnie krzyżujących i przebiegających, jak np.: obiekty liniowe, przez tereny kolejowe należy przed ich realizacją na etapie opracowania projektów uzyskać uzgodnienie z zarządem linii kolejowej.

8.3.3. Ujęcia wody.

Na terenie gminy Głuchołazy wyznaczono strefy ochronne bezpośrednie i pośrednie od ujęć wód powierzchniowych i podziemnych.

Ujęcie Biała Nyska:

Na teren gminy Głuchołazy sięga strefa ochrony pośredniej od ujęcia wody w miejscowości Biała Nyska (gmina Nysa). Wprowadzono ją Rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu z dnia 15 grudnia 2004 roku w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody z rzeki Białej Głuchołaskiej w Białej Nyskiej dla miasta i gminy Nysa, powiat Nysa w województwie opolskim (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 07 stycznia 2005 roku, Nr 1, poz. 24) zmienionym Rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu Nr 8/2009 z dnia 12 listopada 2009 roku zmieniającym rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu z dnia 15 grudnia 2004 roku w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody z rzeki Białej Głuchołaskiej w Białej Nyskiej dla miasta i gminy Nysa, powiat Nysa w województwie opolskim (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 17 grudnia 2009 roku, Nr 110, poz. 1651).

Powierzchnia terenu ochrony pośredniej na obszarze gminy Głuchołazy wynosi 749 ha i zlokalizowana jest wzdłuż rzek: Białej Głuchołaskiej, Mory i Potoku Długosz w odległości około 100 – 500 m od tych cieków.
Zgodnie z powyższym Rozporządzeniem na terenie ochrony pośredniej zabrania się wykonywania robót i czynności powodujących zmniejszenie przydatności ujmowanej wody lub wydajności ujęcia:

- wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, za wyjątkiem:
  - oczyszczonych wód opadowych i roztopowych;
  - wód opadowych i roztopowych, które mogą być wprowadzane do wód lub do ziemi bez oczyszczania;
- rolniczego wykorzystania ścieków;
- przechowywania lub składowania odpadów promieniotwórczych;
- stosowania nawozów oraz środków ochrony roślin;
- mycia pojazdów mechanicznych;
- budowy autostrad oraz torów kolejowych;
- lokalizowania składowisk odpadów komunalnych lub przemysłowych;
- urządzania parkingów, obozowisk oraz kąpielisk;
- lokalizowania cmentarzy oraz grzebania zwłok zwierzęcych;
- używania samolotów do przeprowadzania zabiegów rolniczych.

Granice terenu ochrony pośredniej należy oznakować tablicami informacyjnymi zgodnie z lokalizacją strefy.

Ujęcie Nowy Las:

Rozporządzeniem nr 5/2011 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu z dnia 07 listopada 2011 roku w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej w miejscowości Nowy Las, gmina Głuchołazy, powiat nyski, województwo opolskie ustanowiono strefę ochronną ujęcia wody podziemnej w Nowym Lesie.

Strefę ochronną ujęcia stanowią:

- teren ochrony bezpośredniej dla studni:
  - nr 2 o powierzchni 400 m²;
  - nr 3 o powierzchni 400 m²;
- teren ochrony pośredniej, obejmujący obszar o powierzchni 211,43 ha.

Na terenie ochrony bezpośredniej zabronione jest użytkowanie gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody. Na terenie ochrony bezpośredniej ujęcia wody należy:

- zagospodarować teren zielenią;
- ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;
- ścieki i odpady powstałe w wyniku obsługi i eksploatacji urządzeń do poboru wody zlokalizowanych na terenie ochrony bezpośredniej należy odprowadzać i unieszkodliwiać poza tym terenem, niezależnie od rodzaju urządzeń służących do poboru wody oraz wymogów ich obsługi i eksploatacji.

Teren ochrony bezpośredniej należy ogrodzić i oznakować tablicami zawierającymi informacje o ujęciu wody i zakazie wstępu osobom nieupoważnionym.

Na terenie ochrony pośredniej ujęcia wody zabrania się:

- lokalizowania nowych ujęć, za wyjątkiem ujęć służących zbiorowemu zaopatrzeniu ludności w wodę przeznaczoną do spożycia;
- wydobywania kopalin;
- wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi;
- rolniczego wykorzystania ścieków;
- przechowywania lub składowania odpadów promieniotwórczych;

- lokalizowania składowisk odpadów komunalnych, niebezpiecznych, innych niż niebezpieczne i obojętne oraz obojętnych;
- lokalizowania magazynów produktów ropopochodnych, a także rurociągów do ich transportu;
- lokalizowania oraz rozbudowy istniejących zakładów przemysłowych oraz ferm chowu i hodowli zwierząt;
- lokalizowania cmentarzy i grzebania zwłok zwierzęcych.

Na terenie ochrony pośredniej ujęcia wody ogranicza się stosowanie:

- środków ochrony roślin jedynie do tych, które dopuszczone są do stosowania w strefach ochronnych ujęć wody;
- nawozów mineralnych i naturalnych, zgodnie z zasadami określonymi w Kodeksie Dobrej Praktyki Rolniczej.

Granice terenu ochrony pośredniej należy oznakować tablicami informacyjnymi.

Ujęcie Nowy Świętów:

Decyzją Starosty Nyskiego (ROŚ.6341.42.2017.EM) z dnia 04 grudnia 2017 roku ustanowiono strefę ochronną dla studni nr 1 i 2 ujęcia wody w miejscowości Nowy Świętów, obejmującą teren ochrony bezpośredniej:

- na działce nr 25/1 AM2 obręb ewidencyjny Nowy Świętów;
- w granicach istniejącego wspólnego ogrodzenia;
- o powierzchni F = 560 m²;
- o wymiarach 28 m x 20 m.

Na terenie ochrony bezpośredniej zabronione jest użytkowanie gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody. Na terenie ochrony bezpośredniej ujęcia wody należy:

- odprowadzać wody opadowe w sposób uniemożliwiający przedostanie się ich do urządzeń służących do poboru wody;
- zagospodarować teren zielenią;
- odprowadzać poza granice terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;
- ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Teren ochrony bezpośredniej należy ogrodzić, a na ogrodzeniu umieścić tablice zawierające informacje o ujęciu wody i zakazie wstępu osobom nieupoważnionym.

Ujęcie „Otwór nr 1" Podlesie:

Decyzją Dyrektora Zarządu Zlewni w Nysie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie nr WR.ZUZ.4.4100.36.2019.AK z dnia 18 września 2019 roku ustanawiono strefę ochrony bezpośredniej dla ujęcia wód podziemnych za pomocą studni wierconej nr 1 w Podlesiu – „Otwór nr 1", zlokalizowanego na działce nr 276 obręb Podlesie. Obszar strefy ochrony bezpośredniej na działce nr 276 obręb Podlesie stanowi kształt prostokąta o wymiarach 21 m x 23,5 m w granicach istniejącego ogrodzenia.

Na terenie ochrony bezpośredniej przedmiotowego ujęcia wody zakazana jest wszelka działalność niezwiązana z eksploatacją ujęcia wody. W związku z tym w jej obrębie należy zapewnić:

- wykorzystanie terenu strefy wyłącznie do celów związanych z funkcjonowaniem ujęcia wody;
- odprowadzanie wody opadowej lub roztopowej w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody;

- zagospodarowanie terenu zielenią;
- odprowadzanie poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieków z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku dla osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących doi poboru wody;
- ograniczenie wyłącznie do niezbędnych potrzeb przebywania osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;
- teren ochrony bezpośredniej należy ogrodzić a jego granice przebiegające przez wody powierzchniowe oznaczyć za pomocą za pomocą rozmieszczonych w widocznym miejscu stałych znaków stojących lub pływających;
- na ogrodzeniu oraz znakach należy umieścić tablice zawierające informację o ustanowieniu strefy ochronnej i zakazie wstępu osób nieupoważnionych, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska sprawie wzorów tablic informacyjnych z dnia 24 maja 2004 roku (Dz. U. z 2004 roku nr 136, poz. 1457 ze zm.);
- zakazuje się niszczenia, uszkadzania lub przemieszczania stałych znaków stojących oraz tablic zawierających informacje o ustanowieniu strefy ochronnej i zakazie osób nieupoważnionych.

Ujęcie Podlesie:

Decyzja Dyrektora Zarządu Zlewni w Nysie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie nr WR.ZUZ.4.4100.34.2019.AK z dnia 30 lipca 2019 roku ustanawiono strefę ochrony bezpośredniej dla ujęcia wód powierzchniowych z bezimiennego potoku za pomocą studni ujęciowej i grobli piętrzącej, zlokalizowanych na działce nr 275 obręb Podlesie. Obszar strefy ochrony bezpośredniej na działce nr 275 obręb Podlesie stanowi kształt wieloboku o wymiarach 11,4 m x 14,2 m x 4 m x 8 m x 8,8 m x 4 m x 8 m w granicach istniejącego ogrodzenia.

Na terenie ochrony bezpośredniej przedmiotowego ujęcia wody zakazana jest wszelka działalność niezwiązana z eksploatacją ujęcia wody. W związku z tym w jej obrębie należy zapewnić:

- wykorzystanie terenu strefy wyłącznie do celów związanych z funkcjonowaniem ujęcia wody;
- odprowadzanie wody opadowej lub roztopowej w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody;
- zagospodarowanie terenu zielenią;
- odprowadzanie poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieków z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku dla osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących doi poboru wody;
- ograniczenie wyłącznie do niezbędnych potrzeb przebywania osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;
- teren ochrony bezpośredniej należy ogrodzić a jego granice przebiegające przez wody powierzchniowe oznaczyć za pomocą za pomocą rozmieszczonych w widocznym miejscu stałych znaków stojących lub pływających;
- na ogrodzeniu oraz znakach należy umieścić tablice zawierające informację o ustanowieniu strefy ochronnej i zakazie wstępu osób nieupoważnionych, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska sprawie wzorów tablic informacyjnych z dnia 24 maja 2004 roku (Dz. U. z 2004 roku nr 136, poz. 1457 ze zm.);
- zakazuje się niszczenia, uszkadzania lub przemieszczania stałych znaków stojących oraz tablic zawierających informacje o ustanowieniu strefy ochronnej i zakazie osób nieupoważnionych.

Pozostałe ujęcia:

Obszary stref ochrony bezpośredniej dla pozostałych ujęć wód powierzchniowych i podziemnych mieszczą się w granicach ogrodzeń poszczególnych stacji ujęć wody. Obecnie zasady gospodarowania na terenie tych ujęć wód reguluje ustawa Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 roku. Zgodnie z art. 121 ust. 1 ww. ustawy strefę ochronną stanowi obszar ustanowiony na podstawie art. 135 ust. 1, na którym obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wód. Natomiast zgodnie z art. 127 ww. ustawy na terenie ochrony bezpośredniej zakazuje się użytkowania gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody. W myśl art. 128 ww. ustawy na terenie ochrony bezpośredniej należy:

- odprowadzać wody opadowe lub roztopowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody;
- zagospodarować teren zielenią;
- odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;
- ograniczyć wyłącznie do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Zgodnie z art. 129 ww. ustawy teren ochrony bezpośredniej należy ogrodzić. Na ogrodzeniu należy umieścić tablice zawierające informacje o ustanowieniu strefy ochronnej i zakazie wstępu osób nieupoważnionych.

Zgodnie z art. 121 ustawy Prawo wodne dopuszcza się ustanowienie strefy ochronnej obejmującej wyłącznie teren ochrony bezpośredniej. Strefę ochronną obejmującą wyłącznie teren ochrony bezpośredniej ustanawia się dla każdego ujęcia wody, z wyłączeniem ujęć wody służących do zwykłego korzystania z wód.

8.3.4. Tereny położone w strefie ochronnej od odwiertów, gazociągów wysokiego ciśnienia i stacji redukcyjno – pomiarowych.

Na terenie gminy Głuchołazy nie ma czynnych oraz zlikwidowanych odwiertów służących do wydobycia gazu ziemnego. Występują natomiast sieci gazowe (wysokiego, średniego i niskiego ciśnienia), które wymagają zachowania stref kontrolowanych.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. z dnia 04.06.2013 roku, poz. 640) strefa kontrolowana to obszar wyznaczony po obu stronach osi gazociągu, którego linia środkowa pokrywa się z osią gazociągu, w którym przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się transportem gazu ziemnego podejmuje czynności w celu zapobieżenia działalności mogącej mieć negatywny wpływ na trwałość i prawidłowe użytkowanie gazociągu. W strefach kontrolowanych należy kontrolować wszelkie działania, które mogłyby spowodować uszkodzenie gazociągu lub mieć inny negatywny wpływ na jego użytkowanie i funkcjonowanie. W strefach kontrolowanych nie należy wznosić obiektów budowlanych, urządzać stałych składów i magazynów oraz podejmować działań mogących spowodować uszkodzenia gazociągu podczas jego użytkowania. W strefach kontrolowanych nie mogą rosnąć drzewa w odległości mniejszej niż 2,0 m od gazociągów o średnicy do DN 300 włącznie i 3,0 m od gazociągów o średnicy większej niż DN 300, licząc od osi gazociągu do pni drzew. Wszelkie prace w strefach kontrolowanych mogą być prowadzone tylko po wcześniejszym uzgodnieniu sposobu ich wykonania z właściwym operatorem sieci gazowej.

TABELA 176: Szerokość stref kontrolowanych gazociągów układanych w ziemi o ciśnieniu gazu powyżej 0,4 MPa do 10,0 MPa wybudowanych przed dniem 12 grudnia 2001 roku lub wybudowanych w okresie od dnia 12 grudnia 2001 roku do dnia wejścia w życie Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku lub dla których w tym okresie wydano pozwolenie na budowę, zgodnie z załącznikiem nr 2 do Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku.

Rodzaje obiektów terenowych	Ciśnienie:							
	MPa >0,4 – 1,2		MPa >1,2–2,5		MPa >2,5 – 10			
	Średnica gazociągu (mm)							
	≤ 300	> 300	≤ 300	> 300	≤ 300	300 – 500	500 – 800	> 800
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Miasta i zespoły wiejskich budynków mieszkalnych o zwartej zabudowie	30	40	40	60	50	100	150	200
Budynki użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego	30	50	50	80	70	130	200	200
Budynki mieszkalne zabudowy jedno– i wielorodzinnej	30	40	40	50	40	70	100	150
Wolnostojące budynki niemieszkalne (stodoły, szopy, garaże)	16	20	30	40	30	50	60	80
Obiekty zakładów przemysłowych	30	40	40	60	50	100	150	200
Tory kolejowe magistralne pierwszo– i drugorzędne	30	40	40	50	40	100	150	200
Tory kolejowe znaczenia miejscowego i tory tramwajowe	20	30	30	40	30	60	80	100
Mosty i wiadukty	30	40	40	60	50	100	150	200
Parkingi dla samochodów	20	30	40	40	40	60	80	100
Wały przeciwpowodziowe	10	10	10	10	10	10	16	16
Uregulowane rzeki, potoki i rowy melioracyjne lub inne obiekty	10	10	10	10	10	10	16	16
Przewody kanalizacyjne, kanały sieci cieplnej, kanalizacja kablowa i wodociągi mające bezpośrednie połączenie z pomieszczeniami dla ludzi i zwierząt	20	20	30	30	30	40	40	50
Przewody kanalizacyjne, kanały sieci cieplnej, wodociągi, kanalizacja kablowa, kable elektromagnetyczne, telekomunikacyjne, nie mające połączenia z pomieszczeniami dla ludzi i zwierząt	2	6	2	10	10	14	16	16
Napowietrzne linie telekomunikacyjne, napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu do 1 kV	4	4	4	4	4	4	10	10
Napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu powyżej 1 kV do 30 kV	10	10	10	10	10	10	20	20

1	3	4	5	6	7	8	9	10
Napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu powyżej 30 kV do 110 kV	20	20	20	20	20	20	30	30
Napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu powyżej 110 kV	40	40	40	40	40	40	40	40
Stacje transformatorów elektroenergetycznych o napięciu do 15 kV	10	10	10	10	10	10	20	20
Stacje transformatorów elektroenergetycznych o napięciu pow. 15 kV	20	20	20	20	20	20	30	30

TABELA 177: Szerokość stref kontrolowanych gazociągów układanych w ziemi o ciśnieniu gazu nie większym niż 0,4 MPa wybudowanych przed dniem 12 grudnia 2001 roku lub wybudowanych w okresie od dnia 12 grudnia 2001 roku do dnia wejścia w życie Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku lub dla których w tym okresie wydano pozwolenie na budowę, zgodnie z załącznikiem nr 2 do Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku.

Rodzaje obiektów terenowych	Szerokość strefy kontrolowanej w m
Budynki	3,0
Tory kolejowe magistralne pierwszo– i drugorzędne	10,0
Tory kolejowe znaczenia miejscowego	6,0
Przewody kanalizacyjne, kanały sieci cieplnej, wodociągi, kanalizacja kablowa i inne kanały mające połączenie z pomieszczeniami dla ludzi i zwierząt	3,0
Przewody kanalizacyjne, kanały sieci cieplnej, wodociągi, kanalizacja kablowa i inne kanały nie mające połączenia z pomieszczeniami dla ludzi i zwierząt	2,0
Kable ziemne elektroenergetyczne o napięciu do 15 kV	1,0
Kable ziemne elektroenergetyczne o napięciu powyżej 15 kV	2,0
Słupy linii elektroenergetycznych o napięciu do 1 kV, telekomunikacyjnych i trakcyjnych tramwajowych oraz inne podpory	1,0
Napowietrzna linia elektroenergetyczna o napięciu do 1 kV	1,0
Napowietrzna linia elektroenergetyczna o napięciu powyżej 1 kV do 30 kV	8,0
Napowietrzna linia elektroenergetyczna o napięciu powyżej 30 kV do 110 kV	16,0
Napowietrzna linia elektroenergetyczna o napięciu powyżej 110 kV	30,0
Stacje transformatorów elektroenergetycznych o napięciu do 15 kV zasilane liniami napowietrznymi	8,0
Stacje transformatorów elektroenergetycznych o napięciu do 15 kV zasilane kablami	10,0
Stacje transformatorów elektroenergetycznych o napięciu powyżej 15 kV zasilane kablami	20,0
Drzewa	3,0

Dla sieci perspektywicznie projektowanej należy zachować bezpieczne odległości od obiektów terenowych, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. z dnia 04.06.2013 roku, poz. 640). Podstawowe warunki określone w ww. rozporządzeniu prezentuje poniższa tabela.

TABELA 178: Szerokość stref kontrolowanych zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku.

Rodzaj gazociągu	Średnica nominalna gazociągu DN	Szerokość strefy kontrolowanej (w m)
Do 0,5 MPa włącznie	–	1
Powyżej 0,5 MPa do 1,6 MPa włącznie	–	2
Powyżej 1,6 MPa	do 150	4
	> 150 – 300	6
	> 300 – 500	8
	> 500	12

8.3.5. Tereny położone w strefie uciążliwości od linii i urządzeń elektroenergetycznych – zagrożenie polami elektromagnetycznymi.

ELEKTROENERGETYCZNA SIEĆ PRZESYŁOWA:

Na terenie gminy Głuchołazy nie występują elektroenergetyczne linie przesyłowe o napięciu 220 kV i wyższym.

ELEKTROENERGETYCZNA SIEĆ DYSTRYBUCYJNA:

Wzdłuż przebiegu istniejących i planowanych elektroenergetycznych linii napowietrznych 110 kV, 15 kV oraz 0,4 kV należy uwzględnić pasy technologiczne o szerokości w zależności od poziomu napięcia:

- nie mniejsze niż 40 m dla linii 110 kV (po 20,0 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);
- nie mniejsze niż 15 m dla linii 15 kV (po 7,5 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);
- nie mniejsze niż 3 m dla linii 0,4 kV (po 1,5 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii),

a dla linii kablowych:

- 3 m dla linii 15 kV (po 1,5 m z obu stron linii);
- 2 m dla linii 0,4 kV (po 1,0 m z obu stron linii).

Pod napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi w odległościach mniejszych niż:

- 12,5 m w obu kierunkach od skrajnego przewodu linii 110 kV;
- 6,0 m w obu kierunkach od skrajnego przewodu linii 15 kV;
- 1,0 m w obu kierunkach od skrajnego przewodu linii 0,4 kV,

nie należy sadzić drzew, krzewów i innej zielenii, której wysokość może przekroczyć 3 m.

Stacje transformatorowe powinny mieścić się w rezerwowanym pod nie obszarze o wymiarach przynajmniej 7 m x 6 m. Są to tak zwane strefy techniczne, umożliwiające eksploatację sieci napowietrznych z uwzględnieniem dojazdu do stanowisk słupowych. Wokół istniejących i projektowanych kubaturowych stacji elektroenergetycznych 15/0,4 kV, rozdzielni 15kV należy uwzględnić strefę techniczną o szerokości około 1,5 m, która umożliwi dostęp do wszystkich urządzeń elektroenergetycznych.

Wszelkie zmiany zagospodarowania terenu pod liniami elektroenergetycznymi należy projektować w oparciu o:

- PN-E-05100-1:1998 „Elektroenergetyczne linie napowietrzne – projektowanie i budowa";
- ustawę Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. z 2019 roku, poz. 1396 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2019 roku, poz. 2448);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2007 roku Nr 120 poz. 826).

INNE URZĄDZENIA:

Strefą ochronną obejmuje się również maszty telefonii cyfrowej (GSM) oraz inne instalacje radiotelekomunikacyjne. Określony areał jest ogrodzony i obejmuje obszar zależny od wysokości masztu – od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów od osi masztu. Obecnie na terenie gminy funkcjonuje 9 stacji bazowych telefonii komórkowej, z czego: 4 w Głuchołazach [działki ewidencyjne nr: 536/1 (Rynek 26 – 27), 761/69 (ul. Grunwaldzka 2), 871 (ul. Reymonta 12) i 1864/2 (ul. Karłowicza 40)] oraz po 1 we wsiach: Biskupów (działka ewidencyjna nr 387/7), Burgrabice (działka ewidencyjna nr 141/5), Jarnołtówek (działka ewidencyjna nr 113), Konradów (działka ewidencyjna nr 688) i Stary Las (działka ewidencyjna nr 479).

8.3.6. Cmentarze – strefa ochrony sanitarnej.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 roku (Dz. U. Nr 52, poz. 315) w sprawie określenia jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze, podaje minimalne odległości terenów od granicy cmentarzy:

- 50 m od zabudowań mieszkalnych, jeśli posiadają one sieć wodociągową i wszystkie budynki korzystające z wody są do niej podłączone;
- 150 m od zabudowań mieszkalnych, zakładów produkujących lub przechowujących artykuły żywnościowe, zakładów żywienia zbiorowego, studzien, źródeł i strumieni, z których czerpana jest woda do picia dla potrzeb gospodarczych;
- 500 m od ujęć wody o charakterze zbiorników wodnych będących źródłem zaopatrzenia sieci wodociągowej w wodę do picia.

Na obszarze gminy Głuchołazy czynne i nieczynne cmentarze znajdują się w miejscowościach zwodociągowanych, poza wsią Podlesie.

8.3.7. Obiekty wojskowe i obrony cywilnej.

Obrona cywilna na terenie gminy Głuchołazy posiada 3 obiekty (schrony) do wykorzystania w czasie potencjalnych zagrożeń. Są to:

- schron w budynku Żłobku Miejskiego w Głuchołazach przy Alei Jana Pawła II 24 (działka ewidencyjna nr 1261/2);
- schron w budynku Publicznego Przedszkola nr 1 w Głuchołazach przy ul. Skłodowskiej–Curie 4 (działka ewidencyjna nr 1367);
- schron w budynku Publicznego Gimnazjum nr 2 w Głuchołazach przy ul. Słowackiego 1 (działka ewidencyjna nr 1650).

Powyższe obiekty nie wymagają ustanowienia stref ochronnych.

8.3.8. Pozostałe obiekty.

Dla obiektów typu: oczyszczalnie ścieków, składowiska odpadów komunalnych i przemysłowych, baz maszynowych, zakładów przemysłowych, ferm hodowlanych, stacji paliw płynnych, itp. – strefy ochronne wyznaczane są indywidualnie. W bezpośrednim sąsiedztwie zajmowanym przez tereny chronione należy wprowadzić zakaz lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej, obiektów służby zdrowia, oświaty, sportu i rekreacji oraz innych budynków użyteczności publicznej. Wskazane jest tworzenie pasów zieleni izolacyjnej.

8.3.9. Tereny zamknięte.

Zgodnie z Decyzją nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 roku w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. U. MIiR z 2014 roku, poz. 25 z późn. zm.), w granicach administracyjnych gminy Głuchołazy zlokalizowane są następujące tereny zamknięte, stosownie do art. 2, pkt. 9 ustawy z dnia 17 maja 1989 roku Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2020 roku, poz. 276 z późn. zm.):

TABELA 179: Gmina Głuchołazy – wykaz terenów zamkniętych.

Obręb	Działka ewidencyjna	Powierzchnia w ha
1	2	3
Bodzanów	988	6,7141
	989/5	9,5314
Charbielin	532/1	4,0900
	532/2	2,2100
	661	2,2800
	739	2,6300
	748	1,1500
Głuchołazy	159/6	4,2043
	757/2	2,4376
	759	1,5259
	1291/5	1,2805
	1292	0,3666
	1400	1,0216
	1433	0,8530
	1460/1	0,1457
	1462/1	4,7895
	1542	2,7440
	1552/6	0,8608
	1690	0,5750
	1748	0,8310
Nowy Las	207/1	8,4777
	207/2	5,1623

1	2	3
Nowy Świętów	482	2,9200
	491/14	0,0706
	491/15	4,2345
	491/16	17,7875
Pokrzywna	207	5,1300
Polski Świętów	375/4	6,3078
	375/5	10,7722
Stary Las	770/2	2,2814
	770/3	2,2814
	771	1,2000
	772	3,0100

9. DOKUMENTACJA PLANISTYCZNO – STRATEGICZNA.

W okresie od 2011 roku, a więc po opracowaniu i uchwaleniu *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Głuchołazy*, powstał szereg dokumentów planistyczno – strategicznych o charakterze planów, studiów, strategii i programów, zarówno na szczeblu wojewódzkim jak i powiatowym, obejmujących zasięgiem swojego opracowania teren gminy Głuchołazy. Poniżej przedstawiono zapisy i wnioski z aktualnej, wybranej dokumentacji odnoszącej się bezpośrednio lub pośrednio do terenu gminy Głuchołazy.

WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE:

9. 1. Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego.

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku została przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Opolskiego nr XXV/325/2012 z dnia 28 grudnia 2012 roku. We wstępie do *Strategii…* czytamy, że „powstała ona z myślą o optymalnym wykorzystaniu potencjałów i szans rozwojowych naszego regionu i ma przeciwdziałać występującym w województwie opolskim problemom. W pracach nad nowym dokumentem strategicznym przyjęto otwarte, konsultatywne podejście, co pozwoliło na integrowanie różnych środowisk regionalnych. Zaangażowanie wielu osób, dla których ważne są dobro i przyszłość regionu, nadało *Strategii* obecny kształt (...). Najważniejszym wyzwaniem rozwojowym, jakie stoi przed regionem, jest zapobieganie i przeciwdziałanie procesom depopulacji. Szczególną wartością Opolszczyzny są jej mieszkańcy, dlatego ważne jest, aby wszelkie przedsięwzięcia rozwojowe realizowane w województwie wpływały na poprawę warunków życia w regionie. Zmierzenie się z tym wyzwaniem będzie możliwe poprzez realizację kompleksowych działań na wielu płaszczyznach życia społeczno – gospodarczego, działań wspierających rodzinę, przyciągających nowe inwestycje, wspierających przedsiębiorczość i innowacyjność, tworzących nowe miejsca pracy, podnoszących kompetencje zawodowe mieszkańców. Szansą jest wykorzystanie potencjału osób starszych oraz dostosowanie oferty usług do potrzeb tej grupy mieszkańców”.

Wizję strategiczną określono słowami: „*Województwo opolskie to wielokulturowy region wykształconych, otwartych i aktywnych mieszkańców, z konkurencyjną i innowacyjną gospodarką oraz z przyjaznym środowiskiem życia*”.

Poniżej przedstawiony jest wykaz 4 wyzwań rozwojowych oraz przyporządkowanych im 10 celów strategicznych i celów operacyjnych:

WYZWANIE NR 1: Przygotowane do rynku pracy aktywne społeczeństwo:

Cel strategiczny nr 1: Konkurencyjny i stabilny rynek pracy.
Cele operacyjne:
1.1. Poprawa jakości kształcenia oraz dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy.
1.2. Wspieranie kształcenia ustawicznego.
1.3. Wspieranie zatrudnienia i samozatrudnienia.
1.4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu.
1.5. Rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych.

Cel strategiczny nr 2: Aktywna społeczność regionalna.

Cele operacyjne:

2.1. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

2.2. Wzbogacanie wielokulturowego dziedzictwa i tożsamości regionalnej.

2.3. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji.

WYZWANIE NR 2: Konkurencyjna gospodarka oparta na innowacyjności i współpracy z nauką:

Cel strategiczny nr 3. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka.

Cele operacyjne:

3.1. Rozwój potencjału badawczo – rozwojowego na rzecz regionalnej gospodarki.

3.2. Wzmocnienie powiązań pomiędzy gospodarką, nauką oraz regionalnymi instytucjami otoczenia biznesu.

3.3. Wspieranie powiązań kooperacyjnych w gospodarce.

3.4. Wzmocnienie regionalnego systemu przyciągania i lokowania inwestycji.

Cel strategiczny nr 4: Dynamiczne przedsiębiorstwa.

Cele operacyjne:

4.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorstw i nowoczesnego rzemiosła.

4.2. Rozwój sektora usług rynkowych.

4.3. Wspieranie współpracy międzynarodowej przedsiębiorstw.

WYZWANIE NR 3: Atrakcyjne obszary do zamieszkania, inwestowania i wypoczynku:

Cel strategiczny nr 5: Nowoczesne usługi oraz atrakcyjna oferta turystyczno – kulturalna.

Cele operacyjne:

5.1. Poprawa jakości i dostępności usług zdrowotnych, opiekuńczych i edukacyjnych.

5.2. Rozwój społeczeństwa informacyjnego.

5.3. Rozwój usług turystyki, kultury i sportu oraz ich infrastruktury.

Cel strategiczny nr 6: Dobra dostępność rynków pracy, dóbr i usług.

Cele operacyjne:

6.1. Rozwój powiązań transportowych.

6.2. Poprawa dostępności aglomeracji opolskiej.

6.3. Integracja systemu transportu zbiorowego.

6.4. Poprawa bezpieczeństwa na szlakach komunikacyjnych.

Cel strategiczny nr 7: Wysoka jakość środowiska.

Cele operacyjne:

7.1. Poprawa stanu środowiska poprzez rozwój infrastruktury technicznej.

7.2. Wspieranie niskoemisyjnej gospodarki.

7.3. Kształtowanie systemu przyrodniczego, ochrona krajobrazu i bioróżnorodności.

7.4. Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych.

7.5. Przeciwdziałanie i usuwanie skutków zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych.

WYZWANIE NR 4: Zrównoważony rozwój aglomeracji opolskiej, miast i obszarów wiejskich regionu:

Cel strategiczny nr 8: Konkurencyjna aglomeracja opolska.
Cele operacyjne:
8.1. Rozwój i wzmacnianie funkcji metropolitalnych.
8.2. Rozwój przestrzeni aglomeracji wraz ze wzmacnianiem powiązań instytucjonalnych i społecznych.
8.3. Kreowanie pozytywnego wizerunku aglomeracji i rozwój współpracy z ośrodkami regionalnymi.

Cel strategiczny nr 9: Ośrodki miejskie biegunami wzrostu
Cele operacyjne:
9.1. Wspieranie potencjału gospodarczego i społecznego miast.
9.2. Poprawa ładu przestrzennego i rewitalizacja na obszarach miejskich.

Cel strategiczny nr 10: Wielofunkcyjne obszary wiejskie
Cele operacyjne:
10.1. Wspieranie pozarolniczej aktywności gospodarczej i inicjatyw lokalnych.
10.2. Rozwój wielofunkcyjnego rolnictwa i rybactwo.
10.3. Rozwój sektora rolno – spożywczego.
10.4. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią.

9. 2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego.

Zgodnie z art. 38 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 roku, poz. 293 z późn. zm.) organy samorządu województwa sporządzają plan zagospodarowania przestrzennego województwa, prowadzą analizy i studia oraz opracowują koncepcje i programy, odnoszące się do obszarów i problemów zagospodarowania przestrzennego.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego został przyjęty uchwałą nr VI/54/2019 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 24 kwietnia 2019 roku. We wstępie do *Planu...* czytamy między innymi, że „głównym celem takiego planu jest określenie struktur przestrzennych oraz kierunków i priorytetów kształtowania środowiska przyrodniczego, kulturowego i zurbanizowanego, w dostosowaniu do strategicznych kierunków rozwoju społecznego i gospodarczego województwa (...). Przeprowadzona w ramach opracowanego w 2013 roku *Raportu o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego* ocena jego aktualności wykazała, że, *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego* z 2010 roku pomimo upływu zaledwie 3 lat od jego uchwalenia wymaga aktualizacji, w szczególności z uwagi na zmianę uwarunkowań prowadzenia polityki przestrzennej na poziomie krajowym – wskutek przyjęcia w 2011 roku przez Radę Ministrów *Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju 2030* (*KPZK 2030*) oraz polityki rozwoju na poziomie województwa – w związku z uchwaleniem przez Sejmik Województwa Opolskiego *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku* (*SRWO 2020*). Wynikające z wyżej wymienionych dokumentów ustalenia powodują konieczność dostosowania treści planu do zgodności z *KPZK 2030* i *SRWO 2020*".

W strukturze hierarchiczno – funkcjonalnej sieci osadniczej województwa opolskiego określono 5 poziomów ośrodków, przyjmując jako podstawowe kryterium funkcję obsługi:

- I poziom – krajowy ośrodek równoważenia rozwoju – miasto Opole;
- II poziom – ośrodki subregionalne;
- III poziom – ośrodki powiatowe;

- IV poziom – ośrodki lokalne miejskie;
- V poziom – wsie gminne.

Wedle powyższego Głuchołazy zaliczono do poziomu IV. Ponadto w zależności od struktury zatrudnienia wyróżniono typy funkcjonalne miast województwa opolskiego. Miasto Głuchołazy, jako jedno z 11 miast średnich pod względem wielkości, zaliczono jako ośrodek usługowy (ponad 60 % pracujących zatrudnionych jest w usługach).

OBSZARY FUNKCJONALNE:

Z punktu widzenia cech funkcjonalnych w strukturze przestrzennej województwa wyróżniają się 3 strefy nawiązujące do specyficznych uwarunkowań przyrodniczych występujących w ich obrębie:

- strefa centralna;
- strefa południowa;
- strefa północna.

Według powyższego podziału teren gminy Głuchołazy znajduje się w strefie południowej. Strefa południowa, związana z położeniem na przedpolu Sudetów Wschodnich, wzdłuż granicy z Republiką Czeską, zdominowana jest funkcjami gospodarki rolnej, uzupełnianej funkcjami rekreacyjno – wypoczynkowymi i przyrodniczymi, z cechami właściwymi dla obszarów peryferyjnych (gorsza dostępność komunikacyjna i do usług).

Zgodnie z obowiązującą doktryną prowadzenia polityki rozwoju przestrzennego w Polsce, planowanie zagospodarowania przestrzennego powinno odbywać się z uwzględnieniem obszarów o specyficznych cechach fizyczno – geograficznych lub zjawiskach społeczno – gospodarczych, dzięki czemu możliwe będzie wydobycie lokalnych i regionalnych potencjałów oraz minimalizowanie sytuacji konfliktowych. W podejściu zintegrowanym w ramach planowania przestrzennego, obszary funkcjonalne, rozumiane jako wyodrębnione przestrzennie specyficzne kompleksy terytorialne, są zarówno celem, jak i przedmiotem interwencji publicznej. Wyróżnikami obszarów funkcjonalnych są: wspólne powiązania funkcjonalne między elementami strukturalnymi obszaru (ekonomiczne, społeczne, komunikacyjne, infrastrukturalne, środowiskowe), zwartość przestrzenna, wspólne systemy (organizacyjne i techniczne), wspólna polityka rozwoju (wspólne cele i narzędzia). Gminę Głuchołazy zakwalifikowano do wiejskich obszarów funkcjonalnych wymagających wsparcia procesów rozwojowych. Obejmuje ona gminy wiejskie i miejsko – wiejskie prezentujące najniższe wartości standaryzowanego wskaźnika syntetycznego kapitałów intelektualnego, fizycznego i administracyjnego, które odznaczają się dominacją funkcji rolniczej i ofertą miejsc pracy głównie w sektorze usług publicznych oraz uzupełniająco w innych sektorach, niską dostępnością do podstawowych usług publicznych, które w znikomym stopniu uczestniczą w procesach rozwojowych.

Obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej wyróżnione zostały w *KPZK 2030* na podstawie dominującego w ich obrębie problemu o charakterze przestrzennym, którego zasięg oddziaływania wykracza poza sferę lokalną i regionalną, a rozwiązanie wymaga koordynacji działań na poziomie makroregionalnym. W województwie opolskim według autorów opracowania *Identyfikacja Obszarów Funkcjonalnych (OF), Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI), Obszarów Problemowych (OP) w województwie opolskim*, można wyróżnić:

- tereny zamknięte (tereny wojskowe, kolejowe, itd.);
- obszary górskie (Góry Opawskie – na terenie gmin: Głuchołazy, Prudnik, Lubrza, Głubczyce, Branice, Kietrz);
- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi (przede wszystkim Dolina Odry, Nysy Kłodzkiej i Małej Panwi);

- obszary ochrony gleb dla produkcji rolnej (Płaskowyż Głubczycki, Masyw Chełmu, Wzgórza Strzelińsko – Niemczańskie).

Według *KPZK 2030* obszary kształtowania potencjału rozwojowego wymagające programowania działań ochronnych wyznacza się w celu ich dalszego rozwoju i wykorzystania potencjałów endogenicznych związanych z istniejącymi na nich zasobami kulturowymi lub naturalnymi. Są to obszary funkcjonalne, wobec których konieczne jest stosowanie działań ochronnych, ograniczeń i wykluczeń funkcji oraz specyficznych form użytkowania, ze względu na ich wartość przyrodniczą, kulturową lub szczególne znaczenie dla ochrony zasobów naturalnych. Na terenie województwa opolskiego wyróżniono:

- obszary kształtowania i ochrony zasobów wodnych – między innymi obszar zlewni ochronnej wód powierzchniowych Nysy Kłodzkiej;
- tereny należące do systemu obszarów przyrodniczych i obszary ochrony krajobrazów kulturowych – między innymi Park Krajobrazowy Góry Opawskie, obszary NATURA 2000, korytarze ekologiczne;
- obszary kształtowania nowych funkcji społeczno – gospodarczych (funkcji turystycznej, transportowej) – między innymi obszar rozwoju turystyki w południowej części województwa w oparciu o istniejące, słabo wykorzystane walory kulturowe oraz przyrodnicze. Proponuje się, by obszar ten obejmował gminy: Nysa, Paczków, Otmuchów, Głuchołazy i Prudnik.

W KPZK 2030 pojawia się także potrzeba wyróżnienia obszarów funkcjonalnych wymagających restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji przy użyciu instrumentów właściwych polityce regionalnej. Zgodnie z powyższym *Plan...* wyróżnił:

- obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych;
- miasta i inne obszary tracące dotychczasowe funkcje społeczno – gospodarcze – między innymi miasto Głuchołazy;
- obszary o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe;
- obszary przygraniczne – między innymi gmina Głuchołazy;
- obszary o najniższej dostępności do ośrodków wojewódzkich;
- obszary o wysokim natężeniu negatywnych zjawisk demograficznych – obszar całego województwa opolskiego.

WIZJA i CELE ROZWOJU:

Według *Planu...* „sformułowanie wizji rozwoju przestrzennego województwa opolskiego ma na celu projekcję obrazu zagospodarowania regionu w odniesieniu do strategicznych wyzwań rozwojowych województwa i kraju. Obraz ten pozwoli wyznaczyć ramy dla sposobu, w jaki powinna być kształtowana przestrzeń, aby stanowić istotny czynnik osiągania celów prowadzonej polityki przestrzennej”. Ostatecznie przyjęto, że polityka przestrzenna samorządu województwa będzie zmierzać do stanu, w którym: „*Przestrzeń województwa opolskiego jest spójną, harmonijną i efektywną strukturą o dobrej dostępności zewnętrznej i wewnętrznej, wysokiej jakości środowiska życia, bezpieczeństwa mieszkańców oraz atrakcyjności dla rozwoju aktywności społeczno – gospodarczych*”.

Strategicznym celem polityki przestrzennej województwa opolskiego jest „*kształtowanie struktury przestrzennej odznaczającej się wysokim poziomem ładu przestrzennego, która będzie umożliwiała wykorzystanie jego zróżnicowanych terytorialnie potencjałów, zapewniała konkurencyjność w stosunku do otoczenia zewnętrznego i eliminowała niekorzystne różnice w warunkach życia wewnątrz regionu*”.

Plan... zakłada, że kształtowanie struktury funkcjonalno – przestrzennej wymagać będzie realizacji poniższych polityk przestrzennych:

1) Podwyższenia konkurencyjności struktury przestrzennej województwa.
2) Poprawy dostępności transportowej województwa.
3) Kształtowania struktur przestrzennych wzmacniających jakość środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych województwa.
4) Kształtowania atrakcyjności turystycznej przestrzeni województwa.
5) Opieki i ochrony nad zasobami dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej.
6) Rozwoju infrastruktury technicznej.
7) Wzmocnienia odporności struktury przestrzennej województwa na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.
8) Wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich.
9) Poprawy ładu przestrzennego.

POLITYKA PRZESTRZENNA W OBSZARACH FUNKCJONALNYCH O ZNACZENIU PONADREGIONALNYM:

Obszary wiejskie wymagające wsparcia procesów rozwojowych:

Cele rozwoju przestrzennego obszaru:

- rozwój wielofunkcyjny, w tym rozwój rolnictwa wyspecjalizowanego i ekologicznego oraz funkcji turystyki i rekreacji;
- koncentracja usług publicznych w centrach gminnych;
- poprawa jakości życia mieszkańcom, poprzez rozwój infrastruktury technicznej i komunalnej oraz dostępu do usług bytowych;
- zachowanie zasobów przyrodniczych i kulturowych;
- poprawa dostępności czasowej do ośrodków miejskich.

Funkcje rozwojowe:

- podstawowe: rolnictwo, leśnictwo, rybactwo, mieszkalnictwo z usługami;
- uzupełniające: turystyka i rekreacja, wytwarzanie energii odnawialnej (siłownie wiatrowe, biomasa, biopaliwa), przemysł, w tym rolno – spożywczy, drzewny, naukowo – edukacyjna.

Kierunki zagospodarowania:

- ochrona przed presją urbanizacyjną najcenniejszych i najbardziej produktywnych gleb;
- rozwój wyspecjalizowanego rolnictwa poprawiającego towarowość gospodarstw rolnych;
- rozwój infrastruktury transportowej o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym, w tym budowa i rozbudowa dróg dojazdowych do miast subregionalnych i lokalnych ośrodków wzrostu;
- rozwój infrastruktury technicznej, w tym energetyki odnawialnej dla zabezpieczenia podstawowych potrzeb ludności i wzrostu atrakcyjności gospodarczej tych obszarów;
- rozwój infrastruktury społecznej dla zaspokojenia bytowych (codziennych) potrzeb ludności;
- rekultywacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych w celu przywrócenia ich do użytkowania, w tym ponownego wykorzystania gospodarczego;
- rozwój funkcji rekreacyjno – wypoczynkowych w oparciu o zachowane zasoby przyrodniczo – kulturowo – krajobrazowe, w szczególności w rejonie Gór Opawskich, Przedgórza Paczkowskiego wraz ze zbiornikami Nyskim i Otmuchowskim oraz potencjalnego Stobrawskiego Parku Krajobrazowego i Borów Niemodlińskich;
- poprawa jakości środowiska;

- poprawa funkcjonalności i estetyki terenów zabudowy wiejskiej.

Zasady zagospodarowania:

- racjonalne gospodarowanie zasobami przestrzeni poprzez intensyfikację zagospodarowania istniejącego (rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych, wykorzystywanie istniejących rezerw terenowych);
- porządkowanie i kształtowanie struktur funkcjonalnych w kierunku rozdzielenia sfer produkcji rolniczej od funkcji mieszkaniowych i rekreacyjno – wypoczynkowych;
- koncentracja terenów zurbanizowanych w oparciu o istniejące struktury osadnicze dysponujące zapleczem usług i wyposażeniem w infrastrukturę;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej opartej na ochronie zasobów leśnych wraz z zalesianiem gruntów nieprzydatnych dla rolnictwa oraz turystyki i rekreacji;
- wzmacnianie ciągłości i spójności struktur przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem obszarów chronionych;
- ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczo – krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego (zachowanie oraz renowacja zabudowy historycznej i zasobów kulturowych) dla wsparcia różnych form turystyki i rekreacji;
- wsparcia różnych form turystyki i rekreacji, w tym ekoturystyki i agroturystyki.

<u>Górski obszar funkcjonalny</u>:

Funkcje rozwojowe:

- podstawowe: turystyka i rekreacja, ochrona dziedzictwa przyrodniczo – kulturowego, ochrona przeciwpowodziowa, gospodarka leśna;
- uzupełniające: przemysł wydobywczy, rolnictwo, usługi zdrowotne.

Kierunki rozwoju:

- wzmocnienie wykorzystania potencjału turystyczno – rekreacyjnego obszarów górskich;
- wzmocnienie ośrodków lokalnych Prudnika i Głuchołaz jako ważnych ośrodków współpracy transgranicznej;
- poprawa dostępności komunikacyjnej;
- zwiększenie spójności przyrodniczej obszarów górskich.

Zasady zagospodarowania:

- dostosowanie rozwoju turystyki i rekreacji do cech i chłonności przyrodniczej terenu;
- rozwój zabudowy i zagospodarowania terenu z uwzględnieniem minimalizacji konfliktów środowiskowych;
- zintegrowana ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczo – krajobrazowych i kulturowych (Parki Krajobrazowe, Obszary Chronionego Krajobrazu, Natura 2000);
- spójność przestrzenna obszarów przyrodniczych z terenami zewnętrznymi oraz przeciwdziałania fragmentacji przyrody;
- kształtowanie zabudowy o wysokiej jakości rozwiązań architektoniczno – urbanistycznych, w tym z wykorzystaniem lokalnych tradycji budowlanych;
- poprawianie standardów jakości środowiska i wyposażenia technicznego (w szczególności w zakresie gospodarki wodno – ściekowej, odpadowej, klimatu akustycznego i jakości powietrza);
- minimalizowanie zagrożeń i rozwoju współpracy w zakresie ochrony przeciwpowodziowej oraz monitoringu i działań ratunkowo – ochronnych;
- wzmacniania funkcji miejskich Prudnika i Głuchołaz, w szczególności gospodarczych, zapewniających obsługę obszarów górskich i strefy przygranicznej;

- integracja Górskiego Obszaru Funkcjonalnego długodystansową, samochodową trasą turystyczną Via Montana z obszarem dolnośląskiej części Sudetów i wyznaczonym na ich bazie górskim obszarem funkcjonalnym.

Przygraniczny obszar funkcjonalny:

Priorytety rozwojowe:
- poprawa skomunikowania z osią rozwoju województwa i Republiką Czeską;
- wykorzystanie potencjału endogenicznego dla rozwoju gospodarczego, w szczególności turystyki;
- ochrona i racjonalne kształtowanie zasobu przyrodniczo – krajobrazowego;
- zacieśnianie współpracy z partnerami czeskimi, w szczególności w zakresie gospodarki i infrastruktury, kultury i nauki, turystyki i sportu, rozwoju przestrzennego oraz ochrony środowiska.

Cele rozwoju przestrzennego obszaru:
- zwiększenie dostępności transportowej, w układzie zewnętrznym i wewnętrznym;
- wielofunkcyjny rozwój węzłowych ośrodków rozwoju (głównych miast obszaru);
- wzmocnienie rozwoju funkcji turystyczno – rekreacyjnych, w oparciu o istniejące zasoby i walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe;
- kształtowanie spójnego systemu przyrodniczego;
- ochrona wysokiego potencjału rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa powodziowego;
- zachowanie dorobku kulturowego, w tym regionalnych cech budownictwa i architektury obszaru, przy jednoczesnej poprawie walorów funkcjonalnych i użytkowych tych zasobów.

Funkcje rozwojowe:
- podstawowe: rolnictwo, leśnictwo, ochrona dziedzictwa przyrodniczo – kulturowego, turystyka i rekreacja, przemysł, mieszkalnictwo z usługami;
- uzupełniające: transport, przemysł wydobywczy, usługi zdrowotne.

Kierunki zagospodarowania:
- rozwój infrastruktury transportowej o znaczeniu ponadlokalnym, w tym budowa i rozbudowa dróg wiążących strefę wewnętrzną obszaru przygranicznego z Aglomeracją Opolską (droga wojewódzka nr 411), w tym dróg łączących obszary o najtrudniejszej dostępności transportowej z miastami i lokalnymi ośrodkami wzrostu;
- rewitalizacja miejskich obszarów zdegradowanych w celu przywrócenia ich do ponownego wykorzystania gospodarczego;
- wzmacnianie funkcji usługowych i produkcyjnych ośrodków miejskich;
- ochrona przed presją urbanizacyjną najcenniejszych i najbardziej produktywnych gleb;
- ochrona zasobów i walorów krajobrazowych na obszarach cennych przyrodniczo;
- rozwój wyspecjalizowanego rolnictwa poprawiającego towarowość gospodarstw rolnych;
- rozwój infrastruktury technicznej, w tym energetyki odnawialnej dla zabezpieczenia podstawowych potrzeb ludności i wzrostu atrakcyjności gospodarczej tych obszarów;
- rozwój infrastruktury społecznej dla zaspokojenia bytowych (codziennych) potrzeb ludności;
- rozwój zagospodarowania turystycznego w oparciu o zachowane zasoby przyrodniczo – krajobrazowe, w szczególności w rejonie Gór Opawskich, Przedgórza Paczkowskiego wraz ze zbiornikami Nyskim i Otmuchowskim;
- rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej oraz zwiększenie retencji naturalnej;
- poprawa funkcjonalności i estetyki terenów zabudowy miejskiej i wiejskiej.

Zasady zagospodarowania:

- racjonalne gospodarowanie zasobami przestrzeni poprzez intensyfikację zagospodarowania istniejącego (rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych, wykorzystywanie istniejących rezerw terenowych);
- porządkowanie i kształtowanie struktur funkcjonalnych w kierunku rozdzielenia sfer mieszkaniowych i rekreacyjno – wypoczynkowych od stref produkcyjno – usługowych;
- koncentracja terenów zurbanizowanych w oparciu o istniejące struktury osadnicze dysponujące zapleczem usług i wyposażeniem w infrastrukturę;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej opartej na ochronie zasobów leśnych wraz z zalesianiem gruntów nieprzydatnych dla rolnictwa oraz turystyki i rekreacji;
- wzmacnianie ciągłości i spójności struktur przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem obszarów chronionych;
- ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczo – krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego (zachowanie oraz renowacja zabudowy historycznej i zasobów kulturowych) dla wsparcia różnych form turystyki i rekreacji;
- dostosowanie rozwoju turystyki i rekreacji do cech i chłonności przyrodniczej terenu;
- rozwój zabudowy i zagospodarowania terenu z uwzględnieniem minimalizacji konfliktów środowiskowych;
- zintegrowana ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczo – krajobrazowych i kulturowych (Parki Krajobrazowe, Obszary Chronionego Krajobrazu, Natura 2000);
- spójność przestrzenna obszarów przyrodniczych z terenami zewnętrznymi oraz przeciwdziałania fragmentacji przyrody;
- kształtowanie zabudowy o wysokiej jakości rozwiązań architektoniczno – urbanistycznych, w tym z wykorzystaniem lokalnych tradycji budowlanych;
- poprawianie standardów jakości środowiska i wyposażenia technicznego (w szczególności w zakresie gospodarki wodno – ściekowej, odpadowej, klimatu akustycznego i jakości powietrza);
- minimalizowanie zagrożeń i rozwoju współpracy w zakresie ochrony przeciwpowodziowej oraz monitoringu i działań ratunkowo – ochronnych.

POLITYKA PRZESTRZENNA W OBSZARACH FUNKCJONALNYCH O ZNACZENIU REGIONALNYM:

Obszary ochrony gleb dla produkcji rolnej:

Funkcje rozwojowe:

- podstawowe: rolnictwo i gospodarka rolna, przemysł rolno – spożywczy;
- uzupełniające: ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu, ochrona zasobów wodnych.

Kierunki rozwoju:

- ochrona gleb o najwyższej wartości rolniczej przed przeznaczaniem na cele niezwiązane z gospodarką rolną;
- przeciwdziałanie procesom degradacji warunków środowiskowo – siedliskowych obniżających zdolności produkcyjne oraz ochrona przed pogorszeniem właściwości fizycznych, chemicznych i edaficznych gleb;
- optymalizacja stosunków powietrzno – wodnych gleb oraz przeciwdziałanie skutkom susz;
- rewitalizacja oraz rekultywacja terenów przekształconych antropogenicznie;
- ochrona, odtwarzanie i rozbudowa obszarów rolnych o wysokich walorach przyrodniczych.

Zasady zagospodarowania:

- przeciwdziałanie rozpraszania zabudowy na tereny otwarte;
- ograniczanie przeznaczania gleb na cele niezwiązane z naturalnymi predyspozycjami;
- przeciwdziałanie fragmentacji zwartych kompleksów glebowych;
- zwiększanie terenów objętych rolnictwem ekologicznym i zintegrowanym;
- stabilizacja warunków wodnych, mikroklimatycznych i ekologicznych, w tym zachowanie i odtwarzanie gleb hydrogenicznych i obszarów wodno – błotnych;
- melioracje otwartych przestrzeni rolniczych, wzmacniających mozaikowatość i bioróżnorodność środowiska terenów rolnych;
- przeciwdziałanie obniżaniu lustra wód gruntowych (melioracje, wycinka lasów, eksploatacja kopalin, regulacje cieków wodnych);
- zapobieganie erozji gleb;
- melioracje i mikro melioracje przestrzeni rolniczej, przeciwdziałającej suszy rolniczej;
- ochrona, odtwarzanie i rozbudowa obszarów rolnych o wysokich walorach przyrodniczych;
- rewitalizacja i rekultywacja terenów zdewastowanych i zdegradowanych typu brownfield;
- wzmacnianie funkcji korytarzy ekologicznych, ograniczających ich zainwestowania, sprzyjających migracji gatunków;
- ochrona i wzbogacanie biologiczne terenów rolniczej przestrzeni produkcyjnej (HNV i zielone pierścienie).

Obszary zagrożone powodzią:

Funkcje rozwojowe:

- podstawowe: ochrona przeciwpowodziowa, ochrona przyrody i krajobrazu, ochrona zasobów wodnych;
- uzupełniające: rolnictwo, leśnictwo, żegluga śródlądowa.

Kierunki rozwoju:

- prewencyjna ochrona przeciwpowodziowa;
- podnoszenie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego;
- zwiększenie dyspozycyjności zasobów wodnych;
- przeciwdziałanie skutkom zmian klimatycznych.

Zasady zagospodarowania:

- ograniczanie sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu na obszarach szczególnego zagrożenia powodziowego, w szczególności zabudowy mieszkaniowej, zgodnie z obowiązującymi przepisami Prawa Wodnego;
- stopniowe ograniczanie i przenoszenie istniejącej zabudowy;
- ograniczanie terenów upraw rolnych, rozwój użytków zielonych z obszarów międzywala, zapewniającym przepływ wód powodziowych;
- uwalnianie przestrzeni dla rzek;
- spowalnianie odpływu wód;
- zwiększanie naturalnych zdolności buforowania wód, zachowanie i odtwarzanie form przyrodniczych (korytarzy ekologicznych) oraz rozbudowa ekosystemów od wód zależnych;
- realizacja niezbędnych budowli i urządzeń wodnych, ograniczających zagrożenie powodziowe;
- warunkowość realizacji budowli i urządzeń wodnych, zwiększających sztuczny potencjał buforowania wody (zbiorniki wodne, poldery);
- upowszechnianie rozproszonych form małej retencji i mikroretencji;
- zwiększanie zdolności buforowych ekosystemów naturalnych (zalesienia);

- zwiększanie obszarów retencji naturalnej i sztucznej oraz innych form retencji, ograniczających niedobory wody i łagodzenie skutków zmian klimatycznych;
- dążenie do przywracania funkcjonalności przyrodniczej zdegradowanym ekosystemom przywodnym (doliny rzeczne, tereny zalewowe i podmokłe);
- retencja wód opadowych i roztopowych w miejscu powstawania na terenach zurbanizowanych (tak zwana zielono – niebieska infrastruktura).

Obszary kształtowania potencjału rozwojowego wymagające programowania działań ochronnych:

Funkcje rozwojowe:
- podstawowe: ochrona przyrody, ochrona zasobów wodnych, ochrona zasobów i dziedzictwa kulturowego, ochrona środowiska, ochrona kopalin;
- uzupełniające: rolnictwo, leśnictwo, mieszkalnictwo, przemysł, usługi, naukowo – edukacyjna.

Kierunki rozwoju:
- ochrona, wzmocnienie integralności i spójności obszarów przyrodniczych;
- zachowanie, odtwarzanie i kształtowanie krajobrazów naturalnych i kulturowych;
- ochrona zasobów i poprawa jakości wód dla celów użytkowych.

Zasady zagospodarowania:
- Ochrona, wzmocnienie integralności i spójności obszarów przyrodniczych:
  - zintegrowana i kompleksowa ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczo – krajobrazowych i kulturowych;
  - obejmowanie ochroną obszarów o wysokich walorach przyrodniczo – krajobrazowych i kulturowych;
  - kształtowanie korytarzy ekologicznych oraz zielonych pierścieni, wzmacniających integralność i spójność przestrzenną obszarów przyrodniczych (obszarów węzłowych) oraz przeciwdziałanie fragmentacji przyrody;
  - przywracanie funkcjonalności przyrodniczej zdegradowanym ekosystemom przywodnym;
  - poszerzanie obszarów o wysokim potencjale przyrodniczym, zwiększających bioróżnorodność obszarów rolnych i leśnych (HNV, HCVF);
  - wykorzystywanie potencjału lokalnych zasobów przyrodniczo – krajobrazowych i kulturowych dla rozwoju społeczno – gospodarczego (turystyczno – rekreacyjnego);
  - ograniczanie presji urbanizacji na obszary cenne przyrodniczo.
- Zachowanie, odtwarzanie i kształtowanie krajobrazów naturalnych i kulturowych:
  - zintegrowana i kompleksowa ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczo – krajobrazowych i kulturowych;
  - wyznaczanie i ochrona obszarów szczególnie ważnych dla zachowania tożsamości regionu, w tym krajobrazów cennych i kluczowych dla województwa;
  - przeciwdziałanie defragmentacji przyrody, w tym przed dominantami krajobrazowymi i infrastrukturą liniową;
  - wskazanie obszarów występowania kolizji funkcjonalno – przestrzennych, wymagających działań ochronnych, rewitalizacyjnych i rewaloryzacyjnych;
  - ochrona walorów krajobrazu na podstawie planów ochrony i planów zadań ochronnych.
- Ochrona zasobów i poprawa jakości wód dla celów użytkowych:
  - ochrona planistyczna zbiorników wodnych wraz z obszarami ich zasilania;
  - prowadzenie gospodarki zasobami wodnymi w układach zlewniowych i w obrębie podziemnych zbiorników wodonośnych, na podstawie bilansu wodno – gospodarczego zlewni, z preferencją dla celów komunalnych i przemysłowych;

- przywracanie jakości wód w obrębie funkcjonujących aglomeracji wodno – kanalizacyjnych, jednolitych części wód i zlewni sanitacyjnych;
- wyznaczenie stref ochrony ujęć wodnych i określania ich zasad użytkowania.

Poniżej przedstawiony jest wykaz inwestycji oraz zadań samorządowych i rządowych służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych ujętych w *Planie...*, odnoszący się bezpośrednio i pośrednio do terenu gminy Głuchołazy:

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

1. Komunikacja – brak wskazań.
2. Infrastruktura techniczna – brak wskazań.
3. Infrastruktura wodna:
   - remont obiektów hydrotechnicznych będących w administracji RZGW we Wrocławiu w celu poprawy bezpieczeństwa przeciwpowodziowego w zlewni rzeki Odry – remont zniszczonych opasek brzegowych, zniszczonych elementów stopni wodnych wraz z ubezpieczeniem brzegu oraz wykonanie podparć podmytych stopni wodnych na rzece Biała Głuchołaska.
4. Dziedzictwo kulturowe – brak wskazań.
5. Infrastruktura społeczna:
   - kompleksowa termomodernizacja państwowych placówek szkolnictwa artystycznego w Polsce (Państwowa Szkoła Muzyczna 1–go stopnia w Głuchołazach).

Postulowane inwestycje cele publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

1. Komunikacja (drogi publiczne):
   - budowa obwodnicy w ciągu drogi krajowej nr 40;
   - budowa obwodnicy południowo – wschodniej miasta Głuchołazy.
2. Komunikacja (linie kolejowe):
   - modernizacja / rewitalizacja linii kolejowej nr 137;
   - modernizacja / rewitalizacja linii kolejowej nr 297;
   - modernizacja / rewitalizacja linii kolejowej nr 333;
   - modernizacja / rewitalizacja linii kolejowej nr 343.
3. Komunikacja (drogi wodne) – brak wskazań.
4. Gospodarka wodna:
   - rzeka Prudnik przebiegająca przez tereny zabudowane wsi Charbielin (ochrona przed powodzią).
5. Dziedzictwo kulturowe – brak wskazań.
6. Infrastruktura techniczna – brak wskazań.

9. 3. Program Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego.

Sejmik Województwa Opolskiego uchwałą nr XXIII/265/2016 z dnia 20 grudnia 2016 roku przyjął *Program Ochrony Środowiska dla Województwa Opolskiego na lata 2016 – 2020*. We wstępie do dokumentu czytamy między innymi, że „podstawowym celem sporządzania i uchwalania *Programu...* jest realizacja przez Marszałka polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych i programowych. Wojewódzkie programy ochrony środowiska stanowią podstawę funkcjonowania

systemu zarządzania środowiskiem spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu wojewódzkim. Program wyznacza także ramy dla późniejszych przedsięwzięć, realizowanych w programach sektorowych województwa, a także dla programów ochrony środowiska na szczeblu powiatów, gmin i miast. Działania ujęte w Programie mają na celu dążenie do sukcesywnej poprawy stanu środowiska w województwie, ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko naturalne źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska, a także racjonalne gospodarowanie jego zasobami przy uwzględnieniu konieczności dalszego rozwoju społeczno – gospodarczego".

W *Programie…*, zgodnie z *Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska* opublikowanymi przez Ministerstwo Środowiska, dla 11 obszarów interwencji wyznaczono następujące cele:

Obszar interwencji: OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA:

Cel: Poprawa stanu jakości powietrza na terenie województwa w stosunku do roku bazowego.

Obszar interwencji: ZAGROŻENIA HAŁASEM:

Cele:

- Poprawa stanu klimatu akustycznego na terenie województwa.
- Wzmocnienie działań mających na celu zapobiegnie sytuacjom konfliktowym w zakresie oddziaływania akustycznego.

Obszar interwencji: POLA ELEKTROMAGNETYCZNE:

Cel: Utrzymanie poziomu PEM na obecnym poziomie.

Obszar interwencji: GOSPODARKA WODNA:

Cele:

- Niepogarszanie stanu wód.
- Zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego.
- Regulacja cieków.
- Przeciwdziałanie skutkom suszy.
- Poprawa stanu wód.

Obszar interwencji: GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA:

Cele:

- Ochrona wód.
- Zapewnienie dostępu do awaryjnego źródła wody.

Obszar interwencji: ZASOBY GEOLOGICZNE:

Cel: Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin.

Obszar interwencji: GLEBY:

Cele:

- Ochrona i racjonalne wykorzystanie gleb z dostosowaniem formy zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji do ich naturalnego potencjału przyrodniczego.
- Ochrona gleb przed negatywnym wpływem czynników naturalnych.
- Ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na powierzchnię ziemi (zwłaszcza zmniejszanie udziału terenów o przekształconej i zanieczyszczonej powierzchni ziemi).

Obszar interwencji: GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW:

Ujęte w planie gospodarki odpadami województwa opolskiego

Obszar interwencji: ZASOBY PRZYRODNICZE:

Cele:

- Kształtowanie systemu przyrodniczego, ochrona krajobrazu i różnorodności biologicznej.
- Polepszenie wiedzy o stanie środowiska przyrodniczego regionu w celu wzmocnienia jego ochrony.
- Ochrona i rewaloryzacja krajobrazu kulturowego wsparciem dla ochrony środowiska przyrodniczego.
- Zwiększanie lesistości i zrównoważona gospodarka leśna.

Obszar interwencji: ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI:

Cel: Zapobieganie wystąpieniu awarii oraz eliminacja i minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia.

Obszar interwencji: DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA:

Cel: Podnoszenie świadomości ekologicznej, zmiana postaw i zachowań społeczeństwa, w tym dzieci i młodzieży, firm.

POWIAT NYSKI:

9. 4. Strategia Rozwoju Powiatu Nyskiego.

Strategię Rozwoju Wspólnoty Międzygminno – Powiatowej Powiatu Ziemi Nyskiej na lata 2004 – 2015 przyjęto uchwałą nr XX/174/04 Rady Powiatu w Nysie z dnia 18 czerwca 2004 roku.

Zgodnie z treścią *Strategii...* Misją Ziemi Nyskiej jest stworzenie warunków do wykorzystania posiadanych bogactw, zasobów i walorów, do zwiększenia własnej atrakcyjności dla współpracy międzyregionalnej w ramach integrującej się Europy w celu wzbudzenia trwałego, zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego poprzez realizację wspólnych projektów przy współfinansowaniu ze środków polskich oraz funduszy strukturalnych.

W *Strategii...* wyróżniono 7 celów strategicznych:

1. Utrzymanie i rozwój miejscowego potencjału gospodarczego oraz aktywizacja rynku pracy.
2. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej.
3. Rozwój turystyki w oparciu o posiadany potencjał i chronione środowisko naturalne.

4. Wykorzystanie potencjału rolnictwa do trwałego rozwoju produkcji rolno – spożywczej i usług.
5. Uporządkowanie i modernizacja obszarów wiejskich.
6. Rozwój współpracy międzyregionalnej i transgranicznej.
7. Rozwój potencjału kulturalnego i edukacyjnego Ziemi Nyskiej.

Ponadto przedstawiono szereg celów operacyjnych w podziale na 8 zasadniczych dziedzin:

GOSPODARKA:

- Wzbudzenie trwałego i zrównoważonego rozwoju subregionu
- Transfer technologii dla miejscowego przemysłu i rolnictwa.
- Stworzenie instytucji kredytowania małych i średnich przedsiębiorstw.
- Stworzenie warunków dla rozwoju przemysłu rolno – spożywczego i usług.
- Przyciąganie kapitału zagranicznego.
- Stworzenie warunków dla promocji zatrudnienia i tworzenia nowych dziedzin zatrudnienia ze szczególnym uwzględnieniem małej i średniej przedsiębiorczości.

ROLNICTWO i OBSZARY WIEJSKIE:

- Kreowanie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, alterantywnych źródeł dochodu i wzrostu przedsiębiorczości.
- Upowszechnienie wiedzy o Wspólnej Polityce Rolnej i wzbudzenie świadomości działania w nowych warunkach.
- Rozwój obszarów wiejskich.

INFRASTRUKTURA, KOMUNIKACJA:

- Rozwój i modernizacja sieci komunikacyjnej i telekomunikacyjnej.
- Dostosowanie systemu komunikacji do potrzeb społecznych.
- Zorganizowanie kolejowych przejść granicznych.
- Wykorzystanie szlaków kolejowych dla potrzeb turystyki.

INSTRASTRUKTURA SPOŁECZNA:

- Dostosowanie szkolnictwa Wspólnoty Nyskiej pod względem materialnym do wymogów rozwoju gospodarczego i społecznego.
- Rozwój szkolnictwa wyższego.
- Poprawa bezpieczeństwa publicznego.
- Poprawa funkcjonowania pomocy społecznej.
- Dostosowanie funkcjonowania służby zdrowia do potrzeb lokalnych.
- Tworzenie warunków dla rozwoju ruchu społecznego i organizacji pozarządowych.

KULTURA:

- Rozwój kultury we Wspólnocie Nyskiej.

OCHRONA ŚRODOWISKA:

- Uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej i gospodarki odpadami.
- Stworzenie warunków do produkcji czystej energii.
- Powiększenie i ochrona obszarów leśnych.
- Zmiana systemu grzewczego.

TURYSTYKA:

- Rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej.
- Tworzenie infrastruktury turystycznej (szlaki piesze, rowerowe i wodne).
- Budowa systemu informacji turystycznej dla Wspólnoty Nyskiej.
- Promocja agro– i ekoturystyki.
- Renowacja, konserwacja i utrzymania zabytków.
- Stworzenie systemu promocji turystycznej.
- Wspieranie tworzenia i promocji lokalnych produktów turystycznych.
- Wykorzystanie posiadanego potencjału kulturowego, historycznego i przyrodniczego do rozwoju sektora turystyki.

WSPÓŁPRACA MIĘDZYREGIONALNA I TRANSGRANICZNA:

- Rozwój współpracy gospodarczej, wymiany i kontaktów z partnerami krajowymi i zagranicznymi.
- Kreowanie i realizowanie przedsięwzięć o zasięgu ponadgminnym, ponadpowiatowym i ponadregionalnym.
- Realizacja wspólnych projektów w ramach Funduszy Strukturalnych i wspólnotowych Unii Europejskiej.

9. 5. Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Partnerstwo Nyskie 2020.

We wstępie do *Strategii...* czytamy między innymi, że „celem opracowania *Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Partnerstwo Nyskie 2020* było stworzenie podstawowego dokumentu strategicznego, wyznaczającego perspektywy i kierunki współpracy w ramach Partnerstwa. Idea powołania Partnerstwa Nyskiego 2020 odpowiada koncepcji obszarów funkcjonalnych obecnej w nowym podejściu do polityki rozwoju regionalnego Polski. Zgodnie z *Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030* (KPZK) obszar funkcjonalny to zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi, jednolitymi celami rozwoju. Wykorzystanie obszarów funkcjonalnych przy planowaniu rozwoju (zarówno społecznego jak i społeczno – gospodarczego) ma posłużyć do optymalizacji współpracy jednostek samorządowych. Nacisk na zintegrowane interwencje terytorialne pojawia się również w programowaniu wsparcia unijnego na lata 2014 – 2020. Promowana jest działalność podejmowana przez partnerstwa, która umożliwia optymalne wykorzystanie zasobów, jak również specjalizację regionów. Partnerstwo Nyskie 2020 utworzyło czternaście gmin i trzy powiaty, podpisując w dniu 25 marca 2013 roku Umowę Partnerstwa. Jest ono spójnym terytorialnie obszarem funkcjonalnym, który obejmuje ośrodki miejskie i sąsiadujące jednostki samorządu terytorialnego. Przedsięwzięcie to jest nastawione na współdziałanie gmin i powiatów na rzecz wzmacniania spójności obszaru, rozwiązywania wspólnych problemów, prowadzenia zintegrowanego planowania oraz wymiany doświadczeń i dobrych praktyk”. Dokument powstał na początku 2016 roku i został przyjęty uchwałą nr XVIII/175/16 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 30 marca 2016 roku.

Wizję Obszaru Funkcjonalnego Partnerstwo Nyskie 2020 określono słowami: „*Zintegrowana przestrzeń łącząca bogactwo historii z innowacyjną gospodarką, atrakcyjne i przyjazne miejsce do życia, pracy, wypoczynku i rozwoju*".

Misją Partnerstwa Nyskiego 2020 jest: „*Podejmowanie wspólnych działań na rzecz zapewnienia mieszkańcom, przedsiębiorcom i osobom odwiedzającym OF PN2020 usług społecznych na wysokim poziomie, odpowiednich warunków nauki, pracy i aktywnego wypoczynku przy jednoczesnym racjonalnym wykorzystaniu zasobów naturalnych i potencjału lokalnego do rozwoju innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki*".

Uszczegółowieniem (rozwinięciem) wizji i misji są cele strategicznie i cele operacyjne:

Cel strategiczny nr 1: ROZWINIĘTE USŁUGI SPOŁECZNE ODPOWIADAJĄCE POTRZEBOM MIESZKAŃCÓW:
Cele operacyjne:
1.1. Zapewnione warunki życia odpowiadające potrzebom i oczekiwaniom mieszkańców.
1.2. Wysoki poziom usług świadczonych w zakresie ochrony zdrowia mieszkańców.
1.3. Rozwinięty i dostosowany do potrzeb mieszkańców system opieki i pomocy społecznej.
1.4. Zwiększony poziom dostępności i jakości oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców.

Cel strategiczny nr 2: WYSOKI POZIOM KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO:
Cele operacyjne:
2.1. Rozwinięty kapitał ludzki.
2.2. Wysoki poziom kapitału społecznego.

Cel strategiczny nr 3: ROZWINIĘTA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA:
Cele operacyjne:
3.1. Wzrost poziomu dostępu do infrastruktury technicznej.
3.2. Wzrost poziomu dostępności komunikacyjnej.

Cel strategiczny nr 4: WZROST POZIOMU WYKORZYSTANIA ISTNIEJĄCYCH POTENCJAŁÓW:
Cele operacyjne:
4.1. Wysoki poziom zachowania i wykorzystania potencjału przestrzennego.
4.2. Wysoki poziom zachowania i wykorzystania zasobów przyrodniczych.
4.3. Wzrost poziomu wykorzystania potencjału turystycznego i transgranicznego.

Cel strategiczny nr 5: WYSOKI POZIOM ROZWOJU GOSPODARCZEGO:
Cele operacyjne:
5.1. Wysoki poziom przedsiębiorczości i innowacyjności przedsiębiorstw.
5.2. Zwiększony poziom wykorzystania zasobów lokalnych do rozwoju gospodarki, w tym rolnictwa i przetwórstwa.
5.3. Wzrost poziomu wsparcia dla przedsiębiorców.
5.4. Wzrost poziomu kooperacji.
5.5. Niski poziom bezrobocia.
5.6. Rozwinięta i spójna promocja.

9. 6. Program Ochrony Środowiska Powiatu Nyskiego.

Powiatowy Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami w Powiecie Nyskim na lata 2004 – 2007 przyjęto uchwałą Rady Powiatu w Nysie nr XV/101/03 z dnia 30 grudnia 2003 roku.

Po dokonaniu diagnozy stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie powiatu oraz kierując się uwarunkowaniami zewnętrznymi (obowiązujące akty prawne) i wewnętrznymi (lokalne opracowania planistyczne i strategiczne, stan środowiska przyrodniczego) sformułowano następujące cele nadrzędne *Programu...*:

- Czysty ekologicznie klimat.
- Większa świadomość społeczeństwa.
- Likwidacja zagrożeń środowiska.

Ponadto sformułowano cele strategiczne i priorytetowe kierunki działań:
Cel I: ZACHOWANIE I WZBOGACENIE WALORÓW KRAJOBRAZU I STRUKTURY GEOLOGICZNEJ:
Priorytetowe kierunki działań:

- zachowanie przestrzennych powiązań między chronionymi obszarami cennymi przyrodniczo w skali lokalnej i ponadlokalnej (kompleksy leśne, doliny rzeczne, zbiorniki wodne, formy górskie);
- powiązanie zadań w zakresie ochrony walorów przyrodniczych z ochroną walorów kulturowych i architektonicznych;
- zagospodarowanie terenu (w tym rozwój infrastruktury) z możliwie najmniejszym naruszeniem jego naturalnej rzeźby;
- pierwszeństwo ochrony rzeźby terenu przed eksploatacją kopalin;
- ochrona powierzchni ziemi przed odpadami i rekultywacja terenów zdegradowanych.

Cel 2: ZACHOWANIE WIELKOŚCI I JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH:
Priorytetowe kierunki działań:

- zapewnienie odtwarzalności zasobów wód podziemnych i bezpieczeństwa dostaw na cele konsumpcyjne – kształtowanie i racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych;
- uwzględnienie ochrony zasobów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych w kolejności budowy i rozbudowy systemów kanalizacyjnych;
- wyeliminowanie zagrożeń dla wód podziemnych ze strony odpadów;
- aktualizacja stref ochronnych wód podziemnych (wykorzystywanych w gminach jako wody pitne);
- ograniczenie zagrożeń dla wód podziemnych ze strony rolnictwa (chemizacja, gnojowica, silosy).

Cel 3: OCHRONA ZASOBÓW I POPRAWA JAKOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH:
Priorytetowe kierunki działań:

- ochrona wód zlewni Nysy Kłodzkiej;
- eliminacja zrzutów nie oczyszczonych ścieków do cieków powierzchniowych poprzez objęcie powiatu (gmin) zorganizowanym systemem kanalizacji sanitarnej z oczyszczaniem ścieków oraz rozbudowa istniejących systemów;
- ochrona obszarów źródłowych cieków powierzchniowych;
- odbudowa naturalnej retencji glebowo – gruntowej;
- ograniczenie zanieczyszczeń rolniczych (chemizacja, gnojowica silosy);
- dostosowanie systemów melioracyjnych do równoważenia bilansu hydrologicznego;
- poprawa systemu odwadniania dróg powiatowych.

Cel 4: OCHRONA PRZED NADZWYCZAJNYMI ZAGROŻENIAMI ŚRODOWISKA:

Priorytetowe kierunki działań:

- stworzenie systemu wczesnego ostrzegania przed Nadzwyczajnym Zagrożeniem Środowiska, w tym przede wszystkim przed powodzią;
- rozbudowa systemu monitoringu przeciwpowodziowego;
- utrzymanie w należytym stanie technicznym istniejących oraz modernizacja i budowa nowych zabezpieczeń przeciwpowodziowych;
- edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska;
- zachowanie niezabudowanych terenów zalewowych;
- ochrona i odbudowa systemów mokradłowych.

Cel 5: RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW GLEBOWYCH:

Priorytetowe kierunki działań:

- ochrona gleb o wysokich wartościach produkcyjnych – propagowanie rolnictwa zintegrowanego i ekologicznego;
- przeznaczanie najsłabszych gruntów rolnych o niskim potencjale produkcyjnym (w tym gruntów odłogowanych) do zalesiania;
- prowadzenie działań ograniczających negatywne skutki erozji mechanicznej i chemicznej gleb;
- zwiększenie udziału zieleni śródpolnej;
- skierowanie presji urbanizacyjnej i aktywności gospodarczej na tereny porolne;
- przygotowanie i wdrożenie programu upraw nie żywnościowych (np.: wykorzystanie biomasy na cele energetyczne).

Cel 6: ZACHOWANIE I WZROST RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ:

Priorytetowe kierunki działań:

- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody;
- pogodzenie wymogów ochrony przyrody z potrzebami turystyki i rekreacji;
- promocja walorów przyrodniczych powiatu;
- uzupełnienie waloryzacji przyrodniczej powiatu;
- wydzielenie obszarów szczególnej ochrony środowiska przyrodniczego i określenie zasad ochrony;
- objęcie ochroną prawną obszarów i form przyrodniczych o wysokich walorach ekologicznych i krajobrazowych;
- włączenie lokalnych zasobów środowiska przyrodniczego do systemu „Natura 2000 i ECONET PL";
- renaturyzacja ekosystemów wodno – błotnych, w szczególności dolin cieków wodnych;
- powiększenie i ochrona obszarów leśnych;
- dostosowanie drzewostanu leśnego do warunków siedliskowych.

Cel 7: UTRZYMANIE DOBREJ JAKOŚCI POWIETRZA ORAZ WYKORZYSTANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII:

Priorytetowe kierunki działań:

- zmniejszenie niskiej emisji zanieczyszczeń w miastach i na terenach wiejskich poprzez budowę i rozbudowę lokalnych sieci ciepłowniczych;
- budowa i rozbudowa sieci gazowniczej;
- promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii (np.: wykorzystanie energii wodnej, wiatru, biogazu, biomasy);

- zmniejszenie emisji komunikacyjnej, zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych, poprzez modernizację systemu dróg powiatowych;
- działania w kierunku wyprowadzenia ruchu tranzytowego poza tereny zabudowane;
- wspieranie stosowania ekologicznych środków transportu, tworzenie tras rowerowych, systemu szlaków rowerowych.

Cel 8: POPRAWA KLIMATU AKUSTYCZNEGO I MINIMALIZACJA ZAGROŻEŃ ZE STRONY PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO:

Priorytetowe kierunki działań:

- tworzenie stref ciszy na terenach rekreacyjnych oraz wartościowych przyrodniczo;
- wspieranie działań na rzecz ograniczenia istniejących uciążliwości akustycznych związanych z transportem kołowym (wymiana nawierzchni, pasy zieleni, organizacja ruchu, ekrany);
- ewidencja oraz kontrola źródeł promieniowania niejonizującego, określenie poziomów zagrożeń w celu wykluczenie nowej zabudowy w obszarach występowania pola elektromagnetycznego.

Cel 9: PODNIESIENIE ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ MIESZKAŃCÓW I PROMOCJA WALORÓW PRZYRODNICZYCH POWIATU:

Priorytetowe kierunki działań:

- rozszerzenie zakresu informacji o stanie środowiska, dostępnych na stronach internetowych organów administracji (stworzenie publicznych rejestrów udostępniających do wglądu wydane zezwolenia, decyzje, wykazy, raporty oddziaływania na środowisko, itp.);
- rozwój różnorodnych form edukacji szkolnej i pozaszkolnej (w tym edukacji dorosłych);
- edukacja na rzecz minimalizowania ilości wytwarzanych odpadów oraz wprowadzenia ich pełnej segregacji „u źródła";
- edukacja na rzecz oszczędzania wody oraz wykorzystania wód opadowych;
- edukacja na rzecz preoekologicznych zachowań komunikacyjnych;
- edukacja na rzecz poszanowania zasobów zieleni urządzonej i dzikiej przyrody;
- edukacja na rzecz termoizolacji budynków;
- inicjowanie i wspieranie przedsięwzięć na rzecz promocji walorów krajobrazowych powiatu;
- edukacja w zakresie gospodarki odpadami w tym odpadami niebezpiecznymi (np.: azbest);
- ścieżki dydaktyczne o zasięgu gminnym i ponadgminnym.

Cel 10: WSPÓŁPRACA PRZYGRANICZNA NA RZECZ OCHRONY ŚRODOWISKA:

Priorytetowe kierunki działań:

- zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego w kontekście transgranicznego przenoszenia zanieczyszczeń powietrza, zanieczyszczenia cieków granicznych oraz awarii przemysłowych i transportowych (z udziałem substancji niebezpiecznych);
- opracowanie i realizacja wspólnych z Czechami programów ochrony środowiska w strefach przygranicznych, przede wszystkim w dziedzinie: ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej, ochrony zasobów wodnych dorzecza Odry i uzyskania istotnej poprawy jakości wód, ochrony przeciwpowodziowej;
- współpraca przy planowaniu i wykorzystaniu turystycznym obszaru pogranicza.

GMINA GŁUCHOŁAZY:

9. 7. Strategia Rozwoju Gminy Głuchołazy.

Strategia Rozwoju Gminy Głuchołazy została przyjęta uchwałą nr XX/159/04 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 30 czerwca 2004 roku. We wstępie do dokumentu podkreślono mi, że „Władze Gminy uznały, iż winny dysponować rodzajem diagnozy własnej sytuacji, przeglądem atutów, ale i niedomagań, zarysem wizji rozwoju na okres 15 lat, zbiorem działań rozłożonych w czasie, po to, by móc teraz i w przyszłości kierować rozwojem i realizować wytyczone cele".

Wizję Gminy w 2020 roku określono słowami:

„*Pracując w oparciu o katalog mocnych i słabych stron, uświadamiając sobie potrzebę zmniejszenia słabości i zagrożeń uczestnicy warsztatu strategicznego przyjęli horyzont roku 2020 jako dający dużą ilość czasu na realizację zamierzeń. W ich wyniku Gmina Głuchołazy miałaby się stać obszarem:*

- *zamieszkałym przez społeczeństwo aktywne, zaangażowane, odpowiedzialne, współpracujące na rzecz rozwoju społeczno – ekonomicznego, przywiązane do regionu, tu mające swoją pracę, i tu widzące swoją przyszłość, społeczeństwo zasobne i stale pomnażające swój dorobek;*
- *posiadającym ludność stale podnoszącą swoje kwalifikacje, aktywną w samorozwoju, kształcącą się, kompetentną zawodowo, rozwijającą kierunki kształcenia na potrzeby własnego rozwoju;*
- *nowoczesnym pod względem infrastruktury technicznej i teleinformatycznej, dobrze skomunikowanym z regionem, krajem, Europą, w szczególności z sąsiadem czeskim;*
- *o nowoczesnej i zadbanej bazie uzdrowiskowo – rehabilitacyjnej, sportowo – rekreacyjnej i hotelowo – turystycznej, zróżnicowanej pod względem oferty;*
- *wykorzystującym potencjał miejscowego rolnictwa, zarówno pod względem produkcji, przetwórstwa rolno – spożywczego jak i usług agroturystycznych;*
- *umiejętnie godzącym rozwój bazy miejscowych, tradycyjnych i nowoczesnych przemysłów i funkcji gospodarczo – przemysłowych z uzdrowiskowo – leczniczymi z zachowaniem środowiska i krajobrazu w stanie czystym;*
- *opierającym swój rozwój na wykorzystaniu walorów krajobrazowych i turystycznych oraz atutu dogodnego położenia geograficznego (w centrum Europy), otwartą na kooperację z innymi regionami UE;*
- *znanym w Europie jako ośrodek aktywności ruchowych i sportowych, a także ośrodek leczniczo – rehabilitacyjny, z wydzielonymi funkcjami uzdrowiskowymi, specjalizującym się w opiece nad ludźmi starymi i niepełnosprawnymi;*
- *czystym i uporządkowanym, dbającym o estetykę i nowoczesność rozwiązań, uposażonym w elementy malej architektury, z myślą o mieszkańcach, turystach, kuracjuszach;*
- *prezentującym i promującym swoje dziedzictwo historyczne i kulturalne;*
- *środowiskiem bez barier, przyjaznym i solidarnym wobec słabych, niepełnosprawnych, w pełni zintegrowanych ze społeczeństwem;*
- *sprawnie i kompetentnie administrowanym*".

Misję Gminy określono słowami:

„*Gmina chce uzyskać trwały postęp i wzrost gospodarczy poprzez zaktywizowanie społeczeństwa, tworzenie warunków do jak najlepszego wykorzystywania posiadanych walorów krajobrazowo – klimatycznych, położenia na styku z Czechami, bogactw i zasobów, w celu zwiększenia swej atrakcyjności dla społeczności gminy, podmiotów gospodarczych, inwestorów krajowych i zagranicznych, turystów i kuracjuszy, pomnożenia zasobności społeczeństwa, z myślą o wzbudzeniu trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego. Drogą ku temu będzie*

wytrwała i odpowiedzialna polityka władz gminy służąca przygotowywaniu i realizowaniu projektów rozwojowych opartych na posiadanej koncepcji (strategii) rozwoju".

Następnie określono cele strategiczne, skorelowane z celami *Strategii Międzygminno – Powiatowej Ziemi Nyskiej*:

1. Utrzymanie i rozwój miejscowego potencjału gospodarczego.
2. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej.
3. Rozwój turystyki i agroturystyki w oparciu o posiadany potencjał i chronione środowisko naturalne.
4. Rozwój bazy uzdrowiskowo – rehabilitacyjnej, sportowo – rekreacyjnej i hotelowo – turystycznej.
5. Wykorzystanie potencjału rolnictwa do trwałego rozwoju produkcji rolno – spożywczej.
6. Uporządkowanie i modernizacja obszaru gminy.
7. Budowa społeczeństwa obywatelskiego.
8. Rozwój współpracy regionalnej i transgranicznej.
9. Rozwój potencjału kulturalnego i edukacyjnego.

Ponadto przedstawiono szereg celów operacyjnych, skorelowanych z celami strategicznymi, w podziale na 8 zasadniczych dziedzin:

GOSPODARKA:

Cel strategiczny: utrzymanie i rozwój miejscowego potencjału gospodarczego.
Cele operacyjne:

- stworzenie warunków rozwoju (i udogodnień) dla miejscowego przemysłu;
- zainteresowanie kapitału zagranicznego i krajowego inwestowaniem w gminie;
- tworzenie nowych dziedzin zatrudnienia przez tworzenie wsparcia (np.: kapitałowego, doradczego) dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw;
- rozwój miejscowej bazy przemysłowej opartej na tradycyjnych i nowych przemysłach;
- wydzielenie i przygotowanie terenów pod nowoczesną strefę przemysłową (park technologiczny) z uwzględnieniem ochrony środowiska i walorów zdrowotnych obszaru.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I DROGOWA:

Cele operacyjne:

- objęcie gminy siecią wodociągową, sanitarną, gazowniczą i teleinformatyczną;
- poprawa stanu technicznego obiektów komunalnych i przemysłowych;
- rozwój i modernizacja sieci komunikacyjnej;
- rozwój nowoczesnej bazy usług technicznych;
- dostosowanie komunikacji do potrzeb społecznych;
- odtworzenie, modernizacja i rozbudowa stacji kolejowych;
- wykorzystanie szlaków kolejowych do rozwoju turystyki;
- wyprowadzenie ruchu tranzytowego z centrum miasta;
- aktywizacja infrastruktury drogowej na granicy.

OCHRONA ŚRODOWISKA:

Cel strategiczny: ochrona obszarów o unikalnych walorach klimatyczno –zdrowotnych.
Cele operacyjne:

- uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej (również w zakresie melioracji i wód opadowo – burzowych);
- stworzenie systemu gospodarki odpadami (segregacja, utylizacja);
- likwidacja niskiej emisji i ochrona powietrza;
- podnoszenie poziomu edukacji ekologicznej;
- ochrona Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie" i rozbudowa obszarów leśnych;
- wykorzystanie naturalnych warunków do produkcji czystej energii (wiatrownie, małe elektrownie).

TURYSTYKA i SPORT:

Cel strategiczny: rozwój turystyki i agroturystyki w oparciu o posiadany potencjał i chronione środowisko naturalne.
Cele operacyjne:

- rozwój i unowocześnienie istniejącej bazy turystycznej, hotelowej i gastronomicznej (hotele, schroniska, restauracje);
- budowa nowoczesnej sieci infrastruktury turystycznej i sportowej (ścieżki rowerowe, szlaki turystyczne, baseny, wyciągi, kolejki linowe, obiekty sportowe);
- stworzenie lokalnych produktów turystycznych (np.: kopalnie złota, order uśmiechu, itp.);
- zagospodarowanie Góry Chrobrego;
- zagospodarowanie masywu Kopy Biskupiej;
- renowacja, konserwacja i utrzymanie zabytków i dóbr kultury jako produktu turystycznego promującego gminę;
- stworzenie informacji i promocji turystycznej;
- promocja agro– i ekoturystyki, także pod kątem potrzeb osób niepełnosprawnych.

ROLNICTWO i WIEŚ:

Cel strategiczne: wykorzystanie potencjału rolnictwa do trwałego rozwoju produkcji rolno – spożywczej oraz uporządkowanie i modernizacja obszaru gminy.
Cele operacyjne:

- uporządkowanie i zmodernizowanie sołectw gminy (poprawa estetyki, mała architektura, np.: usunięcie zdewastowanych budynków i ruder);
- objecie sołectw gminy siecią wodociągową, gazowniczą, sanitarną i teleinformatyczną;
- stworzenie grup producenckich żywności na potrzeby miejscowe i subregionu;
- rozwój zakładów przetwórstwa rolno – spożywczego, bazujących na miejscowej produkcji rolnej;
- wsparcie dla aktywizacji środowisk sołeckich;
- rozwój bazy agroturystycznej w sołectwach;
- rozwój rolnictwa ekologicznego;
- modernizacja sieci dróg lokalnych w sołectwach.

LECZNICTWO:

Cel strategiczny: rozwój bazy uzdrowiskowo – rehabilitacyjnej, sportowo – rekreacyjnej.
Cele operacyjne:

- rozwój nowego wydzielonego obszaru o funkcjach rehabilitacyjno – leczniczo – uzdrowiskowych, (łącznie z zabezpieczeniem tych funkcji w planie rozwoju przestrzennego);

- utrzymanie i rozwój bazy rehabilitacyjno – leczniczej;
- rozwój bazy o charakterze specjalistycznym (np.: w zakresie opieki nad ludźmi starymi i niepełnosprawnymi);
- budowa świadomości społecznej dla akceptacji niepełnosprawności.

SPOŁECZEŃSTWO – KULTURA – OŚWIATA:

Cele strategiczne: budowa społeczeństwa obywatelskiego oraz rozwój potencjału kulturalnego i edukacyjnego.
Cele operacyjne:

- dostosowanie szkolnictwa gminy na różnych poziomach do wymogów rozwoju lokalnego;
- rozwój szkolnictwa wyższego (np.: o profilu rehabilitacyjno – balneologicznym i turystycznym);
- rozwój placówek kształcenia pogimnazjalnego i policealnego;
- utrzymanie i rozwój bazy upowszechniania kultury;
- rozwój kształcenia integracyjnego w celu przebudowy podejścia do spraw niepełnosprawności;
- wykreowanie „produktu kulturalnego" gminy;
- rozwój kształcenia ustawicznego;
- przeciwdziałanie pogłębianiu się bierności społecznej i degradacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

PROMOCJA – MARKETING:

Cele operacyjne:

- trwała zmiana wizerunku gminy, poprzez budowę i upowszechnienie jej nowoczesnego obrazu, między innymi poprzez współpracę regionalną i transgraniczną;
- budowa nowoczesnego systemu promocji i marketingu dla gminy.

9. 8. Program Ochrony Środowiska Gminy Głuchołazy.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Głuchołazy na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017 została przyjęta uchwałą nr XLVII/394/10 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 30 czerwca 2010 roku. We wstępie do *Programu...* czytamy między innymi, że „*Program...* przedstawia aktualny stan środowiska, określa hierarchię niezbędnych działań zmierzających do poprawy tego stanu, umożliwia koordynację decyzji administracyjnych oraz wybór decyzji inwestycyjnych podejmowanych przez różne podmioty i instytucje. Sam program nie jest dokumentem stanowiącym, ingerującym w uprawnienia poszczególnych jednostek administracji rządowej i samorządowej oraz podmiotów użytkujących środowisko. Należy jednak oczekiwać, że poszczególne jego wytyczne i postanowienia będą respektowane i uwzględniane w planach szczegółowych i działaniach inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska”.

Dla Gminy Głuchołazy wyznaczono następujące cele ekologiczne z zakresu ochrony środowiska:

- środowisko dla zdrowia – dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;
- wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem oraz podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa;
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody;
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii.

W *Programie…* przyjęto następujące cele średniookresowe do 2017 roku według kilkunastu zasadniczych dziedzin:

UWZGLĘDNIENIE ZASAD OCHRONY ŚRODOWISKA W STRATEGIACH SEKTOROWYCH:
„Dążenie, aby projekty dokumentów strategicznych były zgodne z obowiązującym prawem".

ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKOWE:
„Upowszechnianie i wspieranie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego".

UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W DZIAŁANIACH NA RZECZ OCHRONY ŚRODOWISKA:
„Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą: „myśl globalnie, działaj lokalnie"".

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA SZKODY W ŚRODOWISKU:
„Stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizacja możliwości wystąpienia szkody".

ASPEKT EKOLOGICZNY W PLANOWANIU PRZESTRZENNYM:
„Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji".

OCHRONA PRZYRODY:
„Zachowanie bogatej różnorodności biologicznej".

OCHRONA I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW:
„Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego".

RACJONALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI WODNYMI*:*
„Racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę od deficytów wody".

KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH I OCHRONA PRZED POWODZIĄ:
„Zabezpieczenie przed skutkami powodzi".

OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI:
„Rekultywacja gleb zdegradowanych i zdewastowanych oraz przywracanie im funkcji przyrodniczej, rekreacyjnej lub rolniczej".

GOSPODAROWANIE ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI:
„Ochrona niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowania przestrzennego".

ŚRODOWISKO A ZDROWIE:
„Poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia".

JAKOŚĆ POWIETRZA:
„Osiągnięcie jakości powietrza w zakresie dotrzymywania dopuszczalnego poziomu pyłu zawieszonego PM10 w powietrzu na terenie Miasta i Gminy Głuchołazy oraz utrzymanie jakości powietrza atmosferycznego zgodnie z obowiązującymi standardami jakości środowiska".

OCHRONA WÓD:
„Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wszystkich wód".

ODDZIAŁYWANIE HAŁASU:
„Dokonanie wiarygodnej oceny narażania społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe".

ODDZIAŁYWANIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH:
„Ochrona mieszkańców Miasta i Gminy Głuchołazy przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych".

POWAŻNE AWARIE:
„Zmniejszanie ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej przez nadzór nad wszystkimi instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami takiej awarii".

WYKORZYSTANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII:
„Promocja i wspieranie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych".

9. 9. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Głuchołazy.

Uchwałą nr XXIII/229/16 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 28 września 2016 roku (z późn. zm.) przyjęto *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Głuchołazy na lata 2016 – 2023*. We wstępie do *Lokalnego Programu...* czytamy, między innymi, że „*Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Głuchołazy* (LPR) jest dokumentem, który ma na celu odpowiednie zarządzanie procesem wyprowadzania obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego".

W ramach procesu wyznaczania obszarów zdegradowanych do działań rewitalizacyjnych wskazany został 1 obszar, to jest: Obszar Głuchołazy – podobszar VI, obejmujący ścisłe centrum miasta Głuchołazy.

Wizję wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego określono następującymi słowami: „*Obszar, objęty programem rewitalizacji, poprzez realizację przedsięwzięć oraz projektów rewitalizacyjnych stał się obszarem atrakcyjnym pod względem gospodarczym, przestrzenno – funkcjonalnym, kulturowym i społecznym, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Dzięki powstaniu odpowiedniej infrastruktury społecznej w tym domu pomocy dla osób starszych oraz niepełnosprawnych w sposób znaczący poprawi jakoś życia oraz zapewniony zostanie dostęp do odpowiedniej opieki zdrowotnej oraz rehabilitacyjnej dla wspomnianych grup osób. Osoby młode, które planowały opuszczenie Miasta ze względu na brak pracy znajdują ją w nowo powstałych placówkach. Głuchołazy stają się również atrakcyjniejszym miejscem do życia oraz spędzania wolnego czasu z uwagi na inwestycję w szereg obiektów, w tym: zagospodarowanie parku, budowę krytej pływalni oraz budowę skate parku. Centrum miasta staje się strefą przyjazną nie tylko dla osób odwiedzających miasto ale również mieszkających tam na stałe*".

Na podstawie diagnozy i wizji określono następujące cele i kierunki działań rewitalizacyjnych według 5 zasadniczych sfer:

SFERA SPOŁECZNA:

Cel szczegółowy: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
Kierunki działania:

- przeciwdziałanie bezrobociu;
- przeciwdziałanie ubóstwu;
- aktywizacja ekonomiczna mieszkańców;
- rozwój oferty kulturalnej;
- rozwój oferty rekreacyjnej;
- integracja mniejszości społecznych;
- wspieranie inicjatyw mających na celu wzmocnienie więzi społecznych;
- rozwój ekonomii społecznej;
- wspieranie podmiotów ekonomii społecznej;
- integracja międzypokoleniowa osób starszych.

Cel szczegółowy: Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym.
Kierunki działania:

- wdrożenie programów pomocy społecznej w szczególności dla osób starszych i niepełnosprawnych;
- eliminacja zachowań patologicznych;
- rozwój oferty rekreacyjnej i sportowej dla dzieci i młodzieży;
- aktywizacja społeczna osób starszych;
- aktywizacja społeczna młodzieży.

SFERA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA:

Cel szczegółowy: Rozwój infrastruktury społecznej z uwzględnieniem różnych grup wiekowych.
Kierunki działania:

- rozwój infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej;
- rozwój infrastruktury ochrony zdrowia i opieki społecznej;
- rozwój infrastruktury edukacyjnej i kulturalnej.

Cel szczegółowy: Tworzenie konkurencyjnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości w gminie.
Kierunki działania:

- przygotowanie nowych terenów inwestycyjnych.

Cel szczegółowy: Wykorzystanie lokalnych zasobów kulturalnych i historycznych.
Kierunki działania:

- ochrona i udostępnienie dziedzictwa kulturalnego;
- ochrona i udostępnienie dziedzictwa historycznego.

Cel szczegółowy: Kreowanie przestrzeni służących zaspokajaniu potrzeb mieszkańców.
Kierunki działania:

- uporządkowanie przestrzeni publicznej pod kątem funkcjonalnym i estetycznym;
- poprawa stanu zagospodarowania i estetyki terenów zielonych;

- stworzenie miejsc dedykowanych różnym grupom użytkowników.

SFERA GOSPODARCZA:

Cel szczegółowy: Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy.
Kierunki działania:

- stworzenie warunków zachęcających inwestorów, zainteresowanych prowadzeniem działalności na zrewitalizowanych obszarach;
- zachęcanie mieszkańców do podejmowania działalności gospodarczej;
- poprawa warunków dla rozwoju funkcji usługowych, w szczególności z zakresu ochrony zdrowia, rehabilitacji, kultury i turystyki.

SFERA TECHNICZNA:

Cele szczegółowe: Poprawa efektywności energetycznej budynków oraz poprawa stanu technicznego budynków.
Kierunki działania:

- termomodernizacja budynków;
- modernizacja obiektów użyteczności publicznej, w szczególności posiadających walory historyczne i architektoniczne.

SFERA ŚRODOWISKOWA:

Cel szczegółowy: Poprawa jakości środowiska.
Kierunki działania:

- poprawa jakości powietrza w gminie;
- promowanie działań ekologicznych.

Zwieńczeniem prac nad LPR było określenie następujących przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych:

1. Budowa kompleksu infrastruktury w zakresie pomocy społecznej przy ul. Targowej w Głuchołazach.
2. Rewitalizacja dawnego Wójtostwa w Głuchołazach (obiekt wpisany do rejestru zabytków) przy ul. Magistrackiej.
3. Zagospodarowanie zabytkowego parku przy ul. Marii Skłodowskiej–Curie w Głuchołazach.
4. Budowa kładki pieszo – rowerowej na rzece Biała Głuchołaska.
5. Budowa krytej pływalni w Głuchołazach.
6. Adaptacja budynku Publicznej szkoły nr 2 w Głuchołazach ul. Jana Pawła II na Dzienny Dom Pobytu.
7. Przebudowa budynku dworca PKP w Głuchołazach wraz z zagospodarowaniem terenu przyległego.
8. Budowa parkingu dla samochodów osobowych przy cmentarzu komunalnym w Głuchołazach.
9. Przebudowa placu manewrowego dla autobusów przy ul. Prymasa Stefana Wyszyńskiego w Głuchołazach.
10. Dostosowanie infrastruktury zdegradowanych budynków i pomieszczeń w celu adaptacji na mieszkania (w tym mieszkania chronione, wspomagane, treningowych, socjalnych i komunalnych).
11. Modernizacja targowiska w Głuchołazach.
12. Rewitalizacja zabytkowych kamienic na obszarze miasta objętym ochroną konserwatorską.
13. Budowa skate parku w Głuchołazach.
14. Budowa/adaptacja pomieszczeń na toaletę publiczną w centrum miasta.
15. Budowa siedziby biblioteki miejskiej przy ul. Bohaterów Warszawy w Głuchołazach.

16. Przebudowa oraz zmiana sposobu użytkowania budynku mieszkalnego na terenie stadionu miejskiego w Głuchołazach na zaplecze sportowe.
17. Zwalczanie i przeciwdziałanie problemom bezrobocia.
18. Aktywizacja gospodarcza obszaru.
19. Zwiększenie udziału mieszkańców terenu rewitalizacji w życiu społeczno - kulturalnym gminy oraz wzrost ich aktywności fizycznej.
20. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych najbardziej na to narażonych głównie osób ubogich, starszych, niepełnosprawnych.
21. Przeciwdziałanie problemom dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji.

10. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.

10. 1. Analizy środowiskowe, społeczne i ekonomiczne.

Analizy środowiskowe, społeczne i ekonomiczne, określające aktualne uwarunkowania oraz wynikające z nich potrzeby i możliwości rozwoju gminy, przedstawiono w rozdziałach nr 1 – 9, a zwłaszcza w rozdziałach nr: 1 (uwarunkowania geograficzne), 4 (sfera społeczna), 5 (gospodarka mieszkaniowa), 6 (gospodarka) i 7 (infrastruktura techniczna), tekstu niniejszego *Studium*. Na podstawie zebranych danych źródłowych, obrazujących szeroko pojętą przestrzeń środowiskową i społeczno – ekonomiczną, dokonano gruntownej diagnozy stanu gminy Głuchołazy oraz wynikającej z niej wniosków.

Prognozę demograficzną prezentuje podrozdział nr 4.1.4. niniejszego *Studium*.

10. 2. Zapotrzebowanie na nową zabudowę.

10.2.1. Usługi publiczne.

Problematyka dotycząca rozwoju usług ochrony zdrowia w skali kraju i regionu, w tym na terenie gminy Głuchołazy, ma stosunkowo niewiele wspólnego z gospodarką przestrzenną. Zdecydowana większość niedoborów, mających głównie podłoże organizacyjne i finansowe, dotyczy dostępności i jakości usług medycznych. Obecna sieć placówek w gminie, o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym, jest wystarczająca z punktu widzenia potrzeb, zaś rozwój komercyjnych usług medycznych (prywatne gabinety lekarskie, itp.) nie wymaga wprowadzenia nowej zabudowy.

System doraźnej pomocy społecznej reprezentowany przez ośrodek pomocy społecznej jest wystarczający co do liczby obiektów i nie przewiduje się potrzeb związanych z realizacją nowej zabudowy w tym zakresie.

Istotnym problemem społecznym, wręcz wyzwaniem cywilizacyjnym, nie tylko w skali gminy, ale również kraju i całej Europy jest rosnąca ilość osób starszych, w tym zarówno chorych jak i mieszkających samotnie, a także mających problemy finansowe. Uzasadnioną potrzebą jest więc organizacja (budowa i/lub adaptacja) obiektów służących osobom starszym, a optymalnym rozwiązaniem jest tworzenie specjalnych miejsc i stref przeznaczonych wyłącznie dla osób starszych (np.: mieszkania chronione). Optymalną lokalizacją dla tego typu obiektów są rejony zlokalizowane poza obszarami silnie zurbanizowanymi i charakteryzujące się względną ciszą czy otoczeniem terenów zielonych (np.: zespoły pałacowo/dworsko – parkowe, nieużytkowane ośrodki wypoczynkowe, likwidowane placówki szkolne na terenach wiejskich, itp.). Predysponowane są do tego także wiejskie rejony gminy Głuchołazy. Gmina Głuchołazy, wychodząc naprzeciw temu wyzwaniu, planuje organizację Domu Dziennego Pobytu oraz Środowiskowego Domu Samopomocy, a także mieszkań chronionych. Jednakże odbędzie się to na bazie już funkcjonujących obiektów (obecnie o innych funkcjach). Znaczący udział w adaptacji czy budowie nowych obiektów służących osobom starszym, zwłaszcza lepiej sytuowanym finansowo, które świadomie wybiorą na starość pobyt w tego typu placówkach, będzie miał zapewne sektor prywatny oraz partnerstwo publiczno – prywatne. Wychodząc naprzeciw temu zagadnieniu należy perspektywicznie przewidzieć rezerwę terenu pod budowę stosownego obiektu, służącego opiece nad seniorami. Powierzchnię użytkową dla tego typu obiektu należy oszacować na około 5000 m². Alternatywnie celom tym służyć mogą zespoły pałacowo (dworsko) – parkowe oraz dość liczne w gminie, zaniedbane obecnie byłe folwarki.

Z przedstawionej w podrozdziale nr *4.6.2.* analizy wynika, że w tej chwili niedobór żłobków na terenie gminy Głuchołazy można szacować na 1 obiekt. Rozwój sieci żłobków możliwy jest zarówno poprzez budowę nowego obiektu, jak również adaptację wybranych, nieużytkowanych obiektów komunalnych (np.: likwidowane placówki szkolne czy tylko poszczególne oddziały) czy po prostu poprzez rozbudowę obecnych obiektów oświatowych. Mając na uwadze zasoby komunalne gminy Głuchołazy należy założyć, że umożliwiają one powstanie placówki żłobkowej bez konieczności budowy nowego, specjalnie dedykowanego obiektu, zaś rozwój komercyjnych usług opieki nad najmłodszymi dziećmi (np.: kluby dziecięce) nie wymaga wprowadzenia nowej zabudowy.

Z przedstawionej w podrozdziale nr 4.7. analizy wynika, że obecna oferta wychowania przedszkolnego nie w pełni zaspokaja potrzeby miejscowej społeczności, a zwłaszcza obszarów wiejskich. Należy więc rozważyć konieczność poszerzenia oferty dostępności do wychowania przedszkolnego poprzez (opcjonalnie) budowę nowego obiektu, rozbudowę obecnych placówek lub adaptację wybranych, nieużytkowanych obiektów komunalnych (np.: likwidowane placówki szkolne czy tylko poszczególne oddziały). Powierzchnię użytkową dla ewentualnej budowy nowego obiektu przedszkolnego należy oszacować w przedziale od 500 do 1000 m². Rozwój oferty szkolnictwa podstawowego, po wprowadzeniu reformy wygaszającej gimnazja, nie wymaga wprowadzenia nowej zabudowy.

Przedstawiona w podrozdziale nr 4.8. analiza dotycząca bazy kulturalnej sugeruje, że podaż obiektów jest wysoka, albowiem w Głuchołazach i w większości sołectw (poza: Bodzanowem, Nowym Lasem, Podlesiem, Pokrzywną i Starym Lasem) funkcjonują domy kultury bądź świetlice wiejskie i/lub biblioteki. W Głuchołazach trwa właśnie budowa nowej siedziby Biblioteki Publicznej. Niemniej jakość usług kultury, a zwłaszcza świetlic wiejskich, nie jest w pełni wystarczająca z punktu widzenia potrzeb. Ponadto istnieją uzasadnione przesłanki sugerujące rozbudowę wybranych obiektów o nowe sale i pracownie. W związku z powyższym należy założyć potrzebę budowy nowych świetlic w miejscowościach: Bodzanów, Nowy Las i Stary Las o powierzchni użytkowej około 1500 m² (po około 500 m² każda) oraz rozbudowę istniejących obiektów na terenach wiejskich o około 1200 m² nowej powierzchni użytkowej (średnio po około 100 m² na każdy istniejący obiekt). Miejscowościami, które docelowo nie będą posiadały świetlic wiejskich i/lub bibliotek będą Podlesie i Pokrzywna, ale charakteryzują się one niskim zaludnieniem oraz niewielką odległością do miasta Głuchołazy, zasobnego obecnie i perspektywicznie w usługi kultury. Ponadto w pobliskich Podlesiu i Pokrzywnej miejscowościach (odpowiednio: dla Podlesia – Konradów oraz dla Pokrzywnej – Jarnołtówek) funkcjonują już świetlice wiejskie i biblioteka (Jarnołtówek).

Infrastrukturę sportową gminy Głuchołazy można uznać za dość rozwiniętą. Z punktu widzenia najważniejszych potrzeb zakłada się budowę krytej pływalni w Głuchołazach (teren pod inwestycje jest już zabezpieczony w planie miejscowym) oraz bieżące remonty i modernizacje istniejącej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej. Trwają także prace związane z zagospodarowaniem Góry Szubienicznej i Góry Parkowej na cele rekreacyjne (tor saneczkowy, ścieżki rowerowe). Planowana jest także rozbudowa sieci ścieżek rowerowych na bazie zlikwidowanych linii kolejowych oraz wzdłuż wybranych dróg gminnych i powiatowych. Planuje się również budowę kolejnych placów zabaw i siłowni zewnętrznych oraz rozbudowę boisk w poszczególnych miejscowościach. Wyżej wymienione przedsięwzięcia nie wymagają jednak specjalnych rezerw terenowych. W związku z powyższym nie zakłada się potrzeby rezerwy nowych terenów służących infrastrukturze sportowej. Tym samym należy przede wszystkim efektywniej wykorzystać istniejące obiekty i otaczające je rezerwy terenowe.

Z punktu widzenia potrzeb bezpieczeństwa publicznego i przeciwpożarowego obecny stan związany z rozmieszczeniem i funkcjonowaniem jednostek Policji, Straży Miejskiej i Ochotniczych Straży Pożarnych jest wystarczający. Z punktu widzenia gospodarki przestrzennej nie przewiduje się więc potrzeby wyznaczania nowych terenów związanych z funkcjonowaniem służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na terenie gminy.

Z punktu widzenia gospodarki przestrzennej nie przewiduje się także dodatkowych potrzeb związanych z realizacją nowej zabudowy w zakresie funkcjonowania administracji samorządowej i organizacji pozarządowych.

Analiza dotycząca rezerw na obecnie funkcjonujących cmentarzach wykazała, że w perspektywie najbliższych kilkunastu lat mogą one nie zaspokoić potrzeb mieszkańców gminy odnośnie pochówków. W związku z powyższym planuje się zabezpieczenie w tym celu terenu w Głuchołazach o powierzchni około 2 ha. Predysponowana jest do tego działka ewidencyjna nr 1424/7 o powierzchni 1,8370 ha w rejonie obecnie funkcjonującego cmentarza.

10.2.2. Działalności produkcyjne i towarzyszące.

W gospodarce wolnorynkowej dokładne, a nawet tylko szacunkowe określenie zapotrzebowania na nową zabudowę (zwłaszcza wyrażoną w ilości powierzchni użytkowej), dotyczącą stricte działalności produkcyjnych, a także: baz, składów, magazynów, nawet w skali tylko jednej gminy, jest zasadniczo zadaniem trudnym i może mieć co najwyżej charakter prognozy, a w przypadku wielu gmin tylko oczekiwań. Uzależnione jest to od wielu czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Czynniki wewnętrzne można stosunkowo łatwo zdiagnozować i należą do nich przede wszystkim: położenie geograficzne (nie tylko w zakresie warunków naturalnych, ale także pod względem logistycznym), możliwości finansowe danej jednostki czy grupy jednostek samorządu terytorialnego odnośnie wykonania uzbrojenia terenów inwestycyjnych, wysokość lokalnych podatków, podaż siły roboczej i kapitału ludzkiego (wykształcenie społeczeństwa, liczba osób w wieku produkcyjnym, w tym produkcyjnym mobilnym, poziom bezrobocia, kwalifikacje i oczekiwania płacowe siły roboczej), szereg wskaźników ekonomicznych, w tym dotyczących klimatu inwestycyjnego, itp., itd. Natomiast czynniki zewnętrzne (przede wszystkim autonomiczna decyzja przedsiębiorców/inwestorów, analizujących setki czynników przed wyborem lokalizacji) są niezależne od lokalnych uwarunkowań i oczekiwań oraz podlegają częstym zmianom (wahaniom) koniunktury. Należy również podkreślić, że minęły już czasy kiedy funkcja miejsca pracy była ściśle czy nawet trwale powiązana z miejscem zamieszkania, co było jednym z przejawów tak zwanego „centralnego planowania" oraz niskiej mobilności społeczeństwa. Tym samym zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną w danej gminie nie wynika już tylko z potrzeb lokalnego (gminnego) rynku pracy, ale należy je rozpatrywać w korelacji z podażą tego typu terenów i sytuacją na rynku pracy w sąsiednich gminach czy całego powiatu, a nawet subregionu.

Niezmiernie ważnym argumentem, stymulującym rozwój aktywności produkcyjnych i towarzyszących produkcji, jest tak zwana strategiczna pozycja gminy, czyli waga jej atutów w stosunku do innych, konkurujących z nią samorządów. Analizy przeprowadzone w podrozdziale nr *6.3.2.* i rozdziale nr 7 świadczą o przeciętnych w skali całego regionu opolskiego, czy nawet tylko powiatu nyskiego, predyspozycjach do dalszego rozwoju działalności produkcyjnych na terenie gminy Głuchołazy. Głównymi atutami są co prawda przebieg ważnego w tym regionie szlaku drogowego i linii kolejowych oraz rozbudowane sieci elektroenergetyczne i gazowe, ale podstawowymi barierami, oprócz niekorzystnych zjawisk demograficznych (spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym), są warunki naturalne, a zwłaszcza wysoka bonitacja gleb (północna część gminy), która w korelacji z obecnym zagospodarowaniem terenu, w tym terenami objętymi ochroną w postaci Parku Krajobrazowego i sieci NATURA 2000 (południowa część gminy), znacznie ograniczają możliwość wyznaczania nowych obszarów pod działalności produkcyjne. Na terenie miasta obszary predysponowane do dalszego rozwoju funkcji produkcyjnych zlokalizowane są przede wszystkim w częściach północnej (w rejonie drogi wojewódzkiej nr 411 oraz linii kolejowej nr 297) i wschodniej (w rejonie drogi krajowej nr 40 oraz linii kolejowej nr 333). Postulowana perspektywicznie obwodnica Głuchołaz w ciągu dróg krajowej nr 40 i powiatowej nr 1681O może przyczynić się do wzrostu zainteresowania inwestycyjnego w tym rejonie. Na terenach wiejskich funkcje produkcyjne jako

rozwojowe przypisać można tylko największym miejscowościom zlokalizowanym w północnej części, między innymi: Bodzanów, Charbielin, Gierałcice i Nowy Świętów. Ponadto należy nadmienić, że konkurencyjne dla gminy Głuchołazy są przeznaczone pod inwestycje tereny w rejonie sąsiednich gmin (Nysa, Otmuchów, Prudnik), gdzie funkcjonują Podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, a także inne tereny inwestycyjne (w tym również objęte specjalnymi strefami ekonomicznymi) w pobliskich gminie Głuchołazy większych miastach: Brzeg, Głubczyce, Gogolin, Grodków, Kędzierzyn–Koźle, Krapkowice, Lewin Brzeski, Niemodlin, Paczków, Skarbimierz, Zdzieszowice czy nawet Opole. Należy wziąć pod uwagę także niskie bezrobocie na terenie gminy, ale należy nadmienić, że nie jest ono tylko wynikiem rozwiniętego lokalnego rynku pracy, ale także codziennych dojazdów do miejsc pracy położonych poza gminą Głuchołazy, głównie w Nysie czy Prudniku. Biorąc pod uwagę powyższe, a przede wszystkim rozmowy z zainteresowanymi inwestorami i konkretne wnioski złożone przez inwestorów, a także obserwując ruch budowlany w tym zakresie, należy założyć, że potrzeby obszarowe pod działalności produkcyjne wynoszą od około 0,5 ha do około 1 ha rocznie, co w perspektywie najbliższych 30 lat daje łącznie około 22,5 ha.

Osobną kwestią jest rozwój górnictwa i przetwórstwa kopalin w oparciu o miejscową bazę surowcową (przede wszystkim kamienie drogowe i budowlane, łupki fyllitowe i kruszywo naturalne). Działalności górnicze koncentrują i koncentrować się będą rzecz jasna w rejonie udokumentowanych złóż kopalin, a popyt na nie uzależniony jest głównie od potrzeb związanych z budownictwem. Biorąc pod uwagę, że lokalne surowce są niezbędne dla wielu inwestycji budowlanych (np.: drogowych czy kubaturowych), można spodziewać się dalszego rozwoju tej gałęzi przemysłu.

Z analiz przeprowadzonych w podrozdziale nr *7.4.3.* wynika, że obszar gminy predysponowany jest do produkcji energii na bazie źródeł odnawialnych. Dotyczy to pozyskiwania energii zarówno na bazie siły wiatru, jak i wód powierzchniowych płynących oraz promieniowania słonecznego. Tereny przewidziane pod lokalizację farm wiatrowych (głównie wschodnia część gminy) zostały zabezpieczone w aktualnie obowiązujących planach miejscowych. Korzystne warunki hydrograficzne dotyczą możliwości lokalizacji małych elektrowni wodnych (MEW) na ciekach wodnych, zwłaszcza charakteryzujących się znacznym przepływem. Przewiduje się więc rozwój takich instalacji głównie na rzece Białej Głuchołaskiej. Województwo Opolskie w skali całego kraju charakteryzuje się względnie korzystnymi warunkami nasłonecznienia. W rejonie gminy Głuchołazy predysponowane do lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych na skalę produkcyjną są przede wszystkim nieużytkowane rolniczo grunty, charakteryzujące się niską klasą bonitacyjną (V i VI). Dotyczy to wybranych fragmentów w każdej części gminy (zwłaszcza stoków o ekspozycji południowej), ze szczególnym uwzględnieniem nieużytków, ale także terenów służących obecnie na cele produkcyjne czy gospodarki komunalnej. Z racji tego, że potrzeby energetyczne, a zwłaszcza dotyczące ich pozyskiwania z odnawialnych źródeł energii są niemal nieograniczone, nie ma możliwości oszacowania dokładnych potrzeb związanych z powierzchnią użytkową niezbędną dla lokalizacji farm fotowoltaicznych. Założyć więc należy, że ich lokalizacja jest możliwa tam gdzie nie ograniczają ich szczególne uwarunkowania prawne, a zwłaszcza dotyczące ochrony przyrody i środowiska oraz walorów kulturowych. Na etapie sporządzania niniejszego *Studium* stwierdza się, że minimalne potrzeby w zakresie lokalizacji farm fotowoltaicznych wynoszą przynajmniej 200 ha.

10.2.3. Usługi rynkowe.

Zdecydowana większość usług rynkowych (komercyjnych), a handel i gastronomia przede wszystkim, uwzględnia bieżące realia rynkowe i elastycznie reaguje na zależność pomiędzy popytem a podażą. Dlatego w podsumowaniu do podrozdziału nr 6.4. uznano, że nasycenie siecią usługową na terenie gminy jest wystarczające z punktu widzenia podstawowych potrzeb. Analizując aktualne dokumenty planistyczne gminy

należy dodatkowo stwierdzić, że nie ma barier formalnych i przestrzennych do dalszego rozwoju placówek usługowych. Na terenie gminy rozwój funkcji usługowych (handel drobnodetaliczny, gastronomia, pośrednictwo finansowe, itd., itp.) należy wiązać przede wszystkim z zagospodarowaniem istniejących już, a obecnie nieużytkowanych pod tym kątem obiektów. Często zarówno lokalizacja jak i potencjał zainwestowania tych budynków predysponują je do włączenia w sieć usług. Nieuzasadnione jest wyznaczanie nowych terenów pod funkcje usługowe, które mogą być umiejscawiane w obiektach istniejących, najczęściej zlokalizowanych korzystnie w tkance osadniczej i względem układu komunikacyjnego, szczególnie na terenie miasta. Na terenach wiejskich predysponowane są zaś do tego np.: świetlice wiejskie, remizy strażackie, dawne zabytkowe karczmy, zespoły folwarczne, byłe (obecnie nieczynne) placówki usługowe, nieczynne stacje kolejowe, itp. Abstrahując od powyższego na podstawie danych GUS i Urzędu Miejskiego możemy obliczyć, że w ciągu ostatnich 15 lat na terenie gminy Głuchołazy liczba placówek handlowych (sklepów) spadła z 306 do 171, a więc blisko 2–krotnie. Tendencja spadkowa odzwierciedla zmiany demograficzne, ale przede wszystkim zmiany w strukturze handlu (rozwój wielkopowierzchniowych obiektów handlowych i mniejszych placówek sieciowych w samych Głuchołazach, ale także w pobliskiej Nysie, w których znaczna część mieszkańców gminy realizuje potrzeby zakupowe) oraz wyrównywanie się cen towarów konsumpcyjnych po obu stronach granicy polsko – czeskiej, co spowodowało mniejszy popyt na polskie towary wśród klientów z Czech. Na tak ugruntowanej bazie możemy założyć, że w ciągu najbliższych 30 lat liczba placówek handlowych będzie ustabilizowana, z możliwym wzrostem o około 20 % (25 – 35 placówek), o ile uznamy, że lokalny rynek nasycił się już wielkopowierzchniowymi obiektami handlowymi oraz nadal rozwijać się będą funkcje turystyczno – rekreacyjne, w tym dla klientów z zagranicy. Zakładając, że przeciętna powierzchnia sprzedaży 1 placówki handlowej w gminie wynosi obecnie około 50 m², to prognozowany wzrost wymaga do 2000 m² nowej powierzchni sprzedażowej. Również o kolejne 20 – 30 sztuk i około 3000 m² powierzchni użytkowej należy przewidzieć dla wzrostu ilości pozostałych placówek usługowych, w tym gastronomicznych, których oferta jest bardziej niezależna od handlu wielkopowierzchniowego i nastawiona na obsługę ruchu turystycznego.

Osobną kwestią pozostaje ewentualny dalszy rozwój wielkopowierzchniowych obiektów handlowych, w tym przypadku obiektów o powierzchni sprzedaży od 400 do 2000 m². Ustalenie docelowej czy założenie maksymalnej ilości wielkopowierzchniowych obiektów handlowych na terenie danej jednostki administracyjnej jest jednym z trudniejszych wyzwań stojących przed władzami samorządowymi, przede wszystkim ze względu na uzasadnione interesy lokalnego środowiska kupieckiego. Wskutek silnej konkurencji ze strony supermarketów tracą pozycję na rynku tradycyjne branżowe punkty sprzedaży (np.: sklepy rybne, mięsne czy owocowo – warzywne). Także sklepy oferujące artykuły kosmetyczne i drogeryjne podlegają silnej konkurencji. To samo dotyczy sklepów z odzieżą, elektroniką, RTV, AGD, wyposażenia wnętrz, itd. Z drugiej strony powstanie każdego nowego obiektu handlowego, czy jakiegokolwiek podmiotu świadczącego usługę komercyjną, stanowi zwiększenie konkurencji względem istniejących placówek. Konkurencja jest zasadniczym motorem rozwoju i podnoszenia jakości gospodarowania. Tym samym z perspektywy klienta występowanie wzmożonej konkurencji, nawet w postaci kolejnych wielkopowierzchniowych obiektów handlowych, jest sytuacją pożądaną. Należy podkreślić, że w gospodarce rynkowej nie ma obowiązujących wskaźników ani normatywnej ilości sklepów, ich powierzchni sprzedaży czy struktury branżowej usług jaka powinna przypadać na mieszkańca. O kształtowaniu sieci handlowo – usługowej danej gminy nie mogą decydować tylko statystyczne wyliczenia „nasycenia" powierzchnią handlową czy sprzedażową, ani wskaźniki ilości takiej powierzchni przypadającej na jednego mieszkańca, czy różne wyliczenia poziomu siły nabywczej klientów lub obrotów sklepów. Są to tylko elementy monitoringu sytuacji. Nie ma dobrej delimitacji obszaru dla takich analiz gdyż obecnie granice gmin, powiatów czy województw, a nawet państw nie stanowią żadnej bariery w dostępie do wielkopowierzchniowych obiektów handlowych. Jedynie obserwacja wieloletnich trendów może pomóc w odpowiedzi na to zagadnienie. Należy również pamiętać, że to klienci (konsumenci) decydują o powodzeniu lub klęsce każdej placówki handlowej, tym

bardziej wielkopowierzchniowej i to oni bezpośrednio kształtują każdy z trendów w ilościowej i jakościowej strukturze handlu. Stan i jakość sieci handlowej podlega niemal codziennie subiektywnej ocenie mieszkańców podczas dokonywania zakupów. Oceniają oni stan oferty handlowej zarówno w odniesieniu do swojej siły nabywczej, dostępności lokalizacji, dostępności asortymentów, preferencji formy handlu, estetyki sklepów, porównania do innych miast, spełnienia oczekiwań i potrzeb. Dodatkowym parametrem pomocnym w ocenie stanu nasycenia sklepami i innymi placówkami usługowymi są więc badania rynkowe (konsumenckie) dotyczące poziomu zaspokojenia potrzeb mieszkańców. Niemniej obecnie w Głuchołazach nasycenie największymi obiektami handlowymi wydaje się być optymalne. Należy zablokować możliwość lokalizacji kolejnych supermarketów (obiekty o powierzchni sprzedaży od 400 do 2000 m² oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu) w mieście poprzez odpowiednie zapisy w dokumentach planistycznych. Ewentualny rozwój dodatkowych, zwłaszcza specjalistycznych, wielkopowierzchniowych obiektów handlowych, z wyłączeniem obiektów o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², może być realizowany w północnej i wschodniej części miasta w rejonie dróg krajowej nr 40 i wojewódzkiej nr 411.

Gmina Głuchołazy wiąże duże nadzieje z rozwojem turystyki (zwłaszcza rekreacji), a perspektywicznie także usług uzdrowiskowych (leczniczych), w oparciu o istniejące walory przyrodnicze i krajobrazowe. Godne wypromowania są także walory kulturowe oraz położenie geograficzne gminy odnośnie dostępu (dojazdu) do innych atrakcyjnych rejonów Sudetów Wschodnich. Odrębnej kategoryzacji planistycznej wymagać więc mogą obiekty noclegowe, zwłaszcza hotele, pensjonaty czy zajazdy z szerokim programem towarzyszącym (infrastruktura sportowo – rekreacyjna, turystyka zdrowotna i rehabilitacyjna, ośrodki jeździeckie, itp.). Obecne rezerwy terenowe ujęte w planach miejscowych w rejonie Jarnołtówka, Pokrzywnej czy Podlesia są już dość skromne. Ponadto należy przewidzieć możliwość realizacji takich obiektów w obrębie pozostałych miejscowości, zwłaszcza na obrzeżach miasta Głuchołazy czy w rejonie wsi Konradów. Podobnie jak w przypadku innych działalności gospodarczych również w turystyce zachodzi mechanizm uzależniający podaż od popytu, a inwestorami będą głównie podmioty prywatne (nieprzewidywalność określonych decyzji inwestycyjnych). Wszystko to utrudnia dokładne oszacowanie potrzeb. Niemniej analizując aktualne uwarunkowania i tendencje rozwojowe powierzchnię użytkową dla tego typu obiektów należy oszacować w przedziale od 20000 do 30000 m² (co przekłada się na około 5 – 6 większych lub 10 – 15 średnich lub 30 mniejszych obiektów, co łącznie może dać około 1000 miejsc noclegowych), a na cele towarzyszące (sport i rekreacja) dodatkowe 50 – 100 ha powierzchni terenu (około 10000 – 20000 m² powierzchni użytkowej). Działalność agroturystyczna, będąca de facto gałęzią rolnictwa, nie wymaga dodatkowych potrzeb związanych z realizacją nowej zabudowy.

10.2.4. Gospodarka mieszkaniowa.

Perspektywiczne potrzeby mieszkaniowe są ściśle powiązane ze skalą rozwoju ludności, istniejącym deficytem mieszkań samodzielnie zamieszkiwanych, jakością zasobów mieszkaniowych (wiek i stopień zużycia technicznego) oraz aspektami ekonomicznymi wynikającymi z polityki społeczno – gospodarczej państwa (zamożność społeczeństwa, dostępność do tanich kredytów hipotecznych, itp.). W przypadku gminy Głuchołazy czynnikami decydującymi w głównej mierze o potrzebie wyznaczenia i rezerwowania terenów przeznaczonych pod lokalizację zabudowy mieszkaniowej są:

- wzrost standardu zamieszkania poprzez zwiększenie powierzchni użytkowej mieszkań w przeliczeniu na 1 mieszkańca (rozgęszczenie), a tym samym także poprawa parametrów innych wskaźników zamieszkania (liczba osób na 1 mieszkanie, liczba osób na 1 izbę, itp.);
- potrzeba budowy mieszkań komunalnych i/lub socjalnych dla rodzin oczekujących na przydział takich lokali – szacowany deficyt wynosi około 150 mieszkań;

- dążenie do modelu gospodarstw rodzinnych mieszkających samodzielnie (rozgęszczenie), w tym jednoosobowe gospodarstwa domowe oraz pary bezdzietne – szacowany deficyt wynosi obecnie minimum kilkaset mieszkań;
- migracje mieszkańców z pobliskich gmin, wyrażające się popytem na działki budowlane na terenie gminy – szacowany popyt wynosi obecnie około 30 mieszkań rocznie;
- popyt na budowę tak zwanych „drugich domów" przez osoby spoza terenu gminy, preferujące typ lokalnych walorów przyrodniczo – krajobrazowych – szacowany popyt wynosi obecnie około 30 mieszkań rocznie;
- konieczność wymiany zużytej technicznie zabudowy na nową – kilkaset mieszkań.

W chwili obecnej na przydział mieszkania komunalnego lub socjalnego oczekuje około 148 rodzin. Zakładając, że w 2018 roku przeciętna powierzchnia 1 mieszkania komunalnego wyniosła 45 m², to bieżące zapotrzebowanie na nową powierzchnie użytkową realizowaną jako zabudowa wielorodzinna na cele socjalne wynosi około 7000 m².

Z analiz przedstawionych w podrozdziale nr 5.4. wynika, że według danych GUS na terenie gminy Głuchołazy w okresie ostatnich badanych 15 lat (lata 2002 – 2016), pomimo spadku liczby ludności o 8,75 % (2307 osób), powstało 415 nowych mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 55543 m² (podrozdział nr 5.4.: tabela nr 126, rycina nr 32). Przeciętna powierzchnia 1 nowowybudowanego w tym okresie mieszkania wyniosła więc 133,84 m². Wszystkie mieszkania zrealizowano w systemie indywidualnym (zabudowa jednorodzinna i jednorodzinno – usługowa). Były to lokale powstałe na potrzeby rezydentów oraz nowych osadników. Rezydentów możemy podzielić na 2 grupy: rezydenci zwiększający swój dotychczasowy standard zamieszkania, zwalniając jednocześnie dotychczasowy lokal (sprzedaż lub wynajem) i rezydenci tworzący odrębne, samodzielne gospodarstwo domowe, pozostawiając w dotychczasowym lokalu np.: rodziców lub dzieci. Należy nadmienić, że liczbę nowo powstałych budynków mieszkalnych na miejscu dotychczasowego, wyburzonego obiektu szacuje się na zaledwie kilkanaście. Biorąc pod uwagę tendencje z lat 2002 – 2016, w tym przeciętną powierzchnię 1 nowopowstałego mieszkania (znacznie wyższą niż substancje powstałe przed 2002 rokiem), możemy założyć, że w ciągu najbliższych 30 lat, przy tożsamym spadku liczby ludności, zapotrzebowanie na nową powierzchnie użytkową realizowaną jako zabudowa jednorodzinna i jednorodzinno – usługowa wynosić będzie około 110000 m². Jednakże prognoza demograficzna (podrozdział *4.1.4.*) zakłada spadek ludności gminy o około 5300 osób, a więc głębszy o około 15 % niż wynikałoby to z prostej projekcji, bazującej na tendencji z lat 2002 – 2016. Tym samym analogicznie pomniejszone zapotrzebowanie na nową powierzchnie użytkową, realizowaną jako zabudowa jednorodzinna i jednorodzinno – usługowa, wynosiłoby około 93500 m².

Według danych Eurostatu w 2012 roku średnia wielkość 1 mieszkania w UE27 wynosiła 101,7 m², a wśród 12–tu nowych krajów członkowskich, w tym Polski, 72,0 m². Według danych GUS w 2016 roku średnia powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w Polsce wyniosła 73,8 m² (województwo opolskie – 80,7 m², powiat nyski – 77,5 m², gmina Głuchołazy – 75,5 m²). Według danych Eurostatu w 2014 roku na statystycznego mieszkańca UE27 przypadało około 35 m² powierzchni użytkowej mieszkania, najwięcej w Dani – 53 m², najmniej w Rumunii – 15 m². Dla przykładu w Austrii było to 52,1 m², Luksemburgu – 51,8 m², Szwecji – 44,3 m², Niemczech – 43,4 m², Finlandii – 38 m², Hiszpanii – 36,4 m², Grecji – 34 m², a w Polsce 26,7 m². Ponadto Polska znajduje się na 3 miejscu w Unii Europejskiej pod względem przeludnienia mieszkań. Udział Polaków, których gospodarstwa domowe nie dysponują dostateczną liczbą pomieszczeń wynosił w 2014 roku 44,2 %, wobec 17,1 % dla całej Unii Europejskiej. Wyższy odsetek odnotowano jedynie w Rumunii (52,3 %) i na Węgrzech (44,6 %). Najlepiej pod tym względem było w Belgii, gdzie problem dotyczył tylko 2 % populacji.

Według danych GUS w ciągu ostatnich 15 lat (lata 2002 – 2016) przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wzrosła w gminie Głuchołazy z 23,3 m² do 28,5 m², czyli o 22,3 % (podrozdział nr 5.3.: tabela nr 124, rycina nr 31). W samym mieście wzrost ten wyniósł 21,7 % (z 21,2 m² do 25,8 m²), a więc nieco mniej niż w całej gminie. W tym samym czasie w skali całego kraju wzrost ten osiągnął 23,4 % (z 22,2 m² do 27,4 m²), w skali województwa opolskiego – 21,6 % (z 23,6 m² do 28,7 m²), a w skali powiatu nyskiego – 21,9 % (z 22,4 m² do 27,3 m²). Tak więc proces rozgęszczenia w gminie Głuchołazy przebiegał stosunkowo szybciej niż w regionie (powiat i województwo), ale wolniej niż w całym kraju. Na powyższe wyniki wpływ miało i ma nadal kilka kluczowych czynników. W 2002 roku przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie Głuchołazy była relatywnie wyższa w skali całego kraju niż obecnie i to on „nadrabiał" zaległy dystans. Zasadniczym powodem niższej dynamiki wzrostu powierzchni użytkowej mieszkań, abstrahując od uwarunkowań demograficznych, mentalnych czy kulturowych, są gorsze warunki materialne lokalnej społeczności, albowiem wieloletnie wskaźniki obrazujące przeciętne wynagrodzenie są znacznie mniej korzystne w gminie Głuchołazy niż średnia dla kraju. Polska (jako ogół gmin), wraz z dynamiczniejszym niż w gminie Głuchołazy rozwojem gospodarczym (wzrost zamożności społeczeństwa), szybciej „nadrabiała" w analizowanym zakresie zaległy dystans do bogatszych krajów UE. Należy jednak założyć, że warunki materialne lokalnej społeczności będą z roku na rok ulegać poprawie i zbliżać się przynajmniej do średniej wojewódzkiej czy krajowej. Z drugiej strony należy pamiętać, że obecnie przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę jest nadal w gminie Głuchołazy wyższa od średnich w kraju i powiecie oraz zbliżona do średniej w województwie. Na powyższe wskaźniki wpływ mają przede wszystkim czynniki demograficzne, czyli postępujący spadek liczby ludności (głębszy niż w każdej z porównywanych jednostek), który powoduje, że wraz ze wzrostem liczby mieszkań w gminie zwiększa się jednocześnie przeciętna powierzchnia mieszkania na 1 osobę.

Biorąc pod uwagę powyższe analizy i wnioski oraz zakładając, że za 30 lat przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie Głuchołazy zbliży się do bieżącej wartości charakteryzującej wskaźniki zamieszkania w Szwecji czy Niemczech, a więc wzrośnie o 50 % w stosunku do 2016 roku (do 42,75 m²), a także zakładając prognozowany spadek ludności o około 5300 osób, to wówczas ogólna powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie Głuchołazy powinna wynosić 802161 m² (18764 mieszkańców x 42,75 m²), a więc o około 115500 m² więcej niż obecnie. Jest to wartość tylko o około 5 % wyższa od zaprezentowanej w jednym z poprzednich akapitów prostej projekcji, bazującej na tendencji z lat 2002 – 2016 (korelacja pomiędzy obserwowanym w gminie spadkiem liczby ludności a nowopowstałą powierzchnią użytkową mieszkań, dająca wynik na poziomie około 110000 m²). Zakładając natomiast, że za 30 lat analizowane wskaźniki zamieszkania w gminie Głuchołazy mają zbliżyć się do bieżących wartości charakteryzujących Austrię czy Danię (a więc wzrosną o około 75 % czyli do 50 m² na 1 osobę), to pomimo prognozowanego spadku liczby ludności zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową mieszkań wyniesie około 250000 m². Biorąc pod uwagę powyższe analizy, wnioski i prognozy, a przede wszystkim dynamikę przyrostu substancji mieszkaniowej w okresie ubiegłych 15 lat oraz oczekiwane rozgęszczenie, będące pochodną wzrostu zamożności mieszkańców i obserwowanych zmian w stylu życia (mniej liczne gospodarstwa domowe), to należy na potrzeby niniejszego *Studium* założyć, że perspektywiczne zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową mieszkań w okresie najbliższych 30 lat wynosić będzie około 120000 m². Oznacza to, że za 30 lat średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie wyniesie 43 m² (wzrost o około 51 % w stosunku do roku 2016, a więc bardzo zbliżony do wyniku 42,63 m², który bazowałby na utrzymaniu tendencji za lata 2002 – 2016 wyliczonej przez GUS – wzrost o 22,3 % w latach 2017 – 2031, a następnie o tą samą wartość w latach 2032 – 2046).

Według danych GUS na terenie gminy Głuchołazy najstarsze zasoby mieszkaniowe, a więc powstałe przed 1918 rokiem, składają się z 2603 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 181569 m². Zakładając w ciągu najbliższych 30 lat potrzebę wymiany ze względów technicznych tylko 20 % tej substancji to można oszacować,

że zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową realizowaną jako zabudowa wielorodzinna, jednorodzinna, jednorodzinna – usługowa i zagrodowa wynosi około 36300 m². Zasoby powstałe pomiędzy 1918 a 1945 rokiem składają się z 2322 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 199095 m². Ewentualna konieczność wymiany ze względów technicznych tylko 10 % tej substancji wymagać będzie zapotrzebowania na nową powierzchnię użytkową (zabudowa wielorodzinna, jednorodzinna, jednorodzinno – usługowa i zagrodowa) na poziomie około 20000 m². Należy nadmienić, że w tych przypadkach realizacja nowej zabudowy możliwa będzie w obrębie dotychczasowych siedlisk (działek ewidencyjnych).

Jeżeli w ciągu najbliższych 30 lat bilans mieszkaniowy wyniesie „0" (równowaga pomiędzy nowo powstałą i wyłączoną z użytkowania powierzchnią użytkową zabudowy mieszkaniowej), to w związku z prognozowanym spadkiem ludności o około 5300 osób, średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie Głuchołazy wyniesie 36,6 m², a więc o 28,4 % więcej niż w 2016 roku i będzie o 4,6 % wyższa od średniej dla UE27 z 2014 roku.

Prognozowany spadek liczby ludności, będący konsekwencją dotychczasowych, niekorzystnych procesów demograficznych (ruch naturalny i wędrówkowy ludności), nie będzie zagrażał koniecznością utrzymywania niezamieszkanej substancji ze względu na zastępowalność pokoleniową przedmiotowych lokali i oczekiwane rozgęszczenie.

10.2.5. Pozostałe potrzeby.

Ze względu na brak aktualnych potrzeb, a także ze względu na przepisy odrębne, na etapie niniejszego *Studium* nie określa się sztywnych perspektyw odnośnie nowych terenów przeznaczonych na cele zabudowy zagrodowej.

W Głuchołazach, w rejonie ulic: Andersa, Chrobrego, Kolejowej, Nałkowskiej, Polnej i Wyszyńskiego, a więc głównie na obrzeżach miasta, funkcjonują ogrody działkowe. Cieszą się one zainteresowaniem mieszkańców odnośnie wypoczynku i rekreacji na tego typu terenach. Biorąc pod uwagę powyższe, a także wychodząc naprzeciw perspektywicznym potrzebom mieszkańców miasta oraz ze względu na kontynuacje obecnego zagospodarowania terenu, należy określić potrzeby terenowe na cele rozwoju ogrodów działkowych na powierzchni około 5 ha.

10. 3. Chłonność i bilans obszarów w zakresie realizacji nowej zabudowy.

Badanie chłonności obszarów w zakresie możliwości realizacji nowej zabudowy dokonano na podstawie inwentaryzacji terenowej, analizy warunków naturalnych (np.: warunki podłoża budowlanego, ograniczenia w zagospodarowaniu wynikające z przepisów odrębnych) oraz obliczeń przy pomocy: map ewidencji gruntów i budynków, geoportal.gov.pl, a także portalu „e–mapa", utworzonego na potrzeby systemu informacji przestrzennej gminy Głuchołazy.

Określając które z terenów są chłonne pod nową zabudowę brano pod uwagę:

- działki niezabudowe lub części działek umożliwiające wydzielenie działki budowlanej o minimalnej powierzchni 800 m^2 na terenach miejskich oraz 1000 m^2 na terenach wiejskich;
- kształt terenu chłonnego powinien umożliwiać lokalizację zabudowy i racjonalne zagospodarowanie terenu;
- obliczenie chłonności dotyczyło zawsze działki ewidencyjnej lub jej części o założonej minimalnej powierzchni;

- z obliczeń wyłączono: grunty leśne, sady, zadrzewienia, obszary zagrożone ruchami masowymi, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, obszary w strefach technicznych i kontrolowanych od sieci i obiektów infrastruktury technicznej, obszary w strefach ochronnych wałów przeciwpowodziowych, tereny poza liniami zabudowy od dróg i kolei wynikającymi z przepisów odrębnych oraz inne lokalne ograniczenia w zabudowie;
- obszary chłonne podporządkowywano funkcjom zabudowy bazując na ustaleniach obecnie obowiązującego planu miejscowego, o ile obecne uwarunkowania nie przemawiały za zmianą takiej funkcji;
- wydzielenie obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 roku o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, dokonane na podstawie inwentaryzacji terenowej i aktualnej wiedzy o zagospodarowaniu i zabudowie terenów.

Jako chłonne nie uwzględniano tych wszystkich fragmentów terenów, które nie spełniały kryteriów wymienionych powyżej.

Chłonność obszarów w przeliczeniu na powierzchnię użytkową obliczono przyjmując średni wskaźnik aktualnej intensywności zabudowy dla każdej z wyróżnionych kategorii terenu. Średnią intensywność zabudowy określono na podstawie obserwacji terenowych oraz analiz opartych na danych z ewidencji gruntów i budynków oraz struktury użytkowania gruntów. Przykładowo, biorąc pod uwagę łączną powierzchnię użytkową wszystkich mieszkań (według GUS na koniec 2016 roku wynosiła ona 686972 m², z czego w mieście 356157 m² i na terenach wiejskich 330815 m²) oraz obszar zajęty zabudową mieszkaniową (według ewidencji gruntów z 2018 roku jest to 406,5638 ha[157], z czego na terenie miasta 112,3837 ha i na terenach wiejskich 294,1801 ha), na każdy 1 ha przypada 1690 m² powierzchni użytkowej mieszkań. Na terenie miasta jest to odpowiednio 3169 m², a na terenach wiejskich 1125 m². Biorąc pod uwagę powyższe, uśrednione wartości zaobserwowane podczas inwentaryzacji terenowej oraz wskaźniki zabudowy wynikające z obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego założono, że chłonność powierzchni użytkowej na 1 m² powierzchni całkowitej danego terenu wynosi:

- dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w mieście – 0,10;
- dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na terenach wiejskich, z wyłączeniem Jarnołtówka, Podlesia i Pokrzywnej – 0,08;
- dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w Jarnołtówku, Podlesiu i Pokrzywnej – 0,07;
- dla terenów zabudowy wielorodzinnej – 0,20;
- dla terenów zabudowy mieszkaniowo-usługowej w mieście – 0,12;
- dla terenów zabudowy mieszkaniowo-usługowej na terenach wiejskich – 0,10
- dla terenów zabudowy mieszkaniowej i usług turystyki w mieście – 0,10;
- dla terenów zabudowy mieszkaniowej i usług turystyki na terenach wiejskich – 0,08;
- dla terenów zabudowy wielofunkcyjnej mieszkaniowo – usługowo – zagrodowej, usługowo-mieszkaniowej, z wyłączeniem Jarnołtówka, Podlesia i Pokrzywnej – 0,09;
- dla terenów zabudowy wielofunkcyjnej mieszkaniowo – usługowo – zagrodowej, usługowo-mieszkaniowej w Jarnołtówku, Podlesiu i Pokrzywnej – 0,08;
- dla terenów zabudowy letniskowej i rekreacyjnej – 0,05;
- dla terenów zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych – 0,05;
- dla terenów usług, w tym usług publicznych – 0,15;
- dla terenów usług turystyki – 0,12;

[157] Tereny mieszkaniowe („B”) oraz szacunkowo 50 % terenów użytków rolnych zabudowanych („Br”).

- dla terenów sportu i rekreacji – 0,10;
- dla terenów przemysłowo – usługowych – 0,30.

TABELA 180: Gmina Głuchołazy – chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 roku o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych[158] – powierzchnia w ha.

Miejscowość	Funkcje zabudowy								
	M1	M2	M3	M4	M5	U1	U2	U3	P1
Głuchołazy	10,6482	0,4285	3,9527	0	0	0	0	0	0
Biskupów	0	0	0	0	8,0403	0	0	0	0
Bodzanów	7,3443	0,2205	0	0	2,3011	0	0	0	0
Burgrabice	0	0	0	0	5,8874	0	0	0	0
Charbielin	0	0	0	0	3,4542	0	0	0	0
Gierałcice	0	0	0	0	0,8703	0	0	0	0
Jarnołtówek	2,1562	0	8,6020	0,1168	0,2205	0	0	0	0
Konradów	5,5851	0,7067	0	0	1,7624	0,3081	0	0	0
Markowice	0	0	0	0	0,6833	0	0	0	0
Nowy Las	0	0	0	0	5,5089	0	0	0	0
Nowy Świętów	0	0	0	0	2,5833	0	0	0	0
Podlesie	2,2094	0	0	0	2,2094	0	0	0	0
Pokrzywna	0	0	5,3136	0	0	0	0,4180	0	0
Polski Świętów	0	0	0	0	0,9419	0	0	0	0
Sławniowice	0	0	0	0	1,9378	0	0	0	0
Stary Las	0	0	0	0	4,0303	0	0	0	0
Sucha Kamienica	0	0	0	0	1,3339	0	0	0	0
Wilamowice Nyskie	0	0	0	0	1,6236	0	0	0	0
suma:	**27,9432**	**1,3557**	**17,8683**	**0,1168**	**43,3886**	**0,3081**	**0,4180**	**0**	**0**

M1 – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej
M2 – tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej
M3 – tereny zabudowy mieszkaniowej i usług turystyki
M4 – tereny zabudowy letniskowej
M5 – tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, zagrodowej, wielofunkcyjnej opartej o podstawową funkcję mieszkaniową
U1 – tereny usług
U2 – tereny usług turystyki
U3 – tereny sportu i rekreacji
P1 – tereny przemysłowo-usługowe, składy, magazyny

Źródło: Obliczenia własne oraz na podstawie danych Urzędu Miejskiego Głuchołazy, 2018.

[158] Jednostka osadnicza – wyodrębniony przestrzennie obszar zabudowy mieszkaniowej wraz z obiektami infrastruktury technicznej zamieszkany przez ludzi.

TABELA 181: Gmina Głuchołazy – chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 roku o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych[159] – powierzchnia użytkowa w m².

Miejscowość	Funkcje zabudowy								
	M1	M2	M3	M4	M5	U1	U2	U3	P1
Głuchołazy	10648	514	3953	0	0	0	0	0	0
Biskupów	0	0	0	0	7236	0	0	0	0
Bodzanów	5875	221	0	0	2071	0	0	0	0
Burgrabice	0	0	0	0	5299	0	0	0	0
Charbielin	0	0	0	0	3109	0	0	0	0
Gierałcice	0	0	0	0	783	0	0	0	0
Jarnołtówek	1509	0	6882	58	176	0	0	0	0
Konradów	4468	707	0	0	1586	462	0	0	0
Markowice	0	0	0	0	615	0	0	0	0
Nowy Las	0	0	0	0	4958	0	0	0	0
Nowy Świętów	0	0	0	0	2325	0	0	0	0
Podlesie	1547	0	0	0	1768	0	0	0	0
Pokrzywna	0	0	42509	0	0	0	502	0	0
Polski Świętów	0	0	0	0	848	0	0	0	0
Sławniowice	0	0	0	0	1744	0	0	0	0
Stary Las	0	0	0	0	3627	0	0	0	0
Sucha Kamienica	0	0	0	0	1201	0	0	0	0
Wilamowice Nyskie	0	0	0	0	1461	0	0	0	0
suma:	**24048**	**1441**	**53343**	**58**	**38807**	**462**	**502**	**0**	**0**

M1 – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej
M2 – tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej
M3 – tereny zabudowy mieszkaniowej i usług turystyki
M4 – tereny zabudowy letniskowej
M5 – tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, zagrodowej, wielofunkcyjnej opartej o podstawową funkcję mieszkaniową
U1 – tereny usług
U2 – tereny usług turystyki
U3 – tereny sportu i rekreacji
P1 – tereny przemysłowo-usługowe, składy, magazyny

Źródło: Obliczenia własne oraz na podstawie danych Urzędu Miejskiego Głuchołazy, 2018.

[159] Jednostka osadnicza – wyodrębniony przestrzennie obszar zabudowy mieszkaniowej wraz z obiektami infrastruktury technicznej zamieszkany przez ludzi.

TABELA 182: Gmina Głuchołazy – chłonność terenów poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej, przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę – powierzchnia w ha.

Miejscowość	Funkcje zabudowy								
	M1	M2	M3	M4	M5	U1	U2	U3	P1
Głuchołazy	19,6909	0	0	0	0	0	0	2,9317	0,2561
Biskupów	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bodzanów	0	1,5753	0	0	0	0	0	0	0
Burgrabice	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Charbielin	0	16,3842	0	0	0	0	0	0	0
Gierałcice	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jarnołtówek	12,2426	0	0,1251	0	0	0	0	0	0
Konradów	0,3283	0	0	0	0	0	0	0	0
Markowice	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nowy Las	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nowy Świętów	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Podlesie	14,9250	0	0	0	17,9062	0	0	0	0
Pokrzywna	0	0	3,2073	0	0	0	0	0	0
Polski Świętów	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sławniowice	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stary Las	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sucha Kamienica	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wilamowice Nyskie	-	-	-	-	-	-	-	-	-
suma:	**47,1868**	**17,9595**	**3,3324**	**0**	**17,9062**	**0**	**0**	**2,9317**	**0,2561**

M1 – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej
M2 – tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej
M3 – tereny zabudowy mieszkaniowej i usług turystyki
M4 – tereny zabudowy letniskowej
M5 – tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, zagrodowej, wielofunkcyjnej opartej o podstawową funkcję mieszkaniową
U1 – tereny usług
U2 – tereny usług turystyki
U3 – tereny sportu i rekreacji
P1 – tereny przemysłowo-usługowe, składy, magazyny

Źródło: Obliczenia własne oraz na podstawie danych Urzędu Miejskiego Głuchołazy, 2018.

TABELA 183: Gmina Głuchołazy – chłonność terenów poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej, przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę – powierzchnia użytkowa w m².

Miejscowość	Funkcje zabudowy								
	M1	M2	M3	M4	M5	U1	U2	U3	P1
Głuchołazy	19691	0	0	0	0	0	0	2932	768
Biskupów	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bodzanów	0	1575	0	0	0	0	0	0	0
Burgrabice	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Charbielin	0	16384	0	0	0	0	0	0	0
Gierałcice	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jarnołtówek	8570	0	100	0	0	0	0	0	0
Konradów	263	0	0	0	0	0	0	0	0
Markowice	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nowy Las	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nowy Świętów	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Podlesie	10448	0	0	0	14325	0	0	0	0
Pokrzywna	0	0	2566	0	0	0	0	0	0
Polski Świętów	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sławniowice	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stary Las	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sucha Kamienica	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wilamowice Nyskie	-	-	-	-	-	-	-	-	-
suma:	**38971**	**17960**	**2666**	**0**	**14325**	**0**	**0**	**2932**	**768**

M1 – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej
M2 – tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej
M3 – tereny zabudowy mieszkaniowej i usług turystyki
M4 – tereny zabudowy letniskowej
M5 – tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, zagrodowej, wielofunkcyjnej opartej o podstawową funkcję mieszkaniową
U1 – tereny usług
U2 – tereny usług turystyki
U3 – tereny sportu i rekreacji
P1 – tereny przemysłowo-usługowe, składy, magazyny

Źródło: Obliczenia własne oraz na podstawie danych Urzędu Miejskiego Głuchołazy, 2018.

W związku ze specyficznymi lokalnymi uwarunkowaniami wiele gruntów, które spełniają kryteria powierzchni chłonnej, nie są w rzeczywistości nimi. Ma to związek z często spotykaną praktyką zachowywania wolnych części działek lub działek sąsiednich przylegających do zabudowanych nieruchomości na cele rekreacyjne, ogródki przydomowe, sady. Wiele z terenów wyznaczonych uprzednio w planach miejscowych pod zabudowę faktycznie nigdy z tego względu nie zostanie zabudowych. Praktyka lat minionych od uchwalenia obowiązującego planu miejscowego pokazuje skalę presji na zabudowę w terenach innych niż dotychczas wyznaczone. Brak wprowadzania nowej zabudowy na tereny dotychczas wolne, a z prawem do zabudowy zgodnie z planem miejscowym wynika najczęściej z faktu braku oferty takich gruntów na rynku, a także brakiem woli właścicieli do

sprzedaży wolnych działek. Potwierdza te fakty zarówno znaczna ilość złożonych do studium wniosków, a także zapotrzebowanie na wyznaczenie nowych terenów pod zabudowę (szczególnie mieszkaniową jednorodzinną i usługi turystyki) w zupenie innych lokalizacjach, nie branych pod uwagę w dotychczasowych dokumentach planistycznych. Problem ten nie dotyczy jedynie terenów pod zabudowę produkcyjną.

Biorąc pod uwagę powyższe uznano za konieczne dokonanie korekty niniejszego bilansu powołując się na art. 10 ust. 6 *ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*, redukując obliczoną chłonność terenów pod zabudowę (z wyłączeniem terenów przemysłowo-usługowych, składów, magazynów P1) oznaczoną w tabelach 180-183 o 20%. Oznacza to, że finalnie określa się chłonność terenów na poziomie:

- dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, oznaczonej w tabelach symbolem M1: **50 415 m^2**, z czego:
  - 19 238 m^2 w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej,
  - 31 177 m^2 poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej, przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę;
- dla zabudowy mieszkaniowo-usługowej, oznaczonej w tabelach symbolem M2: **15 521 m^2**, z czego:
  - 1 153 m^2 w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej,
  - 14 368 m^2 poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej, przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę;
- dla zabudowy mieszkaniowej i usług turystyki, oznaczonej w tabelach symbolem M3: **44 807 m^2**, z czego:
  - 42 674 m^2 w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej,
  - 2 133 m^2 poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej, przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę;
- dla zabudowy letniskowej, oznaczonej w tabelach symbolem M4: **47 m^2**, w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej;
- dla zabudowy mieszkaniowo-usługowej, zagrodowej, wielofunkcyjnej opartej o podstawową funkcję mieszkaniową, oznaczonej w tabelach symbolem M5: **42 505 m^2**, z czego:
  - 31 045 m^2 w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej,
  - 11 460 m^2 poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej, przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę;
- dla zabudowy usług, oznaczonej w tabelach symbolem U1: **370 m^2**, w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej;
- dla zabudowy usług turystyki, oznaczonej w tabelach symbolem U2: **401 m^2**, w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej;
- dla terenów sportu i rekreacji, oznaczonych w tabelach symbolem U3: **2 345 m^2**, poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej, przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę.

Potrzeby związane z zabudową, powiększone o 30%, określono na poziomie:

- dla zabudowy mieszkaniowo-usługowej, zagrodowej, wielofunkcyjnej opartej o podstawową funkcję mieszkaniową, zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej zabudowy usługowej oraz zabudowy usług turystyki:
  - 120 000 m^2 zapotrzebowania na nową powierzchnię zabudowy o funkcji mieszkaniowej (według wyliczeń w rozdziale 10.2.3. części I tekstu niniejszego *Studium*),

- 7 000 m² zapotrzebowania na nową powierzchnię zabudowy wielorodzinnej na cele socjalne,
- 3 000 m^2 zapotrzebowania na nową powierzchnię zabudowy usługowej,
- 2 000 m^2 zapotrzebowania na nową powierzchnię zabudowy usług handlu,
- od 20 000 do 30 000 m^2 zapotrzebowania na nową powierzchnię zabudowy usług turystyki,

=> łącznie: **204 100 m²** (wartość uśredniona pomiędzy 152 000 a 162 000m², +30%);

- dla zabudowy usług publicznych:
  - 5 000 m² zapotrzebowania na nowy obiekt służący opiece nad seniorami,
  - od 500 do 1 000 m² zapotrzebowania na nowy obiekt przedszkolny,
  - 2 700 m^2 zaopotrzebowania na rozbudowę obiektów usług kultury,

  => łącznie: **10 985 m²** (wartość średnia pomiędzy 8200 a 8700 m², + 30%);
- dla zabudowy sportu i rekreacji: **97,5 ha** (wartość uśredniona pomiędzy 50 a 100 ha, + 30%), tożsame z **97 500 m^2** powierzchni użytkowej;
- dla zabudowy przemysłowo-usługowej, składów, magazynów: **29,25 ha** (22,5 ha + 30%);
- dla obszarów farm fotowoltaicznych: minimum **260 ha** (minimum 200 ha + 30%);
- dla cmentarzy: **2,6 ha** (2 ha + 30%);
- dla ogrodów działkowych: **6,5 ha** (5 ha + 30%).

Na podstawie obliczonej chłonności terenów pod zabudowę należy stwierdzić, że:

- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową mieszkaniowo-usługową, zagrodową, wielofunkcyjną opartą o podstawową funkcję mieszkaniową, zabudową mieszkaniową wielorodzinną, zabudową mieszkaniową jednorodzinną, zabudową usługową oraz zabudowę usług turystyki (M1, M2, M3, M4, M5, U1, U2) równa 154 066 m² jest mniejsza w stosunku do potrzeb związanych z lokalizacją nowej zabudowy określonych na poziomie 204 100 m² o **50 034 m^2**;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane zabudową usług publicznych równa 0 m² jest mniejsza w stosunku do potrzeb związanych z lokalizacją nowej zabudowy określonych na poziomie 10 985 m² o **10 985 m^2**;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową sportu i rekreacji (U3) równa 2 345 m^2 jest mniejsza w stosunku do potrzeb związanych z lokalizacją nowego zagospodarowania i zabudowy określonych na poziomie 97 500 m^2 o **95 155 m^2**;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową produkcyjno-usługową, składami i magazynami (P1) równa 615 m² jest mniejsza w stosunku do potrzeb związanych z lokalizacją nowej zabudowy określonych na poziomie 87 750 m^2 o **87 135 m^2**;
- chłonność terenów przeznaczonych na funkcje farm fotowoltaicznych równa 0 ha jest mniejsza w stosunku do potrzeb określonych na poziomie 260 ha o **260 ha**;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje cmentarzy równa 0 ha jest mniejsza w stosunku do potrzeb określonych na poziomie 2,6 ha o **2,6 ha**;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje ogrodów działkowych równa 0 ha jest mniejsza w stosunku do potrzeb określonych na poziomie 6,5 ha o **6,5 ha**.

Chłonność terenów przeznaczonych pod działalności górnicze (wydobywcze), a więc terenów obecnej i potencjalnej eksploatacji kopalin, ogranicza się wyłącznie do obszarów udokumentowanych złóż kopalin. Aktualnie ogólna powierzchnia udokumentowanych złóż kopalin w granicach administracyjnych gminy Głuchołazy wynosi 135,2 ha (w zaokrągleniu do dziesiątej części hektara), z czego:

- 6,3 ha złóż kruszywa naturalnego;
- 31,1 ha złóż kamieni drogowych i budowlanych;
- 22,5 ha złóż łupków fyllitowych;

- 26,1 ha złóż węgla brunatnego;
- 49,2 ha surowców ilastych ceramiki budowlanej.

Eksploatacja kopalin prowadzona jest na obszarze 83,8 ha (w zaokrągleniu do dziesiątej części hektara), z czego:

- 2,0 ha na złożach kruszywa naturalnego;
- 72,8 ha na złożach kamieni drogowych i budowlanych;
- 9,0 ha na złożach łupków fyllitowych;
- 0 ha złożach węgla brunatnego;
- 0 ha na złożach surowców ilastych ceramiki budowlanej.

Zgodnie z powyższym, abstrahując od lokalnych trudności (środowiskowych, ekonomicznych, społecznych, itp.) związanych z potencjalnym wydobyciem kopalin, chłonność brutto wynosi:

- 4,3 ha na złożach kruszywa naturalnego;
- 0 ha na złożach kamieni drogowych i budowlanych;
- 13,5 ha na złożach łupków fyllitowych;
- 26,1 ha złożach węgla brunatnego;
- 49,2 ha na złożach surowców ilastych ceramiki budowlanej.

Potrzeby odnośnie wydobycia udokumentowanych na terenie gminy kopalin wynikają wyłącznie od popytu w branży budowlanej i energetycznej. Za podaż kopalin na rynku odpowiadają przede wszystkim specjalistyczne podmioty (przedsiębiorstwa górnicze), wyposażone w odpowiednie zasoby kapitału, wiedzy, technologii, sprzętu i siły roboczej. Należy więc założyć, że ewentualne zgłoszone przez inwestorów górniczych wnioski odnośnie wydobycia kopalin oparte są na realnych potrzebach i jeżeli nie kolidują z czynnikami środowiskowymi i społecznymi należy umożliwić ich realizację.

10. 4. Możliwości finansowania przez gminę infrastruktury technicznej i społecznej.

Możliwości finansowania przez gminę wykonania infrastruktury społecznej, sieci komunikacyjnych i pozostałej infrastruktury technicznej oparto o wytyczne wynikające z uchwały nr XLII/432/18 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 25 kwietnia 2018 roku w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej (WPF) dla Gminy Głuchołazy na lata 2018 – 2022. Zgodnie z powyższym w latach 2018 – 2030 wynoszą one:

- rok 2018 – 23.555.738,00 PLN;
- rok 2019 – 27.550.062,00 PLN;
- rok 2020 – 18.200.847,00 PLN;
- rok 2021 – 10.595.741,00 PLN;
- rok 2022 – 11.035.850,00 PLN;
- rok 2023 – 7.035.575,00 PLN;
- rok 2024 – 7.565.348,00 PLN;
- rok 2025 – 9.165.348,00 PLN;
- rok 2026 – 8.265.348,00 PLN;
- rok 2027 – 8.644.513,00 PLN;
- rok 2028 – 9.004.824,00 PLN;
- rok 2029 – 9.465.348,00 PLN;
- rok 2030 – 10.465.348,00 PLN.

Należy nadmienić, że w związku z wytycznymi Ministerstwa Finansów, które dotyczą założeń makroekonomicznych na potrzeby wieloletnich prognoz finansowych jednostek samorządu terytorialnego, przyjęto, że w 2019 roku dochody bieżące i wydatki bieżące wzrosną o 2,5 % w stosunku do roku poprzedniego.

W latach: 2020, 2022, 2024, 2026, 2028, 2030 przewidziano dochody bieżące i wydatki bieżące na poziomie roku poprzedniego, natomiast w latach: 2021, 2023, 2025, 2027 i 2029, wzorem roku 2019, przewidziano wzrost o 2,5 % w stosunku do roku poprzedniego.

Zgodnie z powyższym Gmina Głuchołazy do 2030 roku dysponuje kwotą 160.549.890 PLN na wydatki inwestycyjne. Obecnie nie ma możliwości tak dokładnego, jak do roku 2030, podania symulacji wydatków inwestycyjnych na lata 2031 – 2048, aby zadośćuczynić założeniom w perspektywie najbliższych 30 lat. Niemniej na potrzeby niniejszego *Studium* możemy szacunkowo i ostrożnie założyć, że w latach 2031 – 2048 kwota ta będzie proporcjonalnie zbliżona do tej z lat 2018 – 2030, zakładając oczywiście brak inflacji, a więc szacowaną wartość pieniądza z obecnego okresu. Tym samym możemy założyć, że w okresie najbliższych 30 lat Gmina Głuchołazy będzie dysponować kwotą około 370.000.000 PLN na wydatki inwestycyjne.

Zgodnie z wyżej wymienioną uchwałą w sprawie WPF w najbliższych latach zakłada się następujące inwestycje (wydatki majątkowe):

- Ograniczenie antropopresji na różnorodność biologiczną, dziedzictwo kulturowe i historyczne (zrównoważony rozwój obszaru Gór Opawskich i Bramy Morawskiej) na kwotę 5.244.000,00 PLN w roku 2018;
- Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie Subregionu Południowego na kwotę 1.080.000,00 PLN w roku 2018;
- Przebudowa i rozbudowa drogi gminnej między miejscowościami Charbielin i Jarnołtówek w Gminie Głuchołazy na kwotę 1.700.000,00 PLN w roku 2018;
- Program zagospodarowania podwórek na kwotę 50.000,00 PLN w roku 2018;
- Modernizacja placówek oświatowo – wychowawczych Gminy Głuchołazy(w tym budowa sanitariatów w Publicznej Szkole Podstawowej w Nowym Świętowie) na kwotę 400.000,00 PLN w roku 2018;
- Dotacja dla Centrum Kultury w Głuchołazach na dofinansowanie realizacji inwestycji pn. „Budowa Biblioteki Gminnej w Głuchołazach” na kwotę 733.000,00 PLN w roku 2018;
- Budowa Publicznego Szaletu w Głuchołazach na kwotę 100.000,00 PLN w roku 2018;
- Środki dla OSP (przygotowanie na zagrożenia) na kwotę 260.000,00 PLN w roku 2018;
- Projekt rowerowy „Złote ścieżki” na kwotę 50.000,00 PLN w roku 2018;
- Modernizacja kanalizacji deszczowej w Głuchołazach na kwotę 80.000,00 PLN w roku 2018;
- Budowa fontanny w Głuchołazach na kwotę 30.000,00 PLN w roku 2018;
- Modernizacja stadionów w Bodzanowie i Nowym Świętowie na kwotę 600.000,00 PLN w roku 2018;
- Budowa remizy wiejskiej w Starym Lesie na kwotę 190.000,00 PLN w latach 2018 – 2019;
- Inwestycje wynikające z Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Głuchołazy na kwotę 9.035.086,00 PLN w latach 2018 – 2019;
- Rozbudowa i modernizacja cmentarza komunalnego w Głuchołazach wraz z przebudową ciągu komunikacyjnego na kwotę 330.000,00 PLN w latach 2018 – 2019;
- Dokapitalizowanie Spółki „Wodociągi” w Głuchołazach na realizację inwestycji pn. „Budowa kanalizacji sanitarnej w Starym Lesie oraz Nowy Lesie” na kwotę 2.240.000,00 PLN w latach 2018 – 2019;
- Dokapitalizowanie Spółki „Wodociągi” na potrzeby przyłączeń do sieci wodno – kanalizacyjnej na kwotę 440.000,00 PLN w latach 2018 – 2019;
- Dokapitalizowanie Spółki „Wodociągi” w Głuchołazach na realizację inwestycji pn. „Budowa sieci wodnokanalizacyjnej i kanalizacji sanitarnej w Konradowie i Głuchołazach pomiędzy ul. Powstańców Śląskich a Kolonią Kaszubską” na kwotę 350.000,00 PLN w latach 2018 – 2019;
- Budżet obywatelski na kwotę 404.000,00 PLN w latach 2018 – 2019;

- Budowa parkingu przy ul. Papierniczej w Głuchołazach (na zapleczu Żłobka Miejskiego) na kwotę 500.000,00 PLN w latach 2018 – 2019;
- Wykonanie zadaszenia na stadionie miejskim w Głuchołazach na kwotę 330.000,00 PLN w latach 2018 – 2019;
- Przebudowa drogi gminnej w Sławniowicach na kwotę 180.000,00 PLN w latach 2018 – 2019;
- Przebudowa dróg transportu rolnego na kwotę 210.000,00 PLN w latach 2018 – 2019;
- Wdrażanie strategii niskoemisyjnej na terenie Gminy Głuchołazy na kwotę 5.871.723,00 PLN w latach 2018 – 2020;
- Projekt „Po ziemiach księstwa nyskiego i wielkich Ślązaków V. Priessnitza i J. Von Eichendorfa" na kwotę 5.355.124,00 PLN w latach 2018 – 2020;
- Przebudowa budynku gospodarczego na remizę strażacką oraz modernizacja świetlicy wiejskiej w Burgrabicach (Etap I) na kwotę 500.000,00 PLN w latach 2018 – 2020;
- Zagospodarowanie turystyczne „Łączek" na kwotę 540.000,00 PLN w latach 2018 – 2020;
- Zadania realizowane w ramach inicjatywy lokalnej na kwotę 140.000,00 PLN w latach 2018 – 2020;
- Budowa nowych punktów świetlnych na terenie gminy na kwotę 600.000,00 PLN w latach 2018 – 2020;
- Budowa, odbudowa i modernizacja mostów i przepustów na kwotę 280.000,00 PLN w latach 2018 – 2020;
- Dostosowanie klatki schodowej budynku Urzędu Miejskiego w Głuchołazach do wymogów przeciwpożarowych na kwotę 50.000,00 PLN w latach 2018 – 2020;
- Budowa krytego basenu w Głuchołazach na kwotę 14.000.920,00 PLN w latach 2018 – 2020;
- Budowa chodników na terenie gminy na kwotę 700.000,00 PLN w latach 2018 – 2020;
- Realizacja PONE poprzez stworzenie systemu zachęt do wymiany systemów grzewczych do uzyskania wymaganego efektu ekologicznego na kwotę 1.000.000,00 PLN w latach 2018 – 2020;
- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na kwotę 9.330.593,00 w latach 2018 – 2022;
- Budowa dróg gminnych w ramach „Programu rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016 – 2019" na kwotę 11.924.535,00 PLN w latach 2018 – 2022;
- Dokapitalizowanie Spółki „Wodociągi" w Głuchołazach na realizację inwestycji pn. „Budowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w Podlesiu" na kwotę 1.750.000,00 PLN w latach 2018 – 2022;
- Remont oraz modernizacja boiska wielofunkcyjnego przy Publicznym Gimnazjum nr 2 w Głuchołazach oraz modernizacja nawierzchni „Orlika" na kwotę 280.000,00 PLN w latach 2019 – 2020;
- Przebudowa budynku byłej szkoły na Dzienny Dom Pobytu na kwotę 1.760.000,00 PLN w latach 2019 – 2021;
- Budowa kompleksu rekreacyjnego „Nad Białką" w Głuchołazach pomiędzy ulicami Kościuszki i Opolską (etap II) na kwotę 200.000,00 PLN w roku 2020;
- Budowa Środowiskowego Domu Samopomocy na kwotę 2.200.000,00 PLN w latach 2020 – 2021;
- Termomodernizacja budynków mieszkalnych komunalnych i wspólnot mieszkaniowych na terenie Gminy (6 budynków) na kwotę 1.000.000,00 PLN w latach 2020 – 2022;
- Przebudowa oraz zmiana sposobu użytkowania dawnego Wójtostwa w Głuchołazach na kwotę 876.547,00 PLN w latach 2021 – 2022;
- Modernizacja Pałacu w Nowym Świętowie na kwotę 700.000,00 PLN w roku 2022.

Obecnie szacunkowe koszty budowy podstawowych elementów infrastruktury technicznej i wybranych elementów infrastruktury społecznej wynoszą[160]:

- 1 km nowej drogi o szerokości 4 – 6 m około 800.000 PLN;
- 1 km nowej sieci kanalizacyjnej około 550.000 PLN;
- 1 km nowej sieci wodociągowej około 350.000 PLN;
- 1 plac zabaw około 50.000 PLN;
- 1 siłownia zewnętrzna 50.000 około PLN.

Pozostałe (ponad wyżej wymienione w WPF) długofalowe (około 30–letnie) plany inwestycyjne Gminy Głuchołazy, zakładające możliwie pełne wyposażenie obecnie istniejących i planowanych terenów (w tym ujętych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego) przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, usługową i produkcyjno – magazynową (składową), w sieci komunikacyjne oraz infrastruktury technicznej i społecznej, obejmują:

- pomoc społeczna:
  - budowa mieszkań chronionych w Głuchołazach na kwotę około 1.000.000 PLN;
  - remonty mieszkań socjalnych w Głuchołazach na kwotę około 1.500.000 PLN;
- szkolnictwo:
  - kontynuacja termomodernizacji obiektów szkolnych na kwotę około 4.000.000 PLN;
- kultura:
  - remonty świetlic wiejskich na kwotę około 1.000.000 PLN;
- sport i rekreacja:
  - budowa siłowni plenerowych w Głuchołazach (ulice Kościuszki i Paderewskiego) na kwotę około 100.000 PLN;
  - modernizacja budynku na stadionie miejskim na kwotę około 800.000 PLN;
  - budowa toru saneczkowego na Górze Szubienicznej w Głuchołazach na kwotę około 800.000 PLN;
  - rozbudowa ścieżek rowerowych (wspólny projekt polsko – czeski) na kwotę około 6.000.000 PLN;
  - przekształcenie zlikwidowanej linii kolejowej do Sławniowic na drogę rowerową na kwotę około 4.500.000 PLN;
  - kontynuacja projektu rowerowego „Złote Ścieżki” w Głuchołazach (Góra Parkowa) na kwotę około 300.000 PLN;
  - budowa ścieżek rowerowych przy drogach powiatowych w miejscowościach: Jarnołtówek, Podlesie i Pokrzywna na kwotę około 1.000.000 PLN;
- drogi gminne (budowa, rozbudowa, modernizacja) na łączną kwotę około 30.000.000 PLN:
  - budowa dróg w Głuchołazach w rejonie „Osiedla Pisarzy” na kwotę około 5.500.000 PLN;
  - budowa dróg w Głuchołazach w rejonie ulic Królowej Jadwigi i Lutosławskiego na kwotę około 2.000.000 PLN;
  - budowa drogi po torowisku PKP od ul. Wyszyńskiego do Zdroju w Głuchołazach na kwotę około 5.000.000 PLN;
  - droga relacji Jarnołtówek – do DW „Ziemowit” na kwotę około 3.000.000 PLN;
  - droga Jarnołtówek do tamy na kwotę około 3.000.000 PLN;
  - drogi w Bodzanowie na Osiedlu III na kwotę około 1.500.000 PLN;
  - drogi na istniejących osiedlach na kwotę około 10.000.000 PLN;

[160] Na podstawie średniej ceny określającej wartość prac wykonanych w gminie w ostatnim czasie.

- zaopatrzenie w wodę:
  - przebudowa sieci wodociągowej w Głuchołazach (ulice: Andersa, Elsnera, Kolejowa, Kraszewskiego, Poprzeczna, Sikorskiego, Skłodowskiej–Curie, Szymanowskiego, Targowa, Tylna, Wyszyńskiego) na kwotę około 3.100.000 PLN;
  - budowa sieci wodociągowej w Podlesiu na kwotę około 5.150.000 PLN;
- odprowadzanie ścieków:
  - przebudowa sieci kanalizacyjnej w Głuchołazach (ulice: Kraszewskiego, Poprzeczna, Sikorskiego, Skłodowskiej–Curie, Wyszyńskiego) na kwotę około 1.150.000 PLN;
  - budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Podlesie na kwotę około 5.100.000 PLN;
  - budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowościach Nowy Las i Stary Las na kwotę około 5.900.000 PLN;
- gospodarka mieszkaniowa:
  - budowa domów jednorodzinnych szeregowych (8 segmentów) w Głuchołazach przy ul. Karłowicza na kwotę około 1.650.000 PLN (inwestycja prowadzona przez Głuchołaskie Komunalne Towarzystwo Budownictwa Społecznego).

Wydatki inwestycyjne zapisane w analizowanej WPF wynoszą (począwszy od 2018 roku) 84.401.035 PLN. Dodatkowe planowane wydatki zgodnie z powyższym wykazem wynoszą szacunkowo 73.050.000 PLN. Oznacza to, że możliwości finansowe Gminy Głuchołazy w perspektywie najbliższych 30 lat, przedstawione na wstępie podrozdziału, obejmują pełne wykonanie zaplanowanych inwestycji służących realizacji zadań własnych gminy oszacowanych na łączną kwotę około 157.500.000 PLN. Należy ponadto nadmienić, że powyższe szacunki wydatków nie obejmują możliwości uzyskania dofinansowania zewnętrznego, a więc mogą okazać się znacznie niższe od planowanych.

11. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU.

Położenie gminy miejsko – wiejskiej Głuchołazy w regionie opolskim jest korzystne. Oprócz walorów naturalnych i bliskiej odległości do większych miast regionu, duże znaczenie dla rozwoju mają bezpośrednie sąsiedztwo z Republiką Czeską i przebiegające przez gminę szlaki komunikacyjne. Szczególne znaczenie mają trasy:

- droga krajowa nr 40: granica CZ / PL – Pyskowice;
- droga wojewódzka nr 411: Nysa – Głuchołazy;
- linia kolejowa nr 137: Katowice – Legnica;
- linia kolejowa nr 297: Nowy Świętów – Głuchołazy;
- linia kolejowa nr 333: Głuchołazy – Pokrzywna;
- linia kolejowa nr 343: Głuchołazy – granica PL / CZ.

Rejon gminy charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą jak na obszar podgórski i górski przystało. Rzędne terenu wynoszą od 216 do 890 m n.p.m. Występujący na większości terenu gminy umiarkowany klimat, charakterystyczny dla Niziny Śląskiej i Przedgórza Sudeckiego, sprzyja osadnictwu, rolnictwu i rozwojowi aktywności gospodarczych. W celu ochrony wartościowych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów, charakterystycznych dla tej części województwa opolskiego, utworzono Park Krajobrazowy „Gór Opawskich" oraz 4 rezerwaty przyrody („Cicha Dolina", „Las Bukowy", „Nad Białką" i „Olszak"). Dodatkowo teren gminy znajduje się w granicach 3 obszarów NATURA 2000 („Ostoja Sławniowicko – Burgrabicka", „Góry Opawskie" i „Przyłęk nad Białą Głuchołaską") gdzie licznie występują rzadko spotykane siedliska przyrodnicze oraz związane z nimi chronione gatunki flory i fauny. Występuje tutaj także 8 pomników przyrody oraz bardzo cenne pod względem przyrodniczym i kulturowym założenia parkowe. Powyższa sieć cennych przyrodniczo obszarów nie jest wystarczająca i planuje się poszerzenie lokalnego systemu obszarów objętych ochroną w myśl ustawy o ochronie przyrody o obszar chronionego krajobrazu oraz 2 rezerwaty przyrody. Środowisko przyrodnicze terenów zainwestowanych jest miejscami w znacznym stopniu przekształcone w procesie ich historycznego rozwoju, zwłaszcza w rejonach silnie zurbanizowanych. Niekorzystnym zjawiskiem jest niska emisja oraz ponadnormatywne zanieczyszczenie cieków wodnych, przy czym należy zaznaczyć, że stan ich czystości ulega z roku na rok poprawie. Przepływające przez gminę rzeki o charakterze górskim są źródłem cyklicznie powtarzających się gwałtownych, katastrofalnych zagrożeń powodziowych i w konsekwencji wyznaczono tutaj obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Występowanie wielkopowierzchniowych obszarów cennych przyrodniczo skutkuje ograniczeniami w rozwoju przestrzennym gminy. Dotyczy to przede wszystkim dalszego rozwoju bazy ekonomicznej gminy, w świetle ograniczeń wynikających z przepisów szczególnych dotyczących ochrony przyrody i środowiska. Wartościowe zasoby środowiska kulturowego, a w szczególności historyczne układy przestrzenne (urbanistyczne i ruralistyczne), cenne stanowiska archeologiczne oraz zespoły pałacowo – parkowe, objęte są ochroną konserwatorską. Ogółem na terenie gminy 917 obiektów i obszarów ujętych jest w gminnej ewidencji zabytków, z czego 65 wpisanych jest do rejestru zabytków województwa opolskiego. Ochroną objęto także 118 stanowisk archeologicznych, z czego 4 figurują w rejestrze wojewódzkim.

Obszar 168 km² zamieszkują obecnie 24 tysiące mieszkańców, co daje średnią gęstość zaludnienia na poziomie 143 osób/km². Jest to typowy wskaźnik dla gmin miejsko – wiejskich. Gminę Głuchołazy zamieszkuje coraz starsza demograficznie społeczność. Tylko niecałe 17 % mieszkańców nie ukończyło jeszcze 19 roku życia. Zachodzą tu niekorzystne procesy demograficzne, ze zmniejszającą się liczbą ludności na czele (ujemy przyrost rzeczywisty). Przyrost naturalny obecnie wynosi –4,01 ‰, a dodatkowo z bilansu migracji wynika, że więcej osób gminę opuszcza niż do niej napływa (–2,66 ‰). Współczynnik obciążenia demograficznego, to jest stosunek ludności w wieku nieprodukcyjnym do liczebności wieku produkcyjnego, wynosi 0,59, a większość osób w wieku nieprodukcyjnym stanowią już osoby w wieku poprodukcyjnym niż przedprodukcyjnym. Z prognozy

demograficznej wynika, że w ciągu najbliższych 30 lat można spodziewać się dalszego spadku liczby ludności gminy, przede wszystkim na terenie miasta.

Pod względem struktury gospodarczej gmina Głuchołazy zaliczana jest do rolniczo – usługowo – przemysłowych, a więc co bardzo korzystne opiera się na wszystkich gałęziach gospodarki narodowej. Same miasto Głuchołazy jest lokalnym ośrodkiem usługowo – przemysłowym, pełniącym jednocześnie rolę gminnego ośrodka administracyjnego. Gospodarka rolna, której sprzyja wysoka bonitacja gleb, pełni nadal podstawową rolę na terenach wiejskich północnej i centralnej części gminy, zarówno odnośnie struktury przestrzennej jak i gospodarczej. Gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą było w okresie *Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku* 992, ale liczba ta z roku na rok ulega zmniejszeniu. Większość z nich, zwłaszcza o areale do 10 ha, poszukuje dodatkowych, pozarolniczych źródeł dochodu. Zmienia się więc struktura gospodarstw rolnych z coraz większym udziałem wielkopowierzchniowych jednostek. Ważną funkcję, zwłaszcza w mieście, stanowią zakłady produkcyjne (głównie przemysł elektrotechniczny, maszynowy i papierniczy) oraz usługi. Wysoki odsetek zatrudnionych w przemyśle i budownictwie (41 %), lokuje ten sektor gospodarki jako nadal jeden z kluczowych w gminie. W południowej części gminy, w rejonie Gór Opawskich, dominuje sektor usługowy oparty na turystyce. Funkcjonuje tu kilkadziesiąt podmiotów z branży noclegowej i gastronomicznej, a liczbę dostępnych dla turystów miejsc noclegowych szacuje się na około 3 tys. Miasto Głuchołazy, zamieszkane przez 13,8 tys. osób, odgrywa ważną rolę w systemie obsługi mieszkańców gminy, co wynika z pełnionej przez niego roli gminnego ośrodka usługowego o znaczeniu lokalnym. Transformacja systemowa w Polsce wymusiła szereg zmian, które w jej początkowej fazie niekorzystnie odbiły się na gminie. Ograniczenie, a także zaniechanie produkcji przez ówczesne zakłady produkcyjne w mieście jak i w większych wsiach, zmniejszenie podaży pracy przez zakłady w pobliskich gminie ośrodkach (głównie Nysa i Prudnik), a także likwidacja uspołecznionych podmiotów sektora rolnego na terenach wiejskich, spowodowały wzrost bezrobocia. Wskutek powyższego realne dochody dużej części mieszkańców gminy obniżyły się w stosunku do lat 70–tych i 80–tych XX wieku. Szansą na poprawę bytu pracowników oraz kooperantów upadłych przedsiębiorstw były inwestycje zewnętrzne. Obecnie zmodernizowane zakłady produkcyjne oraz nowoczesne (coraz częściej wielkoobszarowe) gospodarstwa rolne na terenach wiejskich stają się głównymi kołami zamachowymi lokalnej gospodarki. Rozwijają się także gospodarstwa rybackie, które stanowią alternatywę dla tradycyjnego rolnictwa. Jednocześnie prężnie rozwija się sektor usług. Sprywatyzowano handel oraz inne branże usługowe. Struktura i rozmieszczenie usług rynkowych są wystarczające z punktu widzenia potrzeb. Silną pozycję ma także sektor turystyczny, bazujący na lokalnych walorach przyrodniczo – krajobrazowych oraz infrastrukturze rekreacyjnej. Niemniej stale rozwijający się sektor produkcyjny, zmodernizowane gospodarstwa rolne, a także nowo powstałe zakłady usługowe i rzemieślnicze nie są w stanie zaspokoić realnego popytu na dobrze płatne miejsca pracy. Znaczna grupa pracujących znajduje zatrudnienie poza granicami gminy, zwłaszcza w zakładach przemysłowych i usługowych zlokalizowanych na terenie pobliskich większych miast (Nysa, Prudnik, Opole). Niekorzystnym, nasilającym się zjawiskiem jest emigracja zarobkowa zagranicę, zwłaszcza przez najmłodszą grupę osób w wieku produkcyjnym. Dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym tworzy się instrumenty wsparcia finansowane przez Europejski Fundusz Społeczny, zaś na poprawę bytu rolników wpływa także system dopłat w ramach polityki rolnej Unii Europejskiej. Powyższe decyduje, że gmina nie jest zagrożona bezrobociem strukturalnym. Obecny wskaźnik bezrobocia kształtuje się na zbliżonym poziomie w stosunku do innych gmin miejsko – wiejskich województwa opolskiego i od kilku lat systematycznie spada. Standard życia jest zróżnicowany i nie można go jednoznacznie określić. Średni dochód na 1 pracującego kształtował się w 2017 roku na poziomie 3500 złotych brutto i był na porównywalnym poziomie z innymi samorządami województwa. Dla inwestujących przedsiębiorców gmina oferuje rezerwy terenowe dla wprowadzenia nowych obiektów produkcyjnych i usługowych. Ponadto gmina posiada nadwyżki energii elektrycznej i wody, a także możliwość rozbudowy sieci gazowej, co stwarza dobre warunki dla wprowadzenia nowych inwestycji. Miasto Głuchołazy predysponowane jest do dalszego rozwoju funkcji

przemysłowych i usługowych, w tym uzdrowiskowych (leczniczych). Rejony wiejskie w centralnej i północnej części gminy predysponowane są do rozwoju intensywnego rolnictwa, a także drobnej wytwórczości oraz potencjalnie przetwórstwa przemysłowego o profilach nie kolidujących z obecnością cennych walorów przyrodniczo – krajobrazowych. W południowej części gminy wskazany jest dalszy rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnych. Dla wszystkich jednostek wiejskich wskazany jest rozwój rolnictwa ekologicznego.

Standard zamieszkania w gminie jest zróżnicowany. Występują znaczne dysproporcje w poszczególnych miejscowościach i dotyczy to przede wszystkim wieku substancji mieszkaniowej. Rozwijające się osadnictwo, którego wyrazem jest nowoczesna zabudowa jednorodzinna i zagrodowa, sąsiaduje z zabudową sprzed 1945 roku, która nierzadko charakteryzuje się brakiem wyposażenia w podstawowe elementy sanitarne. Znaczne dysproporcje występują także w poszczególnych częściach miasta, co dotyczy zwłaszcza obszaru centrum. Część zrewitalizowanych budynków sąsiaduje z substancją wymagającą pilnej modernizacji. Zespoły zabudowy wielorodzinnej z ubogim programem usług towarzyszących i urządzonych zespołów zieleni wymagają częściowej modernizacji i uzupełnienia obiektami usługowymi oraz rekreacyjnymi w trwałej zabudowie o wysokich walorach estetyczno – użytkowych. Wskazana jest także budowa nowoczesnych i estetycznych osi spacerowo – usługowych w mieście, z wyodrębnionymi drogami rowerowymi, wychodzących z centrum w kierunku poszczególnych osiedli mieszkaniowych. Wskazane jest także uporządkowanie terenów zielonych na obszarach wiejskich, przede wszystkim na zaniedbanych, zabytkowych założeniach parkowych. Obszary te, a także obiekty zabytkowe posiadają opracowane programy rewitalizacyjne, na podstawie których można przeprowadzić szereg niezbędnych inwestycji współfinansowanych przez fundusze pochodzące z Unii Europejskiej. Obecnie Gmina, na podstawie aktualnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, nie dysponuje znaczącymi rezerwami terenowymi dla wprowadzenia nowej zabudowy mieszkaniowej i usługowo – produkcyjnej. W związku z tym, że na jej terenie obserwuje się zwiększenie popytu na działki budowlane, konieczne staje się opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla najbardziej rozwojowych jednostek (w pierwszej kolejności Jarnołtówek i Konradów). Niemniej wyprzedzająco pożądane jest wykorzystanie niezagospodarowanych, wolnych od zabudowy przestrzeni w obrębie poszczególnych rejonów miasta i jednostek wiejskich. Oczekuje się także dalszego rozwoju infrastruktury technicznej, a szczególnie modernizacji szlaków komunikacyjnych, rozwoju połączeń kolejowych i jako priorytet – dokończenia budowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Baza sportowa, kulturalna, a zwłaszcza usług zdrowia jest wystarczająca z punktu widzenia lokalnych, podstawowych potrzeb. Bazę oświatową dla mieszkańców miasta jak i terenów wiejskich należy poszerzyć o przedszkola. Należy także rozważyć potrzebę funkcjonowania kolejnego żłobka. Oczekuję się również dalszego rozwoju bazy rekreacyjnej.

Należy nadmienić, że Gmina posiada szereg dokumentów (lub jest w trakcie ich aktualizacji) o randze planistycznej i strategicznej (między innymi: strategia rozwoju, program ochrony środowiska, lokalny program rewitalizacji, programy odnowy wsi, program gospodarki niskoemisyjnej, program opieki nad zabytkami, programy dotyczące sfery społecznej), ujmujących program rozwoju gminy w kontekście ochrony walorów przyrodniczych, kulturowych, infrastruktury społecznej i technicznej oraz aktywności społecznych i gospodarczych. W najbliższym czasie oczekuje się opracowania nowej (aktualnej) strategii rozwoju oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, przede wszystkim dla sołectw położonych najbliżej miasta Głuchołazy.

CZĘŚĆ II.

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GŁUCHOŁAZY

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW, W TYM WYNIKAJĄCE Z AUDYTU KRAJOBRAZOWEGO.

1. 1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna.

Gmina Głuchołazy jest samorządową jednostką miejsko – wiejską z wiodącą rolą sektorów usługowego i produkcyjnego. Uzupełniającą rolę pełni sektor rolniczy. Szansę na dalszy rozwój mają wszystkie sektory: usługowy (w tym związany z turystyką i rekreacją), produkcyjny (w tym górnictwo), a także rolniczy (przede wszystkim w oparciu o uprawy). W wyniku analiz przeprowadzonych na podstawie zebranych materiałów inwentaryzacyjnych oraz na podstawie występujących powiązań komunikacyjnych i funkcjonalnych, można przyjąć następujący system obsługi ludności gminy:

Ośrodek gminny głównego poziomu obsługi o zasięgu lokalnym, obsługujący w zakresie usług ponadpodstawowych teren całej gminy – miasto Głuchołazy. Pełni ono funkcję administracyjną, stanowi ośrodek koncentracji mieszkalnictwa i usług dla ludności oraz obsługi rolnictwa i leśnictwa. Dodatkowo posiada rozwinięte funkcje przemysłowe. Tym samym Głuchołazy pełnią funkcję lokalnego centrum rozwoju, które jest istotnym czynnikiem wzrostu i kumuluje usługi oraz inne działalności gospodarcze w skali umożliwiającej społeczny i ekonomiczny rozwój sąsiadujących z nim miejscowości. Funkcjami rozwojowymi Głuchołaz są przede wszystkim funkcje produkcyjne oraz usługi rynkowe i nierynkowe.

Ośrodki pośredniego poziomu obsługi z poszerzonym programem usługowym, współpracujące z ośrodkiem gminnym – wsie: Biskupów, Bodzanów, Burgrabice, Charbielin, Gierałcice, Jarnołtówek, Konradów, Nowy Świętów, Polski Świętów, Sławniowice i Stary Las. Są to ośrodki stanowiące etap pośredni w kompleksowym systemie obsługi ludności, szczególnie w zakresie usług publicznych (szkolnictwo, kultura, służba zdrowia) oraz handlu, o odpowiednio dużej liczbie ludności w rejonie obsługi. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: rolnictwa, działalności produkcyjnych i mieszkalnictwa (północna część gminy) oraz usług rynkowych, głównie turystyki i rekreacji (południowa część gminy).

Pozostałe ośrodki (wsie elementarne), o funkcjach typowo rolniczych lub turystyczno – rekreacyjnych, obsługujące ludność w podstawowym zakresie usług publicznych i handlowych (większość nawet ich pozbawiona). Zaliczono do nich wsie: Markowice, Nowy Las, Podlesie, Pokrzywna, Sucha Kamienica i Wilamowice Nyskie. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: rolnictwa i mieszkalnictwa (północna część gminy) oraz turystyki i rekreacji (południowa część gminy).

Planując rozwój gminy Głuchołazy należy mieć przede wszystkim na celu pogodzenie podstawowych funkcji terenu z funkcjami drugiego rzędu (uzupełniającymi). Dlatego też szczególną rolę pełnić będzie prawidłowa realizacja zasady zrównoważonego rozwoju, dzięki której możliwe będzie pogodzenie funkcji nadrzędnych z funkcjami rozwojowymi. Ograniczenia dotyczące zasad ekspansji zainwestowania nie powinny mieć charakteru blokującego rozwój terenu. Z uwagi na złożoną problematykę tych zagadnień oraz jednoczesny strategiczny charakter *Studium*, wiele rozwiązań dotyczących nowego zainwestowania będzie możliwe dopiero na etapie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a nawet szczegółowych koncepcji zagospodarowania przestrzennego.

W związku z brakiem znaczących zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej terenu, a jedynie rozwijaniem i korektą istniejących już rozwiązań można stwierdzić, że planowany rozwój gminy Głuchołazy przebiegać będzie harmonijnie i nie powinien powodować poważnych konfliktów przestrzennych.

TABELA 184: Gmina Głuchołazy – struktura funkcjonalna według miejscowości.

Miejscowość	Funkcje podstawowe[161]	Funkcje uzupełniające (perspektywiczne)
Głuchołazy	działalności produkcyjne i usługi	usługi uzdrowiskowe (lecznicze)
Biskupów	rolnictwo	bez zmian
Bodzanów	działalności produkcyjne, rolnictwo i usługi	bez zmian
Burgrabice	rolnictwo i usługi	bez zmian
Charbielin	rolnictwo	działalności produkcyjne
Gierałcice	działalności produkcyjne, rolnictwo i usługi	usługi (w tym turystyka i rekreacja)
Jarnołtówek	usługi (głównie turystyka i rekreacja)	bez zmian
Konradów	rolnictwo	usługi (w tym turystyka i rekreacja)
Markowice	rolnictwo	bez zmian
Nowy Las	rolnictwo	bez zmian
Nowy Świętów	działalności produkcyjne i rolnictwo	bez zmian
Podlesie	leśnictwo	turystyka i rekreacja
Pokrzywna	turystyka i rekreacja	bez zmian
Polski Świętów	rolnictwo	bez zmian
Sławniowice	rolnictwo i górnictwo	usługi (w tym turystyka i rekreacja)
Stary Las	rolnictwo	bez zmian
Sucha Kamienica	rolnictwo	bez zmian
Wilamowice Nyskie	rolnictwo	bez zmian

Źródło: Opracowanie własne, 2018.

Należy podkreślić, że wraz z tendencją do tworzenia większych (wysokotowarowych) gospodarstw rolnych, a tym samym postępującą likwidacją czy ograniczeniem działalności gospodarstw rodzinnych, obecna funkcja rolnicza określona w większości miejscowości jako jedna z podstawowych, ograniczać się będzie przede wszystkim jako wiodąca w strukturze zagospodarowania przestrzeni (struktura przestrzenna) i nie będzie stanowić wiodącej funkcji ekonomicznej (źródło dochodów mieszkańców). W perspektywie najbliższych kilkunastu lat należy więc spodziewać się dalszego ograniczenia funkcji rolniczej jako głównego bądź nawet uzupełniającego źródła utrzymania miejscowej ludności. W miejscowościach, które nie mają predyspozycji do rozwoju funkcji produkcyjnych i usługowych, dominować będzie przede wszystkim funkcja mieszkaniowa.

1.2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów wynikające z audytu krajobrazowego.

Dla województwa opolskiego nie sporządzono audytu krajobrazowego, w związku z czym nie dokonuje się oceny wpływu audytu krajobrazowego na kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów gminy Głuchołazy.

1.3. Wpływ bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę na kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów i na możliwości finansowe gminy.

Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę został przedstawiony szczegółowo w rozdziale 10 części I niniejszego *Studium*.

[161] Z pominięciem funkcji mieszkaniowej obecnej w każdej miejscowości.

Na podstawie obliczonej chłonności terenów pod zabudowę należy stwierdzić, że:

- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową mieszkaniowo-usługową, zagrodową, wielofunkcyjną opartą o podstawową funkcję mieszkaniową, zabudową mieszkaniową wielorodzinną, zabudową mieszkaniową jednorodzinną, zabudową usługową oraz zabudowę usług turystyki (M1, M2, M3, M4, M5, U1, U2) równa 154 066 m² jest mniejsza w stosunku do potrzeb związanych z lokalizacją nowej zabudowy określonych na poziomie 204 100 m² o **50 034 m²**;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane zabudową usług publicznych równa 0 m² jest mniejsza w stosunku do potrzeb związanych z lokalizacją nowej zabudowy określonych na poziomie 10 985 m² o **10 985 m²**;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową sportu i rekreacji (U3) równa 2 345 m² jest mniejsza w stosunku do potrzeb związanych z lokalizacją nowego zagospodarowania i zabudowy określonych na poziomie 97 500 m² o **95 155 m²**;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową produkcyjno-usługową, składami i magazynami (P1) równa 615 m² jest mniejsza w stosunku do potrzeb związanych z lokalizacją nowej zabudowy określonych na poziomie 87 750 m² o **87 135 m²**;
- chłonność terenów przeznaczonych na funkcje farm fotowoltaicznych równa 0 ha jest mniejsza w stosunku do potrzeb określonych na poziomie 260 ha o **260 ha**;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje cmentarzy równa 0 ha jest mniejsza w stosunku do potrzeb określonych na poziomie 2,6 ha o **2,6 ha**;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje ogrodów działkowych równa 0 ha jest mniejsza w stosunku do potrzeb określonych na poziomie 6,5 ha o **6,5 ha**.

W bilansie nie uwzględnia się terenów przeznaczonych pod infrastrukturę techniczną ze względu na niemożliwe do określenia chłonność oraz potrzeby.

Biorąc pod uwagę uśredniony wskaźnik intensywności zabudowy, określoną powyżej powierzchnię użytkową w przypadkach, w których potrzeby są wyższe od chłonności, przeliczono na powierzchnię terenu dla poszczególnych funkcji terenu i na tej podstawie przeznaczono nowe tereny pod zabudowę.

W ramach procedury planistycznej w wyznaczonym terminie do *Studium* złożone zostały 84 wnioski o zmianę przeznaczenia terenów. Zgodnie z *ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* złożone wnioski o zmianę przeznaczenia gruntów nie stanową podstawy do ustalenia dodatkowych potrzeb związanych z lokalizacją nowej zabudowy w sporządzonym bilansie terenów. Zatem zarówno ich ilość jak i rozmieszczenie nie miało wpływu na określenie potrzeb. Analiza lokalizacji gruntów ujętych we wnioskach wykazała, że część z nich położona jest w nawiązaniu do istniejącej zabudowy oraz posiada możliwość wyposażenia w infrastrukturę techniczną – te zostały uwzględnione w zakresie dopuszczonym przez bilans terenów w pierwszej kolejności. Te z wniosków, które nie spełniają kryteriów lokalizacji w nawiązaniu do obszarów zwartej struktury funkcjonalno – przestrzennej lub terenów uprzednio wyznaczonych w planach miejscowych, jak również tereny, które nie posiadają możliwości wyposażenia w infrastrukturę techniczną, nie były brane pod uwagę w przeznaczeniu pod zabudowę.

W związku z przewagą potrzeb w stosunku do chłonności terenów wyznaczono nowe tereny lub poszerzono istniejące o tereny położone poza granicami obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej. Terenów takich pod funkcje szeroko związane z zabudową mieszkaniowo – usługową wyznaczono łącznie 39,9253 ha, z czego 6,6466 ha w terenach MN (5 204 m² powierzchni użytkowej), 6,9688 ha w terenach MU (6 836 m² powierzchni użytkowej), 17,9171 ha w terenach M,UT (14 333 m² powierzchni użytkowej),

3,1919 ha w terenach RMU (2 828 m^2 powierzchni użytkowej), 2,2692 ha w terenach RM (1 134 m^2 powierzchni użytkowej) oraz 2,9317 ha w terenach US (2 932 m^2 powierzchni użytkowej) – łącznie 32 826 m^2 powierzchni użytkowej:

- 2,9317 ha (2 932 m^2 powierzchni użytkowej) w obrębie ewidencyjnym Głuchołazy w ramach terenów oznaczonych US (na obszarze dotychczas przeznaczonym w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod tereny mieszkaniowo-usługowe);
- 0,2556 ha (230 m^2 powierzchni użytkowej) w obrębie ewidencyjnym Biskupów w ramach terenów oznaczonych symbolem MN;
- 0,4900 ha (441 m^2 powierzchni użytkowej) w obrębie ewidencyjnym Bodzanów w ramach terenów oznaczonych symbolem RMU;
- 3,6130 ha (2 777 m^2 powierzchni użytkowej) w obrębie ewidencyjnym Jarnołtówek w ramach terenów oznaczonych symbolem MN;
- 17,9171 ha (14 333 m^2 powierzchni użytkowej) w obrębie ewidencyjnym Jarnołtówek w ramach terenów oznaczonych symbolem M,UT;
- 3,0336 ha (2 427 m^2 powierzchni użytkowej) w obrębie ewidencyjnym Konradów w ramach terenów oznaczonych symbolem MN;
- 5,1475 ha (5 148 m^2 powierzchni użytkowej) w obrębie ewidencyjnym Konradów w ramach terenów oznaczonych symbolem MU (z czego 3,8466 ha, tożsame z 3 847 m^2 powierzchni użytkowej na obszarze dotychczas przeznaczonym pod tereny usługowe);
- 0,5472 ha (492 m^2 powierzchni użytkowej) w obrębie ewidencyjnym Konradów w ramach terenów oznaczonych symbolem RMU;
- 2,2692 ha (1 134 m^2 powierzchni użytkowej) w obrębie ewidencyjnym Konradów w ramach terenów oznaczonych symbolem RM;
- 0,5589 ha (503 m^2 powierzchni użytkowej) w obrębie ewidencyjnym Nowy Świętów w ramach terenów oznaczonych symbolem RMU;
- 1,1517 ha (1 152 m^2 powierzchni użytkowej) w obrębie ewidencyjnym Podlesie w ramach terenów oznaczonych symbolem MU;
- 0,6696 ha (536 m^2 powierzchni użytkowej) w obrębie ewidencyjnym Pokrzywna w ramach terenów oznaczonych symbolem MU;
- 0,6540 ha (544 m^2 powierzchni użytkowej) w obrębie ewidencyjnym Polski Świętów w ramach terenów oznaczonych symbolem RMU;
- 0,6862 ha (618 m^2 powierzchni użytkowej) w obrębie ewidencyjnym Stary Las w ramach terenów oznaczonych symbolem RMU.

W obrębach ewidencyjnych: Bodzanów, Burgrabice, Charbielin, Gierałcice, Markowice, Nowy Las, Sławniowice, Sucha Kamienica i Wilamowice nie wyznaczono takich terenów.

Łączna powierzchnia nowo wyznaczonych terenów pod zabudowę poza granicami obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej nie przekracza wielkości możliwych do wyznaczenia nowych terenów zgodnie z wykonanym bilansem.

Wyznaczone tereny w większości zlokalizowane są przy istniejących drogach, posiadają bezpośredni dostęp do sieci wodociągowej (istniejącej lub projektowanej). Te z działek, które zlokalizowane są w granicach aglomeracji posiadają dostęp do sieci kanalizacyjnej lub znajdują się w zasięgu planowanej rozbudowy sieci kanalizacyjnej, natomiast działki zlokalizowane poza granicą aglomeracji zgodnie z przepisami odrębnymi mogą zostać wyposażone w indywidualne oczyszczalnie ścieków lub zbiorniki bezodpływowe.

Dodatkowo nowe zainwestowanie będzie wymagać realizacji 1,2 km sieci wodociągowej i 1,2 km dróg dojazdowych. Oznacza to wydatki z budżetu gminy w kwocie około 960 000 zł na budowę nowych dróg oraz 420 000 zł na budowę sieci kanalizacyjnej. Wydatki te są możliwe do poniesienia w świetle wielkości środków przewidzianych w budżecie gminy na inwestycje.

Brak wyznaczenia dodatkowych nowych terenów pod zabudowę związane jest z faktem, iż mimo że obliczona chłonność dla poszczególnych funkcji przeważnie jest mniejsza od wykazywanych potrzeb, to w granicach administracyjnych gminy Głuchołazy zlokalizowane są tereny uprzednio przeznaczone pod zabudowę w obowiązującym *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego*, a także w planach miejscowych. Powodem braku uwzględnienia części złożonych wniosków jest konflikt z wytycznymi prawnymi z zakresu ochrony przyrody, w szczególności w Jarnołtówku, Podlesiu, Pokrzywnej i Konradowie. Ze względu na brak aktualnych planów rozwojowych dotyczących konkretnych terenów nie wypełniono w całości możliwości lokalizacyjnych wynikających z bilansu terenów. Nie wyklucza to jednak możliwości lokalizacji nowych inwestycji w przyszłości.
Poza granicami obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej wyznaczono ponadto następujące tereny:

- 5,4099 ha w obrębie ewidencyjnym Głuchołazy w ramach terenów UP,PEF, w granicach terenów dotychczas przeznaczonych pod funkcje usług publicznych (zmiana polegała wyłącznie na umożliwieniu realizacji farm fotowoltaicznych w granicach dotychczasowego zainwestowania);
- 0,6609 ha w obrębie ewidencyjnym Głuchołazy w ramach terenów WH;
- 2,4158 ha w obrębie ewidencyjnym Głuchołazy w ramach terenów ZC;
- 1,5822 ha w obrębie ewidencyjnym Głuchołazy w ramach terenów ZD;
- 15,0334 ha w obrębie ewidencyjnym Biskupów w ramach terenów R/PG i ZL/PG (zmiana polegała wyłącznie na umożliwieniu eksploatacji kopalin na terenach rolnych i leśnych);
- 16,7066 ha w obrębie ewidencyjnym Konradów w ramach terenów PEF (na terenie zrekultywowanego składowiska odpadów).

Tereny te nie wymagają nakładów finansowych gminy w zakresie wyposażenia w infrastrukturę techniczną.

Do obliczenia chłonności obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej, w rozumieniu np. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 roku o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, wliczono również te działki, które dotychczas nie są wskazane do zabudowy (tak zwane luki w zabudowie). W związku z tym oraz z uwagi na brak przeciwwskazań do włączenia takich działek do strefy zabudowy, poszerzono tereny zainwestowane w ramach zwartej struktury funkcjonalno – przestrzennej. Poszerzenia dokonano na łącznej powierzchni 17,9958 ha, z czego:

- 1,1569 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej obrębu ewidencyjnego Głuchołazy pod funkcje MU;
- 3,2328 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej obrębu ewidencyjnego Głuchołazy pod funkcje M,UT (zmiana funkcji terenu z zabudowy U);
- 0,3100 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej obrębu ewidencyjnego Głuchołazy pod funkcje US;
- 5,0034 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej obrębu ewidencyjnego Biskupów pod funkcje RMU;
- 0,6709 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej obrębu ewidencyjnego Bodzanów pod funkcje MN;
- 0,4972 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej obrębu ewidencyjnego Bodzanów pod funkcje RMU;

- 2,0846 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej obrębu ewidencyjnego Burgrabice pod funkcje RMU;
- 1,0386 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej obrębu ewidencyjnego Gierałcice pod funkcje RMU;
- 2,5661 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej obrębu ewidencyjnego Jarnołtówek pod funkcje UT (zmiana funkcji terenu z zabudowy M,UT);
- 0,2046 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej obrębu ewidencyjnego Konradów pod funkcje RMU;
- 0,4560 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej obrębu ewidencyjnego Nowy Świętów pod funkcje RMU;
- 0,7747 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej obrębu ewidencyjnego Wilamowice pod funkcje RMU.

W granicach obrębów ewidencyjnych Charbielin, Markowice, Nowy Las, Podlesie, Pokrzywna, Polski Świętów, Sławniowice, Stary Las oraz Sucha Kamienica nie wyznaczono takich terenów.
Działki włączone do zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej posiadają bezpośredni dostęp do dróg i sieci wodociągowej. Te z działek, które zlokalizowane są w granicach aglomeracji posiadają dostęp do sieci kanalizacyjnej lub znajdują się w zasięgu planowanej rozbudowy sieci kanalizacyjnej, natomiast działki zlokalizowane poza granicą aglomeracji zgodnie z przepisami odrębnymi mogą zostać wyposażone w indywidualne oczyszczalnie ścieków lub zbiorniki bezodpływowe. W związku z powyższym przeznaczenie przedmiotowych działek pod zabudowę nie będzie ze sobą niosło dodatkowych kosztów obciążających budżet gminy.

W niniejszym *Studium* na cele eksploatacji kopalin przeznaczono tereny powiązane bezpośrednio z aktualnymi koncesjami (decyzjami), a więc w granicach obszarów górniczych. Ponadto na cele eksploatacji kopalin przeznacza się tereny PG oraz R/PG oraz inne (potencjalne w granicach udokumentowanych złóż kopalin) zgodnie z warunkami określonymi w rozdziałach nr 1.6, 1.7, 1.8 oraz 2.2 II części niniejszego *Studium*.

Pomimo że wykazano zapotrzebowanie na wyznaczenie nowych terenów pod funkcje związane z zabudową usług publicznych oraz zabudową produkcyjno-usługową, składami i magazynami, na etapie sporządzenia niniejszego *Studium* nie przewiduje się lokalizacji terenów pod wskazane funkcje. Ma to związek z możliwością lokalizacji usług publicznych na terenach wielofunkcyjnej zabudowy oraz brakiem aktualnych planów rozwojowych dotyczących nowych działek ewidencyjnych. Brak jest obecnie także zainteresowania nowymi terenami dla zabudowy produkcyjnej. Ograniczeniem dla lokalizacji nowej zabudowy o charakterze produkcyjnym są uwarunkowania fizjograficzne i związanymi z nimi bezpośrednio czynne procesy geomorfologiczne. Fakt, że na obecnym etapie nie przewiduje się lokalizacji terenów wyżej wspomniane funkcje, nie wyklucza takiej możliwości w przyszłości.

Analizują powyższe należy stwierdzić, że struktura przestrzenna gminy nie ulegnie znaczącym zmianom.

Przeznaczenie przedmiotowych terenów pod zabudowę nie będzie ze sobą niosło dodatkowych kosztów obciążających budżet gminy z tytułu zadań własnych gminy.

1.4. Funkcja osadnicza.

Rozwój funkcji osadniczej, ze względu na uwarunkowania fizjograficzne, środowiskowe, kulturowe, infrastrukturalne i komunikacyjne powinien przede wszystkim skupiać się na uzupełnianiu istniejących układów zabudowy, a w dalszej kolejności ich rozbudowie w oparciu o istniejące i projektowane ciągi komunikacyjne.

W zakresie osadnictwa i budownictwa mieszkaniowego dla gminy Głuchołazy ustala się następujące kierunki rozwoju:

- uzupełnienia istniejącej zabudowy;
- dopuszczenie przekształceń funkcji pierwotnych (zabudowy zagrodowej) do funkcji usług lokalnych lub zabudowy mieszkaniowej;
- kształtowanie nowej zabudowy w ramach strefy dopuszczalnego zainwestowania – tworzenie zabudowy zwartej (wypełnianie luk, enklaw, realizacja zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zainwestowanych wzdłuż istniejących dróg);
- uzupełnienie niezbędnego zakresu usług podstawowych.

Dla nowo lokalizowanej zabudowy mieszkaniowej oraz mieszkaniowo-usługowej postuluje się:

1) realizację nowej zabudowy o formie architektonicznej uzasadnionej historycznie, nawiązującej do istniejącej zabudowy miejscowości, z uwzględnieniem cech charakterystycznych dla lokalnej zabudowy;
2) realizację obiektów o dachach stromych z pokryciem dachu ceramicznym lub z materiałów o fakturze i barwie odpowiadającej pokryciu ceramicznemu, z łupka oraz z innych materiałów naturalnych, kształtowaniem połaci dachowych regularnym, symetrycznym;
3) realizację obiektów o dachach płaskich wykonanych z blachy, papy i innych materiałów o wykończeniu matowym i kolorystyce neutralnej dla zabudowy lub zbliżonej do zabudowy sąsiedniej;
4) realizację zabudowy o zbliżonej kubaturze, wysokości, geometrii dachu oraz układzie względem głównych ciągów komunikacyjnych w obrębie jednostek planistycznych;
5) ograniczanie możliwości realizacji indywidualnych wjazdów z terenów położonych przy drodze krajowej
6) zachowanie istniejących oraz tworzenie nowych enklaw zieleni urządzonej z możliwością uzupełnienia ich o funkcję rekreacyjną.

Uściślenia parametrów nowej zabudowy należy dokonać na etapie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań. Kształtowanie zabudowy powinno odbywać się przy zachowaniu harmonii i właściwych proporcji pomiędzy terenami zainwestowanymi a otaczającym krajobrazem. W celu wzbogacenia układów zabudowy dopuszcza się lokalizowanie dominant przestrzennych, decydujących o charakterze wnętrz urbanistycznych i całych obszarów.

W ramach rozwoju funkcji osadniczej związanej z rozbudową układów zabudowy należy zabezpieczyć w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego niezbędne tereny służące obsłudze komunikacyjnej, tereny infrastruktury technicznej, obszary zieleni, w tym pełniące rolę przestrzeni publicznej, a także niezbędne do zaspokojenia potrzeb mieszkańców usługi. Szczególną uwagę należy zwrócić na zachowanie istniejących enklaw zieleni urządzonej, w szczególności o charakterze zabytkowym, której nierzadko ze względu na skalę sporządzenia nie udało się wyodrębnić na rysunku *Studium*. Należy je zabezpieczać na etapie sporządzania planów miejscowych z wskazaniem zakazu zabudowy kubaturowej.

W ramach niniejszego *Studium* terenami predysponowanymi do pełnienia funkcji osadniczej są przede wszystkim tereny oznaczone na rysunku *Studium* symbolami:

a) MN – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
b) MW – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej;

c) MU – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo-usługowej;
d) M,UT - – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej i usług turystyki – w zakresie przeznaczenia pod funkcje zabudowy mieszkaniowej;
e) ML – tereny o dominującej funkcji zabudowy letniskowej i rekreacyjnej;
f) RMU – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej;
g) U,M – tereny o dominującej funkcji zabudowy usługowej i mieszkaniowej wielorodzinnej;
h) RM – tereny o dominującej funkcji zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych.

1.5. Funkcja usługowa.

Funkcja usługowa na terenie gminy Głuchołazy powinna się rozwijać w celu poprawy jakości życia mieszkańców. W każdej miejscowości powinna być stworzona możliwość lokalizacji usług. Oprócz wydzielonych terenów pod usługi dopuszcza się lokalizowanie usług wśród zabudowy mieszkaniowej.

Podstawowym ośrodkiem usługowym jest miejscowość Głuchołazy, skupiająca funkcje usług publicznych, w tym administracji, a także stanowiące centrum usługowe. W pozostałych miejscowościach funkcje usługowe realizowane powinny być w zakresie niezbędnym zarówno dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, jak i rozwoju terenów zainwestowanych. Należy dążyć do wyodrębnienia lokalnych ośrodków usługowych w poszczególnych miejscowościach gminy.

Innym aspektem funkcji usługowej są tereny sportu i rekreacji, predysponowane do pełnienia funkcji przestrzeni publicznych.

Charakter zabudowy usługowej powinien nawiązywać do charakteru sąsiadującej zabudowy mieszkaniowej, za wyjątkiem sytuacji, gdy zespół zabudowy usługowej tworzy wyodrębniony układ, możliwy do rozbudowy, wyróżniający się spośród pozostałej zabudowy układu ruralistycznego, jak choćby historyczne zespoły usług. W celu wzbogacenia układów zabudowy dopuszcza się lokalizowanie dominant przestrzennych, decydujących o charakterze wnętrz urbanistycznych i całych obszarów.
Dopuszcza się lokalizowanie usług oświaty, kultury, sportu, zdrowia i opieki społecznej i innych usług publicznych na terenach mieszkaniowych, mieszkaniowo – usługowych, usługowych oraz innych zgodnie z ustaleniami *Studium*.

Innym aspektem funkcji usługowej, godnym podkreślenia i o wysokiej randzie w gminie Głuchołazy, jest funkcja turystyczna. Ekologiczny rozwój turystyki powinien być nastawiony na budowę małych ośrodków dla turystów poszukujących spokoju i odosobnienia oraz kontaktu z naturą. Ten kierunek, zgodny z ideą ekorozwoju, zakłada unikanie degradacji walorów przyrodniczych. Teren gminy predysponowany jest do rozwoju trzech rodzajów aktywizacji ekoturystycznej: agroturystyka, turystyka wiejska i turystyka umiarkowanie masowa.

Biorąc pod uwagę zasoby przyrodniczo – krajobrazowe regionu oczekuje się rozwoju następujących form ekoturystyki: krajoznawcza, rekreacyjna weekendowa oraz turystyka specjalistyczna. Aby osiągnąć wyżej wymienione cele należy przede wszystkim:
- zainwestować w budowę nowych funkcjonalnych obiektów sportowo – rekreacyjnych;
- rozszerzyć bazę noclegową i gastronomiczną, zwłaszcza w większych wsiach;
- przygotować zabytki kultury i przyrody na przyjęcie turystów poprzez: urządzenie parkingów, ogrodzenia oraz inne działania zależne od specyfiki miejsca;
- uzgodnić z właścicielami zbiorników wodnych zasady bezkolizyjnego użytkowania turystycznego;

- zorganizować tereny do liniowej i obszarowej penetracji turystycznej na przyjęcie wypoczywających: pola biwakowe, wiaty, punkty widokowe, stanowiska do łowienia ryb, ambony;
- zagospodarować przebiegające przez gminę szlaki rowerowe: punkty odpoczynku, toalety, tablice informacyjne, parkingi rowerowe, np.
- oznakować dodatkową sieć szlaków, zwłaszcza dla turystyki pieszej, konnej, ewentualnie kajakowej i powiązać ją z istniejącą siecią znakowanych tras w sąsiednich gminach.

Walory przyrodnicze regionu powinny wpłynąć na rozbudowę infrastruktury turystycznej, szczególnie bazy noclegowo – gastronomicznej. Równie istotne jest stałe zwiększanie standardu istniejących obiektów. Ponadto wskazane jest wprowadzanie funkcji turystycznych do obiektów zabytkowych, przede wszystkim poprzez adaptację zespołów pałacowo – parkowych i zabudowań folwarcznych na hotele, zajazdy lub pensjonaty z towarzyszącymi im ośrodkami sportów np.: jeździeckimi. Aby wykorzystać istniejący potencjał tych obiektów należy doskonalić ich standard, dostosować infrastrukturę do wymogów architektonicznych, ekologicznych oraz ogólnych uwarunkowań ładu przestrzennego.

W ramach niniejszego *Studium* terenami predysponowanymi do pełnienia funkcji usługowej są przede wszystkim tereny oznaczone na rysunku *Studium* symbolami:

a) MU – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo-usługowej;
b) M,UT – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej i usług turystyki – w zakresie przeznaczenia pod funkcje usług turystyki;
c) ML – tereny o dominującej funkcji zabudowy letniskowej i rekreacyjnej – w zakresie przeznaczenia pod funkcje rekreacji;
d) RMU – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej – w zakresie przeznaczenia pod funkcje usługowe;
e) U,M – tereny o dominującej funkcji zabudowy usługowej i mieszkaniowej wielorodzinnej;
f) U – tereny o dominującej funkcji zabudowy usługowej;
g) UC – tereny o dominującej funkcji zabudowy obiektami handlowymi o powierzchni sprzedaży powyżej 300m^2;
h) UK – tereny o dominującej funkcji zabudowy obiektami sakralnymi;
i) UK,ZC – tereny o dominującej funkcji zabudowy obiektami sakralnymi oraz cmentarzy;
j) UP – tereny o dominującej funkcji zabudowy usług publicznych;
k) UP,PEF – tereny o dominującej funkcji zabudowy usług publicznych oraz rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych – w zakresie przeznaczenia pod tereny zabudowy usług publicznych;
l) UZ – tereny o dominującej funkcji terenów usług zdrowia;
m) UT – tereny o dominującej funkcji terenów usług turystyki;
n) US – tereny o dominującej funkcji terenów sportu i rekreacji;
o) P,U – tereny o dominującej funkcji zabudowy produkcyjnej oraz usługowej – w zakresie przeznaczenia pod funkcje usługowe;
p) ZP,U – tereny o dominującej funkcji zieleni urządzonej oraz zabudowy usługowej – w zakresie funkcji usługowej.

1.6. Funkcja produkcyjna.

Tereny produkcyjne powinny funkcjonować w oparciu o tereny produkcyjno-usługowe PU, a także o tereny o dominującej funkcji terenów obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych RU w zakresie dopuszczalnego przeznaczenia pod produkcję rolną i przetwórstwo spożywcze.

Ponadto dopuszcza się lokalizowanie zakładów rzemieślniczych wśród istniejącej zabudowy zagrodowej mieszkaniowej i mieszkaniowo – usługowej pod warunkiem braku kwalifikacji zakładów jako przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Funkcji produkcyjna na terenie gminy rozwijana jest także w ramach funkcji górniczej na terenach eksploatacji surowców PG oraz na terenach, na których niniejsze *Studium* dopuszcza eksploatację – R/PG i ZL/PG. Funkcjonowanie terenu powinno się wiązać ze szczególnym zachowaniem norm środowiska na terenach przyległych, w szczególności przeznaczonych pod funkcje osadnicze, zgodnie z przepisami odrębnymi. Po zakończeniu eksploatacji wymagane jest przeprowadzenie rekultywacji terenu.
Szczególną uwagę należy zwrócić na problematykę eksploatacji złóż „Dewon - Pokrzywna" oraz „Dewon – Pokrzywna 2". Wszelkie przedsięwzięcia związane z dalszą eksploatacją wykraczające poza ramy przyznanych koncesji należy bezwzględnie przeanalizować w zakresie potencjalnego wpływu wydobycia na przyległe tereny, w tym w szczególności: tereny cenne przyrodniczo, w tym objęte prawną ochroną, siedliska przyrodnicze oraz siedliska chronionych roślin i zwierząt, hałas i drgania, pylenia, obniżenie poziomu wód gruntowych, degradację krajobrazu, uciążliwości związane z transportem urobku (wszelkie możliwe trasy komunikacyjne prowadzą przez tereny zabudowane), a także zagrożenie bezpieczeństwa. Celowe wydaje się nie powiększanie skali wydobycia, a po zakończeniu eksploatacji przeprowadzenie rekultywacji w sposób zapewniający ochronę walorów przyrodniczych wyrobisk.

Specyficznym rodzajem terenów produkcyjnych są tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii w zakresie fotowoltaiki, klasyfikowane jako tereny przemysłowe w myśl Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Niniejsze *Studium* wyznacza tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii w zakresie fotowoltaiki PEF i UP,PEF, których prognozowane oddziaływanie nie powinno przekroczyć granic terenu na jakim będzie lokalizowane. Rozmieszczenie farm fotowoltaicznych jest także dopuszczalne na terenach 1.1UZ oraz 7.2UT. Za dopuszczalne uważa się również lokalizowanie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii w zakresie fotowoltaiki oraz wymienników ciepła na wybranych terenach produkcyjno-usługowych (1.7-1.10P,U, 1.13P,U, 2.1P,U, 3.1-3.2P,U, 5.2P,U, 8.1P,U, 11.1-11.2P,U), usług o charakterze publicznym (1.1-1.2UP, 1.4-1.5UP, 1.1UO, 1.3-1.4UO, 1.1UZ) oraz w zakresie fotowoltaiki na terenach usług turystyki (7.2-7.5UT, 12.2UT, 13.2-13.3UT).
Dodatkowo przewiduje się rozmieszczenie elektrowni wodnych na terenie 1.2WS (istniejąca elektrownia), 1.1WH i 11.1WH. Dopuszcza się także lokalizację elektrowni wodnych wytwarzających energię poniżej 100 kW na całym obszarze gminy Głuchołazy.

Nie przewiduje się lokalizacji nowych zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii w rozumieniu ustawy *Prawo ochrony środowiska*.

W ramach niniejszego *Studium* terenami predysponowanymi do pełnienia funkcji produkcyjnej są przede wszystkim tereny oznaczone na rysunku *Studium* symbolami:

a) UP,PEF – tereny o dominującej funkcji zabudowy usług publicznych oraz rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych – w zakresie rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych;
b) P,U – tereny o dominującej funkcji zabudowy produkcyjnej oraz usługowej – w zakresie przeznaczenia pod funkcje produkcyjne;
c) RU – tereny o dominującej funkcji terenów obsługi produkcji rolniczej i rybackiej – w zakresie dopuszczalnego przeznaczenia pod produkcję rolną i przetwórstwo spożywcze;

d) PG – tereny o dominującej funkcji terenów eksploatacji surowców;
e) PEF – tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii – farma fotowoltaiczna;
f) R/PG – tereny o dominującej funkcji terenów rolnych z możliwością eksploatacji złóż kopalin – w zakresie dopuszczalnej eksploatacji złóż kopalin;
g) ZL/PG – tereny o dominującej funkcji terenów leśnych z możliwością eksploatacji złóż kopalin;
h) WH – tereny obiektów hydrotechnicznych – w zakresie elektrowni wodnych.

1.7. Funkcja rolnicza.

Na wartościowych areałach rolnych (II – IV klasa bonitacyjna) produkcja rolnicza powinna być ukierunkowana na produkcję polową. Produkcja polowa na gruntach V i VI klasy jest znacznie mniej opłacalna. Preferowana forma ich zagospodarowania to przeznaczenie na użytki zielone. Jako alternatywę dla gospodarstw indywidualnych proponuje się rozwój agroturystyki.

Dopuszcza się zalesianie gruntów klas bonitacyjnych IV-VI.
Dopuszcza się ustalanie w planach miejscowych zakazu zabudowy na gruntach rolnych w granicach jednostek planistycznych oznaczonych symbolem R.

Dopuszcza się lokalizację zabudowy zagrodowej, zabudowy obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych oraz obiektów i urządzeń zlokalizowanych na terenach rolnych na podstawie przepisów odrębnych.
Lokalizowana na takich zasadach zabudowa zagrodowa powinna spełniać warunki określone w poszczególnych obrębach ewidencyjnych dla zabudowy lokalizowanej na terenach oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem RM.

W ramach niniejszego *Studium* terenami szczególnie predysponowanymi do pełnienia funkcji rolniczej są przede wszystkim tereny oznaczone na rysunku *Studium* symbolami:
a) R – tereny o dominującej funkcji terenów rolniczych;
b) RMU – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej – zakresie zabudowy zagrodowej;
c) RM – tereny o dominującej funkcji zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych;
d) RU – tereny o dominującej funkcji terenów obsługi produkcji rolniczej i rybackiej – w zakresie dopuszczalnego przeznaczenia pod produkcję rolną i przetwórstwo spożywcze;
e) R/PG – tereny o dominującej funkcji terenów rolnych z możliwością eksploatacji złóż kopalin – w zakresie funkcjonowania terenów rolnych do czasu dopuszczalnej eksploatacji złóż kopalin.

1.8. Funkcja leśna.

Ze względu na przeciętną lesistość gminy funkcja gospodarki leśnej należy do uzupełniających funkcji gminy Głuchołazy. Może stanowić bazę do rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej z jednoczesną ochroną wysokich walorów przyrodniczych.

Nadrzędnym celem ochrony ekosystemów leśnych jest utrzymanie i odtwarzanie ich charakteru, zbliżonego do pierwotnego oraz naturalnego, a także prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z pozyskiwaniem drewna. Gospodarka leśna na omawianym terenie prowadzona jest w oparciu o plany urządzenia lasu, sporządzane przez ich administratorów.

Racjonalna gospodarka leśna zapewnia: ochronę gleb i terenów szczególnie narażonych na zniszczenie lub uszkodzenie oraz ochronę wód powierzchniowych i głębinowych. Właściwa gospodarka leśna pozwala miejscowym lasom na spełnianie różnych funkcji, które można podzielić na dwie podstawowe grupy: funkcja produkcyjna i pozaprodukcyjna. Funkcje produkcyjne (gospodarcze) lasu polegają na zdolności do produkcji biomasy i ciągłego powtarzania tego procesu, co umożliwia trwałe użytkowanie drewna i surowców niedrzewnych pozyskiwanych z lasu, w tym użytków gospodarki łowieckiej. Do funkcji pozaprodukcyjnych zaliczyć należy: funkcje ekologiczne i społeczne. Funkcje ekologiczne wyrażają się między innymi korzystnym wpływem lasów na kształtowanie: klimatu, atmosfery, regulacji obiegu wody w przyrodzie, ochronę gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowieniem, zachowanie potencjału biologicznego (różnorodność gatunków i ekosystemów) i różnorodności krajobrazu. Funkcje społeczne lasu kształtują głównie korzystne warunki: zdrowotne, rekreacyjne, turystyczne i edukacyjne dla społeczeństwa. Produkcja drewna jest tutaj ograniczona ze względu na pełnione funkcje pozaprodukcyjne. Dlatego też zagospodarowanie tych lasów winno mieć na celu trwałość utrzymania drzewostanu z zachowaniem w nich walorów estetyczno – krajobrazowych.

Dopuszcza się funkcjonowanie i rozbudowę istniejących obiektów i urządzeń zlokalizowanych na terenach leśnych na podstawie przepisów odrębnych.

Zgodnie z zapisami rozdziału 2. „Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone z zabudowy” części II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy” *Studium*, dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych klas bonitacyjnych IV-VI.

W ramach niniejszego *Studium* terenami szczególnie predysponowanymi do pełnienia funkcji gospodarki leśnej są przede wszystkim tereny oznaczone na rysunku *Studium* symbolami: ZL – tereny o dominującej funkcji lasów, ZL,ZP – tereny parków w granicach użytków leśnych oraz ZL/PG – tereny o dominującej funkcji terenów leśnych z możliwością eksploatacji złóż kopalin – w zakresie funkcjonowania terenów leśnych do czasu dopuszczalnej eksploatacji złóż kopalin.

2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ ORAZ TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY.

2.1. Metodologia ustaleń studium w zakresie kierunków i wskaźników dotyczących zagospodarowania oraz użytkowania terenów.

Kierując się zasadą optymalizowania zasad zagospodarowania przestrzennego w odniesieniu do istniejących uwarunkowań, określono zasady zagospodarowania terenu w podziale na jednostki planistyczne, określane w zakresie poszczególnych obrębów ewidencyjnych.
Dla poszczególnych funkcji terenu w ramach jednostek planistycznych określono zasady i wskaźniki zagospodarowania w postaci ustaleń ujętych w podrozdziałach nr 2.2 i 2.3. Dodatkowo w rozdziale 16. określono wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, odnoszące się zarówno do zasad i wskaźników zagospodarowania poszczególnych jednostek planistycznych, jak i do pozostałych ustaleń *Studium*.

TABELA 185: Gmina Głuchołazy – zestawienie ilości jednostek planistycznych w podziale na obręby ewidencyjne.

PRZEZNACZENIE TERENU	LICZBA JEDNOSTEK PLANISTYCZNYCH W RAMACH JEDNOLITEGO PRZEZNACZENIA TERENU																	
	1 – Głuchołazy	2 – Biskupów	3 – Bodzanów	4 – Burgrabice	5 – Charbielin	6 – Gierałcice	7 – Jarnołtówek	8 – Konradów	9 – Markowice	10 – Nowy Las	11 – Nowy Świętów	12 – Podlesie	13 – Pokrzywna	14 – Polski Świętów	15 – Sławniowice	16 – Stary Las	17 – Sucha Kamienica	18 – Wilamowice Nyskie
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
MN	11	5	3	1		3	5	7			2	4	5				1	
MW	11	3			1	1		2			1	1						
MU	19	2	4		3			8		1	6	3			1			
M,UT	4						5						9					
ML							1											
RMU		9	13	5	7	6	1	7	2	4	8	13		8	3	4	3	2
U,M	1																	
U	10	2	2				1	3	1						1			
UC	2																	
UK	3	1	2	1	1		1	1			1	1		1		1		
UK,ZC		1				1												
UO	4		1		1	1					1			1	1			
UP	5	1	1	1	2	1	1	1			2			1	1	1	1	
UP,PEF	1																	
UZ	1																	
UT							8					2	6					
US	8	1	2	1		1	2	1		1	1			3			1	
P,U	15	1	7	1	2	1		2			3	2			3			
PEF					1			1										
PG		1	1				1								1			
R	6	14	18	8	5	6	23	10	5	4	25	10	4	15	4	8	10	9
RM			1					3	2		1	2		1				
RU		1	2	1		1					2			1		1		
R/PG		1		1				1										
ZL	21	61	51	31	4	56	11	32	7	1	33	13	9	30	14	12	14	20
ZL,ZP	2																	
ZL/PG		3																
ZP	11		1	2	1		2	1				1	3		1			
ZP,U		1																
ZC	1		1	1	1		1	1		1	2	1				1		
ZD	5				1			1										
WS	2	2	5		1	2		1			1		2	2	1			3
WH	1						1	1			1							
E			1															
G	1		1															
O								1										
W	4						2			1								

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
KDGP	2				1													
KDG	4		1					1			2			1				
KDZ	3	3	2	3	1	2	1	3	1	2	4		3	1	2	2	1	1
KDL	1						1	2			2	2		3			2	
KK	3		1		1					1	2		1	1		1		
KI		2		1							1				1			2

2.2. Podstawowe zasady zagospodarowania poszczególnych jednostek planistycznych.

Dla wyznaczonych zgodnie z rysunkiem *Studium* jednostek planistycznych określono przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu. Podstawowe zasady przedstawione poniżej oraz ustalenia dla terenów w poszczególnych jednostkach planistycznych, należy rozumieć łącznie z zasadami szczegółowymi określonymi w podrozdziale 2.3.

Ilekroć w ustaleniach mowa jest o funkcjach podstawowych terenów oznacza to, że w ramach danej jednostki planistycznej wyznaczonej w *Studium*, przy miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy przeznaczyć nie mniej niż połowę powierzchni pod funkcje określone jako funkcje podstawowe. Dopuszczalne jest wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w ramach danej jednostki planistycznej ustalonej w *Studium*, wyodrębnionych terenów zarówno z katalogu przeznaczeń podstawowych jak i uzupełniających – w tym ich łączenie lub wybór dostosowany do uwarunkowań. Z tego też względu dopuszczalne z punktu widzenia zgodności ze *Studium* jest wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania terenów przeznaczonych wyłącznie pod funkcje określone jako uzupełniające pod warunkiem, że łączna ich powierzchnia nie przekroczy połowy powierzchni jednostki planistycznej ustalonej w *Studium* (patrz rozdział 18. części II niniejszego *Studium*).
Podane dla każdej kategorii jednostek planistycznych przeznaczenia podstawowe i uzupełniające należy traktować jak katalog dopuszczalnych i wskazanych kierunków zagospodarowania, a nie zaś jak zestaw przeznaczeń obowiązkowy do łącznego ustalania każdorazowo dla wyznaczanych terenów.

TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWO-USŁUGOWEJ:

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **MN – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej** ustala się:

1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
2) funkcja uzupełniająca: tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, usługi, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
3) dopuszcza się przeznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jednostkowych nieruchomości na cele usługowe związane z zabudową mieszkaniową, szczególnie pod usługi handlu, turystyki, gastronomii lub usługi publiczne (zdrowia, oświaty, kultury);
4) zakaz lokalizacji zabudowy w formie szeregowej w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie";
5) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 12m, z zastrzeżeniem pkt 6 – 8;
6) maksymalna wysokość nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i mieszkaniowo-usługowej w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie": 9m;
7) maksymalna wysokość nowej zabudowy usługowej w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie": 10m;

8) maksymalna wysokość budynków gospodarczych i garażowych w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”: 5,5m;
9) dla części terenu 7.5MN, obejmującej część działki ewidencyjnej nr 313, ustala się zachowanie dotychczasowego sposobu zagospodarowania terenu bez wprowadzania zabudowy do czasu aktualizacji Planu Zadań Ochronnych Obszaru Natura 2000 Góry Opawskie.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **MW – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej;
2) funkcja uzupełniająca: tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, usługi, zieleń urządzona i nieurządzona, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
3) dopuszcza się przeznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jednostkowych nieruchomości na cele usługowe związane z zabudową mieszkaniową, szczególnie pod usługi handlu, gastronomii, turystyki lub usługi publiczne (zdrowia, oświaty, kultury);
4) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 18m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **MU – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo-usługowej** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy wielorodzinnej, tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, tereny zabudowy usługowej;
2) funkcja uzupełniająca: tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
3) zakaz lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”;
4) zakaz lokalizacji zabudowy w formie szeregowej w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”;
5) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 15m, z zastrzeżeniem pkt 6 – 8;
6) maksymalna wysokość nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i mieszkaniowo-usługowej w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”: 9m;
7) maksymalna wysokość nowej zabudowy usługowej w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”: 10m;
8) maksymalna wysokość budynków gospodarczych i garażowych w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”: 5,5m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **M,UT – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej i usług turystyki** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy usług turystyki, tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, tereny zabudowy zamieszkania zbiorowego, tereny zabudowy usługowej;
2) funkcja uzupełniająca: tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
3) zakaz lokalizacji zabudowy w formie szeregowej w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”;
4) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 14m, z zastrzeżeniem pkt 5 – 7;

5) maksymalna wysokość nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i mieszkaniowo-usługowej w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie": 9m;
6) maksymalna wysokość nowej zabudowy usługowej w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie": 10m;
7) maksymalna wysokość budynków gospodarczych i garażowych w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie": 5,5m;
8) dla części terenu 7.4M,UT, obejmującego działki ewidencyjne nr: 162/10, 162/11, 162/12, 162/13, 162/14, 162/15, 162/16, 162/17, 162/2, 162/21, 162/3, 162/4, 162/5, 162/6, 162/7, 162/8, 162/9, ustala się zachowanie dotychczasowego sposobu zagospodarowania terenu bez wprowadzania zabudowy do czasu aktualizacji Planu Zadań Ochronnych Obszaru Natura 2000 Góry Opawskie.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ML – tereny o dominującej funkcji zabudowy letniskowej i rekreacyjnej** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy letniskowej, tereny zabudowy rekreacyjnej;
2) funkcja uzupełniająca: tereny zabudowy usług turystyki, tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
3) zakaz lokalizacji zabudowy w formie szeregowej;
4) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 9 m;
5) maksymalna wysokość budynków gospodarczych i garażowych: 5,5m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **RMU – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo-usługowej oraz zagrodowej** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych, zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zabudowa mieszkaniowo-usługowa, zabudowa letniskowa i rekreacyjna, zabudowa usługowa, w tym obiekty sakralne, usługi agroturystyki i turystyki;
2) funkcja uzupełniająca: istniejące tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej na cele socjalne, tereny zabudowy wielorodzinnej zabudowanej budynkami do 4 lokali mieszkalnych, tereny sportu i rekreacji, tereny nieuciążliwej zabudowy produkcyjnej (rzemieślniczej), tereny obsługi produkcji w gospodarstwa rolnych, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
3) tereny nieuciążliwej zabudowy produkcyjnej (rzemieślniczej) oraz tereny obsługi produkcji w gospodarstwa rolnych ogranicza się wyłącznie do inwestycji nie zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
4) zakaz lokalizacji zabudowy w formie szeregowej w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie";
5) zakaz lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w granicach granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie";
6) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 12m, zastrzeżeniem pkt 7 – 10;
7) maksymalna wysokość nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, mieszkaniowo-usługowej i letniskowej w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie": 9m;
8) maksymalna wysokość nowej zabudowy usługowej w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie": 10m;
9) maksymalna wysokość budynków gospodarczych i garażowych w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie": 5,5m;

10) maksymalna wysokość silosów i budowli rolniczych poza granicami Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”: 30m;
11) dla części terenu 8.4 RMU, obejmującej działki ewidencyjne nr: 656, 660, 661, stanowiącej zgodnie z Zarządzeniem RDOŚ w Opolu nr 14/12 z dnia 08 maja 2012 roku w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru natura 2000 Góry Opawskie PLH160007 (Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z 2012 roku, poz. 667 z późn. zm.) miejsce rozrodu kumaka górskiego *Bombina variegata*, w stosunku do którego plan zadań ochronnych definiuje potrzebę włączenia go w granice wyżej wymienionego obszaru Natura 2000, możliwość zagospodarowania warunkuje się weryfikacją, czy planowana inwestycja nie doprowadzi do utraty przedmiotowego siedliska lub jego pogorszenia w wyniku zasypywania terenu, wykonywania melioracji czy osuszania, w tym zasypywania zbiorników wodnych;
12) dla części terenu 12.6RMU, obejmującego działki ewidencyjne nr 201/1 i 201/2, ustala się zachowanie dotychczasowego sposobu zagospodarowania terenu bez wprowadzania zabudowy do czasu aktualizacji Planu Zadań Ochronnych Obszaru Natura 2000 Góry Opawskie.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **U,M – tereny o dominującej funkcji zabudowy usługowej i mieszkaniowej wielorodzinnej** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy usługowej, tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej;
2) funkcja uzupełniająca: zieleń urządzona i nieurządzona, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
3) maksymalna wysokość zabudowy: 18m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **U – tereny o dominującej funkcji zabudowy usługowej** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy usługowej;
2) funkcja uzupełniająca: tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
3) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 15m, z zastrzeżeniem pkt 4-5;
4) maksymalna wysokość nowej zabudowy usługowej w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”: 10m;
5) maksymalna wysokość budynków gospodarczych i garażowych w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”: 5,5m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **UC – tereny o dominującej funkcji zabudowy obiektami handlowymi o powierzchni sprzedaży powyżej 300m^2** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny o dominującej funkcji zabudowy obiektami handlowymi o powierzchni sprzedaży powyżej 300 m^2;
2) funkcja uzupełniająca: tereny zabudowy usługowej, tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
3) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 15m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **UK – tereny o dominującej funkcji zabudowy obiektami sakralnymi** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy obiektami sakralnymi;

2) funkcja uzupełniająca: usługi towarzyszące funkcji podstawowej, zabudowa mieszkaniowa związana z funkcjami usługowymi, tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, urządzenia infrastruktury technicznej;
3) maksymalna wysokość nowej zabudowy funkcji podstawowej: 25m;
4) maksymalna wysokość nowej zabudowy funkcji uzupełniającej: 12m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **UK,ZC – tereny o dominującej funkcji zabudowy obiektami sakralnymi oraz cmentarzy** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy obiektami sakralnymi, cmentarze;
2) funkcja uzupełniająca: usługi towarzyszące funkcji podstawowej, tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, urządzenia infrastruktury technicznej;
3) maksymalna wysokość nowej zabudowy funkcji podstawowej: 25m;
4) maksymalna wysokość nowej zabudowy funkcji uzupełniającej: 12m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **UO – tereny o dominującej funkcji zabudowy usług oświaty** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy usług oświaty;
2) funkcja uzupełniająca: usługi, zabudowa mieszkaniowa związana z funkcjami usługowymi, tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, urządzenia infrastruktury technicznej;
3) na terenach 1.1UO, 1.3-1.4UO dopuszczenie rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii – farma fotowoltaiczna o mocy przekraczającej 100 kW, w lokalizacji wraz ze strefą oddziaływania zgodnie z rysunkiem *Studium*;
4) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 15m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **UP – tereny o dominującej funkcji zabudowy usług publicznych** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy usług publicznych;
2) funkcja uzupełniająca: usługi, zabudowa mieszkaniowa związana z funkcjami usługowymi, tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, urządzenia infrastruktury technicznej;
3) na terenach 1.1-1.2UP, 1.4-1.5UP dopuszczenie rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii – farma fotowoltaiczna o mocy przekraczającej 100 kW, w lokalizacji wraz ze strefą oddziaływania zgodnie z rysunkiem *Studium*;
4) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 15m, z zastrzeżeniem pkt 5-6;
5) maksymalna wysokość nowej zabudowy usługowej w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie": 10m;
6) maksymalna wysokość budynków gospodarczych i garażowych w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie": 5,5m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **UP,PEF – tereny o dominującej funkcji zabudowy usług publicznych oraz tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii** ustala się:

1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy usług publicznych oraz tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii – farma fotowoltaiczna o mocy przekraczającej 100 kW;
2) funkcja uzupełniająca: usługi, zabudowa mieszkaniowa związana z funkcjami usługowymi, tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, urządzenia infrastruktury technicznej;
3) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 15m, z zastrzeżeniem pkt 4-5;
4) maksymalna wysokość nowej zabudowy usługowej w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie": 10m;
5) maksymalna wysokość budynków gospodarczych i garażowych w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie": 5,5m;
6) dopuszcza się lokalizowanie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
7) strefę oddziaływania równoznaczną z granicą jednostki planistycznej.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **UZ – tereny o dominującej funkcji zabudowy usług zdrowia** ustala się:

1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy usług zdrowia;
2) funkcja uzupełniająca: usługi, zabudowa mieszkaniowa związana z funkcjami usługowymi, tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, urządzenia infrastruktury technicznej;
3) na terenie 1.1UZ dopuszczenie rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii – farma fotowoltaiczna o mocy przekraczającej 100 kW, w lokalizacji wraz ze strefą oddziaływania zgodnie z rysunkiem *Studium*;
4) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 18m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **UT – tereny o dominującej funkcji terenów usług turystyki** ustala się:

1) funkcja podstawowa: tereny usług turystyki;
2) funkcja uzupełniająca: tereny zabudowy zamieszkania zbiorowego, zabudowa mieszkaniowa, usługi, tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody powierzchniowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, urządzenia infrastruktury technicznej;
3) dopuszcza się lokalizowanie urządzeń związanych z podstawową funkcją terenu, a także obiektów małej architektury;
4) na terenach: 7.2-7.5UT, 12.2UT, 13.2-13.3UT dopuszczenie rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii – farma fotowoltaiczna o mocy przekraczającej 100 kW, w lokalizacji wraz ze strefą oddziaływania zgodnie z rysunkiem *Studium*;
5) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 15m, z zastrzeżeniem pkt 6-7;
6) maksymalna wysokość nowej zabudowy usługowej w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie": 10m;
7) maksymalna wysokość budynków gospodarczych i garażowych w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie": 5,5m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **US – tereny o dominującej funkcji terenów sportu i rekreacji** ustala się:

1) funkcja podstawowa: tereny sportu i rekreacji;
2) funkcja uzupełniająca: usługi, zieleń urządzona i nieurządzona, drogi wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, urządzenia infrastruktury technicznej;
3) dopuszcza się lokalizowanie zabudowy i urządzeń związanych z podstawową funkcją terenu oraz potrzebą jej obsługi, a także obiektów małej architektury;
4) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 15m, z zastrzeżeniem pkt 4-5;
5) maksymalna wysokość nowej zabudowy usługowej w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie": 10m;
6) maksymalna wysokość budynków gospodarczych i garażowych w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie": 5,5m;
7) zakaz lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz mieszkaniowo-usługowej.

TERENY ZABUDOWY PRODUKCYJNEJ:

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **P,U – tereny o dominującej funkcji zabudowy produkcyjnej oraz usługowej** ustala się:

1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy produkcyjnej, produkcyjno-usługowej oraz usługowej, bazy, składy, magazyny;
2) funkcja uzupełniająca: zabudowa mieszkaniowa lub lokale mieszkalne dla właścicieli lub pracowników, zabudowa zamieszkania zbiorowego dla pracowników, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi dojazdowe oraz wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym maszty infrastrukturalne;
3) dla działek nr 848/225, 848/226 i 848/227 w obrębie ewidencyjnym Bodzanów, w ramach przebiegu nieczynnej linii kolejowej ustala się możliwość zagospodarowania jak dla terenów oznaczonych symbolem KI;
4) funkcja zabudowy mieszkaniowej lub lokali mieszkalnych dla właścicieli oraz zabudowy zamieszkania zbiorowego dla pracowników jest dopuszczalna tylko w przypadku braku negatywnego oddziaływania na tą zabudowę;
5) dopuszcza się lokalizowanie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
6) na terenach 1.7-1.10P,U, 2.1P,U, 3.1-3.2P,U, 5.2P,U, 8.1P,U, 11.1-11.2P,U dopuszczenie rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii – farma fotowoltaiczna o mocy przekraczającej 100 kW, w lokalizacji wraz ze strefą oddziaływania zgodnie z rysunkiem *Studium*;
7) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 15m;
8) dla części terenu 12.2P,U, zlokalizowanego w zasięgu siedlisk ziołorośli górskich i ziołorośli nadrzecznych (kod 6430), ustala się zagospodarowanie poprzedzone weryfikacją pod względem występowania siedliska, w tym ocenie zachowania charakterystycznego składu gatunkowego oraz zagospodarowanie z zachowaniem zasad ochrony siedliska w przypadku stwierdzenia jego występowania.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **PEF – tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii – farm fotowoltaicznych** ustala się:

1) funkcja podstawowa: tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii – farma fotowoltaiczna;
2) funkcja uzupełniająca: tereny zabudowy usługowej towarzyszącej funkcji podstawowej terenu, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi dojazdowe oraz wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i

piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, urządzenia infrastruktury technicznej, w tym maszty infrastrukturalne;
3) dopuszczenie lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW;
4) wprowadza się zakaz lokalizowania zabudowy mieszkaniowej;
5) dopuszcza się lokalizowanie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
6) strefę oddziaływania równoznaczną z granicą jednostki planistycznej.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **PG – tereny o dominującej funkcji terenów eksploatacji złóż kopalin** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny eksploatacji złóż kopalin;
2) dopuszcza się prowadzenie eksploatacji w ramach uzyskanej koncesji, na zasadach określonych w przepisach odrębnych;
3) dopuszcza się lokalizowanie zabudowy związanej z prowadzoną działalnością wydobywczą na warunkach określonych jak dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem P,U;
4) po zakończeniu eksploatacji i po wygaśnięciu koncesji w ramach rekultywacji dopuszcza się wprowadzanie funkcji rekreacyjnej wraz z niezbędną infrastrukturą, zielenią i wodami powierzchniowymi pod warunkiem zgodności z koncepcją rekultywacji terenu;
5) dopuszcza się lokalizowanie funkcji zabudowy mieszkaniowej lub lokali mieszkalnych dla właścicieli oraz zabudowy zamieszkania zbiorowego dla pracowników pod warunkiem braku negatywnego oddziaływania na tą zabudowę lub lokalizacji po wygaśnięciu koncesji;
6) po wygaśnięciu koncesji dopuszczenie realizacji obiektów i urządzeń związanych z funkcją rekreacyjną;
7) dopuszcza się częściowe zagospodarowanie terenu pod eksploatację.

TERENY UŻYTKOWANE ROLNICZO:

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **R – tereny o dominującej funkcji terenów rolnych** ustala się:
1) funkcja podstawowa: uprawy polowe;
2) funkcja uzupełniająca: zabudowa zagrodowa, tereny obsługi produkcji w gospodarstwa rolnych, obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, punkty widokowe, drogi transportu rolnego, istniejące kompleksy terenów leśnych, zadrzewienia śródpolne, trasy turystyczne, ciągi piesze, ścieżki i trasy rowerowe, wody powierzchniowe, w tym stawy rybackie, urządzenia infrastruktury technicznej, w tym obiekty hydrotechniczne oraz urządzenia służące do poboru wody i zaopatrzenia w wodę;
3) dopuszcza się wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zwartych terenów przeznaczonych pod tereny zabudowy zagrodowej i tereny obsługi produkcji w gospodarstwa rolnych;
4) dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych klas bonitacyjnych IV-VI;
6) możliwość włączenia terenów lub części terenów w granicach udokumentowanych złóż kopalin do terenów eksploatacji surowców – w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się wyodrębnienie na cele eksploatacji surowców oraz przeprowadzenie procedury wyłączenia z produkcji rolnej;
7) dopuszcza się lokalizację inwestycji infrastrukturalnych i drogowych, w tym magistrali infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym;
8) dla części terenu 7.20R w obrębie działek ewidencyjnych nr 106/25 i 184/2, zlokalizowanych w zasięgu siedlisk niżowych i górskich świeżych łąk użytkowanych ekstensywnie (kod 6510), ustala się zakaz zalesiania oraz zakaz użytkowania w sposób inny niż określony w Planie Zadań Ochronnych Obszaru Natura 2000 Góry Opawskie;

9) dla części terenów 12.8R i 12.9R, zlokalizowanych w zasięgu siedlisk ziołorośli górskich i ziołorośli nadrzecznych (kod 6430), ustala się zagospodarowanie poprzedzone weryfikacją pod względem występowania siedliska, w tym ocenie zachowania charakterystycznego składu gatunkowego oraz zagospodarowanie z zachowaniem zasad ochrony siedliska w przypadku stwierdzenia jego występowania;
10) dla terenów 13.3R i 13.4R ustala się zakaz wprowadzania innego zagospodarowania niż uprawy polowe, z dopuszczeniem docelowego zalesienia.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **RM – tereny o dominującej funkcji terenów zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych;
2) funkcja uzupełniająca: tereny rolnicze, zieleń urządzona i nieurządzona, urządzenia infrastruktury technicznej;
3) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 11m, z zastrzeżeniem pkt 4;
4) maksymalna wysokość silosów i budowli rolniczych: 30m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **RU – tereny o dominującej funkcji terenów obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rybackich, tereny produkcji rolnej, uprawy polowe;
2) funkcja uzupełniająca: zabudowa zagrodowa w gospodarstwach rolnych i rybackich, obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, urządzenia infrastruktury technicznej;
3) dopuszcza się usługi wynikające z zapotrzebowania mieszkańców;
4) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 12m, z zastrzeżeniem dopuszczenia lokalizacji nowych obiektów gospodarczych, silosów i budowli rolniczych o maksymalnej wysokości 30m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **R/PG – tereny o dominującej funkcji terenów rolnych z możliwością eksploatacji złóż kopalin** ustala się:
1) funkcja podstawowa: uprawy polowe;
2) funkcja uzupełniająca: obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, punkty widokowe, drogi transportu rolnego, zadrzewienia śródpolne, trasy turystyczne, ciągi piesze, ścieżki i trasy rowerowe, wody powierzchniowe, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
3) dopuszcza się przeznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny eksploatacji złóż kopalin całej jednostki planistycznej lub jej części;
4) w przypadku przeznaczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny eksploatacji złóż kopalin ustala się zasady zagospodarowania jak dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem PG;
5) dopuszcza się lokalizację inwestycji infrastrukturalnych i drogowych, w tym magistrali infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym.

TERENY ZIELENI I WÓD:

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ZL – tereny o dominującej funkcji lasów** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny lasów w rozumieniu przepisów odrębnych, zadrzewienia, istniejące kompleksy użytków rolnych;

2) funkcja uzupełniająca: obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, punkty widokowe, drogi leśne, trasy turystyczne, ciągi piesze, ścieżki i trasy rowerowe, wody powierzchniowe, urządzenia infrastruktury technicznej, w tym obiekty hydrotechniczne oraz urządzenia służące do poboru wody i zaopatrzenia w wodę;
3) ustala się zakaz zabudowy, z wyjątkiem obiektów związanych z użytkowaniem i zagospodarowaniem terenów lasów w rozumieniu przepisów odrębnych;
4) dopuszcza się użytkowanie rekreacyjne lasów, w tym na cele wypoczynku;
5) dopuszcza się zalesianie istniejących kompleksów rolnych;
6) możliwość włączenia terenów lub części terenów w granicach udokumentowanych złóż kopalin do terenów eksploatacji surowców – w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się wyodrębnienie na cele eksploatacji surowców oraz przeprowadzenie procedury wyłączenia z produkcji leśnej;
7) dopuszcza się lokalizację inwestycji infrastrukturalnych i drogowych, w tym magistrali infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym;
8) dla części terenów 7.6ZL i 13.9ZL, zlokalizowanych w granicach rezerwatu przyrody „Cicha Dolina", ustala się zachowanie wymogów wynikających z planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Cicha Dolina", w szczególności dotyczących zakazu lokalizowania urządzeń infrastruktury technicznej służących czasowemu pobytowi turystów w miejscach innych niż dotychczasowe oraz zakazu lokalizowania miejsc biwakowych na obszarach przylegających do granic rezerwatu w strefie 50m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ZL,ZP – tereny parków w granicach użytków leśnych** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny parków w granicach użytków leśnych;
2) funkcja uzupełniająca: tereny sportu i rekreacji, wody powierzchniowe, ciągi piesze i rowerowe;
3) dopuszcza się lokalizację obiektów małej architektury i pomników oraz obiektów i urządzeń związanych z pełnioną funkcją.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ZL/PG – tereny o dominującej funkcji terenów leśnych z możliwością eksploatacji złóż kopalin** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny lasów w rozumieniu przepisów odrębnych;
2) funkcja uzupełniająca: obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, punkty widokowe, drogi leśne, trasy turystyczne, ciągi piesze, ścieżki i trasy rowerowe, wody powierzchniowe, urządzenia infrastruktury technicznej;
3) dopuszcza się przeznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny eksploatacji złóż kopalin całej jednostki planistycznej lub jej części;
4) w przypadku przeznaczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny eksploatacji złóż kopalin ustala się zasady zagospodarowania jak dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem PG;
5) dopuszcza się lokalizację inwestycji infrastrukturalnych i drogowych, w tym magistrali infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ZP – tereny o dominującej funkcji zieleni urządzonej** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny zieleni urządzonej;
2) funkcja uzupełniająca: tereny sportu i rekreacji, wody powierzchniowe, ciągi piesze i rowerowe;

3) dopuszcza się lokalizację obiektów małej architektury i pomników oraz obiektów i urządzeń związanych z pełnioną funkcją;
4) dla części terenu 7.2ZP, obejmującej część działki ewidencyjnej nr 313, ustala się zachowanie dotychczasowego sposobu zagospodarowania terenu bez wprowadzania zabudowy do czasu aktualizacji Planu Zadań Ochronnych Obszaru Natura 2000 Góry Opawskie.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ZP,U – tereny o dominującej funkcji terenów zieleni urządzonej oraz zabudowy usługowej** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny zieleni urządzonej, tereny zabudowy usługowej;
2) funkcja uzupełniająca: wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty małej architektury, urządzenia infrastruktury technicznej oraz obiekty i urządzenia związane z funkcją parkową i usługową;
3) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 12m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ZC – tereny o dominującej funkcji cmentarzy** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny cmentarzy;
2) funkcja uzupełniająca: tereny zieleni urządzonej, obiekty małej architektury, usługi towarzyszące funkcji podstawowej, w tym obiekty sakralne, usługi handlu i kultury;
3) zagospodarowanie i użytkowanie w oparciu o przepisy odrębne.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ZD – tereny o dominującej funkcji terenów ogrodów działkowych** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny ogrodów działkowych;
2) funkcja uzupełniająca: tereny zieleni urządzonej i nieurządzonej, drogi wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, obiekty małej architektury;
3) zakaz lokalizacji budynków przeznaczonych na stały pobyt ludzi.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **WS – tereny wód powierzchniowych śródlądowych** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny wód powierzchniowych śródlądowych – cieki i zbiorniki wodne;
2) funkcja uzupełniająca: obiekty i urządzenia hydrotechniczne, w tym małe elektrownie wodne, tereny zieleni urządzonej i nieurządzonej, ciągi piesze, w tym prowadzone nad wodą;
3) dopuszcza się użytkowanie rekreacyjne oraz wprowadzanie urządzeń związanych z funkcją rekreacyjną;
4) na części terenów 1.1-1.2WS, 11.1WS dopuszczenie rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii – farma fotowoltaiczna o mocy przekraczającej 100 kW, w lokalizacji wraz ze strefą oddziaływania zgodnie z rysunkiem *Studium*.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **WH – tereny obiektów hydrotechnicznych** ustala się:
1) funkcja podstawowa: tereny obiektów hydrotechnicznych – suchy zbiornik retencyjny (7.1WH i 8.1WH), małe elektrownie wodne (1.1WH i 11.1WH);
2) funkcja uzupełniająca dla terenów 1.1WH i 11.1WH: wody powierzchniowe, obiekty i urządzenia techniczne, tereny zieleni urządzonej i nieurządzonej, ciągi piesze;

3) funkcja uzupełniająca dla terenów 7.1WH i 8.1WH: użytki zielone, wody powierzchniowe, obiekty i urządzenia techniczne, ciągi piesze;
4) na terenach 1.1WH i 11.1WH dopuszczenie lokalizacji elektrowni wodnych o mocy powyżej 100 kW;
5) dopuszcza się lokalizowanie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
6) strefę oddziaływania zgodnie z rysunkiem *Studium*;
7) dla części terenu 7.1WH, zlokalizowanego w zasięgu siedlisk niżowych i górskich świeżych łąk użytkowanych ekstensywnie (kod 6510), ustala się zagospodarowanie poprzedzone weryfikacją pod względem występowania siedliska, w tym ocenie zachowania charakterystycznego składu gatunkowego oraz użytkowanie zgodne z planem zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 poza okresami wykorzystania zbiornika suchego na cele retencji powodziowej.

TERENY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ:

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **E – tereny obiektów i urządzeń zaopatrzenia w energię elektryczną** ustala się:
1) przeznaczenie podstawowe: tereny obiektów i urządzeń zaopatrzenia w energię elektryczną;
2) przeznaczenie uzupełniające: zabudowa związana z obsługą obiektu, zieleń urządzona i nieurządzona, drogi dojazdowe i wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
3) użytkowanie zgodnie z przepisami odrębnymi.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **G – tereny obiektów i urządzeń zaopatrzenia w gaz** ustala się:
1) przeznaczenie podstawowe: tereny obiektów i urządzeń zaopatrzenia w gaz;
2) przeznaczenie uzupełniające: zabudowa związana z obsługą obiektu, zieleń urządzona i nieurządzona, drogi dojazdowe i wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
3) użytkowanie zgodnie z przepisami odrębnymi.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **O – tereny obiektów i urządzeń gromadzenia odpadów** ustala się:
1) przeznaczenie podstawowe: tereny obiektów i urządzeń gromadzenia odpadów – punkt selektywnej zbiórki odpadów;
2) przeznaczenie uzupełniające: zabudowa związana z obsługą obiektu, zieleń urządzona i nieurządzona, drogi dojazdowe i wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, parkingi, urządzenia infrastruktury technicznej.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **W – tereny obiektów i urządzeń zaopatrzenia w wodę** ustala się:
1) przeznaczenie podstawowe: tereny obiektów i urządzeń zaopatrzenia w wodę, ujęcia wody, studnie, zbiorniki wyrównawcze;
2) przeznaczenie uzupełniające: zabudowa związana z obsługą obiektu, zieleń urządzona i nieurządzona, drogi dojazdowe i wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, parkingi, urządzenia infrastruktury technicznej;
3) użytkowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
4) dopuszcza się ustanawianie, zmianę i znoszenie stref ochrony pośredniej i bezpośredniej.

TERENY KOMUNIKACJI:

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **KDGP – tereny dróg klasy głównej ruchu przyspieszonego** ustala się:
1) zagospodarowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
2) dopuszcza się wykonywanie remontów w istniejących liniach rozgraniczających;
3) dopuszcza się poszerzanie terenu drogi na tereny sąsiednie;
4) dopuszcza się podwyższenie klasy drogi na drogę główną ruchu przyspieszonego;
5) dopuszcza się wprowadzenie zieleni izolacyjnej i ozdobnej oraz lokalizację nie ograniczających bezpieczeństwa ruchu reklam, obiektów małej architektury.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **KDG – tereny dróg klasy głównej** ustala się:
1) zagospodarowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
2) dopuszcza się wykonywanie remontów w istniejących liniach rozgraniczających;
3) dopuszcza się poszerzanie terenu drogi na tereny sąsiednie;
4) dopuszcza się podwyższenie klasy drogi na drogę główną ruchu przyspieszonego;
5) dopuszcza się wprowadzenie zieleni izolacyjnej i ozdobnej oraz lokalizację nie ograniczających bezpieczeństwa ruchu reklam, obiektów małej architektury.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **KDZ – tereny dróg klasy zbiorczej** ustala się:
1) zagospodarowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
2) dopuszcza się wykonywanie remontów w istniejących liniach rozgraniczających;
3) dopuszcza się poszerzanie terenu drogi na tereny sąsiednie;
4) dopuszcza się wprowadzenie zieleni izolacyjnej i ozdobnej oraz lokalizację nie ograniczających bezpieczeństwa ruchu reklam, obiektów małej architektury.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **KDL – tereny dróg klasy lokalnej** ustala się:
1) zagospodarowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
2) dopuszcza się wykonywanie remontów w istniejących liniach rozgraniczających;
3) dopuszcza się poszerzanie terenu drogi na tereny sąsiednie;
4) dopuszcza się wprowadzenie zieleni izolacyjnej i ozdobnej oraz lokalizację nie ograniczających bezpieczeństwa ruchu reklam, obiektów małej architektury.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **KK – tereny kolejowe** ustala się:
1) przeznaczenie podstawowe: tereny kolejowe;
2) przeznaczenie dopuszczalne: tereny zabudowy mieszkaniowej, tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, tereny zabudowy usługowej, tereny składów i magazynów, zieleń urządzona, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, urządzenia infrastruktury technicznej;
3) zagospodarowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
4) dopuszcza się wprowadzenie zieleni izolacyjnej i ozdobnej oraz lokalizację nie ograniczających bezpieczeństwa ruchu reklam, obiektów małej architektury.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **KI – tereny komunikacji innego rodzaju** ustala się:
1) przeznaczenie podstawowe: tereny nieczynnej linii kolejowej do przekształcenia na tereny komunikacji innego rodzaju, w tym drogi, drogi lub ścieżki rowerowe, kolej normalno- i wąskotorową;
2) przeznaczenie dopuszczalne: tereny składów, zieleń urządzona, urządzenia infrastruktury technicznej;

3) dopuszcza się włączenie terenów lub części terenów w tereny sąsiednie o innym przeznaczeniu.

2.3. Szczegółowe zasady i wskaźniki zagospodarowania jednostek planistycznych.

WSKAŹNIKI INTENSYWNOŚCI ZABUDOWY I POWIERZCHNI BIOLOGICZNIE CZYNNEJ

W celu prawidłowego kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu określa się maksymalne wskaźniki powierzchni zabudowanej i minimalne wskaźniki powierzchni biologicznie czynnej:

1) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **MN** poza granicami Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie" oraz w zwartej zabudowie w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie":
   a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 60%,
   b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 35%,
2) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **MN** w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie" oraz poza zwartą zabudową w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie":
   a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 30%,
   b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 70%,
3) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **MW, MU**:
   a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 80%,
   b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 10%,
4) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **ML**:
   a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 25%,
   b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 75%,
5) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **RMU**:
   a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 65%,
   b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 30%,
6) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **RM**:
   a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 50%,
   b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 30%,
7) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **U,M, UC**:
   a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 90%,
   b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 5%,
8) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **U** poza granicami Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie" oraz w zwartej zabudowie w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie":
   a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 80%,
   b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 10%,
9) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **U** w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie" oraz poza zwartą zabudową w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie":
   a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 70%,
   b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 25%,
10) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **UP,PEF, PEF, E, G, O, W**:
   a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 100%,
   b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 0%,
11) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **UK, UK,ZC, UO, UP, UZ**:
   a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 75%,
   b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 10%,

12) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **US** poza granicami Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie" oraz w zwartej zabudowie w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie":
    a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 50%,
    b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 0%,
13) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **US** w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie" oraz poza zwartą zabudową w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie":
    a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 50%,
    b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 50%,
14) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **UT**:
    a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 60%,
    b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 40%,
15) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **RU**:
    a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 80%,
    b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 20%,
16) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **P,U**:
    a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 90%,
    b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 10%;
17) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **PG**:
    a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 30%,
    b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 0%;
18) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ZP,U**:
    a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej: 20%,
    b) minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 70%.

Określonych powyżej granicznych wartości wskaźników nie stosuje się dla:
- obszarów i obiektów wpisanych do rejestru zabytków;
- działek istniejących, w tym o powierzchniach nie spełniających warunków minimalnej powierzchni działki określonej dla danej jednostki planistycznej, szczególnie gdy są zlokalizowane w obrębie terenów zabudowanych;
- nowo wydzielanych działek budowlanych, zlokalizowanych w obrębie terenów zabudowanych, szczególnie w granicach zwartej zabudowy miejscowości, w bezpośrednim sąsiedztwie których pozostałe działki już zabudowane i zagospodarowane nie spełniają warunków granicznych wartości wskaźników określonych w niniejszym *Studium*;
- działek, na których realizowana jest przebudowa i rozbudowa istniejącej zabudowy;
- terenów zlokalizowanych w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie" w przypadku zmiany planu ochrony i korekty określonych w nim wskaźników zabudowy i zagospodarowania terenu.

W wyżej określonych przypadkach maksymalne wskaźniki powierzchni zabudowanej i minimalne wskaźniki powierzchni biologicznie czynnej należy ustalać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań.

ZASADY PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI

Postuluje się przyjmowanie następujących minimalnych powierzchni nowo wydzielanych działek budowlanych w obrębie poszczególnych jednostek planistycznych:
- dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i letniskowej poza granicami Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie" – 400m^2;

- dla zabudowy mieszkaniowo-usługowej poza granicami Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie" – 400m^2;
- dla zabudowy mieszkaniowo-usługowej, mieszkaniowej jednorodzinnej i letniskowej w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie" – 800 m^2;
- dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i rzemieślniczej – 600m^2;
- dla zabudowy zagrodowej – 3000m^2;
- dla zabudowy usługowej – 400m^2;
- dla zabudowy produkcyjnej, wytwórczej i magazynów – 800m^2.

Dopuszcza się lokalizowanie zabudowy na działkach istniejących, mniejszych niż podane powyżej.

Dopuszcza się przyjmowanie innych niż podane powyżej minimalnych wielkości nowo wydzielanych działek budowlanych, o ile uwarunkowania lokalne uzasadniają takie rozwiązanie.

Ponadto w zakresie podziału i scalania nieruchomości:

- dopuszcza się scalanie i wtórny podział działek na terenach zainwestowanych zgodnie z warunkami jakimi powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie oraz z zapewnieniem dostępu do drogi publicznej dla podzielonych nieruchomości zgodnie z przepisami odrębnymi;
- określane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego minimalne powierzchnie działek wydzielanych w wyniku scalenia i wtórnego podziału należy ustalać jako nie mniejsze niż określone powyżej minimalne powierzchnie nowo wydzielanych działek budowlanych;
- pod urządzenia infrastruktury technicznej oraz w celu wytyczenia dróg wewnętrznych, ciągów pieszych, rowerowych, miejsc postojowych lub budowy przepompowni ścieków, dodatkowych stacji transformatorowych dopuszcza się wydzielenie działek o wielkościach i na warunkach wynikających z potrzeb.

USTALENIA W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA ZABUDOWY I ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW

W zakresie kształtowania zabudowy postuluje się:

- lokalizowanie zabudowy o geometrii dachu nawiązującej do zabudowy sąsiadującej w zakresie kształtu i nachylenia połaci dachowych;
- w ramach nowych zespołów zabudowy oraz uzupełniania i kontynuacji zabudowy istniejącej stosowanie ujednoliconych parametrów zabudowy w zakresie kubatury, wysokości, geometrii dachu, nachylenia połaci dachowych oraz układzie głównej kalenicy do drogi;
- dla zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej stosowanie dachów stromych, regularnych, symetrycznych;
- dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, usługowej i produkcyjnej, w tym produkcji rolnej, obiektów towarzyszących dopuszczenie stosowanie dachów płaskich;
- dla zabudowy o dachach stromych stosowanie pokrycia dachów z materiałów ceramicznych lub z materiałów o fakturze i barwie odpowiadającej pokryciu ceramicznemu, z łupka lub z innych materiałów naturalnych;
- lokalizowanie zabudowy nawiązującej charakterem do tradycyjnej lokalnej architektury;
- lokalizowanie zabudowy o kolorystyce dachów i elewacji ujednoliconym dla zespołów zabudowy, nie stanowiącej dysharmonii w przestrzeni, w szczególności lokalizowanie zabudowy o kolorystyce dachów utrzymanej w odcieniach czerwieni, brązu i szarości.

Ponadto proponuje się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego:

- lokalizowanie zabudowy o ujednoliconym układzie głównej kalenicy do drogi w ramach poszczególnych układów zabudowy w przypadku możliwości ich wyodrębnienia,
- ustalanie zakazu lokalizowania budynków w postaci dominant, stanowiących konkurencję przestrzenną dla istniejącego układu ruralistycznego, w odniesieniu do jego ekspozycji;

- ustalanie parametrów i wytycznych kształtowania zabudowy w zakresie detalu architektonicznego, rozplanowania otworów okiennych i kolorystyki;
- ustalanie linii zabudowy umożliwiającej kontynuację i zachowanie rytmu oraz kompozycji zabudowy w ramach układu;
- ustalanie zasad rewitalizacji i odtwarzania układów zieleni komponowanej oraz historycznie uzasadnionej nawierzchni dróg
- zachowanie enklaw zieleni urządzonej wzbogacających tkankę osadniczą oraz wprowadzanie dla nich zakazu zabudowy obiektami kubaturowymi.

Dla terenów otwartych (głównie terenów rolniczych i terenów wód powierzchniowych) celem zachowania i ochrony wartości krajobrazowych postuluje się:
- zachowanie, odtwarzanie i uzupełnianie elementów zieleni śródpolnej, wzbogacającej krajobraz;
- ochronę ekspozycji miejscowości, w szczególności stref cennych kulturowo układów ruralistycznych wsi, z dróg i innych punktów obserwacyjnych.

OGRANICZENIA W ZABUDOWIE I ZAGOSPODAROWANIU TERENÓW

Lokalizacja funkcji dopuszczonych w ramach poszczególnych jednostek planistycznych winna uwzględniać ograniczenia wynikające przede wszystkim z:
- obszarów szczególnego zagrożenia powodzią;
- stref ochronnych wałów przeciwpowodziowych;
- terenów zagrożonych ruchami masowymi;
- obszarów osuwisk;
- stref sanitarnych cmentarza;
- stref technicznych od linii elektroenergetycznych;
- stref kontrolowanych od gazociągów;
- stref bezpośrednich i pośrednich ochrony ujęć wody;
- ochrony stanowisk archeologicznych oraz obiektów wpisanych do rejestru zabytków;
- stref ochrony konserwatorskiej i stref ochrony dóbr kultury współczesnej;
- obszarów Natura 2000;
- Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie” wraz z otuliną;
- ochrony pomników przyrody;
- projektowanych, postulowanych i zalecanych form ochrony przyrody;
- korytarzy ekologicznych;
- ochrony złóż surowców oraz obszarów i terenów górniczych.

POZOSTAŁE USTALENIA I REGULACJE

Dopuszcza się odstępstwa od określonej dla poszczególnych jednostek planistycznych maksymalnej wysokości zabudowy w przypadku:
- zabudowy o charakterze zabytkowym, obiektów sakralnych i dominant przestrzennych, w tym w przypadku ich przebudowy i rozbudowy;
- pojedynczej zabudowy lub zespołów zabudowy lokalizowanej na terenach o zróżnicowanych warunkach fizjograficznych, celem dostosowania ich wysokości do zabudowy na terenach sąsiednich;
- pojedynczej zabudowy lub zespołów zabudowy lokalizowanej w miejscach szczególnie eksponowanych, ze względu na konieczność indywidualnego kształtowania;
- przebudowy i nadbudowy budynków, szczególnie związanej ze zmianą geometrii dachów.

W przypadkach określonych powyżej maksymalną wysokość zabudowy należy określać indywidualnie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

2.4. Tereny wyłączone z zabudowy.

Ustalenia *Studium* wprowadzają zakaz zabudowy obiektami kubaturowymi na terenach lasów ZL (w rozumieniu zakazu zabudowy określonego dla lasów w przepisach odrębnych).

Dopuszcza się możliwość ustalania zakazów zabudowy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w wyniku szczegółowo przeprowadzonej analizy uwarunkowań, szczególnie dla terenów: gleb II-III klasy bonitacyjnej w granicach jednostek planistycznych R oraz w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią.

3. OBSZARY I ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK.

3.1. Obszary i obiekty objęte ochroną.

Na obszarze gminy Głuchołazy ochronie przyrodniczej podlegają:
- Park Krajobrazowy „Góry Opawskie" wraz z otuliną;
- obszar Natura 2000 „Ostoja Sławniowicko – Burgrabicka" (kod PLH 160004 – SOO Specjalny Obszar Ochrony);
- obszar Natura 2000 „Góry Opawskie" (kod PLH 160007 – SOO Specjalny Obszar Ochrony);
- obszar Natura 2000 „Przyłęk nad Białą Głuchołaską" (kod PLH 160016 – SOO Specjalny Obszar Ochrony);
- rezerwat przyrody „Cicha Dolina";
- rezerwat przyrody „Las Bukowy";
- rezerwat przyrody „Nad Białką";
- rezerwat przyrody „Olszak";
- 8 pomników przyrody w postaci 5 pojedynczych okazów drzew oraz 3 skupień (grup) drzew;
- siedliska przyrodnicze, gatunki roślin i zwierząt prawnie chronionych.

Dla obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku ustala się zasady gospodarowania i ochrony wynikające z zapisów ww. ustawy.

3.2. Obszary proponowane do objęcia ochroną.

W obrębie gminy wyróżnia się dodatkowe obszary, które wyróżniają się walorami przyrodniczymi w skali lokalnej i zasługują na ochronę. Zaliczają się do nich:
a) projektowany: poszerzenie Otmuchowsko – Nyskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zgodnie z założeniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego;
b) planowane:
   - Rezerwat przyrody „Marmurowa Dolina" („Sławniowice"),
   - Rezerwat przyrody „Gwarkowa Perć";
c) postulowane:
   - Rezerwat przyrody „Kamieniołom Dewon",

- Użytek Ekologiczny „Górny Bieg Złotego Potoku" („Za Tamą"),
- Użytek Ekologiczny „Kumiak",
- Użytek ekologiczny „Jarnołtówek",
- Stanowisko Dokumentacyjne Zbiornik wodny „Żabie Oczko",
- Stanowisko Dokumentacyjne Grupy skał „Karliki",
- Stanowisko Dokumentacyjne Grupy skał „Karolinki",
- Stanowisko Dokumentacyjne Głaz narzutowy i skałka w dolinie Bystrego Potoku „Kwarcowa skałka",
- Stanowisko Dokumentacyjne „Przydrożne Skałki",
- Stanowisko Dokumentacyjne „Jarnołtowskie Skały" („Piekiełko"),
- Stanowisko Dokumentacyjne „Sztolnia przelotowa nad Białą Głuchołaska",
- Stanowisko Dokumentacyjne „Kwarcyty w Głuchołazach",
- Stanowisko Dokumentacyjne „Gierałcickie Marmury",
- Stanowisko Dokumentacyjne „Gierałcice",
- Stanowisko Dokumentacyjne „Sławniowice Kwarcyty",
- Stanowisko Dokumentacyjne „Skały nad Białką",
- Stanowisko Dokumentacyjne „Skały przy sztolni",
- Stanowisko Dokumentacyjne „Żegnalce",
- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Przełom Białej Głuchołaskiej",
- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Przełom Złotego Potoku",

d) pomniki przyrody.

Granice projektowanego poszerzenia Otmuchowsko – Nyskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz planowanych rezerwatów przyrody „Marmurowa Dolina" i „Gwarkowa Perć" przedstawia rysunek *Studium*.
Ze względu na skalę i czytelność na rysunku *Studium* nie przedstawiono postulowanych do utworzenia form ochrony przyrody.

3.3. Ochrona powietrza.

W celu obniżenia negatywnego wpływu emisji zanieczyszczeń do powietrza należy:
- maksymalizować stosowanie ekologicznych paliw do celów grzewczych (energia elektryczna, gaz, oleje opałowe itp.),
- wprowadzić alternatywne, ekologiczne systemy wytwarzania ciepła i energii (kolektory słoneczne, pompy ciepła, kotłownie na biomasę: zrębki wierzby energetycznej itd.),
- poprawić stan techniczny dróg, w celu zmniejszenia emisji spalin,
- prowadzić akcję edukacyjną i informacyjną dla mieszkańców gminy o aktualnych, korzystnych dla środowiska systemach spalania paliw,
- egzekwować utrzymywanie czystości dróg przez rolników i firmy nawożące na ich nawierzchnię błoto oraz inne zanieczyszczenia powodujące po wysuszeniu intensywne pylenie,
- tworzyć naturalne bariery izolacyjne (bufory zanieczyszczeń) wzdłuż ciągów komunikacyjnych, promować i zwiększać atrakcyjność zbiorowych i proekologicznych środków transportu.

3.4. Ochrona wód powierzchniowych.

Wody powierzchniowe należy chronić przed zanieczyszczeniem w sposób kompleksowy zgodnie z najnowszymi technologiami i obowiązującymi przepisami z wykorzystaniem istniejących obiektów infrastruktury technicznej. Aby to osiągnąć należy:

- uregulować gospodarkę ściekową tego obszaru poprzez modernizację i rozwój systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków,
- zachować w pełni ciągi zieleni łęgowej wzdłuż brzegów rzek,
- modernizować obiekty i urządzenia zaopatrzenia w wodę,
- prowadzić edukację ekologiczną w zakresie oszczędzania wody,
- stosować kodeks dobrych praktyk rolniczych i planów nawozowych,
- ograniczyć rolnicze użytkowanie gruntów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie cieków wodnych,
- kontrolować postępowania z nawozami naturalnymi (gnojowica, obornik),
- likwidować nielegalne zrzutów ścieków komunalnych do wód lub ziemi,
- promować wykorzystania dostępnych zasobów czystych wód powierzchniowych do użytkowania w procesach nie wymagających wód podziemnych (np. hydrotransport, prace porządkowe, podlewanie zieleni).

Ponadto należy prowadzić właściwą eksploatację, modernizację, konserwację a także odbudowę systemu urządzeń melioracji wodnych na obszarze gminy.

3.5. Ochrona gleb.

W celu ochrony przed degradacją gleb należy:
- stosować kompleksową gospodarkę związaną z oczyszczaniem ścieków bytowych i przechowywaniem nawozów naturalnych,
- promować i stosować nowoczesne, bezpieczne dla środowiska technologie rolnicze,
- użytkować gleby w sposób adekwatny do ich klasy bonitacyjnej,
- ograniczać przeznaczania ich na cele nierolnicze lub nieleśne,
- zachować torfowiska i oczka wodne jako naturalne zbiorniki wodne,
- przeciwdziałać degradacji chemicznej gleb poprzez ochronę powietrza i wód powierzchniowych,
- racjonalnie stosować wapno, nawozy sztuczne i środki ochrony roślin na terenach rolnych i leśnych,
- występować do Starosty o nakazywanie rekultywacji terenów zdegradowanych przez jego użytkowników.

3.6. Ochrona przed hałasem.

Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców gminy powinno się odbywać poprzez:
- utrzymanie aktualnego poziomu hałasu w obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna,
- prawidłową klasyfikację terenów zabudowy ze względu na ochronę akustyczną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- wyeliminowanie z użytkowania środków transportu, maszyn i urządzeń, z których emisja hałasu nie odpowiada przyjętym standardom,
- wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii ruchu drogowego,
- poprawienie organizacji ruchu ułatwiającą płynność jazdy,
- poprawę stanu nawierzchni ulic,
- rozbudowę ścieżek rowerowych,
- budowę ekranów akustycznych,
- zwiększenie ilości izolacyjnych pasów zieleni,
- właściwe kształtowanie linii zabudowy i brył powstających budynków w celu zminimalizowania wpływu hałasu drogowego.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy, zgodnie z wymogami ustawy *Prawo ochrony środowiska*, dokonać klasyfikacji terenów ze względu na ochronę akustyczną.

3.7. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

Głównym zadaniem jest ograniczenie wpływu promieniowania elektromagnetycznego na mieszkańców gminy poprzez:

- ograniczenie możliwości lokalizacji obiektów potencjalnie uciążliwych, np. nadajników telefonii komórkowej,
- wykorzystywanie w projektowaniu linii nowych technologii materiałowych i rozwiązań projektowych,
- wykluczanie w planach zagospodarowania przestrzennego możliwości zabudowy pod trasami linii przesyłowych i w pobliżu stacji transformatorowych,
- ustanawianie obszarów ograniczonego użytkowania na terenach, gdzie odpowiednie analizy wykazują znaczne przekroczenie dopuszczalnego poziomu promieniowania.

Wzdłuż przebiegu istniejących i planowanych elektroenergetycznych linii napowietrznych 110 kV, 15 kV oraz 0,4 kV należy uwzględnić pasy technologiczne o szerokości w zależności od poziomu napięcia:

- nie mniejsze niż 40 m dla linii 110 kV (po 20,0 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);
- nie mniejsze niż 15 m dla linii 15 kV (po 7,5 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);
- nie mniejsze niż 3 m dla linii 0,4 kV (po 1,5 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii),

a dla linii kablowych:

- 3 m dla linii 15 kV (po 1,5 m z obu stron linii);
- 2 m dla linii 0,4 kV (po 1,0 m z obu stron linii).

Dopuszczalne są zmiany szerokości stref technicznych od linii elektroenergetycznych uzasadnione potrzebami i wymogami technicznymi lub technologicznymi.

Strefą ochronną postuluje się także obejmować na etapie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego również maszty telefonii cyfrowej (GSM) oraz inne instalacje radiotelekomunikacyjne, zgodnie z przepisami odrębnymi.

3.8. Ochrona przed powodzią i suszą.

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (RZGW we Wrocławiu) prowadzi obecnie prace projektowe na zadanie pn. *Fragmentaryczny remont zniszczonej zabudowy regulacyjnej wraz z wykonaniem zabezpieczeń przeciwpowodziowych na wody miarodajne i kontrolne rzeki Białej Głuchołaskiej w mieście Głuchołazy*. Zadanie obejmować będzie:

- odcinek w km 19+450 – 20+670 – prace o charakterze utrzymaniowym (prace odmuleniowe, opaska brzegowa zabezpieczająca lewy brzeg rzeki oraz znajdującą się przy nim drogę);
- odcinek w km 20+670 – 21+410 – pełen zakres robót regulacyjnych (wykonanie nowych oraz modernizacja istniejących ubezpieczeń).

Pozostałe prace ze względu na ograniczone środki finansowe będą obejmować bieżące utrzymanie urządzeń. *Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry*[162] na liście strategicznych inwestycji technicznych planowanych do realizacji w latach 2016 – 2021 wymienia opracowanie koncepcji zabezpieczenia przeciwpowodziowego miasta Głuchołazy (opracowanie w I cyklu planistycznym wielowariantowej koncepcji

[162] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 roku w sprawie przyjęcia *Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry* (Dz. U. z dnia 1 grudnia 2016 roku, poz. 1938).

zabezpieczenia obszaru problemowego wraz wykonaniem dokumentacji projektowej dla wariantu rekomendowanego).

Na terenie gminy Głuchołazy wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia powodzią (Q1% i Q10%), ujęte na mapach zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2020 roku, poz. 310 z późn. zm.) oraz zobrazowane na załącznikach graficznych do niniejszego *Studium*. Obejmują one tereny najbliżej przyległe do koryta rzeki Białej Głuchołaskiej, zarówno w samym mieście Głuchołazy (rejon ulic: Andersa, Aleja Jana Pawła II, Henryka Brodatego, Papierniczej, Konopnickiej) jak i w kilku niezainwestowanych rejonach powyżej oraz poniżej granic miasta. Ponadto obejmują one wybrane rejony miejscowości wiejskich: Bodzanów, Nowy Świętów, Wilamowice Nyskie, Polski Świętów i Markowice. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują przepisy ustawy Prawo wodne, w tym zakazy wynikające między innymi z art. 77 ust. 1 pkt 3 tejże ustawy. Ponadto występują tu tereny ujęte na mapach zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ust. 2 pkt 1 ustawy Prawo wodne, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q0,2%). Dotyczą one zarówno terenów w mieście Głuchołazy (rejon ulic: Andersa, Aleja Jana Pawła II, Henryka Brodatego, Papierniczej, Spółdzielczej, Damrota, Moniuszki, Sikorskiego, Bohaterów Warszawy, Opolskiej, Ligonia, Placu Solidarności, Placu Basztowego, Aptecznej, Konopnickiej) jak i wybranych rejonów wsi: Bodzanów, Nowy Świętów, Wilamowice Nyskie, Polski Świętów i Markowice oraz terenów niezainwestowanych wzdłuż biegu rzeki Białej Głuchołaskiej pomiędzy granicą państwa a północną granicą gminy. Należy również zwrócić uwagę na scenariusz zamieszczony na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego, dotyczący ewentualnego zniszczenia lub uszkodzenia istniejących wałów przeciwpowodziowych, wskutek którego zalaniu ulec mogą dodatkowe obszary (przede wszystkim zainwestowane) w rejonie wsi Bodzanów i Nowy Świętów.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych Środkowej Odry, Izery, Metuje, Łaby i Ostrożnicy (Upa), Orlicy i Morawy obejmuje swoim zakresem gminę Głuchołazy. Zgodnie z *Planem* obszar gminy Głuchołazy jest kwalifikowany do 3 klasy zagrożenia suszą atmosferyczną (bardzo narażona), 1 klasy zagrożenia suszą rolniczą (słabo narażona), 4 klasą zagrożenia suszą hydrologiczną (silnie narażona) i 2 klasą zagrożenia suszą hydrogeologiczną (umiarkowanie zagrożona). Projekt Planu ujawnia także, że 22,4% obszaru gminy jest zagrożone suszą w stopniu umiarkowanym, 55,6% w stopniu znacznym, a 22,0% w stopniu wysokim. Zapisy *Studium* są zgodne z programem działań służącym ograniczeniu skutków suszy dla gmin i JCW zawartym w projekcie *Planu*.

Celem zwiększenia zasobów retencjonowania wód, mających na względzie ochronę przed skutkami suszy i zjawisk powodziowych, za zgodne z ustaleniami niniejszego *Studium* uznaje się lokalizowane obiektów małej retencji wodnej, pod warunkiem zgodności takiej inwestycji z przepisami odrębnymi, a także brakiem kolizji z celami ochrony ustanowionymi dla obszarów objętych ochroną przyrodniczą. Za obiekty małej retencji wodnej w rozumieniu niniejszego *Studium* należy rozumieć wszelkie sztuczne i naturalne zbiorniki wodne czy stawy – w tym dedykowane działalności rolniczej, a także oczka wodne, zagospodarowane starorzecza i zrekultywowane w kierunku wodnym wyrobiska poeksploatacyjne.

3.9. Ochrona zasobów surowców mineralnych.

W celu ochrony zasobów surowców mineralnych ustala się racjonalne gospodarowanie złożami.

Na terenie gminy Głuchołazy znajduje się obecnie 10 udokumentowanych złóż kopalin. Są to: 1 złoże węgla brunatnego „Łączki”, 3 złoża kamieni drogowych i budowlanych: „Góra Apla”, „Kamienna Góra” i „Sławniowice”, 2

złoża łupków fyllitowych „Dewon – Pokrzywna" i „Dewon – Pokrzywna 2", 1 złoże surowców ilastych ceramiki budowlanej „Konradów Głuchołaski" oraz 3 złoża kruszywa naturalnego: „Bodzanów", „Bodzanów 1" i „Nowy Świętów". Na złożach: „Kamienna Góra", „Sławniowice", „Dewon – Pokrzywna" i „Bodzanów" wyznaczono obszary i tereny górnicze.

Dopuszcza się eksploatację udokumentowanych złóż surowców mineralnych (w tym po uchwaleniu niniejszego *Studium*), zlokalizowanych na terenach rolnych oraz innych wybranych, dla których taką możliwość ustalono w zapisach szczegółowych dla jednostek planistycznych w rozdziale 2 „Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone z zabudowy" części II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy" niniejszego *Studium*. Z tego względu za zgodne z ustaleniami niniejszego *Studium* należy uznać sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów górniczych takich złóż.

3.10. Ochrona zasobów wód podziemnych.

Ochrona wód polega na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami przez zapobieganie naruszaniu równowagi przyrodniczej i przeciwdziałanie wywoływaniu w wodach zmian powodujących ich nieprzydatność dla ludzi, świata roślinnego i zwierzęcego oraz gospodarki narodowej. Zgodnie z ustawą Prawo wodne (Dz. U. z 2020 roku, poz. 310 z późn. zm.) ochronie podlegają wody śródlądowe powierzchniowe i podziemne oraz obszary ich zasilania. Na obszarze gminy wody powierzchniowe (wody płynące i stojące) zajmują łącznie powierzchnię 126,4634 ha[163], co stanowi 0,76 % ogólnej powierzchni gminy.
Według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych* (GZWP) (Kleczkowski, 1990) na terenie gminy Głuchołazy nie występują GZWP.
Większe udokumentowane i eksploatowane ujęcia wód podziemnych występują w Głuchołazach (SUW Głuchołazy i SUW Park Leśny), Jarnołtówku, Nowym Lesie, Nowym Świętowie, Podlesiu, Pokrzywnej i Sławniowicach.

3.11. Ochrona krajobrazu kulturowego.

Obszar gminy Głuchołazy charakteryzuje się dobrze zachowanym, pozbawionym znaczących elementów dysharmonizujących, krajobrazem kulturowym, charakterystycznym dla lokalnych uwarunkowań. Historycznie uwarunkowana zabudowa, cechująca się typowymi dla lokalnej architektury obiektami, w większości miejscowości wiejskich tworzy czytelne układy ruralistyczne, lokalizowane na terenach rolnych w bliskim sąsiedztwie rozległych kompleksów rolnych, w nawiązaniu do głównego układu komunikacyjnego.

Celem ochrony krajobrazu kulturowego, zapisy niniejszego *Studium* wprowadzają szereg ustaleń regulujących zasięg oraz wymogi dotyczące lokalizacji nowej zabudowy. Wprowadzanie tych ustaleń do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapewni racjonalną gospodarkę przestrzenną, ukierunkowaną na zachowanie oraz harmonijny rozwój krajobrazu kulturowego gminy.

3.12. Ochrona uzdrowisk.

Na obszarze gminy Głuchołazy nie ustanowiono uzdrowisk.

[163] Według ewidencji gruntów, 2018.

4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.

Na obszarze gminy Głuchołazy ochronie kulturowej na podstawie przepisów odrębnych podlegają:
- obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków;
- obiekty i obszary zabytkowe wpisane do gminnej ewidencji zabytków;
- stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków;
- stanowiska archeologiczne wpisane do gminnej ewidencji zabytków.

Rejestr zabytków oraz ewidencja zabytków podlegają sukcesywnej weryfikacji i uzupełnieniom. Wpisywanie i skreślanie z rejestru i ewidencji zabytków poszczególnych obiektów nie jest sprzeczne z ustaleniami *Studium*.

O wartościach kulturowych gminy decyduje nie tylko historia poszczególnych miejscowości o słowiańskim rodowodzie, zakodowanym w nazewnictwie, ale także zachowane zabytki, do których należą również historycznie ukształtowane układy urbanistyczne i ruralistyczne poszczególnych miejscowości, stanowiska archeologiczne oraz zieleń komponowana (parki i cmentarze). Dobrze zachowane historyczne plany i układy przestrzenne mają miejscowości: Głuchołazy, Biskupów, Bodzanów, Burgrabice, Charbielin, Gierałcice, Jarnołtówek, Konradów, Nowy Las, Nowy Świętów, Podlesie, Polski Świętów, Sławniowice i Stary Las. Ich historyczne układy urbanistyczne i ruralistyczne ujęte są w rejestrze zabytków (Głuchołazy – staromiejski układ urbanistyczny) oraz w większości w gminnej ewidencji zabytków (Biskupów, Bodzanów, Charbielin, Jarnołtówek, Konradów, Markowice, Nowy Las, Nowy Świętów, Podlesie, Polski Świętów, Stary Las, Sucha Kamienica). W mieście Głuchołazy w gminnej ewidencji zabytków ujęto, poza staromiejskim układem urbanistycznym, następujące obszary:
- układ przestrzenny dawnego Przedmieścia Dolnego (ulice Kościuszki i Jana III Sobieskiego wraz z terenem dawnego cmentarza przy kościele pw. św. Rocha oraz zabudową przy ul. Skłodowskiej–Curie na północ od ul. Wyszyńskiego);
- układ przestrzenny dawnego Przedmieścia Bialskiego (ul. Sikorskiego oraz rejon ul. Opolskiej);
- układ przestrzenny dawnego Przedmieścia Górnego i Nowe Domy (ulice Bohaterów Warszawy i Powstańców Śląskich wraz z zabudową przy Alei Jana Pawła II i ul. Skłodowskiej–Curie na południe od ul. Wyszyńskiego);
- obszar Parku Zdrojowego oraz zabudowy o charakterze uzdrowiskowym przy ul. Parkowej;
- obszar zabudowy o charakterze uzdrowiskowym przy ul. Andersa;
- obszar osiedla budynków mieszkalnych przy ul. Kolonia Jagiellońska;
- obszar osiedla budynków mieszkalnych przy ul. Wyszyńskiego;
- obszar osiedla budynków mieszkalnych przy ulicach Miarki, Mickiewicza i Wyspiańskiego.

Szczególnie cenne jest także historyczne otoczenie poszczególnych obiektów wpisanych do rejestru zabytków, zwłaszcza kościołów i zespołów dworskich. Zasoby kulturowe i krajobrazowe warte są zachowania i ochrony.

Dla obiektów i obszarów ujętych w gminnej ewidencji zabytków proponuje się ustalanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zachowania lub odtwarzania, zgodnie z historycznymi wartościami:
- bryły obiektu,
- geometrii i sposobu krycia dachu,
- kompozycji elewacji, w tym detalu,
- stolarki okiennej i drzwiowej w zakresie rozmieszczenia oraz podziałów,
- kolorystyki.

Ze względu na skalę i stopień szczegółowości na rysunku *Studium* nie przedstawiono obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, za wyjątkiem ujętych w rejestrze zabytków.

Potwierdzone w terenie stanowiska archeologiczne należy otoczyć szczególną opieką i zakazać prowadzenia jakichkolwiek działań mogących naruszyć stan zabytku.

W celu ochrony stanowisk archeologicznych postuluje się:
- prowadzenie w obrębie stanowiska archeologicznego oraz w jego otoczeniu badań archeologicznych na zasadach określonych w przepisach odrębnych,
- stosowanie wymogów wynikających z przepisów odrębnych przy każdorazowym znalezisku archeologicznym.

Należy zauważyć, że największym niebezpieczeństwem dla zachowania istniejących na terenie gminy zabytków jest ich zły stan techniczny oraz brak lub niewłaściwe zagospodarowanie. Dla części obiektów, w szczególności nie objętych ochroną w postaci wpisu do rejestru, działaniami z zakresu prawa miejscowego, mogącymi przyczynić się do ratowania tych obiektów przed zupełną degradacją, byłoby urealnienie wymogów dotyczących ich ochrony, a w szczególności do zasad odnoszących się do remontów tych obiektów, bez ryzyka utraty przez obiekt cennych walorów decydujących o wartości zabytkowej. Jednak w zdecydowanej większości powodem złego stanu technicznego obiektów są problemy natury ekonomicznej i własnościowej, niemożliwe do uregulowania na szczeblu planowania przestrzennego, a wymagające opracowania kompleksowych mechanizmów działania.

Należy nadmienić, że w obowiązującym dotychczas studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (w tym obowiązujących zmian planu ogólnego) określono zasady ochrony wartości kulturowych. Część z tych zapisów niezgodnie z obowiązującym prawem ustala ponadobowiązkowe nakazy odnośnie obiektów zabytkowych i obszarów objętych ochroną kulturową. Szczególnie dotyczy to ustalania obowiązku uzgadniania czynności inwestorskich z właściwym terytorialnie konserwatorem zabytków. Z powyższych względów niniejsze *Studium*, w odniesieniu do obiektów zabytkowych i obszarów objętych ochroną kulturową, w tym stref ochrony konserwatorskiej, nie uwzględnia wszystkich ustaleń dokonanych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego w tym zakresie.

W ramach sporządzania *Gminnej Ewidencji Zabytków (GEZ) dla Gminy Głuchołazy* ekspercki zespół autorski dokonał analizy propozycji ujętych w *Planie Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”* odnośnie ujęcia dodatkowych obiektów i obszarów ponad ówczesny wykaz figurujący w wojewódzkiej ewidencji zabytków. Nie przyjęto tych propozycji, w związku z czym niniejsze *Studium* w tym zakresie przychyla się do stanowiska autorów GEZ.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków niniejsze *Studium* zachowuje jako spójne z priorytetami i kierunkami działań określonymi w *Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Głuchołazy na lata 2019 – 2022*, przyjętym uchwałą nr VII/85/2019 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 24 kwietnia 2019 roku. Ustalone w *Studium* zasady zagospodarowania oraz kształtowania przestrzeni umożliwiają ochronę zabytków i przestrzeni kulturowej miasta i gminy Głuchołazy. Działania edukacyjne i promocyjne skierowane do społeczności lokalnych w celu budowania tożsamości kulturowej oraz promocja zewnętrzna wartości kulturowych regionu mimo, że nie są bezpośrednio związane z dziedziną planowania przestrzennego, to mogą być realizowane przy wykorzystaniu bazy kulturowej oraz terenów użyteczności publicznej.

Na terenie gminy Głuchołazy wskazuje się obszar zabudowy stanowiący dobro kultury współczesnej, wymagające objęcia ochroną. Obejmuje on fragment osiedla budynków mieszkalnych w rejonie ulic Chopina, Szymanowskiego i Paderewskiego, w granicach określonych na rysunku *Studium*.

Dla strefy ochrony dóbr kultury współczesnej wskazuje się potrzebę ochrony w zakresie:
- bryły;
- elewacji;
- linii zabudowy;
- wysokości.

5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.

5. 1. Infrastruktura komunikacyjna.

Układ komunikacyjny gminy Głuchołazy tworzą:
a) droga krajowa nr 40 w relacji: granica CZ / PL – Głuchołazy – Prudnik – Głogówek – Kędzierzyn–Koźle – Ujazd – Pyskowice;
b) droga wojewódzka nr 411 relacji Nysa – Głuchołazy;
c) drogi powiatowe:
   - 1607O: Nysa – Stary Las,
   - 1608O: Stary Las – Charbielin,
   - 1609O: Nowy Świętów – Stary Las,
   - 1610O: Nowy Świętów – Sucha Kamienica,
   - 1616O: Prudnik – Pokrzywna,
   - 1617O: Łąka Prudnicka – Starowice,
   - 1618O: Łąka Prudnicka – Pokrzywna,
   - 1619O: Głuchołazy – Konradów,
   - 1620O: Konradów – Podlesie,
   - 1621O: Nowy Świętów – Głuchołazy,
   - 1622O: Nowy Świętów – Gierałcice,
   - 1623O: Biskupów – Głuchołazy,
   - 1624O: Polski Świętów – Sławniowice,
   - 1625O: Burgrabice – Jarnołtów,
   - 1626O: Morów – Łączki,
   - 1629O: Kijów – Sławniowice,
   - 1681O: Głuchołazy – granica państwa PL / CZ;
d) drogi gminne:
   - 107101 O: Polski Świętów – Sucha Kamienica,
   - 107102 O: Polski Świętów, doga przez wieś od DW nr 411 do rzeki Biała Głuchołaska,
   - 107104 O: Podlesie, droga przez wieś do Gęstwiny,
   - 107106 O: Jarnołtówek, droga do ośrodka „Ziemowit”,
   - 107107 O: Nowy Świętów, droga na odcinku od remizy strażackiej do elektrowni,
   - 107108 O: Nowy Świętów, odcinek od DW nr 411 do wsi,
   - 107109 O: Nowy Świętów, droga do cmentarza,
   - 107110 O: DK nr 40 – Osiedle Pasterówka,

- 107111 O: Bodzanów, droga łącząca DW nr 411 z DP nr 1621 O na osiedlu domków jednorodzinnych na Osiedlu III,
- 107112 O: Bodzanów, droga łącząca DW nr 411 z DP na Osiedlu II,
- 107113 O: Bodzanów, droga obok placu drzewnego,
- 107114 O: Podlesie, od DP nr 1620 do końca zabudowy,
- 107115 O: Głuchołazy, ul. Apteczna,
- 107116 O: Głuchołazy, ul. Basztowa,
- 107117 O: Głuchołazy, ul. Stefana Batorego,
- 107118 O: Głuchołazy, ul. Henryka Brodatego,
- 107119 O: Głuchołazy, ul. Chopina,
- 107120 O: Głuchołazy, ul. Skłodowskiej–Curie (od DK nr 40 do ul. Kościuszki),
- 107121 O: Głuchołazy, ul. Damrota,
- 107122 O: Głuchołazy, ul. Elsnera,
- 107123 O: Głuchołazy, ul. Konopnickiej,
- 107124 O: Głuchołazy, ul. Kopernika,
- 107125 O: Głuchołazy, ul. Korfantego,
- 107126 O: Głuchołazy, ul. Kwiatowa,
- 107127 O: Głuchołazy, ul. Ligonia,
- 107128 O: Głuchołazy, ul. Lompy,
- 107129 O: Głuchołazy, ul. Okulickiego,
- 107130 O: Głuchołazy, ul. Mickiewicza,
- 107131 O: Głuchołazy, ul. Ogińskiego,
- 107132 O: Głuchołazy, ul. Opolska,
- 107133 O: Głuchołazy, ul. Karłowicza,
- 107134 O: Głuchołazy, ul. Strzelców Bytomskich,
- 107135 O: Głuchołazy, ul. Wita Stwosza,
- 107136 O: Głuchołazy, ul. Targowa,
- 107137 O: Głuchołazy, ul. Poprzeczna,
- 107138 O: Głuchołazy, Rynek,
- 107139 O: Głuchołazy, ul. Wyspiańskiego,
- 107140 O: Głuchołazy, ul. Kościuszki,
- 107141 O: Głuchołazy, ul. Góra św. Anny,
- 107142 O: Głuchołazy, Plac Basztowy,
- 107143 O: Głuchołazy, ul. Wyszyńskiego,
- 107144 O: Charbielin (DK nr 40) – Jarnołtówek (DP nr 1619O),
- 107145 O: Konradów, od DW nr 411 do skrzyżowania z DG nr 107133 O (ul. Karłowicza i DG nr 107128 O),
- 107146 O: Głuchołazy, od DG nr 107127 O (ul. Ligonia) do DG nr 107132 O (ul. Opolska) Plac Solidarności,
- 107147 O: Konradów, od DW nr 411 do działki nr 756,
- 107148 O: Głuchołazy, ul. Sienkiewicza,
- 107149 O: Głuchołazy, ul. Reymonta,
- 107150 O: Głuchołazy, ul. Zapolskiej,
- 107151 O: Głuchołazy, ul. Fredry,
- 107152 O: Głuchołazy, ul. Tuwima,
- 107153 O: Głuchołazy, ul. Prusa,

- 107154 O: Głuchołazy, Aleja Jana Pawła II,
- 107155 O: Głuchołazy, ul. gen. Andersa,
- 107156 O: Głuchołazy, ul. Brzechwy,
- 107157 O: Głuchołazy, ul. Osiedle Konstytucji 3–go Maja,
- 107158 O: Głuchołazy, ul. Koszyka,
- 107159 O: Głuchołazy, ul. Karola Miarki,
- 107160 O: Głuchołazy, ul. Parkowa,
- 107161 O: Głuchołazy, ul. Słowackiego,
- 107162 O: Droga do kąpieliska pomiędzy ul. Opolską i ul. Kościuszki,
- 107163 O: Głuchołazy, ul. Kolejowa,
- 107164 O: Głuchołazy, ul. Jasnogórska,
- 107165 O: Charbielin, droga prowadząca do przejazdu,
- 107166 O: Pokrzywna, droga dołem,
- 107167 O: Bodzanów,
- 107168 O: Bodzanów,
- 107169 O: Stary Las – Nowy Las,
- 107170 O: Głuchołazy, od ul. Kopernika do cmentarza,
- 107171 O: Bodzanów,
- 107172 O: Jarnołtówek, droga graniczna,
- 107173 O: Jarnołtówek – Skowronków,
- 107174 O: Nowy Las – Szybowice;

e) drogi wewnętrzne, transportu rolnego oraz drogi leśne;

f) linia kolejowa nr 137: Katowice – Gliwice – Kędzierzyn Koźle – Nysa – Kamieniec Ząbkowicki – Świdnica – Legnica;

g) linia kolejowa nr 297: Nowy Świętów – Głuchołazy–Zdrój;

h) linia kolejowa nr 333: Głuchołazy – Pokrzywna;

i) linia kolejowa nr 343: Głuchołazy – granica PL / CZ.

Określa się następujące kierunki rozwoju układu komunikacyjnego gminy Głuchołazy:

- modernizacja drogi krajowej nr 40;
- dostosowanie drogi wojewódzkiej nr 411 do parametrów technicznych klasy „G";
- postulowana budowa północnej obwodnicy Głuchołaz w ciągu drogi krajowej nr 40;
- postulowana budowa południowo – wschodniej obwodnicy Głuchołaz;
- poprawa bezpieczeństwa na wybranych odcinkach dróg krajowej i wojewódzkiej, przebiegających przez tereny zabudowane (chodniki, pobocza, przejścia dla pieszych, sygnalizacja świetlna);
- modernizacja dróg powiatowych do pełnych parametrów klasy „Z";
- dostosowanie parametrów jezdni i nośności nawierzchni dróg: krajowej, wojewódzkiej, powiatowych i gminnych do ruchu ciężkiego i pojazdów rolniczych, zwłaszcza w perspektywie dalszego rozwoju przetwórstwa rolno – spożywczego i funkcji przemysłowo – usługowych, w tym usług turystyczno – rekreacyjnych;
- sukcesywne zastępowanie nawierzchni gruntowej na bitumiczną na drogach gminnych;
- budowa dróg wewnętrznych do obsługi poszczególnych posesji oraz dojazdów do użytków rolnych;
- budowa chodników dla ruchu pieszego i rowerowego;
- budowa parkingów;
- budowa zatok autobusowych.

Dopuszcza się realizowanie remontów i przebudowy istniejących dróg w obrębie istniejących pasów drogowych.

Dopuszcza się korektę przebiegu planowanej obwodnicy w ciągu dróg krajowej i powiatowej, wraz z możliwością rezygnacji z części jej przebiegu. W przypadku realizacji obwodnicy dopuszcza się obniżenie klasy drogi na pierwotnym odcinku.

Ze względu na istniejące uwarunkowania na terenie gminy Głuchołazy dopuszcza się realizację dróg o obniżonych parametrach, szczególnie w zakresie minimalnej szerokości dróg w liniach rozgraniczających, a także zmianę klasy dróg. Za dopuszczalne uznaje się także etapowanie realizacji dróg oraz korektę ich przebiegów w stosunku do określonych na rysunku *Studium*, celem ich dostosowania do warunków lokalnych związanych z ukształtowaniem terenu, sytuacją własnościową lub względami technicznymi.

Dopuszcza się lokalizowanie ścieżek i tras rowerowych na terenie gminy, które docelowo powinny stanowić ważny element uzupełniający drogowy układ komunikacyjny i system tras turystycznych. Na rysunku *Studium* nie wskazano ścieżek i tras rowerowych, jak również tras turystycznych ze względu na stopień szczegółowości rysunku *Studium.*
Dla terenów zainwestowania sąsiadujących z terenami kolejowymi należy uwzględnić wytyczne wynikające z przepisów odrębnych.

W celu zapewnienia prawidłowej obsługi ruchu samochodowego należy zapewnić rozwój systemu parkingów i miejsc obsługi. Niniejsze *Studium* dopuszcza lokalizację parkingów w terenach zabudowy, zarówno w postaci wydzielonych terenów, jak i towarzyszących miejsc parkingowych. W tym celu ustala się minimalne ilości miejsc parkingowych dla poszczególnych funkcji terenu:
- 1 miejsce parkingowe na 1 lokal mieszkalny w zabudowie mieszkaniowej,
- 1 miejsce parkingowe na każde 50m^2 powierzchni użytkowej w zabudowie usługowej i produkcyjnej lub 1 miejsce parkingowe na 5 użytkowników jednocześnie.

Dodatkowo należy przewidzieć miejsca do parkowana samochodów wyposażonych w kartę parkingową w ilości nie mniejszej niż określona w przepisach odrębnych.
Dopuszcza się ustanawianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wyższych współczynników minimalnych miejsc parkingowych, w szczególności dla terenów nowego zainwestowania.

Miejsca parkingowe należy zapewniać w obrębie danej nieruchomości. Dopuszcza się stosowanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odstępstw od tej reguły pod warunkiem, że w bezpośrednim sąsiedztwie przewidziany jest parking do obsługi tej funkcji, spełniający wymogi minimalnych ilości miejsc parkingowych lub możliwe jest wykorzystanie miejsc postojowych wzdłuż dróg i ulic sąsiadujących z nieruchomościami.

5. 2. Infrastruktura techniczna.

Ustala się ogólne zasady uzbrojenia terenu w infrastrukturę techniczną:
- należy dążyć do sytuacji, w której wszystkie nowe liniowe elementy infrastruktury technicznej, poza przyłączami do poszczególnych obiektów, powinny być usytuowane pod ziemią (linie elektroenergetyczne niskiego i średniego napięcia oraz telefoniczne wyłącznie kablowe)
- wszelkie inwestycje oraz zmiany w zakresie zaopatrzenia w ciepło, wodę, gaz, energię elektryczną, sieć telekomunikacyjną, odprowadzania ścieków oraz lokalizacji urządzeń technicznych wymagają spełnienia wymogów przepisów odrębnych;

- lokalizacja konstrukcji wsporczych dla infrastruktury technicznej, w tym masztów, powinna być realizowana przy zachowaniu zasady ograniczania wpływu na krajobraz, w tym na walory widokowe, oraz nie powinna kolidować z zachowaniem tradycyjnych dominant architektonicznych wsi i konkurować z nimi.

5.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

W ramach zaopatrzenia w wodę ustala się sukcesywną rozbudowę sieci wodociągowej na terenach istniejącego i planowanego zainwestowania na obszarze całej gminy.
Planowane są również:
- budowa sieci w miejscowości Podlesie;
- wymiana i modernizacja sieci w wybranych rejonach miasta Głuchołazy;
- rozbudowa sieci wodociągowej dla nowo powstałych budynków mieszkalnych i gospodarczych.

Ustala się ogólne zasady zaopatrzenia w wodę:
- zaopatrzenie w wodę dla celów bytowo-gospodarczych, przeciwpożarowych i grzewczych z ujęć wody z zachowaniem istniejących systemów wodociągowych z dalszą ich rozbudową i utrzymaniem;
- zaopatrzenie w wodę z rozdzielczej sieci wodociągowej lub z indywidualnych ujęć wody zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi, ze szczególnym uwzględnieniem warunków dostępności do wody dla celów przeciwpożarowych;
- ustala się obowiązek zabezpieczenia i ochrony ujęć wody na całym obszarze gminy.

5.2.2. Odprowadzanie ścieków.

W zakresie gospodarki ściekowej zakłada się między innymi następujące działania inwestycyjne:
- wymiana i modernizacja sieci kanalizacyjnej w wybranych rejonach miasta Głuchołazy;
- modernizacja kanalizacji deszczowej w Głuchołazach.

Uchwałą nr VIII/87/2015 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 23 czerwca 2015 roku w sprawie wyznaczenia aglomeracji „Prudnik” na obszarze gmin: Prudnik, Głuchołazy i likwidacji dotychczasowej aglomeracji „Prudnik”, wyznaczono aglomerację „Prudnik” położoną na obszarze gmin Prudnik i Głuchołazy. Równoważna liczba mieszkańców (RLM) aglomeracji „Prudnik” wynosi 31400. W gminie Głuchołazy w skład aglomeracji „Prudnik” wchodzą miejscowości Jarnołtówek i Pokrzywna.
Uchwałą nr IX/101/2015 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 08 września 2015 roku w sprawie wyznaczenia aglomeracji „Nysa” na obszarze gmin: Nysa, Głuchołazy, Otmuchów i likwidacji dotychczasowej aglomeracji „Nysa”, wyznaczono aglomerację „Nysa” położoną na obszarze gmin Nysa, Głuchołazy i Otmuchów. Równoważna liczba mieszkańców (RLM) aglomeracji „Nysa” wynosi 108204. W gminie Głuchołazy w skład aglomeracji „Nysa” wchodzą miejscowości: Głuchołazy, Biskupów, Bodzanów, Burgrabice, Charbielin, Gierałcice, Konradów, Markowice, Nowy Las (część), Nowy Świętów, Polski Świętów, Sławniowice, Stary Las (część), Sucha Kamienica i Wilamowice Nyskie.
Ustala się ogólne zasady odprowadzania i oczyszczenia ścieków:
- zakaz odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do gruntu, cieków powierzchniowych oraz wód podziemnych;
- docelową realizację sieci kanalizacyjnej z odprowadzeniem do oczyszczalni ścieków na terenach przewidywanych do zbiorowego rozwiązania gospodarki ściekowej;
- dopuszczenie lokalizacji bezodpływowych zbiorników lub indywidualnych oczyszczalni ścieków;

- dopuszczenie odprowadzania wód opadowych do cieków wód powierzchniowych lub rozprowadzenie na terenach zainwestowania (w tym retencjonowanie).

5.2.3. Zaopatrzenie w gaz.

Ustala się ogólne zasady zaopatrzenia w gaz:
- dopuszczenie rozbudowy sieci gazowych przesyłowych lub rozdzielczych oraz lokalizacji stacji redukcyjno-pomiarowych w zależności od potrzeb – na warunkach określonych w przepisach odrębnych;
- dopuszcza się budowę sieci gazowych;
- dopuszcza się stosowanie indywidualnych zbiorników zaopatrzenia w gaz płynny, pod warunkiem spełnienia wymogów przepisów odrębnych.

W zagospodarowaniu terenów należy zachować strefy kontrolowane od gazociągów i stacji redukcyjno-pomiarowej, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. z dnia 04.06.2013 roku, poz. 640). Dokładne dane dotyczące stref kontrolowanych cytuje rozdział 8.3.4. I części *Studium*.

5.2.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną.

Ustala się ogólne zasady zaopatrzenia w energię elektryczną:
- zaopatrzenie z sieci elektroenergetycznej lub niekonwencjonalnych źródeł energii;
- dopuszczenie zaopatrzenia z mikroinstalacji i małych instalacji, w rozumieniu ustawy o odnawialnych źródłach energii, o mocy nie przekraczającej 100 kW, z zastrzeżeniem ustaleń rozdziału 5.2.6. części II tekstu *Studium*;
- rozbudowę i przebudowę sieci i urządzeń elektroenergetycznych, na wszystkich terenach w granicach gminy;
- dopuszczenie budowy nowych sieci i urządzeń elektroenergetycznych, napowietrznych i kablowych, w zależności od potrzeb, na wszystkich terenach w granicach gminy;
- w przypadku kolizji planowanego zagospodarowania terenu z istniejącymi liniami elektroenergetycznymi dopuszcza się ich przebudowę;
- dopuszcza się budowę stacji transformatorowych;
- dopuszcza się ustalanie strefy technicznej umożliwiającej eksploatację sieci z uwzględnieniem dojazdu, wzdłuż przebiegu napowietrznych linii elektroenergetycznych.

5.2.5. Zaopatrzenie w energię cieplną.

W zakresie zaopatrzenia w ciepło ustala się docelowo zaopatrzenie w ciepło w oparciu o indywidualne i grupowe instalacje zasilane gazem, energią elektryczną, olejem opałowym, paliwami stałymi i innymi paliwami oraz w oparciu o mikroinstalacje i małe instalacje w rozumieniu ustawy o odnawialnych źródłach energii o mocy nie przekraczającej 100 kW, z zastrzeżeniem ustaleń rozdziału 5.2.6. części II tekstu *Studium* oraz pod warunkiem zgodności z uchwałą nr XXXII/367/2017 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 26 września 2017 roku w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa opolskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z dnia 10 października 2017 roku, poz. 2488).

5.2.6. Niekonwencjonalne źródła energii.

Na obszarze gminy ustala się następujące tereny, w granicach których dopuszczalne jest rozmieszczenie obiektów i urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, dla których zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym należy wyznaczać w studium obszary rozmieszczenia takich urządzeń i stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu. Funkcję tą dopuszczono do realizacji dla:

- terenów PEF (wraz z określoną na rysunku *Studium* strefą oddziaływania równą granicy jednostki planistycznej);
- terenu UP,PEF (dopuszczenie lokalizacji farmy fotowoltaicznej wraz z określoną na rysunku *Studium* strefą oddziaływania równą granicy jednostki planistycznej);
- terenów 1.1WH i 11.1WH (wraz z określoną na rysunku *Studium* strefą oddziaływania);
- istniejącej małej elektrowni wodnej w rejonie terenu 1.2WS (wraz z określoną na rysunku *Studium* strefą oddziaływania) oraz planowanej małej elektrowni wodnej w rejonie części terenu 1.1WS;
- terenów 1.1-1.2UP, 1.4-1.5UP, 1.1UO, 1.3-1.4UO, 1.1UZ, 1.7-1.10P,U, 2.1P,U, 3.1-3.2P,U, 5.2P,U, 8.1P,U, 11.1-11.2P,U (dopuszczenie lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych oraz wymienników ciepła wraz z określoną na rysunku *Studium* strefą oddziaływania);
- terenów 7.2-7.5UT, 12.2UT, 13.2-13.3UT (dopuszczenie lokalizacji farmy fotowoltaicznej wraz z określoną na rysunku *Studium* strefą oddziaływania).

Ponadto w granicach administracyjnych gminy Głuchołazy dopuszcza się lokalizację następujących inwestycji z zakresu obiektów i urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii, stanowiących mikroinstalacje i małe instalacje o mocy nie przekraczającej 100 kW w rozumieniu ustawy o odnawialnych źródłach energii, w szczególności:

- małych elektrowni wodnych;
- pozostałych źródeł energii odnawialnej, takich jak np. kolektory słoneczne i wymienniki ciepła, urządzenia wykorzystujące energię wiatru, pod warunkiem nie przekroczenia parametrów zabudowy i zagospodarowania terenu wyznaczonych dla danej jednostki planistycznej
- odnawialnych źródeł energii pozyskujących energię w sposób prosumencki.

W obecnej sytuacji prawnej niniejsze *Studium* rezygnuje z ustalenia terenów pod farmy wiatrowe za miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego parków wiatrowych we wsiach Charbielin, Bodzanów, Nowy Las, Stary Las, Sucha Kamienica (Uchwała nr X/110/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku), ze względu na fakt, że w świetle obowiązujących uwarunkowań prawnych nie jest możliwe zlokalizowanie w granicach gminy Głuchołazy równoznacznych w aspekcie wysokości turbin wiatrowych.

Dla wymienionych przedsięwzięć, o ile wymagają tego przepisy odrębne, należy przeprowadzić analizy i postępowania mające na celu określenie dopuszczalności ich lokalizacji ze względu na cele ochrony przyrody i środowiska – dotyczy to szczególnie planowanych lokalizacji na obszarach objętych ochroną na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody.

5.2.7. Telekomunikacja.

W zakresie zaopatrzenia w sieć telekomunikacyjną ustala się rozbudowę istniejących sieci i urządzeń oraz budowę nowych, w zależności od zapotrzebowania.

Dla lokalizacji inwestycji z zakresu telekomunikacji stosować należy przepisy odrębne.

Postuluje się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustalania warunków lokalizacji obiektów infrastruktury, mogących kolidować z zasadami ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego.

5.2.8. Gospodarka odpadami.

Gospodarka odpadami na terenie gminy Głuchołazy powinna być prowadzona w oparciu o ustalenia przepisów odrębnych, w tym ustawy o odpadach.

Ustalenia *Studium* wprowadzają teren 8.1O, w obrębie ewidencyjnym Konradów, stanowiący punkt selektywnej zbiórki odpadów.

6. OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.

W oparciu o zamierzenia inwestycyjne gminy Głuchołazy, określone na potrzeby opracowania niniejszego *Studium*, jako obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego należy określić:

- teren budowy Biblioteki Gminnej w Głuchołazach;
- teren budowy Środowiskowego Domu Samopomocy;
- teren budowy remizy wiejskiej w Starym Lesie;
- teren budowy mieszkań chronionych w Głuchołazach;
- teren budowy siłowni plenerowych w Głuchołazach (ulice Kościuszki i Paderewskiego);
- teren budowy toru saneczkowego na Górze Szubienicznej w Głuchołazach;
- teren zagospodarowania turystycznego „Łączek";
- teren budowy krytego basenu w Głuchołazach;
- teren budowy kompleksu rekreacyjnego „Nad Białką" w Głuchołazach pomiędzy ulicami Kościuszki i Opolską (etap II);
- teren rozbudowy i modernizacji cmentarza komunalnego w Głuchołazach;
- teren budowy dróg gminnych;
- teren budowy określony w projekcie rowerowym „Złote ścieżki";
- teren budowy sieci wodnokanalizacyjnej i kanalizacji sanitarnej w Konradowie i Głuchołazach pomiędzy ul. Powstańców Śląskich a Kolonią Kaszubską;
- teren budowy kanalizacji sanitarnej w Starym Lesie oraz Nowy Lesie;
- teren budowy sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w Podlesiu;
- teren przekształcenia zlikwidowanej linii kolejowej do Sławniowic na drogę rowerową;
- teren budowy ścieżek rowerowych przy drogach powiatowych w miejscowościach: Jarnołtówek, Podlesie i Pokrzywna.

Powyższa lista nie jest zamknięta i powinna być sukcesywnie uzupełniana o inne obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego, zgodnie z bieżącymi potrzebami gminy.

7. OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM.

Do planowanych inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym zgodnie z *Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego* na terenie gminy Głuchołazy należy zaliczyć:

- infrastruktura wodna: remont obiektów hydrotechnicznych będących w administracji RZGW we Wrocławiu w celu poprawy bezpieczeństwa przeciwpowodziowego w zlewni rzeki Odry – remont zniszczonych opasek brzegowych, zniszczonych elementów stopni wodnych wraz z ubezpieczeniem brzegu oraz wykonanie podparć podmytych stopni wodnych na rzece Biała Głuchołaska;
- infrastruktura społeczna: kompleksowa termomodernizacja państwowych placówek szkolnictwa artystycznego w Polsce (Państwowa Szkoła Muzyczna 1–go stopnia w Głuchołazach);
- komunikacja (drogi publiczne): budowa obwodnicy w ciągu drogi krajowej nr 40 oraz budowa obwodnicy południowo – wschodniej miasta Głuchołazy;
- komunikacja (linie kolejowe): modernizacja / rewitalizacja linii kolejowych nr: 137, 297, 333 i 343;
- gospodarka wodna: rzeka Prudnik przebiegająca przez tereny zabudowane wsi Charbielin (ochrona przed powodzią),

oraz ponadto:

- ochrona przyrody: powiększenie Otmuchowsko – Nyskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz utworzenie rezerwatów przyrody „Gwarkowa Perć" i „Sławniowice";
- turystyka: budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form wypoczynku (szlak kajakowy wraz z przystaniami kajakowymi na rzece Białej Głuchołaskiej);
- zwiększenie udziału OZE: wykorzystanie naturalnych uwarunkowań dla budowy obiektów małej energetyki wodnej na ciekach wodnych (rzeka Biała Głuchołaska).

8. OBSZARY DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.

W granicach gminy Głuchołazy nie ma obszarów, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Perspektywicznie obowiązek opracowania zmian planów miejscowych lub nowych planów miejscowych będzie następował w przypadku podjęcia decyzji o lokalizacji nie uwzględnionych dotychczas inwestycji na obszarach dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe.

Takimi obszarami będą w szczególności:

a) obszary przestrzeni publicznej:
b) tereny górnicze:
   - w przypadku ustanowienia terenów górniczych dla złóż kopalin, udokumentowanych dotychczas oraz po przyjęciu niniejszego *Studium*, w przypadkach których opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe w myśl przepisów ustawy prawo geologiczne i górnicze (lub perspektywicznie innego aktu prawnego odpowiadającego pod względem merytorycznym).

W przypadku lokalizacji nie przewidzianych w *Studium* inwestycji, dla których sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe, a których lokalizacja nie jest sprzeczna z ustaleniami *Studium*, obowiązek sporządzenia niezbędnej zmiany planu ustala się niezależnie od powyższych zapisów.

9. OBSZARY DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.

Z uwagi na obowiazywanie na terenie części gminy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w części ustaleń uznawanych za aktualne, nie wyznacza sie kompleksowych obszarów, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Perspektywiczne zamierzenia w zakresie prac planistycznych mogą dotyczyć realizacji zmian obecnie obowiazujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz opracowania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w oparciu o ustalenia niniejszego *Studium*. Plany miejscowe realizowane będą w zależności od potrzeb, na terenach dla których wystąpi potrzeba ich realizacji. Niniejsze *Studium* dopuszcza realizację miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zarówno dla całych obrębów geodezyjnych, ich wydzielonych części, jak i dla całych lub fragmentów poszczególnych jednostek planistycznych. Proponuje się przyjmowanie granic opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w odniesieniu do granic ewidencyjnych.

10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.

10.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna.

Na terenie gminy Głuchołazy nie ma najlepszych gleb zaliczanych do I klasy bonitacyjnej. Grunty orne bardzo dobrej jakości (II klasa bonitacyjna) stanowią zaledwie 1,93 % ogółu, natomiast grunty orne dobrej jakości, będące w III klasie bonitacyjnej, stanowią aż 74,90 %. Grunty orne średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to 20,86 % ogółu, zaś grunty orne słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią zaledwie 2,31 % ogółu gruntów ornych. Udział użytków zielonych (sady, łąki i pastwiska), będących w II klasie bonitacyjnej wynosi zaledwie 3,11 %, ale już udział w III klasie wynosi aż 49,29 %. Użytki zielone średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to 37,49 % ogółu, zaś użytki zielone słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią zaledwie 10,11 % ogółu użytków zielonych. Wśród użytków zielonych najlepszą bonitacją charakteryzują się sady (55,09 % w klasach II – III oraz 4,35 % w klasach V – VI), zaś nieznacznie gorszą łąki (52,69 % w klasach II – III oraz 12,68 % w klasach V – VI) i pastwiska (51,47 % w klasach II – III oraz 9,12 % w klasach V – VI).
Powyższe uwarunkowania decydują, że głównym kierunkiem w produkcji rolniczej jest uprawa roślinna dostosowana na potrzeby rolno – spożywczego przemysłu przetwórczego oraz uzupełniająco hodowla zwierząt.
Alternatywnym rozwiązaniem dla produkcji rolniczej, w szczególności na glebach niższych klas bonitacyjnych, jest prowadzenie gospodarstw agroturystycznych.

10.2. Zalesienia.

Zgodnie z zapisami rozdziału nr 2 „Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone z zabudowy” części II *Studium* „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy”, dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych klas bonitacyjnych IV-VI.

10.3. Ochrona lasów.

Gmina Głuchołazy charakteryzuje się dość skromnym zalesieniem. Lasy i grunty leśne zajmują tu powierzchnię 3122,36 ha[164] i stanowią 18,58 % powierzchni gminy. Samych lasów jest 3039,08 ha[165] co stanowi 18,08 % powierzchni gminy. Zbiorowiska leśne w postaci zwartych powierzchniowo kompleksów występują przede wszystkim w południowej części gminy w rejonie Gór Opawskich (Las Dębowy i Las Parkowy w Głuchołazach, Masyw Biskupiej Kopy, Masyw Olszaka). Ponadto mniejsze, izolowane kompleksy leśne zlokalizowane są na wschód od Sławniowic, na północ od Biskupowa, pomiędzy Łączkami a Nowym Świętowem, na północ i na południe od Suchej Kamienicy, na wschód od Starego Lasu (Las Lipowski) i na południe od Charbielina (Las Osiek).

Ochronę lasów należy prowadzić jako racjonalną gospodarkę zasobami w oparciu o obowiązujące plany urządzenia lasów.

Nadrzędnym celem ochrony ekosystemów leśnych jest utrzymanie i odtwarzanie ich charakteru, zbliżonego do pierwotnego oraz naturalnego, a także prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z pozyskiwaniem drewna.

11. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.

Na terenie gminy Głuchołazy wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia powodzią (Q1% i Q10%), ujęte na mapach zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2020 roku, poz. 310 z późn. zm.) oraz zobrazowane na załącznikach graficznych do niniejszego *Studium*. Obejmują one tereny najbliżej przyległe do koryta rzeki Białej Głuchołaskiej, zarówno w samym mieście Głuchołazy (rejon ulic: Andersa, Aleja Jana Pawła II, Henryka Brodatego, Papierniczej, Konopnickiej) jak i w kilku niezainwestowanych rejonach powyżej oraz poniżej granic miasta. Ponadto obejmują one wybrane rejony miejscowości wiejskich: Bodzanów, Nowy Świętów, Wilamowice Nyskie, Polski Świętów i Markowice. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują przepisy ustawy Prawo wodne, w tym zakazy wynikające między innymi z art. 77 ust. 1 pkt 3 tejże ustawy. Ponadto występują tu tereny ujęte na mapach zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ust. 2 pkt 1 ustawy Prawo wodne, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q0,2%). Dotyczą one zarówno terenów w mieście Głuchołazy (rejon ulic: Andersa, Aleja Jana Pawła II, Henryka Brodatego, Papierniczej, Spółdzielczej, Damrota, Moniuszki, Sikorskiego, Bohaterów Warszawy, Opolskiej, Ligonia, Placu Solidarności, Placu Basztowego, Aptecznej, Konopnickiej) jak i wybranych rejonów wsi: Bodzanów, Nowy Świętów, Wilamowice Nyskie, Polski Świętów i Markowice oraz terenów niezainwestowanych wzdłuż biegu rzeki Białej Głuchołaskiej pomiędzy granicą państwa a północną granicą gminy. Należy również zwrócić uwagę na scenariusz zamieszczony na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego, dotyczący ewentualnego zniszczenia lub uszkodzenia istniejących wałów przeciwpowodziowych, wskutek którego zalaniu ulec mogą dodatkowe obszary (przede wszystkim zainwestowane) w rejonie wsi Bodzanów i Nowy Świętów.

[164] Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2018.
[165] Według GUS 2018.

Dla obszarów szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo wodne. Zasady i warunki uzyskania ewentualnego odstępstwa od zakazów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią reguluje ustawa Prawo wodne.

Na terenie gminy Głuchołazy stwierdzono występowanie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo usuwania się mas ziemnych, wśród których wyróżniono:
- 1 osuwisko;
- tereny zagrożonych występowaniem ruchów masowych (ujawnione na rysunku *Studium*).

Dla gruntów położonych w zasięgu osuwisk i terenów zagrożonych występowaniem ruchów masowych postuluje się ograniczanie zainwestowania.

12. OBIEKTY I OBSZARY DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.

Na terenie gminy Głuchołazy nie ma się obiektów i obszarów dla których wyznaczono lub wyznacza się w złożu kopalin filar ochronny.

13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH.

Na terenie gminy Głuchołazy nie są zlokalizowane pomniki zagłady i ich strefy ochronne w rozumieniu ustawy z dnia 7 maja 1999r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady.

14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI.

Na terenie gminy Głuchołazy do obszarów wymagających rekultywacji należy zaliczyć tereny nieczynnych wyrobisk poeksploatacyjnych, a także perspektywicznie obecnie eksploatowane wyrobiska po zakończeniu wydobycia.

Terenem wskazanym do przekształceń jest teren nieczynnej linii kolejowej, oznaczony na rysunku *Studium* symbolem KI.

Nie wyznacza się obszarów wymagających rehabilitacji i remediacji.
W *Lokalnym Planie Rewitalizacji dla Gminy Głuchołazy na lata 2016-2023* wyznaczono obszar rewitalizacji „Głuchołazy – podobszar VI".

15. OBSZARY ZDEGRADOWANE.

W *Lokalnym Planie Rewitalizacji dla Gminy Głuchołazy na lata 2016-2023* wyznaczono następujące obszary zdegradowane: „Głuchołazy – podobszar V", „Głuchołazy – podobszar VI", „Głuchołazy – podobszar VII", „Biskupów", „Burgrabice" oraz „Wilamowice Nyskie".

16. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.

Zgodnie z Decyzją nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 roku w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. U. MIiR z 2014 roku, poz. 25 z późn. zm.), w granicach administracyjnych gminy Głuchołazy zlokalizowane są następujące tereny zamknięte, stosownie do art. 2, pkt. 9 ustawy z dnia 17 maja 1989 roku Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2020 roku, poz. 276 z późn. zm.):

TABELA 186: Gmina Głuchołazy – wykaz terenów zamkniętych.

Obręb	Działka ewidencyjna	Powierzchnia w ha
Bodzanów	988	6,7141
	989/5	9,5314
Charbielin	532/1	4,0900
	532/2	2,2100
	661	2,2800
	739	2,6300
	748	1,1500
Głuchołazy	159/6	4,2043
	757/2	2,4376
	759	1,5259
	1291/5	1,2805
	1292	0,3666
	1400	1,0216
	1433	0,8530
	1460/1	0,1457
	1462/1	4,7895
	1542	2,7440
	1552/6	0,8608
	1690	0,5750
	1748	0,8310
Nowy Las	207/1	8,4777
	207/2	5,1623
Nowy Świętów	482	2,9200
	491/14	0,0706
	491/15	4,2345
	491/16	17,7875
Pokrzywna	207	5,1300
Polski Świętów	375/4	6,3078
	375/5	10,7722
Stary Las	770/2	2,2814
	770/3	2,2814
	771	1,200
	772	3,0100

Wyżej wymienione działki pełnią funkcję terenów kolejowych.

Dla terenów zamkniętych nie wyznaczono stref ochronnych.

17. OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM.

Gmina Głuchołazy funkcjonuje w ramach ustanowionego Obszaru Funkcjonalnego Partnerstwo Nyskie.

18. WYTYCZNE DO MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.

Przy opracowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy uwzględniać następujące wytyczne niniejszego *Studium*:

- określone dla poszczególnych jednostek planistycznych funkcje terenów, w ramach dopuszczonych funkcji podstawowych i uzupełniających terenu, ulegają uściśleniu na etapie planu miejscowego z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań przestrzennych, fizjograficznych, przyrodniczych, ekonomicznych, komunikacyjnych oraz infrastrukturalnych;
- za zgodne z ustaleniami *Studium* uznaje się zagospodarowanie w całości funkcją uzupełniającą terenów wydzielonych z jednostki planistycznej;
- dopuszcza się utrzymanie dotychczasowego przeznaczenia, sposobu zagospodarowania i zabudowy także na terenach, na których *Studium* przewiduje inną funkcję;
- dopuszcza się rozbudowę istniejących obiektów z zachowaniem i kontynuacją funkcji pod warunkiem zgodności z przepisami odrębnymi;
- linie rozgraniczające poszczególne jednostki planistyczne podlegają uściśleniu w planach miejscowych, przy uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań, zwłaszcza szczegółów terenowych, przebiegu granic ewidencyjnych nieruchomości oraz korekt niezbędnych do właściwego zagospodarowania terenu, szczególnie gdy korekta granic jest niezbędna dla właściwej obsługi komunikacyjnej lub wyposażenia w infrastrukturę techniczną – z uwagi na ograniczenia skali, stopnia szczegółowości i odniesienia mapowego rysunku *Studium*;
- dopuszcza się korektę przebiegu sieci infrastruktury technicznej i ich stref technicznych oraz kontrolowanych, wynikających ze zmian w ich przebiegu, remontów, przebudowy lub korekt w inwentaryzacji dokonanych po uchwaleniu niniejszego *Studium*;
- wielkość wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej oraz wskaźnika powierzchni zabudowanej może być regulowana w planach miejscowych w zależności od lokalnych uwarunkowań i potrzeb kształtowania ładu przestrzennego, pod warunkiem nie przekraczania wartości granicznych wskazanych dla poszczególnych jednostek planistycznych;
- dopuszcza się ustalanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego minimalnej powierzchni działki budowlanej na której można realizować zabudowę dla działek istniejących, nie spełniających wymogów określonych dla poszczególnych jednostek planistycznych;
- przepisy odrębne przyjęte po wejściu w życie *Studium*, a odnoszące się do ustaleń *Studium*, należy traktować jako nadrzędne w stosunku do niniejszego *Studium*.

Przy badaniu czy ustalenia sporządzanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego nie są sprzeczne z ustaleniami niniejszego *Studium* należy przede wszystkim brać pod uwagę ustalenia rozdziałów 2.2. i 2.3 części II *Studium*, a także wytyczne niniejszego rozdziału.

SŁOWNICZEK POJĘĆ.

Ilekroć w zapisach *Studium* jest mowa o:

- **rysunku *Studium*** – należy przez to rozumieć załącznik graficzny nr 2 do uchwały, stanowiący graficzny zapis kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy;
- **jednostce planistycznej** – należy przez to rozumieć teren określony w części graficznej *Studium*, ograniczony liniami rozgraniczającymi i oznaczony symbolem;
- **przeznaczeniu podstawowym terenu** – należy przez to funkcję terenu przeznaczoną do lokalizacji w danym terenie, która powinna stanowić dominującą funkcję w obrębie danej jednostki planistycznej;
- **przeznaczeniu uzupełniającym terenu** – należy przez to rozumieć funkcję inną niż podstawowa, dopuszczoną do lokalizacji na danym terenie;
- **urządzeniach towarzyszących** – należy przez to rozumieć obiekty technicznego wyposażenia i infrastruktury technicznej, zaplecze parkingowe i garażowe (trwale związane z gruntem) oraz inne urządzenia pełniące służebną rolę wobec przeznaczenia podstawowego i uzupełniającego terenu;
- **wskaźniku powierzchni biologicznie czynnej** – należy przez to rozumieć udział procentowy powierzchni zajętej przez teren biologicznie czynny w ogólnej powierzchni działki budowlanej. Pojęcie terenu biologicznie czynnego należy rozumieć zgodnie z przepisami odrębnymi;
- **wskaźniku powierzchni zabudowanej** – należy przez to rozumieć udział procentowy sumy powierzchni zabudowanych przez budynki i budowle w ogólnej powierzchni działki budowlanej;
- **wysokości zabudowy** – należy przez to rozumieć w przypadku budynków wysokość budynków w rozumieniu ustawy prawo budowlane, a w przypadku pozostałych obiektów budowlanych wymiar pionowy liczony od najniższej rzędnej terenu na którym jest posadowiony obiekt budowlany do najwyższego punktu obiektu budowlanego;
- **dominancie** – należy przez to rozumieć obiekt budowlany, jego część lub zespół obiektów budowlanych, który koncentruje uwagę obserwatora w pewnym obszarze ze względu na swoją wyróżniającą formę architektoniczną;
- **usługach / zabudowie usługowej** – należy przez to rozumieć działalności i obiekty w których prowadzona jest działalność w dziedzinach: handlu detalicznego i hurtowego, w tym obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży do 2000m^2, zakwaterowania, gastronomii, rzemiosła, szkolnictwa, zdrowia, opieki, kultury i rozrywki, sportu i rekreacji, obsługi komunikacji (w tym stacje naprawy i obsługi pojazdów mechanicznych, bazy transportowe i spedycyjne), instytucji finansowych i ubezpieczeniowych, siedzib stowarzyszeń, związków, izb zawodowych i gospodarczych, jednostek projektowych i consultingowych, instytucji gospodarczych, środków masowej komunikacji i łączności, bezpieczeństwa publicznego oraz innych, których powyższe grupy nie dotyczą bezpośrednio, a mają charakter usługi, a także działalności rzemieślnicze i usługi publiczne;
- **zabudowie letniskowej i rekreacyjnej** – należy przez to rozumieć zabudowę przeznaczoną na indywidualne potrzeby związane z wypoczynkiem i rekreacją, użytkowane okresowo, z wyłączeniem prowadzenia w niej działalności gospodarczej;
- **przedsięwzięciach mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w tym zawsze znacząco oddziaływać na środowisko i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko** – należy przez to rozumieć przedsięwzięcia w rozumieniu ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- **przepisach odrębnych** – należy przez to rozumieć przepisy ustaw wraz z aktami wykonawczymi oraz ograniczenia w dysponowaniu terenem, wynikające z prawomocnych decyzji administracyjnych, a także plany i programy sporządzane na podstawie przepisów ustaw wraz z aktami wykonawczymi;

Nie zdefiniowane pojęcia należy rozumieć zgodnie z przepisami odrębnymi.

PODSUMOWANIE

Celem opracowania było sporządzenie dokumentu zawierającego uaktualnione dane na temat uwarunkowań i kierunków rozwoju poszczególnych funkcji gminy Głuchołazy. W *Studium* uwzględniono wszystkie elementy zagospodarowania przestrzennego obszaru, opracowane w następujących działach: rolnictwo, leśnictwo, przemysł, turystyka i rekreacja, mieszkalnictwo, usługi, infrastruktura techniczna i komunikacja. Zwrócono uwagę także na zagadnienia dotyczące ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz ustalono generalne zasady przebudowy układu przestrzenno – funkcjonalnego.

Podstawowe problemy, które poruszono to:
- stworzenie możliwości terenowych dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego;
- zapewnienie warunków do rozwoju budownictwa usługowego;
- zapewnienie warunków do stworzenia terenów obsługi ruchu turystycznego;
- rozwój terenów aktywności gospodarczej;
- określenie chronionych elementów środowiska przyrodniczego;
- uściślenie wymogów ochrony środowiska dla obszarów chronionych;
- określenie kierunków działań zmierzających do poprawy jakości środowiska we wszystkich jego elementach;
- podporządkowanie rozwoju funkcjonalnego i przestrzennego obszaru wymogom ochrony środowiska przyrodniczego;
- ochrona zabytków oraz cennych kulturowo zespołów urbanistycznych i ruralistycznych;
- modernizacja i rozwój układu komunikacyjnego;
- uregulowanie gospodarki wodno – ściekowej;
- rozwiązanie problemu gospodarki odpadami.

SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM

Z zakresu rozwoju funkcjonalnego:
1) Dla funkcji rolniczej: uprawy polowe z uwzględnieniem funkcji alternatywnych, takich jak usługi agroturystyki.
2) Dla funkcji przemysłowej: rozwój terenów produkcyjnych w oparciu o tereny produkcyjno-usługowe oraz tereny eksploatacji surowców.
3) Dla gospodarki leśnej: zaleca się zalesienie nieużytków i uporządkowanie areałów leśnych, zalesianie gruntów rolnych słabych klas bonitacyjnych.
4) Dla funkcji usługowej: proponuje się zachowanie rezerw pod budownictwo usługowe, rozwój lokalnych ośrodków usługowych z nastawieniem na obsługę mieszkańców, a także rozwój bazy usługowo-turystycznej.
5) Dla funkcji mieszkaniowej: zaleca się zachowanie rezerw terenowych pod rozwój tej funkcji we wszystkich podjednostkach osadniczych, podwyższenie jakości mieszkań komunalnych, uzupełnienie istniejącej zabudowy, przy zachowaniu wysokiej jakości architektury, spójnej z charakterem historycznej zabudowy łużyckiej.
6) Dla funkcji turystycznej: rozwój funkcji w oparciu o istniejące walory kulturowe i przyrodnicze, wprowadzanie funkcji turystycznych do obiektów cennych kulturowo, wykorzystanie dolin rzek i terenów leśnych.

Z zakresu ochrony środowiska i jego zasobów:

1) Ochroną obejmuje się ustanowione na terenie gminy formy ochrony przyrody, a także pozostałe elementy środowiska przyrodniczego.
2) Proponuje się ustanowienie ochrony dla obszarów projektowanych, postulowanych i zalecanych form ochrony przyrody.
2) Proponuje się stosowanie zabiegów minimalizujących negatywny wpływ na powietrze atmosferyczne, wody powierzchniowe, gleby oraz oddziaływanie hałasu, promieniowania elektromagnetycznego.
3) Prowadzenie działań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, ochrony zasobów surowców mineralnych i wód podziemnych.

Z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

1) Ochroną obejmuje się: obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków województwa opolskiego, stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru i wykazu zabytków województwa lubuskiego, obiekty i obszary objęte gminną ewidencją zabytków, obszar stanowiący dobro kultury współczesnej.
2) Ustalono ochronę w strefach ochrony konserwatorskich i strefie ochrony dóbr kultury współczesnej.

Z zakresu zagospodarowania i użytkowania terenu:

1) Infrastruktura komunikacyjna:
   - budowę północnej obwodnicy miasta Głuchołazy w ciągu drogi krajowej nr 40
   - budowę południowo – wschodniej obwodnicy miasta Głuchołazy;
   - przebudowa dróg powiatowych;
   - przebudowa dróg gminnych;
   - poprawa stanu technicznego dróg poprzez modernizację;
   - modernizacja linii kolejowych.
2) Infrastruktura techniczna:
   - kontynuacja regulacji gospodarki wodno – ściekowej;
   - prowadzenie gospodarki odpadami w oparciu o przepisy odrębne;
   - inwestycje związane z budową i modernizacją linii energetycznych na terenie gminy;
   - rozwój systemów telekomunikacyjnych.
   - preferowanie ekologicznych źródeł energii cieplnej.

Z zakresu kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

1) Ukierunkowanie na rolnictwo polowe, z alternatywnym rozwojem agroturystyki.
2) Racjonalna gospodarka leśna.
3) Dopuszczenie zwiększenia lesistości gminy poprzez zalesienie gruntów najniższych klas bonitacyjnych oraz nieużytków.

WPŁYW UWARUNKOWAŃ NA USTALENIA KIERUNKÓW I ZASAD ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GŁUCHOŁAZY I UZASADNIENIE ROZWIĄZAŃ

Ustalenie kierunków rozwoju gminy Głuchołazy jest w głównej mierze zdeterminowane przez korzystne położenie gminy w regionie. Oprócz walorów naturalnych duże znaczenie dla rozwoju mają przebiegające przez gminę szlaki komunikacyjne.

Funkcja mieszkaniowa jest wiodącym przeznaczeniem terenów zainwestowanych w gminie, determinuje i generuje rozwój gminy.

Niemniej ważnymi aspektami warunkującymi rozwój gminy są walory przyrodnicze oraz kulturowe. Wysokie walory przyrodnicze, położenie w dolinie rzeki Biała Głuchołaska i w rejonie Gór Opawskich, a także zabytki kultury, sprzyjają rozwojowi turystyki. Warunkiem rozwoju tej dziedziny gospodarki jest prowadzenie działań mających na celu rewitalizację zabytków, utrzymywanie estetyki terenów zielonych oraz dbałość o stan środowiska naturalnego.

Do poprawy stanu środowiska, zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej gminy Głuchołazy, a przede wszystkim poprawy jakości życia mieszkańców przyczynić się może modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej. Niezbędne jest dalsze regulowanie gospodarki wodno-ściekowej. Ważnym zadaniem jest poprawa stanu technicznego dróg.

Dążeniem nadrzędnym przy wyznaczaniu zasad rozwoju gospodarczego gminy Głuchołazy jest ciągła poprawa jakości życia społeczności lokalnej poprzez poprawę dostępu do usług. Ze względu na stan techniczny zabudowy mieszkaniowej i istniejące zapotrzebowanie na lokale mieszkaniowe wskazuje się na konieczność remontów i rewitalizacji istniejącej zabudowy. Wyznacza się także rezerwy terenów pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową.

LITERATURA

Absalon D., Jankowski A., Leśniok M., *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M–33–59–D Nysa*, Uniwersytet Śląski Sosnowiec 1998.

Absalon D., Jankowski A., Leśniok M., Wika S., *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000, arkusz M–33–59–D Nysa*, Uniwersytet Śląski Sosnowiec 1997.

Absalon D., Jankowski A., Leśniok M., Wika S., *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000, arkusz M–33–71–B Głuchołazy*, Uniwersytet Śląski Sosnowiec 1997.

Albeko, *Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Głuchołazy na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017*, Głuchołazy 2010.

Arplan Biuro Urbanistyczno – Architektoniczne, *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Głuchołazy*, Nysa 2011.

AT Group SA, *Program Ograniczenia Niskiej Emisji dla Gminy Głuchołazy*, Głuchołazy 2016.

Atmoterm, *Aktualizacja projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe gminy Głuchołazy*, Głuchołazy 2014.

Atmoterm, *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Głuchołazy na lata 2016 – 2023*, Głuchołazy 2013.

Atmoterm, *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla obszaru Gminy Głuchołazy*, Głuchołazy 2014.

Boryczka R., Zdeb–Kmiecik K., *Opracowanie Ekofizjograficzne Gminy Głuchołazy*, Głuchołazy 2018.

EcoPlan, *Program Ochrony Środowiska dla Województwa Opolskiego na lata 2016 – 2020*, Opole 2016.

Ecosystem Projekt, *Opracowanie ekofizjograficzne Gminy Głuchołazy*, 2008.

Główny Urząd Statystyczny, *www.stat.gov.pl/bdl*, 2018.

Kondracki J., *Geografia regionalna Polski,* Warszawa 2000.

Oszczanowska B., *Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Głuchołazy na lata 2019 – 2022*, Głuchołazy 2019.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000, arkusz Nysa (904)*, Warszawa 2004.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000, arkusz Głuchołazy (936)*, Warszawa 2004.

Partnerstwo Nyskie 2020, *Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Partnerstwo Nyskie 2020*, Gdańsk – Warszawa – Wrocław 2016.

Samorząd Województwa Opolskiego, *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku*, Opole 2012.
Sawczuk J., *Strategia Rozwoju Gminy Głuchołazy*, Głuchołazy 2004.

Starostwo Powiatowe w Nysie, *Strategia rozwoju wspólnoty międzygminno – powiatowej Ziemi Nyskiej na lata 2004 – 2015*, Nysa 2014.

Studio Plan, *Mapa Turystyczna Góry Opawskie 1:40000, Wydanie I*, Wrocław 2005.

Studiu Plan, *Mapa Turystyczna Góry Opawskie 1:25000, Wydanie II*, Wrocław 2017.

Studio Plan, *Mapa Turystyczna Zagłębie Złota 1:25000, Wydanie I*, Wrocław 2006.

Studio Plan, Mapa Turystyczna Ziemia Nysa 1:70000, Wydanie III, Wrocław 2018.

Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, *Analiza możliwości lokalizacji elektrownii wiatrowych w województwie opolskim*, Opole 2017.

Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, *Koncepcja korytarzy ekologicznych w województwie opolskim*, Opole 2012.

Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, *Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Opolskiego (aktualizacja)*, Opole 2016.

Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego*, Opole 2019.

Urząd Miejski w Głuchołazach, *Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2013 – 2016 (projekt)*, Głuchołazy 2013.

Urząd Statystyczny w Opolu, *Województwo Opolskie 2016*, Opole 2017.

Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

www.glucholazy.pl

Zarząd Oddziału PTTK w Głuchołazach, *Strategia Rozwoju Turystyki w Gminie Głuchołazy*, Głuchołazy 2004.

Zarząd Powiatu Nyskiego, *Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Nyskiego*, Nysa 2003.

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK NR 1: Gmina Głuchołazy – obiekty i obszary ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

L.p.	Miejscowość	Obszar / obiekt / zespół	Adres (ulica)	Nr posesji
1	2	3	4	5
1.	Głuchołazy	historyczny układ urbanistyczny miasta Głuchołazy		
2.	Głuchołazy	historyczny układ przestrzenny dawnego Przedmieścia Dolnego (ul. Kościuszki, ul. Jana III Sobieskiego) z terenem dawnego cmentarza przy kościele pw. św. Rocha oraz zabudową przy ul. Curie-Skłodowskiej (na pn. od ul. Wyszyńskiego)		
3.	Głuchołazy	historyczny układ przestrzenny dawnego Przedmieścia Górnego i Nowe Domy (ul. Bohaterów Warszawy i ul. Powstańców Śląskich) wraz z zabudową przy al. Jana Pawła II i ul. Curie-Skłodowskiej (na pd. od ul. Wyszyńskiego)		
4.	Głuchołazy	historyczny układ przestrzenny dawnego Przedmieścia Bialskiego (ul. Sikorskiego) oraz rejon ul. Opolskiej		
5.	Głuchołazy	obszar zabudowy o charakterze uzdrowiskowym przy ul. Andersa		
6.	Głuchołazy	obszar Parku Zdrojowego oraz zabudowa o charakterze uzdrowiskowym przy ul. Parkowej		
7.	Głuchołazy	obszar osiedla domów mieszkalnych przy ul. Kolonia Jagiellońska		
8.	Głuchołazy	obszar osiedla domów mieszkalnych przy ul. Wyszyńskiego		
9.	Głuchołazy	obszar osiedla domów mieszkalnych przy ul. Miarki, Mickiewicza, Wyspiańskiego		
10.	Głuchołazy	rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca	Kościelna	1
11.	Głuchołazy	plebania rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Wawrzyńca, obecnie *Caritas* parafii pw. św. Wawrzyńca	Kościelna	2
12.	Głuchołazy	plebania rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Wawrzyńca	Kościelna	4
13.	Głuchołazy	kościół cmentarny, obecnie rzymskokatolicki kościół pomocniczy pw. św. Rocha	Kościuszki	obok 30
14.	Głuchołazy	cmentarz katolicki, obecnie teren zagospodarowany parkowo	Kościuszki	obok 30
15.	Głuchołazy	kościół ewangelicki Pokoju Bożego, obecnie rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Franciszka z Asyżu	Bohaterów Warszawy	2a
16.	Głuchołazy	kapliczka św. Jana Nepomucena	Kraszewskiego	obok 10
17.	Głuchołazy	cmentarz komunalny	Wyszyńskiego	obok 14
18.	Głuchołazy	zbiorowa mogiła ofiar terroru hitlerowskiego na cmentarzu komunalnym	Wyszyńskiego	obok 14
19.	Głuchołazy	budynki produkcyjne w zespole papierni, obecnie *Schattdecor* sp. z o.o. Zakład w Głuchołazach	Andersa Aleja Jana Pawła II	1 20
20.	Głuchołazy	dom mieszkalny, obecnie gabinety lekarskie	Andersa	2
21.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Andersa	10
22.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Andersa	12
23.	Głuchołazy	fabryka cukierków *Drobmar*	Andersa	14
24.	Głuchołazy	Pensjonat *Emmenhof*, obecnie dom mieszkalny	Andersa	15
25.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Andersa	16
26.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Andersa	17
27.	Głuchołazy	dom mieszkalno-gospodarczy	Andersa	17a
28.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Andersa	18
29.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Andersa	20
30.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Andersa	21
31.	Głuchołazy	dom mieszkalny *Wanda*	Andersa	22

1	2	3	4	5
32.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Andersa	23
33.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Andersa	25
34.	Głuchołazy	Willa *Willa Stachula*	Andersa	28
35.	Głuchołazy	budynek administracyjny w zespole papierni, obecnie Głuchołaskie Zakłady Papiernicze sp. z o.o.	Andersa	32
36.	Głuchołazy	budynki produkcyjne w zespole papierni, obecnie Głuchołaskie Zakłady Papiernicze sp. z o.o.	Andersa	32
37.	Głuchołazy	willa	Andersa	34
38.	Głuchołazy	pensjonat *Villa Josephina*, obecnie dom mieszkalny	Andersa	37
39.	Głuchołazy	dom wypoczynkowy *Paradies*, obecnie Ośrodek Wypoczynkowy *Czerwony Kozioł*	Andersa	39
40.	Głuchołazy	*Etablissement Hedwigshof*, obecnie Ośrodek Wypoczynkowy *Czerwony Kozioł*	Andersa	39a
41.	Głuchołazy	*Etablissement Hedwigshof*, obecnie Ośrodek Wypoczynkowy *Czerwony Kozioł*	Andersa	39b
42.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Andersa	40
43.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Andersa	43
44.	Głuchołazy	willa *Villa Natalia*	Andersa	46
45.	Głuchołazy	willa	Andersa	48
46.	Głuchołazy	pensjonat *Villa Martha*, obecnie dom mieszkalny	Andersa	49
47.	Głuchołazy	willa *Samarkanda*	Andersa	52
48.	Głuchołazy	willa	Andersa	54
49.	Głuchołazy	willa	Andersa	56
50.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Andersa	60
51.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Andersa	64
52.	Głuchołazy	willa	Andersa	72
53.	Głuchołazy	Dom Zdrojowy *Ferdinandsbad*, obecnie Ośrodek Formacyjno-Rehabilitacyjno-Wypoczynkowy Caritas Diecezji Opolskiej *Skowronek*	Andersa	74
54.	Głuchołazy	pensjonat ogrodowy (*Gartenhaus*) przy Domu Zdrojowym *Ferdinandsbad*, obecnie w Ośrodku Formacyjno-Rehabilitacyjno-Wypoczynkowym Caritas Diecezji Opolskiej *Skowronek*	Andersa	76
55.	Głuchołazy	wiadukt	Andersa	obok 17
56.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Basztowa	2
57.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Plac Basztowy	2
58.	Głuchołazy	sąd (*Amts Gericht*), ogrodzenie, obecnie Głuchołaskie Komunalne Towarzystwo Budownictwa Społecznego	Plac Basztowy	3
59.	Głuchołazy	areszt, obecnie budynek biurowy	Plac Basztowy	3a
60.	Głuchołazy	baszta bramy Górnej	Plac Basztowy	4a
61.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Plac Basztowy	4
62.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Plac Basztowy	9
63.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Bohaterów Warszawy	1
64.	Głuchołazy	willa, obecnie Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. J. Hellera w Głuchołazach	Bohaterów Warszawy	2
65.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Bohaterów Warszawy	3
66.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Bohaterów Warszawy	4
67.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Bohaterów Warszawy	6
68.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Bohaterów Warszawy	5
69.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Bohaterów Warszawy	7

1	2	3	4	5
70.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Bohaterów Warszawy	8
71.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Bohaterów Warszawy	9
72.	Głuchołazy	Seminarium Królewskie (*Königliche Seminar*), obecnie Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Chrobrego	Bohaterów Warszawy	10
73.	Głuchołazy	ogrodzenie przy Seminarium Królewskim (*Königliche Seminar*), obecnie Liceum Ogólnokształcącym im. Bolesława Chrobrego	Bohaterów Warszawy	10
74.	Głuchołazy	trafostacja przy Seminarium Królewskim (*Königliche Seminar*), obecnie Liceum Ogólnokształcącym im. Bolesława Chrobrego	Bohaterów Warszawy	10
75.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Bohaterów Warszawy	11
76.	Głuchołazy	oficyna mieszkalna	Bohaterów Warszawy	13a,b
77.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Bohaterów Warszawy	15
78.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Bohaterów Warszawy	17
79.	Głuchołazy	willa	Chopina	1
80.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Chopina	2
81.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Chopina	4
82.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Chopina	5
83.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Chopina	6
84.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Chopina	7
85.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Chopina	8
86.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Chopina	10
87.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Chopina	14
88.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Chopina	15
89.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Chopina	20
90.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Chopina	22
91.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Curie-Skłodowskiej Plac Basztowy	1 1
92.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Curie-Skłodowskiej	2
93.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Curie-Skłodowskiej	3
94.	Głuchołazy	dom mieszkalny, obecnie Publiczne Przedszkole nr 1 im. *Bajka* w Głuchołazach	Curie-Skłodowskiej	4
95.	Głuchołazy	*Wasser-Heilanstalt St. Joseph-Haus*, obecnie dom mieszkalny	Curie-Skłodowskiej	5
96.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Curie-Skłodowskiej	6
97.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Curie-Skłodowskiej	8
98.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Curie-Skłodowskiej	9
99.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Curie-Skłodowskiej	10
100.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Curie-Skłodowskiej	12
101.	Głuchołazy	Szpital *St. Josefshaus*, obecnie Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Głuchołazach	Curie-Skłodowskiej	16
102.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Curie-Skłodowskiej	18
103.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Curie-Skłodowskiej	20
104.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Curie-Skłodowskiej	24
105.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Curie-Skłodowskiej	26
106.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Curie-Skłodowskiej	28
107.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Curie-Skłodowskiej	30
108.	Głuchołazy	dworzec towarowy w zespole stacji kolejowej Głuchołazy	Dworcowa	2, 4
109.	Głuchołazy	wieża ciśnień w zespole stacji kolejowej Głuchołazy	Dworcowa	obok 2, 4
110.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Góra św. Anny	1
111.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Grunwaldzka	6, 8

1	2	3	4	5
112.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Grunwaldzka	10
113.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Grunwaldzka	17
114.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Grunwaldzka	23
115.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	1
116.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	2
117.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	3, 3a
118.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	4
119.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	6
120.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	8
121.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	10
122.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	11
123.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	12
124.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	13
125.	Głuchołazy	dom mieszkalny (willa), obecnie Ośrodek Pomocy Społecznej w Głuchołazach	Aleja Jana Pawła II	14
126.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	15
127.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	16
128.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	17
129.	Głuchołazy	dom mieszkalny, obecnie Publiczna Szkoła Podstawowa nr 2 w Głuchołazach (filia)	Aleja Jana Pawła II	19
130.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	21
131.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	26
132.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	26a
133.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	27
134.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	29
135.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	30
136.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	34
137.	Głuchołazy	hotel *Germanenbad* z salą restauracyjną, obecnie budynek nieużytkowany	Aleja Jana Pawła II	36
138.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	38
139.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Aleja Jana Pawła II	40
140.	Głuchołazy	most kolejowy na Białej Głuchołaskiej	Aleja Jana Pawła II	
141.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Jana III Sobieskiego	9
142.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Jana III Sobieskiego	10
143.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Jana III Sobieskiego	13
144.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kolejowa	2
145.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kolejowa	4
146.	Głuchołazy	fabryka	Kolejowa	5
147.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kolejowa	6
148.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kolejowa	7
149.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kolejowa	8
150.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kolejowa	9
151.	Głuchołazy	budynek gospodarczy I	Kolejowa	9
152.	Głuchołazy	budynek gospodarczy II	Kolejowa	9
153.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kolejowa	10
154.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kolejowa	11
155.	Głuchołazy	budynek gospodarczy	Kolejowa	11

1	2	3	4	5
156.	Głuchołazy	zespół domów mieszkalnych	Kolonia Jagiellońska	1-42
157.	Głuchołazy	miejska wieża ciśnień	Kolonia Jagiellońska	obok 16a
158.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Konopnickiej	1, 3, 5
159.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Konopnickiej	9
160.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Konopnickiej	11
161.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Konopnickiej	15
162.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Konopnickiej	17
163.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kopernika	14
164.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Korfantego	1
165.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Korfantego	3
166.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Korfantego	4
167.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Korfantego	5
168.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Korfantego	11
169.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Korfantego	13
170.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Korfantego	15
171.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	1
172.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	2
173.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	3
174.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	4
175.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	5
176.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	7
177.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	8
178.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	9
179.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	10
180.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	11
181.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	12
182.	Głuchołazy	poczta, obecnie Urząd Pocztowy Głuchołazy	Kościuszki	13
183.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	14
184.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	15
185.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	16
186.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	17
187.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	18
188.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	20
189.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	21
190.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	22
191.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	23
192.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	24
193.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	26
194.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	27
195.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	30
196.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	32
197.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	33
198.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	34
199.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	36
200.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	37
201.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	38

1	2	3	4	5
202.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	40
203.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	41
204.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	42
205.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	44
206.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	45
207.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	46
208.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	47
209.	Głuchołazy	zajazd, obecnie dom mieszkalny	Kościuszki	48, 50
210.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	49
211.	Głuchołazy	budynki gospodarcze	Kościuszki	50
212.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	52
213.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	55
214.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	56
215.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	57
216.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	58
217.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	60
218.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	61
219.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	62
220.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	64
221.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	65
222.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	66
223.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	67
224.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	68
225.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	69
226.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	70
227.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	71
228.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	72
229.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	78
230.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	80
231.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kościuszki	82
232.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kraszewskiego	5
233.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kraszewskiego	10
234.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kraszewskiego	11
235.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kraszewskiego	13
236.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kraszewskiego	21
237.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kraszewskiego	24
238.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kraszewskiego	28, 28a
239.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kraszewskiego	32
240.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kraszewskiego	35a
241.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kraszewskiego	43
242.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kraszewskiego	43a
243.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kraszewskiego	44
244.	Głuchołazy	zespół domów mieszkalnych	Kraszewskiego	57, 59, 61, 63
245.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Kraszewskiego	69
246.	Głuchołazy	pensjonat i restauracja *Waldesruh*, obecnie budynek w remoncie	Lompy	1
247.	Głuchołazy	dom *Caritasheim St. Theresia*, obecnie budynek w remoncie	Lompy	1b

1	2	3	4	5
248.	Głuchołazy	sanatorium *Waldfrieden*, obecnie Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Głuchołazach	Lompy	2
249.	Głuchołazy	Prowincjonalna Lecznica Chorych (*Landesheilstätte*), obecnie Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Głuchołazach	Lompy	3
250.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Lompy	8, 10
251.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Lompy	12
252.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Lompy	14, 16
253.	Głuchołazy	wójtostwo, obecnie zespół mieszkalny	Magistracka	2, 2a
254.	Głuchołazy	dom w wójtostwie, obecnie zespole mieszkalny	Magistracka	2
255.	Głuchołazy	dom w wójtostwie, obecnie zespole mieszkalny	Magistracka	2a
256.	Głuchołazy	dziedziniec w wójtostwie, obecnie w zespole mieszkalnym	Magistracka	2, 2a
257.	Głuchołazy	fragment muru miejskiego przy wójtostwie, obecnie w zespole mieszkalnym	Magistracka	2, 2a
258.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Matejki	1
259.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Matejki	6
260.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Matejki	8
261.	Głuchołazy	willa	Miarki	1
262.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Opolska	1
263.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Opolska	2
264.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Opolska	3
265.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Opolska	4
266.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Opolska	5
267.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Opolska	7
268.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Opolska	10
269.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Opolska	9, 11
270.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Opolska	12
271.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Opolska	13
272.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Opolska	51
273.	Głuchołazy	budynek hotelowy w zespole dawnego kąpieliska miejskiego *Waldsbad*, obecnie nieużytkowany	Parkowa	4
274.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Parkowa	5
275.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Parkowa	7
276.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Parkowa	9
277.	Głuchołazy	*Kurhaus Sanitas*, obecnie Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Głuchołazach	Parkowa	9a
278.	Głuchołazy	budynek pomocniczy w zespole *Kurhaus Sanitas*, obecnie Zakładzie Opiekuńczo-Leczniczym w Głuchołazach	Parkowa	9a
279.	Głuchołazy	Pensjonat, obecnie Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe *JONAT*	Parkowa	11
280.	Głuchołazy	Park Zdrojowy	Parkowa	
281.	Głuchołazy	wiadukt	Polna	
282.	Głuchołazy	wiadukt	Polna	
283.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Poprzeczna	1
284.	Głuchołazy	budynek administracyjny w zespole fabrycznym	Poprzeczna	3
285.	Głuchołazy	magazyn	Poprzeczna	4
286.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Poprzeczna	4a
287.	Głuchołazy	budynek poprzemysłowy	Poprzeczna	5
288.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Poprzeczna	6
289.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Poprzeczna	8

1	2	3	4	5
290.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Poprzeczna	10
291.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Poprzeczna	12
292.	Głuchołazy	willa, obecnie Publiczne Przedszkole nr 2, ogrodzenie	Powstańców Śląskich	1
293.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Powstańców Śląskich	2
294.	Głuchołazy	browar, obecnie budynek nieużytkowany	Powstańców Śląskich	3a
295.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Powstańców Śląskich	9
296.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Powstańców Śląskich	10
297.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Powstańców Śląskich	12, 14
298.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Powstańców Śląskich	13
299.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Powstańców Śląskich	15
300.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Powstańców Śląskich	16
301.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Powstańców Śląskich	17
302.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Powstańców Śląskich	18
303.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Powstańców Śląskich	22, 24
304.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Powstańców Śląskich	27
305.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Powstańców Śląskich	29
306.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	1
307.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	2
308.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	3
309.	Głuchołazy	ratusz, obecnie dom mieszkalny	Rynek	4
310.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	5
311.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	5a
312.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	6
313.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	7
314.	Głuchołazy	dom mieszkalny, obecnie budynek usługowy	Rynek	8
315.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	9
316.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	10
317.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	11
318.	Głuchołazy	hotel *Hôtel Deutsches Haus*, obecnie dom mieszkalny, obecnie Urząd Miejski	Rynek	15
319.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	16
320.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	17
321.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	18
322.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	19
323.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	20
324.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	21
325.	Głuchołazy	dom mieszkalny, obecnie budynek usługowo-mieszkalny	Rynek	22, 23
326.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	24
327.	Głuchołazy	hotel *Goldene Sonne*, obecnie dom mieszkalny	Rynek	25
328.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	26
329.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	27
330.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	28
331.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	29
332.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	30
333.	Głuchołazy	apteka, obecnie Polski Komitet Pomocy Społecznej w Głuchołazach	Rynek	31

1	2	3	4	5
334.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	32
335.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	33
336.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	34
337.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	35
338.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	36
339.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	37
340.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Rynek	38
341.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Sikorskiego	1
342.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Sikorskiego	4
343.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Sikorskiego	5
344.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Sikorskiego	6
345.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Sikorskiego	8
346.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Sikorskiego	9
347.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Sikorskiego	15
348.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Sikorskiego	16
349.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Strzelców Bytomskich	1
350.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Tylna	4
351.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Tylna	10
352.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Wita Stwosza	1
353.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Wita Stwosza	3
354.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Wita Stwosza	5
355.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Wita Stwosza	6
356.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Wita Stwosza	7
357.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Wita Stwosza	9, 11, 13
358.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Wita Stwosza	15
359.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Wita Stwosza	17
360.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Wita Stwosza	19
361.	Głuchołazy	dom mieszkalny, nie istnieje	Wita Stwosza	21
362.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Wrocławska	2
363.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Wrocławska	4
364.	Głuchołazy	dom mieszkalny	Wrocławska	8
365.	Głuchołazy	budynek produkcyjny w zespole fabryki rękawiczek i odzieży	Wyspiańskiego	9
366.	Głuchołazy	willa	Wyszyńskiego	5
367.	Głuchołazy	willa	Wyszyńskiego	7
368.	Głuchołazy	dworzec kolejowy Głuchołazy Miasto	Wyszyńskiego	12
369.	Głuchołazy	wiadukt	Wyszyńskiego	
370.	Biskupów	historyczny układ ruralistyczny wsi Biskupów	Biskupów	
371.	Biskupów	rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Zwiastowania NMP	Biskupów	obok 73
372.	Biskupów	ogrodzenie z bramami przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Zwiastowania NMP	Biskupów	obok 73
373.	Biskupów	brama w ogrodzeniu rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Zwiastowania NMP	Biskupów	obok 73
374.	Biskupów	cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Zwiastowania NMP	Biskupów	obok 73
375.	Biskupów	plebania rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Zwiastowania NMP	Biskupów	73

1	2	3	4	5
376.	Biskupów	budynek gospodarczy (wozownia) przy plebani rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Zwiastowania NMP	Biskupów	73
377.	Biskupów	dom zakonny sióstr Służebniczek NMP, obecnie zakonny oo. Benedyktynów	Biskupów	72
378.	Biskupów	kaplica pw. Wniebowzięcia NMP	Biskupów	
379.	Biskupów	kapliczka		71a
380.	Biskupów	kapliczka		obok 58
381.	Biskupów	kapliczka		obok 73
382.	Biskupów	dwór w zespole folwarku sołeckiego *Grosshof*	Biskupów	62
383.	Biskupów	dom mieszkalny w zespole folwarku sołeckiego *Kleinhof*	Biskupów	17
384.	Biskupów	dom mieszkalny w zespole folwarku *Kleinwalde*	Biskupów	1
385.	Biskupów	dwór (Łączki - *Lentsch*)	Biskupów	118
386.	Biskupów	relikt parku w zespole dworskim (Łączki - *Lentsch*)	Biskupów	przy 118
387.	Biskupów	dom mieszkalny	Biskupów	16
388.	Biskupów	dom mieszkalny	Biskupów	37
389.	Biskupów	dom mieszkalny	Biskupów	38
390.	Biskupów	dom mieszkalny	Biskupów	63
391.	Biskupów	dom mieszkalno-gospodarczy	Biskupów	102
392.	Biskupów	dom mieszkalny	Biskupów	116
393.	Biskupów	dom mieszkalny	Biskupów	120
394.	Biskupów	dom mieszkalny	Biskupów	121
395.	Biskupów	dworzec kolejowy Biskupów, obecnie dom mieszkalny	Biskupów	140
396.	Bodzanów	historyczny układ ruralistyczny wsi Bodzanów	Bodzanów	
397.	Bodzanów	rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Józefa Robotnika	Bodzanów	obok 81
398.	Bodzanów	ogrodzenie z bramą przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Józefa Robotnika	Bodzanów	obok 81
399.	Bodzanów	cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Józefa Robotnika	Bodzanów	obok 81
400.	Bodzanów	zbiorowa mogiła ofiar terroru hitlerowskiego na cmentarzu przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Józefa Robotnika	Bodzanów	obok 81
401.	Bodzanów	kapliczka	Bodzanów	obok 93a
402.	Bodzanów	klasztor Jezuitów, ob. Dom Zakonny Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej	Bodzanów	66
403.	Bodzanów	ogród przy klasztorze Jezuitów, ob. Domu Zakonnym Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej	Bodzanów	66
404.	Bodzanów	mur graniczny ogrodu przy klasztorze Jezuitów, ob. Domu Zakonnym Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej	Bodzanów	66
405.	Bodzanów	młyn	Bodzanów	9b
406.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	26a
407.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	30
408.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	42a
409.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	59a
410.	Bodzanów	trafostacja	Bodzanów	obok 65
411.	Bodzanów	fabryka ścieru spółki *Filke & Singer*, ob. Fabryka Armatury Przemysłowej *Wakmet* sp. j.	Bodzanów	75
412.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	77
413.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	79
414.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	81

1	2	3	4	5
415.	Bodzanów	szkoła, obecnie Publiczna Szkoła Podstawowa im. T. Kościuszki	Bodzanów	83
416.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	93b
417.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	96
418.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	98
419.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	99
420.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	103
421.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	104
422.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	106a
423.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	107
424.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	107a
425.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	110
426.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	110a
427.	Bodzanów	dom mieszkalno-gospodarczy	Bodzanów	116
428.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	119a
429.	Bodzanów	dom mieszkalno-gospodarczy	Bodzanów	120
430.	Bodzanów	zajazd, obecnie dom mieszkalny	Bodzanów	122
431.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	137
432.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	144
433.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	170
434.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	189
435.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	191
436.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	201a
437.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	204
438.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	208b
439.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	217
440.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	219
441.	Bodzanów	dom mieszkalny	Bodzanów	221
442.	Bodzanów	portiernia w zespole fabryki papieru *Papierfabrik Rothfest dr Albert Spenner GmbH*, obecnie Fabryki Papieru *Malta-Decor* S.A. Zakład w Rudawie	Bodzanów	228a
443.	Bodzanów	budynek administracyjny w zespole fabryki papieru *Papierfabrik Rothfest dr Albert Spenner GmbH*, obecnie Fabryki Papieru obecnie Fabryki Papieru *Malta-Decor* S.A. Zakład w Rudawie	Bodzanów	229
444.	Bodzanów	wieża ciśnień w zespole fabryki papieru *Papierfabrik Rothfest dr Albert Spenner GmbH*, obecnie Fabryki Papieru *Malta-Decor* S.A. Zakład w Rudawie	Bodzanów	229
445.	Bodzanów	willa w zespole fabryki papieru *Papierfabrik Rothfest dr Albert Spenner GmbH*, obecnie Fabryki Papieru *Malta-Decor* S.A. Zakład w Rudawie	Bodzanów	231
446.	Bodzanów	dworzec kolejowy Głuchołazy	Bodzanów	
447.	Bodzanów	wiaty peronowe przy dworcu kolejowym Głuchołazy	Bodzanów	
448.	Bodzanów	dworzec kolejowy w Dłużnicy, obecnie dom mieszkalny	Bodzanów	253
449.	Burgrabice	rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Bartłomieja Apostoła	Burgrabice	
450.	Burgrabice	mauzoleum przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Bartłomieja Apostoła	Burgrabice	obok 142
451.	Burgrabice	dom przedpogrzebowy na cmentarzu przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Bartłomieja Apostoła	Burgrabice	obok 142
452.	Burgrabice	ogrodzenie z bramami przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Bartłomieja Apostoła	Burgrabice	obok 142

1	2	3	4	5
453.	Burgrabice	cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Bartłomieja Apostoła	Burgrabice	
454.	Burgrabice	plebania przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Bartłomieja Apostoła	Burgrabice	142
455.	Burgrabice	stodoła przy plebanii rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Bartłomieja Apostoła	Burgrabice	142
456.	Burgrabice	dwór w zespole folwarku sołeckiego, nie istnieje	Burgrabice	
457.	Burgrabice	dom mieszkalno-gospodarczy w zespole folwarku sołeckiego	Burgrabice	171
458.	Burgrabice	dom mieszkalno-gospodarczy w zespole folwarku sołeckiego	Burgrabice	172
459.	Burgrabice	spichlerz w zespole folwarku sołeckiego	Burgrabice	170a
460.	Burgrabice	dom mieszkalno-gospodarczy w zespole folwarku sołeckiego	Burgrabice	165, 169
461.	Burgrabice	park w zespole folwarku sołeckiego	Burgrabice	obok 170a
462.	Burgrabice	mur graniczny parku w zespole folwarku sołeckiego	Burgrabice	obok 170a
463.	Burgrabice	trafostacja	Burgrabice	naprzeciw 14
464.	Burgrabice	dom mieszkalny	Burgrabice	20
465.	Burgrabice	remiza	Burgrabice	39a
466.	Burgrabice	dom mieszkalny	Burgrabice	40
467.	Burgrabice	dom mieszkalny	Burgrabice	59
468.	Burgrabice	dom mieszkalny	Burgrabice	61
469.	Burgrabice	dom mieszkalno-gospodarczy	Burgrabice	72
470.	Burgrabice	dom mieszkalno-gospodarczy	Burgrabice	przy 76
471.	Burgrabice	dom mieszkalno-gospodarczy	Burgrabice	108
472.	Burgrabice	dom mieszkalno-gospodarczy	Burgrabice	111
473.	Burgrabice	budynek gospodarczy z wozownią	Burgrabice	przy 140a
474.	Burgrabice	dom mieszkalny	Burgrabice	154
475.	Burgrabice	dom mieszkalno-gospodarczy	Burgrabice	179
476.	Burgrabice	dom mieszkalno-gospodarczy	Burgrabice	180
477.	Charbielin	historyczny układ ruralistyczny wsi Charbielin	Charbielin	
478.	Charbielin	rzymskokatolicki kościół filialny pw. Ścięcia św. Jana Chrzciciela	Charbielin	25
479.	Charbielin	ogrodzenie z bramami przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Ścięcia św. Jana Chrzciciela	Charbielin	25
480.	Charbielin	cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Ścięcia św. Jana Chrzciciela	Charbielin	25
481.	Charbielin	zbiorowa mogiła ofiar terroru hitlerowskiego na cmentarzu przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Ścięcia św. Jana Chrzciciela	Charbielin	25
482.	Charbielin	kapliczka św. Antoniego	Charbielin	91b
483.	Charbielin	dwór w zespole folwarku sołeckiego (obecnie przedsiębiorstwa produkcji rolniczej)	Charbielin	91
484.	Charbielin	oficyna w zespole folwarku sołeckiego (obecnie przedsiębiorstwa produkcji rolniczej)	Charbielin	91a
485.	Charbielin	wozownia w zespole folwarku sołeckiego (obecnie przedsiębiorstwa produkcji rolniczej)	Charbielin	91b
486.	Charbielin	budynek gospodarczy w zespole folwarku sołeckiego (obecnie przedsiębiorstwa produkcji rolniczej)	Charbielin	obok 91a, b
487.	Charbielin	obora w zespole folwarku sołeckiego (obecnie przedsiębiorstwa produkcji rolniczej)	Charbielin	obok 91a, b
488.	Charbielin	stajnia w zespole folwarku sołeckiego (obecnie przedsiębiorstwa produkcji rolniczej)	Charbielin	obok 91a, b

1	2	3	4	5
489.	Charbielin	park w zespole folwarku sołeckiego (obecnie przedsiębiorstwa produkcji rolniczej)	Charbielin	91
490.	Charbielin	dom mieszkalno-gospodarczy	Charbielin	7
491.	Charbielin	trafostacja	Charbielin	obok 14
492.	Charbielin	dom mieszkalny	Charbielin	19
493.	Charbielin	szkoła, obecnie Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Edukacyjnego *Uśmiech Dziecka* w Charbielinie	Charbielin	26
494.	Charbielin	dom ludowy, obecnie świetlica wiejska	Charbielin	27
495.	Charbielin	dom mieszkalny	Charbielin	28
496.	Charbielin	dom mieszkalno-gospodarczy	Charbielin	30
497.	Charbielin	dom mieszkalny	Charbielin	34
498.	Charbielin	dom mieszkalny	Charbielin	51
499.	Charbielin	dom mieszkalno-gospodarczy	Charbielin	63
500.	Charbielin	spichlerzyk	Charbielin	64
501.	Charbielin	dom mieszkalno-gospodarczy	Charbielin	85a
502.	Charbielin	trafostacja	Charbielin	obok 93
503.	Charbielin	dom mieszkalno-gospodarczy	Charbielin	105
504.	Charbielin	dom mieszkalny	Charbielin	111a
505.	Charbielin	dom mieszkalno-gospodarczy	Charbielin	112
506.	Charbielin	dom mieszkalny	Charbielin	113
507.	Charbielin	dom mieszkalny	Charbielin	117
508.	Charbielin	dom mieszkalny	Charbielin	118
509.	Charbielin	dom mieszkalny	Charbielin	119
510.	Charbielin	dom mieszkalno-gospodarczy	Charbielin	124
511.	Charbielin	dom mieszkalno-gospodarczy	Charbielin	127
512.	Charbielin	dom mieszkalno-gospodarczy	Charbielin	129
513.	Charbielin	most drogowy nad ciekiem bez nazwy	Charbielin	
514.	Charbielin	most drogowy nad potokiem Prudnik	Charbielin	
515.	Gierałcice	rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła	Gierałcice	obok 120
516.	Gierałcice	ogrodzenie z bramą przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Michała Archanioła	Gierałcice	obok 120
517.	Gierałcice	cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Michała Archanioła	Gierałcice	obok 120
518.	Gierałcice	plebania rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Michała Archanioła, obecnie dom mieszkalny	Gierałcice	119
519.	Gierałcice	kapliczka	Gierałcice	obok 37
520.	Gierałcice	kapliczka	Gierałcice	obok 43
521.	Gierałcice	kapliczka	Gierałcice	obok 48
522.	Gierałcice	dwór w zespole folwarku sołeckiego, ob. Biura Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Gierałcicach i mieszkania	Gierałcice	138
523.	Gierałcice	dom mieszkalny w zespole folwarku sołeckiego	Gierałcice	138a
524.	Gierałcice	dom mieszkalny w zespole folwarku sołeckiego	Gierałcice	138b
525.	Gierałcice	obora w zespole folwarku sołeckiego	Gierałcice	przy 138
526.	Gierałcice	stodoła w zespole folwarku sołeckiego	Gierałcice	przy 138
527.	Gierałcice	dom mieszkalny	Gierałcice	1
528.	Gierałcice	dom mieszkalny	Gierałcice	2
529.	Gierałcice	dom mieszkalny	Gierałcice	15
530.	Gierałcice	dom mieszkalny	Gierałcice	23

1	2	3	4	5
531.	Gierałcice	dom mieszkalny	Gierałcice	37
532.	Gierałcice	trafostacja	Gierałcice	obok 93
533.	Gierałcice	dom mieszkalny	Gierałcice	120
534.	Gierałcice	dom mieszkalny	Gierałcice	141
535.	Gierałcice	dom mieszkalny	Gierałcice	151
536.	Jarnołtówek	historyczny układ ruralistyczny wsi Jarnołtówek	Jarnołtówek	
537.	Jarnołtówek	obszar zespołu domów mieszkalnych	Jarnołtówek	166-181
538.	Jarnołtówek	teren dawnego cmentarza przy rozebranym w 1903 r. kościele katolickim pw. św. Feliksa i Adaukta, obecnie teren Publicznej Szkoły Podstawowej Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Jarnołtówej	Jarnołtówek	109
539.	Jarnołtówek	rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Bartłomieja Apostoła	Jarnołtówek	obok 101
540.	Jarnołtówek	cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Bartłomieja Apostoła	Jarnołtówek	obok 101
541.	Jarnołtówek	kapliczka	Jarnołtówek	naprzeciw 41
542.	Jarnołtówek	kapliczka św. Jana Nepomucena	Jarnołtówek	obok 112
543.	Jarnołtówek	kapliczka	Jarnołtówek	obok 148
544.	Jarnołtówek	dwór	Jarnołtówek	75
545.	Jarnołtówek	oficyna w zespole dworskim	Jarnołtówek	75a
546.	Jarnołtówek	most w zespole dworskim	Jarnołtówek	75
547.	Jarnołtówek	park w zespole dworskim	Jarnołtówek	75
548.	Jarnołtówek	mur graniczny parku w zespole dworskim	Jarnołtówek	75
549.	Jarnołtówek	dom mieszkalno-gospodarczy	Jarnołtówek	2
550.	Jarnołtówek	dom mieszkalny (zdrojowy)	Jarnołtówek	3
551.	Jarnołtówek	dom mieszkalny, pensjonat	Jarnołtówek	4a
552.	Jarnołtówek	dom mieszkalny, pensjonat	Jarnołtówek	8
553.	Jarnołtówek	dom mieszkalny, pensjonat	Jarnołtówek	14a
554.	Jarnołtówek	dom zdrojowy *Bergfried*, obecnie Ośrodek Rehabilitacji i Leczenia Dzieci (wcześniej ośrodek Rehabilitacji i Leczenia Schorzeń Dróg Oddechowych dla Dzieci *Aleksandrówka*)	Jarnołtówek	19
555.	Jarnołtówek	dom mieszkalny	Jarnołtówek	22
556.	Jarnołtówek	dom mieszkalny	Jarnołtówek	71
557.	Jarnołtówek	dom mieszkalny	Jarnołtówek	73
558.	Jarnołtówek	budynek gospodarczy (obora), obecnie sklep	Jarnołtówek	obok 73
559.	Jarnołtówek	dom mieszkalny	Jarnołtówek	73 a,c
560.	Jarnołtówek	dom mieszkalny	Jarnołtówek	73 b
561.	Jarnołtówek	remiza	Jarnołtówek	73 d
562.	Jarnołtówek	dom mieszkalny	Jarnołtówek	84
563.	Jarnołtówek	dom mieszkalny	Jarnołtówek	85
564.	Jarnołtówek	dom mieszkalno-gospodarczy	Jarnołtówek	87
565.	Jarnołtówek	dom mieszkalny	Jarnołtówek	88
566.	Jarnołtówek	trafostacja	Jarnołtówek	obok 89
567.	Jarnołtówek	dom mieszkalny (wycug)	Jarnołtówek	obok 96
568.	Jarnołtówek	poczta, obecnie dom mieszkalny	Jarnołtówek	98
569.	Jarnołtówek	gospoda, obecnie Biblioteka Publiczna w Głuchołazach, filia w Jarnołtówku oraz dom mieszkalny	Jarnołtówek	106
570.	Jarnołtówek	szkoła, obecnie Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Jarnołtówek	Jarnołtówek	109
571.	Jarnołtówek	młyn wodny, obecnie dom mieszkalny	Jarnołtówek	115

1	2	3	4	5
572.	Jarnołtówek	dom mieszkalny	Jarnołtówek	146
573.	Jarnołtówek	młyn papierniczy (relikt), obecnie dom mieszkalny	Jarnołtówek	148
574.	Jarnołtówek	dom mieszkalno-gospodarczy	Jarnołtówek	151
575.	Jarnołtówek	dom mieszkalny	Jarnołtówek	162
576.	Jarnołtówek	dom mieszkalno-gospodarczy	Jarnołtówek	182
577.	Jarnołtówek	lodownia/piwnica	Jarnołtówek	182
578.	Jarnołtówek	zespół budowlany	Jarnołtówek	166-181
579.	Jarnołtówek	dom mieszkalny	Jarnołtówek	185
580.	Jarnołtówek	budynek gospodarczy	Jarnołtówek	187
581.	Jarnołtówek	most drogowy nad Złotym Potokiem	Jarnołtówek	
582.	Jarnołtówek	most drogowy nad Bystrym Potokiem	Jarnołtówek	
583.	Jarnołtówek	zapora wodna na Złotym Potoku	Jarnołtówek	
584.	Jarnołtówek	schronisko *Oberschlesierbaude*, obecnie schronisko PTTK *Pod Biskupią Kopą* im. Bohdana Małachowskiego	Jarnołtówek	
585.	Konradów	historyczny układ ruralistyczny wsi Konradów	Konradów	
586.	Konradów	rzymskokatolicki kościół filialny pw. Chrystusa Króla	Konradów	obok 122
587.	Konradów	cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Chrystusa Króla	Konradów	obok 122
588.	Konradów	dwór (Starowice - *Altmannsdorf*)	Konradów	174, 175
589.	Konradów	dom robotników folwarcznych I w zespole dworskim (Starowice - *Altmannsdorf*)	Konradów	162, 163, 165
590.	Konradów	dom robotników folwarcznych II w zespole dworskim (Starowice - *Altmannsdorf*)	Konradów	166, 167, 168, 169
591.	Konradów	dom robotników folwarcznych III w zespole dworskim (Starowice - *Altmannsdorf*)	Konradów	176-177
592.	Konradów	bukaciarnia ze stodołą w zespole dworskim (Starowice - *Altmannsdorf*)	Konradów	obok 166, 167, 168,169
593.	Konradów	stajnia ze stodołą w zespole dworskim (Starowice - *Altmannsdorf*)	Konradów	obok 174, 175
594.	Konradów	park w zespole dworskim (Starowice - *Altmannsdorf*)	Konradów	174, 175
595.	Konradów	cegielnia w zespole dobra *Kletnig*	Konradów	1 b,c
596.	Konradów	dom mieszkalno-gospodarczy w zespole dobra *Kletnig*	Konradów	2b
597.	Konradów	dom mieszkalny w zespole dobra *Kletnig*	Konradów	159, 161
598.	Konradów	dom mieszkalno-gospodarczy	Konradów	3
599.	Konradów	trafostacja	Konradów	obok 22
600.	Konradów	dom mieszkalny	Konradów	44
601.	Konradów	szkoła katolicka, obecnie Świetlica Wiejska, Publiczne Przedszkole Nr 2 w Głuchołazach, Oddział Zamiejscowy w Konradowie	Konradów	51a
602.	Konradów	dom mieszkalny	Konradów	131
603.	Konradów	trafostacja	Konradów	obok 162, 163, 165
604.	Markowice	historyczny układ ruralistyczny wsi Markowice	Markowice	
605.	Markowice	dzwonnica	Markowice	obok 9
606.	Markowice	dom mieszkalny w zespole folwarku sołeckiego	Markowice	15, 15a
607.	Markowice	gospoda, obecnie dom mieszkalny i Świetlica Wiejska w Markowicach	Markowice	29, 29a
608.	Markowice	dom mieszkalny	Markowice	30
609.	Markowice	dom mieszkalny	Markowice	33
610.	Markowice	dom mieszkalny	Markowice	33a

1	2	3	4	5
611.	Nowy Las	historyczny układ ruralistyczny wsi Nowy Las	Nowy Las	
612.	Nowy Las	rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Jadwigi Śląskiej	Nowy Las	35
613.	Nowy Las	ogrodzenie z bramami i kapliczką przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Jadwigi Śląskiej	Nowy Las	35
614.	Nowy Las	cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Jadwigi Śląskiej	Nowy Las	35
615.	Nowy Las	plebania rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Jadwigi Śląskiej	Nowy Las	35a
616.	Nowy Las	brama i furta do plebani rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Jadwigi Śląskiej	Nowy Las	35a
617.	Nowy Las	trafostacja	Nowy Las	naprzeciw 2
618.	Nowy Las	dom mieszkalny	Nowy Las	6
619.	Nowy Las	dom mieszkalny	Nowy Las	8
620.	Nowy Las	dom mieszkalny	Nowy Las	33
621.	Nowy Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Nowy Las	38
622.	Nowy Las	dom mieszkalny, obecnie Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej *Esculap* s.c.	Nowy Las	40
623.	Nowy Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Nowy Las	60
624.	Nowy Las	brama	Nowy Las	72
625.	Nowy Las	dom mieszkalny	Nowy Las	73
626.	Nowy Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Nowy Las	80
627.	Nowy Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Nowy Las	81
628.	Nowy Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Nowy Las	83
629.	Nowy Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Nowy Las	86
630.	Nowy Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Nowy Las	91
631.	Nowy Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Nowy Las	92
632.	Nowy Las	dom mieszkalny	Nowy Las	93
633.	Nowy Las	trafostacja	Nowy Las	obok 93
634.	Nowy Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Nowy Las	94
635.	Nowy Las	dom mieszkalny	Nowy Las	107
636.	Nowy Las	szkoła katolicka, obecnie Przedszkole Publiczne	Nowy Las	112
637.	Nowy Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Nowy Las	125
638.	Nowy Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Nowy Las	127
639.	Nowy Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Nowy Las	128
640.	Nowy Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Nowy Las	132
641.	Nowy Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Nowy Las	134
642.	Nowy Świętów	historyczny układ ruralistyczny wsi Nowy Świętów	Nowy Świętów	
643.	Nowy Świętów	rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Chrystusa Króla	Nowy Świętów	57a
644.	Nowy Świętów	ogrodzenie z bramami przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Chrystusa Króla	Nowy Świętów	57a
645.	Nowy Świętów	cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Chrystusa Króla	Nowy Świętów	57a
646.	Nowy Świętów	cmentarz parafii rzymskokatolickiej pw. Chrystusa Króla	Nowy Świętów	obok 68
647.	Nowy Świętów	plebania rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Chrystusa Króla	Nowy Świętów	57
648.	Nowy Świętów	kapliczka	Nowy Świętów	obok 60
649.	Nowy Świętów	dwór w zespole folwarku sołeckiego	Nowy Świętów	37a
650.	Nowy Świętów	spichlerz w zespole folwarku sołeckiego	Nowy Świętów	35

1	2	3	4	5
651.	Nowy Świętów	dom mieszkalny w zespole folwarku sołeckiego	Nowy Świętów	35
652.	Nowy Świętów	dom mieszkalny w zespole folwarku sołeckiego	Nowy Świętów	37, 37c
653.	Nowy Świętów	park w zespole folwarku sołeckiego	Nowy Świętów	37a
654.	Nowy Świętów	młyn, obecnie dom mieszkalny	Nowy Świętów	9, 9a, 9b
655.	Nowy Świętów	dom mieszkalny	Nowy Świętów	14a
656.	Nowy Świętów	dom mieszkalno-gospodarczy	Nowy Świętów	15
657.	Nowy Świętów	dom mieszkalny	Nowy Świętów	19
658.	Nowy Świętów	dom mieszkalny	Nowy Świętów	23
659.	Nowy Świętów	dom mieszkalny	Nowy Świętów	26
660.	Nowy Świętów	dom mieszkalno-gospodarczy	Nowy Świętów	31
661.	Nowy Świętów	dom mieszkalny	Nowy Świętów	32
662.	Nowy Świętów	dom mieszkalno-gospodarczy	Nowy Świętów	34
663.	Nowy Świętów	dom mieszkalny	Nowy Świętów	40
664.	Nowy Świętów	dom mieszkalny	Nowy Świętów	41
665.	Nowy Świętów	dom mieszkalny	Nowy Świętów	47
666.	Nowy Świętów	dom mieszkalny	Nowy Świętów	49
667.	Nowy Świętów	dom mieszkalny	Nowy Świętów	51
668.	Nowy Świętów	dom mieszkalny	Nowy Świętów	58
669.	Nowy Świętów	dom mieszkalny	Nowy Świętów	60
670.	Nowy Świętów	dom mieszkalny	Nowy Świętów	61
671.	Nowy Świętów	dom mieszkalny	Nowy Świętów	64
672.	Nowy Świętów	szkoła, obecnie Publiczna Szkoła Podstawowa w Nowym Świętowie	Nowy Świętów	65
673.	Nowy Świętów	szkoła, obecnie Publiczna Szkoła Podstawowa w Nowym Świętowie, ogrodzenie	Nowy Świętów	65b
674.	Nowy Świętów	dom mieszkalno-gospodarczy	Nowy Świętów	70
675.	Nowy Świętów	dom mieszkalny	Nowy Świętów	70a
676.	Nowy Świętów	Przedszkole przy Publicznej Szkole Podstawowej w Nowym Świętowie	Nowy Świętów	71
677.	Nowy Świętów	spichlerz, obecnie dom mieszkalny	Nowy Świętów	76
678.	Nowy Świętów	dom mieszkalno-gospodarczy	Nowy Świętów	80
679.	Nowy Świętów	dom mieszkalny	Nowy Świętów	83
680.	Nowy Świętów	dom mieszkalny	Nowy Świętów	86
681.	Nowy Świętów	dom mieszkalny	Nowy Świętów	87
682.	Nowy Świętów	rzeźnia	Nowy Świętów	109
683.	Nowy Świętów	dworzec kolejowy	Nowy Świętów	110
684.	Nowy Świętów	dom mieszkalny w zespole stacji kolejowej	Nowy Świętów	110a
685.	Nowy Świętów	dom mieszkalny w zespole stacji kolejowej	Nowy Świętów	110b
686.	Nowy Świętów	dom mieszkalny w zespole stacji kolejowej	Nowy Świętów	110c
687.	Nowy Świętów	dom mieszkalny w zespole stacji kolejowej	Nowy Świętów	110d
688.	Nowy Świętów	magazyn w zespole stacji kolejowej	Nowy Świętów	110
689.	Nowy Świętów	wieża ciśnień w zespole stacji kolejowej	Nowy Świętów	obok 110
690.	Nowy Świętów	aleja prowadząca do stacji kolejowej	Nowy Świętów	
691.	Nowy Świętów	wiadukt kolejowy	Nowy Świętów	
692.	Podlesie	historyczny układ ruralistyczny wsi Podlesie	Podlesie	
693.	Podlesie	rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Jerzego	Podlesie	obok 1

1	2	3	4	5
694.	Podlesie	cmentarz katolicki z częścią ewangelicką, obecnie cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Jerzego	Podlesie	obok 1
695.	Podlesie	plebania rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Jerzego	Podlesie	1
696.	Podlesie	kaplica pw. św. Anny	Góra Parkowa	
697.	Podlesie	dwór	Podlesie	4
698.	Podlesie	dom mieszkalny w zespole dworskim	Podlesie	4a
699.	Podlesie	aleja przy dworze	Podlesie	4
700.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	2
701.	Podlesie	trafostacja	Podlesie	obok 2
702.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	3
703.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	5
704.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	6
705.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	8
706.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	9
707.	Podlesie	dom mieszkalno-gospodarczyy	Podlesie	11
708.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	12
709.	Podlesie	dom mieszkalno-gospodarczy	Podlesie	13
710.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	15
711.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	16
712.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	17
713.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	18
714.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	19
715.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	21
716.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	22
717.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	22a
718.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	25
719.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	26
720.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	27
721.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	30
722.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	31
723.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	32
724.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	54
725.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	55
726.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	75
727.	Podlesie	dom mieszkalno-gospodarczy w dawnej fabryce *Maschinenfabrik Turbinen und Mühlenbau W. Hassmann u. Sohn*,	Podlesie	77
728.	Podlesie	budynek administracyjny w dawnej fabryce *Maschinenfabrik Turbinen und Mühlenbau W. Hassmann u. Sohn*, obecnie dom mieszkalny	Podlesie	78
729.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	81
730.	Podlesie	dom mieszkalny	Podlesie	82
731.	Podlesie	stodoła	Podlesie	83
732.	Podlesie	dom mieszkalny w zespole dawnego bielnika	Podlesie	86
733.	Podlesie	dom mieszkalny w zespole dawnego bielnika	Podlesie	86a
734.	Podlesie	dom mieszkalny w zespole dawnego bielnika	Podlesie	87
735.	Podlesie	schronisko (*Holzbergbaude*) na Przedniej Kopie	Góra Parkowa	99

1	2	3	4	5
736.	Podlesie	wieża widokowa (*Hohenzollernwarte*) na Przedniej Kopie	Góra Parkowa	99
737.	Podlesie	schody do wieży widokowej i schroniska	Góra Parkowa	obok 99
738.	Pokrzywna	dom mieszkalny	Pokrzywna	18
739.	Pokrzywna	dom mieszkalny	Pokrzywna	19
740.	Pokrzywna	dom mieszkalny	Pokrzywna	20
741.	Pokrzywna		Pokrzywna	29
742.	Pokrzywna	dom mieszkalny	Pokrzywna	45
743.	Pokrzywna	strażnica, obecnie Szkolne Schronisko Młodzieżowe	Pokrzywna	72
744.	Pokrzywna	trafostacja	Pokrzywna	centrum wsi
745.	Pokrzywna	most drogowy nad Złotym Potokiem	Pokrzywna	
746.	Polski Świętów	historyczny układ ruralistyczny wsi Polski Świętów	Polski Świętów	
747.	Polski Świętów	rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela	Polski Świętów	70
748.	Polski Świętów	ogrodzenie rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela	Polski Świętów	70
749.	Polski Świętów	brama w ogrodzeniu rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela	Polski Świętów	70
750.	Polski Świętów	cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela	Polski Świętów	70
751.	Polski Świętów	cmentarz parafii rzymskokatolickiej pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela	Świętów Polski	
752.	Polski Świętów	zbiorowa mogiła ofiar terroru hitlerowskiego na cmentarzu parafialnym	Świętów Polski	
753.	Polski Świętów	ogrodzenie cmentarza parafii rzymskokatolickiej pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela	Polski Świętów	
754.	Polski Świętów	kapliczka	Polski Świętów	obok 27
755.	Polski Świętów	kapliczka	Polski Świętów	obok 59
756.	Polski Świętów	kapliczka	Polski Świętów	obok 75
757.	Polski Świętów	kapliczka	Polski Świętów	
758.	Polski Świętów	plebania rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela	Polski Świętów	73
759.	Polski Świętów	stodoła w zagrodzie plebani rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela	Polski Świętów	73
760.	Polski Świętów	ogrodzenie plebani rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela	Polski Świętów	73
761.	Polski Świętów	dwór	Polski Świętów	76, 76a
762.	Polski Świętów	dom mieszkalny w zespole folwarcznym	Polski Świętów	75
763.	Polski Świętów	budynek gospodarczy w zespole folwarcznym	Świętów Polski	obok 76
764.	Polski Świętów	trafostacja	Polski Świętów	obok 1
765.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	3
766.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	4
767.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	5
768.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	6
769.	Polski Świętów	dom mieszkalno-gospodarczy	Polski Świętów	7
770.	Polski Świętów	dom mieszkalno-gospodarczy	Polski Świętów	9
771.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	10
772.	Polski Świętów	dom mieszkalno-gospodarczy	Polski Świętów	11
773.	Polski Świętów	dom mieszkalno-gospodarczy	Polski Świętów	12
774.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	16

1	2	3	4	5
775.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	17
776.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	18
777.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	19
778.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	20
779.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	21
780.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	22
781.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	23
782.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	24
783.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	26
784.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	27
785.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	30
786.	Polski Świętów	spichlerz w zespole młyńskim	Polski Świętów	41
787.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	56
788.	Polski Świętów	dom mieszkalno-gospodarczy	Polski Świętów	59
789.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	62
790.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	65
791.	Polski Świętów	dom mieszkalno-gospodarczy	Polski Świętów	66
792.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	67
793.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	68
794.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	69, 69a
795.	Polski Świętów	szkoła, obecnie Publiczna Szkoła Podstawowa	Polski Świętów	74a
796.	Polski Świętów	dom mieszkalny	Polski Świętów	79
797.	Polski Świętów	willa, obecnie NZOZ Centrum Medyczne	Polski Świętów	83
798.	Polski Świętów	wiadukt kolejowy	Polski Świętów	
799.	Polski Świętów	wiadukt kolejowy	Polski Świętów	
800.	Sławniowice	cmentarz katolicki	Sławniowice	
801.	Sławniowice	dom mieszkalny	Sławniowice	2
802.	Sławniowice	dom mieszkalny	Sławniowice	9
803.	Sławniowice	dom mieszkalny	Sławniowice	24
804.	Sławniowice	dom mieszkalny	Sławniowice	34a
805.	Sławniowice	dom mieszkalny	Sławniowice	46
806.	Sławniowice	kuźnia	Sławniowice	przy 46
807.	Sławniowice	dom mieszkalny	Sławniowice	47
808.	Sławniowice	willa	Sławniowice	48
809.	Sławniowice	dom mieszkalny	Sławniowice	55
810.	Sławniowice	szkoła, obecnie Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Rozwoju i Edukacji *Nasza Szkoła* w Sławniowicach	Sławniowice	56
811.	Sławniowice	dom mieszkalny	Sławniowice	59
812.	Sławniowice	dom mieszkalny	Sławniowice	66
813.	Sławniowice	dom mieszkalny	Sławniowice	92
814.	Sławniowice	dom mieszkalny	Sławniowice	98
815.	Sławniowice	budynek administracyjny w zespole kamieniołomu	Sławniowice	103
816.	Sławniowice	komin w zespole kamieniołomu	Sławniowice	przy 103
817.	Sławniowice	dom mieszkalny w zespole stacji kolejowej	Sławniowice	108
818.	Sławniowice	dworzec kolejowy, obecnie dom mieszkalny	Sławniowice	108a
819.	Sławniowice	piec wapienniczy	Sławniowice	obok 103

1	2	3	4	5
820.	Stary Las	historyczny układ ruralistyczny wsi Stary Las	Stary Las	
821.	Stary Las	rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Marcina Biskupa	Stary Las	125a
822.	Stary Las	ogrodzenie z bramami przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Marcina Biskupa	Stary Las	125a
823.	Stary Las	kaplica na cmentarzu przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Marcina Biskupa	Stary Las	125a
824.	Stary Las	cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Marcina Biskupa	Stary Las	125a
825.	Stary Las	zbiorowa mogiła ofiar terroru hitlerowskiego na cmentarzu rzymskokatolickiej parafii pw. św. Marcina Biskupa	Stary Las	
826.	Stary Las	plebania rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Marcina Biskupa	Stary Las	125
827.	Stary Las	kapliczka	Stary Las	obok 53
828.	Stary Las	kapliczka	Stary Las	obok 57
829.	Stary Las	kapliczka	Stary Las	obok 133
830.	Stary Las	kapliczka	Stary Las	
831.	Stary Las	stodoła	Stary Las	23
832.	Stary Las	budynek gospodarczy	Stary Las	23
833.	Stary Las	dom mieszkalny	Stary Las	27
834.	Stary Las	trafostacja	Stary Las	naprzeciw 28
835.	Stary Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Stary Las	33
836.	Stary Las	dom mieszkalny	Stary Las	33a
837.	Stary Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Stary Las	34
838.	Stary Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Stary Las	34a
839.	Stary Las	dom mieszkalny	Stary Las	35
840.	Stary Las	dom mieszkalny	Stary Las	36
841.	Stary Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Stary Las	43
842.	Stary Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Stary Las	49
843.	Stary Las	dom mieszkalny	Stary Las	53
844.	Stary Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Stary Las	54
845.	Stary Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Stary Las	57
846.	Stary Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Stary Las	58
847.	Stary Las	dom mieszkalny	Stary Las	59
848.	Stary Las	dom mieszkalny	Stary Las	60
849.	Stary Las	dom mieszkalny	Stary Las	70, 70a
850.	Stary Las	dom mieszkalny	Stary Las	79
851.	Stary Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Stary Las	91
852.	Stary Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Stary Las	98
853.	Stary Las	budynek gospodarczy (spichlerzyk)	Stary Las	98
854.	Stary Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Stary Las	110
855.	Stary Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Stary Las	111
856.	Stary Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Stary Las	114
857.	Stary Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Stary Las	116
858.	Stary Las	dom mieszkalny	Stary Las	118
859.	Stary Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Stary Las	121
860.	Stary Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Stary Las	123
861.	Stary Las	szkoła katolicka, obecnie dom mieszkalny	Stary Las	123a

1	2	3	4	5
862.	Stary Las	budynek gospodarczy	Stary Las	124
863.	Stary Las	spichlerzyk (lamus)	Stary Las	124
864.	Stary Las	dom mieszkalny	Stary Las	126
865.	Stary Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Stary Las	129
866.	Stary Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Stary Las	132
867.	Stary Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Stary Las	133
868.	Stary Las	stodoła	Stary Las	133
869.	Stary Las	dom mieszkalny	Stary Las	134
870.	Stary Las	dom mieszkalny	Stary Las	139
871.	Stary Las	dom mieszkalno-gospodarczy	Stary Las	141
872.	Stary Las	barierki kamienne przy drodze	Stary Las	
873.	Stary Las	most drogowy na rzece Kamienica	Stary Las	obok 79
874.	Sucha Kamienica	historyczny układ ruralistyczny wsi Sucha Kamienica	Sucha Kamienica	
875.	Sucha Kamienica	kaplica pw. Matki Boskiej Różańcowej	Sucha Kamienica	obok nr 40
876.	Sucha Kamienica	rządcówka w zespole folwarku sołeckiego	Sucha Kamienica	40
877.	Sucha Kamienica	spichlerz i obory w zespole folwarku sołeckiego	Sucha Kamienica	40
878.	Sucha Kamienica	dom mieszkalny	Sucha Kamienica	3
879.	Sucha Kamienica	dom mieszkalno-gospodarczy	Sucha Kamienica	4
880.	Sucha Kamienica	dom mieszkalno-gospodarczy	Sucha Kamienica	9
881.	Sucha Kamienica	dom mieszkalno-gospodarczy	Sucha Kamienica	11
882.	Sucha Kamienica	dom mieszkalno-gospodarczy	Sucha Kamienica	12
883.	Sucha Kamienica	dom mieszkalny	Sucha Kamienica	16
884.	Sucha Kamienica	szkoła, obecnie dom mieszkalny	Sucha Kamienica	17
885.	Sucha Kamienica	dom mieszkalno-gospodarczy	Sucha Kamienica	18
886.	Sucha Kamienica	dom mieszkalny	Sucha Kamienica	35
887.	Sucha Kamienica	dom mieszkalno-gospodarczy	Sucha Kamienica	36
888.	Sucha Kamienica	dom mieszkalny	Sucha Kamienica	37
889.	Sucha Kamienica	dom mieszkalny	Sucha Kamienica	38
890.	Sucha Kamienica	dom mieszkalno-gospodarczy	Sucha Kamienica	43
891.	Sucha Kamienica	dom mieszkalny	Sucha Kamienica	44
892.	Wilamowice Nyskie	kapliczka	Wilamowice Nyskie	naprzeciw 1
893.	Wilamowice Nyskie	kapliczka	Wilamowice Nyskie	naprzeciw 23
894.	Wilamowice Nyskie	kapliczka	Wilamowice Nyskie	naprzeciw 31
895.	Wilamowice Nyskie	dom mieszkalno-gospodarczy	Wilamowice Nyskie	1
896.	Wilamowice Nyskie	dom mieszkalno-gospodarczy	Wilamowice Nyskie	1a
897.	Wilamowice Nyskie	dom mieszkalno-gospodarczy	Wilamowice Nyskie	2
898.	Wilamowice Nyskie	dom mieszkalno-gospodarczy	Wilamowice Nyskie	6
899.	Wilamowice Nyskie	stodoła	Wilamowice Nyskie	6, 7
900.	Wilamowice Nyskie	dom mieszkalno-gospodarczy	Wilamowice Nyskie	10
901.	Wilamowice Nyskie	dom mieszkalno-gospodarczy	Wilamowice Nyskie	11
902.	Wilamowice Nyskie	dom mieszkalno-gospodarczy	Wilamowice Nyskie	13
903.	Wilamowice Nyskie	stodoła	Wilamowice Nyskie	13
904.	Wilamowice Nyskie	stodoła	Wilamowice Nyskie	14
905.	Wilamowice Nyskie	dom mieszkalno-usługowy	Wilamowice Nyskie	21
906.	Wilamowice Nyskie	dom mieszkalno-gospodarczy	Wilamowice Nyskie	23
907.	Wilamowice Nyskie	stodoła	Wilamowice Nyskie	23

1	2	3	4	5
908.	Wilamowice Nyskie	zagroda	Wilamowice Nyskie	25
909.	Wilamowice Nyskie	dom mieszkalny	Wilamowice Nyskie	30
910.	Wilamowice Nyskie	dom mieszkalny	Wilamowice Nyskie	36
911.	Wilamowice Nyskie	dom mieszkalny z kapliczką	Wilamowice Nyskie	38
912.	Wilamowice Nyskie	dom mieszkalno-gospodarczy	Wilamowice Nyskie	43
913.	Wilamowice Nyskie	stodoła	Wilamowice Nyskie	45
914.	Wilamowice Nyskie	dom mieszkalny	Wilamowice Nyskie	46
915.	Wilamowice Nyskie	stodoła	Wilamowice Nyskie	47, 48
916.	Wilamowice Nyskie	dom mieszkalno-gospodarczy	Wilamowice Nyskie	53
917.	Wilamowice Nyskie	trafostacja	Wilamowice Nyskie	

Źródło: *Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Głuchołazy*, 2019.

ZAŁĄCZNIK NR 2: Gmina Głuchołazy – wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska w miejscowości / na obszarze	Funkcja	Chronologia
1	2	3	4	5
Biskupów	95-31	1/34	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy	Pradzieje Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Biskupów	95-31	2/35	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy	Pradzieje Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Biskupów	95-31	3/36	Punkt osadniczy Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Pradzieje Wczesne średniowiecze, XI – XII wiek Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Biskupów	95-31	4/37	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Epoka kamienia/epoka brązu Pradzieje Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Biskupów	95-31	5/38	Osada Ślad osadnictwa	Faza C3–D Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Biskupów	95-31	6/39	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy Osada – pracownia hutnicza ?	Pradzieje Późne średniowiecze, XIV – XV wiek Nieokreślona
Biskupów	95-31	7/40	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek Okres nowożytny, XVI – XVIII wiek
Biskupów	95-31	8/41	Ślad osadnictwa	Neolit
Biskupów	96-31	9/16	Punkt osadniczy	Pradzieje; neolit / początek epoki brązu ?
Biskupów	96-31	10/17	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Biskupów	96-31	11/18	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Biskupów	96-31 BL	12/19	Ślad osadnictwa	III okres epoki brązu
Bodzanów	96-32	1/1	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Paleolit Mezolit
Bodzanów	96-32	2/2	Punkt osadniczy Punkt osadniczy Ślad osadnictwa Punkt osadniczy Ślad osadnictwa	Paleolit górny Neolit Okres halsztacki C Późny okres wpływów rzymskich Wczesne średniowiecze
Bodzanów	97-31	3/1	Grodzisko ?	Późne średniowiecze, XIII wiek ?
Bodzanów	96-31	4/22	Punkt osadniczy	Epoka kamienia
Bodzanów	96-32	5/4	Punkt osadniczy	Epoka kamienia
Bodzanów	96-32 BL	6/5	Ślad osadnictwa	Neolit
Bodzanów	97-31	7/2	Punkt osadniczy	Paleolit schyłkowy
Bodzanów	97-31	8/3	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Bodzanów	96-32	9/2	Punkt osadniczy	Mezolit
Bodzanów	96-32	10/6	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Bodzanów	96-32	11/7	Punkt osadniczy	Neolit
Bodzanów	96-32	12/8	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
Bodzanów	96-32	13/9	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Bodzanów	96-32	14/10	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
Bodzanów	96-32	15/11	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy	Neolit ? Późne średniowiecze, XIV – XV wiek

1	2	3	4	5
Bodzanów	96-32	16/12	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy	Wczesne średniowiecze, XI – XII wiek Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Bodzanów	96-32 BL	17/13	Ślad osadnictwa	Neolit
Bodzanów	96-32 BL	18/14	Ślad osadnictwa	Neolit
Bodzanów	96-32 BL	19/15	Punkt osadniczy	Neolit
Bodzanów	96-31	20/23	Punkt osadniczy	Późny okres wpływów rzymskich – wczesna faza okresu wędrówek ludów
Bodzanów	96-31	21/24	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Bodzanów	96-31	22/25	Ślad osadnictwa	Okres nowożytny
Burgrabice	96-30	1/1	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Burgrabice	96-30	2/2	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Pradzieje Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Burgrabice	96-30	3/3	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Burgrabice	96-31	4/8	Ślad osadnictwa	Neolit
Burgrabice	96-31	5/9	Dwór obronny	Okres nowożytny, XVI / XVII wiek
Burgrabice	96-31	6/10	Osada Ślad osadnictwa	I okres epoki brązu Wczesne średniowiecze, X – XI wiek
Burgrabice	96-31	7/11	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
Burgrabice	96-31	8/12	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Burgrabice	96-31 BL	9/13	Ślad osadnictwa	Neolit
Burgrabice	96-31 BL	10/14	Ślad osadnictwa	Mezolit ?
Burgrabice	96-31 BL	11/15	Ślad osadnictwa	Okres wpływów rzymskich
Charbielin	97-32	1/14	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze, XV wiek
Charbielin	97-32	2/15	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze, XIV wiek
Charbielin	97-32	3/16	Ślad osadnictwa	Mezolit ?
Charbielin	96-32	4/30	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
Charbielin	96-32	5/31	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Charbielin	96-32 BL	6/32	Ślad osadnictwa	Okres wpływów rzymskich
Gierałcice	96-31	1/1	Dwór obronny	Okres nowożytny, początek XVII wieku, przebudowa XIX – XX wiek
Gierałcice	96-31	2/2	Ślad osadnictwa	Mezolit ?
Gierałcice	96-31	3/3	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Gierałcice	96-31	4/4	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Gierałcice	96-31	5/5	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia lub epoka brązu
Gierałcice	96-31	6/6	Ślad osadnictwa	Neolit
Głuchołazy	97-32	1/11	Stare Miasto	Późne średniowiecze – okres nowożytny (lokacja między 1220 a 1232 rokiem)
Głuchołazy	97-32	2/12	Kopalnie złota – zespół wybierzysk, hałd, szybów i sztolni	Późne średniowiecze
Głuchołazy	97-32	3/13	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy	Wczesne średniowiecze, XI – XIII wiek Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Jarnołtówek	97-32	1/20	Kopalnia	Późne średniowiecze ?, okres nowożytny, XVIII, XIX wiek
Jarnołtówek	97-32	2/21	Ślad osadnictwa	Neolit
Jarnołtówek	97-32	3/22	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze / okres nowożytny
Konradów	97-32 BL	1/1	Osada	Późne średniowiecze / okres nowożytny
Konradów	97-32	2/2	Kopalnia złota „Sztolnia Trzech Króli”	Okres nowożytny, XV / XVI wiek, połowa XVI – początek XVII wieku
Konradów	97-32	3/3	Kopalnia złota – pole szybowe ?	Późne średniowiecze / okres nowożytny

1	2	3	4	5
Konradów	97-32	4/4	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Wczesne średniowiecze, XI – XII wiek Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Konradów	97-32	5/5	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
Konradów	97-32	6/6	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
Konradów	97-32	7/7	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
Konradów	97-32	8/8	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
Konradów	97-32	9/9	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Konradów	97-32 BL	10/10	Grodzisko ?	Późne średniowiecze
Markowice	95-31	1/42	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Pradzieje Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Markowice	95-31	2/43	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Okres wpływów rzymskich ? Późne średniowiecze
Markowice	95-31	3/44	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Markowice	95-31	4/45	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Wczesne średniowiecze, IX – XI wiek Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Markowice	95-31	5/46	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Markowice	95-31	6/47	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Pradzieje Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Markowice	95-31 BL	7/48	Ślad osadnictwa	Neolit
Nowy Las	96-32	1/24	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Nowy Las	96-32	2/25	Ślad osadnictwa	Neolit?
Nowy Las	96-32	3/26	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Pradzieje Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Nowy Las	96-32	4/27	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy	Pradzieje Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Nowy Las	96-32	5/28	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
Nowy Las	96-32	6/29	Ślad osadnictwa	Neolit
Nowy Świętów	96-32	1/16	Osada Punkt osadniczy	Faza C3–D Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Nowy Świętów	95-31	2/49	Punkt osadniczy Punkt osadniczy Punkt osadniczy Nieokreślona Punkt osadniczy Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Paleolit Mezolit Neolit Epoka kamienia Okres halsztacki Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Nowy Świętów	95-31	3/50	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy Nieokreślona Ślad osadnictwa Osada	Paleolit Neolit Epoka kamienia Okres wpływów rzymskich Wczesne i późne średniowiecze, VII – X wiek i XIII – XIV wiek
Nowy Świętów	96-32	4/17	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Nowy Świętów	95-31	5/51	Punkt osadniczy	Neolit
Nowy Świętów	95-31	6/52	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
Nowy Świętów	95-31 BL	7/53	Ślad osadnictwa	Neolit
Nowy Świętów	95-31 BL	8/54	Ślad osadnictwa	Neolit
Nowy Świętów	95-31 BL	9/55	Grodzisko	Średniowiecze
Nowy Świętów	96-32	10/18	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Nowy Świętów	96-32	11/19	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy	Pradzieje Późne średniowiecze, XIV – XV wiek

1	2	3	4	5
Nowy Świętów	96-32	12/20	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
Nowy Świętów	96-32	13/21	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Nowy Świętów	96-32	14/22	Ślad osadnictwa	Wczesny neolit
Podlesie	98-31	1/1	Kopalnia złota – zespół wybierzysk	Późne średniowiecze, okres nowożytny
Pokrzywna	98-32	1/1	Ruina zamku	Późne średniowiecze, XIII – XV wiek
Pokrzywna	97-32 BL	2/23	Kopalnie złota ?	Późne średniowiecze – okres nowożytny
Polski Świętów	95-31	5/56	Punkt osadniczy	Paleolit
Polski Świętów	95-31	6/57	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Polski Świętów	95-31	7/58	Punkt osadniczy Ślad osadnictwa	Faza C3-D Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Polski Świętów	95-31	8/59	Punkt osadniczy Osada	Pradzieje Wczesne średniowiecze, IX – X wiek
Polski Świętów	95-31	9/60	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
Polski Świętów	95-31	10/61	Punkt osadniczy Punkt osadniczy Ślad osadnictwa	Neolit Pradzieje Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Polski Świętów	95-31 BL	11/62	Ślad osadnictwa	Neolit
Polski Świętów	95-31 BL	12/63	Ślad osadnictwa	Nieokreślona
Polski Świętów	95-31 BL	13/64	Punkt osadniczy	Epoka kamienia
Sławniowice	96-31 BL	1/7	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
Stary Las	96-32	1/23	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy	Pradzieje Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Stary Las	95-32	2/7	Grodzisko	Średniowiecze. XIII wiek ?
Sucha Kamienica	95-32 BL	1/8	Ślad osadnictwa	Neolit
Wilamowice Nyskie	96-31	1/20	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek
Wilamowice Nyskie	96-31	2/21	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze, XIV – XV wiek

Źródło: *Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Głuchołazy*, 2019.

Załącznik Nr 2 do uchwały Nr XXI/205/20
RADY MIEJSKIEJ W GŁUCHOŁAZACH
z dnia 27 maja 2020 r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GŁUCHOŁAZY

Załącznik nr 2 do uchwały nr XXI/205/20 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 27 maja 2020 roku

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

SKALA 1 : 10 000

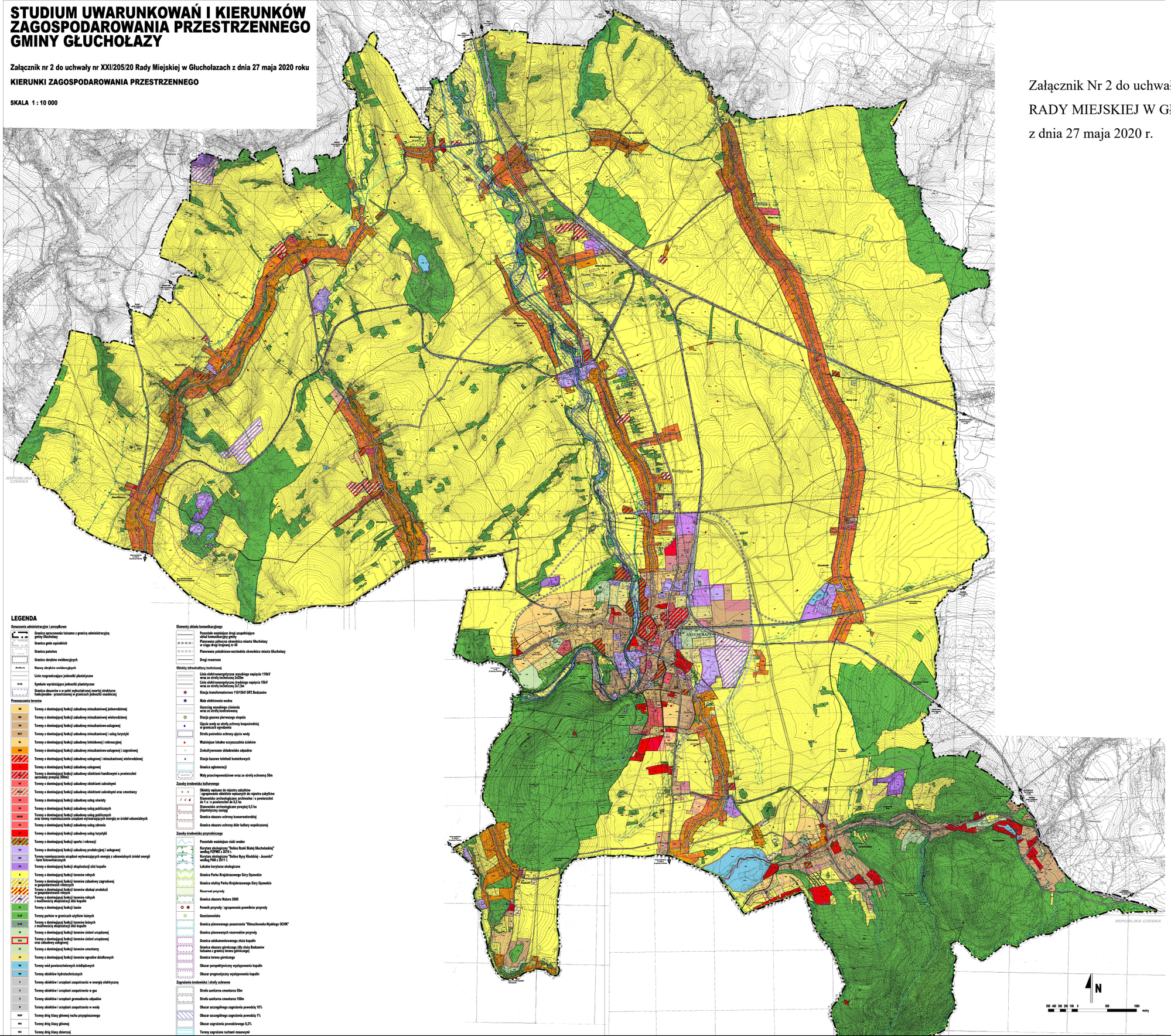

LEGENDA

Oznaczenia administracyjne i porządkowe

- Granica opracowania tożsama z granicą administracyjną gminy Głuchołazy
- Granica gmin sąsiednich
- Granica państwa
- Granica obrębów ewidencyjnych
- Nazwy obrębów ewidencyjnych
- Linie rozgraniczające jednostki planistyczne
- Symbole wyróżniające jednostki planistyczne
- Granica obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno - przestrzennej w granicach jednostki osadniczej

Przeznaczenie terenów

- MN Tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej
- MW Tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej
- MU Tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo-usługowej
- MU/T Tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej i usług turystyki
- WL Tereny o dominującej funkcji zabudowy letniskowej i rekreacyjnej
- MW/U Tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej
- Tereny o dominującej funkcji zabudowy usługowej i mieszkaniowej wielorodzinnej
- U Tereny o dominującej funkcji zabudowy usługowej
- Tereny o dominującej funkcji zabudowy obiektami handlowymi o powierzchni sprzedaży powyżej 300m2
- UL Tereny o dominującej funkcji zabudowy obiektami sakralnymi
- U/CZ Tereny o dominującej funkcji zabudowy obiektami sakralnymi oraz cmentarzy
- US Tereny o dominującej funkcji zabudowy usług oświaty
- UP Tereny o dominującej funkcji zabudowy usług publicznych
- UP/PEF Tereny o dominującej funkcji zabudowy usług publicznych oraz tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych
- UZ Tereny o dominującej funkcji zabudowy usług zdrowia
- UT Tereny o dominującej funkcji zabudowy usług turystyki
- Tereny o dominującej funkcji sportu i rekreacji
- P,U Tereny o dominującej funkcji zabudowy produkcyjnej i usługowej
- PEF Tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii - farm fotowoltaicznych
- PG Tereny o dominującej funkcji eksploatacji złóż kopalin
- R Tereny o dominującej funkcji terenów rolnych
- Tereny o dominującej funkcji terenów zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolniczych
- Tereny o dominującej funkcji terenów obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych
- Tereny o dominującej funkcji terenów rolnych z możliwością eksploatacji złóż kopalin
- RL Tereny o dominującej funkcji lasów
- RL/P Tereny parków w granicach użytków leśnych
- RL/PG Tereny o dominującej funkcji terenów leśnych z możliwością eksploatacji złóż kopalin
- ZP Tereny o dominującej funkcji terenów zieleni urządzonej
- ZU,U Tereny o dominującej funkcji terenów zieleni urządzonej oraz zabudowy usługowej
- ZC Tereny o dominującej funkcji terenów cmentarzy
- ZD Tereny o dominującej funkcji terenów ogrodów działkowych
- WS Tereny wód powierzchniowych śródlądowych
- WH Tereny obiektów hydrotechnicznych
- E Tereny obiektów i urządzeń zaopatrzenia w energię elektryczną
- G Tereny obiektów i urządzeń zaopatrzenia w gaz
- O Tereny obiektów i urządzeń gromadzenia odpadów
- W Tereny obiektów i urządzeń zaopatrzenia w wodę
- KDGP Tereny dróg klasy głównej ruchu przyspieszonego
- KDG Tereny dróg klasy głównej
- KDZ Tereny dróg klasy zbiorczej
- KDL Tereny dróg klasy lokalnej
- KDD Tereny dróg klasy dojazdowej
- K Tereny komunikacji innego rodzaju

Elementy układu komunikacyjnego

- Pozostałe ważniejsze drogi uzupełniające układ komunikacyjny gminy
- Planowana północna obwodnica miasta Głuchołazy w ciągu drogi krajowej nr 40
- Planowana południowo-wschodnia obwodnica miasta Głuchołazy
- Drogi rowerowe

Obiekty infrastruktury technicznej

- Linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 110kV wraz ze strefą techniczną 2x20m
- Linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15kV wraz ze strefą techniczną 2x12m
- Stacja transformatorowa 110/15kV GPZ Bodzanów
- Małe elektrownia wodna
- Gazociąg wysokiego ciśnienia wraz ze strefą bezkolizyjną
- Stacja gazowa pierwszego stopnia
- Ujęcie wody ze strefą ochrony bezpośredniej w granicach ogrodzenia
- Strefa pośrednia ochrony ujęcia wody
- Ważniejsze lokalne oczyszczalnie ścieków
- Zrekultywowane składowisko odpadów
- Stacje bazowe telefonii komórkowych
- Granica aglomeracji
- Wały przeciwpowodziowe wraz ze strefą ochronną 50m

Zasoby środowiska kulturowego

- Obiekty wpisane do rejestru zabytków /zgrupowania obiektów wpisanych do rejestru zabytków
- Stanowisko archeologiczne: archiwalne / o powierzchni do 1 a / o powierzchni do 0,5 ha
- Stanowisko archeologiczne powyżej 0,5 ha (hipotetyczny zasięg)
- Granica obszaru ochrony konserwatorskiej
- Granica obszaru ochrony dóbr kultury współczesnej

Zasoby środowiska przyrodniczego

- Pozostałe ważniejsze cieki wodne
- Korytarz ekologiczny "Dolina Rzeki Białej Głuchołaskiej" według PZPWO z 2018 r.
- Korytarz ekologiczny "Dolina Nysy Kłodzkiej - Jesenik" według PAN z 2011 r.
- Lokalne korytarze ekologiczne
- Granica Parku Krajobrazowego Góry Opawskie
- Granica otuliny Parku Krajobrazowego Góry Opawskie
- *Rezerwat przyrody*
- Granica obszaru Natura 2000
- Pomnik przyrody / zgrupowanie pomników przyrody
- Geostanowisko
- Granica planowanego poszerzenia "Otmuchowsko-Nyskiego OCHK"
- Granica planowanych rezerwatów przyrody
- Granica udokumentowanego złoża kopalin
- Granica obszaru górniczego dla złoża Bodzanów tożsama z granicą terenu górniczego
- Granica terenu górniczego
- Obszar perspektywiczny występowania kopalin
- Obszar prognostyczny występowania kopalin

Zagrożenia środowiska i strefy ochronne

- Strefa sanitarna cmentarza 50m
- Strefa sanitarna cmentarza 150m
- Obszar szczególnego zagrożenia powodzią 10%
- Obszar szczególnego zagrożenia powodzią 1%
- Obszar zagrożenia powodziowego 0,2%
- Tereny zagrożone ruchami masowymi
- Udokumentowane osuwisko
- Granica strefy ochronnej obszarów rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych
- Grunty mogące wymagać zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

Opracowanie sporządzono z wykorzystaniem map z zasobów:
Licencja nr DBR-N-7522-1.33.2018.JS 16 CZ.1
Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej
Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GŁUCHOŁAZY

Załącznik nr 3 do uchwały nr XXI/205/20 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 27 maja 2020 roku

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

SKALA 1 : 10 000

Załącznik Nr 3 do uchwały Nr XXI/205/20
RADY MIEJSKIEJ W GŁUCHOŁAZACH
z dnia 27 maja 2020 r.

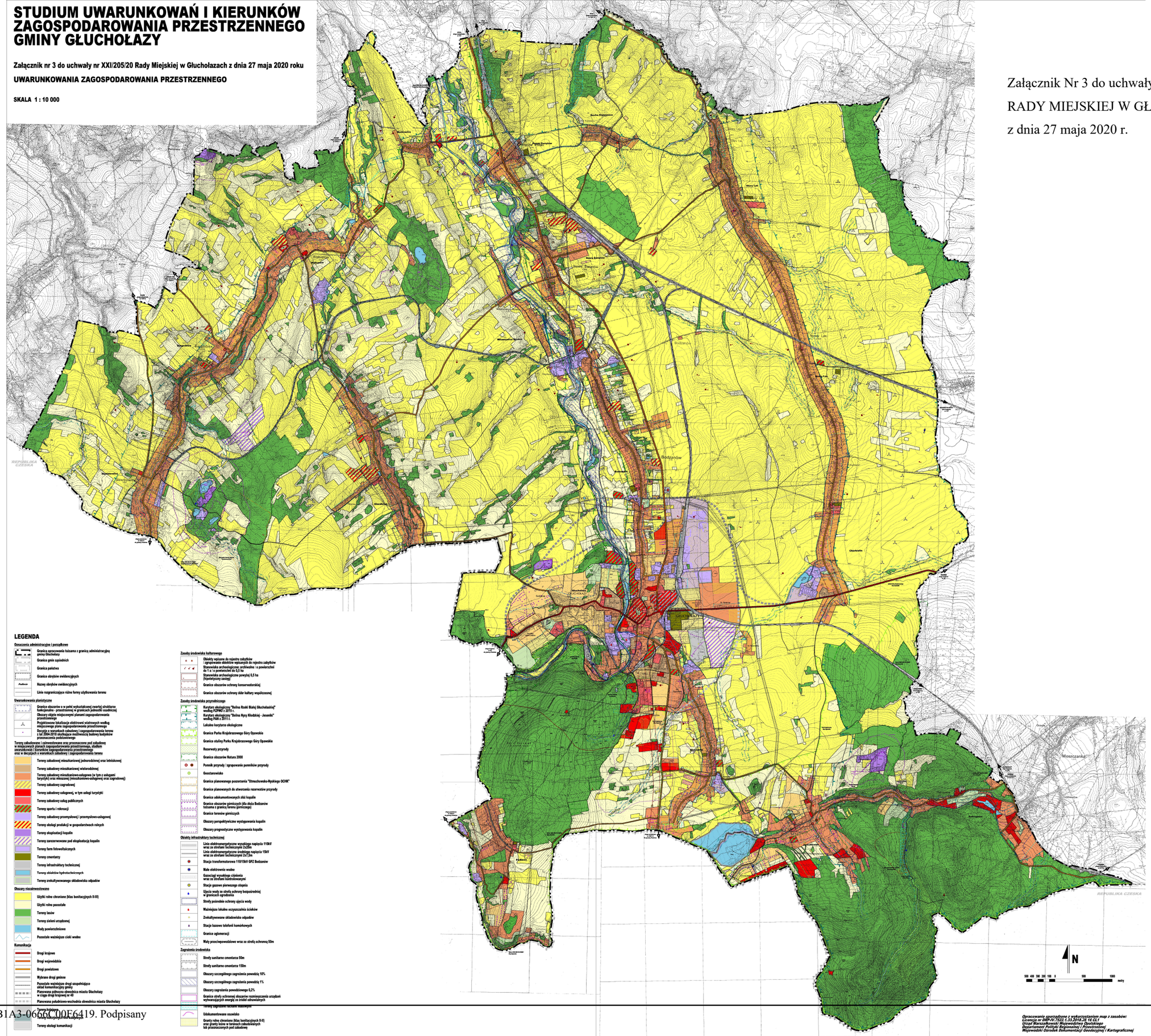

LEGENDA

Oznaczenia administracyjne i porządkowe

- Granica opracowania totżsama z granicą administracyjną gminy Głuchołazy
- Granica gmin sąsiednich
- Granica państwa
- Granice obrębów ewidencyjnych
- Nazwy obrębów ewidencyjnych
- Linie rozgraniczające różne formy użytkowania terenu

Uwarunkowania planistyczne

- Granice obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno - przestrzennej w granicach jednostki osadniczej
- Obszary objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
- Projektowane lokalizacje elektrowni wiatrowych według miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego
- Decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu z lat 2004-2018 skutkujące możliwością budowy budynków przeznaczenia podstawowego

Tereny zabudowane i zainwestowane oraz przeznaczone pod zabudowę w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu

- Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz letniskowej
- Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej
- Tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej (w tym z usługami turystyki) oraz mieszanej (mieszkaniowo-usługowej oraz zagrodowej)
- Tereny zabudowy zagrodowej
- Tereny zabudowy usługowej, w tym usługi turystyki
- Tereny zabudowy usług publicznych
- Tereny sportu i rekreacji
- Tereny zabudowy przemysłowej i przemysłowo-usługowej
- Tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych
- Tereny eksploatacji kopalin
- Tereny zarezerwowane pod eksploatację kopalin
- Tereny farm fotowoltaicznych
- Tereny cmentarzy
- Tereny infrastruktury technicznej
- Tereny obiektów hydrotechnicznych
- Tereny zrekultywowanego składowiska odpadów

Obszary niezainwestowane

- Użytki rolne chronione (klas bonitacyjnych II-III)
- Użytki rolne pozostałe
- Tereny lasów
- Tereny zieleni urządzonej
- Wody powierzchniowe
- Pozostałe ważniejsze cieki wodne

Komunikacja

- Drogi krajowe
- Drogi wojewódzkie
- Drogi powiatowe
- Wybrane drogi gminne
- Pozostałe ważniejsze drogi uzupełniające układ komunikacyjny gminy
- Planowana północna obwodnica miasta Głuchołazy w ciągu drogi krajowej nr 40
- Planowana południowo-wschodnia obwodnica miasta Głuchołazy
- Tereny kolejowe
- Tereny obsługi komunikacji

Zasoby środowiska kulturowego

- Obiekty wpisane do rejestru zabytków : zespołowanie obiektów wpisanych do rejestru zabytków
- Stanowiska archeologiczne: archiwalne : o powierzchni do 1 a / o powierzchni do 0,5 ha
- Stanowiska archeologiczne powyżej 0,5 ha (hipotetyczny zasięg)
- Granice obszarów ochrony konserwatorskiej
- Granice obszarów ochrony dóbr kultury współczesnej

Zasoby środowiska przyrodniczego

- Korytarz ekologiczny "Dolina Rzeki Białej Głuchołaskiej" według PZPWG z 2019 r.
- Korytarz ekologiczny "Dolina Nysy Kłodzkiej - Jesenik" według PAN z 2011 r.
- Lokalne korytarze ekologiczne
- Granice Parku Krajobrazowego Góry Opawskie
- Granice otuliny Parku Krajobrazowego Góry Opawskie
- Rezerwaty przyrody
- Granice obszarów Natura 2000
- Pomnik przyrody / zgrupowanie pomników przyrody
- Geostanowisko
- Granice planowanego poszerzenia "Otmuchowsko-Nyskiego OCHK"
- Granice planowanych do utworzenia rezerwatów przyrody
- Granice udokumentowanych złóż kopalin
- Granice obszarów górniczych (dla złoża Bodzanów totżsama z granicą terenu górniczego)
- Granice terenów górniczych
- Obszary perspektywiczne występowania kopalin
- Obszary prognostyczne występowania kopalin

Obiekty infrastruktury technicznej

- Linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110kV wraz ze strefami technicznymi 2x25m
- Linie elektroenergetyczne średniego napięcia 15kV wraz ze strefami technicznymi 2x7,5m
- Stacja transformatorowa 110/15kV GPZ Bodzanów
- Małe elektrownie wodne
- Gazociągi wysokiego ciśnienia wraz ze strefami kontrolowanymi
- Stacja gazowa pierwszego stopnia
- Ujęcia wody ze strefą ochrony bezpośredniej w granicach ogrodzenia
- Strefy pośrednie ochrony ujęcia wody
- Ważniejsze lokalne oczyszczalnie ścieków
- Zrekultywowane składowisko odpadów
- Stacja bazowa telefonii komórkowych
- Granice aglomeracji
- Wały przeciwpowodziowe wraz ze strefą ochronną 50m

Zagrożenia środowiska

- Strefy sanitarne cmentarza 50m
- Strefy sanitarne cmentarza 150m
- Obszary szczególnego zagrożenia powodzią 10%
- Obszary szczególnego zagrożenia powodzią 1%
- Obszary zagrożenia powodziowego 0,2%
- Granice strefy ochronnej obszarów rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych
- Tereny zagrożone ruchami masowymi
- Udokumentowane osuwiska
- Grunty rolne chronione (klas bonitacyjnych II-III) oraz grunty leśne w terenach zabudowanych lub przeznaczonych pod zabudowę

Opracowanie sporządzone z wykorzystaniem map z zasobów:
Licencja nr BBF.02.7522.1.33.2018.20.16.C1 r.
Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej
Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej

Załącznik Nr 4 do uchwały Nr XXI/205/20

RADY MIEJSKIEJ W GŁUCHOŁAZACH

z dnia 27 maja 2020 r.

Rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag złożonych do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Głuchołazy

Rozstrzygnięcia dokonano na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 roku, poz. 293 z późn. zm.).

Złożone, w wyniku wyłożenia do publicznego wglądu, do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Głuchołazy uwagi, nieuwzględnione przez Burmistrza Głuchołaz, rozpatruje się w sposób następujący:

1) **Uwagi z dnia 23.09.2019 (data wpływu 23.09.2019) dotyczącej przeznaczenia działek nr 259/2 i 259/1 obręb Jarnołtówek pod zabudowę – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Działki ewidencyjne nr 259/2 i 259/1 obręb ewidencyjny Jarnołtówek znajdują się w granicach Parku Krajobrazowego Góry Opawskie. W poprzednim *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Głuchołazy* (Uchwała nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku), a więc obowiązującym przed wejściem w życie *Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*, przedmiotowe działki były przeznaczone pod funkcję RPP/RP (obszary rolnicze / tereny użytków rolnych). Zgodnie z *Planem Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”* (Uchwała nr XLII/492/2014 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 03 czerwca 2014 roku w sprawie ustanowienia *Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*, Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z dnia 17 czerwca 2014 roku, poz. 1519) w obrębie Parku wyznaczono obszary realizacji działań ochronnych, zwane dalej strefami. W obrębie przedmiotowych działek wyznaczono strefę „BSI” – strefa utrzymania istniejącego sposobu użytkowania terenu w celu zachowania tradycyjnego krajobrazu rolniczego i innych terenów otwartych. W związku z powyższym obszar przedmiotowych działek pozostawiono w dotychczasowym użytkowaniu.

Na etapie opiniowania i uzgodnień niniejszego *Studium* propozycja przeznaczenia przedmiotowych działek pod funkcje wskazane w złożonej uwadze nie uzyskała zgody Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Opolu, wyrażonej pismem nr WOOŚ.410.1.109.2018.ER z dnia 11 grudnia 2018 roku.

2) **Uwagi z dnia 07.10.2019 (data wpływu 09.10.2019) dotyczącej przeznaczenia działki nr 382 obręb Jarnołtówek pod zabudowę mieszkaniową – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Działka ewidencyjna nr 382 obręb ewidencyjny Jarnołtówek znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego Góry Opawskie. W poprzednim *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Głuchołazy* (Uchwała nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku), a więc obowiązującym przed wejściem w życie *Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*, przedmiotowa działka była przeznaczona pod funkcję RPP/RP (obszary rolnicze / tereny użytków rolnych). Zgodnie z *Planem Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”* (Uchwała nr XLII/492/2014 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 03 czerwca 2014 roku w sprawie ustanowienia *Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*, Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z dnia 17 czerwca 2014 roku, poz. 1519) w obrębie Parku wyznaczono obszary realizacji działań ochronnych, zwane dalej strefami. W obrębie przedmiotowej działki wyznaczono strefę „BSI” – strefa utrzymania istniejącego sposobu użytkowania terenu w celu zachowania tradycyjnego krajobrazu rolniczego i innych terenów otwartych. W związku z powyższym obszar przedmiotowej działki pozostawiono w dotychczasowym użytkowaniu.

Na etapie opiniowania i uzgodnień niniejszego *Studium* propozycja przeznaczenia przedmiotowej działki pod funkcję wskazaną w złożonej uwadze nie uzyskała zgody Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Opolu, wyrażonej pismem nr WOOŚ.410.1.109.2018.ER z dnia 11 grudnia 2018 roku.

3) **Uwagi z dnia 15.10.2019 (data wpływu 15.10.2019) dotyczącej przeznaczenia działki nr 372/2 obręb Jarnołtówek pod zabudowę mieszkaniową – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Działka ewidencyjna nr 372/2 obręb ewidencyjny Jarnołtówek znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego Góry Opawskie. W poprzednim *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania*

przestrzennego gminy Głuchołazy (Uchwała nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku), a więc obowiązującym przed wejściem w życie *Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*, przedmiotowa działka była przeznaczona pod funkcję RPP/RP (obszary rolnicze / tereny użytków rolnych). Zgodnie z *Planem Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”* (Uchwała nr XLII/492/2014 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 03 czerwca 2014 roku w sprawie ustanowienia *Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*, Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z dnia 17 czerwca 2014 roku, poz. 1519) w obrębie Parku wyznaczono obszary realizacji działań ochronnych, zwane dalej strefami. W obrębie przedmiotowej działki wyznaczono strefę „BSI” – strefa utrzymania istniejącego sposobu użytkowania terenu w celu zachowania tradycyjnego krajobrazu rolniczego i innych terenów otwartych. W związku z powyższym obszar przedmiotowej działki pozostawiono w dotychczasowym użytkowaniu.

Na etapie opiniowania i uzgodnień niniejszego *Studium* propozycja przeznaczenia przedmiotowej działki pod funkcję wskazaną w złożonej uwadze nie uzyskała zgody Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Opolu, wyrażonej pismem nr WOOŚ.410.1.109.2018.ER z dnia 11 grudnia 2018 roku.

4) **Uwagi z dnia 18.10.2019 (data wpływu 22.10.2019), w pkt 1-6, 8-15 – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Kwestionowane przez treść przedmiotowej uwagi przeznaczenie w niniejszym *Studium* wybranych terenów położonych w granicach Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie” podtrzymuje ustalenia zarówno poprzedniego *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy* jak i w wybranych miejscach obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a więc dokumentów, które powstały przed sporządzeniem *Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Prudnik na lata 2018 – 2027*. Ponadto ustalenia zawarte dla tych terenów w niniejszym *Studium* nie są sprzeczne z zapisami zawartymi w *Planie Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”* (Uchwała nr XLII/492/2014 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 03 czerwca 2014 roku w sprawie ustanowienia *Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*, Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z dnia 17 czerwca 2014 roku, poz. 1519), co potwierdzają między innymi opinie do niniejszego *Studium* wyrażone przez Regionalną Dyrekcję Ochrony Środowiska w Opolu.

Odnośnie terenów, na których znajdują się udokumentowane złoża kopalin oraz obszary i tereny górnicze, należy stwierdzić, że obowiązują tu przepisy odrębne (ustawa Prawo geologiczne i górnicze z dnia 09 czerwca 2011 roku), które obligują do obowiązkowego uwzględnienia ich granic w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Rozpatrując szczegółowo:

a) **Ad pkt 1 dotyczącego kwestionowanie przeznaczenia części działki nr 456 obręb Polski Świętów pod 14.3RMU (tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo-usługowej oraz zagrodowej) – <u>nie uwzględnia się</u>.**

W niniejszym *Studium* granice jednostki 14.3RMU, w tym części działki ewidencyjnej nr 456, w obrębie Polski Świętów podtrzymują przeznaczenie wyznaczone w poprzednim *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy* (Uchwała nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku). Zgodnie z zapisami *Studium* w jednostkach RMU (tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo-usługowej oraz zagrodowej) jedną z możliwych funkcji podstawowych jest zabudowa zagrodowa w gospodarstwach rolnych, stanowiąca użytkowanie rolnicze gruntów, a jedną z funkcji uzupełniających wody śródlądowe. Daje to możliwość kształtowania nieruchomości na etapie planu miejscowego w sposób ukierunkowany w Planie Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Prudnik. Jednocześnie należy zaznaczyć, że ze względu na klasyfikację bonitacyjną użytku rolnego w granicach jednostki 14.3RMU nie zachodzi wymóg uzyskania zgody na przeznaczenie gruntów na cele nierolnicze, a więc istnieje możliwość przeznaczenia działki pod pozostałe funkcje określone dla terenów RMU, stanowiące kontynuację zagospodarowania ustalonego w poprzednim *Studium*, którego przy sporządzeniu *Planu Urządzenia Lasu* nie uwzględniono.

b) **Ad pkt 2 dotyczącego kwestionowania granicy terenu górniczego na działkach nr 755, 780, 781 obręb Burgrabice – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Obszar objęty terenem górniczym, w tym rejon działek ewidencyjnych nr: 755, 780, 781 w obrębie Burgrabice, nie oznacza jednocześnie występowania bezpośrednio w jego pełnych granicach udokumentowanego złoża kopalin czy przeznaczenia całego terenu górniczego pod funkcję

eksploatacji kopalin. W niniejszym *Studium* granicę terenu górniczego „Sławniowice” wyznaczono w oparciu o obowiązującą Decyzję Wojewody Opolskiego (ŚR.II–JJ–7412/7/03) z dnia 27 czerwca 2003 roku. Ponadto rysunki *Studium* precyzyjnie wskazują zasięg granicy udokumentowanego złoża kopalin „Sławniowice” (KD 453). W niniejszym *Studium* działki ewidencyjne nr 755, 780, 781 w obrębie Burgrabice przeznaczono pod funkcje 4.6R (tereny o dominującej funkcji terenów rolnych) i 4.29ZL (tereny o dominującej funkcji lasów).

c) **Ad pkt 3 dotyczącego kwestionowania obszaru perspektywicznego występowania kopalin oraz obszaru prognostycznego występowania kopalin na działkach ewidencyjnych nr 788 i 621 obręb Burgrabice – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Zarówno obszar prognostyczny jak i obszar perspektywiczny występowania kopalin nie oznacza, że na danym terenie, w tym przypadku na działce ewidencyjnej nr 621 w obrębie Burgrabice, występuje udokumentowane złoże kopalin. Jest to jedynie wskazówka gdzie potencjalnie mogą występować złoża kopalin, zgodnie z opisem w podrozdziale nr 1.4.3. części I tekstu niniejszego *Studium*. Granice obszarów prognostycznych i perspektywicznych występowania kopalin wyznaczono na podstawie materiałów źródłowych, w tym przypadku *Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Nysa nr 904 (Awdankiewicz, 2004; aktualizacja: Formowicz, Grędysa, Ptak, 2014) i Głuchołazy nr 906 (Awdankiewicz, 2006; aktualizacja: Formowicz, Ptak, Wilk, 2014). W niniejszym *Studium* działkę ewidencyjną nr 621 w obrębie Burgrabice przeznaczono pod funkcję 4.25ZL (tereny o dominującej funkcji lasów). Ponadto należy zwrócić uwagę, że w obrębie Burgrabice nie występuje działka ewidencyjna o nr 788.

d) **Ad pkt 4 dotyczącego kwestionowania granicy obszaru górniczego na działce nr 101/8 obręb Biskupów – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Część działki ewidencyjnej nr 101/8 w obrębie Biskupów znajduje się w granicach nie obszaru górniczego, ale terenu górniczego „Kamienna Góra III”. Obszar objęty terenem górniczym nie oznacza jednocześnie występowania bezpośrednio w jego pełnych granicach udokumentowanego złoża kopalin czy przeznaczenia całego terenu górniczego pod funkcję eksploatacji kopalin. W niniejszym *Studium* granicę terenu górniczego „Kamienna Góra III” wyznaczono w oparciu o obowiązującą Decyzję Marszałka Województwa Opolskiego (DOŚ–II.7422.1.3.2016.JJ) z dnia 01 września 2016 roku. Ponadto rysunki *Studium* precyzyjnie wskazują zasięg granicy udokumentowanego złoża kopalin „Kamienna Góra” (KD 457). W niniejszym *Studium* działkę ewidencyjną nr 101/8 w obrębie Biskupów przeznaczono pod funkcję 2.20ZL (tereny o dominującej funkcji lasów).

e) **Ad pkt 5 dotyczącego kwestionowania obszaru perspektywicznego występowania kopalin na działkach nr 486, 487, 488 obręb Biskupów oraz granicy obszaru górniczego na działkach nr 487 i 488 – <u>nie uwzględnia się</u>.**

W rejonie działek ewidencyjnych nr 486, 487 i 488 w obrębie Biskupów występują zarówno udokumentowane złoże kopalin węgla brunatnego „Łączki” (WB 449) jak i obszary perspektywiczne występowania kopalin. Obszar perspektywiczny występowania kopalin nie oznacza, że na danym terenie występuje udokumentowane złoże kopalin. Jest to jedynie wskazówka gdzie potencjalnie mogę występować złoża kopalin, zgodnie z opisem w podrozdziale nr 1.4.3. części I tekstu niniejszego *Studium*. Granice obszarów perspektywicznych występowania kopalin wyznaczono na podstawie materiałów źródłowych, w tym przypadku *Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Nysa nr 904 (Awdankiewicz, 2004; aktualizacja: Formowicz, Grędysa, Ptak, 2014) i Głuchołazy nr 906 (Awdankiewicz, 2006; aktualizacja: Formowicz, Ptak, Wilk, 2014). W niniejszym *Studium* działki ewidencyjne nr 486, 487 i 488 w obrębie Biskupów przeznaczono pod funkcje 2.31ZL (tereny o dominującej funkcji lasów) i 2.2WS (tereny wód powierzchniowych śródlądowych).

f) **Ad pkt 6 dotyczącego kwestionowania przeznaczenia działek nr 301, 302/1 i 302/2 obręb Podlesie pod teren 12.2RMU (tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo-usługowej oraz zagrodowej) – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Przeznaczenie w niniejszym *Studium* działek ewidencyjnych nr 301, 302/1 i części 302/2 w obrębie ewidencyjnym Podlesie jako jednostka 12.2RMU podtrzymuje zarówno ustalenia poprzedniego *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy* (Uchwała nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku) jak i dodatkowo (dla

działek ewidencyjnych nr 302/1 i części 302/2) ustalenia obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Uchwała nr XLIII/280/01 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 06 listopada 2001 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Podlesie, Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego Nr 127 z dnia 21 grudnia 2001 roku, poz.1389).

g) **Ad pkt 8 dotyczącego kwestionowania przeznaczenia działki nr 589 obręb Jarnołtówek pod teren 7.4UT (tereny o dominującej funkcji usług turystyki) – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Przeznaczenie w niniejszym *Studium* działki ewidencyjnej nr 589 w obrębie ewidencyjnym Jarnołtówek jako jednostka 7.4UT podtrzymuje ustalenia poprzedniego *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy* (Uchwała nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku). Ewentualne przeznaczenie fragmentu tej jednostki (działka ewidencyjna nr 589) pod wskazane funkcje, będzie wymagać na etapie prac nad miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego uprzedniego uzyskania zgody ministra właściwego ds. środowiska na wyłączenie z użytkowania leśnego. Ponadto w niniejszym *Studium* przedmiotowa działka nie znajduje się w granicach obszaru perspektywicznego występowania kopalin.

h) **Ad pkt 9 dotyczącego kwestionowania przeznaczenia działki nr 588 obręb Jarnołtówek pod teren 7.4M,UT (tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej i usług turystyki) – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Przeznaczenie w niniejszym *Studium* działki ewidencyjnej nr 588 w obrębie ewidencyjnym Jarnołtówek jako jednostka 7.4M,UT podtrzymuje ustalenia poprzedniego *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy* (Uchwała nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku).

i) **Ad pkt 10 dotyczącego kwestionowania przeznaczenia części działki nr 618 obręb Jarnołtówek pod tereny 7.10R (tereny o dominującej funkcji terenów rolnych) i 7.4M,UT (tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej i usług turystyki) – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Przeznaczenie w niniejszym *Studium* części działki ewidencyjnej nr 618 w obrębie ewidencyjnym Jarnołtówek jako jednostki 7.10R i 7.4M,UT podtrzymuje ustalenia poprzedniego *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy* (Uchwała nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku). Ponadto należy podkreślić, że zgodnie z ewidencją gruntów i budynków część działki stanowią użytki inne niż grunty leśne.

j) **Ad pkt 11 dotyczącego kwestionowania przeznaczenia części działki nr 617 obręb Jarnołtówek pod teren 7.4M,UT (tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej i usług turystyki) – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Zgodnie z ewidencją gruntów i budynków część działki ujętą w granice terenu 7.4M,UT stanowią użytki rolne, dla których nie jest wymagana zgoda na przeznaczenie na cele nierolnicze. W związku z powyższym nie było przeciwwskazań do włączenia tego terenu pod zabudowę. Jednakże jest możliwe, na etapie planu miejscowego, pozostawienie tego terenu w dotychczasowym użytkowaniu.

k) **Ad pkt 12 dotyczącego kwestionowania przeznaczenia części działki nr 220 obręb Jarnołtówek pod tereny 7.7R i 7.8R (tereny o dominującej funkcji terenów rolnych) – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Zgodnie z ewidencją gruntów i budynków część działki ujętą w granice terenów 7.7R i 7.8R stanowią użytki rolne – łąki III klasy bonitacyjnej ŁIII.

l) **Ad pkt 13 dotyczącego kwestionowania przeznaczenia działki nr 244 obręb Pokrzywna pod teren 13.9M,UT (tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej i usług turystyki) – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Przeznaczenie w niniejszym *Studium* działki ewidencyjnej nr 244 w obrębie ewidencyjnym Pokrzywna jako jednostka 13.9M,UT podtrzymuje zarówno ustalenia poprzedniego *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy* (Uchwała nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku) jak i dodatkowo ustalenia obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Uchwała nr XX/166/04 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 30 czerwca 2004 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Pokrzywna, Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego Nr 64 z dnia 28 września 2004 roku, poz.1701). Ze względu na charakter zabudowy leśniczówki,

która de facto jest także zabudową usługową, ujęcie działki nr 244 w granice terenu 13.9M,UT, dla którego zabudowa usługowa jest jedną z form przeznaczenia podstawowego, nie stanowi sprzeczności.

m) **Ad pkt 14 dotyczącego kwestionowania przeznaczenia działek nr 219, 220/1, 220/2, 220/3, 220/4, 220/5 obręb Pokrzywna pod teren 13.3M,UT (tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej i usług turystyki) – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Przeznaczenie w niniejszym *Studium* działek ewidencyjnych nr: 219, 220/1, 220/2, 220/3, 220/4 i 220/5 w obrębie ewidencyjnym Pokrzywna jako jednostka 13.3M,UT podtrzymuje zarówno ustalenia poprzedniego *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy* (Uchwała nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku) jak i dodatkowo ustalenia obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Uchwała nr XX/166/04 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 30 czerwca 2004 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Pokrzywna, Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego Nr 64 z dnia 28 września 2004 roku, poz.1701).

n) **Ad pkt 15 dotyczącego kwestionowania przeznaczenia części działki nr 234 obręb Pokrzywna pod teren 13.6M,UT (tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej i usług turystyki) – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Przeznaczenie w niniejszym *Studium* przedmiotowej części działki ewidencyjnej nr 234 w obrębie ewidencyjnym Pokrzywna jako jednostka 13.6M,UT podtrzymuje zarówno ustalenia poprzedniego *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy* (Uchwała nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku) jak i dodatkowo ustalenia obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Uchwała nr XX/166/04 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 30 czerwca 2004 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Pokrzywna, Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego Nr 64 z dnia 28 września 2004 roku, poz.1701).

5) **Uwagi z dnia 24.10.2019 (data wpływu 24.10.2019), dotyczącej:**

a) **Przeznaczenia działki nr 212/6 obręb Jarnołtówek pod UT (tereny o dominującej funkcji usług turystyki) – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Działka ewidencyjna nr 212/6 obręb Jarnołtówek znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego Góry Opawskie. W poprzednim *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy* (Uchwała nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku), a więc obowiązującym przed wejściem w życie *Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*, przedmiotowa działka była przeznaczona pod funkcję RPP/RP (obszary rolnicze / tereny użytków rolnych). Zgodnie z *Planem Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”* (Uchwała nr XLII/492/2014 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 03 czerwca 2014 roku w sprawie ustanowienia *Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*, Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z dnia 17 czerwca 2014 roku, poz. 1519) w obrębie Parku wyznaczono obszary realizacji działań ochronnych, zwane dalej strefami. W obrębie przedmiotowej działki wyznaczono strefę „BSI” – strefa utrzymania istniejącego sposobu użytkowania terenu w celu zachowania tradycyjnego krajobrazu rolniczego i innych terenów otwartych. W związku z powyższym obszar przedmiotowej działki pozostawiono w dotychczasowym użytkowaniu.

b) **Przeznaczenia działki nr 189/3 obręb Jarnołtówek pod UT (tereny o dominującej funkcji usług turystyki) – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Działka ewidencyjna nr 189/3 obręb Jarnołtówek znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego Góry Opawskie. W poprzednim *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy* (Uchwała nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku), a więc obowiązującym przed wejściem w życie *Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*, przedmiotowa działka była przeznaczona pod funkcję RPP/RP (obszary rolnicze / tereny użytków rolnych). Zgodnie z *Planem Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”* (Uchwała nr XLII/492/2014 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 03 czerwca 2014 roku w sprawie ustanowienia *Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*, Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z dnia 17 czerwca 2014 roku, poz. 1519) w obrębie Parku wyznaczono obszary realizacji działań ochronnych, zwane dalej strefami. W obrębie

przedmiotowej działki wyznaczono strefę „BSI” – strefa utrzymania istniejącego sposobu użytkowania terenu w celu zachowania tradycyjnego krajobrazu rolniczego i innych terenów otwartych. W związku z powyższym obszar przedmiotowej działki pozostawiono w dotychczasowym użytkowaniu.

c) **Wyłączenia działek nr 184/6 i 184/7 obręb Jarnołtówek spod przeznaczenia UT (tereny o dominującej funkcji usług turystyki) – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Przeznaczenie w niniejszym *Studium* działek ewidencyjnych nr 184/6 i 184/7 w obrębie ewidencyjnym Jarnołtówek jako jednostka 7.4UT podtrzymuje ustalenia poprzedniego *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy* (Uchwała nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku). Jako nadal zasadny uznaje się rozwój funkcji turystycznych w tym rejonie ze względu na predysponowane do tego walory miejscowości. Ponadto zgodnie z *Planem Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”* (Uchwała nr XLII/492/2014 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 03 czerwca 2014 roku w sprawie ustanowienia *Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*, Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z dnia 17 czerwca 2014 roku, poz. 1519) możliwa jest lokalizacja tych funkcji w obszarach wyznaczonych w obowiązujących w dniu wejścia w życie ww. uchwały studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

d) **Wyłączenia działek nr 80, 81, 82, 83, 84/1, 85/1, 86, 87, 88/1, 89, 90, 92, 93/5, 94/4, 95/3, 95/5, 98, 99/2 obręb Jarnołtówek spod przeznaczenia UT (tereny o dominującej funkcji usług turystyki) – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Przeznaczenie w niniejszym *Studium* części działek ewidencyjnych nr: 81, 82, 83, 84/1, 85/1, 86, 87, 88/1, 89, 90, 92, 93/5, 94/4, 95/3, 95/5, 98 i 99/2 w obrębie ewidencyjnym Jarnołtówek jako jednostka 7.5UT podtrzymuje ustalenia poprzedniego *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy* (Uchwała nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku). Jako nadal zasadny uznaje się rozwój funkcji turystycznych w tym rejonie ze względu na predysponowane do tego walory miejscowości. Ponadto zgodnie z *Planem Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”* (Uchwała nr XLII/492/2014 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 03 czerwca 2014 roku w sprawie ustanowienia *Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*, Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z dnia 17 czerwca 2014 roku, poz. 1519) możliwa jest lokalizacja tych funkcji w obszarach wyznaczonych w obowiązujących w dniu wejścia w życie ww. uchwały studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że w niniejszym *Studium* działka ewidencyjna nr 80 w obrębie ewidencyjnym Jarnołtówek nie należy do jednostki 7.5UT, a do jednostki 7.23R, zaś teren ujęcia wody znajduje się w północnej części działki ewidencyjnej nr 95/3 (w niniejszym Studium jednostka 7.1W), poza rejonem jednostki 7.5UT.

6) **Uwagi z dnia 16.10.2019 (data wpływu 25.10.2019) dotyczącej pozostawienia dotychczasowego sposobu użytkowania, bez wprowadzania zabudowy w zakresie:**

a) **Terenu 12.4MN (tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej), obejmującego działki od nr 100/7 do nr 100/28 obręb Podlesie – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Przeznaczenie w niniejszym *Studium* działek ewidencyjnych od nr 100/7 do nr 100/28 w obrębie ewidencyjnym Podlesie jako jednostka 12.4MN podtrzymuje prawomocnie wydane decyzje o warunkach zabudowy: Dec. Nr 59/2019 z dnia 26.09.2019, Dec. Nr 39/2017 z dnia 16.05.2017, Dec. Nr 63/2015 z dnia 27.11.2015. Na etapie postępowań administracyjnych wymienionych decyzji sprzeciwu w formie odmowy uzgodnienia nie wyraził Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu.

b) **Terenu 7.4UT (tereny o dominującej funkcji usług turystyki) obejmującego działki nr 184/6 i 184/7 obręb Jarnołtówek – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Przeznaczenie w niniejszym *Studium* obszaru w obrębie ewidencyjnym Jarnołtówek jako jednostka 7.4UT podtrzymuje ustalenia poprzedniego *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy* (Uchwała nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku). Jako nadal zasadny uznaje się rozwój funkcji turystycznych w tym rejonie ze względu na predysponowane do tego walory miejscowości. Ponadto zgodnie z *Planem Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”* (Uchwała nr XLII/492/2014 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 03 czerwca 2014 roku w sprawie ustanowienia *Planu Ochrony Parku*

Krajobrazowego „Góry Opawskie”, Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z dnia 17 czerwca 2014 roku, poz. 1519) możliwa jest lokalizacja tych funkcji w obszarach wyznaczonych w obowiązujących w dniu wejścia w życie ww. uchwały studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

c) **Terenu 7.5UT (tereny o dominującej funkcji usług turystyki) położonego wzdłuż granicy państwa w Jarnołtówku – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Przeznaczenie w niniejszym *Studium* obszaru w obrębie ewidencyjnym Jarnołtówek jako jednostka 7.5UT podtrzymuje ustalenia poprzedniego *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy* (Uchwała nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku). Jako nadal zasadny uznaje się rozwój funkcji turystycznych w tym rejonie ze względu na predysponowane do tego walory miejscowości. Ponadto zgodnie z *Planem Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”* (Uchwała nr XLII/492/2014 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 03 czerwca 2014 roku w sprawie ustanowienia *Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*, Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z dnia 17 czerwca 2014 roku, poz. 1519) możliwa jest lokalizacja tych funkcji w obszarach wyznaczonych w obowiązujących w dniu wejścia w życie ww. uchwały studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

7) **Uwagi z dnia 25.10.2019 (data wpływu 28.10.2019) w zakresie dotyczącym przeznaczenia działki nr 278/3 obręb Jarnołtówek pod funkcję RMU (tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo-usługowej oraz zagrodowej) – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Składający uwagę wnosił o zmianę funkcji dla działek będących w jego władaniu. Działka nr 278/3 nie stanowi jednak własności ani współwłasności składającego uwagę. W związku z tym, że właściciel przedmiotowej nieruchomości, to jest działki nr 278/3 w obrębie Jarnołtówek, nie składał wniosku o zmianę przeznaczenia terenu z funkcji MN (tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej) na funkcję RMU (tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo – usługowej i zagrodowej), to w niniejszym *Studium* dla tej nieruchomości podtrzymuje się zasadnicze ustalenia ujęte w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (Uchwała nr XX/165/04 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 30 czerwca 2004 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa mieszkaniowego we wsi Jarnołtówek, Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego Nr 59 z dnia 03 września 2004 roku, poz. 1620). Poszerzenie możliwych do realizacji funkcji na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną jest niezasadne ze względu na cele dla których ustalono w planach miejscowych wyłącznie funkcję zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – tereny te zostały dedykowane przede wszystkim celom osadniczym.

8) **Uwagi z dnia 25.10.2019 (data wpływu 28.10.2019) dotyczącej wprowadzenia dodatkowych funkcji (letniskowej, rekreacyjnej, agroturystycznej, produkcyjnej) na terenach MN (tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej), w szczególności 7.5MN – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Jednym z celów polityki przestrzennej ujętej w niniejszym *Studium* odnośnie szeroko rozumianej zabudowy mieszkaniowej było wyodrębnienie jednostek MN (tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej), w tym 7.5MN w obrębie Jarnołtówek, na terenie których jako funkcję podstawową dopuszcza się wyłącznie tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, a jako funkcje uzupełniające między innymi tereny zabudowy mieszkaniowo – usługowej i usługi oraz dodatkowo dopuszczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jednostkowych nieruchomości na cele usługowe związane z zabudową mieszkaniową, szczególnie pod usługi handlu, turystyki, gastronomii lub usługi publiczne (zdrowia, oświaty, kultury). Ponadto mając na uwadze zasadny rozwój zabudowy letniskowej i rekreacyjnej, zwłaszcza w rejonach predysponowanych do rozwoju tego typu funkcji, wyodrębniono w tym celu odrębną jednostkę ML (tereny o dominującej funkcji zabudowy letniskowej i rekreacyjnej). Możliwość realizacji działalności agroturystycznej, ze względu na swoją specyfikę – związanej de facto z działalnością rolniczą, umożliwiono w ramach licznych jednostek RMU (tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo – usługowej i zagrodowej). Funkcję usługową, umożliwiającą także rozwój działalności rzemieślniczych, przypisano do praktycznie każdej z szeroko rozumianych jednostek umożliwiających zabudowę mieszkaniową, a w zależności od ich charakteru jako funkcja podstawowa lub tylko jako funkcja uzupełniająca. Nieuciążliwą zabudowę produkcyjną, jako funkcję uzupełniającą zabudowie mieszkaniowej, przypisano tylko do jednostki RMU. Pozostałe działalności produkcyjne, niezwiązane z rolnictwem, lokalizowane powinny być

wyłącznie w ramach jednostek przypisanych do terenów zabudowy produkcyjnej. Jako niezasadne uznaje się zatem lokalizowanie wszystkich możliwych funkcji (letniskowej, rekreacyjnej, agroturystycznej i produkcyjnej) w ramach jednostek MN, które winny być przeznaczone głównie na cele wyodrębnionej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Tym samym w niniejszym *Studium*, w przypadku jednostki 7.5MN w obrębie Jarnołtówek, podtrzymuje się zasadnicze ustalenia ujęte w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (Uchwała nr XX/165/04 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 30 czerwca 2004 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa mieszkaniowego we wsi Jarnołtówek, Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego Nr 59 z dnia 03 września 2004 roku, poz. 1620).

Złożone, w wyniku ponownego wyłożenia do publicznego wglądu, do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Głuchołazy uwagi, nieuwzględnione przez Burmistrza Głuchołaz, rozpatruje się w sposób następujący:

1) **Uwagi z dnia 21.01.2020 (data wpływu 30.01.2020) dotyczącej przeznaczenia działki nr 4/5 obręb Podlesie pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Działka ewidencyjna nr 4/5 w obrębie Podlesie znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego Góry Opawskie. W poprzednim *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy* (Uchwała nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku), a więc obowiązującym przed wejściem w życie *Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”* przedmiotowa działka była przeznaczona pod funkcję RPP/RP (obszary rolnicze / tereny użytków rolnych). Zgodnie z *Planem Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”* (Uchwała nr XLII/492/2014 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 03 czerwca 2014 roku w sprawie ustanowienia *Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*, Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z dnia 17 czerwca 2014 roku, poz. 1519) w obrębie Parku wyznaczono obszary realizacji działań ochronnych, zwane dalej strefami. W obrębie przedmiotowej działki wyznaczono strefę „BSI” – strefa utrzymania istniejącego sposobu użytkowania terenu w celu zachowania tradycyjnego krajobrazu rolniczego i innych terenów otwartych. Ponadto do uprzednio wyłożonego projektu niniejszego *Studium*, w którym w rejonie przedmiotowej działki wyznaczono wówczas jednostkę MU (tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo – usługowej), uwagę złożył Zespół Opolskich Parków Krajobrazowych, aby zachować w tym rejonie dotychczasowy rolniczy sposób użytkowania, bez wprowadzania zabudowy do czasu zmiany *Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*. Uzasadniono to faktem, iż przedmiotowa działka położona jest w strefie „BSI”, o której mowa powyżej. Uwagę Zespołu Opolskich Parków Krajobrazowych uwzględniono.

2) **Uwagi z dnia 21.01.2020 (data wpływu 03.02.2020) dotyczącej przeznaczenia działki nr 4/4 obręb Podlesie pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Działka ewidencyjna nr 4/4 w obrębie Podlesie znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego Góry Opawskie. W poprzednim *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy* (Uchwała nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku), a więc obowiązującym przed wejściem w życie *Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”* przedmiotowa działka była przeznaczona pod funkcję RPP/RP (obszary rolnicze / tereny użytków rolnych). Zgodnie z *Planem Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”* (Uchwała nr XLII/492/2014 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 03 czerwca 2014 roku w sprawie ustanowienia *Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*, Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z dnia 17 czerwca 2014 roku, poz. 1519) w obrębie Parku wyznaczono obszary realizacji działań ochronnych, zwane dalej strefami. W obrębie przedmiotowej działki wyznaczono strefę „BSI” – strefa utrzymania istniejącego sposobu użytkowania terenu w celu zachowania tradycyjnego krajobrazu rolniczego i innych terenów otwartych. Ponadto do uprzednio wyłożonego projektu niniejszego *Studium*, w którym w rejonie przedmiotowej działki wyznaczono wówczas jednostkę MU (tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo – usługowej), uwagę złożył Zespół Opolskich Parków Krajobrazowych, aby zachować w tym rejonie dotychczasowy rolniczy sposób użytkowania, bez wprowadzania zabudowy do czasu zmiany *Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”*. Uzasadniono to faktem, iż przedmiotowa działka położona jest w strefie „BSI”, o której mowa powyżej. Uwagę Zespołu Opolskich Parków Krajobrazowych uwzględniono.

3) **Uwagi z dnia 16.02.2020 (data wpływu 17.02.2020):**

a) **Dotyczącej przeznaczenia działek nr 333/3 (część zachodnia działki), 333/2, 333/1 obręb Konradów w całości pod zabudowę MN (tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej) – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Przeznaczenie działek ewidencyjnych nr 333/3 (część zachodnia), 333/2 i 333/1 w obrębie Konradów skutkowałoby nadmiernym rozproszeniem zabudowy. Nie można zgodzić się ze składającym uwagę, że zasadnym argumentem dla lokalizacji w tym miejscu zabudowy MN (tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej) jest fakt przebiegu drogi i dostęp do innych dróg. Takie tereny (obszary użytków rolnych w obrębie dróg powiatowych i dróg dojazdowych do użytków rolnych) w Gminie Głuchołazy zajmują łącznie powierzchnię kilku tysięcy ha, co nie oznacza, że muszą być automatycznie włączane do puli terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną. Przeznaczenie w niniejszym *Studium* innych wybranych działek pod funkcję MN, które składający uwagę klasyfikuje jako „wyrwane z pozostałej części R", wynika z faktu usankcjonowania w niniejszym *Studium* zarówno ustaleń poprzedniego *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy* (Uchwała nr X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 roku), jak i w wybranych miejscach obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz prawomocnie wydanych decyzji o warunkach zabudowy. W niniejszym *Studium* z argumentem składającego uwagę, dotyczącym „braku w gminie Głuchołazy działek pod zabudowę", zmierzono się na etapie konstruowania potrzeb i chłonności, a więc bilansu obszarów w zakresie realizacji nowej zabudowy. Uwzględniono zatem uwarunkowania, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2018 roku, poz. 1945 z późn. zm.). Dokonano także bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, o którym mowa w art. 10 ust. 5, oraz czynności określonych w art. 10 ust. 6 i 7 ww. ustawy. W związku z powyższym oszacowano chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej i chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej. Na podstawie oszacowanych potrzeb oraz chłonności obliczono i ujęto w tekście niniejszego *Studium* określone zapotrzebowanie, w tym na nową zabudowę mieszkaniową. W pierwszej kolejności, do wyczerpania limitu zapotrzebowania wynikającego z bilansu, uwzględniono złożone do niniejszego *Studium* wnioski i uwagi (w całości lub w części) w oparciu o art. 1 ust. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a także spełniające uwarunkowania w myśl art. 1 ust. 4 ww. ustawy. Przedmiotowa uwaga dotyczy jednak terenu położonego poza zwartą strukturą funkcjonalno – przestrzenną w granicach miejscowości Konradów i nie może być uwzględniona ze względu na wyczerpanie limitu zapotrzebowania wynikającego z bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę. Ponadto, jak na wstępie, realizacja zabudowy mieszkaniowej w tym rejonie prowadziłaby do nieuzasadnionego pogłębiania rozproszenia zabudowy. Ponadto, część działek nr 333/3 i 333/2 zlokalizowana jest w strefie kontrolowanej gazociągu (4m).

b) **Dotyczącą objęcia działki nr 664 obręb Konradów w szerszym stopniu pod zabudowę – <u>nie uwzględnia się</u>.**

Przedmiotowy, wschodni fragment działki ewidencyjnej nr 664 w obrębie Konradów znajduje się w granicach obszaru NATURA 2000 Góry Opawskie (PLH 160007). Na terenie tym znajduje się zbiornik wodny pochodzenia antropogenicznego oraz liczne zadrzewienia. Teren ten jest dodatkowo przedmiotem troski Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Opolu wyrażonej Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 10 maja 2016 roku zmieniającego zarządzenie nr 14/12 w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góry Opawskie PLH160007 (Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z dnia 13 maja 2016 roku, poz. 1099). Zgodnie z powyższym dokumentem przedmiotem ochrony na tym terenie jest kumak górski *Bombina variegata*, zaś potencjalnym dla niego zagrożeniem jest zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie. Do działań związanych z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania zaliczono zakaz niszczenia tego gatunku i pogarszania stanu siedliska. Reasumując wysokie walory przyrodnicze (faunistyczne) tego terenu predysponują go do pozostawienia w dotychczasowym zagospodarowaniu.